BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE ZARAGOZA

SIGNATURA: I - 63

Tomás de Aquino, Santo. Commentaria in Aristotelis Ethicorum libros. Vincentiae. C. 1482.

C.C. fa 4940

Tomás de Aquino, Sto

Commentum in Aristotelis Ethicorum libros

Liber primus

¶ Incipit ſcriptum ethycorum ſm̃ ſanctum Thomam de Aquino.

Sicut dicit ph̃s in pricipio methaphiſice. Sapientis eſt ordinare. cuiꝰ rõ ẽ: qꝛ ſapiã eſt potiſſima pfectio rõnis. cuius ꝓpriũ ẽ cognoſcere ordinẽ. nã ⁊ ſi vires ſenſitiue cognoſcant res aliquas abſolute: ordinẽ tñ vniꝰ rei ad aliam cognoſcere ẽ ſoliꝰ itellectꝰ: aut rõnis. Inueniat̃ aũt dupl'r ordo in rebus. Unus quidẽ ptium alicuiꝰ totius ſeu alicuiꝰ multitudinis ad inuicem: ſicut ptes domus ad inuicẽ ordinantur Alius ẽ ordo rerꝫ in finẽ. ⁊ hic ordo ẽ pricipalior ꝙ̃ primus. Nã ut ph̃s dicit in .xi. metha. Ordo ptiũ exercitus ad inuicẽ. eſt ꝓpter ordinẽ totius exercitus ad ducẽ. Ordo aũt q̃druplicit̃ ad rõnem ꝯpat̃. Eſt. n. quidẽ ordo quẽ rõ nõ facit: ſed ſolũ ꝯſiderat: ſicut ẽ ordo rerũ naturaliũ. Aliꝰ aũt eſt ordo: quẽ rõ ꝯſiderãdo facit in ꝓprio actu. puta cũ ordinat cõceptus ſuos ad inuicẽ. ⁊ ſigna ꝯceptuũ ſunt voces ſignificatiue. Tertiꝰ aũt ẽ ordo quẽ rõ ꝯſiderãdo facit in opationibus volũtatis. Quartꝰ aũt eſt ordo quẽ rõ ꝯſiderãdo facit in exteriorībꝰ rebus quarꝫ ipſa eſt cã: ſicut in archa ⁊ domo qꝛ ꝯſideratio rõnis p habitũ perficit̃. ſm̃ hos diuerſos ordines quos ꝓprie rõ cõſiderat: ſũt diuerſe ſciẽ. Nã ad phiãm naturalẽ ptinet cõſiderare ordinẽ rerꝫ quẽ rõ hũana cõſiderat: ſꝫ nõ facit: ita ꝙ ſub naturali ph̃ia: ꝯphendamꝰ ⁊ methaphiſicã. Ordo aũt quẽ rõ ꝯſiderando facit in ꝓprio actu: ptinet ad rõnalẽ ph̃iaꝫ: cꝰ eſt ꝯſiderare ordinẽ ptiũ orõnis ad inuicẽ: ⁊ ordinẽ pricipiorꝫ ad inuicẽ ad ꝯclõnes. Ordo aũt actionũ voluntariarꝫ: ptinet ad cõſiderationẽ moralis ph̃ie. Ordo aũt quẽ rõ cõſiderando facit in rebus exteriorībꝰ cõſtitutis p rõeꝫ humanã: ptinet ad artes mechanicas. Sic ergo moralis ph̃ie circa quã v̕ſat̃ p̃ns intẽtio propriũ eſt cõſiderare opationes hũanas: ſm̃ ꝙ ſunt ordinate ad inuicẽ ⁊ ad finẽ. dico aũt opationes humanas ſm̃ qð ſunt ordinate: q̃ procedunt a voluntate hõis ſm̃ ordinẽ rõnis Nã ſi q̃ opationes in hõie inueniunt̃ que nõ ſubiacent voluntati ⁊ rõni: nõ dicunt̃ ꝓprie hũane: ſed naturales. ſicut pꝫ de opationibꝰ aĩe vegetatiue. q̃ nullo mõ cadũt ſub rõne moralis ph̃ie. Sicut igit̃ ſubiectũ ph̃ie naturalis eſt motus: vel res mobilis: ita ſubiectũ moral' ph̃ie ẽ opatio hũana ordinata in finẽ: vel etiã hõ ꝓut eſt volũtarie agẽs ꝓpter finẽ. Sciendũ eſt aũt ꝙ qꝛ hõ naturał'r eſt aĩal ſociale vtpote q̃ indiget ad ſuã vitã multis q̃ ſibiipſe ſolus ꝑpare nõ põt. ꝯñs eſt ꝙ hõ naturaliter ſit ps alicuiꝰ multitudinis p quã preſtet̃ ſibi auxiliũ ad bene viuendũ: quo quidẽ auxilio indiget ad duo. Primo quidẽ ad ea q̃ ſunt vite neceſſaria: ſine q̃bus p̃ns vita tranſigi nõ põt ⁊ ad hoc auxiliat̃ hõi domeſtica multitudo cuiꝰ eſt ps. Nã q̃libet hõ a pentibus hꝫ generationẽ: ⁊ nutrimentũ: ⁊ diſciplinã. ⁊ ſil'r ſinguli qui ſunt ptes domeſtice familie ſe inuicẽ iuuãt ad neceſſaria vite. Alio mõ iuuat̃ hõ a multitudine cuiꝰ eſt ps ad vite ſufficientiam pfectã. ſ. vt hõ nõ ſolum viuat ſꝫ ⁊ bene viuat habẽs oĩa q̃ ſibi ſufficiũt ad vitã. ⁊ ſic hõi auxiliat̃ multitudo ciuilis cuiꝰ ipſe ẽ ps nõ ſolũ q̃tum ad corpalia: put. ſ. in ciuitate ſunt multa artificia ad q̃ vna domus ſufficere nõ põt ſed etiã q̃tũ ad moralia inquantũ. ſ. p publicã ptãtem coercent̃ inſolentes iuuenes metu pene quos paterna monitio corrigere nõ valet.

Sciẽdũ eſt aũt ꝙ h̃ totũ qð eſt ciuil' multitudo vel domeſtica familia hꝫ ſolã vnitateꝫ ordinis ſm̃ quã nõ eſt aliq̃d ſimpl'r vnũ. ⁊ iõ ps eius totiꝰ põt hr̃e opationẽ que nõ ẽ opaꝰ totius. ſicut miles in exercitu hꝫ opationeꝫ q̃ nõ eſt totiꝰ exercitus. Habet nihilominꝰ ⁊ ipm̃ totũ aliquã opationẽ que nõ ẽ ꝓpria alicuius ptium: ſꝫ totiꝰ: puta cõflictus totius exercitus. ⁊ tractꝰ nauis ẽ opatio multitudinis trahentiũ nauẽ. Eſt aũt aliquid totũ quod hꝫ vnitatẽ nõ ſolũ ordine: ſꝫ cõpoſitione: aut colligatione vel etiã cõtinuitate: ſm̃ quã vnitatẽ ẽ aliq̃d vnũ ſimpl'r. ⁊ iõ nulla ẽ opatio ptis q̃ nõ ſit totius. In continuis. n. idẽ ẽ motꝰ ⁊ totius ⁊ ptis: ⁊ ſil'r in cõpoſitis vel colligatis opatio ptis principal'r eſt totius. ⁊ iõ oꝫ ꝙ ad eandẽ ſciam ptineat talis cõſideratio ⁊ totius ⁊ ptis eius. nõ aũt ad eandẽ ſciam ptinet cõſiderare totũ qð hꝫ ſolã ordinis vnitateꝫ ⁊ ptes ipſiꝰ. Et inde eſt ꝙ moralis ph̃ia in tres ptes diuidit̃. Quarꝫ prima cõſiderat opatiões vnius hõis ordinatis ad finẽ: q̃ vocat̃ monaſtica. Scðã aũt cõſiderat opationes multitudinis domeſtice que vocat̃ yconomica. Tertia aũt cõſiderat opatiões multitudinis ciuil': que vocat̃ politica. Incipiẽs igit̃ Ar. tradere moralẽ ph̃iam a pma ſui pte i hoc libro: qui dr̃ ethycorꝫ. i. moraliũ. Premittit pemiuꝫ: in quo tria facit. Primo. n. oñdit de quo ẽ intẽtio. Scðo modũ tractandi. ibi. Dicet̃ autem vtiqꝫ ſufficiẽtia ⁊c̃. Tertio qualis debeat eſſe auditor huiꝰ ſciẽ. ibi. Unuſquiſqꝫ aut bene iudicat ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo p̃mittit quedã q̃ ſunt neceſſaria ad ꝓpoſitũ oſtendendũ. Scðo manifeſtat ꝓpoſitũ. ibi. Si itaqꝫ aũt aliquis finis ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo. n. ꝓponit neceſſitatẽ finis. Scðo habitudinẽ. ibi. Multis aũt orõnibus ⁊c̃. Circa primũ tria facit. Primo ꝓponit ꝙ oĩa hũana ordinant̃ ad finẽ. Scðo oñdit diuerſitatem finiũ. ibi. Differentia v̕o finiũ ⁊c̃. Tertio ꝓponit cõparationem finiũ ad inuicẽ. Quorꝫ autem

UNIVERSIDAD ... BIBLIOTECA ... DE ZARAGOZA

ſunt fines ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo proponit qḋ intēdit. Scḋo manifeſtat ꝓpoſitum. ibi. Jḋ bene enunciauerunt ⁊c̄. Circa principiū cōſiderandū eſt ꝙ duo ſunt principia humanoꝝ actuū. ſ. intellect⁹ ſeu rō ⁊ appetitus que ſunt principia mouētia: vt dr̄ in 3° de aīa. Jn intellectu aūt vel rōne cōſideratur ſpeculatiuū ⁊ practicū. Jn appetitu aūt rōnali conſideraṫ electio ⁊ executio. omīa aūt iſta ordinanṫ ad aliqḋ bonū ſicut in finē. nā vm̄ eſt finis ſpeculationis. q̄ꝫtum ergo ad intellectū ſpeculatiuū ponit doctrinā p quā trāſfunditṫ ſcīa a mgr̄o in diſcipulū. Quantū vo ad intellectū practicū ponit artē q̄ eſt recta rō factibiliū: vt hēṫ. vj. hui⁹. Quantū vo ad actū intellectus appetitiuus poniṫ electio. Quantū vo ad executionē poniṫ actus. Nō facit aūt mētionē de prudētia que eſt in rōne practica ſicut ars: q₂ p prudentiā proprie dirigiṫ electio. Dicit ergo ꝙ ſingulū hoꝝ manifeſte appetit quoddā bonū tanq̄ꝫ finē. Deinde cū dicit: Jḋ bene enūciauit ⁊c̄. manifeſtat ꝓpoſituꝫ p effectū boni. Circa qḋ cōſiderandū eſt ꝙ bonum numeraṫ inter p̄ma: adeo ꝙ ſm̄ platonicos. bonū eſt pri⁹ ente. ſꝫ ſm̄ rei veritatē. bonū cū ente cōuertiṫ. p̄ma aūt nō pn̄t notificari p aliq̄ priora: ſꝫ notificanṫ p poſteriora: ſicut cauſe p proprios effect⁹. cū aūt bonū proprie ſit motiuū appetit⁹ deſcribiṫ bonū p modū appetitus: ſicut ſolet manifeſtari vis motiua p motum: ⁊ iḋ dicit ꝙ ph̄i bene enūciauerunt bonū eſſe id qḋ oīa appetunt. Nec eſt inſtantia de quibuſdā q̄ appetunt malū: q₂ nō appetūt malū niſi ſub rōne boni: inq̄ꝫtum. ſ. eſtimāt illud bonū: ⁊ ſic intētio eoꝝ p ſe ferṫ ad bonuꝫ ſed per accn̄s cadit. ſ. malum. Qḋ aūt dicit Qḋ oīa appetunt. nō eſt intelligendū ſolū de hn̄tibus cognitionē q̄ apprehendūt bonū: ſed etiā de rebus carentib⁹ cognitione: q̄ naturali appetitu tendūt in bonū: nō q̄ſi cognoſcāt bonū. ſed q₂ ab aliquo cognoſcēte mouentur ad bonū. ſ. ex ordinatione diuini intellect⁹: ad modū quo ſagitta tēdit ad ſignū ex directiōe ſagittātis. Jp̄m aūt tēdere in bonū: eſt appetere bonū. vn̄ ⁊ oīa dixit appetere bonū inq̄ꝫtū tēdūt ad bonū. nō aūt eſt vnū bonū in qḋ oīa tēdunt: vt. i. diceṫ. ⁊ iḋ nō deſcribiṫ hic aliqḋ bonū: ſed bonū coīter ſumptū: q₂ aūt nihil eſt bonū niſi inquantū ē q̄dā ſilitudo ⁊ pticipatio boni ſummi. Jp̄m ſummū bonū quodam mō appetiṫ in quolibet bono. ⁊ ſic pōt dici ꝙ vnū bonū eſt qḋ oīa appetunt. Deinde cū dicit. Dr̄ia vo quedā ⁊c̄. oſ̄dit differētiā finiū Circa qḋ cōſiderandū eſt. ꝙ finale bonuꝫ in qḋ tēdit appetitus vnius cuiuſlibet ē vltima pfectio. Prima aūt pfectio ſe hꝫ p modū forme. Scḋa aūt p modū opationis. ⁊ iḋ oꝫ hāc eſſe drīam finiū ꝙ quidē fines ſint ipſe operationes. quidā vo ſint ipſa opa. i. operata q̄daꝫ q̄ ſunt p̄ter opationes. Ad cui⁹ euidentiam cōſiderandum eſt ꝙ duplex ē opatio: vt dr̄ in ix. metha. Una q̄ manet in ipſo operāte ſicut videre velle ⁊ intelligere. ⁊ in hi⁹ opatio proprie dr̄ actio. Alia aūt operatio trāſiens in exteriorē materiā q̄ proprie dr̄ factio. Qn̄q₃ enī aliq̄s exteriorē materiā aſſumit ſolū ad vſum ſicut equū ad equitandū: ⁊ cytharā ad cytharādū. Qn̄q₃ aſſumūt materiā exteriorē: vt mutet eam in aliquā formā: ſicut cū artifex facit domū aut lectū. Prima igiṫ ⁊ ſcḋa operatio nū ħ hn̄t aliq̄d opatū qḋ ſit finiſ: ſꝫ vtraq₃ eaꝝ eſt finis. prima tn̄ nobilior q̄ꝫ ſcḋa inq̄ꝫtū manet in ipſo operāte. Tertia vo operatio ē ſicut generatio q̄dā cui⁹ finis ē res generata. ⁊ iḋ in operationib⁹ tertij generis ipſa opera ſunt fines. Dein̄ cū dicit. Quoꝝ aūt ſunt fines. ponit ter⁹ dicēs ꝙ in quibuſcūq₃ operata q̄ ſunt p̄ter operationes ſunt fines. oꝫ ꝙ in his operata ſint meliora operatiōib⁹: ſicut res generata eſt melior generatōe. nā finis ē potior his q̄ ſunt ad finē. Nā ea q̄ ſunt in finē habēt rōnem boni ex ordine ad bonū. Dein̄ cum dicit. Multis aūt operationib⁹. agit de cōparatiōe habituū ⁊ actuū ad finē. Et circa h̄ q̄tuor facit. Primo manifeſtat ꝙ diuerſa ordinanṫ ad diuerſos fines. Et dicit: ꝙ cū multe ſunt operationes ⁊ artes ⁊ doctrine. neceſſe eſt ꝙ eaꝝ ſint diuerſi fines: q₂ fines ⁊ ea q̄ ad finē ſunt ſe proportionabilia qḋ quidē manifeſtat per h̄ ꝙ artis medicinaꝉ finis ē ſanitas naui factiue vo nauigatio. militaris aūt victoria: yconice vo. i. diſpenſatiue dom⁹ diuitie: ꝙ quidē dicit ſm̄ multoꝝ opionem. ipſe aūt probat in primo politice ꝙ diuitie nō ſunt finis yconice ſꝫ inſtr̄a. Scḋo ibi Quicūq₃ āt ſunt taliū ⁊c̄. ponit ordinē habituū ad inuicē cōtingit enī vnū habitū operatiuū quē vocat virtutē ſub alio eſſe ſicut ars q̄ facit frena eſt ſub arte eq̄tandi: q₂ ille q̄ oꝫ eq̄tare p̄cipit artifici q̄lr facit frenū: ⁊ ſic eſt architector. i. pricipalis artifex reſpcū ipſi⁹. ⁊ eadē rō eſt de alijs artibus q̄ faciūt alia inſtr̄a neceſſaria ad eq̄tādū: puta ſellas: vꝉ aliq̄d hi⁹. Eq̄ſtris aūt vtraq₃ ordinanṫ ſub militari. milites aūt dicebantur antiq̄t⁹ nō ſolū eq̄tes: ſꝫ quicūq₃ pugnatores ad vincendū. vn̄ ſub militari nō ſolū cōtineṫ eq̄ſtris. ſ. oīs ars vel virtus ordīata ad bellicā operationē. ſ. ſagittaria: fundibularia: vel quecūq₃ alia hi⁹. ⁊ per eundē modū alie artes ſub alijs. Tertio ibi. Jn oibus vtiq₃ ⁊c̄. propōit ordines finiū ſm̄ ordinē habituū. ⁊ dicit ꝙ ī oībus artibus vel virtutib⁹ h̄ cōiter eſt veruꝫ ꝙ fines architectaꝝ ſint ſimpl̄r quo ad omēs magis deſiderabiles. q̄ꝫ fines artiū vel vtutuꝫ q̄ ſūt ſub pricipalib⁹: qḋ ꝓbat per h̄ ꝙ hoīes pſequunṫ. i. q̄runt illa. i. fines inferioꝝ artium vel vtutū grā hoꝝ. i. ꝓpter fines ſuperioꝝ. lr̄a aūt ſuſpenſiua ē: ⁊ ſic legenda. q̄cūq₃ ſūt taliū ſub vna quadā vtute in oīb⁹ itaq₃ architectonicarū fines ⁊c̄. Quarto oſ̄dit nō differre quātū ad ordinē finiū. vtrū finis ſit opus vel opatio. ⁊ dicit qḋ nihil differt quātū ad ordinē partiū ꝙ fines eaꝝ ſint opationes aut aliq̄d opatū p̄ter operatiōes. ſicut apparet in p̄dictis doctrinis. nā frene factiue finis ē operatū frenū. equeſtris vo q̄ ē principalior finis ē operatio. ſ. equitatio. ecōuerſo aūt ſe habet in medicinali ⁊ in exercitatiua. nā medicinaꝉ finis ē aliquod opatū. i. ſanitas. exercitatiue vo q̄ ſub ea cōtineṫ finis ē opatio. i. exercitiū.

Ji itaq₃ eſt aliquis finis opabiliū ⁊c̄.

Premiſſis his q̄ ſūt nccīa ad ꝓpoſitū oſ̄dēdū. hic accedit ph̄s ad manifeſtādū ꝓpoſitū. ſ. ad oſ̄dēdū q̄d pricipaliter reſpiciat huius ſcīe intētio. ⁊ circa hec tria facit. Primo oſ̄dit ex p̄miſſis eſſe aliquē finē optimū in reb⁹ hūanis. Secūdo oſ̄dit ꝙ neceſſariū ē habere cognitionē de ipſo. ibi Jgiṫ ad vitā ⁊c̄. Tertio oſ̄dit ad quā ſciētiā ptineat ei⁹ cognitio ibi. Uidebiṫ aūt vtiq₃ pricipaliſſime. Circa p̄mū vtiṫ triplici rōe quaꝝ pricipalis talis ē. quicūq₃ finis eſt talis ꝙ aūt volum⁹ ꝓpter illū. ⁊ ipſum volumus ꝓpt̄ ſeipſū. ⁊ nō aliq̄d aliud. ille finis nō ſol⁹ ē bonus: ſed ē optim⁹. ⁊ hoc apparet ex h̄ ꝙ ſemp finis cui⁹ grā alij fines q̄ruṫ ē pricipiū principaliṫ ut ex p̄dictis patet. ſꝫ neceſſe ē eē aliquē talē finē. ergo ī reb⁹ hūanis ē aliquis finis bon⁹ ⁊ optim⁹. Minorē ꝓbat ſecūda rōe ducēte ad īpoſſibile q̄ talis ē manifeſtū ē ex p̄miſſis ꝙ vn⁹ finis ꝓpter alium deſideraṫ. aut ergo ē deuenire ad aliquē finē q̄ nō deſideraṫ ꝓpter aliū. aut nō. ſi ſic hētur ꝓpoſitū. ſi aūt nō ē inuenire aliquē talē finē ſenſus ē qḋ oīs finis deſidereṫ ꝓpter aliū finem ⁊ ſic oportet ꝓcedere ī infinitū. ſed hoc ē īpoſſibile ꝙ ꝓcedaṫ ī infinitū. ergo neceſſe ē aliquē eſſe finē. qui nō ſit p aliū finē deſideratus. Quod aūt ſit īpoſſibile in finib⁹ ꝓcedere ī infinitū. ꝓbat. iij. rōne que eſt ducēs ad īpoſſibile hoc modo. ſi procedaṫ ī infinitū ī deſiderio finiū ut ſemp vn⁹ finis deſidereṫ propter aliū in infinitū. nūq̄ꝫ erit deuenire ad h̄ quod homo cōſequaṫ fines deſideratos. ſed fruſtra ⁊ vane q̄s deſiderat id qḋ nō pōt aſſeq̄. ḡ deſideriū finis eſſet fruſtra ⁊ vanū. ſed hoc deſideriū ē naturale. dictū enim ē ſupra ꝙ bonum eſt quod naturaliṫ omnia deſiderant ergo ſequitur quod naturale deſiderium ſit inane ⁊ vacuum. ⁊ hoc ē īpoſſibile quia naturale deſiderium nihil eſt aliud q̄ꝫ inclinatio inherēs reb⁹ ex ordinatione primi mouētis q̄ nō pōt eſſe ſupuacua. ergo īpoſſibile ē ꝙ in finibus ꝓcedaṫ ī infinitū. ⁊ ſic neceſſe eſt eſſe aliquē finē vltimū. ꝓpter qḋ oīa alia deſideranṫ. ⁊ ipſū nō deſideraṫ ꝓpter alia ⁊ ita neceſſe ē aliquē optimū finē reꝝ hūanarū. Deinde cū dicit. igiṫ ad vitā ⁊c̄. oſ̄dit ꝙ h⁹ finis cognitio ē hoī neceſſaria. ⁊ circa h̄ duo facit. Primo oſ̄dit ꝙ neceſſariū ē hoī cognoſcere talē finē. Secūdo oſ̄dit q̄d de eo cognoſcere oporteat. ibi. Si aūt ſic tētādū eſt ⁊c̄. cōcludiṫ ergo p̄mo ex dictis ꝙ neceſſariū ē hōi ex quo ē aliq̄s optim⁹ finis reꝝ hūanarū cognitio ei⁹ q₂ habet magnū incremētum ad vitā. i. multū auxiliū cōfert ad totā vitam humanā qḋ quidē apparet tali rōe. nihil qḋ in altero dirigiṫ pōt hō directe aſſeq̄ niſi cognoſcat illud ad quod dirigēdū ē ⁊ hoc apparet p exemplū. ſagittari⁹ qui directe emittit ſagittā attēdēs ad ſignū ad quod eā dirigit. ſꝫ tota humana vita oportet quod ordinetur in optimū ⁊ vltimū finē humane vite. neceſſe ē ergo habere cognitionē de vltimo ⁊ optimo fine humane vite. ⁊ huiuſmodi rō ē q₂ ſemp rō eoꝝ q̄ ſūt ad finē ſumēda ē ab ipſo fine ut etiā ī. ij. phi. ꝓbaṫ. Deinde cū dicit. ſi autē ſic ⁊c̄. oſ̄dit q̄d circa illū finē ſit cognoſcendū ⁊ dicit qḋ ex quo ſic ē ꝙ cognitio optimi finis neceſſaria ē ad vitā hūanā oportet accipere q̄s ſit optim⁹ finis ⁊ ad quā ſpeculatiuā ſcīam vel practicā pertineat ei⁹ cōſideratio. p diſciplinas enī intelligit ſcīas ſpeculatiuas. p vtutes aūt ſcīas practicas q₂ ſūt aliquaꝝ operationū principia. dicit autem ꝙ tētandū eſt determinare ad inſinuandū difficultatē que ē in accipiēdo vltimū finē in humana vita ſicut ī cōſiderādo oēs cauſas altiſſimas. dicit aūt quod oportet illud accipere figuraliter. i. veriſimiliter q₂ talis modus accipiēdi ꝯuenit reb⁹ humanis vt infra diceṫ. Hoꝝ aūt duorū primū q̄dā ptinet ad tractatū huius ſcīe q₂ talis cōſideratio eſt circa rem de qua hec ſcientia cōſiderat. ſed ſm̄ pertinet ad ꝓhemium in quo manifeſtaṫ intentio huius doctrine. iḋ ſtatim ꝯſ̄ter cū dicit. Uidebiṫ autem vtiq₃ ⁊c̄. oſ̄dit ad quā ſcīaꝫ ptineat hui⁹ finis conſideratio. Et circa hoc duo facit. Primo ponit rōnem ad ꝓpoſitum oſtēdendum. Secūdo ꝓbat quoddā ꝙ ſuppoſuerat ibi. Quas enī eſſe eſt dubiū ⁊c̄. Primo ergo ponit rōeꝫ ad ꝓpoſitū que talis eſt. Optim⁹ finis ptinet ad principaliſſimam ſcīam: ⁊ maxime architectonica. ⁊ hoc patet ex his q̄ ſupra p̄miſſa ſūt dictū eſt enī ꝙ ſub ſcīa vel arte q̄ eſt diuine cōtinenṫ ille q̄ ſūt ad finē. ⁊ ſic oportet ꝙ vltim⁹ finis ptineat ad ſcīam principaliſſimam tāq̄ꝫ de fine primo exiſtētē ⁊ maxime architectonice tāq̄ꝫ precipiēti alijs q̄d oporteat facere. ſed ciuilis ſcīa videṫ eſſe talis. ſ. principaliſſima ⁊ maxime architectonica. ergo ad eā ptinet cōſiderare optimū finē. Deinde cum dicit. Quas enī eſſe ⁊c̄. ꝓbat ꝙ ſuppoſuerat ſ. ꝙ ciuilis ſit talis. Et primo ꝓbat ꝙ ſit maxime architectonica. Secūdo ꝙ ſit principaliſſima. ibi. Si enī idē ē vni ⁊c̄. Circa p̄mū duo

facit. Primo attribuit politice ſiue ciuili ea que ptinēt ad ſciam architectonicā. Scđo ex his cōcludit ꝓpoſitum. ibi. Utēte aūt hac ⁊c̄. Duo aūt ptinent ad architectonicā. Quoꝝ vnū eſt ꝙ ipſa ꝑcipit ſcie vel arti q̄ eſt ſub ipſa que debeat opari. ſic̄ equeſtris ꝑcipit frene factiue. Aliud āt eſt qđ vtit̄ ea ad ſuum finē. Primū autē hoꝝ cōuenit politice vel ciuili tā reſpcū ſpeculatiuaꝝ ſciaꝝ q̄ꝫ reſpcū practicaꝝ. alr̄ tamē ⁊ alr̄. Nam practice ſcie ꝑcipit politica. ⁊ q̄tum ad vſum ei⁹ vt ſi opet̄ vel nō operet̄ ⁊ q̄tum ad determinationē actus. ꝑcipit. n. fabro nō ſolū ꝙ ſua arte vtat̄: ſꝫ ēt ꝙ ſic vtat̄ tales cultellos faciēs. vtrūqꝫ enī ordinatum ē ad finē humane vite. Sed ſcie ſpeculatiue ꝑcipit ciuilis ſolū q̄tuꝫ ad vſum: nō aūt q̄tum ad determinationē ſolum opis. ordinat. n. politica ꝙ aliqui doceant vel addiſcāt geometriā. Hui⁹ enī actus inquātum ſunt voluntarij ptinēt ad materiā moralis ⁊ ſunt ordinabiles ad finē humane vite. nō aūt ꝑcipit politicus geometrie que de triangulo cōcludit. hoc. n. nō ſubiacet humane volūtati: nec eſt ordinabile humane vite: ſꝫ dependet ex ipſa reꝝ rōne. ⁊ iō dic̄ ꝙ politica ꝑordinat quas diſciplinaꝝ debituꝫ ē eē in ciuilibus. ſ. tā practicaꝝ q̄ꝫ ſpeculatiuaꝝ: et quiſqꝫ debeat addiſcere: ⁊ vſqꝫ ad qđ tempus. Alia aūt ꝓprietas ſcie architectonice. ſ. vti inferioribus ſcientijs ptinet ad politicā ſoluꝫ reſpcū practicaꝝ ſciaꝝ. vnde ſubdit ꝙ precioſiſſimas i. nobiliſſimas. virtutuꝫ. i. artiū opatiuaꝝ videm⁹ eſſe ſub politica. ſ. militarē ⁊ yconomicam ⁊ rethoricā: quib⁹ oibus vtit̄ politica ad ſuum finē. i. ad bonum cōe ciuitatis. Deinde cum dicit Utēte aūt hac. Ex ꝑmiſſis duabus cōcludit ꝓpoſitum. ⁊ dicit cū politica vtat̄ reliquis practicis diſciplinis ſic̄ ſ̄ dictum ē. Et cū ipſa legē ponat quid oporteat opari: ⁊ a q̄b⁹ abſtinere: vt p⁹ dictū eſt. cōſequēs eſt ꝙ finis hui⁹ tanq̄ꝫ architectonice cōplectit̄. i. ſub ſe cōtinet fines aliaruꝫ ſciaꝝ practicaꝝ. vnde cōcludit: ꝙ. ſ. finis politice eſt humanū bonū. i. optimus in rebus hūanis.

Deinde cū dicit. Si enī ⁊ idem eſt ⁊c̄. oñdit ꝙ politica ſit ꝑncipaliſſima ex ipſa rōne ꝓprij finis. Manifeſtū ē. n. ꝙ vnaq̄qꝫ cā tāto ꝑor ē q̄ꝫto ad plura ſe extēdit. vñ ⁊ bonū qđ hꝫ rōeꝫ cauſe finalis. tāto poti⁹ ē quāto ad plura ſe extēdit ⁊ iō ſi idem bonū eſt vni hōi ⁊ toti ciuitati. multo vr̄ maius ⁊ ꝑfectius ſuſcipe. i. ꝓcurare ⁊ ſaluare illud qđ eſt bonū totius ciuitatis q̄ꝫ id qđ eſt bonum vnius hoīs. Pertinet quidē ad amorem qui dꝫ eē inter hoīes qđ hō queret etiā conſeruet bonum etiā vni ſoli hōi. Sed multo melius eſt ⁊ diuini⁹ eſt ꝙ hoc qđ exhibeat̄ toti gēti ⁊ ciuitatibus. vel aliq̄n amabile quidē ē ꝙ h̄ quod exhibeat̄ vni ſoli ciuitati. ſed multo diuinius eſt ꝙ hoc exhibeat̄ toti genti in qua multe ciuitates cōtinent̄. Dicit̄ autē hoc eſſe diuinius eo ꝙ magis ptinet ad dei ſimilitudinē que ē vltima cā omniū bonoꝝ. hoc aūt bonū. ſ. quod ē cōmune vni vel pluribus ciuitatibus intēdit methođ⁹. i. quedā ars que vocat̄ ciuilis. vñ ad ipſaꝫ maxime ptinet cōſiderare finē vltimū humane vite tanq̄ꝫ ad principaliſſimam. Sciēduꝫ eſt autē ꝙ politicā dicit eſſe principaliſſimā nō ſimpliciter: ſed in genere actiuaꝝ ſciaꝝ que ſūt circa res humanas. quare vltimū finē politica conſiderat. nam vltimū finē totius vniuerſi cōſiderat ſcia diuina: que eſt reſpcū omniū principaliſſima. Dicit autē ad politicā ptinere conſiderationem vltimi finis humane vite: de quo tñ in hoc libro determinat: quia doctrina huius libri cōtinet prima elā ſcie politice.

D Icet̄ autem vtiqꝫ ſufficient̄ ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ ph̄s oñdit quid ſit bonum qđ principalit̄ intendit̄ in hac ſcia. hic determinat modū huic ſcie conuenientē. Et ꝑmo ex pte doctoris. Scđo auditoris. ibi. Eodē autē vtiqꝫ modo ⁊c̄. Circa primū ponit talē rōnem. Modus manifeſtandi ꝟitatē in qualibet ſcia dꝫ eſſe conueniens ei qđ ſubijcit̄. ſicut materia in illa ſcia: quod quidē manifeſtat ex hoc: ꝙ certitudo nō pōt inueniri. nec eſt requirenda ſilr̄ in omibus ſermonibus quibus de aliqua re rōnamur. Sic̄ neqꝫ etiā in cōditis. i. his que fiunt per artē: nō eſt ſilis modus opandi in oibus. ſed vnuſq̄ſqꝫ artifex operat̄ ex materia ſm modū ei conuenientē. alr̄ quidē ex terra: alr̄ ex luto: alter ex ferro. materia autē moralis talis eſt ꝙ nō eſt ei cōueniēs ꝑfecta certitudo. Et hoc manifeſtat ꝑ duo genera que videt̄ ad materiā moralis pertinere

Primo nanqꝫ ⁊ principalit̄ ad materiā moralē ptinēt opa virtuoſa: que vocat hic iuſta: de quibus hic principlr̄ intēdit ciuilis ſcia. Circa q̄ nō habet̄ certa ſnia hoīum: ſed magna differētia eſt in hoc ꝙ hoīes de hoc iudicant: ⁊ in hoc multiplex error cōtingit. nam quedā que a quibuſdā reputant̄ iuſta ⁊ honeſta: a quibuſdā iniuſta ⁊ inhoneſta ſm differentiā tēpoꝝ ⁊ locoꝝ ⁊ perſonaꝝ aliquid. n. reputat̄ vitioſum vno tēpore aut in vna regione qđ in alio tēpore: aut in alia regione: nō reputat̄ vitioſum. Et ex iſta dr̄a cōtingit quoſdā opinari qđ nihil eſſet naturalr̄ iuſtū vel honeſtū: ſed ſolū ſm legis poſitionem: de qua quidē opīone plenius aget in ſcđo hui⁹. Scđo aūt ad materiā moralē ptinent bona exteriora quibus hō vtit̄ ad finē. ⁊ circa etiā iſta bona cōtingit inuenire ꝑdictum errorē: quia nō ſemꝑ eodē mō ſe habēt in oibus: Quidā enī per ea iuuant̄. quibuſdā ꝟo ex ipſis ꝓueniunt detrimēta. Multi. n. hoīes occaſione ſuaꝝ diuitiaꝝ ꝑierunt: vtpote a latronibus interfecti. quidam ꝟo occaſione ſue fortitudinis corꝑalis: ex cuius fiducia incaute ſe ꝑiculis expoſuerunt. Et ſic manifeſtū eſt ꝙ materia moralis eſt varia ⁊ differens: nō habēs oīmodam certitudinē. ⁊ q2 ſm artē demōſtratiue ſcie dꝫ principia eſſe conformia cōcluſionibus: amabile eſt ⁊ optabile: de talib⁹. i. tā variabilib⁹: tractatū faciētes: ⁊ ex ſilib⁹ procedētes oñdere ꝟitatē. primo quidē groſſe. i. applicando vlīa principia ⁊ ſimplicia ad ſingularia ⁊ cōpoſita: in quibus eſt actus. Neceſſariū eſt. n. in qualibet opatiua ſcia: vt ꝓcedat̄ modo cōpoſito. E cōuerſo aūt in ſcia ſpeculatiua: necc̄e eſt vt ꝓcedat̄ mō reſolutorio reſoluēdo cōpoſita in principia ſimplicia. Deinde dꝫ oſtendere veritatē figuralr̄. i. veriſilr̄. ⁊ hoc eſt ꝓcedere ex ꝓprijs principijs huius ſcie. nam ſcia moralis ē de actibus volūtarijs. voluntatis aūt motiuū eſt nō ſoluꝫ bonū: ſed apparens bonū. Tertio vt cū dicturi ſumus de his que vt frequētius accidunt. i. de actibus voluntarijs: quos voluntas nō ex neceſſitate ꝑducit: ſed forte inclinata magis ad vnū q̄ꝫ ad aliud: vt etiā ex talibus ꝓcedamus vt ꝑncipia ſint cōcluſionibus cōformia. Deinde cū dicit. Eodem vtiqꝫ mō ⁊c̄. oñdit ꝙ auditorem dꝫ acceptare in moralibus ꝑdictum modū determinandi: ⁊ dicit. ꝙ debitum ē ꝙ vnuſq̄ſqꝫ recipiat vnūquodqꝫ qđ ſibi ab alio dr̄. Eodē mō i. ſm qđ cōuenit materie: q2 ad hominē diſciplinatum. i. bene inſtructū ptinet vt tm̄ certitudis querat in vnaquaqꝫ materia: q̄tuꝫ natura rei patit̄. nō. n. pōt eſſe tanta certitudo in materia variabili ⁊ cōtingenti ſicut in materia neceſſaria: ſemꝑ eodē mō ſe habēte. ⁊ iō auditor bene diſciplinatus: nō dꝫ maiorem certitudinē requirere nec minori eſſe cōtentus q̄ꝫ ſit cōueniens rei de qua agit̄. ꝓpinquuꝫ. n. pccm̄ eē videt̄ ſi aliquis acceptet aliquē mathematicū ꝑſuaſionibus rethoricis vtentē. ⁊ ſi expetat a rethorico demonſtrationes certas quales dꝫ ꝓferre mathematic⁹ vtrūqꝫ enī cōtingit ex hoc ꝙ nō cōſiderat̄ modus materie cōueniēs. nā mathematica ē circa materiā in qua inuenit̄ oīmoda certitudo. rethorica aūt negociat̄ circa materiā ciuilē. in qua multiplex variatio accidit. Deinde cum dicit Unuſquiſqꝫ autē iudicat bene ⁊c̄. oñdit qualis debeat eē auditor huius ſcie. Et ꝑmo oñdit q̇s ſit inſufficiens auditor. Scđo q̇s ſit inutilis. ibi. Amplius autē paſſionuꝫ ⁊c̄. Tertio oñdit quis ſit auditor cōueniens. ibi. Scđm rōnem ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo premittit quedam q̄ ſunt neceſſaria ad ꝓpoſitum oñdendū. Et dicit ꝙ vnuſquiſqꝫ nō pōt habere bonū iudiciuꝫ niſi de his que cognoſcit. ⁊ ſic ille qui eſt inſtructus circa vnūquodlibet genus bene pōt iudicare de his que ptinēt ad illud genus: ſꝫ ille qui eſt bene inſtructus circa oīa pōt ſimplr̄ bene iudicare ð oibus. Scđo. ibi. Idcirco politice. ⁊ cum cōcludit ꝓpoſitum. ſ. ꝙ iuuenis nō eſt cōueniēs auditor politice ⁊ totius moralis que ſub politica cōprehendit̄: q2 ſicut dictum ē nullus pōt bene iudicare niſi ea que nouit. oīs auditor dꝫ ꝙ bene iudicet de his que audit: vt. ſ. bene dicta recipiat. nō aūt ea que male dicunt̄. ergo dꝫ ꝙ nullus ſit auditor cōueniens niſi habeat aliquā noticiā eoꝝ que dꝫ audire. ſed iuuenis nō hꝫ noticiā eorū que ptinēt ad ſciam moralē que maxime cognoſcunt̄ per experientiam. Iuuenis aūt eſt inexpertus opationū humane vite ꝓpter temporis breuitatē: ⁊ cū rōnes moralis ſcie ꝓcedunt ex his que ptinent ad actus humane vite: ⁊ etiam ſunt de his: ſic̄ ſi dicat̄ ꝙ liberalis minora ſibi reſeruat ⁊ maiora alijs tribuit. hoc iuuenis ꝓpter inexperientiam forte nō iudicabit veꝝ eſſe. ⁊ idem eſt in alijs ciuilibus. vnde manifeſtū eſt ꝙ iuuenis nō eſt cōueniens auditor politice. Deinde cum dicit. Amplius aūt paſſionum ⁊c̄. oñdit q̇s ſit īutilis auditor hui⁹ ſcie: vbi cōſiderādum eſt ꝙ ſcia moralis docet hoīes ſequi rōnem: ⁊ diſcedere ab his ad que paſſiones aīe inclinant q̄ ſunt concupīa: ira: ⁊ ſilia: in que quidē aliqui tēdunt duplr̄. Uno mō ex electione: puta cum aliq̇s h̄ ꝑponit vt cōcupie ſue ſatiſfaciat: ⁊ hos vocat ſectatores paſſionum. Et alio mō cum aliq̇s ꝑponit quidē a noxijs delectationibus abſtinere vincit̄ tñ interdū impetu paſſionis: vt ꝯ̄ ſuum ꝓpoſituꝫ impetū paſſionis ſequat̄: ⁊ talis vocat̄ incōtinens. dicit ḡ ꝙ ille qui eſt ſectator paſſionū ianit̄. i. ſine alia aliq̄ efficacia audiet hanc ſcientiā inutilit̄. i. abſqꝫ cōſecutione debiti finis. finis enī h⁹ ſcie nō eſt ſola cognitio ad quā forte ꝑuenire poſſent paſſionū ſectatores. Sed finis h⁹ ſcie eſt actus humanus. ſic̄ ⁊ omniū ſciētiaꝝ practicaꝝ. ad actus aūt virtuoſos nō ꝑueniunt qui paſſiones ſectant̄. ⁊ ſic nihil differt quantum ad hoc coarceant̄ ab auditore h⁹ ſcie iuuenis etate: vel iuuenis. i. paſſionū ſectator: q2 ſicut iuuenis etate deficit a fine h⁹ ſcie qui eſt cognitio: ita ille qui iuuenis eſt moribus: deficit a fine qui eſt actio. nō enī eſt defectus eius ꝓpter tp̄s ſed ꝓpter qđ viuit ſm paſſiones: ⁊ ſequit̄ ſingula ad que paſſiones inclinant. talibus autē fit inutilis cognitio h⁹ ſcie. ſic̄ etiā in cōtinentibus q̇ nō ſequunt̄ ſciam quā de moralibus habebunt

Deinde cū dicit. Scđm rōnem aūt ⁊c̄. oñdit quis ſit cōueniens auditor h⁹ ſcie. ⁊ dic̄ ꝙ multum eſt vtile ſcire de moralibus illis qui ſm ordinē rōnis implent oīa ſua deſideria ⁊ exterius operant̄. vltimo autē epilogat ea que dicta ſūt in hoc ꝓemio. dicens ꝙ tanta ſint dicta ꝓemialit̄ de auditore quod fuit vltimū: ⁊ quis ſit modus demonſtrandi qđ fuit medium. ⁊ quid ꝓponimus. i. quid ſit illud de quo iſta ſcia principaliter intendat.

D Icamus ergo reſumētes ⁊c̄. Premiſſo ꝓemio. hic ariſto. accedit ad tractatum h⁹ ſcie. Et diuidit̄ in ptes tres. In ꝑma determinat de felicitate: que eſt ſūmū inter humana bona ꝑducēs ad hanc cōſiderationē felicitatis: quod ē opatio ſm virtutem. In ſcđa pte determinat de virtutibus. ibi. Si aūt eſt felicitas operatio quedam ſm virtutē ⁊c̄. In tria cōplet ſuum tractatū de felicitate: oñdens qualis ⁊ q̄ virtutis opatio ſit felicitas. ⁊ hoc in decīo libro ibi. Poſt h̄ autē de dilectionis ⁊c̄. Circa ꝑmuꝫ duo facit. Primo dicit de quo ē intētio. Scđo

exequit̄ ꝓpoſitum.ibi. Nomine quidam igitᷣ ꝛc. Dicit ergo primo ꝙ reſumendo quod ſupra dictum eſt: ꝙ cum omnis cognitio ⁊ electio deſiderat aliquod bonū.i.ordinet̄ ad aliquod bonū deſideratum ſicut in fine. Dicēdum eſt quid ſit illud bonum ad quod ordinatur ciuilis ſcientia quod.ſ.eſt ſummum omniū operationū: id eſt inter omnia ad que operatio humana peruenire poteſt. Hᷣ enim duo ſupra dictum eſt oportere conſiderari de vltimo fine humanorum bonorum: ſcilicȝ quid ſit quod hic proponit̄: conſiderandum erit ad quam ſcientiam pertineat quod ſupra in proemio tractatum eſt. Deīde cum dicit. Nomine quidem igitur ꝛc. determinat de felicitate. Et circa hoc duo facit. Primo proſequitur opiniones aliorum de felicitate. Secundo determinat de ipſa ſm propriam ſententiam.ibi. Rurſus autem redeamus ad queſitum bonum ꝛc. Circa primum duo facit. Primo ponit opiniones aliorum de felicitate. Secundo inquirit de eis.ibi. Nos autem dicamus vnde diſceſſimus ꝛc. Circa primum duo facit. Primo ponit opiniones de vltimo fine humanorum. Secundo determinat qualiter de huiuſmodi opinionibus ſit inquirendum.ibi. Omnis igitur perſcrutari. Circa primum duo facit. Primo oſtendit in quo omnes conueniant. Secundo in quo differant.ibi. De felicitate aūt que eſt ꝛc. Ponit ergo primo duo in quo oēs conueniunt ſm vltimum finem. Primo quidem ibi. Neceſſe quia tam multi: id eſt populares: q̄ȝ excellentes: id eſt nominauerunt ſummū humanorum bonum felicitatem. Secundo quantum ad quandam cōmunem nominis rōnem: quia omnes exiſtimant bene viuere ⁊ bene operari idē eſſe qȯ eē felicē. Deinde cum dicit. De felicitate autem ꝛc. oſtendit in quo differunt opiniones hominum circa felicitatem: ⁊ dicit: ꝙ circa felicitatem quid ſit in ſpeciali.alterant̄: id eſt diuerſificantur homines. ⁊ hoc triplici differentia. Quarum prima accipitur ſm quod multitudo popularium nō ſimiliter in hoc ſentit cum ſapientibus. Nam populares exiſtimant felicitatem eſſe aliquid eorum que ſunt in aperto ⁊ manifeſto: vt ſunt illa que in ſenſibilibus conſiderantur que ſola manifeſta ſunt multitudini: ⁊ adeo aperta que non indigent expoſitione referante: ſicut ſunt voluptas: diuitie: ⁊ honor: ⁊ alia huiuſmodi. Quid autem ſapientes ſup hoc ſentiant: vltimo ponit. Secunda autem differentia eſt popularium ad inuicem. quorū alij aliud ſenſibile bonum eſtimant eſſe felicitatem: ſicut auari diuitias. intemperati voluptates. ambitioſi honores. Tertia autem differentia eſt ad ſeipſum eiuſdem. eſt enī conditio vltimi finiſ vt ſit maxime deſideratuȝ. vnde illud quod maxime deſiderat poſtrio: eſtimat eſſe felicitatem. Indigentia enim alicuius boni auget deſideriū vnde eger qui īdiget ſanitate indicat ipm ſummum bonum. ⁊ pari rōne mendicus diuitias: ⁊ ſiſr illi qui recognoſcūt ſuā ignorantiā amirant̄ q̄ſi felices eos qui pñt dicere aliqȯ magnum: ⁊ qȯ eoꝝ intellectum excedat. ⁊ oīa iſta ꝑtinent ad opiniones multitudinis. Sed quidā ſapiētes.ſ.pl̄onici: pret̄ hᷣ diuerſa bona ſenſibilia eſtimauerunt eē vnum bonū qȯ eſt ſm ſeipm.i. ꝙ eſt ipſa eſſentia bonitatis ſepata: ſic̄ ⁊ p formaȝ ſepatam hoīs: dicebant p ſe hominē: ꝙ oībus bonis eſt cā ꝙ ſint bona inq̄ȝtum.ſ. participāt illum ſummū bonū. Deinde cū dic̄. Oīs quidem igit̄ ꝛc. oñdit qualr oporteat inquirere de ꝑdictis opīonib⁹. Et circa hoc tria fac̄. Primo oñdit de quibus haꝝ opīonū oȝ inq̄rere. Scȯo quo ordine.ibi. Nō lateat āt nos ꝛc. Tertio q̄lr oporteat auditorem diſpoſituȝ eē.ad hᷣ ꝙ bene capiat ea que dicent̄.ibi. Propt̄ hoc qȯ oȝ conſuetudinibus ꝛc. Dic ergo pmo ꝙ perſcrutari oēs opīones quas aliqui habēt de felicitate eēt magis vanum q̄ȝ deceat phm: qꝛ quedam oīno ſunt irrōnabiles. ſed ſufficit illas opīones maxime pſcrutari: que in ſupficie habēt aliquā rōneȝ vel propter apparentiā aliquam: vel ſaltem propter opinionē multoꝝ hoc exiſtimantium. Deinde cum dic̄. Non lateat autē nos ꝛc. oſtēdit quo ordine rōnandū ſit de huiuſmodi opinionibus: ⁊ ſimplicit̄ in tota materia morali. ⁊ aſſignat differentiam in ꝓceſſu rōnandi: quia quedā rōnes ſunt que procedunt a principijs.i. a cauſis in effectus: ſic̄ demonſtrationes ꝓpter quid. quedaȝ aūt ecōuerſo ab effectibus ad cauſas ſiue principia q̄ nō demonſtrant ꝓpter qd̄ ſȝ ſolum qꝛ. ⁊ hoc etiam plato pus diſtinxit. inquirens vtꝝ oporteat procedere a principijs: vel ad pncipia. ⁊ ponit exemplum de curſu ſtadiorum. Erāt.n. quidē athlothete.i. ꝑpoſiti athletis currētibus in ſtadio: qui quidē athlothite ſtabant in principio ſtadiorum. quandoqȝ igit̄ athlete incipiebant currere athlothitis ⁊ ꝓcedebāt vſqȝ ad terminū. quandoqȝ enim ecōuerſo. ⁊ ſic etiā eſt duplex ordo in proceſſu rōnis vt dictum eſt ⁊ vt accipiat̄ quo ordine oporteat procedere in qualibet materia, conſiderandum eſt ꝙ oporteat incipere a magis cognitis: qꝛ per notiora deuenimus ad ignota. ſunt autem aliqua notiora dupliciter. quedaȝ quidem quo ad nos ſicut cōpoſita ⁊ ſenſibilia. ⁊ quedam ſimpliciter: ⁊ quo ad naturam.ſ. ſimplicia ⁊ intelligibilia: ⁊ qꝛ nobis rōnando noticiā acquirimus. oȝ ꝙ procedamus ab his que ſunt magis nota nobis: ⁊ ſi quidem eadem ſunt magis nota nobis: ⁊ ſimplicit̄ tunc rō procedit a principijs: ſicut in mathematicis. Si autē alia magis nota ſint ſimpliciter: ⁊ alia quo ad nos. tunc oportet econuerſo ꝓcedere: ſicut in naturalibus ⁊ moralibus. Deinde cū dicit. Propter quod oportȝ ꝛc. oſtendit qualiter oportȝ eſſe diſpoſitum talium auditorem. ⁊ dicit ꝙ quia in moralibus oportet incipere ab his que ſunt magis nota quo ad nos; id eſt a quibuſdam effectibus conſideratis circa act⁹ humanos oportet illum qui ſufficiens auditor vult eſſe moralis ſcīe quod ſit manu ductus ⁊ exercitat⁹ in conſuetudinib⁹ humane vite ſ. de bonis exteriorib⁹ ⁊ iuſtis.i. de operibus virtutū. ⁊ vniuerſaliter de omnib⁹ ciuilib⁹ ſicut ſunt leges ⁊ ordines politicarū ⁊ ſi qua alia ſunt huiuſmodi. quia oportet in moralibus accipere vt principiū quia ita eſt. ꝙ quidem accipitur per experientiā ⁊ cōſuetudinē puta ꝙ cōcupiſcētie per abſtinentiā ſuperāt̄ ⁊ ſi hoc ſit manifeſtū alicui nō multū eſt neceſſariū ei ad opandū cognoſcere propt̄ qd̄ ſint. ſic medico ſufficit ad ſanādū ſcire ꝙ hec herba curat talē egritudinē. cognoſcere āt ꝓpter quid requirit̄ ad ſciendum quod principaliter intēditur in ſciētijs ſpeculatiuis. talis autē qui.ſ. eſt expertus in rebus humanis vel per ſeipſum habet pīcipaliter opabiliū. q. per ſe ea cōſiderās. vel de facili ſuſcipit ea ab alio ille vero cui neutrū hoꝝ cōuenit. audiat ſcientiam exodi poete. qui dixit quod iſte eſt optimus. que.ſ. poteſt per ſeipſū intelligere. ⁊ ille etiam eſt bonus qui recipit que ab illo dicūt̄ Ille autē qui neqȝ per ſeipſum pōt intelligere neqȝ alium audiens poteſt in aīo reponere eſt inutilis quantū ad acquiſitionem ſciētie.

Nos autē dicam⁹ vnde diſceſſim⁹ ꝛc.

Poſtq̄ȝ phus recitauit opiniones diuerſas de felicitate. hic inquirit veritatem de predictis opinionib⁹. Et primo inq̄rit de opinione loquētiū de felicitate moraliter. que.ſ. ponebāt in aliquo bonoꝝ hui⁹ vite felicitatē. Secūdo inquirit de opiniōe loquētiū de felicitate. nō moraliter ponētiū in quodam bono ſepato.ibi. Quod autē vniuerſale ⁊ cauſat̄. Circa primū duo facit. Primo ponit illud quod eſt oībus cōmune huiuſmodi opinionis. Secūdo inq̄rit de diuerſitate opinionū.ibi. Multi q̄dē ⁊ grauiſſimi. Quia ergo videbat̄ phus degreſſionē feciſſe a principali propoſito dum modū procedendi determinauit. redit ad principale propoſitū vñ diſceſſerat.i. ad opiniones de felicitate. ⁊ dicit quod nō irrationabiliter aliqui videntur exiſtimare finale bonū quod felicitas dicitur ſit aliquid ex hijs que pertinēt ad hanc vitaȝ ſ. humanā. eſt enī finis omniū operū vite. ea autē que ſunt ad finem proportionātur fini. vnde probabile eſt ꝙ felicitas ſit de numero bonorū pertinētiū ad hāc vitā. ſed de hoc infra dicetur quid verū ſit. Deinde cū dicit. Multi q̄dē ⁊ grauiſſimi ꝛc. īq̄rit veritatē circa ea ī q̄b⁹ diuerſificāt̄. Et circa hᷣ duo facit. Prio īq̄rit de opinionib⁹ q̄ magis vident̄ accedere ad vitatē. In ſcȯa ȯ opiōe r̄cedēte magis a vitate.ibi. Pecunioſus āt violēt⁹ q̄s ꝛc. Circa pmū tria fac̄. Primo inq̄rit de opiniōe ponēte felicitatē ī hijs q̄ ꝑtinēt ad vitaȝ voluptuoſam. Scȯo de opiniōe ponēte felicitatē in his que pertinent ad vitam ciuilē.ibi. Qui autem excellentes ⁊ operati ꝛc. In t̄tia facit mentionem de vita contemplatiua.ibi. Tria autem eſt ꝛc. Circa primū tria facit. Primo proponit opinionem. Secundo ex incidenti diſtinguit vitas.ibi. Tres enim ſunt ꝛc. Tertio inquirit de vita propoſite opinionis.ibi. Multi quidam ergo ꝛc. dicit ergo primo qȯ inter bona huius vite. quidam eligunt voluptatem in ea felicitatem ponentes. ⁊ hij quidē ſunt non ſolū multi id eſt plura res homines qui fere omnes ad voluptates declinant̄. ſed etiam quidam qui ſunt grauiſſimi vel propt̄ auctoritatem ſcientie ⁊ doctrine. vel propter vite honeſtatem. nam etiam epycurij qui voluptatē ſummū bonū eſtimabant. diligenter colebant virtutes: ſed tamen propter voluptatem ne.ſ. per contraria vicia eorum voluptas impediretur. gula enim per īmoderantiā cibi dolores corporis generat propter furtum aliquis carceri mancipatur. ⁊ ita diuerſa vicia diuerſimode voluptatem impediunt ⁊ quia vltimus finis eſt maxime diligibilis. ideo illi qui ponunt voluptatem ſummū bonū maxime diligūt vitam voluptuoſam. Deinde cū dicit. Tres enim ſunt maxime ꝛc. diſtinguit triplicem vitā.ſ. voluptuoſam que nec dicta eſt nūc ciuilis ⁊ cōtemplatiuam. ⁊ has dicit maxime excellētes. Ad cui⁹ euidentiā ſciēdū ē ꝙ ſicut infra ī.ix. libro dicetur vnuſq̄ſqȝ id ad ꝙ maxime afficitur reputat vitam ſuaȝ ſicut phus phari. venator venari. ⁊ ſic ȯ alijs ⁊ quia homo maxime afficitur ad vltimū finem neceſſe eſt ꝙ vite diuerſificentur ſm diuerſitatem vltimi finis. finis autem habet rationem boni. bonū autem in tria diuiditur in vtile. delectabile. ⁊ honeſtum. quorum duo.ſ. delectabile ⁊ honeſtum. habent rationem finis. quia vtrūqȝ eſt appetibile propter ſeipſuȝ. honeſtum autem dicitur quod eſt bonū ſm rationem quod quidem habet delectationē annexā. vnde delectabile quod ꝯtra honeſtū diuidit̄. eſt delectabile ſm ſenſum. Ratio aūt eſt ⁊ ſpeculatiua ⁊ practica. vita ergo ciuilis dicit̄ que finē cōſtituit in bono practice rationis. puta ī exercitio virtuoſorū operū. vita autē cōtēplatiua que conſtituit finē in bono rationis ſpeculatiue vel in cōtēplatione veritatis. Deinde dicit. Multi quidē igit̄ ꝛc. inq̄rit de predicta opinione. Et circa hec duo facit. Primo improbat eā. Scȯo inducit rōeȝ inducentē ad ipſam.ibi. Adipiſcunt̄ autē ꝛc. Circa primū conſiderandū eſt ꝙ vita voluptuoſa que ponit finem circa delectationem ſenſus neceſſe habet ponere finē circa maximas delectationes que ſequuntur naturales operationes. quibus.ſ. natura cōſeruatur ſm indiuiduū per cibum ⁊ potum ſcȯm ſpeciem

ꝑmixtionū ſexuū. hiꝰ aūt delectationes ſunt
cōmunes hominibus ⁊ beſtijs. vnde multi/
tudo hominū ponētiū finē in hiꝰ voluptatibꝰ
videt̄ oīno beſtiales. q. eligētes talē vitam in
qua pecudes ſimul nobiſcū cōicant. ſi eni in
hoc felicitas hominis cōſiſteret pari rōne be/
ſtie felices eſſent fruētes delectatione cibi ⁊
coitꝰ. ſi igit̄ felicitas eſt ꝓpriū bonū hominis
impoſſibile ē ꝙ in hijs ꝯſiſtat felicitas. De
inde cū. Adipiſcant̄ autē ⁊c. ponit rōnem in/
ducētem ad hanc opinionē. ⁊ dicit ꝙ illi qui
ponūt hanc opinionē recipiūt pro rōe ꝙ mul
ti illoꝝ q̄ ſunt ī maximis poteſtatibꝰ cōſtituti
ſic reges ⁊ principes q̄ feliciſſimi apud vulgꝰ
reputāt̄ ſiſia patiunt̄. cuidā regi aſſirioꝝ noīe
ſardanapolo qui fuit voluptatibꝰ deditꝰ ⁊ ex
hoc reputant voluptatē eſſe optimū vtpote q̄
ab optimatibꝰ maxime diligitur. Deinde
cū dicit. Qui autē excellētes. inquirit de opi/
nionibꝰ pertinētibꝰ ad vitā actiuā ſiue ciuilē
Et primo quātū ad honorē. Secūdo quantū
ad virtutē. ibi. Forſitan autē ⁊ magis ⁊c. ⁊ h
rōnabiliter. nam vita ciuilis ſiue actiua inten
dit bonū honeſtū. dicit̄ autē bonū honeſtum
q. honoris ſtatꝰ. vnde ad hoc pertinere videt̄
⁊ ipſe honor ⁊ virtus que eſt honoris cauſa.
Circa primū tria facit. Primo ponit opinio/
nem ⁊ dicit ꝙ illi qui ſūt excellētes. i. virtuoſi
⁊ operatiui. i. dediti vite actiue ponūt felicita
tem in honorē. Secūdo ibi. Ciuilis eni ⁊c. in
ducit ad hoc rationē q̄ fere totiꝰ ciuilis vite
finis videt̄ eſſe honor qui redditur bene ope
rantibus in vita ciuili quaſi premiū. ⁊ ideo co
lentibꝰ ciuilem vitā probabile videt̄ felicitas
in honore cōſiſtere. Tertio ibi. Uidetur autē
magis ⁊c. improbat hanc opinionē duabꝰ ra
tionibꝰ. Quarū primā ponit dicēs. q̄ȯ ante
aſſignatā naturā rationem felicitatis diuina
mus. i. ꝯuincimꝰ felicitatē eſſe quoddā bonū
ꝙ ē ꝓpriū ipſiꝰ felicitati vtpote ad ipſū maxi
me ꝑtinēs ⁊ quod difficile ab eo aufert̄ hoc
aūt nō ꝯuenit honori. q̄ honor vr̄ magis ꝯſi
ſtere ī actu quodā honorātis ⁊ ī eiꝰ ꝑtāte q̄ȝ
ipſiꝰ etiā q̄ honorat̄ ergo honor eſt quoddā
magis extrīſecū ⁊ ſuperficiale q̄ȝ bonū quod
querit̄. ſ. felicitas. Secūdā rōem ponit. Am
pliꝰ aūt videt̄ ⁊c. q̄ talis ē. felicitas ē quoddā
optimū q̄ȯ nō q̄rit̄ ꝓpter aliud: ſed honor eſt
aliquid meliꝰ ꝓpter q̄d q̄rit̄. ad hoc hoīes vi/
dent̄ honorē q̄rere vt ⁊ ipſi firmā opinionem
accipiāt de ſeipſis q̄ȯ ſunt boni ⁊ q̄ȯ ab alijs
hoc credat̄. ⁊ iō querūt honorari a prudēti/
bꝰ q̄ ſunt recti iudicij ⁊ apud eos a quibꝰ co/
gnoſcūt̄ q̄ melius poſſunt de eis iudicare. ⁊
querūt honorari de virtute ꝑ q̄ȝ aliquis ē bo/
nus ut in ſecūdo dicet̄. ⁊ ſic virtꝰ eſt aliquid
melius honore ꝓpter q̄ȝ honor querit̄ nō er/
go in honore cōſiſtit. Deinde cū dicit. For
ſitan aūt ⁊c. inquirit de opinione ponentiū
felicitatem in virtute. Et circa hec duo facit.
Primo proponit opinionē. ⁊ dicit ꝙ forſitā
aliquis extimabit magis eſſe finē ciuilis vite
virtutē q̄ȝ honorē ratione predicta. Secūdo
ibi. Uidet̄ autem imperfectior ⁊c. improbat
eam duplici ratione. Quarū prima talis eſt
felicitas videtur eſſe quoddā bonū perfectiſ/
ſimū: ſed virtus nō eſt talis. Inuenit̄. n. q̄ñq̄ȝ
ſine operatione que eſt ꝑfectō ut patet in hijs
qui dormiūt. ⁊ tamē habitū virtutis habent
In his qui habēt habitū virtutis ⁊ in tota vi
ta ſua nō occurrit eis facultas operandi ſm
illam vtutē ut maxime patet in magnitudine
⁊ magnificētia. ſ. aliq̄s pauper habet habituꝫ
hiꝰ qui tn̄ nūq̄ȝ pōt magnifica facere nō ergo
virtꝰ eſt idē felicitati. Secūdā rōem ponit
ibi. Et cū hijs male pati ⁊c. que talis eſt. cōtin
git aliquem habitū habentē virtutis ⁊ infor/
tunatur eſſe: ſed nullus dicet talē eſſe felicem
niſi aliquis q̄ vellet ꝑtinaciter poſitionē ſuaꝫ
defendere cōtra rōnes manifeſtas. ergo feli/
citas nō eſt idē vtuti. ⁊ hoc dicit ad ꝓpoſitū
ſatis eē. Sꝫ de hijs ſufficiēt̄ dictū ē in eucli/
dijs. i. ī q̄buſdā circularibꝰ vſibꝰ quos de feli
citate cōpoſuit. Deiñ cū dicit. Tria āt ⁊c.
facit mētionē de vita ꝯtēplatiua. ⁊ dicit ꝙ d̄
vita. c. ſ. cōtēplatiua ꝑſcrutabit̄ inferiꝰ. ſ. in. x.
Deinde cū dicit. Pecunioſus aūt ⁊c. inqui
rit de quadā alia opiniōe minꝰ rōnabili que
ponit felicitatē in aliquo quod hꝫ rōem boni
vtilis. ſ. in pecunia. ⁊ hoc repugnat rōi vltimi
finis. Nā vtile dr̄ aliq̄d ex hoc q̄ȯ ordinatur
ad finē q̄ tn̄ pecunia habet vleꝫ vtilitatē re
ſpectu omniū bonoꝝ tꝑaliū. iō ꝓbabilitatem
quādā hꝫ hec opinio q̄ in pecunijs ponit fe/
licitatē. improbat eā ariſtotiles duplici rōne
Quarū prima talis ē. pecunia per violētiaꝫ
acquirit̄ ⁊ ꝑ violētiā perdit̄. ſed hoc nō cōue
nit felicitati que ē finis volūtarioꝝ oꝑationū
ergo felicitas nō cōſiſtit in pecunijs. Secū
dam rōem ponit ibi. Et diuitie nō ſunt ⁊c. q̄
talis ē. Nos q̄rimus felicitatē tāq̄ȝ aliq̄d bo/
nū quod nō querit̄ ꝓpter aliud: ſed pecunia
querit̄ ꝓpter aliud. q̄ hꝫ rōem boni vtilis vt
dictū eſt. ergo in ipſa nō cōſiſtit felicitas. con
cludit̄ aūt ultimū q̄ȯ illa que ſupra dicta ſūt
ſ. voluptas honor ⁊ virtꝰ. pūt exiſtimari vlti
mi fines. quia propter ſe requirūtur ut dictū
eſt ⁊ tamē neq̄ȝ in illa vltimus finis vt oſten
ſum ē quāuis a diuerſis ſint multi ſermones
compoſiti ad aſſerendum felicitatem in pre
dictis bonis cōſiſtere. Sed iſte opiniōes ſūt
de cetero relinquende.

Uod autem vniuerſale ⁊c. Poſtq̄ȝ
philoſophus reprobauit opiniones
ponentiū felicitatem in aliquo ma
nifeſtorum bonorum. hic improbat opini/
onem ponentium felicitatem in quodam bo
no ſeparato. Et circa hec duo facit. Primo
oñdit ꝙ neceſſariū ē īquirere de hac opiniōe
Secūdo incipit eā iprobare. ibi. Ferētes aūt
opinionē hāc ⁊c. Circa primū tria facit. Pri
mo ꝓponit vtilitatē huiꝰ inquiſitiōis. Scḋo
oñdit q̄d videat̄ huic inq̄ſitioni repugnare.
ibi. Et ſi obuiā tali q̄ōne facta ⁊c. Tertio oñ
dit q̄ȯ illud nō debeat retrahere ab inq̄ſitiōe
huiꝰ veritatis. ibi. Uidet̄ autē vtiq̄ȝ meliꝰ ⁊c.
Circa primū cōſiderādū eſt quod illud bonū
ſeꝑatū ī quo platonici ponebāt hoīs felicita/
tē cōſiſtere dicebāt vl̄e bonū ꝑ cuiꝰ ꝑticipa/
tione oīa bona dicūt̄. dicit ergo ꝙ ꝑſcrutari
d̄ hoc vl̄i bono an ſit. ⁊ inq̄rere q̄liter eſſe po
nat̄. forſitan ē meliꝰ quā inq̄rere de p̄miſſis
opinionibꝰ: cuius. n. inq̄ſitio magis ph̄ica vt/
pote magis ꝑtinēs ad ꝯſiderationē veri boni
⁊ vltimi finis q̄ȝ p̄miſſe ſi ipſe opiniōes ſm ſe
cōſiderēt̄. ſi autē cōſiderēt̄ ſm ꝙ ꝑtinet ad ꝓ
poſitū inq̄rere de p̄miſſis opinionibꝰ magis
videt̄ fuiſſe cōueniēs ꝓpoſito. ⁊ iō dixit forſi
tan quod ē aduerbiū dubitādi. Deinde cū
dicit. Et ſi obuiā ⁊c. Ponit q̄d poſſit eū retra
here ab inq̄ſitione talis opinionis. ⁊ dicit ꝙ
huiꝰ inq̄ſitio eſt cōtraria ſue voluptati. ꝓpter
hoc ꝙ erat introducta a ſuis amicis. ſ. a plato
nicis. nā ipſe fuit platonis diſcipulus. impro/
bādo autē eiꝰ opinionē videbat̄ eius honori
derogare iō autē potiꝰ hic hoc dicit q̄ȝ ī alijs
libris in q̄bꝰ opinionē platonis iprobat. quia
improbare opinionē amici nō ē ꝯ veritatē q̄
querit̄ p̄cipalit̄. Eſt autē ꝯ bonos mores de
quibꝰ p̄cipaliter agit̄ ī hoc libro. Deinde
cū dicit. Uidebit̄ autē vtiq̄ȝ ⁊c. oſtēdit ꝙ hic
eū nō dꝫ retrahere q̄ videbit̄ meliꝰ eſſe. i. ma
gis honeſtū. ⁊ ad bonos mores ꝑtinēs etiam
oīno ꝑtinere ⁊ oīno optere vt homo nō vere
atur oppugnare familiares ſuos ꝓ ſalute ve/
ritatis. Eſt eni hoc adeo neceſſariū ad bonos
mores ut ſine hoc vtus cōſeruari nō poſſit ni
ſi eni hō veritatē familiaribꝰ p̄ferret ꝯñs eſſet
quod hō falſa iudicia ⁊ falſa teſtimonia ꝓfer
ret ꝓ defenſione amicoꝝ ꝙ ē cōtra virtutem
⁊ quāuis aliqñ. i. aliqua rōne ꝑtinēte ad oēs
hoīes veritas ſit p̄ferēda amicis ſpālit̄ tn̄ h
oportet facere ph̄os. qui ſūt ꝓfeſſores ſapien
tie q̄ ē cognitio veritatis. ꝙ aūt oporteat veri
tatē p̄ferre amicis oſtēdit hac rōne q̄ ei q̄ ē
magis amicꝰ magis ē deferēdū. cū āt habea/
mꝰ amicitiā ad ambo. ſ. ad veritatē ⁊ hoīem
q̄ hoīem p̄cipue debemꝰ amare ꝓpt̄ veritatē
vt in. viij. huiꝰ dicet̄. veritas aūt ē amicꝰ huiꝰ
ſupexcellēs cui debet̄ reuerētia honoris etiā
veritas quoddam diuinū. In deo. n. primo ⁊
p̄cipalit̄ inuenit̄ ⁊ iō ꝯcludit ꝙ ſcm̄ eſt pre
honorare veritatē hoībꝰ amicis. Dicit. n. An
dronicꝰ peripateticꝰ q̄ȯ ſcitas ē q̄ facit fide/
les ⁊ ſeruātes ea q̄ ad deū. iuxta hoc etiam eſt
illa platonis q̄ reprobās opinionē ſocratis
mḡri ſui. dicit quod oportet magis de verita
te curare q̄ȝ de aliquo alio. ⁊ alibi dicit amicꝰ
quidā ſocrates ſed magis amica veritas ⁊ in
alio loco de ſocrate quidā parū ē curandum
de veritate multū. Deinde cū dicit. Feren/
tes aūt hanc opinionē ⁊c. improbat platonis
poſitionē dicētē ꝙ felicitas hoīs cōſiſtit in q̄
dā cōi ydea boni. Et circa hoc duo facit. Pri
mo oñdit ꝙ nō ē vna cōis ydea boni. Scḋo
oſtēdit q̄ȯ etiā ſi eſſet nō cōſiſteret in ea hu/
mana felicitas. ibi. Sed forte hoc quidē relin
quēdū ē nūc ⁊c. Circa primū duo facit. Pri/
mo oſtēdit ꝙ nō ſit vna cōis ydea boni. Se
cūdo inquirit de modo loquēdi quo platoni
ci hanc ydeam noīabāt. ibi. Querere autē q̄s
vtiq̄ȝ ⁊c. Circa primū cōſiderandū ē quod ari
ſtotiles intēdit improbare opinionē platonis
quātū ad hoc quod ponebat vnū bonū ſepa/
tum a quo dependerent oīa bona. nam ipſe
ariſtotiles in. xij. metaphiſice ponit quoddā
bonū ſeꝑatū a toto vniuerſo. ad quod totum
vniuerſum ordinat̄ ſicut exercitꝰ ad bonum
ducis. improbat autē opinionē platonis quā
tū ad hoc quod ponebat bonū ſeꝑatū eē quā
dam ydealē eſſe cōem omniū bonoꝝ. ad q̄ȯ
quidē improbādū vtit̄ triplici ratione. quaꝝ
prima ſumit̄ ex ipſa poſitione platonicorum
qui nō faciebāt aliquā ydeā in illis generibꝰ
ī q̄bꝰ inuenit̄ priꝰ ⁊ poſteriꝰ. ſicut pꝫ ī nume
ris. nā binariꝰ naturalit̄ prior ē ternario ⁊ ſic
inde dicebāt platonici q̄ȯ numerꝰ cōis ñ eēt
q̄dā ydea ſeꝑata. ponebāt aūt ſingulos nume
ros ſeꝑatos puta binariū trinariū ⁊ ſic̄ia. ⁊ hꝰ
rō ē. q̄ eā ī q̄bꝰ inuenit̄ priꝰ ⁊ poſteriꝰ nō vi/
dēt̄ eē vniꝰ ordinis. ⁊ ꝑ ꝯñs nec equalit̄ vnā
ydeā ꝑticipare: ſꝫ ī bonis inuenit̄ priꝰ ⁊ poſte
riꝰ q̄ȯ manifeſtat ex hoc q̄ȯ bonū īuenit̄ ī eo
q̄ȯ q̄d ē. i. ſubā. ⁊ ſilr̄ ī q̄litate ⁊ etiā ī alijs ge/
neribꝰ. manifeſtū ē aūt q̄ȯ illud q̄ȯ ē ens ꝑ ſe
ipſū. ſ. ſubā ē naturalit̄ p̄or oībꝰ hijs q̄ nō hn̄t
eē. niſi ī cōpatione ad ſubām ſicut ē quātitas
q̄ ē meſura ſubē ⁊ q̄litas q̄ ē diſpō ſubē. ⁊ ad
aliq̄d q̄ȯ ē h̄itudo ſubē. ⁊ idē ē in alijs generi
bꝰ q̄ oīa aſſilant̄ ꝓpagini entis. i. ſubſtantie.
q̄ ē p̄cipalit̄ ens a q̄ ꝓpagināt̄ ⁊ deriuāt̄ oīa
alia genera q̄ etiā intātū dicūtur entia ī q̄tū
accidit ſubē. ⁊ ex hoc ꝯcludit q̄ȯ nō pōt eſſe
q̄dā cōis ydea boni. Scḋam rōem pōit ibi
Ampliꝰ q̄ boni ⁊c. Ad cuius euidētiā ſciēdū
ē q̄ȯ plato ponebat ydeā eē rōeꝫ ⁊ eſſentiam
omniū eoꝝ q̄ ydeā ꝑticipāt ex quo ſeq̄t̄ ꝙ eoꝝ
quoꝝ nō eſt vna ratio cōis nō poſſit eſſe vna
ydea. ſed diuerſorum predicamētorū non eſt
vna ratio cōmunis. nihil eni vniuoce de hijs
predicatur. bonum autem ſicut ⁊ ens cū cō/
uertatur inuenitur in quolibet predicamen/
to ſicut in quod quid eſt id eſt ſubſtantia. bo
num dicitur deus in quo non cadit malicia
⁊ intellectus qui ſemper eſt rectus. In qualita/
te autē virtus que bonum facit habentem. In

quantitate autē cōmenſuratum qȯ eſt bonum in quolibet quod ſubdit̄ menſure. Jn ad quid aut eſt bonum quod eſt vtile quod eſt bonū relatum in debitum finē. Jn qñ aut tēpus. ſcilicet oportunum. ⁊ in vbi locus cōgruus ad ambulandum: ſicut dieta. ⁊ idē pꝫ in alijs generibus. manifeſtū eſt ergo qȯ nō eſt aliquid vnum bonum ꝙ. ſ. ſit ydea vel rō cōis omniū bonoꝝ. alioquin oporteret ꝙ bonum nō inueniret̄ in oībus predicamētis: ſed in vno ſolo. Tertiā rōnem ponit. ibi. Amplius autem qꝛ eoꝝ que ſunt ⁊c̄. ad cuius euidentiā ſciendū eſt ſic̄ ꝙ plato ponebat ꝙ res extra animā exiſtentes aſſequunt̄ formā generis vel ſpēi per hoc ꝙ participāt ydeam: ita ꝙ aīa nō cognoſcat lapidē niſi per hoc ꝙ participat ydeam lapidis. ex quo ſequit̄ ꝙ omnium eoꝝ que habent vnā ydeam eſt vna ſcīa. ſi ergo omniū bonoꝝ eēt vna ydea ſequeret̄ ꝙ omnia bona pertinerēt ad cōſideratione vnius ſcīe. h̄ autē videmus eſſe falſum etiā quātū ad bona q̄ ſunt in vno predicamēto qȯ addit ne aliq̄s diuerſificationes ſcīaꝝ attribueret diuerſitati predicamētoꝝ. videmus autē qȯ eſt ex congruitate cōſiderat. cōſiderat quidē in rebus bellicis militaris. Jn egritudinibus aūt medicinalis. in laboribus autem exercitium. relinquit̄ igit̄: ꝙ non eſt vna cōis ydea bonoꝝ.

Ueret āt vtiq̄ aliquis ⁊c̄. oñdit. ḡ. ph̄s ꝙ nō eſt ydea cōis omniū bonoꝝ: ſꝫ qꝛ platonici illud bonū ſepatum nō ſolum vocabāt ydeā bōi: ſꝫ ēt p ſe bonū. h̄ intēdit inq̄rere ariſto. vtꝝ ꝯuenient̄ dicat̄. Et circa h̄ duo fac̄. Primo oñdit ꝙ illud bonū ſepatū nō ꝯuenient̄ noīat̄ per ſe bonū. Scḋo oñdit ꝙ ponere bonū ſepatum eē p ſe bonū. repugnat ei qȯ dr̄ eē cōeꝫ ydeā omniū bonoꝝ. ibi. His aūt q̄ dicta ſunt ⁊c̄ Circa primū tria facit. Primo oñdit ꝙ illud bonum ſepatuꝫ nō ꝯuenient̄ dr̄ p ſe bonū. Scḋo excludit quandā rñſionem. ibi. Sed quidā neq̄ ꝑpetuum eē ⁊c̄. Tertio cōpat hoc dictū opinioni pictagoricoꝝ. ibi. Probabilius autē vident̄ ⁊c̄.

Circa primū cōſiderandū eſt ꝙ illud bonum ſepatum qȯ ē cā oīum bonoꝝ: oꝫ ponere in altiori gradu bonitatis q̄ꝫ ea que apud nos ſunt. eo ꝙ eſt vltimus finis omniū. p hoc autē dictū vr̄ ꝙ nō ſit altiorī gradus in bonitate q̄ꝫ altera bona. ⁊ hoc māifeſtat p h̄: ꝙ vnūquodq̄ ſepatoꝝ vocabant p ſe vt p ſe hominē: ⁊ etiā p ſe equū Manifeſtū ē autē ꝙ vna ⁊ eadē rō eſt homis que ē hoīs qui eſt apud nos ⁊ per ſe homis. i. ſepati. ⁊ hoc manifeſtat p h̄ ꝙ hō ſepatus ⁊ hō q̄ eſt in materia nō differūt in hoc ꝙ hō addit rationale ſup aīal. Jta etiā videt̄ ꝙ in rōne homīs nō differat hō ſepatus ab hoc hoīe: ſed hic hō addit materiā: eadē rōne bonum qȯ noīauit p ſe bonū nō erit alterius rōnis in bonitate q̄ꝫ h̄ particulare. poterit autē eſſe differentia q̄ꝫtum ad aliqua alia: que ſunt pret̄ rōnem boni. Deinde cū dicit. Neq̄ ꝑpetuū eē ⁊c̄. excludit quādam rñſionem. Poſſet. n. aliquis rñdere ꝙ illō per ſe bonum eſt meliꝰ: qꝛ perpetuū. hec autem bōa ſunt corruptibilia: qȯ autē eſt diuturniꝰ vr̄ eſſe melius: ⁊ magis eligenduꝫ. Sed ad hoc excludendū dicit. ꝙ neq̄ hoc eſt perpetuuꝫ eſſe facit illud per ſe bonum eē perpetuū a nō perpetuo. Differt duratione. dnā autē duratiōis alicꝰ rei: eſt pret̄ rōnem ſpēi: ſic̄ vita que eſt vniꝰ diei: ⁊ vita que ē diuturna: nō differunt in rōne vite ſed ſolum differunt in duratione. ſic ergo ſi accipiat̄ bonum ꝙ eſt vna ſpēs duratio erit pret̄ rōnem boni. ⁊ ita ex hoc qȯ eſt aliquid diuturnius nō differt ſm rōnem boni qȯ melius q̄ꝫ ſi eēt vnius diei tm̄. Sed ſi ponamus nō eſſe vnā ſpēm vel ydeā boni vt platonici poſuerūt: ſed qȯ bonum dr̄ ſicut ens in oībus generibus: h̄ ipſuꝫ qȯ ē diuturnius erit bonū in tēpore. vn̄ adderet ad bonitatē. ⁊ ſic qȯ ē diuturniꝰ erit meliꝰ. ſꝫ h̄ nō pōt dici ſi bona ſit vna ſpēs per ſe: ⁊ ita ſeq̄tur ꝙ neq̄ ſit melius ex hoc ꝙ eſt perpetuum.

Deinde cū dicit. Probabilius aūt ⁊c̄. cōpat p̄dictā poſitiōeꝫ pōni pictagoricoꝝ. Circa qȯ cōſiderandū ē ꝙ ſm platonicos eadē erat rō boni ⁊ vnius: ⁊ iō ponebāt idē eē p ſe vnū ⁊ p ſe bonū: vn̄ ncc̄e erat ꝙ ponerent vnū p̄mū bonū: qȯ quidē pictagorici nō faciebāt: ſꝫ vnū ponebant aliq̄d eoꝝ q̄ cōtinent̄ nō ſub coordiatiōe bōi: ſub quo ponebāt lumē vnū quietē maſculinū dextꝝ finitū p rectū q̄dratū. ecōtrario aūt ſub malo ponebāt tenebras multitudinē motū femininū ſiniſtꝝ infinitū parē ⁊ numeꝝ curuū altera pte lōgius. Dicit ḡ ꝙ q̄ꝫtū ad h̄ ꝓbabiliꝰ dixerūt pictagorici q̄ꝫ platonici: qꝛ nō cogebant̄ ponere vnatione boni. vn̄ ⁊ ſpeſiphꝰ q̄ fuit nepos pl̄onis filius ſororis eiꝰ ⁊ ſucceſſor eius in ſcholis: in hoc nō fuit ſecutus platonē: ſꝫ magis pictagorā. dic̄ aūt ꝙ de his oꝫ fieri alius ſmo. ſ. i methaphiſica

Deinde cū dicit. His aūt q̄ dicta ſunt ⁊c̄. oſtēdit ꝙ dr̄e illud bonū ſepatū eſſe p ſe bonū repugnat ei ꝙ ē vnā eſſe ydeā oīum bonoꝝ. Circa h̄ tria facit. Primo oñdit ꝙ p ſe bonū nō pōt eſſe cōis ydea oīum bonoꝝ. Scḋo ꝙ nō pōt eē cois ydea ēt omniū q̄ dicunt̄ p ſe bōa. ibi. Diuidētes igit̄ ⁊c̄. Tertio rñdet cuidā qōi. ibi. Sꝫ q̄lr vtiq̄. dicit ḡ p̄mo ꝙ ꝯ ea q̄ dicta ſunt a platonicis occulte appet quedā dubitatio ꝑpter h̄: qꝛ cū loq̄t̄ de illo p ſe bono. nō videt̄ de oī bono ſmones dici q̄ꝫtum ad ipſam appentiā vboꝝ: ⁊ fieri q̄ꝫtū ad ꝯuenientiā reꝝ: ⁊ hoc iō: qꝛ diuerſe ſūt ſpēs vel rōnes bonoꝝ: dicunt̄. n. ſm vnā ſpēm: vel rationē boni illa q̄ ſm ſeipſa ſūt pſecuta. i. queſita vel deſiderata vel dilecta. i. amata. ⁊ ſm aliā rōnem dicunt̄ bona illa q̄ ſunt aliq̄liter grā illoꝝ q̄ ſunt ſm ſe bona. Tertio vȯ mō dicunt̄ aliqua bōa q̄ ſūt ꝓhibitiua ꝯrioꝝ. Sic igit̄ māifeſtū ē qȯ bonū dr̄. quedā. n. ſunt bona ſm ſeipſa. ſ. prima de qua dictū ē ꝙ ꝑpter ſe q̄runt̄ vtꝝ vȯ alia. ſ. factiua vl̄ cōſuatiua ⁊ etiā ꝓhibitiua ꝯrioꝝ dicūt̄ bona ꝑpt̄ illa q̄ ſunt ſm ſe bona. ⁊ ſic māifeſtū eſt ꝙ rō p ſe boni nō p ſe boni nō pōt aptari oībus bonis. Deinde cum dicit. Diuidētes igit̄ ⁊c̄. oñdit ꝙ rō p ſe boni nō pōt cōpetere oībꝰ p ſe bonis. Et p̄mo dicit de quo ē intētio. Circa qȯ cōſiderandū eſt ꝙ factiua vel cōſeruatiua ſꝫ ſe bonoꝝ vel ꝓhibitiua ꝯrioꝝ dicunt̄ bona ſicut vtilia. Querit̄ ḡ malū ꝙ talibus nō aptat̄ rō p ſe boni ſepamus ab eis illa q̄ ſunt ſm ſe bona ⁊ videamus ſi poſſint dici bona ſm vnā ydeā quaꝫ dicunt p ſe bonū. Scḋo. ibi. Scḋm ſeipſa āt ⁊c̄. ad h̄ inueſtigandū ꝓponit quandā qōneꝫ q̄lia ſ. ſint ponenda ſm ſe bona: ⁊ hanc qōnem determiat p duo mēbra: quoꝝ p̄mū ē vtꝝ dicēda ſint ſm ſe bona q̄cunq̄ q̄runt̄ ſolitaria. i. etiā ſi ſola eēnt. vt. ſ. nulla alia vtilitas ex eis ſequeret̄ ſicut ſcire videre ⁊ voluptates quedā ⁊ honores. hiꝰ enī q̄ꝫuis q̄nq̄ querant̄ ꝑpter aliq̄d aliud ad qȯ ſunt vtilia tn̄ ſi adhuc vel aliud valerent ſm ſe eſſent bona ⁊ deſiderabilia. Scḋm aūt membruꝫ qōnis ē vtꝝ nihil aliud ſit p ſe bonū niſi ſola ydea. Tertio ibi. Quaſi erit ⁊c̄. deducit h̄ ſcḋꝫ mēbrū i medietate p̄miſſum: ⁊ concludit ꝙ ſi nihil aliq̄d ſit p ſe bonū niſi ydea. erit ydea q̄ſi exēplū quoddā: cuiꝰ ſilitudo ſit alijs impſſa. exēplar āt eſt ſupuacuū ſi nulli aſſilet̄. vnde ſequit̄ ꝙ ydea ſit inanis: ſi nihil aliud ſit ſm ſe bonū. Quarto. ibi. Si ſūt h̄ ⁊c̄. deducit p̄mū ⁊ dicit. ꝙ ſi oīa p̄dicta ſint ſm ſe bona pticipādo ydeā q̄ ē p ſe bona. oportebit ꝙ in oībus appeat eadē rō bonitatis: ſicut in niue ⁊ ceruſa eſt eadē rō albedīs eo ꝙ pticipant vnā formā: ſꝫ h̄ nō appet eē veꝝ in p̄dictis. honoꝝ. n. ⁊ prudētia ⁊ voluptas hn̄t diuerſas rōnes nō ſolū ꝓprias ꝓut. ſ. rō honoris inquantū eſt honor differt a rōne prudētie inq̄ꝫtum ē prudētia: ſꝫ inquantū ē bona. nō. n. ē vna rō bonitatis in oībus his: nec ſm eandē rationē ſunt appetibilia. vn̄ relinquit̄ ꝙ id qȯ dicūt p ſe bonū nō ē aliquid cōe velud vna ydea cōis omniū bonoꝝ. Deinde cū dicit. Sed qualiter vtiq̄ ⁊c̄. rñdet cuidā qōni: ⁊ hec quidē qȯ locuꝫ hꝫ: qꝛ aliquid dici de multis ſm diuerſas rōnes cōtigit dupl̄r. Uno mō ſm rōes oīno diuerſas nō habētes reſpectū vnū: ⁊ iſta dicunt̄ equoca cāu: qꝛ. ſ. cāu accidit ꝙ vnū nomē vnus hō ipoſuit vni rei: ⁊ alius alij rei: vt p̄cipue pꝫ ī diuerſis hoībus vno noīe noīatis. Alio mō vnū nomen dr̄ de multis ſm rōnes diuerſas nō totalit̄: ſꝫ in aliquo vno ꝯueniētes. q̄nq̄ quidē in h̄ ꝙ referunt̄ ad vnū principiū: ſicut res aliq̄ dr̄ militaris vel ꝙ eſt inſtrm̄ militis: ſic̄ gladius: vel qꝛ ē tegimentū eius ſicut lorica: vel qꝛ ē vehiculū eius: ſic̄ equus. q̄nq̄ vȯ in h̄ ꝙ referunt̄ ad vnū finē: ſic̄ medicina dr̄ ſana: eo ꝙ eſt factiua ſanitatis: dieta vȯ eo ꝙ ē conſeruatiua ſanitatis vrina vȯ eo ꝙ ē ſanitatis ſignificatiua. q̄nq̄ ſm ꝓportiones diuerſas ad idē ſubiectū: ſicut q̄litas dr̄ eſſe ens: qꝛ ē diſpō p ſe entis. i. ſubſtātie quantitas vȯ eo ꝙ ē mēſura eiuſdē: ⁊ ſic de alijs: vel ſm vnā ꝓportionē ad diuerſa ſubiecta. eādē. n. hn̄t ꝓportionē viſus quo ad corpus ⁊ intellectꝰ ad aīam vnde ſic̄ viſus ē potētia organi corpalis: ita etiāꝫ intellectus ē potētia aīe abſq̄ pticipatiōe corporis. Sic ḡ dicit ꝙ bonū dr̄ de multis nō ſm rōnes penitus differentes ſic̄ accidit in his q̄ ſunt cāu equoca. ſed inq̄ꝫtum oīa bona magis ſm analogiā. i. ꝓportionē eandē quā. ſ. viſus ē dependens ab vno p̄mo bonitatis principio: vel inquantū ordināt̄ ad vnū finē nō. n. voluit Ariſ. ꝙ illud bonū ſepatum ſit ydea: ⁊ rō omnium bonoꝝ. ſꝫ principiū ⁊ finis. vel etiā dicunt̄ oīa bona magis ſm analogiā. i. ꝓportionē eandē quātum. ſ. ꝙ viſus eſt bonū corpis: ⁊ intellectus eſt bonū aīe. iō hūc tertiū modū p̄fert: qꝛ accipitur ſm bonitatē īherentē rebus. p̄mi autē duo mōi ſm bonitatē ſepatam a qua non ita proprie aliquid denominatur.

Ed forte h̄ quidē ⁊c̄. Poſtq̄ ph̄s oſtēdit ꝙ cū nō ē vna cōis ydea boni. nunc oñdit ꝙ etiā ſi eēt nō ptineret ad ꝓpoſitum: vt ſm ipſam eēt q̄renda felicitas. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓbat ꝓpoſituꝫ. Scḋo ponit quandā rñſionē. ibi. Forte alicui videbit̄ ⁊c̄. Tertio excludit eā. ibi. Probabilitatē igitur ⁊c̄. dicit ḡ primo h̄. ſ. qualit̄ bonū dicat̄ ſm vnā vel diuerſas rōnes de bonis: oꝫ nunc relinq̄re: qꝛ p certitudinē determinare de h̄ ptinet magis ad aliā ph̄iam. ſ. ad methaphiſicā: ⁊ ſil̄r etiā cōſideratio de ydea boni: nō ē ꝓpria p̄ñti intētioni. ⁊ hoꝝ rōnem aſſignat: qꝛ eēt vnū bonū vniuoce d̄ oībus p̄dicatum: vel etiā ſi eēt p ſeipſum ſepatū externo. manifeſtū ē ꝙ nō tale aliq̄d querimus. querimus. n. felicitatē: q̄ ē finis humanoꝝ actuū finis aūt hoīs: vel eſt ipſa eius opatio: vel ē aliq̄ res exterior: que quidē pōt eē finis hoīs: vel qꝛ ē opata ſicut domus ē finis edificationis: vel qꝛ ē poſſeſſa ſic̄ finis. Manifeſtum ē autē ꝙ illud bonū cōe: vel ſepatum nō pōt eē ipſa hoīs opatio: nec etiā eſt aliq̄d p hoīem factū: nec etiā vr̄ aliq̄d ab hoīe poſſeſſum ſic̄ poſſident̄ res que veniunt in vſum hꝰ vite. vnde manifeſtū ē ꝙ illud bonū cōe vel ſepatum nō ē bonū humanuꝫ qȯ nunc q̄rimus. Deinde cū dicit Forte autē alicui videbit̄ ⁊c̄. ponit quādā rñſionē. poſſet. n. aliq̄s dicere ꝙ illud bonū ſepatum quāuis nō ſit opatum vel poſſeſſum ab hoīe. eſt tn̄ exēplar omniū opatoꝝ ⁊ poſſeſſoꝝ bonoꝝ: expedit autē intueri exēplar ei q̄ vult puenire ad exēplata. ⁊ iō videt̄ expedire ꝙ aliq̄s ipm̄ bonū ſepatum cognoſcat ꝑpter bona poſſeſſa ⁊ opata: qꝛ hn̄tes illud bonum ſepatum ſic̄ quoddā exēplum magis poterimus cognoſcere: ⁊ p cōſequēs melius adipiſci ea que ſunt nobis bona ſic̄ inſpiciētes ad hoīeꝫ aliqueꝫ magis pñt ꝓprie depingere eiꝰ effigieꝫ.

Deinde cū dicit. Probabilitatē quidē igit̄ ⁊c̄ excludit p̄miſſam rñſionem duabus rationibus quaꝝ p̄ma ſumit̄ ex eo qȯ cōiter obſeruat̄. ⁊ dic̄ ꝙ ſermo p̄dicte rōnis videt̄ eē ꝓbabilis. Sed tn̄ videt̄ diſſonare ab eo qȯ obſeruat̄ in omnibus

ſciētijs.oēs.n.ſcie ⁊ artes appetūt quoddā bo/
num:vt.ſ̄.habitū ē: ⁊ vnaqueq; icurrit illud qđ
eſt neceſſariū ſibi ad cōſequendū finē intentum
nulla aūt vtiṫ cognitione illius boni ſepati : qđ
nō eēt rōnabile ſi ex eis aliqđ auxiliū pberet.nō
ergo aliq̇d cōfert ad opata ⁊ poſſeſſa bona co/
gnitio illius boni ſepati.Scđam rōnē ponit ibi
Inutile autē ⁊c̄.que ſumiṫ ab ipſa natura rei: ⁊
dicit ꝙ illud bonū cōſideratū ē oīno inutile ad
ſciās ⁊ artes:⁊ q̄ꝫtum ad eaꝝ exercitiū: q2 textoꝛ
vel faber in nullo iuuaṫ ad opationē ſue artis ex
cognitiōe illi⁹ bōi ſepati: ⁊ ēt inq̄ꝫtū ad acq̇ſitio
nē ſcie vel artis.nullus.n.magis efficiṫ medicuſ
vel magis miles p hoc ꝙ contēplaṫ ydeā ſepatā
boni.cui⁹ rōnem aſſignat:q2 oꝫ exemplar ad qđ
neceſſe ē inſpicere eē cōfoꝛme opato. ars āt nō
opaṫ aliqđ bonū cōe aut abſtractū ſed cōcretuꝫ
in ſingulari.medicus.n.nō intēdit ſanitatē ī ab/
ſtracto:ſꝫ in cōcreto eā.ſ.q̄ eſt hoīs : q2 meditaṫ
nō hominē vl̄em ſꝫ ſingularē. vnde relinq̇ṫ vl̄is
boni ⁊ ſepati nō ſit neceſſaria neq; ad acq̇ſitio/
nem ſciaꝝ neq; exercitiū eaꝝ. Ultimo autē cō/
cludit equi ponendo cui dictum eē de opinioni
bus felicitatis.

r Ruſus aūt redeamus ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ ph̄s
ptractauit opiones alioꝝ de felicitate.
hic determīat de ea ſm ꝓpriā opionē
Et diuidiṫ in ptes duas. In p̄ma oñdit quid ſit
felicitas . In ſcđa determīat de quadā ꝓprieta/
te felicitatis.ibi.Determīatis autē his ſcrutemur
de felicitate ⁊c̄. Prima ps diuidiṫ in duas ptes
In p̄ma oñdit quid ſit felicitas. In ſcđa remo/
uet quandā dubitationē. Multe aūt tranſmu/
tationes fiunt ⁊c̄.Circa p̄mū duo facit.Primo
oñdit q̇d ſit felicitas.Scđo oñdit ꝙ p̄miſſe ſnīe
cōcoꝛdāt oīa q̄ dicunṫ de felicitate.ibi.Scruta
mur ḡ de ipſis ⁊c̄. Circa primū duo facit. Prio
ꝓponit quaſdā rōnes cōes cōditiones felicita/
tis:que.q.oībus manifeſte.Scđo inq̇rit felicita
tis eēntiam.ibi.Sed forte felicitatē quidem ⁊c̄.
Circa p̄mū duo facit.Primo ponit felicitatem
eē vltimū finē. Scđo ponit cōditiones q̄ cōpe/
tunt vlt̄io fini.ibi. Hic autē ad h̄ magis explana
re ⁊c̄. Dicit ḡ primo ꝙ expeditis his q̄ ptinēt
ad opioes alioꝝ: rurſus oꝫ redire ad bonū: circa
qđ noſtra vſaṫ inquiſitio.ſ.ad felicitatē vt inue
ſtigemus quid ſit. Circa qđ p̄mum cōſiderā/
dū ē:ꝙ in diuerſis opationibus ⁊ artib⁹ videṫ
aliud ⁊ aliud eē bonū intētum: ſic̄ in medicinali
arte:bonū intentū eſt ſanitas.⁊ in militari arte:
bonū intētū ē victoꝛia.⁊ ī alijs artib⁹ aliqđ aliđ
bonū. ⁊ ſi queraṫ q̇d ſit bonum intentū in vna/
quaq; arte:vel in vnoquoq; negocio. Sciēdū ē
ꝙ hoc ē illud cui⁹ gr̄a oīa alia fiunt . in medicīa
enī oīa fiunt ꝓpter ſanitatē . in militari oīa fiūt
ꝓpter victoꝛiā.⁊ in edificatiua oīa fiunt ꝓpter
domū conſtruendā.⁊ ſil̄r in quolibet alio nego
cio aliqđ aliud eſt bonū intētum cui⁹ gr̄a omia
alia fiunt.hic aūt bonū intentū ī vnaq̄q; opi/
nione vel electione dr̄ finis : q2 finis nihil aliud
eſt q̄ꝫ illud cui⁹ gr̄a alia fiunt.. Si ḡ occurrat
ſtatim aliquis finis ad quē oꝛdinenṫ oīa q̄ ope/
ranṫ.oēs artes ⁊ opationes humane talis finis
erit operatū bonū ſimpl̄r.i.ꝙ intendiṫ ex oībus
opibus humanis.Si aūt ad hoc occurrant plu/
ra bona ad q̄ oꝛdinenṫ diuerſi fines diuerſaruꝫ
artiū:opoꝛtebit ꝙ inq̇ſitio rōnis noſtre tranſcē/
dat iſta plura quouſq; ꝑueniat ad hoc ip̄m.i.ad
aliud vnū.neceſſe ē.n. vnū eē vltimū finē hoīs
inq̄ꝫtum ē homo ꝓpter vnitatē humane natu/
re:ſic̄ ē finis medici inq̄ꝫtum ē medicus ꝓpter
vnitatē medicinalis artis.⁊ iſte vltim⁹ finis ho/
minis dr̄ humanū bonū qđ ē felicitas. Deiñ
cum dicit. Hoc autē magis explanare ⁊c̄.ponit
duas cōditiones vltimi finis. Primo quidēꝫ ꝙ
ſit pfectum.Scđa ꝙ ſit p ſe ſufficiēs.ibi.Videṫ
aūt ⁊ ex p̄ſe ſufficiētia ⁊c̄.vltimus.n.finis ē vlti/
mus terminus motus naturalis deſiderij . ad h̄
autē ꝙ aliq̇d ſit vltimus t̄min⁹ mot⁹ naturalis
duo requirunṫ.Primo quidē ꝙ ſit hñs ſpecieꝫ
nō autē in via ad ſpēm habēdā:ſicut generatio
ignis nō determinaṫ ad diſpōnem foꝛme: ſed ad
ipſaꝫ foꝛmā:qđ autē foꝛmā hꝫ ē pfectū: qđ autē
eſt diſpoſitū ad foꝛmā ē aliq̇d impfectū . ⁊ iđ oꝫ
ꝙ bonū qđ ē vltimus finis ſit bonum pfectum.
Scđo qđ requiriṫ ꝙ id qđ ē termin⁹ motus na
turalis ſit integꝝ:q2 natura nō deficit in neceſſa
rijs.vnde finis generationis hūane: nō ē hō di/
minutus mēbꝛo:ſꝫ hō integer.Et ſil̄r erit finis vl
timus q̄ eſt terminus vltimi deſiderij:neceſſe eſt
ꝙ ſit p ſe ſufficiēs:q̄ſi integꝝ bonū. Circa aūt
pfectionē finalis boni cōſiderandū ē:ꝙ ſic̄ agēs
ad finē mouet:ita finis mouet deſideriū agentis
vnde oꝫ gradus finiū ꝓpoꝛtionari gradibus agē
tis.Eſt aūt triplex agens. Unū ipfectiſſimuꝫ qđ
nō agit p ꝓpriā foꝛmā : ſꝫ ſolū inq̄ꝫtum ē motuꝫ
ab alio ſic̄ martellus agit cultellū.vñ effectus ſm
foꝛmā adeptā nō aſſilaṫ huic agēti:ſed ei a quo
moueṫ.Aliud autē ē agens pfectum qđ agit q̇/
dem ſm ſuā foꝛmā:vnde aſſilaṫ ei effectus:ſicut
ignis calefacit:ſꝫ t̄n idiget moueri ab aliquo pri
cipali pꝛioꝛi agēte inq̄ꝫtū ad h̄ hꝫ aliq̇d ipfectio/
nis q̄ſi ꝑticipās cū inſtr̄o.Tertiū aūt ē agens pfe
ctiſſimum qđ agit quidē ſm foꝛmā ꝓpriā: ⁊ ab
alio nō moueṫ.Et ſil̄r eſt in finibus.Eſt.n.aliq̇d
qđ appetiṫ nō ꝓpter aliquā foꝛmalē bonitatem
in ipſo exn̄tem:ſꝫ ſolū inq̄ꝫtum ē vtile ad aliq̇d:ſi
cut medicina amara eſt aliq̇d qđ eſt quidē appe
tibile ꝓpter aliq̇d qđ in ſe hꝫ: ⁊ t̄n appetiṫ ꝓpter
aliud ſic̄ medicina valida ſapida:⁊ h̄ ē bonuꝫ p/
fectius.Bonuꝫ autē pfectiſſimū ē ꝙ ita appetiṫ
ꝓpter ſe qđ nunq̄ꝫ appetiṫ ꝓp̄ aliud. Hos igiṫ
tres gradus bonoꝝ diſtinguit hic ph̄s.⁊ dicit ꝙ
hoc qđ dictū ē de vlt̄io fine:oꝫ adhuc magis ex
planare inq̇rendo cōſiderationes q̄ req̇runṫ ad
vltimum finē.Videnṫ autē eē plures gradus fi
niū:quoꝝ quoſdā eligimus ſol̄ ꝓpter aliud ſolū
ſic̄ diuitias:q̄ nō appetūṫ niſi inq̄ꝫtū ſunt vtiles

Sunt plures gradus finium.

etiā vna opatio ſolū facta facit hominē felicem.
ſed qñ hō p totā vitā ꝯtinuat opationē bonā.
Sic ergo pꝫ ꝙ felicitas eſt operatio ꝓpꝛia hoīs
ſm virtutē in vitam perfectam.

c Ircūſcribaṫ igiṫ ⁊c̄.bonuꝫ ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ
ph̄s īueſtigauit diffinitionē ipſi⁹ felici
tatis.nūc oñdit q̇d p⁹ h̄ agēdū relinq̇ṫ
Et circa h̄ duo facit . Primo oñdit quid reſtat
agendū.Scđo quō id agere opoꝛteat.ibi. Me/
miniſſe aūt ⁊ p̄dictoꝝ ⁊c̄ . Circa p̄mū tria facit.
Primo ꝓponit quid ſit factū:⁊ quid reſtat agē
dū.⁊ dicit ꝙ ita ſicut ſ̄ habitū ē circūſcribiṫ bo
num finale hoīs qđ ē felicitas.Et vocat circum
ſcriptionē notificationē alicui⁹ p aliqua coīa q̄
ambiunt quidē ipſā rē . nō t̄n adhuc p ea ī ſpāli
declaraṫ natura illius rei:q2 ipſe dic̄: oꝫ ꝙ aliq̇d
p̄us regulaṫ.i.ſm quandā ſilitudinariā ⁊ extrin
ſecā quodāmō deſcriptionē: ⁊ deīde oꝫ vt ma/
nifeſtatis q̇buſdā alijs reſumaṫ illud qđ fuit p̄us
figuraliṫ determinatū.⁊ ſic tāto plenius deſcri/
baṫ.vñ ⁊ ipſe poſtmodū in fine libꝛi de felicita/
te tractatū cōplebit. Scđo.ibi . Videbiṫ autem
vtiq; ⁊c̄.aſſignat rōnēꝫ eius qđ dictū eſt his ad
vnā cuiuſlibꝫ hoīs ptinere videṫ vt ea que bene
cōtinēt deſcriptionē alicui⁹ rei pducat de imp/
fecto ad pfectū pticulatim diſponat p̄mō.ſ.vnā
ptē.⁊ poſtea aliā īueſtigāte.ad hoīs.n.materiaꝫ
ptinet rōne vti ad v̇itatis cognitionē : rōnis aūt
ꝓpꝛiū eſt nō ſtatī appꝛehendere v̇itatē . ⁊ iđ ad
hominē ptinet paulatī in cognitione v̇itatis ꝓ/
fici:Subſtātie v̇o ſepate q̄ intellectualis dicunṫ
ſtatī abſq; inq̇ſitione noticiā v̇itatis hñt. Ter
tio.ibi.Et tp̄e ⁊ aliū ⁊c̄.oñdit p quid hō ad p̄dcā
iuueṫ.⁊ dicit ꝙ eoꝝ qui bene ſe hñt ad aliq̇d cō
ſcribendū:videṫ tp̄s eſſe.q.adinuētoꝛ:vel bonuſ
coopatoꝛ.nō quidē ꝙ tp̄s p ſe ad hoc aliq̇d ope
reṫ:ſꝫ ſm ea q̄ in tp̄e agunṫ.Si.n.aliq̇s tp̄e ꝓce/
dente det de ſtudio inueſtigande v̇itati iuuatur
ex tp̄e ad v̇itatē inueniendā: ⁊ q̄ꝫtum ad vnuꝫ ⁊
eundē hoīem q̄ poſtea videbit qđ p̄us nō vide/
rat:⁊ etiā q̄ꝫtū ad diuerſos:vtpote cū aliq̇s intu
eṫ ea que ſunt a p̄deceſſoꝛibus inuenta: ⁊ aliq̇d
ſupaddit:⁊ p hunc modū facta ſunt additamen
ta in artibus quaꝝ a p̄ncipio aliq̇d modicū fuit
adīuētū : ⁊ poſtmodū p diuerſos paulatī ꝓficit
in magna quātitate:q2 ad quēlibet ptinet ſuper
addere id qđ deficit in ſupatione cōſideratione
p̄deceſſoꝝ. Si āt eꝯꝛio exercitiū ſtudij p̄mittaṫ
tēpus eſt magis cā obliuionis:vt dr̄ in.iiij.ph̄oꝝ
⁊ q̄ꝫtum ad vnū hoīem qui ſe negligētie dederit
obliuiſceṫ qđ ſciuit ⁊ q̄ꝫtum ad diuerſos. vnde
videmus multas ſciās q̄ apud antiquos vigueꝛt
paulatī ceſſantibus ſtudijs in obliuionē abijſſe.
Deinde cū dicit. Meminiſſe aūt ⁊ doctoꝝ.
oñdit quō ſit ꝓſequendū id qđ reſtat . Et p̄mo
h̄ ꝓponit in generali reducens ad memoꝛiā ea
que.ſ̄.in ꝓemio dicta ſunt:ꝙ.ſ.nō oꝫ ſil̄r exqui
rere certitudinē in oībus:ſꝫ in ſingulis ſm ſubie
ctam materiā.put.ſ.ꝓpꝛium ē illi doctrine q̄ ꝯ
illam materiā v̇ſaṫ.Scđo.ibi.Et n.tectoꝛ ⁊ geo
metra. manifeſtat qđ dixerat in ſpāli. ⁊ pꝛimo
q̄ꝫtum ad id qđ diuerſimode in diuerſis obſua
ri oꝫ.Scđo q̄ꝫtum ad id qđ coīter in oībus ob/
ſeruandū eſt.ibi. Pertranſire aūt oꝫ ⁊c̄.Circa p̄/
mum tradit triplicē diuerſitatē . Quaꝝ p̄ma eſt
ſm differentiā ſcie pꝛactice ⁊ ſpeculatiue. vnde
dicit ꝙ tectoꝛ.i.artifex opatiuus . ⁊ geometra q̇
eſt ſpeculatiu⁹ differenṫ inquirūt de linea recta
artifex quidē opatiuus:vtpote carpentari⁹ inq̇/
rit de linea īquantū eſt vtile ad opus: vtpote ad
ſecandū lignū:vel aliquid aliud huiuſmōi facien
dū.ſed geometra inquirit q̇d eſt linea ⁊ quale ⁊
quid ſit cōſiderando ꝓpꝛietates ⁊ paſſiōes ipſi⁹
q2 geometra intēdit ſolā ſpeculationē v̇itatis: ⁊
ſm hunc modū faciendū eſt in alijs ſciētijs ope
ratiuis.vt nō ſequaṫ hoc incōueniens:vt in ſcīa
opatiua fiant ſmones plures ad opera: puta.ſi ī
hac ſcīa moꝛali aliq̇s vellet ptractare oīa q̄ perti
neīt ad rōnem ⁊ alias ptes aīe. opoꝛteret de h̄
plura dicere q̄ꝫ de ipſis opibus. Eſt eniꝫ in vna/
quaq; ſcīa vitioſum vt hō moꝛeṫ in his que ſūt
ex̄ ſciam. Aliā aūt diuerſitatē tangit.ibi. Nō eſt
petendū aūt ⁊c̄. que attendiṫ ſm differentiam
p̄ncipioꝝ ⁊ eoꝝ que ſunt ex p̄ncipijs.⁊ dicit ꝙ ñ
eſt in oībus eodē mō cā inquirenda:alioquī ꝓ
cedereṫ in infinitū in demonſtrationibus.ſed ī
quibuſdā ſufficit qđ bene demonſtreṫ.i. mani/
feſteṫ.q̄ꝫ hoc ita eſt:ſic̄ in his q̄ accipiunṫ in ali/
qua ſcīa vt pꝛincipia:q2 p̄ncipium oꝫ eſſe p̄muꝫ
vnde nō pōt reſolui in aliquid p̄us. Ipſa autem
p̄ncipia nō eodem mō manifeſtanṫ . Sed q̇daꝫ
conſideranṫ in ductione. que eſt ex pticularib⁹
imaginarijs:vt puta ꝙ oīs numerus eſt par aut
impar.quedā v̇o accipiunṫ ſenſu: ſic̄ in naturali
bus:puta ꝙ oē quod viuit indiget nutrimento
quedam v̇o cōſuetudine:ſicut in moꝛalibus:vt/
pote ꝙ cōcupīe diminuunṫ ſi eis nō obediam⁹
⁊ alia etiā p̄ncipia alr̄ manifeſtanṫ:ſicut in arti/
bus operatiuis accipiunṫ pꝛincipia per expien/
tiam quandā. Deinde.cū dicit. Pertranſire
autē oꝫ ⁊c̄.determinat modū quantū ad id qđ eſt
coīter obſeruandū in oībus. ⁊ dicit ꝙ hō debet
inſiſtere ad h̄ ꝙ ſingula pꝛincipia pertranſeat.ſ.
eoꝝ noticiā:accipiendo:⁊ eis vtendo . Scđo ꝙ
nata ſunt cognoſci:⁊ audiendū qualiṫ determi
nenṫ in homīs cognitione:vt.ſ.ſciat diſtinguere
p̄ncipia ab inuicē:⁊ ab alijs.cognitio.n.p̄ncipio
ruꝫ multū adiuuat ad ſequētia cognoſcenda.p̄n
cipium.n.videṫ plus eſſe q̄ꝫ dimidium totius . q̄
ſ.oīa alia que reſtant contingerenṫ in pꝛincipijs
⁊ hoc eſt qđ ſubdit ꝙ per vnū p̄ncipium bene
intellectum ⁊ cōſideratum multa fiunt manife/
ſta eoꝝ que q̄runṫ in ſcīa.

f Rmandū ergo de ipo ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ ph̄s
oñdit in generali quid ſit felicitas. hic
intēdit cōfirmare ſnīam ſuam quā de
felicitate p̄miſit.ibi. Per ea que de felicitate di/
cunṫ.Et circa hoc duo facit. Primo dicit quō ē

intentio. Scđo exequit̄ ꝓpoſitum ibi. Diuiſis
itaqꝫ ⁊c̄. Dicit ergo p̄mo ꝙ p̄ncipium maxime
oꝫ bene determinare. Principiū autē in opati-
uis eſt vltimus finis. ad hoc ꝙ diligentior de eo
cōſideratio habeat̄. ſcrutandū eſt nō ſolum per
cōcluſiones ⁊ pricipia ex quibus rōnantis ſmo
procedit. ſed etiā ex his que dicunt̄ de ipſo. i. de
vltimo fine: ſiue de felicitate: ⁊ huiuſmōi rōnem
aſſignat: qꝛ oīa cōſonant vero. Et huiuſmōi rō
eſt: qꝛ vt dicet̄ in. vi. huius. veꝝ eſt bonum intel
ctus. bonū aūt vt dr̄ in huiuſmodi cōtingit vno
mō. ſ. cōcurrentibus oībus que ptinent ad pfe-
ctionem rei. Ecōuerſo aūt malum cōtingit mul-
tipliciť. ſ. per cuiuſcūqꝫ debite cōditiōis defectū
nō aūt inuenit̄ aliqđ malum in quo totalit̄ ſit
bonum corruptū: vt dicet̄ in quarto huius: ⁊ iō
oīa cōcordant bono. nō ſolum bona: ſed etiam
mala ſm hoc ꝙ aliquid retinent de bono. ⁊ ſilr
oīa falſa cōcordant vero inqūtū aliqđ retinēt
de ſilitudine veritatis. nō eſt ponere ꝙ intelle-
ctus opinantis aliquod falſum totalit̄ ꝑuet co-
gnitione veritatis. ſed per veꝝ ſtatim diiudicat̄
falſum: vtpote ab eo deficiens: ⁊ h̄ eſt qđ ſubdit
ꝙ falſo diſſonat veꝝ ſicut ab obliquo diſſonat
rectū. Deinde cū dicit. Diuiſis itaqꝫ bonis ⁊c̄
Proſequit̄ intentū: ⁊ p̄mo q̄tum ad ea que. ſ.
de felicitate ſunt ꝓpoſita. ibi. Cū feſſa h̄ vtiqꝫ
erūt ⁊c̄. Circa primū duo fac̄. Prīo oñdit ꝙ p̄di
cte ſnīe de felicitate cōueniūt ea q̄ cōcordit̄ ab
alijs dicūt̄. Scđo ꝙ ꝯueniunt ei ea in q̄bus alij
diſcordāt. ibi. Uidēt̄ aūt ⁊ q̄ſita ⁊c̄. Circa p̄mū
duo facit. Primo oſtendit ꝙ dicte deſcriptioni
felicitatis cōcordant ea que coīter a ſapientib⁹
dicunt̄. Scđo oñdit idem de his que dicuntur
coīter a oībus. ibi. Conſonat autē rōni ⁊c̄. Pri-
mum oñdit duplr̄. Primo quidem diuidendo
bona humana in tria. quoꝝ quedā ſunt exterio
ra. ⁊ hic rurſus diuidunt̄ neqꝫ duo genera: quia
quedā eoꝝ ptinēt ad corpora: ſicut robuſto cor
poris pulchritudo ⁊ ſanitas. quedā vō pertinēt
ad aīam. nam res exteriores ſunt ꝓpter hoīem
corpus aūt ꝓpter animā: ſicut materia propter
formā: ⁊ inſtrumentū ꝓpter agens principale: ⁊
hec cōis ſcīa omniū phoꝝ. ſ. ꝙ bona aīe ſint p̄n
cipaliſſima. ſed circa alia bona diuerſimode ſen
ſerūt ſtoyci ⁊ pypotici. nam ſtoici poſuerūt alia
bona nō eſſe hoīs bona eo ꝙ eis nō ſit hō bo-
nus. pypotici autē. i. ſectatores ariſto. poſuerūt
bona q̄dē exteriora eſſe minima bona. bona āt
corpis. q. media. ſed bona principaliſſima pone-
bāt bōa aīe quib⁹ hō eſt bonus. Alia vō ſm eos
dicunt̄ bona inqūtum inſtrumētalit̄ ipſis pri
cipalibus deſeruiunt: ⁊ ſic felicitas cū ſit princi-
paliſſimum bonū: in bonis aīe eſt ponendum.
Unde manifeſtū eſt ꝙ ponere felicitatē in opa
tione aīe rōnalis: vt ſ. diximus. cōueniens ē ſm
hanc opīonem antiquā ⁊ cōem oībus phis. ꝙ
ſ pricipaliſſima bonoꝝ ſint ea que ſunt ſm aīaꝫ
Scđo. ibi. recte aūt ⁊c̄. oñdit idē alio mō. eſt. n.
duplex genus opationum aīe. quaꝝ quedā trā-
ſeunt in extiorem materiā: ſic̄ texere ⁊ edificare
⁊ huiuſmodi opationes nō ſunt fines: ſed opa-
ta ipſoꝝ. ſ. pannus cōtextus: ⁊ domus edificata
quedā vō opationes aīe ſunt in ipſo operante
manentes ſicut intelligere ⁊ velle. ⁊ huiuſmodi
opationes ſunt fines. recte ḡ dictum eſt ꝙ ipſi
actus ⁊ opationes ſunt fines. dū. ſ. poſuimus fe
licitatē eē opationem: ⁊ nō aliquid opatum. ſic
enī felicitas ponit̄ aliquid bonoꝝ que ſunt circa
aīam: ⁊ nō aliquid eoꝝ que ſunt extius. opatio
enī manēs in agente ipſamet eſt perfectio ⁊ bo
num agentis. In opibus aūt que ꝓcedūt extiuſ
perfectio ⁊ bonū in exterioribus pfectionibus
inuenit̄. vnde nō ſolum p̄miſſa ſnīa cōuenit po
ſitioni phoꝝ ponentium bona aīe eē principaliſ
ſima per hoc ꝙ felicitatē poſuimus circa opera
tionem aīe. ſed etiā per h̄ ꝙ ipſam operationem
poſuimus felicitatē. Deinde cū dicit. Conſo-
nat aūt ⁊c̄. oñdit ꝙ p̄miſſe ſnīe cōuenit etiaꝫ in
quo oēs de felicitate cōueniunt. dictum eſt. n.
ſ. ꝙ bene viuere: ⁊ bene opari idem exiſtimant
oēs ꝙ felicē eē. ⁊ huic rōni. i. notificationi felici
tatis cōuenit p̄dicta aſſignatio: qꝛ fere nihil aliđ
vr̄ eē bona vita q̄ꝫ bona opatio qualis videt̄ eē
felicitas. viuere. n. illa dicunt̄ que ex ſe mouent̄
ad opandū. Deīde cū dic̄. Uident̄ autē ⁊ que
ſita ⁊c̄. oñdit ꝙ p̄miſſe ſnīe cōueniunt etiam ea
in quib⁹ alij differūt. Et circa hoc tria facit. Pri
mo ꝓponit ea in q̄bus homies differūt ꝯ felici-
tatē. Scđo oſtendit ꝙ ſingule eoꝝ premiſſe ſen
tētie conueniunt. ibi. Dicentib⁹ quidē ⁊c̄. Tertio
cōmouet ex p̄miſſis quandā q̄onem: ⁊ ſoluit. ibi
Unde ⁊ querit̄ ⁊c̄. Circa primū tria facit. Pri-
mo ꝓponit qđ intendit. ſ. ꝙ oīa que ſunt a di-
uerſis diuerſificate circa felicitatē queſita videt̄
exiſtere dicto. i. ſaluari cū predicta opīone. Se-
cūdo ibi. His quidē enim ⁊c̄. ponit diuerſas opi
niones de felicitate. Quaꝝ prima eſt ꝙ felicitas
ſit v̄tus. Et hec ſubdiuidit̄ in tres. Quidē. n. po-
ſuerunt: ꝙ vlr̄ quelibet virtus ſit felicitas vel ſpe
cialiter virtus moralis que eſt pfectio appetitus
rectificari per rōnem. quibus vō videt̄ ꝙ prudē
tia felicitas ſit: que eſt perfectio practice rōnis.
Alijs autē videt̄ ꝙ felicitas ſit ſapīa que eſt pfe
ctio ſumma rōnis ſpeculatiue. Scđa opīo ē ꝙ
oīa vel aliquod hoꝝ ſit felicitas: ſed oporteat ad
iungi voluptatē. ⁊ hoc ſubdiuidit̄ in ptes duas
nam quidā poſuerunt virtutē cum voluptate q̄ſi
ex equo eſſe felicitatē. Alij vō poſuerunt ꝙ feli-
citas eſt virtus nō ſine voluptate: quaſi ſecunda
rio ſe habente ad felicitatē. Tertia opīo eſt ꝙ q̄
dam ꝙ cum his cōprehendūt ad cōplementum
felicitatis habundantiā exterioꝝ bonoꝝ. puta di
uitiaꝝ bonoꝝ: ⁊ alioꝝ huiuſmodi. Tertio. ibi. Ho
rum autē h̄ quidem ⁊c̄. aſſignat differentiā opi
nantium p̄dicta. ⁊ dicit: ꝙ que dicta p̄dictorum
ſ. ꝙ voluptas diuitie requirant̄ ad felicitatē. di-
xerunt. n. multi vulgares hoīes antiqui viri q̄. ſ.
erant in talibus exercitati. alia vō ſcilicet ꝙ ī ho
minis aīe eſſet felicitas dixerunt pauci, ⁊ glorio
ſi viri. i in ſcīa famoſi. nō eſt aūt ꝓbabile ꝙ aliq̄
eoꝝ in oībus errauerūt: ſed quilibet eoꝝ in vno
vel in pluribus recte ſe ſenſit. Deinde cū dicit
Dictantibus quidē igit̄ ⁊c̄. oñdit ꝙ p̄dicte opīo
nes cōueniunt cū p̄miſſa aſſignatiōe felicitatis
Et p̄mo oñdit de prima opīone que poſuit v̄tu-
tem eſſe felicitatē. Scđo de ſcđa que addit vo-
luptatem ibi. Eſt aūt ⁊ vita ipſoꝝ ⁊c̄. Tertio de
tertia que addit extiora bona. ibi. Uidet̄ tamen
eoꝝ ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo oñdit ꝙ
prima opīo cōueniat cū ſua ſnīa. Scđo oñdit ī
quo ſua ſnīa melior ſit. dicit ꝙ illi qui dicunt fe-
licitatē eē virtutē omniū vel aliquā cōcordat rō
felicitatis ſupi⁹ poſita. ꝙ. ſ. ſit opīo ſm v̄tutē. ma
nifeſtū eſt. n. ꝙ opatio ſm v̄tutē eſt aliquid vir-
tutis. Deinde cum dicit. Differt aūt ⁊c̄. oñdit
ꝙ ſuum dictū melius ſit. Et primo p rōneꝫ. Se-
cundo p humanā cōſuetudinē. ibi. Inquātum
aūt ⁊c̄. Dicit ḡ primo: ꝙ ſic̄ nō paꝝ differt exteri
oribus rebus qđ optimū ponat in poſſeſſione
alicuius rei vel in vſu eius qui ē manifeſte meli-
or cū ſit poſſeſſiōnis. ita etiā ſe hꝫ circa habitum
v̄tutis ⁊ opationuꝫ q̄ eſt vſus ei⁹ qui eſt melior.
pōt. n. eſſe habitus in eo qui nullum bonū facit
ſic̄ in dormiēte: vel in eo qui qualitercūqꝫ eſt oc-
cioſus. ſed de opatione nō eſt hoc poſſibile. Ex
neceſſitate. n. ſequit̄ ꝙ ille operet̄ cui ineſt ope
ratio. ⁊ ꝙ bonū operet̄ ſi inſit ei opatio ſm v̄tu
tem vnde opatio ſm virtutē eſt pfectior q̄ꝫ ipa
virtus. Deinde cū dicit Queādmodū ⁊c̄. ma
nifeſtat idem p cōſuetudines humanas. Circa
qđ ſciendū eſt ꝙ in macedonia ē quidā mons
altiſſimus: qui vocat̄ olympus. in quo fiebāt q̄-
dam ludi ad exercitiū pugne: q̄ vocabant̄ olym
piades ī q̄bus nō coronamur aliq̄d: ex h̄, ꝙ for
tiſſimi eſſent pugnatores ⁊ optimi. ſed ſoluꝫ illi
qui agonizabant: quoꝝ aliqui vincebāt: qui aūt
nō pugnabāt nō poterunt vincere. ita etiam de
numero ipſoꝝ qui ſūt boni ⁊ optimi in vita vir-
tuoſa illi ſoli fiunt illuſtres ⁊ felices q̄ recte ope
rant̄. vnde melius dr̄ ꝙ opatio ſit ſm virtutem
felicitas q̄ꝫ ipſa virtus.

E St autē ⁊ vita ipſoꝝ ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phus
oſtendit de prima opīone que ponit fe
licitatē eſſe virtutē in quo cōueniat cū
diffinitione ſ. poſita: ⁊ in quo ab ea deficiat.
oſtendit nūc idē circa ſecundā opīonem q̄ po-
ſuit felicitateꝫ eſſe virtutem cum delectatione
Et circa hoc duo facit. Primo oñdit in quo cō
ueniat hec poſitio cum ſua ſnīa. Scđo oſtendit
in quo deficiat. ibi. Nihil autē indiget volupta-
te ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo ꝓponit qđ
intendit. Scđo manifeſtat ibi ꝓpoſitum. ibi. Di
lectari quidē enim ⁊c̄. Dicit ḡ primo: ꝙ vita eo
rum qui operant̄ ſm virtutē eſt ſm ſe delecta-
bilis: ⁊ ita felicitati quaꝫ ponimus in opatione
virtutis: nō deeſt delectatio qua ſm iſtos felici-
tas requirit̄. Deinde cum dicit. Delectari qui
dem. n. ⁊c̄. ꝓbat ꝓpoſitum. Et primo oñdit ꝙ ī
opatione virtutis ſit delectatio. Scđo oñdit ꝙ
hec delectatio eſt potior alijs ibi. Multis quidē
igit̄ ⁊c̄. Dicit ḡ primo ꝙ delectari eſt ꝓpriū aīa
lium. Quāuis. n. appetitū aliquē naturalē attri-
buamus rebus inaīatis. delectationē tn̄ nō at-
tribuimus niſi cognitionē habēti: ex quo datur
intelligi: ꝙ delectatio ꝓprie ptinet ad opatiōes
aīe: in quibus ponit̄ felicitas. In huiuſmōi eniꝫ
opationibus: vnicuiqꝫ eſt delectabile id cui⁹ dr̄
eſſe amicus: ſic̄. n. amās deſiderat rem ſi abſens
fuerit: ita delectat̄ in ea ſi fuerit p̄ns: ſic̄ equ⁹ ē
delectabiliſ amāti equū: ⁊ ſpectaculū amāti ſpe-
ctaculum. vn̄ manifeſtū eſt: ꝙ vnuſquiſqꝫ virtu
oſus: amat opationē ꝓprie virtutis vtpote ſibi
cōuenientē vn̄ iuſto inq̄tum amat iuſtitiā: dele-
ctabile ē opa iuſta: ⁊ vlr̄ opationes que ſunt ſm
v̄tutē ſunt delectabiles virtuoſis v̄tutē amātib⁹
Deinde cum dicit. Multis quidem igit̄ ⁊c̄.
oſtendit hanc delectationē eſſe potioreꝫ alijs ⁊
ꝓponit ꝙ ea que ſunt delectabilia multitudini
vulgarium hoīum. ſunt ꝯria ad īuicē. Sic̄ prodi-
gus delectat̄ in effuſione. illiberalis in ſupflua
retētione. ⁊ hoc iō eſt: qꝛ delectationes tales nō
ſunt ſm naturā hoīs que ē oībus coīs. nō eniꝫ
ſunt ſm rōnem: ſꝫ ſm corruptionē appetitus a
rōne deficientis. Sed illis qui amāt bonū virtu
tis ſunt delectabilia ea que ſunt ſm naturā dele
ctabilia: que. ſ. cōueniūt hoī ſm rōnem q̄ eſt pfe
ctio nature ipſius. ⁊ ꝓpter hoc oēs virtuoſi in
eiſdē delectant̄. tales aūt ſunt opationes ſm vir
tutem. ſ. naturalr̄ delectabiles hoī: eo ꝙ ſm rati
onē rectā ⁊ iō nō ſolum ſunt delectabiles quo
ad ipſos hoīes: ſed etiā ſunt delectabiles ſm ſe-
ipſas. opationes autem vitioſe ſunt delectabiles
quo ad ipſos hoīes q̄bus ſunt cōformes ſm ha
bitus corruptos quos habēt. Cū igit̄ id qđ eſt
ſm ſe ⁊ naturalr̄ tale ſit potius cōueniēs dele-
ctatio q̄ꝫ q̄ ſunt ſm opationē virtutis delectabi-
liorē. Deinde cū dicit. Uel aūt indiget ⁊c̄. oñ-
dit quō p̄dicta poſitio deficiat a v̄itate. Et circa
hoc duo fac̄. Primo ꝓponit qđ intēdit. Scđo
manifeſtat ꝓpoſitum. ibi. Cum dictis enim ⁊c̄.
Eſt ḡ conſiderandū circa p̄mum ꝙ dicentes
virtutē cū voluptate eē felicitatē videbant̄ innu
ere ꝙ virtus ad cōplementū felicitatis indigeat
extrinſeca voluptate ſed ipſe hoc excludit dicēs
ꝙ vita eoꝝ qui opant̄ ſm virtutē: nō indiget vo
luptate: q̄ſi aliquo extrinſeco adiuncto: ſed habꝫ
voluptatē in ſeipſa. Deinde cū dicit. Cum dictis
enī ⁊c̄. manifeſtat qđ dixerat. Et circa h̄ tria fac̄
Primo ꝓbat ꝙ vita virtuoſa hꝫ delectionē ī ſe
ipſa. Scđo oſtendit ꝙ inſup hꝫ pulchritudinem
⁊ bonitatē ſm excellentiā. ibi. Cum īmo ⁊ pul-
chro ⁊c̄. Tertio excludit quandā ſentētiaꝫ fal-
ſam. ibi. Et nō diuerſa ſūt ⁊c̄. Dicit ḡ p̄mo ꝙ cū
dictis rōnibus quibus oſtenſum eſt opationes
ſm v̄tutē eē naturalr̄ delectabiles etiā addēdū

eſt hic ꝙ delectatio eſt de neceſſitate virtutis: ⁊ ꝑtinet ad rõnem ipſi⁹. null⁹.n.eſt virtuoſus qui nõ gaudet bonis opibus. hic manifeſtat ꝑ ĩductionẽ:qꝛ nullus dicet eẽ iuſtũ: qui nõ gaudꝫ de hoc ꝙ operatᷣ iuſta. ⁊ idẽ eſt in liberalitate: ⁊ in qualibet alia vtute. cui⁹ rõ eſt ꝙ vnicuiqꝫ virtuoſo opatio ꝓprie virtutis ẽ ei cõueniens ſm ꝓprium habitum. ⁊ ꝑ cõſequens fit ei delectabilis:ex quo pꝫ ꝙ opationes ſm qõ virtutes:ſũt ſm ſeipſas delectabiles. ⁊ ſic nõ requirũt delectationẽ extrinſecã. Deinde cũ dicit. Quãdo ⁊c̃.oñdit ꝙ opationes ſꝫ virtutẽ nõ ſoluꝫ ſunt delectabiles:ſꝫ etiã pulchꝛe ⁊ bone. delectabiles quidẽ ſunt in ordine ad opantẽ cui cõueniunt ſm ꝓprium habitũ. pulchꝛe aũt ſm ordinẽ debitum circũſtantiaꝝ ꝙ quarundã ꝑtium. nam ĩ debita cõmenſuratione ꝑtium pulchꝛitudo cõſiſtit. bone aũt ſunt: ſm ordinẽ ad finẽ. addit ãt ꝙ vnũquodqꝫ hoꝝ trium maxime conuenit eis ⁊ hoc ꝓbat ꝑ iudicium ſtudioſi qui cũ habeat ſenſum circa opabilia humana. veꝝ hꝫ iudicium circa ea. ſicut ille qui hꝫ guſtũ ſanum. veꝝ hꝫ iudicium circa ſapores. ſed ſtudiũ ſtudioſum iudicat opationes ſm virtutẽ eſſe maxime delectabiles ⁊ pulchꝛas ⁊ bonas:vtpote ꝑ quibus oĩa delectabilia ⁊ pulchꝛa ⁊ bona ꝑtermittit. Cum igitᷣ in opationibus virtutum cõſiſtit felicitas: cõueniens ẽ ꝙ felicitas ſit optimũ ⁊ pulcherrimum ⁊ delectabiliſſimũ. Deinde cũ dicit. Et nõ diuiſa ẽ hꝫ ⁊c̃. excludit a ꝓpoſito quandam opionem. Ad cuius euidentiã cõſiderandũ eſt: ꝙ apud delos vl̃ deluos in tẽplo apollinis erat ſupraſcriptum ꝙ optimũ ẽ id qõ ẽ iuſtiſſimũ. deſideratiſſimũ eſt ſanũ eẽ. delectabiliſſimũ aũt eſt id quo quis oporteat frui. Sed phs dicit ꝙ iſta tria nõ cõueniunt diuerſis: ſed oĩa conueniunt opationibus que ſunt ſm virtutẽ in q̃bus vel ĩ quoꝝ optima cõſiſtit felicitas. vnde vnũ ẽ ſ. felicitas: qõ eſt optimũ ⁊ deſideratiſſimũ ſiue delectabiliſſimũ. Deinde cum dicit. Videtᷣ tñ ⁊ eoꝝ ⁊c̃. accedat ad quartã opionem: que ponebat ꝙ ad felicitatẽ requiruntᷣ exteriora bona. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓponit in quo hꝫ opio veritati cõueniat. Scd̃o manifeſtat ꝓpoſitum. ibi. Impoſſibile enĩ ⁊c̃. Tertio inducit cõcluſionẽ ex dictis ibi. Unde in idem ⁊c̃. Dicit ergo p̃mo ꝙ tertia opio ſupꝛapoſita: q̃ꝫtum ad hoc vera videtᷣ eſſe ꝙ felicitas indiget exterioribus bonis: vt ſupꝛa dictum eſt. Deinde cum dicit. Ipſos enĩ ⁊c̃. manifeſtat ꝓpoſitum. Circa quod cõſiderandũ eſt ꝙ exterioꝝ bonoꝝ quibuſdam indiget felicitas: ſicut in inſtrumẽtis q̃bus indigemus ad exercendũ opa virtutis ĩ q̃b⁹ conſiſtat felicitas: ⁊ q̃ꝫtum ad hoc dicit ꝙ ẽ impoſſibile vel difficile ꝙ hõ qui nõ hꝫ diuitias in quibus poſſit donare ⁊ expendere operetᷣ q̃daꝫ virtuoſa opa. Multa.n. opa virtuoſa faciemus per amicos ⁊ ꝑ diuitias ⁊ ꝑ ciuilẽ potentiã. puta ꝑ hoc ꝙ aliquis eſt rex vel ꝓconſul. quedam

võ exterioꝝ bonoꝝ ſunt que faciunt quandam pulchꝛitudinẽ felicitatis: inq̃ꝫtum. ſ. reddunt hominẽ placitum in oculis alioꝝ qõ ꝑtinet ad rõnem pulchꝛitudinis: ⁊ q̃ꝫtum ad hoc ſubdit qõ denudari quibuſdã exterioꝝ bonoꝝ coĩquinat inq̃ꝫtum. ſ. reddit hominẽ aliqualr̃ contẽptibilẽ in oculis alioꝝ: ſicut pꝫ de eo qui caret nobilitate vel bona ꝓle: aut ẽt pulchꝛitudine corpali. nõ enĩ eſt oĩno felix: qui eſt turpis ſpẽ: qꝛ ex hꝫ redditᷣ in oculis alioꝝ contẽptibilis ⁊ deſpectus. ⁊ eadem rõ eſt de eo qui ẽ ignobilis vel qui caret bona ꝓle: ⁊ alijs ſm carnẽ cõuentis: q̃ſi ſoli carnis exiſtens: qꝛ ꝓpter oĩa iſta hõ: ⁊ multo min⁹ eſt felix ſi habeat peſſimos filios vel amicos: qꝛ ĩpeditᷣ ab opatione virtutis. ⁊ ſilr̃ etiã repugnat felicitati ſi aliq̃ hñt bonos: mortui ſunt: quia ex hoc aliqua cã triſticie remanet in corde eius. ſic igitᷣ videtᷣ qõ felicitas exteriori ꝓprietate. Deinde cum dicit. Unde in idem ⁊c̃. Infert cõcluſionẽ: qꝛ.n. felicitas cõſiſtit in opatione virtutis Indiget tñ aliqualr̃ exterioribus bonis que dicuntᷣ bona fortune: qꝛ multotiẽs fortuito adueniũt hõi: vl̃ recedũt. Iñ ẽ ꝙ q̃dã idẽ poſuerũt eẽ bonam fortunã ⁊ felicitatẽ. quidã võ dixerunt idem eẽ felicitatẽ ⁊ virtutẽ: vt ſupꝛa dictum ẽ.

Unde ⁊ queritᷣ ⁊c̃. Poſtq̃ꝫ phs oſtẽdit quõ diuerſe opiones cõcordant diffinitioni felicitatis ſupꝛapoſite. hic inq̃rit ex cõſequenti de cã felicitatis: Et p̃mo mouet qõnem. Scd̃o determinat eam. ibi. Si quidem igitᷣ ⁊c̃. Primum cõſiderandũ eſt ꝙ nc̃cẽ eſt felicitatẽ ꝓcedere: vel a cã ꝑ ſe ⁊ determinata: vel a cã ꝑ accidens ⁊ indeterminata: q̃ eſt fortuna. Si aũt a cã determinata: ⁊ ꝑ ſe: aut hꝫ erit a cã humanã: aut a cã diuina. a cã aũt humana fit aliquid in nobis tripl̃r. Uno mõ adiſcendo: ſicut ſciã. Alio mõ aſſueſcendo: ſic̃ virtus moraľ. Tertio mõ exercitando ſicut militaris ĩduſtria. ⁊ alia huiuſmodi. Proponit igitᷣ qõnem trium membꝛoꝝ: quoꝝ p̃mum ꝑtinet ad cãm humanã ⁊ hoc eſt qõ querit: vtꝝ felicitas ſit aliq̃d diſciplinabile: ſic̃ ſciã. vel aſſueſcibile: ſic̃ virt⁹ moralis vel aliqualr̃ exercitabile: ſicut induſtria artificialium opationum. Scd̃m mẽbꝝ ꝑtinet ad cãm diuinam: hꝫ eſt qõ querit vtꝝ felicitas ſit ĩ nobis ſm quandã diuinam particulã: ⁊ ſm qualẽcũqꝫ ꝑticipationẽ alicuius diuinoꝝ ſup hominẽ exiſtentium. Tertiũ aũt membꝝ ad cãm ꝑtinet per accidẽs ⁊ indeterminatũ. ⁊ hoc ẽ qõ querit vtꝝ felicitas adueniat hõi ꝓpter fortunã. Deĩde cum dicit. Si quidẽ igitᷣ ⁊c̃. determinat p̃dictã qõnem. Et primo ꝑ modũ diuiſiuũ cõſiderãdo ſingula mẽbꝛa qõnis. Scd̃o ꝑ rõnem cõem ſũptam ex diffinitione felicitatis. ibi. Manifeſtũ eſt aũt ex rõne ⁊c̃. Circa p̃mum tria facit. Pꝛio oñdit qõ maxie rõnale eſt ꝙ felicitas ſit ex cã diuiã. Scd̃o oñdit qõ tollerabile eſt ꝙ felicitas ſit ex cã humana. ibi. Videtᷣ aũt ⁊c̃. Tertio oſtẽdit ꝙ incõueniẽs eſt ꝙ ſit ex cã fortuita. ibi. Si

aũt eſt ita ⁊c̃. Dicit g̃ p̃mo ꝙ ſi aliquid aliud ex dono deoꝝ. i. ſubſtantiaꝝ ſeparataꝝ quas antiqui deos vocabant datᷣ hoĩbus rõnabile ẽ ꝙ felicitas ſit donum dei ſupꝛemũ: qꝛ ipſa ẽ optimum inter bona humana. Manifeſtũ eſt enĩ ꝙ altiorem finẽ aliquid ꝓducit ab altiori virtute ſicut ad altiorem finẽ ꝓducit ars militaris q̃ꝫ freni factiua. vnde rõnabile ẽ ꝙ vltim⁹ finis. ſ. felicitas ꝑueniat hõi ex ſupꝛema omniũ virtute. ſ. dei ſũmi. qõ aũt a ſubſtãtijs ſepatis aliquid detᷣ hoĩb⁹ euidens ſit ex ipſa ꝯueniẽtia hominũ ad ſubſtãtias ſepatas ſm intellectualẽ virtutẽ. ſicut enim corpa inferiora recipiũt ſuas ꝑfectiones a corporibus ſupioribus. circa hoc aũt nõ diuti⁹ moratᷣ: ſed hoc dic̃ magis ꝓprium alterius ꝑſcrutationis. ſ. methaphiſice. Deinde cum dic̃. Videtᷣ aũt ⁊c̃. oñdit tolerabilr̃ dici ꝙ felicitas ſit a cã humana. q̃uis.n. ſit a deo p̃ncipalr̃. tamẽ ad hoc hõ aliquid coopatᷣ. hoc ãt dicit dupl̃r. Primo quidẽ ꝑ hoc qõ ſi eſt a c. ĩ humana: nõ negetur id qõ eſt ꝓprium felicitatis. ſ. ꝙ ſit aliquid optimum ⁊ diuinũ. ⁊ dicit ꝙ ſi felicitas non ſit aliquod donum miſſum ĩmediate a deo ſꝫ adueniat hõi ꝓpter virtutẽ: ſicut aliquid aſſueſſibile. vel ꝓpter aliquã diſciplinã: ſicut aliq̃d diſcibile vel ꝓpter aliquã exercitationẽ ſicut aliquid exercitabile nihilominus felicitas eẽ videtᷣ diuiniſſimoꝝ: qꝛ cum ſit p̃mium ⁊ finis virtutis. Sequitᷣ ꝙ ſit optimum ⁊ diuinũ aliquid ⁊ beatuꝫ. nõ.n. dr̃ aliquid diuinũ ꝓpter hoc ſolum: qꝛ eſt a deo. ſꝫ ⁊ qꝛ nos deo aſſimilat ꝓpᷤ excellentiaꝫ bonitatis. Scd̃o ibi. Eſt aũt ⁊c̃. oñdit idem ꝑ hꝫ ꝙ hec poſitio cõſeruat felicitati. Id qõ ꝑtineat ad finem alicuius nature: vt. ſ. ſit cõe aliquid his que habẽt naturã illam. nõ.n. natura deficit ab eo qõ intẽdit niſi in paucioribus: ⁊ ita ſi felicitas eſt finis humane nature: oꝫ ꝙ poſſit eẽ cõis oĩbus vel pluribus habẽtibus humanã naturam. ⁊ illud ſaluatᷣ ſi ſit ex cã humana: qꝛ ſit ꝑ quandam diſciplinã ⁊ ſtudium poterit ꝑuenire oĩb⁹ nõ habentibus aliqõ impedimentũ ad opandũ opa virtutis: vel ꝑ defectum nature: ſicut q̃ ſunt naturalr̃. aut per malã conſuetudinẽ que mutat natura ex quo pꝫ ꝙ felicitas de qua phs loquitᷣ nõ cõſiſtit in illa cõtinuitate ad intelligentiã ſepatam ꝑ quã hõ intelligat oĩa: vt quidã poſuerũt hoc.n. nõ ꝑuenit multis: ĩmo nulli in hac vita.

Deinde cum dicit Si aũt ita ⁊c̃. oñdit intelligibile eẽ ꝙ felicitatis cã ſit fortuna. ⁊ hꝫ duabus rõnib⁹. quaꝝ prima talis eſt. ea que ſunt ſm naturam optime ſe habẽt: ſicut apta nata. Et idem eſt etiã de oĩbus que fiunt ſm artẽ: vel ſm quãcunqꝫ cãm: ⁊ maxime ſm optimam cãm a qua videtᷣ felicitas dependere. cum ſit quoddã optimum huius aũt rõ eſt: qꝛ ⁊ ars ⁊ omis cã agens agit ꝓpter bonum. vnde cõſequens eſt ꝙ vnũquodqꝫ agens optime diſponat id qõ agit quãto melius põt. ⁊ hoc p̃cipue videtᷣ de deo qui ẽ totius nature cã: ⁊ iõ ea que ſunt ſm naturam

videtᷣ ſe habere quanto melius nata ſunt eẽ: ſed meli⁹ eſt ꝙ felicitas ſit ex aliqua cã ꝑ ſe accidẽs vel diuina: vel humana q̃ꝫ a fortuna q̃ eſt cã per accidens: qꝛ ſemꝑ qõ eſt ꝑ ſe potius eſt eo qõ ẽ per accidens. nõ ergo felicitas eſt a fortuna. Secundã rõnem ponit ibi. Maximũ autẽ ⁊ optimum ⁊c̃. que talis eſt. felicitas ẽ maxima oĩum bonoꝝ humanoꝝ. ad ipm ordinantᷣ: ſicut ad finẽ: eẽt maxime ꝑ incõfuſum. Si hoc a fortuna deprehenderet: qꝛ multo magis alia humana bona exequẽda: qõ eẽt piculoſiſſimũ. ſic g̃ felicitas fortuitas. Deinde cũ dicit. Manifeſtũ ẽ aũt ⁊c̃. ſoluit p̃dictam qõnem ex diffinitione felicitatis: quid ſit veꝝ videtᷣ id qõ queritᷣ in pꝛemiſſa qõne. dictum eſt.n. ſ. ꝙ felicitas eſt opatio aĩe rõnalis ſm virtutẽ. id aũt qõ eſt ſm vtutẽ ẽ ſm rõnem motã ab aliqua cã diuina: qõ aũt eſt ſꝫ fortunã eſt pꝛetᷣ rõnem. felicitas igitᷣ nõ ẽ a fortuna: ſed ab aliqua alia cã hũana ꝓxima. a cã ãt diuina p̃ncipl̃r ⁊ p̃mo. cõcurrunt aũt ad felicitatẽ. quedã alia bona ĩ q̃bus fortuna aliq̃d opatᷣ. in eis tñ nõ p̃ncipl̃r conſiſtit felicitas. ſed eoꝝ quedã neceſſarium exiſtere ad decorẽ quendaꝫ felicitatis. quedã võ inſtrumẽtaliť coopantᷣ ad felicitatẽ: vt. ſ. dictum eſt. vnde ꝓpter iſta bona ſecũdaria. nõ oꝫ felicitatẽ fortune attribuere.

Deinde cum dicit. Confeſſa aũt vtiqꝫ erunt ⁊c̃. oñdit ꝙ p̃dicta felicitatis diffinitio nõ ſoluꝫ cõſonat opionibus alioꝝ de felicitate. ſed etiam his q̃ ſunt ſm ſuã opionẽ. Et circa hoc duo. f. Primo oſtendit qõ cõſonat his que ab eo. ſ. õ felicitate ſunt dicta. Scd̃o cõcludit q̃d ſm hãc ſnĩam recte dicendũ ſit. ibi. Decentᷣ igitᷣ neqꝫ bouem ⁊c̃. Dicit g̃ p̃mo hꝫ. ſ. felicitatẽ eſſe opationẽ ſm virtutẽ. cõfeſſa ſunt. i. cõſona his que in ꝓemio diximus: poſuimus.n. ibi. ꝙ optimũ humanoꝝ bonoꝝ. ſ. felicitas ſit finis politice cui⁹ finis manifeſte ẽ opatio ſm virtutẽ. politica.n. ad hꝫ p̃cipuum ſtudium adhibeat ferendo leges. ⁊ p̃mia ⁊ penas adhibẽdo vt faciat ciues bonos: ⁊ opatores bonoꝝ: qõ eſt opari ſm virtutẽ. Deinde cum dicit Decentᷣ. cõcludit ex p̃miſſa rõne a quibus felicitas ſit trahenda ſm ea que cõuenientᷣ dicuntᷣ. ⁊ p̃mo dicit ꝙ nullum aĩal irrõnale dr̃ eſſe felix: ⁊ hoc cõuenientᷣ: qꝛ nullum eoꝝ põt cõicare in opatione virtutis: que eſt ſm rõnem quã diximus eſſe felicitatẽ. Scd̃o ibi: Propter hanc cãm ⁊c̃. excludit a felicitate etiã pueros. ⁊ dicit ꝙ ꝓpter eandẽ cãm etiã puer non põt dici felix: qꝛ ꝓpᷤ defectũ etatis nõdũ plenũ hꝫ vſum rõnis: ut poſſit eſſe opator virtuoſoꝝ ⁊ opationum. ⁊ ſi aliq̃ dicuntᷣ beati: hoc ꝓpᷤ ſpem future ꝑfectionis: que ex aliquibus ĩdicijs de eis cõcipitᷣ. iõ aũt in p̃nti nõ ſunt felices: qꝛ felicitas: vt. ſ. dictum eſt indiget virtute ꝑfecta ad hoc ꝙ ſit nõ ſolum bona ſed optima opatio ⁊ vita perfecta ad hoc. ꝙ ſit bona opatio continua ⁊ diuturna.

Ultre aūt tranſmutationes ⁊c̄. Poſtq̄ m phs oñdit quid eſt felicitas. hic mouet quandā dubitationē de felicitate. Utꝝ ſ. in hac vita poſſit aliquid dici felix. Et circa h̄ tria facit. Primo ponit dubitationis motiuum. Scḋo ponit dubitationē. ibi. Utꝝ igit̄ nullum alium bonū ⁊c̄. Tertio ponit ſolutionē. ibi. Uel fortunas quidē ſequi ⁊c̄. Dicit ḡ primo: ꝙ multe tranſmutationes fiunt oībus modis de bono in malum: ⁊ de malo in bonū: qn̄q; quidam ſm aliquid paruū: qn̄q; autē ſm aliquid magnū qn̄q; aūt ſm aliquid mediocrit̄ ſe habēs. huiuſmodi aūt mutationes fieri cōtingit ſm totā hominis vitā: puta in adoleſcentia iuuētute vel ſenectute. cōtingit enī qn̄q; ꝙ aliquis qui ꝑ totā vitam ſuam habuit maximā habundantiā exteriorꝝ bonorꝝ. in ſenectute incidit in maximas calamitates: ſicut de priamo narrat homerus in verſibus heroicis. nullus aūt dicet eū felicē eſſe: qui talib⁹ vſus eſt bonis fortuitis: ⁊ poſtea finit miſerabilit̄: q2 hoc ad augmentū miſerie ꝑtinere vr̄ ꝙ aliquis de magna ꝓſperitate in magnā miſeriam deueniat. Deinde cū dicit. Utꝝ igit̄ nullum ⁊c̄. mouet dubitationē intentam. Et primo ꝓponit q̄ōnem. Scḋo obijcit ad eam. ibi. Si āt vtiq; ⁊c̄. Tertio excludit quandā reſponſionem ibi. Si aūt nō dicimus ⁊c̄. ꝓponit̄ ḡ pmo ꝙ de opīone ſolonis: q̄ fuit vnus de ſeptem ſapientibus: ⁊ cōdidit athenienſiū leges qui cōſiderans humanā vitam fortune mutationibus eē obnoxiam. dixit ꝙ nullus oꝫ dici felix q̄diu viuit: ſed ſolum in fine vite ſue. Eſt ḡ qō vtꝝ ꝓpter id qō accidit circa priamū. nullus alius hō ſit dicend⁹ bonus quādiu viuit. ſed ſm ſn̄iam ſolonis optimum ē conſiderare finē vite: ſi felicitas ꝑſeueret vſq; in finē: vt ſic aliquis felix dicat̄ vel nō oporteat hoc obſeruare. Deinde cū dicit Si autē vtiq; ⁊c̄. obijcit ad q̄ōnem p̄dictam improbādo dictum ſolonis. Si enim aliquis ita ponat ſicut ſolon dixit ſequit̄ ꝙ homo ſit felix tn̄ qn̄ morit̄ ſed hoc videt̄ incōueniens. ⁊ ꝓpter alias rōnes vtputa ꝙ mors eſt maximus defectus. cum felicitas ſit ſūma perfectio: ⁊ etiā ꝓpter hoc qō ē. diximus: ꝙ felicitas eſt opatio quedā. mortuus aūt nō videt̄ habere opationē aliquā. non ergo poſſunt dici felices. Eſt notandū ꝙ phus nō loquit̄ hic de felicitate future vite. ſed de felicitate pn̄tis vite. vtrū attribui poſſit hōi dum viuit vel ſolum in morte. Deinde cū dicit. Si aūt nō dicimus mortuū felicē ⁊c̄. excludit reſpōſionem hic duabus rōnibus: quaꝝ ſecundā ponit. ibi. Sed reuertēdo ad prius queſitū ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo ꝓponit rn̄ſionē ⁊ improbat eam. Scḋo ex hoc mouet quandā q̄ōnē ibi. Q̄ōm aūt ⁊ h̄ tribuunt ⁊c̄. Circa pmum cōſiderandū eſt ꝙ p̄cedens ariſto. rō oſtendebat ꝙ aliquis nō eſt felix in morte. cōcedit aūt aliq̄s dicens mortuum eē felicē. nec ſolon hoc dicere voluit. ꝙ. ſ. aliq̄s cū morit̄ ſit felix: ſed voluit dicere ꝙ aliquis tunc cū hō morit̄ pōt firmā dare de eo ſn̄iam ꝙ fuit beatus: q2 iam ē extra periculum malorꝝ ⁊ infortunorꝝ vt de cetero non poſſit dubitari de felicitate ipſius. Sed hanc reſponſionē excludit dicens ꝙ hoc hꝫ quandam dubitationē. mortuus. n. a viuo differt ī hoc ꝙ caret ſenſu. cōuenit aūt ꝙ hōi viuenti ꝑueniat aliqḋ bonū vel malū: ſed illud nō ſentiat puta ſi eo ignorāte infamet̄: qn̄ filij eius occidant̄: aut diuitie eius diſrumpant̄. ergo pari rōne videt̄ ꝙ mortuo poſſit bonum vel malū accidere qm̄ nō ſentiat ⁊ loquit̄ de malo vel bono vite ciuil̄ vt pꝫ per exempla que ſubdit dicens honores ⁊ honorationes. qn̄q; enī mortuis aliqui honores exhibent̄. ſicut ꝙ laudant̄: ⁊ memoria eorꝝ celebrat̄: ⁊ ſilr̄ fiunt eis quedā exhonorationes. puta cum extumulant̄ ⁊ eorꝝ oſſa cōburunt̄. Silr̄ etiā vident̄ aliqua bona vel mala eis poſſe accidere ſm ꝓſperitates ⁊ infortunia filiorꝝ ⁊ nepotum. ſic igit̄ videt̄ ꝙ nec etiā mortui oīno ſunt extra mala ⁊ infortunia. ita etiā in morte poſſet dici ꝙ eſſent. Deinde cum dicit. Q̄ōnem aūt ⁊ h̄ tribuunt ⁊c̄. Interponit quandā q̄ōnē occaſione p̄miſſorꝝ. ⁊ dicit ꝙ iſta. ſ. ꝓſperitates ⁊ infortunia filiorꝝ ⁊ nepotum aſſumunt q̄ōnem: cōtigit enī qn̄q; ꝙ aliquis feliciter viuit vſq; ad ſenectutē. ⁊ morit̄ felicit̄ ſm rōnem felicitatis aſſignatā. ⁊ tn̄ poſtea fiunt multe tranſmutationes circa filios eius: quorꝝ quidā ſunt boni ſm dignitatē patris. quidā ē9rio ſe habēt. manifeſtū eſt enī ꝙ ſm oēm modū cōuenit diuerſificari filios a parentibus: vtpote ꝙ bonorꝝ parentum ſint mali filij: ⁊ diuitū paupes. hac aūt q̄ōne facta incōueniēs ex vtraq; pte ſequi vr̄. nā incōueniens ē ferri mortuus trāſmittere ꝓpter huiuſmodi infortunia: vt qui aliqn̄ fit felix: rurſus fiat miſer. ⁊ ex alia pte incōueniens videt̄ ſi ad min⁹ aliquo vicino tpe illa q̄ cōueniūt filijs ī nullo ptineant ad pentes etiā mortuos. vt ex h̄ eorū felicitas impediat̄. Deinde cū dicit. Sꝫ reuertendū ⁊c̄. ponit ſcḋam rōnē ad excludēduꝫ rn̄ſionē p̄miſſam. ⁊ dicit ꝙ p̄termiſſa ſcḋa q̄ōe reuertendū ad primā q̄ōnem ex cuius ſolutione videri poterit vitas q̄ōnis ſcḋe. videt̄ aūt ꝙ p̄dicta rn̄ſio nō ſit cōueniens. Si enī oꝫ reſpicere ad finē humane vite. ⁊ tunc dr̄ aliquē felicē. nō ꝙ tunc vere beatus ſit: ſed ꝙ p̄us beatus erat. h̄ videt̄ eē incōueniens ꝙ tn̄ eſt aliquid felix. nō vere dicat̄ de eo ꝙ fuit felix. cū veritas ꝓpoſitionis de p̄terito fundet̄ ſup veritate ꝓpōnis de pn̄ti. iō. n. aliquid verꝝ eſt fuiſſe ꝙ verꝝ fuit eē. ſed aliqui nolebāt dicere hoīem eſſe felicē ꝓpt̄ trāſmutatioēs pn̄tis vite. ⁊ ꝓpter h̄ ꝙ exiſtimabant felicitatē eſſe quoddā pmanens. ⁊ nō de facili tranſmutabile. alioquin nō quietaret deſideriū nature. deſiderat. n. vnuſquiſq; naturalr̄ firmit̄ pmanere in bono quod hꝫ. ſed fortune multotiens circularit̄ reuoluunt̄ circa eoſdem: vt. ſ. de bonis veniant in mala: ⁊ ecōuerſo. ⁊ ſic manife-

ſtū eſt ꝙ ſi in iudicādo de felicitate ſequat̄ cōſiderationē fortune. ⁊ dicamus in hac vita de aliquo ꝙ ſit felix: ⁊ rurſus ꝙ ſit miſer. ⁊ ſic annunciabimus aliquē eſſe felicē ad modū camaleontis: qui. ſ. eſt aīal mutans colorem ſm colores diuerſorꝝ corporꝝ appoſitorꝝ. ⁊ annunciabimus felices eē debilit̄ firmat̄ qḋ eſt 9 rōeꝫ felicitatis

Uel fortunas quidē ſequi ⁊c̄. Premiſſa dubitatione hic dubitationē phs ſoluit. Et pmo ponit pncipalē dubitationem. Scḋo ſecundariā. ibi. Pronepotum autē fortunas ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo promittit quoddā quod ē ncc̄m ad q̄ōnis ſolutionem. Scḋo applicat ad ſolutionē pn̄tis q̄ōnis ibi. Teſtat̄ aūt ſermonē ⁊c̄. Circa primū cōſiderandū eſt ꝙ felicitas eēntialr̄ cōſiſtit in opatione virtutis. bona aūt exteriora que ſubiacēt fortune ptinent q̄ſi inſtr̄aliter ad felicitatē. ⁊ ideo dicit ꝙ nō deberem⁹ ſequi fortunas iudicādo aliquē eſſe miſerꝝ vel felicē: q2 bonū vel malum hoīs qḋ attendit̄ ſm rōnem nō cōſiſtit principaliter in his ſed humana vita idiget his inſtrumētalr̄: ſicut dictum ē. ſed opationes ſm virtutem ſunt pncipales ⁊ diuinū habētes in hoc ꝙ aliquē eē felicē vt ē ex h̄ pncipalr̄ dicat̄ aliquis felix ꝙ opat̄ ſm virtutē: ⁊ 9rie opationes. ſ. vitioſe habēt pncipalitatē ⁊ dn̄ium in 9rio. ſ. in miſeria: vt. ſ. ille vere ſit miſer: qui vitioſis opationib⁹ inſiſtit. Deinde cū dicit. Teſtat̄ aūt ſermoni. adaptat qḋ dictum ē ad ſolutionē q̄ōnis. Et pmo oñdit ꝙ opationes ſm virtutē maxime iueniunt̄ pmanētes iter oēs res humanas. Scḋo oñdit ꝙ ſm p̄dicta poterit felicitas pmanere ꝑ totā vitā. ibi. Exiſtet aūt vtiq; ⁊c̄. Tertio oſtēdit ꝙ ſm p̄dicta euitant̄ oīa incōuenientia. ibi. Si aūt fiunt opationes diuine vite ⁊c̄. Dicit ergo pmo ꝙ huic ſermoni. quo. ſ. dicimus opatioēs ſm virtutes eſſe pncipales in felicitate. atteſtat̄ illud qḋ paꝝ. ē. queſitū eſt de pmanētia felicitatis. nihil enī humanorꝝ inuenit̄ eē ita cōſtanter pmanens: ſicut opationes ſm virtuteꝫ. manifeſtū eſt. n. ꝙ exteriora bona: ⁊ etiā interiora bōa ad corpus ptinētia cū ſint materialia ⁊ corpalia per ſe ſubiecta ſunt mutationi. ea vō q̄ ad aīam ptinent ſolum ꝑ accidens: vn̄ min⁹ ſubiacēt mutationi. eorꝝ vō que ad aīam humanā ptinēt: q̄dam ptinēt ad intellectum: ſicut ſcīe. quedā vō ad opationes vite: ſic̄ vtutes. que quidē pmanētiores ſunt ipſis diſciplinis. i. ſciētijs demōſtratiuis. Q̄ḋ quidē intelligendū eſt nō quantū ad materiam. nā ſcīe demonſtratiue ſunt circa neceſſaria: que impoſſibile ē alit̄ ſe habere. ſed ē intelligendū q̄tum ad exercitiū actus. nō. n. īminet nobis ita cōtinuum exercitiū ſpeculationis ſciaꝝ: ſicut opationum ſm virtutē. cōtinue eniꝫ occurrunt nobis ea in quibus oꝫ nos agere ſm virtutē: vel 9 virtutē: ſicut vſ⁹ ciborꝝ: conſortia mulierꝝ: collocutiones hominū ad inuicē: ⁊ alia huiuſmodi in q̄b⁹ cōtinue verſat̄ vita humana vnde oꝫ ꝙ habitus virtutis magis ꝑ cōſuetudinem firmet̄ in hoīe q̄ȝ habitus ſcīe. ⁊ iter ipſas virtutes ille q̄ ſunt honoratiſſime: vident̄ eſſe ꝑmanentiores: cū q2 magis intrinſecū: etiā quia magis cōtinue opant̄ ad h̄ ꝙ ſꝫ eas iuuat̄. ⁊ tales ſunt opationes virtutū in quibus cōſiſtit felicitas: q2 ſunt ꝑfectiſſime: vt dictum ē. ⁊ iſtud naturalr̄ eē cā quare homo nō obliuiſcit̄ eſſe virtuoſus. q2. ſ. cōtinue in his hō exercitat̄. Eſt ⁊ alia cā: q2. ſ. virtus cōſiſtit pncipalr̄ appetitus qui ꝑ obliuionē nō tollit̄. Deinde cū dicit Exiſtet āt vtiq; ⁊c̄. oñdit ꝙ ſm p̄dicta felicitas poterit ꝑ totam vitā durare. ⁊ dicit ꝙ cū opatioēs ſm virtutes ſint pmanentiſſime: vt dictum eſt Si in eis pncipalr̄ ponat̄ felicitas vt diximus ſequet̄ ꝙ felicitas inerit id qḋ queſitum eſt in p̄terita q̄ōne ſcilicꝫ qḋ erit talis ꝑ totā vitā ſuam Et hoc pmo ꝓbat ꝑ ipſas opationes. ibi. Sēꝑ enī ⁊c̄. ille. n. qui hꝫ habitū ꝑfectum ſemꝑ poteſt opari ſm illum habitū vel maxime cōtinue iter oēs felix hꝫ ꝑfectaꝫ virtutē: vt. ē. habitū eſt. ergo ipſe ſemꝑ vel maxime poterit opari in vita actiua: que ſunt ſm virtutē: ⁊ ſpeculari in vita contēplatiua. Scḋo ibi. Et fortunas feret ⁊c̄. oſtendit idē ex bonis fortune que ſunt ſecundaria in felicitate. ⁊ dicit ꝙ felix optime feret oēs fortunas. ⁊ in oībus ſe habebit oīno prudent̄: vtpote qui eſt vere bon⁹. nō ſm appentiā ſolū. ⁊ eſt tetragonus ſine vituꝑio. i. ꝑfect⁹ quattuor virtutib⁹ cardinalibus: vt quidā exponunt. ſed hoc nō vr̄ eſſe ſm intentionē ariſto. qui nunq̄ȝ inuenit̄ talē enumerationē facere: ſed tetragonū nomīat ꝑfectum in vtute ad ſilitudinē corpis cubiti habētis ſex ſupficies quadratas ꝓpter qḋ bn̄ ſtat in qualibet ſupficie. ⁊ ſilr̄ virtuoſus in qualibet fortuna ſe hꝫ: q2 igit̄ ad virtutē pertinēt oēs fortunas bene ferre: pꝫ ꝙ ꝓpter nullā fortune mutationē deſiſtet felix ab opatione vtutis. Et hoc cōſequent̄ in ſpeciali oñdit ꝑ modū diuiſionis: cū ſubdit. Multis aūt factis ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ multa bona ⁊ mala ſm fortunā eueniant qui differūt magnitudine ⁊ paruitate. manifeſtū eſt ꝙ pue ꝓſperitates. ⁊ ſilr̄ paruā fortunā non inclinant vitaꝫ de felicitate in miſeriā: vel ecōuerſo. Si āt fuerunt multa ⁊ magna: aut erūt bona: aut mala. Si bona conferent ad hoc ꝙ vita hoīs ſit beatior: quia ſicut ē. dictum ē. felicitas indiget interioribus bonis: vel ad decorem: vel inq̄tum ſūt inſtr̄a opationis ſm virtutē. Et q̄tum ad pmuꝫ dicit: ꝙ nata ſunt ſimul decorare vitā felicis. q̄tum aūt ad ſcḋm dicit: ꝙ vſus exteriorꝝ bonoruꝫ eſt bonus ⁊ virtuoſus. inq̄tum. ſ. virtus vtit̄ eis in quibuſdā inſtrumētis ad bene agendū. Si āt accidant ecōuerſo: vt. ſ. ſint multa ⁊ magna mala inferunt quidē felici quandā tribulationē exterius: ⁊ conturbationē interius: q2 interius īferunt triſticias: ⁊ exterius impediūt a multis bonis opationibus. nō tn̄ ꝑ eas tollit̄ totalit̄ opatio virtutis: q2 etiā ipſis infortunijs virt⁹ bn̄ vtit̄

ꝛ ſic refulget in eis bonū virtutis. inꝗ̄tuꝫ .ſ. aliq̄s facil'r ſuſtineret multa ꝛ magna infortunia. nō ꝓpter h̄ ꝙ nō ſentiat dolorē ſeu triſticiā: ſic ſtoyci poſuerūt. ſed q̄ tanq̄ȝ virilis ꝛ magnanimus hꝰ triſticijs eius rō nō ſuccūbit. Dec. n. fuit diuerſitas int̄ ſtoycoſ ꝛ ꝑypateticos: quoꝝ ꝑnceps fuit ariſto. ꝙ ſtoyci poſuerunt triſticiā nullo mō cadere ī virtuoſū: q̄ in corꝑalibus ꝛ exteriorıbꝰ rebus nullū bonū hoīs cōſiſtere ponebāt. ꝑypatetici aūt ponebāt in hoīe virtuoſum triſticiam rōne moderatā: nō āt q̄ rōeꝫ ſubuertet. ponebāt enī ꝙ in corꝑalibus ꝛ exteriorıbꝰ rebꝰ aliq̇d hominis bonū cōſiſtit: nō quidē maximū: ſꝫ minimū: inq̄ȝtum .ſ. adiuuat vñ dr̄. cū aliq̄ tranſmutatio v̇tuoſa poſſe accidere q̄ oīno auferat eiꝰ felicitatē īpediēdo totalr̄ oꝑationē v̇tutis. puta ſi ꝑ egritudinē furiā vel inſaniā: vel quācūq̧ amentiā incurrat. Sed cū felicitas nō q̄rat̄ niſi in vita humana: q̄ eſt ſm̄ rōnē deficiēte vſu rōnis: deficit talis vita. vñ ſtatus amētie reputādus eſt q̄ȝtum ad vitā humanā ſic̄ ſtatus mortis. ꝛ iō ideꝫ videt̄ eſſe dicendū de eo q̇ ꝑmāſit in oꝑe v̇tutis vſq̧ ad amentiā: ſic̄ ſi ꝑmanſiſſet vſq̧ ad mortē

Deinde cū dicit. Si aūt ſint oꝑationeſ ꝛc̄. Ex ꝓmiſſis excludit incōueniētia q̄ ſequi videbant̄ ꝛ dicit ꝙ ſi oꝑationes v̇tuoſe ħnt dñium de felicitate: vt dictuꝫ ē. nō ſequit̄ ꝙ beatus fiat miſer ꝓpter infortunia ꝓpt̄ q̄ nō oꝑabat̄ aliqua odibilia ꝛ mala .ſ. v̇tuti ꝯ̄ria. Sed poſſumꝰ exiſtimare de eo ꝓbabil'r q̇ ꝓpter virtutē ꝑfectā quāꝫ hꝫ beatus tanq̄ȝ v̇e bonus ꝛ ſapiens oēs fortunas feret decent̄: q̇ eſt ſm̄ v̇tutē in qualibꝫ fortuna. ꝛ ſi non eaſdē oꝑatiōes faciet in qualibet ſed ſm̄ ea q̄ exiſtūt .ſ. ꝓſꝑa vł aduerſa ſemꝑ oꝑabit̄ optime q̄re vtēs his q̄ affert fortuna ſic̄ quibuſdā datis: put .ſ. ad bonū ducē ꝑtinet: vt exercitu ſilij dato maxime vtat̄ bellicoſe ſm̄ exercitꝰ cōditionē: alia tñ faciet ſi hēat exercituꝫ tyronū ꝛ ſil'r ad inciſorem corioꝝ ꝑtinet: quod ex datis coreis optimū calciamentū faciat. meliora tamē calciamēta faciet ex vno coreo q̄ȝ ex alio. ꝛ ideꝫ etiā eſt in oībus alijs artificibus. ꝛ ſi ita eſt nūq̄ȝ miſer ꝑ aliqua ꝓſpera ſuꝑueniētia efficiet̄ felix q̄ illis ꝓſperis male vtet̄ oꝑans vitioſe: ſemper miſer remanebit. ꝛ ſil'r ille qui incidet in infortunia priami. Primo quidē q̄ prudent̄ ea ꝓ̄caueb it. Scd̄o q̄ ſi ſuꝑueniat ex īprouiſo optīe ea feret: vt dictum ē. ꝛ ita nō facile trāſmutabit̄ a felicitate ad miſeriā: nec ꝑ quecūq̧ infortunia: ſꝫ ꝑ multa ꝛ magna: q̄ eminet ab oꝑatiōe rōnis abducet̄. ꝛ ſi ſit factꝰ infelix nō rurſus de facili fiet felix. ſed multo tꝑe habundantiā accipiet bonoꝝ ꝛ magnoꝝ. tū ꝑ exercitiū v̇tuoſi actus tū ꝑ reꝑationeꝫ exterioris fortune. Deiñ cū dicit. Quare igit̄ ꝓhibet ꝛc̄. cōcludit ſuā ſniam de felicitate: ꝛ dicit ꝙ nihil ꝓhibet dicere illū eē felicē q̄ oꝑat̄ ſm̄ v̇tutē. nō quidē ꝑfectā: ꝛ hꝫ exteriora bona ſufficiētia ad oꝑationē v̇tutis: nō q̇dē in aliquo ꝑuo oꝑe. ſꝫ in vita ꝑfecta. i. ꝑ longū tp̄s. ꝛ h̄ q̇deꝫ ſufficit ad h̄ ꝙ aliq̄s poſſit dici felix in hac vita ſꝫ ſi volumꝰ accipe felicitatē ſm̄ optimū q̇ eſſe pōt ſic apponendū ē ad rōnē felicitatis: q̄ ſit victurꝰ ſic̄ dictū ē ꝑ ſuā totā vitā. ꝛ finiturꝰ. i. moriturꝰ. ſꝫ ꝙ cōuenit rōni. Rō āt q̄re h̄ conditio appoſita ē: q̄ futuꝝ ignotū ē nobis. ad rōnē āt felicitatis: cū ſit finis vltimꝰ vr̄ ꝑtinere oē id q̇ eſt ꝑfectū ꝛ optimū. ꝛ h̄ ſcd̄o mō loq̄bat̄ ſolon de felicitate. ꝛ ſi ita eſt vt dictū ē illos de nūero viuentiū beatos dicemꝰ in hac vita q̄bus exiſtūt in pñti: ꝛ exiſtēt ī futuro ea q̄ dicta ſūt: ſꝫ q̄ iſta videt̄ nō vſqueq̄q̧ attingere ad ꝯditiōes ſ̄ d̄ felicitate poſitas. ſubdit ꝙ tales dicimꝰ beatos ſic̄ hoīes q̄ in hac vita mutabilitati ſubiecti: nō pñt ꝑfectā beatitudinē hr̄e. Et q̄ nō eſt iane nature deſideriū recte exiſtimari pōt ꝙ reſeruat̄ hōi ꝑfecta beatitudo pꝰ hāc vitā. vltīo epilogat dicēs ꝙ de his intantū dictum eſt.

Ronepotū āt fortūas ꝛc̄. Poſtq̄ȝ ph̄s ſoluit principalē dubitationē q̄ erat de trāſmutatiōe fortune circa felicē. h̄ det̄minat dubitationē ſuꝑ inductā .ſ. de mutatione fortune circa amicos. Et circa h̄ duo fac̄. Prīo cōꝑat fortunia ꝛ infortunia cōtingētia his que cōtingunt circa ipm̄ hoīem. Scd̄o cōꝑat ea que cōtingūt circa mortuū. his q̄ cōtingunt circa viuū. ibi. Differt aūt paſſionū ꝛc̄. Circa p̄mū duo facit. Prīo ꝓponit ꝙ ea q̄ circa amicos cōtigūt redundāt in ipm̄ hoīem. Scd̄o oñdit q̄ ꝛ q̄lia. ibi. In multis āt ꝛ oīmodas ꝛc̄. Dicit g̊ p̄mo q̇ ſi aliq̄s vellet dicere ꝙ fortune bone vel male ꝓnepotū vel quoꝝcūq̧ poſterioꝝ ꝛ oīum amicoꝝ neq̄q̄ȝ cōferrēt ad felicitatē hoīs viuentis ſeu mortui videt̄ h̄ eē icōueniēs duplici rōne. Primo quidē: q̄ h̄ eēt ꝯ̄ rōeꝫ amicitie q̄ ē q̄dā vnio amicoꝝ. ita ꝙ vnus eoꝝ reputat ea q̄ ſunt alterıꝰ q̄ſi ſua. Scd̄o q̄ h̄ eēt ꝯ̄rium opioni cōi q̄ non pōt totalr̄ eē falſa. Deinde cū dic̄. Multis āt ꝛc̄. oñdit q̄ ꝛ qualis amicoꝝ accidētia cōferant ad felicitatē amici. ꝛ dicit ꝙ cū ea que accidunt ſm̄ fortunia bona vel mala ſint multa ꝛ in oībꝰ modis dr̄ia puta ſm̄ ſpēm: ſm̄ quātitatē: ſm̄ tēpus: ꝛ ſm̄ alia huiuſmōi. quoꝝ q̄dā magis redūdant ꝛ quedā minus: ſi aliq̄s velleret oīa ſingulatī det̄minare. quid .ſ. redundet ex his in hoīem ꝛ quid nō: eēt valde longū: imo potius infinitū quia huiuſmodi diuerſitas infinitis modis contuenit ſed ſufficit ꝙ deficit in vl̄i ꝛ in typo. i. figuralit̄. i. ſuperficialit̄ vel ſimilitudine vel ſil'itudinarie ſi dicat̄ ꝙ fortunaꝝ que ſunt circa ipm̄ hoīeꝫ quedā .ſ. magne habent aliquod pondus. i. inde īmutandi conditionē vite humane. ꝛ cōfert auxilium ad felicē. quedā aūt ſunt leuiores ex q̄bus nō multum imitat̄ vita hoīs: ita etiā cōuenit in his que eueniunt circa quoſcunq̧ amicos: ita tamē ꝙ magis redundant ea que accidunt circa propinquiores: lꝫ ſint minora in quantitate.

Deiñ cū dicit. Differt āt paſſiōe ꝛc̄. oſtēdit

ex quo accidētia amicoꝝ redūdāt ad hoīeꝫ. ꝛ hoc magis manifeſtū ē ad hoīeꝫ dū viuit q̄l'r circa hoc ſe hēat erga mortuū. Et circa h̄ duo facit. Prīo oñdit quo differēt ſe hēat q̄ȝ ad h̄ circa viuos ꝛ mortuos. Secūdo iq̄rit vtrū accidētia amicoꝝ redundāt ad mortuos cū manifeſtū ſit q̇ redūdāt ad viuos. Et h̄ ibi. Magiſter āt fortaſſis. Circa primū ꝯſiderādū eſt q̇ mortui poſiti ſūt ex vitā pñtē cꝰ felicitatē ariſtotiles h̄ inq̄rere itēdit vt ex p̄miſſis pꝫ. attigūt āt mortui hāc vitā ſolū ſꝫ q̇ remanent ī memorijs hominū viuētiū. ꝛ iō h̄ mō ſe hñt mortui ad viuētes ſꝫ ꝯſideratōem hꝰ vite. ſic̄ ſe hñt ea q̄ nūc actu cōtingūt ad ea q̄ oliꝫ fuerūt. ꝛ nūc recitāt̄ puta bella troiana vel aliq̄d hꝰ. dicit g̊ q̇ hoc quod q̄cūq̧ paſſionū accidētiū fortuitoꝝ contigat circa viuos vel circa mortuos multo magis differt quā q̇ aliqua īiuſta. puta hōicidia vł rapina. ꝛ mala. i. īfortunia q̄cūq̧ ꝓ̄exiſtant intragedijs. i. a poetis recidēt̄. vt oliꝫ extītia vel q̇ nūc fiāt. q̄ in p̄mo ſūit̄ idē ex ꝑte fortuiti euentꝰ. ꝛ differētia ex ꝑte ꝑſonaꝝ q̄rūq̄dā ſūt actu in rebꝰ hūanis. q̄dam aūt ſūt ſolū in memoria. In ſecūdo autē ecōuerſo accipit̄ idē ex ꝑte ꝑſōaꝝ q̄ ſūt ī rebꝰ humanis ꝛ differētia ex parte fortuitoꝝ euētiū quoꝝ q̇dā ſūt actu ī rebꝰ hūanis q̇dā autē ſolū ſm̄ cōmemoratiuā recitatōeꝫ. ꝛ q̄ felicitas ad ꝑſonas ꝑtinet magis q̄ȝ ad res exterius ꝯtingētes. iō ph̄us dicit q̇ prima dr̄a quātū ꝑtinet ad ꝓpoſitū .ſ. ad mutatōem felicitatis maior ē q̄ȝ ſecūda. ꝛ ex iſto ſil'ꝛ iducto de dr̄ia euētuū dic̄ eē ſilogiȝādū dr̄iaꝫ ī ꝓpōito. manifeſtū ē. n. q̇ ꝓ̄terita mala recitata. ꝛ ſi quodā mō v̇iro ꝑtineāt ad audiētē q̄ aliq̊ mō ad ea officit̄. ñ tñ ita ꝙ īmutēt ꝯditōeꝫ ipſiꝰ. vñ multo minꝰ fortunia īmutāt ꝯditōeꝫ mortui. ꝛ h̄ quidē induxit ph̄us q̄ſi ſoluēs rōeꝫ ſupra poſitā q̄ ꝯcludebat q̇ ſi aliq̄d redūdat ad viuos nō ſentiētes quod redūdat etiā ad mortuos.

Deiñ cū dicit. Magis aūt fortaſſis ꝛc̄. Inq̇rit vltimo vtrū aliquo mō redūdēt ad mortuos q̄ cōtigūt circa amicos. Et primo inquirit. Secūdo cōcludit pricipale intētū. ibi. Cōferre q̇dē ꝛc̄. Dicit ergo primo q̇ magis videtur eē iq̄rēdū circa eos q̇ mortui ſūt ſi aliquo mō cōicāt vel bonis vel malis q̄ eis accidunt ī hac vita q̄ hoc nō īmutet̄ ex eis a felicitate ī miſeriā vł ecōuerſo. ſatis. n. videt̄ manifeſtū q̄ ſi aliq̄s ex hijs q̄ hic agūt̄ ad eos redundat ſiue bonū ſiue malū erit ab fragile ꝛ parū vel ſimpl'r. vel quātū ad ipſas. ſi aūt hoc ita ē nō erit tm̄ ꝛ tale ut faciat felices eos qui nō ſunt neq̧ hijs q̇ ſūt afferāt beatitudinem. dictum eſt enim quod parua accidētia nō faciūt mutatōeꝫ vite. ſi ergo ex hijs q̄ agūt̄ paruū aliq̄d redūdat ad mortuos ſeq̇t̄ q̇ ex hoc eoꝝ cōditio circa felicitatē nō īmutet̄. Deinde. Cōferre quidē ꝛc̄. ꝯcludit ſuā ſniaꝫ ꝛ dicit quod bona amicorum que agunt vel que eis accidunt conferre videntur aliquid mortuis ꝛ ſimiliter infortunia in eos redundare tñ ſub tali modo. ꝛ tanta quātitate vt neq̧ felices faciant nō felices neq̧ tranſmutant eos ſcd̄m aliq̄d taliū. puta ſm̄ ſapiām ꝛ v̇tutē vel aliq̄d hꝰ. ꝑōt aūt eē cōſtructio ſuſpēſiua ab illo loco. Si aūt nō tñ ꝛ tale ꝛc̄. ꝛ tunc cōueniens cōditionalis erit cōferre quidē ꝛc̄. ꝛ ſuꝑhabūdabit illatiua cōiūctio. Videt̄ ſꝫ intētōeꝫ ariſtotilis ea q̄ hic dicūt̄ eē ītelligēda de mortuis nō ſm̄ ꝙ ſūt ī ſeipſis. ſed ſm̄ q̇ viuūt ī memorijs hōinū. ſic. n. videt̄ redūdare ī eos que amicis eoꝝ cōtingūt poſt mortē ꝓut ex hoc reddit̄ eoꝝ memoria ꝛ gloria magis delectabilis vel magis obſcura. ſed hoc q̇dē dicit eſſe fragile quoddā q̄ nihil ē fragiliꝰ eo q̇ ī ſola oꝑatione hominū cōſiſtit. dicit aūt eē paruū quoddā. ꝛ maxime quo ad ipſos. q̄ ñ ꝑtinet ad eos niſi ſm̄ quod ſūt ī memorijs hominū. Querēre aūt vtrū hoīes poſt mortē aliqualit̄ viuāt ſm̄ aīam. ꝛ vtrū cognoſcūt ea q̄ h̄ agūt̄ aut ſi ex hijs aliquo mō īmutāt̄ nō ꝑtinet ad ꝓpoſitū. cū ph̄us hic agat de felicitate pñtis vite ſunt. ex ſupradictis pꝫ. ꝛ iō hꝰ q̄ōnis que lōga diſcuſſione īdigeret. hic ꝓ̄termittēde ſūt ne ī hac ſcientia que ē oꝑatiua plures ſermones extra opera fiant ꝙ ſupra ph̄us reprobauit alias hec plenius diſſeruimꝰ.

Eterminatis aūt hijs ꝛc̄. Poſtq̄ȝ ph̄s oñdit q̇d ē felicitas. hic inq̄rit de q̄dā felicitate ꝛ ꝓprietate felicitatis. ꝛ primo mouet q̄ōeꝫ. Secūdo determinat v̇itateꝫ. Videt̄ aūt oē laudabile ꝛc̄. dicit ergo ꝙ poſt diffinitōeꝫ ꝓ̄dictoꝝ neceſſe ē ꝑſcrutari vtrū felicitas ſit de numero bonoꝝ honorabiliū vel laudabiliū. ꝛ q̇ neceſſe ſit felicitatē cōtineri ſub altero genere hoꝝ bonoꝝ. ꝓbat ꝑ hoc q̇ felicitas nō ē de genere potētiaꝝ. nō. n. aliq̄s laudat̄ vel honorat̄ ex eo ꝙ hꝫ potētiā ad bonum. ſꝫ ex eo q̇ aliqualiter ē ad bonū diſpoſitū. Ad huiꝰ aūt q̄ōis euidētiam cōſiderāduꝫ quod honor ꝛ laus dupliciter differūt. Prīo quidē ex parte eius in quo cōſiſtit honor vel laus. ſic aūt honor in plures ſe hꝫ q̄ȝ laus. honor. n. īportat teſtimoniū manifeſtās excellētiā alicuius ſiue hoc fiat ꝑ v̇erba ſiue facta ut pote cū aliquis genuflectet alteri vł aſſurgit ei. ſed laus cōſiſtit ſolū in verbis. Secūdo differūt quātū ad id cui exhibetur laus ꝛ honor vtrūq̧. n. exhibet̄ alicui excellentie. eſt autem duplex excellentia vna quidem abſoluta ꝛ ſic ei debetur honor. alia autem eſt excellētia in ordine ad aliqueꝫ fineꝫ. ꝛ ſic debetur ei laus.

Deinde cū dicit. Videt̄ autē oē laudabile ꝛc̄. determinat motā q̄ōeꝫ. Et p̄mo oſtēdit felicitateꝫ bonoꝝ honorabiliū. ex hoc quod eſt quoddā perfectū ꝛ optimuꝫ. In ſecunda ꝑte ex hoc quod hꝫ rōem principij. ibi. Videt̄ aūt

ita hr̄e ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo oſn̄dit q̄liū ſit laus. Secūdo cōcludit q̄ꝺ optimorū nō eſt laus ſed aliq̄d meliꝰ. Circa primum duo facit. Primo ꝓponit quod intēdit. Secūdo manifeſtat ꝓpoſitū. ibi. Juſtū.n. ⁊c̄. Dicit ergo primo quod oē quod laudat̄ videtur eſſe laudabile ex duobꝰ ſil̄. ex hoc .ſ. ꝙ in ſe hꝫ aliqualē diſpoſitōem ⁊, ex hoc ꝙ hꝫ aliqualeꝫ habitudinē ad aliquid aliud. Deinde cum dicit. Juſtū.n. ⁊ virilē ⁊c̄. manifeſtat ꝓpoſitū Et primo ex laudibꝰ hūanis. Secūdo ex laudibꝰ diuinis. ibi. Manifeſtū āt ē. hic ⁊ ex hijs Circa primū cōſiderādū ē q̄ꝺ hō laudat̄ ⁊ ꝓpter virtutē animi ⁊ ꝓpter v̓tutē corporis. ſꝫ v̓tutē aūt animi laudat̄ ⁊ ipſe hō habēs v̓tutē animi puta iuſtꝰ ⁊ fortis ⁊ cōiter bonus ſm̄ quācūq̄ꝫ v̓tutē. ⁊ etiā laudat̄ ipſa v̓tꝰ ⁊ hꝫ ꝓpt̄ aliq̄d aliud .ſ. propter opa ⁊ actꝰ. ex hoc autē laudat̄ v̓tuoſus. ⁊ ipſa v̓tꝰ inquātū ordinatur ad exequēdū opꝰ virtutis. ſm̄ v̓o v̓tutē corporis laudat̄ aliq̄s q̄ꝛ ē fortis ad pugnādū ⁊ agilis ad currēdū ⁊ de alijs ſimilibꝰ. ex hoc ꝙ hō aliqualiter ordinat̄ ad aliq̄d q̄ꝺ ē bonū in ſe ⁊ ſtudioſū .q. ſtudio dignū. ⁊ ē attēdēda dr̄ia inter v̓tutes animi ⁊ corporis. nā ad laudes v̓tutis aīe ſufficit q̄ꝺ aliq̄s bn̄ ſe hēat ad ꝓpꝛ̄ū actū v̓tutis. q̄ꝛ bonū hōis ī ipſo actu v̓tutis ē ſed ī v̓tutibꝰ corporalibꝰ nō ſufficit q̄ꝺ aliq̄s bn̄ ſe hēat ad actū illiꝰ v̓tutis. puta ad currendū vel luctandū. in his.n. nō cōſiſtit bonū hominis. pōt.n. aliq̄s currere v̓l luctari v̓l pugnare. ⁊ ꝓpter bonū ⁊ ꝓpter malū. ⁊ loquens de laude v̓tutū aīe dixit quod laudant̄ propter opa ⁊ actꝰ. ſed loquēs de v̓tutibꝰ corporalibꝰ determinauit ꝙ laudāt̄ ī ordine. Deiñ cū dicit. Manifeſtū ē aūt ⁊c̄. manifeſtat ꝙ dixerat ꝑ laudes diuinas. ſi.n. aliq̄d eſſꝫ laudabile abſolute. ⁊ nō ſm̄ hītudinē ad aliq̄d aliud ſequeret̄ q̄ꝺ idē in oībꝰ eſſet laudabile. hoc āt manifeſte apparet falſū ſi q̄s cōſiderat laudeſ q̄bꝰ laudamꝰ ſubſtātias ſepatas q̄s deos nominat. ſi q̄s.n. laudes eoꝝ refert ad ea q̄ ī hōibus laudāt̄ deriſibile videret̄. puta ſi q̄s laudaret de hoc quod nō vitat̄ a cōcupiā vel timore. ⁊ hꝫ iō cōtigit. q̄ꝛ laudes ſūt ꝑ relatōeꝫ ad aliq̄d vt ē dictū. Deinde cū dicit. Si āt eſt laus ⁊c̄.. ex p̄miſſis cōcludit ꝓpoſitum. Et primo ponit cōcluſionē ī hūc modū. laus enī eſt eoꝝ quoꝝ bonitas cōſiderat̄ ī ordine ad aliq̄d aliud quinimo alia ordināt̄ in ipſa. ergo optimoꝝ nō ē laus. ſꝫ aliq̄d meliꝰ laude. ſicut etiā in ſpeculatiuis principioꝝ nō ē ſcia. ſꝫ aliquid ſcia altius .ſ. intellectꝰ. ſcia.n. ē cōcluſionū q̄ cognoſcūt̄ ꝓpter pricipia ⁊ ſil̄r laus eſt eoꝝ quoꝝ bonitas ē propter alia. honor autē aliq̄d meliꝰ laude ē eoꝝ ad q̄ alia ordinantur. Secūdo. ibi. Queādmodū videtur ⁊c̄. manifeſtat cōcluſionē p̄miſſam ꝑ ea q̄ cōiter dicunt̄ Et p̄mo quātū ad ea quoꝝ ē aliq̄d meliꝰ laude. Secūdo q̄tū ad ea quoꝝ ē laus. ibi. Laus quidē.n. ⁊c̄.. Circa primū duo facit. Primo īducit ad ꝓpoſitū manifeſtādū id q̄ꝺ cōiter videt̄. Scđo id q̄ꝺ intenſū fuit eudoxo. ibi. Videt̄ aūt ⁊ eudoxus ⁊c̄. Dicit ergo primo q̄ꝺ optimoꝝ eē aliq̄d meliꝰ laude v̓r̄ cōit̄ oībꝰ ꝙ manifeſtū ex hoc q̄ꝺ dijs .q. aliq̄d meliꝰ laude attribuētes dicimꝰ eos beatos ⁊ felices ⁊ ſil̄r optimos viroꝝ ī q̄bꝰ apparet q̄dā diuina ſimilitudo ꝓpter eoꝝ excellētiā. ⁊ ſicut optimis ꝑſonaꝝ attribuimꝰ aliq̄d meliꝰ laude. ita etiam optimis de numero bnōꝝ ſicut felicitati. nullus.n. laudat felicitatē ꝑ modū quo laudat hominē iuſtū vel v̓tuoſū. ſꝫ attribuit ei aliq̄d maius. dū dicimꝰ eā eē beatitudinē. Deiñ cū dicit. Videt̄ aūt ⁊ eudoxus. inducit ad idem dictū eudoxi q̄ ī voluptate cōſtituebat p̄ncipia bonoꝝ ponēs .q. voluptatē eē ſūmū bonū ⁊ hoc denūciari exiſtimat q̄ꝺ cū ſit de numero bonoꝝ. nō.n. laudat̄ aliq̄s ꝓpter voluptatē eo quod ē aliq̄d meliꝰ laudabilius ⁊ tale ē deꝰ ⁊ quicq̄d aliq̄d ē ꝑ ſe bonū. q̄ꝛ ad hiꝰ q̄ ſūt per ſe bona etiā alia referunt̄. quoꝝ .ſ. bonitas laudat̄ in hoc q̄ꝺ ſe aliqualiter hn̄t ad ea q̄ ſūt ꝑ ſe bona. Deinde cū dicit. Laus quidē.n. ⁊c̄. manifeſtat ꝙ dixerat q̄tū ad ea quoꝝ ē laus ⁊ dicit ꝙ laus ē virtutis ꝑ quā ſumus opatores bonoꝝ. laudat̄.n. aliq̄s ꝓpter actꝰ corporis vel aīe vt ſupra dictū ē. ſꝫ cōſiderare ea de q̄bꝰ ꝯſueuerūt hōies laudari magis ꝓpꝛie pertinet ad rethores quorū ſtudiū inſudat circa laudes. ꝑtinet.n. ad demōſtratiuū genus cāꝝ quod ē vnū de tribꝰ q̄ cadūt ſub ꝯſideratiōe rethorice. ⁊ ꝑ tulliū ī rethorica ſua .ſ. quod ad nos manifeſte apparet ex p̄dictis ꝙ felicitas ē de numero honorabiliū eo quod ē quoddā bonū ꝑfectū. Deinde cū dicit. Videt̄ autē ita hr̄e ⁊c̄. ꝓbat ꝓpoſitū ex rōne pricipij. inde .n. q̄ꝺ ē pricipiū ⁊ circa bonoꝝ cāꝫ ponimꝰ honorabile .q. quoddā diuinū extr̄is. nā deꝰ ē principiū oīs boni. ſꝫ felicitas ē pricipiū oīum bonoꝝ hūanoꝝ q̄ꝛ ꝓpter ipſam oēs hōies opāt̄ oīa q̄ agūt. finis aūt in opabilibꝰ ⁊ appetibilibꝰ hꝫ rōem pricipij q̄ꝛ ex fine ſumit̄ rō eoꝝ que ſūt ad finē. vnde ſeq̄t̄ ꝙ felicitas ſit q̄ꝺdā bonū honorabile.

Icut felicitas ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phus determinauit de felicitate. hic īcipit determinere de v̓tute. Et p̄mo p̄mittit q̄dā q̄ exigūt̄ ad cōſideratōeꝫ v̓tutis. Scđo īcipit determinare de v̓tute ī pricipio ſecūdi libri. ibi Duplici āt v̓tute exn̄te ⁊c̄. Circa p̄mū tria fac̄ Prīo oñdit q̄ꝺ ad hāc ſciaꝫ ꝑtineat de v̓tute ꝯſiderare. Secundo aſſumit quedam cognoſcere de ꝑtibꝰ aīe. ibi. De v̓tute aūt ⁊c̄. Tertio ſꝫ diuiſionē ꝑtiū aīe diuidit v̓tutē. ibi. Determinat̄ āt v̓tꝰ ⁊c̄. Primū oñdit dupl̄r. Prīo q̄dē rōe aſſumpta ex parte felicitatis. dictū eſt.n. ſupra quod felicitas eſt opatio q̄dā ſm̄ v̓tutē ꝑfectā. ⁊ ſic ꝑ cognitōem v̓tutis meliꝰ poterimus de felicitate conſiderare. vñ ⁊ in .x. libro determinato de oībꝰ v̓tutibꝰ cōplet tractatuꝫ de felicitate. Cū igit̄ ſꝫ ſciaꝫ pricipaliter q̄rat bonū humanū quod ē felicitas cōueniēs eſt q̄ꝺ ad hāc ſciam pertineat de virtute ſcrutari Secūdo. ibi. Dicit̄ aūt ⁊ ſm̄ veritatē ⁊c̄. ꝓbat ꝓpoſituꝫ ex ꝓpꝛia rōne hꝰ ſcie. ciuilis.n. ſcia ſm̄ rei veritatē maxime videt̄ ſtudere ⁊ laborare circa v̓tutē. intēdit enī ciues bonos facere ⁊ legibꝰ obediētes ſicut pꝫ per .l. latorē cretenſiū ⁊ lacedemonioꝝ qui habebāt ciuitatē optime ordinatā vel ſi q̄ alij ſūt ſil̄es leges ponētes ad faciēdū hōies virtuoſos ſed cōſideratio p̄ntis ſcie ad politicā ꝑtinet. q̄ꝛ ī hac ſciencia tradūt̄ principia politice. vñ manifeſtū ē quod q̄ꝺ de virtute fiet cōueniēs huic ſcie ſm̄ id quod in prohemio elegimus politicaꝫ pꝛe oībꝰ alijs diſciplis inquirētē vltimū fineꝫ humanoꝝ. Deinde cū dicit. De virtute aūt ⁊c̄. aſſumit quedā de ꝑtibꝰ aīe neceſſaria ad cognitōeꝫ virtutū. ⁊ circa hoc duo facit. Primo oñdit q̄ꝺ neceſſariū ē hiꝰ aſſumi ī hac ſciencia. Secūdo aſſumit ea. ibi. Dicūtur de hac ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo oſtēdit q̄ꝺ ē neceſſe huic ſcie quod cōſiderat quedaꝫ de partibꝰ aīe. Secūdo oſtēdit q̄liter debeat ea cōſiderare. ibi. Cōtēplādū autē ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ cū nos intēdamꝰ ꝑſcrutari de v̓tute intelligimꝰ hoc de virtute hūana. dictū eſt.n. ſ. q̄ꝺ q̄rimꝰ in hac ſcia bonū humanū ⁊ felicitatē humanā. ⁊ iō ſi virtutē querimꝰ ꝓpter felicitatē neceſſe ē q̄ꝺ virtuteꝫ humanā queramꝰ. virtꝰ aūt que ē ꝓpꝛie humana nō ē ea q̄ eſt corporis in q̄ cōicat cū alijs rebꝰ. ſed ea q̄ ē aīe. q̄ ē ꝓpꝛia ſibi. ſed ad hoc etiaꝫ cōpetit ei ꝙ ſupra diximus ꝙ felicitas ē operatio aīe ſic ergo ſe hꝫ polliticus ad cōſiderādā de aīa. cuius virtutē querit. ſicut medicus ad cōſiderandū de corpore cuiꝰ ſanitatē q̄rit. vñ manifeſtū ē ꝙ oꝫ politicū aliqualiter cognoſcere ea q̄ ꝑtinēt ad aīam. ſicut medicꝰ q̄ curat oculoſ ⁊ totū corpꝰ oꝫ q̄ꝺ conſideret de oculis ⁊ de corpore toto. ⁊ tāto magis hoc ꝑtinet ad politicū vt cōſiderat aīam cuiꝰ virtutē inquirit quāto ē melior ipſa q̄ꝫ ſcia medicine vt ex ſupradictis pꝫ. ⁊ iō oꝫ quod eius cōſideratio ſit magis cōpleta. videmꝰ aūt ꝙ excellētes medici multa tractāt circa cognitōem corporis. et nō ſolū circa medicinales opatōes. vñ politicus hēt aliquā ꝯſideratōeꝫ de aīa. Deiñ cū dicit. Cōtēplādū aūt ⁊c̄. oſtedit q̄liter de hijs debeat cōſiderare. ⁊ dicit ꝙ in hac ſcia cōtēplandū ē de aīa. gratia hoꝝ .i. virtutū ⁊ actuū hōis. de q̄bus ē hic pricipalis intētio. ⁊ iō ſm̄ intētioneꝫ ꝯſiderādū ē de aīa q̄tū ſufficit ad ea q̄ principaliter querimꝰ. ſi aūt aliq̄s vellet plꝰ certificare de aīa q̄ꝫ ſufficit ad ꝓpoſitū requireret hoc magis opus q̄ꝫ ea q̄ in ꝓpoſito q̄rūt̄. ⁊ ita ē in oībꝰ alijs que querūt̄ ꝓpter finem ꝙ eoꝝ quātitas ē aſſumēda ſm̄ q̄ꝺ competit fini cū dicit. Dicūt̄ āt de hac ⁊c̄. aſſumit ea q̄ ſunt hic cōſiderāda de partibꝰ aīe. Et primo diuidit ꝑtes aīe ī rōnale ⁊ irrōnale. ibi. Jrrationalis āt ⁊c̄. ſubdiuidit irrōnale. ibi. ſui āt oꝫ hoc ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo ponit diuiſionē. Secūdo [d]icit p̄termittēdā quādā dubitatōꝫ. ibi. Hic aūt vtrū ⁊c̄. dicit ergo primo de aīa ſufficiēter q̄dā ſūt dicta ī libro de aīa quē vocat exteriores ſermones. vel q̄a ſcripſit librū illū ꝑ modū ep̄le ad aliquos longe exiſtētes. liber.n. quos ſolebat docere ſuos auditores vocabāt̄ auditus. ſicut libri phiſicorū dr̄ de phiſico auditu. vel melius exteriores ſermones v̓ocāt̄ q̄ ſunt extra ꝓpoſitā ſciam. hijs aūt q̄ ibi dicta ſūt hoc ē putēdū puta q̄ꝺ q̄dā pars aīe ē rōnalis quedā irrōnalis vt dr̄ in .iij. de aīa. Deinde cū dicit. Hoc aūt vtrum determinata ſūt ⁊c̄. mouet quādā dubitatōem eſſe in ꝓpoſito p̄termittēdā. vtrū .ſ. hee due ꝑtes aīe rōnalis ⁊ irrōnalis ſint diſticta adinuicē ſubiecto loco ⁊ ſitu. ſicut particule corporis. vel cuiuſcūq̄ꝫ alteriꝰ cōtinui diuiſibilis ſicut plato poſuit rōnale eſſe in cerebro cōcupie eē in corde. ⁊ nutritiuū ī epate. v̓el potiꝰ hee due ꝑtes nō diuidāt̄ ſm̄ ſubiectū. ſed ſm̄ ſolū rōeꝫ ſicut in circūferētia circuli .curuū .i. cōuerſū ⁊ cōtinuū nō diuidūt̄ ſubiecto. ſꝫ ſolum rōe. ⁊ dicit quod quātū ꝑtinet ad ꝓpoſitū n̄ differt q̄d hoꝝ dicat̄. ⁊ iō p̄termittit hāc q̄ōem ad ꝓpoſitū nō pertinentē.

Irrōnalis aūt ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phus diuiſit ꝑtes aīe ꝑ rōnale ⁊ irrōnale. hic ſubdiuidit ꝑtē irrōnalē. Et primo ponit vnū mēbꝛū diuiſionis. Secūdo ponit aliud. ibi. Videt̄ vtiq̄ꝫ ⁊ alia quedā ⁊c̄. Circa primū quedā duo facit. Primo ponit quandā ꝑtem aīe irrōnalē. Secūdo oſtendit ꝙ illa pars aīe nō eſt ꝓpꝛie humana. ibi. Hoc quidā ⁊c̄. dic̄ ergo primo quod īter irrōnales ꝑtes aīe vna eſt que aſſimilat̄ aīe plantaꝝ. que ē cōis oībꝰ viuentibus hoc inferiꝰ et huiꝰ pars illa ē que eſt cā nutrimēti ⁊ augmēti in oībꝰ. ⁊ talis ꝑs aīe ponit̄ in oībꝰ q̄ nutriūt̄ nō ſolū in aīalibꝰ ſed in plātis. ī aīalibꝰ āt inuenit̄ nō ſolū iam natis. ſed etiā anteq̄ꝫ naſcāt̄ .i. in embrionibꝰ qui manifeſte nutriūt̄ ⁊ creſcūt. ſimiliter inuenit̄ hec pars aīe in aīalibꝰ nō ſoluꝫ perfectis .i. in habētibꝰ oēs ſenſus ⁊ motꝰ motu ꝓgreſſiuo. Sed etiā in aīalibꝰ imꝑfectis q̄ hn̄t ſolū ſenſū tactꝰ. ⁊ manēt īmobilia ī eodem loco ſicut ſunt cōchilia. manifeſtū ē.n. ꝙ oīa p̄dicta viuūt. ⁊ habēt aliquā partē aīe. rōnabiliꝰ āt in eis oībus ponit̄ hec pars aīe q̄ꝫ queuis alia quia opera huius partis manifeſtiꝰ in eis apparent. Deinde. cum dicit. Hoc quidā igit̄ ⁊c̄. oſtendit quod predicta pars aīe nō ē humana. ⁊ primo cōcludit hoc ex p̄dictis. hūanū.n.

dicimꝰ qḋ ē ꝓpriū homini. ſi ergo pars anime maxime eſt cōis cōueniens ē ꝙ nō ſit hūana Secunda ibi. Uidetur enim ⁊c̄. addit manifeſtationem ex quadam euidēti ſigno. hec.n. pars aīe efficaciſſime inuenit͛ opari ī ſomnis recurrēte.n. calore naturali ad interiora dum aliꝗs dormit digeſtio meliꝰ celebratur id aūt ꝙ ē ꝓpriū hoīs ſm qḋ hō dicit͛ bonꝰ vel malus nō multū opat͛ ī ſomno. nec ſm ſomnū manifeſtat͛ ꝗs ſit bonꝰ vel malꝰ. vn̄ ꝓuerbialit͛ dicūt ꝙ felices nō differūt a miſeris ſm ſomnū q̄ ē dimidiū vite qꝛ in ſomno ligat͛ iudicium rōnis. ⁊ ſepant͛ exteriores ſenſus. opat͛ āt fantaſia. ⁊ vis nutritiua. hoc aūt ꝯtīgit rōnabilit͛ ſ. qḋ ſm ſomnū nō differat bonꝰ ⁊ malꝰ felix ⁊ miſer. qꝛ ī ſomno ꝗeſcit a ſua opatione illa pars ſm ꝙ hō dr̄ bonꝰ ⁊ malus ī ſomno differūt. nō ꝓpt͛ differētiā eoꝝ q̄ ſit in dormiēdo. ſed ꝓpt͛ differētiā q̄ fuit ī vigilādo. in quātū. ſ. motꝰ vigilātiū paulatim ptrāſiūt ad dormiētes put. ſ. ea q̄ hō vidit l͛ audiuit l͛ cogitauit vigilādo occurrūt fātaſie dormiētiſ. ⁊ ꝑ hūc modū ī dormiēdo fiūt meliora fantaſmata ꝟtuoſoꝝ q̄ circa honeſta ſe occupāt ī vigilādo q̄ꝫ quorūcūq; alioꝝ q̄ vanis ⁊ īhoneſtiſ vigilāteſ ſe occupāt. ⁊ de hijs ſufficiat qḋ dictū ē. relinquit͛ aūt ex p̄miſſis qḋ pars aīe nutritiua nō ē nata eē particeps hūane ꝟtutis. Deinde cū dicit. Uidet͛ vtiq; ⁊c̄. ponit aliud mēbrū diuiſionis. Et primo ꝓponit qḋ intēdit. Secūdo ꝓbat ꝓpoſitū. ibi. Incōtinētis.n. ⁊c̄. dicit.n. primo ꝙ p̄ter nutritiuā partē aīe videt͛ eſſe q̄dā alia pars irrōnalis q̄dē ſicut nutritia ſed aliqualiter participās rōē; ī quo differt a nutritiua q̄ oīno ē expers hūane ꝟtutis vt dictū ē. Deinde cū dicit. Incōtinētis.n. ⁊c̄. ꝓbat ꝓpoſitū ⁊ primo qḋ ſit alia quedā ꝑs aīe irrōnalis. Secūdo ꝙ participat rōem. ibi. Ratione aūt ⁊ hoc videt͛ ⁊c̄. primū aūt ꝓbat rōe ſumpta ex parte ꝯtinētis ⁊ īcōtinētis in q̄bꝰ laudamꝰ ꝑtes aīe q̄ hn̄t rōem eo ꝙ rō eoꝝ rcē deliberat ⁊ ad optima inducit. q. dep̄cando vl͛ ꝑſuadēdo. vtriq;.n. hoꝝ eligit abſtinere ab illicitis voluptatibꝰ ſed ī vtroq; eoꝝ videt͛ eſſe aliquid naturaliter eis p̄ter rōē; qḋ contrariatur rōi ⁊ obuiat ei. i. īpedit ipam ī executiōe ſue electōis. vn̄ p; qḋ ē quoddā irrōnale cum ſit rōi ꝯtrariū. ⁊ hoc ē appetitꝰ ſenſitiuꝰ q̄ appetit id qḋ ē delectabile ſenſui qḋ interdum cōtrariat͛ ei qḋ rō dicet eē ſimplr̄ bonū h̄ āt in eo q̄ ē cōtinēs vincit͛ a rōe. nā cōtinēs h; q̄ſdā cōcupiſcētias prauas. ſ; rō eas nō ſeq̄t͛. in incōtinēte aūt vincit rōem q̄ ſeducit͛ a cōcupiſcētijs prauis. ⁊ iō ſubdit exēplū ꝙ ſicut corporis mēbra ſūt diſſoluta. qꝛ. ſ. nō poſſunt oīno ꝯtineri a virtute corporis regitiua. ſicut accidit ī paraliticis ⁊ ebrijs q̄ mouet͛ in ꝑtem ſiniſtram qn̄ hoīes eligent ī dexterā moueri ita etiā verū ē ex ꝑte aīe ī incōtinētibꝰ qḋ mouet͛ ad ꝯtria eoꝝ q̄ rō eligit. ſ; hoc nō ita appa ret ī ꝑtibꝰ aīe. ſicut ī ꝑtibꝰ corporis. qꝛ ī ꝑtibꝰ corporis manifeſte videmꝰ qn̄ aliq̄d inordinate mouet͛. ſed ī ꝑtibꝰ aīe non ita manifeſte videmꝰ hoc. nihilominꝰ tn̄ exiſtimādum eſt qḋ aliq̄d ſit ī hoīe qḋ cōtrariat͛ ⁊ obuiat rōni ſed q̄liter hoc ſit alterū a rōe vtrū. ſ. ſubiecto vel ſolū rōne hoc n̄ differt ad ꝓpoſitū. Deinde cū dicit. Rōe aūt ⁊c̄. oñdit. ſ. ꝙ hiꝰ irrōnale ꝑticipat rōe. Et primo manifeſtat hoc ex hijs q̄ intra hoīem agūt͛. Secūdo ex hijs que agūt͛ extra hoīem. ibi. Quātū autē ſuadet͛ ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo oñdit qḋ hoc irrōnale ꝑticipat rōe ſm qḋ cōcludit differētiā hiꝰ irrōnalis ꝑtis ad eā q̄ ſ̄ poſitū ē ibi. Uidet͛ vtiq; ⁊ irrōnale ⁊c̄. dicit ergo primo qḋ irrōnale de quo nūc dictū ē videt͛ aliqualiter ꝑticipare rōe ſicut ſ̄ dictū. ⁊ hoc manifeſtum ē in hoīe cōtinēte cuiꝰ appetitꝰ ſenſitiuꝰ obedit rōni. quāuis.n. hēat cōcupiſcētias prauas nō tn̄ ſm eas opat͛ ſm opatōem. ⁊ multo amplius ſubijcit͛ hiꝰ pars aīe rōni ī hoīe ſolo. i. tpato q̄ ita h; appetitū ſenſitiuū edomitū ꝑ rōe; qḋ nō ſūt ī eo cōcupiſcētie praue vehemētes ⁊ eadē rō de forti ⁊ quolibet hn̄te hitū ꝟtutis moralis. qꝛ ī talibꝰ fere oīa cōſonāt rōni. i. nō ſolū exteriores actꝰ. ſed etiā interiores cōcupiſcētie. Deinde cū dicit. Uidet͛ vtiq; ⁊c̄ cōcludit ex p̄miſſis differētiā vtriuſq; irrōnalis ⁊ dicit ꝙ videt͛ ſm p̄miſſa duplr̄ eē irrōnale nā nutritiuū qḋ īuenit͛ ī plātis ī nullo cōicat cū rōne. nō.n. obedit īperio rōnis vis appetitiua ſūt irrōnalis voluptas participāt aliqualit͛ rōe ſm qḋ exaudiūt rōem mouētē ⁊ obediūt ei vt īperāti. ⁊ ita rōe; dicimꝰ habere in loco patris imperātis ⁊ amicoꝝ amouētiū. ⁊ nō ſe h; ꝑ modū ſpeculātis tm̄ ſic mathemathicoꝝ tali.n. rōe hec ꝑs aīe rōnalis ī nullo ꝑticipat

Deinde cū dicit. Qui aūt ſuadet͛ ⁊c̄. oñdit qḋ irrōnale participat rōem per ea q̄ exterius agūt͛ ſignat. enim hoc vt ipſe dicit ⁊ ſuaſio q̄ eſt ab amicis ⁊ increpatio que eſt a maioribꝰ ⁊ deprecatio que eſt a minoribus ad hoc qḋ homo ſuas concupiſcentias nō ſequatur. hec aūt oīa fruſtra eſſent niſi huiuſmodi pars anime irrationalis participare poſſit ratiōe. ⁊ ex hoc apparet qḋ ratio nō ſubditur motibꝰ paſſionū appetitus ſenſitiui. ſed poteſt eos reprimere deo non ſubditur motibus celeſtiū. ſed corporum ex quibus permutationū corporis humani poteſt fieri aliqua īmutatio circa appetitū anime ſenſitiuū. cum enim intellectus vel ratio non ſit potentia alicuiꝰ organi corporalis nō ſubditur directe alicuius virtutis corporee actioni. ⁊ eadem ratione nec voluntas que eſt in ratione vt dicit͛ in tertio de aīa

Deinde cū dicit. Si aūt oꝫ ⁊ hoc ⁊c̄. ſubdiuidit aliud mēbrū diuiſionis prime. ſ. rōnale; aīe partē. ⁊ dicit ꝙ ſi oꝫ dicere illā partem aīe q̄ participat rōne eſſe aliqualiter rōne duplex erit rōnale. vnum quide; ſicut pricipaliter ⁊ ī ſeipſo rōe; hn̄s quod eſt eſſentialiter rōnale. aliud aūt ē quod ē natum obedire rōi. ſicut ⁊ pater ⁊ hoc dicimꝰ rōnale ꝑ participationem ⁊ ſm hoc vnū mēbrū cōtinet ⁊ ſub rōnali ⁊ irrōnali. ē.n. aliq̄d irrōnale ſicut pars aīe nutritiua. quedā vo ē naturalis tm̄ ſicut intellectus ⁊ rō. quedā vo ē ſm ſe q̄dā irrōnalis. ꝑticipatiue aūt rōnalis. Deinde cū dicit. determinat͛ aūt ꝟtꝰ ⁊c̄. diuidit ꝟtutē ſm p̄dictam differētiā partium aīe. ⁊ dicit quod ꝟtꝰ determinat͛. i. diuidit͛ ſm p̄dictā differētiā partiu; aīe. cū.n. ꝟtꝰ hūana ſit ꝑ quā bn̄ perficit͛ opus hoīs quod ē ſm rōe; neceſſe ē qḋ ꝟtꝰ hūana ſit ī aliquo rōnali. vn̄ cū rōnale. ſit duplex. ſ. ꝑ eſſentia ⁊ ꝑ participationē. cōueniēs ē qḋ ſit duplex humana ꝟtꝰ quaꝝ quedā. ſ. qḋ eſt rōnale per ſeipſum q̄ vocat͛ intellectualis. q̄da; nō eſt in eo ꝙ ē rōnale ꝑ participationē. i. in appetitiua aīe parte. ⁊ h̄ vocat͛ moralis. ⁊ iō dicit qḋ ꝟtutū quaſdā dicimꝰ eſſe intellectuales. quaſdā vo irrōnales. ſapiētia.n. ⁊ intellectꝰ ⁊ prudētia dicūt͛ eſſe ītellectuales ꝟtutes. ſ; liberalitas ⁊ ſobrietas moralis. ⁊ hoc ꝓbat ꝑ laudes hūanas. qꝛ cū volumꝰ aliquē de moribꝰ ſuis laudare nō dicimꝰ ꝙ ſit ſapiēs ⁊ intelligēs ꝙ ſit ſobriꝰ ⁊ mitis. nec ſolū laudamꝰ de moribꝰ aliquē ſed etiā laudamꝰ aliquem ꝓpt͛ hitū ſapiētie. habitꝰ aūt laudabiles dicūt͛ ꝟtutes morales. ſūt aliq̄ intellectuales ſapīa intellectꝰ ⁊ alique hiꝰ. ⁊ ſic terminat͛ p̄mꝰ liber.

Incipit liber ſecundus in quo tractat de virtutibus moralibꝰ ſpecialiter.

Uplici āt ꝟtute exiſtēte ⁊c̄ Poſtq̄ꝫ phus determinauit ea que ſūt p̄ambula ad ꝟtutē hic incipit de ꝟtutibꝰ determinare. ⁊ diuidit͛ in ꝑtes duas. in p̄ma determinat de ipſis ꝟtutibꝰ. in ſecūda de q̄buſdā q̄ ꝯſequūt͛ ad ꝟtutes vl͛ ꝯmitāt͛ eas in ſeptimo libro. ibi. Poſt hec aūt dicit dicēdū aliud faciētes principiū ⁊c̄. Pria aūt ꝑs diuidit͛ in duas ꝑtes. In prima determinat de ꝟtutibꝰ moralibꝰ. In ſecūda de intellectualibꝰ ī quito libro. ibi. Quia aūt exiſtimꝰ primꝰ dicētes ⁊c̄. ⁊ rō ordīs eſt qꝛ ꝟtutes morales ſūt magis note. ⁊ ꝑ eas diſponimur ad intellectuales. ⁊ prima ꝑs diuidit͛ in ꝑtes duas. In p̄ma determinat ea q̄ ꝑtinēt ad ꝟtutes morales in cōi. In ſecūda determinat de ꝟtutibꝰ moralibꝰ ī ſpāli. ⁊ hoc ibi. Qm̄ q̄dā igitur medietas ē ⁊c̄.. Prima aūt diuidit͛ ī duas ꝑtes. In p̄ma determinat de ꝟtute morali in cōi. In ſecūda determīat de q̄buſdā pricipijs moraliū actuū ī tertio libro. ibi. Uirtute itaq; ⁊ circa paſſiones ⁊c̄. Prima aūt ꝑs diuidit͛ ī ꝑtes tres. In prima inq̄rit de cā ꝟtutis moral͛ In ſecūda inq̄rit q̄d ſit ꝟtꝰ moralis. ibi. Poſt hec aūt q̄d ſit ꝟtꝰ ⁊c̄. In tertia ꝑte oñdit quō aliq̄s poſſit fieri ꝟtuoſus. ibi. Que q̄dā igit͛ eſt ꝟtꝰ moralis ⁊c̄. Circa primū tria facit. Primo oñdit ꝙ ꝟtꝰ moralis cāt͛ ī nobis ex opatōibꝰ Secūdo oñdit ex q̄libet opatōibꝰ cauſet͛ ī nobis. ibi. Qm̄ igit͛ p̄ns negociū ⁊c̄. In t͛tia ꝑte monet q̄ꝫdā dubitatōe; circa p̄dcā. ibi. Queret āt vtiq; aliq̄ſ ⁊c̄. Circa p̄mū duo fac̄. Prio oñdit an ſit cā generatiōis ꝟtutis. Scḋo q̄d ſit cā corruptiōis. ibi. Ad hec ex eiſdē ⁊c̄. Circa primū tria facit. Primo ꝓponit ꝙ ꝟtꝰ moral͛ ſit ī nobis ex ꝯſuetudine opm. Secūdo oñdit qḋ nō ē ī nobis a natura. ibi. Ex quo ⁊ manifeſtū ⁊c̄. tertio manifeſtat qḋ dixerat ꝑ ſignū ibi. Teſtamur āt qḋ ſit ⁊c̄. dicit ergo p̄mo qḋ cū duplex ſit ꝟtꝰ. ſ. ītellectualis ⁊ moral͛. ītellectualis ꝟtꝰ ſm plurimū. ⁊ generat͛ ⁊ auget͛ ex doctrina. cuiꝰ rō ē qꝛ ꝟtꝰ ītellectualis ordinat͛ ad cognitōe;. q̄ q̄dē acq̄ritur nobis magis ex doctrina q̄ꝫ ex inuentione. plēs.n. ſūt qui p̄nt cognoſcere veritatem ab alijs addiſcedo q̄ꝫ ꝑ ſe inueniendo. plura enim vnuſquiſq; inueniens ab alio diſcet q̄ꝫ per ſeipſum inueniat. ſed qꝛ ī addiſcēdo nō ꝓcedit͛ ī īfinitū oꝫ qḋ multa cognoſcāt hoīes īueniēdo ⁊ qꝛ oīs cognitio nr̄a orta ē aſſenſu ⁊ multociēs ſentire aliq̄d ſit expimētū iō ꝯueniēs ē vt ītellectual͛ ꝟtꝰ īdigeat expimēto lōgi tꝑis. ſ; moralis ꝟtꝰ ſit ex more. i. ex ꝯſuetudine. ꝟtꝰ.n. moralis eſt ī ꝑte appetitiua. vn̄ īportat quādā īclinatōem ī aliq̄d appetibile q̄ q̄dē īclinatio. vel ē a natura q̄ īclinat ī id qḋ ē ſibi īcōueniēs vl͛ ex ꝯſuetudine q̄ ꝟtit͛ ī naturā. ⁊ inde ē qḋ nullū morale ſumit͛ a ꝯſuetudine pariū īde declinans. nā ī greco ⁊ hos ꝑ e breue ſcriptū ſignat morē ſiue moralē ꝟtutē. ycos aūt ſcripto ꝑ. y. grecū qḋ ē. q. lōgū ſigt ꝯſuetudinē. ſicut ēt apud nos nullū moralis ſigt q̄nq; ꝯſuetudinē. q̄nq; aūt id qḋ ꝑtinet ad viciū vel ꝟtutē. Deinde cū dicit. Ex quo manifeſtū ē ⁊c̄. ꝓbat ex p̄miſſis ꝙ ꝟtꝰ moralis nō ſit a natura ꝑ duas rōes Quarū prima talis ē. nā eoꝝ que ſūt a natura nullū variat͛ ꝓpt͛ aſſuetudinē. ⁊ hoc manifeſtat ꝑ exēplū. qꝛ cū lapis naturalit͛ ferat͛ deorſū quātūcūq; ꝓijciat͛ ſurſū nullo mō ꝯſueſſet ſurſū moueri. ⁊ eadē rō eſt qꝛ ea q̄ naturaliter agunt aut agūt tm̄ aut agūt ⁊ paciūt͛. ſi agūt tm̄ ex hoc nō īmutat͛ ī eis principiū actiōis ⁊ manēte eadē cā ſemper remanet īclinatio ad eundem effectū. ſi autē ſic agunt ꝙ etiam patiantur niſi ſit talis paſſio qui remoueat principiū actionis nō tollet͛ inclinatio naturalis que in erat. ſi vero ſit talis paſſio que afferat pricipium actōis iam nō erit eiuſdem nature ⁊ ſic nō erit ſibi naturale ꝙ fuerat prius. ⁊ iō ꝑ hoc qḋ naturaliter aliq̄d agit nō īmutat͛ ꝯ

ſuā actōeꝫ. ⁊ ſiľr etiā ſi moueať ꝫ naturā niſi forte ſit talis motio que naturam corrūpit. ſi v̓o materie pࠠricipiū actionis maneat ſemper erit eadē actio. ⁊ iō in hijs q̄ ſunt ſm naturaꝫ cōſuetudo nihil facit. in hijs aūt q̄ ptinēt ad v̓tutes cōſuetudo aliq̄d facit cuiꝰ rō ē. qꝛ v̓tꝰ moralis ptinet ad appetitū quiˑ opať ſm qꝺ moueť a bono apphēſo. ⁊ iō ſimul cū h̄ qꝺ multotiēs operať oꝫ ꝙ multociens moueať a ſuo obiecto. ⁊ ex hoc cōſequiť quādā inclinationē ad modū nature. ſicut etiā multe gutte cadētes lapidē cauāt. ſic igiť pꝫ ꝙ v̓tutes morales nō ſunt in nobis a natura neqꝫ ſūt nobis cōtra naturā. ſꝫ ineſt nobis naturalis aptitudo ad ſuſcitandū eas inquātū. ſ. appetitiua vis in nobis nata ē obedire rōi. perficiunť aūt i nobis p aſſuetudinē inquātū. ſ. ex eo qꝺ multotiēs agimꝰ ſm rōnem imprimiť forma rōis in appetitiua. q̄ quidā impreſſio nihil eſt aliud q̄ꝫ virtus moralis. Secūdā rōem ponit ibi. Adhuc quecūqꝫ natura quidē ⁊c̄. q̄ talis eſt in omnibꝰ illis q̄ nobis inſunt ex natura prius ineſt nobis potētia q̄ꝫ opatio. ⁊ hoc pꝫ in ſenſibus. non. n. ex hoc ꝙ multociēs vidimus vel audiuimꝰ accepimꝰ ſenſū viſus ⁊ auditꝰ. ſed ecōuerſo ex hoc ꝙ habuimꝰ hos ſenſus vti eis cepimꝰ. nō aūt ex hoc ꝙ eis vſi ſumus factū ē vt eos haberemꝰ. ſed operādo ſꝫ v̓tutē accepimꝰ v̓tutes ſicut etiā cōuenit i artibꝰ opatiuis in q̄bus hoīes faciēdo addiſcūt ea q̄ oꝫ facere poſtq̄ꝫ didicerīt. ſicut edificādo fiūt edificatores. ⁊ cytharizando cythariſte. ⁊ ſiľr opando iuſta aut tpata aut fortia fiūt homines iuſti aut tpati aut fortes. ergo hiꝰ v̓tutes nō ſunt in nobis a natura. Deinde cuꝫ dicit. Teſtať aūt ⁊c̄. manifeſtat quod dixerat p ſignū. ⁊ dicit ꝙ ei qꝺ dictū ē ꝙ operādo efficimur v̓tuoſi atteſtať hoc ꝙ fit in ciuitatibꝰ qꝛ legiſlatores aſſuefaciendo hoīes p p̄cepta prima ⁊ penas ⁊ opa v̓tutum faciūt eos v̓tuoſos. ⁊ ad hoc oꝫ ferri intētio cuiuſlibet legiſlatoris. q̄ v̓o hoc nō bn̄ faciūt peccāt in legiſlatione. ⁊ hoꝝ ciuilitas differt a recta ciuilitate ſm differētiā boni ⁊ mali. Deinde cū dicit. Adhuc ex eiſdē ⁊c̄. oſtēdit ꝙ ex operibus corrūpiť v̓tꝰ. Et primo oſtēdit ꝓpoſitū. Secūdo īfert quoddā correlariū ex dictis. ibi. Propter quod oꝫ ⁊c̄. Dicit ergo primo quod eadē ſunt principia ex q̄bus diuerſimode acceptis fit ⁊ corrūpiť v̓tus. ſiľr eſt de qualibet arte. ⁊ manifeſtat hoc primo in actibꝰ. qꝛ ex hoc ꝙ cithariżať aliqualiter hoīes fiūt ⁊ boni ⁊ mali cythariſte ſi ꝓportionaliter accipiať. ⁊ eadem rō ē de edificatoribꝰ ſeu omnibus alijs artificibꝰ. quia ex hoc ꝙ frequēter bene edificāt fiūt boni edificatores. ⁊ ex male edificādo mali. ⁊ ſi hoc nō eſſet verū nō indigerent hoīes ad diſcēdū hiꝰ artes aliquo docēte qui dirigeret eoꝝ actiones. ſed oēs qualitercūqꝫ oparenť fierent vel boni vel mali artifices ⁊ ſicut ſe hꝫ in artibus ita ſe hꝫ in virtutibus. q̄ eni in cōmutatōibꝰ que ſūt ad hoīes bn̄ operanť fiunt iuſti. qui autē male iniuſti. ⁊ ſiľr q̄ operanť in periculis ⁊ aſſueſcūt timere vľ cōfidere ſi hoc bene faciūt fiunt fortes. ſi autem male timidi. ⁊ ita ē etiā de temperātia ⁊ manſuetudine circa cōcupiſcētias ⁊ iras ⁊ vľr vt vno ſermone dicať ex ſimilibꝰ operationibꝰ fiunt ſiľes habitus. Deinde cū dicit propť quod oꝫ ſtudiū adhibere quales opationes aliquis faciat. qꝛ ſm harū differētiā ſequūtur differētie habituū. ⁊ iō cōcludit quod nō parum differt quod aliquis ſtatim a iuuentute aſſueſcat vel bene vel male operari. ſed multū differt. quin potiꝰ totū ex hoc depēdet nā ea q̄ nobis a principia imprimunť firmius retinemus.

q Ui igiť pn̄s negociū ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ ph̄s oſtēdit ꝙ virtutes cauſanť in nobis ex operationibꝰ. inquirit hic quō hoc fiat. Et circa hoc duo facit. Primo oñdit q̄les ſint operationes ex quibus virtus cauſať in nobis. Secūdo oſtendit quid ſit ſignū v̓tutis iam generante in nobis. ibi. Signū autē oꝫ facere ⁊c̄. Circa primū tria facit. Primo oſtendit neceſſitatē pn̄tis inquiſitionis. Secundo determinat modū inquirēdi. ibi. Illud autem precōfeſſum ſit ⁊c̄. Tertio oſtēdit ex quibus operationibus cauſanť virtutes. Circa primū duo facit. Primo oſtēdit neceſſitatē p̄ſentis inquiſitionis. Secūdo oſtēdit quid oporteat hic ſupponere ibi. Secūdū rectā quidē igitur ⁊c̄. Circa primū cōſiderādū ē quod in ſpeculatiuis ſciētijs in quibus nō queriť niſi cognitio veritatis ſufficit cognoſcere. que ſit cauſa talis effectus. ſed in ſciētijs operatiuis quarū finis eſt operatio oꝫ cognoſcere quibꝰ moribus ſeu operationibꝰ talis effectꝰ a tali cā ſequať. diċ ergo ꝙ pn̄s negociū. ſ. moralis phie nō eſt ꝓpter cōtēplationē veritatis ſicut alia negocia ſciaꝝ ſpeculatiuarum: ſed eſt propter operationē. nō. n in hac ſcia ſcrutamur quid ſit virtus ad hoc ſolū vt ſciamꝰ huiuſmodi rei veritatē: ſed ad hoc ꝙ acquirentes virtutem boni efficiamur. ⁊ huiuſmodi rōnem aſſignat qꝛ ſi inquiſitio huiuſmodi ſcie eēt ad ſolā ſciētiam veritatis parū eſſet vtilis. nō. n. magnuꝫ quid eſt nec multuꝫ ptinens ad pfectionē intellectus ꝙ aliquis cognoſcat variabilē veritatem contingentiū opabiliū circa que eſt virtus: ⁊ qꝛ ita eſt cōcludit ꝙ neceſſe eſt pſcrutari circa opationes noſtras quales ſint fiende quia ſicut ſupra dictuꝫ ē opationes habēt virtutē ⁊ dñium ſup hoc ꝙ in nobis generēť habitus boni vel mali. Deīde cū dicit Scōm rectā q̄dā ergo ⁊c̄ oſtēdit ꝙ h̄ debet ſupponi tanq̄ꝫ quoddā cōe circa qualitatē opationuꝫ cauſantiū v̓tutē ꝙ. ſ. ſint ſm rōeꝫ rectā. cuius

rō eſt qꝛ bonū cuiuſqꝫ rei eſt i hoc ꝙ ſua operatio ſit conueniēs ſue forme. ꝓpria aūt forma hominis ē ſm quā eſt animal rōnale. vn̄ oportet ꝙ opatio hoīs ſit bona ex hoc ꝙ ē ſꝫ rōem rectā. peruerſitas autēꝫ rōnis repugnat nature rationis. poſteriꝰ aūt determinabitur ſ. in. vj. libro. quid ſit recta rō que. ſ. ptinet ad virtutes intellectuales. ſ. ad morales. Deinde cum dicit. Illud aūt precōfeſſuꝫ ſit ⁊c̄. determinat modū īquirēdi de talibꝰ. ⁊ dicit qꝺ illud oportet primo ſupponere quod oīs ſermo qui eſt de operabilibꝰ ſicut eſt iſte debet tradi typo. i. exemplariter vel ſimilitudinarie ⁊ nō ſm certitudinē ſicut dictū ē in ꝓhemio totiꝰ libri. ⁊ hoc iō qꝛ ſermones ſūt exquirendi ſm cōditionē materie vt ibidē dictū ē. videmꝰ aūt quod ea q̄ ſūt in operationibꝰ moralibꝰ ⁊ alia que ſunt ad hoc vtilia. ſ. bona exteriora nō habēt in ſeipſis aliq̄d ſtans p modum neceſſitatis. ſed oīa ſunt ꝯtingētia ⁊ variabilia ſicut etiā accidit in operibꝰ medicinalibꝰ que ſunt circa ſana. qꝛ ipſa diſpoſitio corporis ſanandi ⁊ res que aſſumūť ad ſanandū multipliciter varianť. ⁊ cū ſermo moraliū ēt in vniuerſalibꝰ ſit incertꝰ ⁊ variabilis adhuc magis cōuinctꝰ eſt ſi quis velit vlteriꝰ deſcēdere tradēdo doctrinā de ſingulis in ſpeciali hoc eni nō cadit neqꝫ ſub arte. neqꝫ ſub aliq̄ narratione. qꝛ cauſe ſingulariū operabiliū varianť infinitis modis. vnde vidēdū de ſingulis relinquiť prudētie vniuſcuiuſqꝫ. ⁊ hoc eſt quod ſubdit quod oportet ipſos operantes p ſuā prudentiā intēdere ad conſiderandū ea q̄ cōuenit agere ſm pn̄s tempꝰ cōſideratis omnibꝰ particularibus circūſtātijs. ſicut oꝫ medicū facere in medicādo: ⁊ gubernatorē in regimine nauis. quāuis autē hic ſermo ſit talis. i. vľi incertus. in particulari aūt in enarrabilis cū attēptare debemus vt aliq̄d auxiliū ſuper hoc hominis cōferamus p quod. ſ. dirigātur in ſuis opibꝰ. Deinde cū dicit. Primū igiť hoc ſpeculandū ⁊c̄. oſtēdit quales opationes ſint q̄ cauſent virtutē. Et circa hec duo facit. Primo oſtēdit ex quibꝰ operationibꝰ cauſať virtus. Secūdo oſtēdit quod virtꝰ cauſata ſimiles operationes ꝓducit. ibi. Sed non ſoluꝫ generationes ⁊c̄. dicit ergo primo hoc eē. primo cōſiderandū quod virtutes ſiue operationes cauſantes v̓tutes nate ſunt corrūpi ex ſuperhabūdātia ⁊ defectu. ⁊ ad hoc manifeſtādum oꝫ aſſumere quedā manifeſtiora ſigna ⁊ teſtimonia. ſ. ea q̄ accidūt circa v̓tutes corporis q̄ ſunt manifeſtiores q̄ꝫ virtutes aīe. videmꝰ. n. ꝙ fortitudo corporalis corrūpiť ex ſuphabūdantibꝰ gignaſijs. i. exercicijs quibuſdā corporalibꝰ. q̄bꝰ aliqui nudi detractabant. eo ꝙ p nimiā laborē debilitať v̓tꝰ naturalis corporis. ſiľr in defectꝰ hoꝝ exerciciorū corrūpit fortitudinē corporalē. qꝛ ex defectu exercicij mēbra remanēt mollia ⁊ debilia ad laborādū ⁊ ſiľr etiā ē in ſanitate. nā ſiue aliq̄s ſumat nimis de cibo vel potu ſiue etiā minꝰ q̄ꝫ oporteat corrūpiť ſanitas. ſed ſi aliq̄s per debitā mēſurā vtať exercicijs ⁊ cibis ⁊ potibꝰ fiet in eo fortitudo corporalis ⁊ ſanitas augebiť ⁊ conſeruabiť. ⁊ ita ſe hꝫ i v̓tutibꝰ aīe pura fortitudine ⁊ tpantia ⁊ alijs v̓tutibꝰ. ille eni q̄ oīa timet ⁊ fugit ⁊ nihil ſuſtinet terribiliū efficitur timidꝰ. ⁊ ſimiliter q̄ nil timet ad oīa pericula p̄cipitāter vadit efficiť audax. ⁊ ita etiā eſt ex pte tpantie. ille eni q̄ potiť q̄libet voluptate. ⁊ nullā vitat efficiť intēperatꝰ. q̄ autē oēs vitat ſicut hoīes agreſtes abſqꝫ rōe faciūt iſte efficiť inſenſibilis. nec tn̄ ex hoc accipit qꝺ v̓ginitas q̄ abſtinet ab oī delectatiōe venerea ſit viciū. tū qꝛ p hoc nō abſtinet ab oībꝰ delectatōibꝰ. tum qꝛ ab hijs delectationibꝰ abſtinet ſm rōem rectā queādmodū etiā nō ē vitioſuꝫ ꝙ aliq̄ milites abſtinēt ab oībꝰ delectatōibꝰ venereis vt liberiꝰ vacēt rebꝰ bellicis. hoc aūt iō dicta ſūt. qꝛ tpantia ⁊ fortitudo corrūpunť ex ſuphabūdātia ⁊ defectu a medietate autē ſaluāť q̄ q̄dā medietas accipiť nō ſm quantitatē ſꝫ ſm rōem rectā. Deinde cū dicit. Sꝫ ſolū generatiōes ⁊c̄. oſtēdit ꝙ v̓tꝰ ſiľes opationes ꝓducit eis ex q̄bꝰ generať. ⁊ dicit ꝙ ex eiſdē operibus fiunt generationes v̓tutum ⁊ augmētationes ⁊ corruptiones. ſed cōtrario mō accipiāt ⁊ opationes v̓tutū generataꝝ in eiſdē cōſiſtūt. ⁊ hoc pꝫ i corporalibꝰ q̄ ſūt manifeſtiora ſicut fortitudo corporalis cauſať ex h̄ ꝙ pōt mltū ſumere cibū ⁊ multos labores ſuſtinere. ⁊ qū factꝰ eſt fortis pōt iſta maxīe facere. ita ēt hꝫ ſe i v̓tutibꝰ aīe qꝛ ex hoc ꝙ recedimꝰ a voluptatibꝰ ⁊ ſiľr ſe hꝫ in v̓tute fortitudinis. qꝛ p hoc ꝙ ſumꝰ aſſueti cōtēnere. ⁊ ſuſtinere t̄ribilia efficimur fortes. ⁊ facti fortes maxime h̄ poſſumꝰ facere. ſicut etiā ignis generať ex calefactione p̄t maxīe calefacere.

ſ Ignis aūt oꝫ acere ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ ph̄us oſtēdit q̄lis debeāt eē opiniones ex q̄bus cauſanť virtutes. hic oſtendit q̄d ſit ſignū v̓tutis iā generate. Et circa h̄ duo fač. Primo ꝓponit ꝙ intendit. Secūdo ꝓbat ꝓpoſitū. ibi. Propter voluptatē quidā ⁊c̄. Circa primū cōſiderandū ꝙ cū virtꝰ ſimilia opeť hijs opationibꝰ ex quibꝰ generata ē vt ſupra dictū ē differt executio hiꝰ opatiōis poſt v̓tutem ⁊ ante virtutē. nā ante virtutē facit hō ſibi quandā violētiā ad operādū hiꝰ. ⁊ iō tales operationes hn̄t aliquā triſticiā amixtā. Sed poſt hitū v̓tutis generatū hiꝰ opationes hn̄ť delectabiliť qꝛ habitꝰ ineſt p modū cuiuſdaꝫ nature ex h̄ aūt ē aliq̄d delectabile qꝺ ꝯuēit alicui ſm nām. dicit ergo h̄ eē ſignū hituū iā generatoꝝ vel bonoꝝ vľ maloꝝ accipiť ex delectatiōe vel triſticia que ſuperuenit opationibꝰ ⁊ h̄ manifeſtat p exēpla. ille. n. qui i hoc

gaudet ꝙ recedit a voluptatib⁹ corporalibus eſt tpat⁹. qꝛ opaꝛ id quod ē cōueniēs ſuo habitui. ꝛ ſimiliter ille q̄ ſuſtinet pericula delectabiliter vel ad min⁹ ſine triſticia ē fortis. ſimiliter. n. in actu fortitudinis ſufficit non triſtari vt infra diceꝛ in. iij. ille aūt quicūqꝫ triſticiā pericula ſuſtinet timid⁹ ē. cām aūt eius qḋ dixit aſſignat ex hoc qḋ omnis moralis vtus ē circa voluptates ꝛ triſticias. quod qdē nō ē ſic intelligendū qḋ omnis vt⁹ moralis ſit circa voluptates ꝛ triſticiā ſicut circa ꝓpriā materiā. materia. n. vniuſcuiuſqꝫ vtutis moralis eſt circa quē modū rō imponit. ſicut iuſticia circa opationes q̄ ſūt ad alterū. fortitudo circa timores ꝛ audacias. tēperantia circa q̄ſdā delectationes. ſed ſicut diceꝛ in. vij. h⁹ delectatio ē principalis finis omniū vtutū moraliū. hoc enī requiriꝛ in oī vtute morali vt aliquis delecteꝛ ꝛ triſteꝛ in qb⁹ oꝫ. ꝛ ſm hoc hic dicit qḋ moralis vt⁹ ē circa voluptates ꝛ triſticias. qꝛ intētio cuiuſlibet vtutis moralis ē ad qḋ aliqs ſe habeat in delectādo ꝛ triſtādo

Deinde cū dicit. Propter voluptatē qdē igiꝛ ꝛc̄. ꝓbat ꝓpoſitū ꝛ primo rōnib⁹ ſūptis ex hijs q̄ pertinēt ad virtutē. Secūdo ex pte ipſius hominis vtuoſi. ibi. Fiet aūt vtiqꝫ ꝛc̄. Circa p̄mū ponit q̄tuor rōes. Quarū p̄ma ſumiꝛ ex ſtudio hominū tendētiū. oſtēſum eſt enī ſupra qḋ ex eiſdē cōtrario mō factis vtus generaꝛ ꝛ corrūpiꝛ. videmus. n. qḋ ꝑ voluptatem ꝛ triſticiā vtus corrūpiꝛ. qꝛ ꝓpter concupiſcētiā delectationū opanꝛ mala propter triſticiā q̄ꝫ timem⁹ in laborib⁹ honeſtatis. recedim⁹ a bonis. i. virtuoſis operib⁹. vnde ſicut plato dixit oꝫ eum qui tendit ad virtutē ſtatī a iuuentute aliqualiter manu duci. ꝛ gaudeat ꝛ triſteꝛ de quib⁹ oꝫ. hoc ē enī recta diſciplina iuuenū vt aſſueſcant ꝙ delectenꝛ in bonis operib⁹. ꝛ triſtenꝛ de malis. ꝛ ideo inſtructores iuuenū cū bene faciūt applaudunt eis cū male faciūt increpant eos. Secundā rationē ponit. ibi. Adhuc ſi virtutes ꝛc̄. que quidē ſumiꝛ ex materia virtutis moralis in hūc modū. oīs virtus moralis ē circa act⁹ ſicut iuſticia q̄ eſt circa emptiones ꝛ vēditiones ꝛ alia hi⁹ vl' circa paſſiones. ſicut māſuetudo q̄ ē circa iras ꝛ ſic de alijs. ſed ad omnē paſſionē ſequiꝛ delectatio vl' triſticia. qꝛ paſſio aīe nihil aliud ē q̄ꝫ motus appetitiue virtutis in ꝓſecutionē boni vel in figura mali. tuꝫ ergo prouenit bonū in qḋ appetit⁹ tendit vel tum vitat maluꝫ quod refugiebat ſequiꝛ delectatio. qñ aūt ē ecōuerſo ſequiꝛ triſticia. ſicut iratus qñ cōſequiꝛ vindictā letaꝛ: ꝛ ſimiliter timid⁹ qñ euadit pericula. qñ autē ecōuerſo ſe habet triſtaꝛ. relinquiꝛ ergo ꝙ mō pō oīs virt⁹ moralis ſit circa delectationes ꝛ triſticias ſicut circa que d i finalia. Tertiā rōem ponit. ibi. Demōſtrat aūt ꝛ pene ꝛc̄. ꝛ ſumiꝛ ex medicina vtutis. ſicut enī medicine ad ſanitatē reſtituēdā ſunt quedā amare poſitiones exhibite ꝛ delectabiles ſubtracte. ita etiā ꝛ pene ſunt quedā medicine ad ſeparandā virtutē que quidam fiūt per ſubtraxionē aliq̄uā delectationeꝫ vel adhibitionem aliquaꝝ triſticiaꝝ qꝛ medicine nate ſunt fieri per contraria ſicut qñ ſuperhabūdat calor medici adhibūt frigida. ergo etiā virtus moralis eſt circa aliquas delectatiōes ꝛ triſticias. Quartam rōem ponit. ibi. Adhuc autē ſicut prius ꝛc̄. que ſumiꝛ ex eo quod eſt contrariū ꝛ corruptiuū virtutis. ꝛ dicit ꝙ oīs habitus naturam habet ad hoc que circa hec operāda quib⁹ ſit deterior ꝛ melior. i. a quib⁹ ſit deterior ꝛ melior. i. a quib⁹ augeꝛ in bonitate ſi ſit habit⁹ mal⁹. vel pōt intelligi a qbus innatus ē fieri deterior vel melior. i. a quibus natus eſt generari vel augeri ꝙ eſt fieri meliorem ſiue corrūpi vel diminui quod eſt fieri deteriorē. videmus aūt quod hoīes ſunt praui per corruptionē virtutis ex eo quod ſequūtur voluptates ꝛ fugiūt triſticias vel quas nō oportet. vel qñ nō oportet. vel qualitercunqꝫ alr' deuiet aliquis a rōe recta. ꝛ ex hac occaſione moti fuerūt ſtoyci vt dicerēt ꝙ virtutes ſunt quedā impaſſibilitates ꝛ quietes. qꝛ enī videbāt ꝙ homines fiunt mali per delectationes ꝛ triſticias ꝯñs eſſe putauerūt ꝙ virtus in hoc cōſiſtat quod omnino trāſmutatiōes paſſionū ceſſint. ſed in hoc verbo dixerūt qḋ totaliter a virtuoſo volūt excludere aīe paſſiones. pertinet enī ad bonū rōnis nō niſi reguletur per eam appetitus ſenſitiuus cui⁹ mot⁹ in paſſiones. vnde ad virtutē non pertinet ꝙ excludat oēs paſſiones. ſed ſolū inordinatas que. ſ. ſunt vt nō oportet. ꝛ qñ oportet. ꝛ que cūqꝫ alia adduntꝛ pertinentia ad alias circunſtantias. ex hijs ergo cōcludit ſupponēdū eē quod circa voluptates ꝛ triſticias virt⁹ optima opereꝛ. malicia aūt que eſt habitus virtuti cōtrarius mala. Deinde cū dicit. Fiet āt vtiqꝫ nobis ꝛc̄. ad ꝓpoſitū alias q̄tuor rationes ſumptas ex parte hominū. ex quib⁹ ineſt virt⁹ ꝛ delectatio ꝛ triſticia. Quarū prima ſumiꝛ ex cōitate delectationū. dicit ꝙ tria ſunt que cadūt ſub electione humana. ſ. bonū. i. honeſtū. cōferēs. i. vtile. ꝛ delectabile. quib⁹ tria cōtrarianꝛ. ſ. malū. i. viciū. quod oppoīꝛ honeſto. nociuū quod opponiꝛ vtili. ꝛ triſte qḋ opponiꝛ delectabili. circa oīa aūt hec bonus recte ſe habet. malus aūt homo peccat ꝛ precipue contra delectationē que eſt cōmunior inter predicta duplici cōitate. Primo quidā quātū ad ea que delectanꝛ. delectatio enim inueniꝛ in oīb⁹ aīalibus. qꝛ nō ſolum eſt ſm partem intellectiuā. ſed eſt etiā ſm ſenſitiuā ſed vtile ꝛ honeſtum pertinent ad ſolam partem intellectiuam. nam honeſtū eſt ꝙ ſit ſm rōeꝫ. vtile aūt importat ordinē alicui⁹ i alteꝝ

ordinare autē ꝓpꝛium ē rōnis oīa q̄ cadūt ſub electione. honeſtū. n. eſt delectabile ꝓpt̄ ſpēm finis nō aūt eſt ecōuerſo ꝙ oē delectabile ſit vtile vel honeſtū: vt pꝫ in delectationib⁹ ſm ſenſuꝫ.

Tertiā. n. rōnem ponit. ibi. Adhuc ex puero. que ſumiꝛ ex ꝯnaturalitate dilectionis. ſil'. n. cū oībus nutriꝛ a pueritia ipſa delectatio: qꝛ puer mox natus delectaꝛ in lacte. ꝛ iō difficile ē qḋ hō poſſit ſubiugare hāc paſſionē que opaꝛ vite in hoc. ſ. ꝙ incepit cū hoīe a principio vite. ꝛ iō circa delectationē maxime ē virtus moralis. Tertiā rōnem ponit. ibi. Regulamus autē ꝛc̄. q̄ ſumiꝛ ex humano ſtudio. oēs. n. hoīes regulant opationes ſuas delectatione ꝛ triſticia: vt. ſ. delectationibus intēdentes in q̄bus delectanꝛ: ꝛ ab eis abſtinētes de q̄bus triſtanꝛ. ꝛ iō neceſſe eſt ꝙ circa delectationē ꝛ triſticiā ſit totū negocium moralis vtutis: que. ſ. ordinaꝛ ad bene operandū. nō. n. paꝝ ꝑtinet ad opationes ꝙ aliquis vel male gaudeat vel triſteꝛ: qꝛ ſi gaudet de bōis bene operaꝛ: ſi aūt de malis male. Tertiā rōnē ponit ibi. Adhuc āt difficilius ꝛc̄. q̄ ſumit ex poſitionē eius ad irā: qꝛ vt dixit extraditus. difficilius eſt pugnare ꝯ irā difficillimū ꝓpter eius impetū. ſed concupiā delectationis ꝛ coīor ē ꝛ naturalior: ꝛ magis durat. circa difficili⁹ autem ſemꝑ cōſiſtit ars ꝛ vtus. nā in facilibus quilibet pōt bene opari: ſed bene opari in difficilibus eſt ſolum habētis vtutē ꝛ artē. ꝛ iō manifeſtū ē ex ꝑdictis ꝙ totuꝫ negociū vtutis ꝛ politice. i. ciuil' cōuerſationis cōſiſtit circa delectationes ꝛ triſticias quibus qui bene vtiꝛ: bonus erit. q̄ male aūt vtiꝛ erit malus. Deinde cū dicit. Qui q̄dē igiꝛ ꝛc̄. epilogat que dicta ſunt. ſ. ꝙ vtus ſit circa delectationes ꝛ triſticias. ꝛ ꝙ eadē ſunt ex q̄b⁹ vtus generaꝛ ꝛ augeꝛ. ꝛ ex quibus etiā corrūpiꝛ cōtrario mō factis. ꝛ eadē ſunt ex quibus generaꝛ vtus: ꝛ que operaꝛ virtus.

q Ueret āt vtiqꝫ aliquis ꝛc̄. Poſtq̄ꝫ phs oñdit ꝙ vtutes cauſanꝛ ex operibus. h̄ mouet quandā dubitationē. Et circa h̄ tria facit. Primo mouet dubitationē. Scḋo ſoluit eam. ibi. Uel neqꝫ in artibus ꝛc̄. Tertio ex determinatione q̄ōnis inducit cōcluſionē principalit̄ intentā. ibi. Bene igiꝛ dr̄ ꝛc̄. Eſt g̊ dubitatio quā p̄mo mouet talis ita ſe hꝫ ꝙ null⁹ opaꝛ opus artis niſi habēs artē ſicut opera grāmaticalia niſi grāmaticus exiſtens: neqꝫ oꝫ muſicalia niſi muſicus exñs. g̊ ita ſe habebit in vtutib⁹ ꝙ quicunqꝫ facit opera iuſta ē iā iuſt⁹. ꝛ quicunqꝫ facit opera iā tempata eſt iā tempatus. nō g̊ vr̄ veꝝ eſſe qḋ dictum ē ꝙ hoīes faciēdo iuſta fiūt iuſti: ꝛ faciendo tempata fiunt tempati. Deinde cum dicit. Uel neqꝫ in artibus ꝛc̄. ſoluit dubitationē ꝑdictā. Et p̄mo increpando id qḋ aſſumebaꝛ de artibus. Scḋo intrimēdo ſilitudinem que apponebaꝛ īter vtutes ꝛ artes. ibi. Adhuc aūt neqꝫ ſil'e ꝛc̄. Dicit g̊ p̄mo ꝙ in artib⁹ nō ita ſe hꝫ ſic aſſumebaꝛ. ſ. ꝙ quicūqꝫ facit grāmaticalia: iā ſit grāmaticus. cōuenit. n. qñ ꝙ aliqs ideota a cāu ꝓnunciet cōgruam locutionē. qñ aūt cōuenit alij ſuppoſito. ad cui⁹. ſ. exēplar opereꝛ. puta ſi aliqs minus repſentet locutionē congruā quā aliquis grāmaticus ꝓfert. ſꝫ tūc aliqs eſt iudicandus grāmaticus qñ facit opus grammaticale ꝛ grāmaticalit̄. i. ſm ſciam grāmatice quā hꝫ. Deinde cū dicit. Adhuc aūt neqꝫ ſil'is ꝛc̄. ponit ſcḋam ſolutionē. circa quā duo facit. Primo infirmit ſil'itudinē artium ad virtutem Scḋo cōcludit ſolutionē. ibi. Res quidē igiꝛ iuſte ꝛc̄. Dicit g̊ p̄mo ꝙ nō eſt ſil'e in artibus ꝛ virtutibus: qꝛ opa que fiūt ab artibus hñt in ſeipſiſ ꝙ ꝑtinēt ad bene eē artis. cuius rō eſt: qꝛ rō eſt ars recta factibilium: vt diceꝛ in. vi. hui⁹. facere aūt eſt opatio tranſiēs in exteriorē materiā. tal' aūt actio eſt ꝑfectio facti: ꝛ iō in huiuſmodi actionibus bonū cōſiſtit in ipſo facto. ꝛ iō ad bonū artis ſufficit ꝙ ea q̄ fiunt bene ſe habeāt. ſꝫ vtutes ſunt p̄ncipia actionū q̄ nō tranſeunt i exteriorem materiā ſꝫ manent in ipſis agentib⁹. vñ tales actiones ſunt ꝑfectiones agentiū: ꝛ iō bonum haꝝ actionū in ipſis agentibus. ꝛ iō dic̄ ꝙ ad hoc ꝙ aliqua fiant iuſte vel tempate nō ſufficit ꝙ opa que fiunt bene ſe habeāt. ſed requiriꝛ ꝙ opans debito mō opereꝛ in quid mō tria dic̄ eſſe attendenda. quoꝝ ꝑtinet ad intellectuꝫ ſiue ad rōnem: vt. ſ. qui facit op⁹ vtutis nō opereꝛ ex ignorātia vel a cāu: ſed ſciat quid faciat. Scḋm accipiꝛ ex pte vtutiſ appetitiue: in quo ſcḋo attēdiꝛ. quoꝝ vnū eſt vt nō opereꝛ ex paſſione: puta cū facit ex timore aliqḋ op⁹ vtutis. ſed opereꝛ ex electione. aliud aūt eſt: vt electio opis vtuoſi nō ſit ꝓpt̄ aliquid aliud ſic cū aliqs opereꝛ op⁹ vtutis ꝓpter lucꝝ: vel ꝓpter inanē gloriā. Sꝫ ſic ꝓpter hoc. ſed ꝓpter ipm opus virtutis qḋ ſm ſe placet ei qui hꝫ habitū vtutis tanq̄ꝫ ei cōueniēs Scḋm aūt accipiꝛ ſm rōneꝫ habitus: vt. ſ. aliqs firme. i. cōſtanꝛ q̄tum ad ſeipm īmobilr̄. i. a nullo exteriori ad h̄ remoueaꝛ qñ habeat electionē virtuoſam ꝛ opeꝛ ſm eam. ad artes nō requiriꝛ niſi p̄ncipium hoꝝ qḋ eſt ſcire. pōt. n. aliqs eſſe bonus artifex etiā nunq̄ꝫ eligat opari ſm artem vel ſi nō ꝑſeueret i ſuo ope ſed ſcia paruā vel nullam hꝫ ad hoc ꝙ hō ſit vtuoſus: ſed totū conſiſtit in alijs que quidē aduenerint hoī ꝛ frequēti opationi virtuoſoꝝ illi habitui ꝛ īmobilr̄ eius ꝑſeuerat. Deīde cū dicit Res quidē igiꝛ ꝛc̄. cōcludit ſolutionē ꝑdicte dubitationis: ꝛ dic̄ ꝙ reſ que fiunt dicunꝛ iuſte ꝛ tempate que ſunt ſil'es alijs quas iuſt⁹ ꝛ tempatus: ſꝫ ille qui ſic ea operaꝛ ſic operanꝛ iuſti ꝛ tempati ſm tria ꝑmiſſa ſic igiꝛ homīes p̄mo operanꝛ iuſta ꝛ tempata ſi eodem mō quo iuſti ꝛ tēperati vtunꝛ ex talib⁹ operationibus cauſaꝛ habit⁹. ſi quis āt querat quō vel poſſibile cū nihil reducat ſe de potētia in actum. dicendū ē ꝙ perfectio vtutis moraliſ de qua nunc loquimur cōſiſtit in h̄ ꝙ appetit⁹ reguleꝛ ſm rōnē. p̄ma aūt rōnis principia ſunt

naturalr̄ nobis īdita: ita in operatiuis ſʒ ī ſpeculatiuis. ⁊ iō ſicut per pricipia ꝑcognita facit aliq̄s inueniendo ſcientē in actu: ita agendo ſm̄ principia rōnis practice fac̄ aliq̄s ſe virtuoſū in actu.

Deinde cū dicit. Bene igit̄ ⁊c̄. cōcludit concluſionē principalr̄ intentā. Et p̄mo cōcludit ꝓpoſitū. Scđo arguit quorūdā ereorē. ibi. Sʒ iuſti quidē ⁊c̄. cōcludit ḡ primo ꝙ bene ē dictum eſt ꝙ hō ſit iuſtꝰ ex eo ꝙ tēperata operat̄. ⁊ h̄ aūt qō nō operant̄ nullus nec ſtudiū opponit̄ ad hoc fiat bonus. Deīde cū dic̄. Sed iuſti h̄ quidē ⁊c̄. agūt quorundā errorē nō operāt̄ opera v̄tutis. ſed fugiendo ad rōnandū de v̄tutibus eſtimant ſe fieri bonos ꝓhando: quas dic̄ eſſe ſiles infirmis: qui ſolicite audiūt ea que dicunt̄ ſibi a medicis: ſed nihil faciūt eoꝝ q̄ ſibi ꝑcipiūt̄ ita. n. ſe hʒ ꝓhia ad curationē aīe: ſic medicīa ad curatiōeʒ corpis. vn̄ ſic illi qui audiūt ꝑcepta medicoꝝ nō faciunt. nunq̄ʒ erūt bene diſpoſiti ſm̄ corpus. ita neqʒ illi qui audiunt documēta moralium ꝓhoꝝ ⁊ nō faciunt ea: nunq̄ʒ habebunt animā bene diſpoſitam.

Poſtq̄ʒ ph̄s determinauit de cā v̄tutis. h̄ incipit inquirere quid ſit virtus. Et diuidit̄ in ptes duas. In p̄ma oñdit quid ſit v̄tus. In ſcđa determinat de opatione v̄tutiſ ad vitiū. ibi. Tribus aūt diſpōnibus ⁊c̄. Prima aūt ps diuidit̄ in ptes duas. In p̄ma determīat quid eſt virtus in generali. In ſcđa manifeſtat diffinitionē aſſignatā in ſingulis v̄tutibus. ibi: Oportet aūt nō ſolum vlr̄ dici. Prima aūt diuidit̄ in ptes duas. In p̄ma inueſtigat diffinitionem virtutis. In ſcđa cōcludit diffinitionē. ibi. Eſt ḡ virtus habitus ⁊c̄. Circa p̄mum duo facit Prīo inueſtigat genus virtutis. Scđo drīam eius. ibi. Oportet aūt nō ſolum ⁊c̄. inueſtigat āt genus virtutis per viā diuiſionis. Unde circa p̄mum tria facit. Primo ꝓponit dubitationem. Scđo exponit mēbra eius. ibi. Dico aūt paſſiones quidē igit̄ ⁊c̄. Dicit ḡ p̄mo ꝙ ad perſcrutādum quid eſt virtus oꝫ aſſumere ꝙ tria ſunt in aīa. ſ. paſſiones: potētie: ⁊ habitus. quoꝝ alterū neceſſe eſt eſſe v̄tutē. dixit. n. ē. ꝙ virtus eſt principium quarūdā opationū aīe. nihil āt eſt in aīa qō ſit opationis principiū niſi aliquod hoꝝ triū videt̄. n. homo aliqñ agere ex paſſione: puta ex ira. qñq̄ʒ v̄o ex habitu: ſicut ille qui operat̄ ex arte. qñq̄ʒ v̄o ex nuda potētia: ſicut qñ homo incipit primo opari ex quo pʒ ꝙ ſub hac diuiſione nō cōprehēdunt̄ abſolute oīa legibilia: ſed ſolū hic tangunt̄ illa que ſunt p̄ncipia alicuius actionis. Deinde cum dicit. Dico aūt paſſiones. manifeſtat que ſunt paſſiones. Scđo que ſunt potentie. ibi. Potētes autē ⁊c̄. Tertio qui ſunt habitus. ibi. Habitus autem ſm̄ quos ⁊c̄. Circa principium cōſiderandum eſt: ꝙ ſm̄ vegetabilē animā non dicunt̄ paſſiones aīe eo ꝙ vires hꝰ partis aīe non ſunt paſſiue ſed actiue. vires aūt appetitiue ſunt paſſiue cum in pte intellectiua ꝑec̄ intellectum agentē: ⁊ q̄uis ſentire ⁊ intelligere ſit pati quoddā nō tamē dicunt̄ paſſiones aīe ſm̄ apprehenſionē ſenſus vel intellectus: ſʒ ſolum ſm̄ appetitum. quia opatio potētie apprehenſiue eſt per modū apprehenſionis: ⁊ ſic res apprehenſa quodāmodo trahit̄ ad cōprehendentem. opatio autē potentie appetitiue eſt ſm̄ ꝙ appetens inclinat̄ ad appetibile. ⁊ quia de rōne patientis eſt ꝙ trahat̄ ab agente: ⁊ nō econuerſo. inde eſt ꝙ opationes potentiaꝝ apprehenſiuaꝝ nō dicunt̄ ꝓprie paſſiones: ſed ſolum operationes appetitiuaꝝ. inter quas etiā opatio appetitus intellectiui nō ꝓprie dr̄ paſſio, tum q̄a nō eſt ſm̄ tranſmutationē organi corporalis: q̄ requirit̄ ad rōnem paſſionis ꝓprie dicte. tum qꝛ etiam ſm̄ opationē appetitus intellectiui qui eſt voluntarius. homo nō agit̄ tanq̄ʒ patiens: ſʒ potius ſeipm̄ agit tanq̄ʒ dn̄s ſui actus exiſtens Relinquit̄ ergo ꝙ paſſiones ꝓprie dicant̄ operationes appetitus ſenſitiui que ſunt ſm̄ tranſmutationē organi corpalis: ⁊ quibꝰ homo quodam dr̄. appetitus autē ſenſitiuus diuidit̄ in duas vires. ſ. in cōcupiſcibilis: qui reſpicit abſolute bonum ſenſibile: quod. ſ. eſt delectabile ſm̄ ſenſum ⁊ malum ei cōtrarium: ⁊ iraſcibilē que reſpicit bonum ſub rōne cuiuſdam altitudinis: ſic̄ victoria dr̄ eſſe quoddā bonum: q̄uis nō ſit cū delectatione ſenſus. ſic igit̄ quecūq̄ʒ paſſiones reſpiciunt bonum vel malum abſolute ſunt in cōcupiſcibili: quaꝝ quedam ſunt reſpectu boni ⁊ ſunt tres: amor qui importat quandā cōnaturalitatē appetitus ad bonum amatum. ⁊ deſiderium quod importat motum appetitus in bonū amatum. ⁊ delectatio: que importat quietē appetitus in bono amato. Quibus opponunt̄ in ordine ad malum. ſ. odium amori aduerſio: ſiue fuga deſiderio ⁊ triſticia delectationi. Ille vero paſſiones que reſpiciūt bonū vel malū ſub rōne cuiuſdam ardui ptinent ad iraſcibile ſicut timor ⁊ audacia reſpectu mali. ſpes ⁊ deſperatio reſpectu boni. ⁊ q̄tum eſt ira que eſt paſſio compoſita. vnde nec cōtrarium dicit. ⁊ ideo enumerando dicit: ꝙ paſſiones ſunt cōcupiſcētia quā nominamus deſiderium ⁊ ira ⁊ timor ⁊ audacia ⁊ inuidia que continent̄ ſub dilectioni. Eſt enim delectatio nō corporalis: ſed interiori apprehenſione conſiſtens ⁊ amicicia ⁊ odium ⁊ deſiderium quod differt a cōcupiſcentia: eo ꝙ concupiſcentia eſt delectationis corporalis. deſiderium autē cuiuſdam altius delectabili. addit aūt zelum ⁊ miſericordiam que ſunt ſpeties triſtitie nā miſericordia eſt triſticia de malis alienis: zelus autē eſt triſticia de hoc ꝙ homo deficit ab his que alij habēt: addit autē ꝙ vniuerſaliter ad omnia predicta ſequit̄ delectatio triſticia: quia omnia alia important motus quoſdā in bonuʒ ⁊ malum ex quoꝝ ſuperuentu cauſat̄ delectatio vel triſticia. vnde omnes alie paſſiones terminant̄ ad delectationem ⁊ triſticiā. Deīde cum dicit. Potentias autem ⁊c̄. manifeſtat ꝙ ſunt potentie non quidē in generali: ſʒ circa materiam moralē ſm̄ differentiam ad paſſiones. Dicit enim ꝙ potētie dicunt̄ ſm̄ quas dicimur paſſibiles predictaꝝ paſſionum. i. potentes pati paſſiones predictas. puta potentia iraſcibilis ē ſm̄ quam poſſumus iraſci. potentia autem concupiſcibilis eſt ſm̄ quam poſſumus triſtari vel miſereri. Deinde cum dicit. Habitus autem ⁊c̄. manifeſtat quot ſint habitus. ⁊ hoc etiaʒ in generali in materia morali per compationē ad paſſiones. Et dicit ꝙ habitus dicunt̄ ſm̄ quos nos habemus ad paſſiones bene vel male. habitus eſt enim diſpoſitio quedā determinans potentiam per compationem ad aliquid que quidem determinatio ſi ſit ſm̄ quod cōuenit nature rei erit habitus bonus diſponens ad hoc ꝙ aliquid fiat bene: alioquin eſt habitus malus. ⁊ ſm̄ ipſum aliquid fiet male. ⁊ exemplificat ꝙ ſʒ aliquē habitum habemus nos vt noſcamur vel male ſi hoc fiat vehementer vel remiſſe. i. ſm̄ ſuperhabundantiā aut defectum: vel bene ſi hoc fiat medio modo. Deinde cum dicit. Paſſiones quidem igit̄ ⁊c̄. argumentat̄ ex diuiſione ꝑmiſſa. Et primo oſtendit ꝙ virtutes nō ſint paſſiones: Secūdo ꝙ nō ſunt potentie. ibi. Propt̄ hoc autem neqʒ potētie ⁊c̄. Tertio concludit ꝙ ſunt habitus. ibi. Si igitur neqʒ paſſiones ⁊c̄. Circa primuʒ ponit q̄tuor rōnes. quaꝝ prima ē talis ſm̄ virtutes dicūt̄ boni. ⁊ ſm̄ malicias oppoſitas dicunt̄ mali: ſed ſm̄ paſſiones abſolute conſideratas nō dicunt̄ boni vel mali. ergo paſſiones neqʒ ſunt virtutes neqʒ malicie. Secundam rōnem ponit ibi. Quoniam ſm̄ paſſiones ⁊c̄. que accipitur ex laude ⁊ vituperio: que ſunt teſtimonia quedā bonitatis vel malicie. dicit ḡ ꝙ ſm̄ virtutes laudamur: ſm̄ auteʒ malicias oppoſitas vituperamur. Sed ſm̄ paſſiones abſolute conſideratas neqʒ laudamur neqʒ vituperamur. non enī aliquis laudat̄ neqʒ vituperat̄ ex hoc ꝙ aliquis abſolute timet vel iraſcit̄ ſʒ ſolum ex hoc ꝙ aliqualr̄ timet vel iraſcitur. i. ſm̄ rōnē vel per rōnem. Et idem eſt intelligendū in alijs paſſionibus anime. ergo paſſiones anime neqʒ ſunt virtutes neqʒ malicie. Tertiam rōnem ponit. ibi. Adhuc iraſcimur. que ſumitur ex modo agendi ſm̄ virtutem. Uirtutes eniʒ vel ſunt electiones: vel nō ſunt ſine electione. Poteſt enim virtus dici ipſe actus virtutis. ⁊ ſic ſi accipiamꝰ principales actus virtutum qui ſunt interiores. virtus eſt electio. ſi autem exteriores virtus non eſt ſine electione: qꝛ exteriores actus virtutiſ ab interiori electione procedunt. ſi autem accipiat̄ virtus pro habitu ipſo virtutis ſic etiam virtus nō eſt ſine electione: ſicut cauſa nō eſt ſine proprio effectu. paſſiones autem adueniunt nobis ſine electione: quia interdū preueniunt deliberationem rōnis: que ad electioneʒ requirit̄. ⁊ hoc eſt quod dicit ꝙ iaſcimur ⁊ timemus nō ſponte. i. ex arbitrio rōnis. ergo paſſiones non ſunt virtutes. Quartā rōneʒ ponit. ibi. Adhuc ſm̄ paſſiones ⁊c̄. ſumit̄ ſm̄ ipſam eſſentiam virtutis. Paſſiones enim ſunt motus quidam ſm̄ quos nos moueri dicimur. Uirtutes ⁊ malicie ſunt quedam qualitates ſm̄ quas non dicimur moueri. ſed aliqualiter: id eſt bene vel male diſponi ad hoc ꝙ moueat̄. ergo paſſiones nō ſunt virtutes neqʒ malicie. Deinde cum dicit. Propter hoc autem ⁊c̄. oſtendit ꝙ virtutes nō ſunt potentie duabus rōnibus: quaꝝ prima ſumit̄ ſm̄ rōnem boni ⁊ mali: ſicut etiam ⁊ ſupra ꝓbauit de paſſionibus. Et eſt rō talis. nullus bonus vel malus dr̄ neqʒ laudat̄ neqʒ vituperat̄ ex hoc ꝙ poteſt pati ſm̄ aliquam paſſionem. puta ex hoc ꝙ poteſt iraſci vel timere: ſed ſm̄ virtutes ⁊ malicias dicunt̄ boni vel mali laudamur vel vituperamur. ergo virtutes ⁊ malicie nō ſunt potentie Secundā rōnem ponit. ibi. Adhuc potentes ſumus ⁊c̄. que ſumit̄ ex cauſa: ⁊ eſt. tales potentie inſunt nobis a natura: quia ſunt naturales proprietates anime: ſed virtutes ⁊ malicie ſm̄ quas dicimur boni vel mali. nō ſunt nobis a natura: vt ſupra probatum eſt. ergo virtutes ⁊ malicie nō ſunt potentie. Deinde cum dicit. Si igit̄ neqʒ paſſiones ⁊c̄. concludit ꝓpoſitum: quia. ſ. ſi virtutes nō ſunt paſſiones neqʒ potentie relinquit̄ ꝙ ſunt habitus ſm̄ diuiſionem premiſſam ⁊ ſic concludit ꝙ manifeſtū eſt ꝙ ſit virtus ſm̄ ſuum genus. quod ſcilicet eſt in genere habitus.

Portet autem non ſolum ⁊c̄. Poſtq̄ʒ philoſophus oñdit quid ſit genus virtutis. hic inquirit que ſit ꝓpria differentia eius. Et primo ꝓponit quod intendit. Et dicit quod ad hoc ꝙ ſciat̄ quid eſt virtus. oportet nō ſolum dicere ꝙ ſit habitus per quē innoteſcit genus eius. ſed etiā qualis habitꝰ ſit per qō manifeſtatur differentia eius. Secundo. ibi. Dicendum igitur ⁊c̄. manifeſtat ꝓpoſitum. Et circa hoc duo facit. Primo manifeſtat in communi quandam conditionē virtutis. Secundo ex illa conditione virtutis manifeſtat propriam differentiā eius. ibi. Qualiter autē ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ omnis virtus ſubiectum cuius ē facit ſe bene habere. ⁊ opuſ eius bene ſe habens ſicut virtus oculi eſt per quam ⁊ oculus eſt bonus. ⁊ per quam bene videmus quod eſt propriū opuſ oculi. Similiter etiam virtutis equi eſt. que facit enim bonum per quam equus bene operat̄ opꝰ ſuū quod eſt velociter currere. ⁊ ſuauiter ferre aſſeſſorem: ⁊ audaciter expectare bellatores. ⁊ huiuſmodi rō eſt quia virtus alicuius rei attenditur ſm̄ vltimum id quod poteſt. puta in eo ꝙ poteſt ferre centum libras. virtus eius deterioratur non ex hoc ꝙ fert q̄nq̄gīta: ſed ex h̄ ꝙ cōfert centum: vt dr̄ primo celo. Ultimum autem ad quod potētia alicuius rei ſe extendit ē bonū opus. ⁊ ideo ad virtutē cuiuſlibet rei pertinet ꝙ reddat bonum opus: ⁊ quia ꝑfecta operatio nō

ꝓcedit:niſi a perfecto agente. cõſequens ẽ ꝙ
ſm virtutem ꝓpriam vnaqueq; res ⁊ bona ſit:
⁊ bene opeꝛ̃. ⁊ ſi hoc eſt verũ in omnibus alijs vt
ex perſona palam patet. ſequit̃ ꝙ virtus hoĩs
erit habitus quidam vt ſupra dictũ eſt. ex quo
homo fit bonus formaliter loquendo: ſicut albe
dine fit aliquis albus: ⁊ ꝑ quẽ aliquis bñ opat̃.
Deinde cum dicit. Qualiter autẽ hoc erit ⁊c̃.
ſm premiſſam conditionẽ virtutis inquirit dif/
ferentiam propriam virtutis. Et hoc tripliciter.
Primo quidẽ ſm ꝓprietatẽ operationũ. Secũ
do ſm naturã virtutis. ibi. Adhuc autẽ ⁊ h̔ erit
⁊ manifeſtum ⁊c̃. Tertio ſm ꝓpriam rõnem bo
ni vel mali. ibi. Adhuc peccare quidem ⁊c̃. dicit
ergo p̃mo ꝙ qualiter homo fiat bonus: ⁊ qualr̃
bene opereꝛ̃: iam ſupra dictum eſt. dictum ẽ.n.
ſupra ꝙ per operationes que ſunt in medio effi
cimur boni ſm vnãquãq; virtutem. ⁊ effecti bo
ni ſimiles operationes. relinquitur ergo ſi virtus ẽ
que facit hominem bonum ⁊ bene operantem
qđ ſit in medio. Deinde cum dicit. Adhuc ãt
⁊c̃. probat idem per naturã virtutis ⁊c̃. Et cir/
ca hoc tria facit. Prĩo p̃mittit q̃dã q̃ ſunt neceſ/
ſaria ad propoſitũ oſtendendũ. Secundo con/
cludit ꝓpoſitum. ibi. Si itaq; omnis ſcientia ⁊c̃.
Tertio concluſionẽ. ibi. Dico autẽ moralem ⁊c̃.
Circa p̃mum duo facit. Primo ꝓponit ea que
ſunt neceſſaria ad ꝓpoſitum oſtendendũ. Se/
cundo manifeſtat quod dixerat. ibi. Dico vtiq;
⁊c̃. Dicit ergo p̃mo ꝙ adhuc magis manife/
ſtum erit qualiter efficiamur boni ⁊ bene opan
tes. Si conſideremus qualis ſit natura virtutis
ad cuius euidentiã oportet accipere quaſi tria
quidem enim plus ⁊ minus ⁊ equales conue/
nit accipere. tam in cõtingentibus continuis q̃
etiam in quolibet alio diuiſibili ſiue diuidantur
ſm numeꝝ ſicut omnia diſcreta. ſiue per accñs
puta per intentionem ⁊ remiſſionem qualitatis
in ſubiecto. hec autem tria ita ſe habent qđ eq̃le
eſt medium inter plus ⁊ minus: quod pertinet
ad ſuperabundantiam: ⁊ minus quod pertinet
ad defectum. Et hoc quidẽ poteſt dupl'r accipi
Uno modo ſm abſolutam quantitatẽ rei. Alio
modo ſm ꝓportionẽ eius ad nos. Deinde cũ
dicit. Dico vtiq; ⁊c̃. manifeſtat quod dixerat de
differentia ſm rem: ⁊ quo ad nos. Et primo per
rõnem. Secundo per exempla. ibi. Puta ſi ⁊c̃.
dicit ergo p̃mo modo ſm rem eſt qđ equaliter
diſtat ab vtroq; extremoꝝ. ⁊ quia conſideratur
ſm quantitatem abſolutã rei idem eſt quo ad
nos. ſed medium quo ad nos eſt: quia neq; ſupͥ
abundat: neq; deficit a debita ꝓportiõe ad nos
⁊ ꝓpter hoc iſtud medium nõ eſt idem quo ad
omnes ſicut ſi accipiat̃ in calceo medium quo
ad nos: qđ neq; excedit menſuram pedis neq;
deficit ẽt quia nõ omnes habẽt eandem quanti
tatem pedis ⁊c̃. h̔ mediũ non idem quo ad oẽs.
Deinde cũ dicit. Puta ſi decem ⁊c̃. manife/
ſtat quod dixerat per exempla. Et p̃mo de me/
dio rei quod equaliter diſtat ab extremis. ſic̃ enĩ
mediũ accipit̃ ſm equalitatẽ ꝓportionis dicit̃
eſſe ſm geometriam ꝓportionẽ: vt infra patebit
in ſexto huius. Scđo ibi. Qđ autẽ ⁊ nos ⁊c̃.
exemplificat de medio. ⁊ dicit ꝙ mediũ qđ aci
pit̃ in cõpatione ad nos nõ eſt ita ſumendũ
ſ. ſm equidiſtãtiã ab extremis. ⁊ hoc ſatis appa
ret in exẽplo prius poſito de calceo. non enĩ ſi
calceus cuius longitudo eſt xxx. digitoꝝ ſupabũ
dans eſt. ille autẽ qui eſt quattuor diminut᷒ ꝓ/
pter hoc oꝫ ꝙ ille qui eſt quinq; digitoꝝ medio
modo ſe habeat. ſed forte erit abundãs in com
patione ad pedẽ alterius. ⁊ hoc etiã ipſe exẽplifi
cat ĩ cibis io. minas. i. io. menſuras eſt multũ: ⁊
comedere duas eſt paucũ. ꝓpter hoc magiſter
quidam ordinate de cibo alicuius p̃cipiat ei qđ
mediat ſex: quia hoc ineſt multum in ꝯpatione
ad vnũ vel paucis ad quandã qui vocabat̃ mi/
lo de quo ſolinus narrat ꝙ comedebat vnũ bo
uem in die. ſed hoc eſſet multũ duatori gignaſi
oꝝ rei. qui debeat vincere in ludis gignaſticis in
quibus hoĩes nudi luctabant̃. ⁊ oportebat eos
modicum cibũ ſumere cũ eſſent. ſil'r eſt de his
qui ludunt in ſtadio. ⁊ de his qui ludunt in pale
ſtra qui erat quidã ludus exercitatorius apud
grecos. ⁊ ita etiã eſt ſm oẽm operatiuã ſcientiã
ꝙ ſciens fugit ſupabundantiã ⁊ defectũ. ⁊ deſi/
derat inquirere id qđ eſt mediũ: non quidẽ ſm
rem: ſed in cõpatione ad nos. Deinde cũ di
cit. Si vtiq; oĩs ſcĩa ⁊c̃. Ex premiſſis argumen/
tat̃ in hunc modũ. omnis ſcientia operatiua be
ne perficit opus ſuum. ex hoc ꝙ ſm intentionẽ
reſpicit ad mediũ: ⁊ ſm executionẽ opera ſua ꝓ
ducit ad mediũ. ⁊ huiuſmodi. ſignũ accipi p̃nt
ex hoc homines qñ aliquod opus bene ſe habet
cõſumit dicere. quod nihil eſt addendũ, vel mi/
nuendũ. dantes per hoc intelligere ꝙ ſupabun
dantia ⁊ defectus corrũpũt bonitatẽ operis que
ſaluat̃ in medietate. vnde ⁊ boni artifices ſicut
dictum eſt operant̃ reſpicientes ad mediũ. ſed
virtus eſt certior omniũ arte ⁊ etiã melior: ſicut
⁊ natura. virtus enĩ moralis agit inclinando de
terminante ad vnum: ſic̃ ⁊ natura. nã cõſuetu/
do in naturã v̄tit̃. opatio autẽ artis eſt ſm rõeꝫ
que ſe habet ad diuerſa. vnde tertius melius q̃
ars: ſicut ⁊ natura: ſimiliter etiã virtus ẽ melior
q̃ ars: quia per artẽ eſt homo potens facere bo
num opus nõ tamẽ ex arte eſt ei ꝙ faciat bonũ
poteſt enĩ prauum opus agere: quia ars non in
clinat ad bonum vſum artis. ſicut grãmaticus
poteſt incongrue loqui. ſed᷈ per virtutem ali/
quis non ſolum poteſt bene operari: ſed etiam
bene operans: quia virtus nõ inclinat ad bonã
operationem: ſicut in natura. ars autem ſola facit
cognitionẽ ſolã bone operationis. vnde relinqui
tur a minori ꝙ incus qđ eſt melior arte ſit con
iectatrix medij. Deinde cum dicit. Autẽ ⁊c̃.
ponit cõcluſionem inductã. Et dicit ꝙ dictum
eſt debet intelligi de virtute morali que ẽ circa
paſſiones ⁊ opationes in quibus ẽ accipere ſu/
perabundantiã ⁊ defectum ⁊ mediũ. Et exem/
plificat p̃mo in paſſionibus. Dicit.n. ꝙ cõuenit
timere audere ⁊ ꝯcupiſcere ⁊ auerti. i. fugere ali
quid ⁊ iraſci ⁊ miſereri: ⁊ vl'r delectari ⁊ triſtari
magis ⁊ minus q̃ oportet quoꝝ vtrũq; non bñ
fit. ſed ſi aliquis timeat ⁊ audeat. ⁊ ſic de alijs q̃
oportet: ⁊ in quibus oꝫ. ⁊ ad quos optet: ⁊ cui᷒
gratia oꝫ: ⁊ eodem mõ quo oꝫ. hoc eſt medium
in paſſionibus: ⁊ hoc conſiſtit optimũ virtutis
⁊ ſimilit̃ circa opationes eſt ſupabũdantia ⁊ de
fectus ⁊ mediũ. Uirtus q̃ moralis eſt circa paſ/
ſiones ⁊ opationes: ſicut circa naturã ꝓpriam
ita ꝙ in eis ſuperabundantia eſt vitioſa ⁊ defe/
ctus vituperabilis. ſed medium laudat̃ ⁊ recte ſe
habet. hec autẽ ſecundo ad virtutem pertinent
ſ. rectitudo que opponitur peruerſitati vitioſe. ⁊
laus que opponitur vituperio. que conſequũt̃
ex primis duabus. ⁊ ſic concludit ꝙ virtus mo/
ralis ⁊ in ſe conſiderata eſt quedam medietas.
⁊ eſt in medij coniectatrix inquantum. ſ. reſpic̃
ad medium compatur.

a D hoc quidem poteſtate ⁊c̃. Premiſſis
duabus rõnibus. hic ponit pħs tertiã
que ſumitur ex rõne boni ⁊ mali. ⁊ dic̃
ꝙ multiplex cõtingit peccare: quia malũ quod
includitur in rõne peccati pertinet ad infinitũ
⁊ quia bonum ſm eos pertinet: per hoc poſitũ
eſt intelligendũ ꝙ recte agere contingit ſolum
pro vno modo. huiuſmodi autẽ rõ accipi poteſt
ex eo quod dionyſius dicit in libro de diui. no.
quia bonum contingit ex vna ⁊ integra cauſa
malum autẽ ex ſingalaribus defectibus ſicut pꝫ
in bono ⁊ malo corporali. turpitudo enĩ que eſt
malum corporalis forme contingit quodcunq;
mẽbꝝ indecenter ſe habeat. ſed pulchritudo nõ
contingit: niſi omnia mẽbra ſint bene ꝓportio/
nata ⁊ colorata. ⁊ ſimiliter egritudo que ẽ male
complexionis corporalis ꝓuenit ex ſingulari de
ordinatione cuiuſlibet humoris. ſed ſanitas eẽ
nõ poteſt niſi ex debita ꝓportione humorum
⁊ ſimilit̃ peccatum in actione humana conue/
nit quecunq; circũſtantiaꝝ ĩordinate ſe habeat
qualitercũq; vel ſm ſupabundantiã vel ſm de/
fectum. Sed rectitudo eius nõ erit niſi omnib᷒
circũſtantijs debito modo ordinatis. ⁊ ideo ſic̃
ſanitas vel pulchritudo contingit vno modo. e/
gritudo autem ⁊ turpitudo multis: ĩmo infini/
tis modis. ita etiam rectitudo opationis vno ſo
lo modo contingit. peccatum autem in actione
contingit infinitis modis. ⁊ inde eſt ꝙ peccare
eſt facile: quia multipliciter h̔ cõtingit. ſed recte
agere eſt difficile: quia non ꝯtingit niſi vno mõ
⁊ ponit exemplũ: quia facile eſt dimittere a cõ
muni actu. ſigni. i. puncti ſummitatis circuli. ſi/
ue in quacunq; alia ſupficie determinare ſigna
ti: quia hoc contingit infinitis modis: ſed tãgere
ſignum eſt difficile: quia cõuenit vno ſolo mõ.
manifeſtũ autẽ ꝙ ſuperabundantia ⁊ defectus
multiplicit̃ contingunt: ſed medietas vnõ mõ.
vnde manifeſtum ſit ꝙ ſuperabundantia ⁊ de/
fectus ad maliciã aut ad v̄tutẽ: q: boni ſunt aliq̃
ſimpliciter. i. vno modo. ſed mali ſunt multipha
rie. i. multiplicit̃: vt dictum eſt. Deinde cum
dicit. Eſt ergo virtus habitus ⁊c̃. cõcludit ex p̃/
miſſis diffinitionẽ virtutis. Et p̃mo ponit ipſã
diffinitionẽ. Secundo manifeſtat eã. ibi. Me/
dietas autem duaꝝ ⁊c̃. Tertio excludit errorem
ibi. Non autem ſuſcipit oĩs ⁊c̃. In diffinitione
autẽ virtutis ponit quattuor. Quaꝝ primum eſt
quod tangit cum dicit. ꝙ virtus eſt habitus: vt
ſupra habitum eſt. Secundũ eſt actus virtutis
moralis. oportet enim habitũ diffiniri per actũ
⁊ hoc tangit cum dicit electionis. i. ſm electio/
nem. operans principale enĩ virtutis eſt electio
vt infra diceꝛ̃: ⁊ quia oportet actũ determinari
per obiectuc. Ideo tertio ponit obiectũ ſue acti
onis. ⁊ hoc dicit exiſtens in medietate quo ad
nos. oſtenſum eſt enĩ ſupra ꝙ virtus inquirit ⁊
operat̃ medium nõ rei ſed quo ad nos. dictum
eſt autẽ ſimiliter ꝙ virtus moralis eſt in appeti/
tu qui pticipat rõnem. Et ideo oportuit quartã
particulam apponi: que tangit cãm bonitatis in
virtute cum dicit. Determinate autẽ rõne. non
enĩ inquirere medium eſt bonum niſi inquan/
tum eſt ſm rõnem determinatam. veꝝ quia cõ/
tingit rõnem eſſe ⁊ rectam ⁊ erroneã: oportet
virtutẽ ſm rõnem rectam operari: vt ſupra ſup
poſitum eſt. Et ad hoc exemplificandum ſubdit
Ut vtiq; ſapiens determinabit ⁊c̃. ſ. medium. ſa
piens autẽ hic dicit̃ nõ ille qui eſt ſapiens ſim/
pliciter quaſi cognoſcens altiſſimam cãm toti᷒
vniuerſali. ſ. prudens qui eſt ſapiens reꝝ humã
naꝝ: vt infra in ſexto dicetur. nam ⁊ in arte edi/
ficatoria quid bonum ſit fieri ſm iudicium ſapi
entis in arte illa. ⁊ idem eſt in omnibus alijs ar/
tib᷒. Deinde cum dicit. Medietas autẽ ⁊c̃.
manifeſtat premiſſam diffinitionẽ quantũ ad
hoc quod dixit virtutem in medietate conſiſte/
re. Et circa hoc tria facit. Primo oſtendit quoꝝ
ſit medietas. Secundo reſpectu cuius attenda
tur medietas iſta. ibi. Et adhuc ⁊c̃. Tertio con/
cludit quoddam corlarium. ibi. Propter quod
ſubſtantiam ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ virtus ipſa
eſt quedam medietas interior inter malicias ⁊
inter duos habitus eius. ſcilicet qui eſt ſm ſu/
perabundantiam: ⁊ eius qui eſt ſm defectum: ſi
cut liberalitas que eſt medietas inter ꝓdigalita
tem que vergit in ſuperabundantiã: ⁊ illiberali/
tatem que vergit in auariciam. Deinde cum
dicit. Et adhuc ⁊c̃. oñdit rõnem cuius attendit̃
ſuperabundantia ⁊ defectus ⁊ mediũ: ⁊ dic̃ ad
huc eſſe conſiderandũ qđ quedã malicie ꝑ cõ/
parationẽ ad aliquid deficiunt. alie v̄o ſuperabũ
dantie tam in paſſionibus q̃ in operationibus
adeo. ſ. ꝙ oportet a quo quedam deficiunt. ⁊ q̃/
dam ſuperabundant. ſed virtus inquantum ſer/
uat id quod oportet dicitur medium inuenire

p rōnem ⁊ eligere per voluntatē. ⁊ ſic pꝫ ꝙ vtus ipſa eſt medietas. ⁊ iterū mediū operat̄. medietas quedā eſt inter duos habitus. ſed medium operatur in actionibꝰ ⁊ paſſionibus. Deinde cū dicit. Propter qḋ ſm ſubſtantiā. īfert quoddaꝫ corrolariuꝫ ex dictis. ſ. ꝙ virtus ſm ſuam ſubſtātiam. ⁊ ſm rationem diffinitiuā eſt medietas. ſed inquantum hꝫ rōnem optimi in tali genere: ⁊ bene operantis ſiue diſponentis eſt extremitas. Ad cuius euidentiā cōſiderandū eſt ꝙ ſicut dictum eſt tota bonitas virtutis moralis dependet ex rectitudine rōnis. vnde bonum cōuenit virtuti morali ſm qḋ ſequit̄ rōnem rectam. malum autē conuenit vtriqꝫ vitio. ſ. ſupabundātie ⁊ defectui inquantum recedit a rōne recte. ⁊ iō ſm rōnem bonitatis ⁊ malicie ambo vitia ſunt in vno extremo. ſ. in malo quod attendit̄ ſm receſſum a rōne. virtus autē ē altero extremo. ſ. in bono quod attendit̄ ſm ſequelā rōnis. non tñ ex hoc virtus ⁊ oppoſita vitia cōſequunt̄ ſpēm quaꝫ diffinitio ſignificat: quia rō recta ſe habet ad appetitum rectum: ſicut motiuū ⁊ regula extrinſeca. appetitus autē peruerſus per vitiuꝫ nō intendit a rōne recta deficere: ſed preter intentionē hoc ei accidit. per ſe autē intendit id ī quo ſuperabundat vel deficit. quod autē ē pret̄ intētionem ē per accidens. id autē quod ē extrinſecum: ⁊ per accidens nō conſtituit ſpēm. ſed ſpecies habitus ſumit̄ ſm obiectum in quod per ſe tendit ſm obiecta. medium aūt cōpetit virtuti: extrema aūt vitijs. ⁊ ideo dixit ꝙ ſm rōnem boni. virtus autem in extremo. ſed ſm ſpeciem ſubſtantialē eſt in medio. Deinde cuꝫ dicit. Nō autē ſuſcipit ⁊c̄. excludit quendam errorem. poſſit. n. aliquis credere ꝙ in operationibus ⁊ paſſionibus virtus tenet medium. vitia autē tenent extrema quod hoc contingeret in omnibus operationibus ⁊ paſſionibus. ſed hoc ipſe excludit dicens. ꝙ nō omnis operatio vel paſſio anime ſuſcipit medietatē: que. ſ. ad virtutem pertineret. ⁊ hoc manifeſtat. ibi. Quedam eniꝫ ⁊c̄. Et primo per rōnem: quia quedā actiones ꝗꝫ paſſiones ī ipſo ſuo nomine implicant maliciam ſicut ī paſſionibus gaudium de malo ⁊ verecundia ⁊ inuidia. In operationibus aūt adulterium furtū homicidium. oīa. n. iſta ⁊ ſimilia ſm ſe ſunt mala. ⁊ non ſolum ſupabundantia ipſoꝝ vel defectus vnde ⁊ circa hoc nō cōuenit aliquem recte ſe habere qualitercūqꝫ hoc operet̄. ſed ſemp hoc faciens peccat. ⁊ ad hoc exponenduꝫ ſubdit ꝙ bene vel male nō conuenit ꝙ aliquis faciat aliquod eoꝝ puta adulterium ſicut oꝫ: vel quando oportet: vt ſi fiat hñ. male aūt qñ ſm qḋ non oꝫ ſed ſimpliciter. qualitercūqꝫ aliquod horum fiat eſt peccatum. in ſe. n. quodlibet hoꝝ importat aliquid repugnans ad id quod oportet. Secundo ibi. Simile igitur ⁊c̄. manifeſtat idem per exempla in vitijs. Et dicit ꝙ quia iſta ſm ſe maliciam īportāt. ſimile eſt querere in iſtis medium ⁊ extrema ſi aliquis attribueret medietatem ſuperabundantiā ⁊ defectum circa hoc qḋ ē iniuſta ⁊ timidū vel incōtinentē eſſe qḋ quidē eſſet inconueniens. cū. n. iſta importēt ſuphabundātiā ⁊ defectū ſequeret̄ ꝙ ſupabundātia ⁊ defectus eſſent medietas ꝙ eſt oppoſitio in obiecto ⁊ ꝙ ſupabundantie eſſent ſupabundantia. ⁊ defectus defectionis eſſet defectus ꝗrendus qḋ ī infinitum abiret. Tertio ibi. Queādmodū autē tempantie ⁊c̄. manifeſtat aūt p ſimile in virtutibus. manifeſtū eſt eni ꝙ quia tempantia ⁊ fortitudo de ſe importat medium nō eſt in eis accipere ſupabundantiā ⁊ defectum: q̄ſi aliquid ſuperabundant̄ vl̄ deficiēter tēperatus aut fortiſ. mediū enī nō pōt eſſe extremū: ⁊ ſilr̄ quia illa ḋ ſe important extrema nō pōt eſſe illoꝝ medietas neqꝫ ſupabundantia ⁊ defectus. ſed qualit̄cunqꝫ operatus eſt vnūquodqꝫ eoꝝ vitioſum ē. vltimo autē concludit ꝙ nulliꝰ ſupabundantie vel defectus poteſt eſſe medietas aut ſuperabūdantia aut defectus.

Oportet autē nō ſoluꝫ ⁊c̄. Poſtꝗꝫ phs oñdit quid ē virtus in generali. hic manifeſtat diffinitionē poſitam in ſpeciali per ſingulas virtutes. Et circa hoc duo facit. Primo oſtendit hoc eſſe neceſſariū. Secundo ꝓſequit̄ intentū. ibi. Circa timores quidē igitur ⁊c̄. Dicit primo ergo ꝙ oꝫ nō ſolum dici vl̄r qui eſt virtus. ſed etiā adoptare in ſpeciali ad ſingula. ⁊ rōnem huius aſſignat: quia in ſermonibus qui ſunt circa operatiōes vl̄es ſunt magis inanes ⁊ particulares ſunt magis veri. ⁊ huiuſmodi rōnem aſſignat: eo ꝙ operationes ſunt circa ſingularia. ⁊ ita oportunū ē ꝙ ſermones vl̄es: ꝙ̇ ſunt de operabilibus. Si ḡ dicant̄ ſermones operationuꝫ ſolū in vl̄i erūt inꝗſtū: qꝛ nō cōſequūt̄ finē ſuū qui ē directio pticulariū operationū. tū etiā qꝛ nō pñt vl̄es ſmones in talibus ſumi qui nō deficiāt in aliquo pticulariū ꝓpt̄ varietatē materie: vt. ſ̄. dictū ē. ſed pticulares ſmones ſunt medificatiores: vtpote apparet ad dirigendū operationes. ⁊ ſunt etiā minores: qꝛ accipiūt̄ ſm id in quo vl̄es ſmones v̇ificant̄. ⁊ iō qḋ dictū ē in vl̄i de v̇tute ſumendū ē ex deſcriptione circa ſingulas virtutes. Deinde cū dicit. Circa tiores ꝗdē ⁊c̄. exequit̄ intentū oñdens p ſingula qḋ mediū ē bonū ⁊ laudabile. extremū aūt malū ⁊ vituperabile: Et p̊mo oñdit in v̇tutibus. Scḋo in paſſionibꝰ ibi. Sūt aūt ⁊ in paſſionibus ⁊c̄. Et p̊mo oñdit in v̇tutibus. Circa p̊mū cōſiderandū ꝙ v̇tutes duplr̄ aliqui diſtinxerūt. quidā enī attēdunt diſtinctionē ſm quoſdā generales modos v̇tutū qui quidē ſunt ꝗttuor. Nā radix v̇tutis ꝯſiſtit ī ipſa rectitudīe rōnis ſm q̄ſcūqꝫ actiones ⁊ paſſiones dirigere. alr̄ tñ ſūt dirigibiles actōes ꝗꝫ paſſiones. nā actiones ꝗ̄tū de ſe nō habēt aliquaꝫ reſiſtentiā ad rōnem: ſicut emptio ⁊ venditio: ⁊ alia huiuſmodi. ⁊ iō circa eas nō requirit̄ ꝙ rō quandā eq̇litatē rectitudinis ſtatuat. ſꝫ paſſiōes

importat inclinationē quādā q̄ pōt repugnare rōnem duplicit̄. Uno mō ex eo ꝙ rōnem trahit ad aliud: ſicut pꝫ de oībus paſſionibus que pertinēt ad perſecutionem appetitus: ſicut ꝯcupiſpeſ: ira: ⁊ alia huiuſmodi. Et circa has paſſiōes oꝫ ꝙ rō rectitudinē ſtatuat reprimēdo ⁊ refrenando eas. Alio mō ex eo ꝙ paſſio retrahit ab eo quod eſt ſm rōnem: vt in oībus paſſionibus que important fugā appetitus ſicut timor odiū ⁊ ſimilia. ⁊ in huiuſmodi paſſionibus oꝫ ꝙ rō rectitudinē ſtatuat firmādo animū in eo qḋ ē ſm rōnem. ⁊ ſm hoc quattuor nominamus v̇tutes que a quibuſdā principales dicunt̄. Nā ad prudentiā ptinet ipſa rectitudo rōnis. ad iuſticiam v̇o equalitas in operationibus cōſtituta. ad fortitudinē aūt firmitas animi ad tempantiā nō refrenatā: vel repſſio paſſionū. ſicut ipſa noīa ſonant. ꝗdā igit̄ iſtas v̇tutes generalr̄ acceperunt putantes oēm cognitionē v̇itatis ad prudentiā ptinere. omniū equalitatē actionū ad iuſticiam firmitatem animi. Ad fortitudinē oēm refrenationē vel repreſſionē ad tempantiam. ⁊ ſic locuti ſunt de his virtutibus tullius ⁊ ſeneca: ⁊ alij quidem bene poſuerunt has virtutes eſſe q̄ı generales. ⁊ dixerunt oēs virtutes eſſe eaꝝ ſpecies ſed iſta virtutū diſtinctio nō videt̄ eſſe cōueniens. Primo quidē qꝛ predicta ꝗttuor ſunt talia ſup quibus nulla virtus pōt eſſe. vnde per hꝰ nō pñt ſpēs virtutis diuerſificari. Scḋo ſpēs virtutum ⁊ vitioꝝ nō accipiunt̄ ex pte rōnis. ſꝫ ex pte obiecti: vt. ſ̄. dictum eſt. ⁊ iō cōuenientiꝰ ariſto. virtutes diſtinxit ſm obiecta ſiue ſm materias ⁊ ſic predicte virtutes quattuor nō dicunt̄ p̊ncipales: quia ſunt generales. ſed ſpēs eaꝝ accipiunt̄ ſm quedā p̊ncipalia: ſicut prudentia: q̄ circa oēm cognitionē v̇ſat̄: ſed ſpecialit̄ circa actū rōnis que eſt p̄cipere. Juſticia aūt eſt nō circa oēm equalitatem actionū: ſed ſoluꝫ in timoribꝰ piculoꝝ mortis: ſed ſolum in cōcupiſcentijs delectationibꝰ tactus. Alie v̇o virtutes ſunt in actionibus que ſunt ad vltimum in quibus melius eſt equalitatem conſtituere: ⁊ ſimiliter fortitudo eſt nō circa quālibet firmitatē: ſed ſoluꝫ ī iterioribus piculoꝝ mortis: ſed ſolum in cōcupiſcētijs delectationibꝰ tactus. Alie v̇o v̇tutes ſūt ſm quedā ſecūdaria. ⁊ ideo pñt reduci ad predictas vt ſicut ſpēs ad genera: ſed ſecūdarie ad p̊ncipales. His igit̄ p̄ſuppoſitis ſciendū eſt ꝙ de iuſticia ⁊ prudentia hic phs nō agit. ſed ī. in q̇nto ⁊ ſexto. agit̄ aūt de tempantia ⁊ fortitudine: et quibuſdā alijs ſecundarijs v̇tutibus. que omēs ſunt circa aliquas paſſiones: ſed oēs paſſiones anime reſpiciūt aliquod obiectū: qḋ quidē pertinet: vel ad ipſam hoīs corporalē vitam vel exteriora. vel ad humanos actus. Primo ḡ facit mētionem de virtutibus que ſunt circa paſſiones quaꝝ obiecta ptinēt ad exteriora bona. ibi. Circa dationē aūt pecuniaꝝ ⁊c̄. Tertio de illis que reſpiciunt exteriores actus. ibi. Sunt aūt ⁊ ille Circa primū duo facit. Primo loquit̄ de fortitudine que reſpicit incremētia vite. Secūdo de tempantia que reſpicit ea que ſunt vtilia ad cōſeruandā vitam. ſ. cibos quibus conſeruat̄ vita ī mundo duo: ⁊ venerea quibus ꝯſeruat̄ in ſpē ibi. Circa delectationes autē ⁊c̄. Dicit ḡ primo ꝙ fortitudo que eſt medietas circa timores et audacias: inquantum. ſ. reſpiciunt picula mortiſ ſed eoꝝ qui ſuperabundanter in hꝰ ꝙ eſt eſſe intimidū qui etiā deficit in timido eſt ⁊ noīatus: quia raro hoc accidit: ⁊ multa ſilr̄ ſunt innoīata. ꝓpter hoc ꝙ eſſent hoīes ea nō auertunt cōmunit̄: vt ſic ipſis noīa īponerent. ille v̇o ꝗ ſupabundat in audendo vocat audax: ⁊ differt ab ī timido. nam ille dr̄ ſm defectum timoris audax aut ſm exceſſum audacie. ille v̇o qui ſuperabundat in timēdo: ⁊ deficit in audendo vocatur timidus. Deinde cum dicit. Circa delectatiōeſ aūt ⁊c̄. Inducit de tempantia: ⁊ dicit ꝙ temperantia eſt medietas non circa omnes delectationes ⁊ triſticias: ſed circa eas que ſunt tactas ptinentes ad cibos ⁊ venerea. Minus ē autem circa triſticias ꝗꝫ circa delectationes. Nā huiꝰmodi triſticie cauſant̄ ex ſola abſentia delectationum. ſupabundantia autē in talibus vocat̄ intempantia. ſed defectus multum ſit ꝓpter hꝰ ꝙ oēs naturalr̄ appetunt delectationē. ⁊ ineſt ꝙ iſte defectus eſt innoīatus: ſed ipſe īponit nomen ⁊ inuocat tales īſenſibiles. eo ꝙ huiuſmōi delectationes ſenſu percipiunt̄. ⁊ iō ille qui refugit has delectationes per rōnem rectam conuenient̄ vocat̄ inſenſibilis. Deinde cum dicit Circa dationes aūt ⁊c̄. Introducit ḋ virtutibꝰ que reſpiciunt exteriora. Et p̊mo de his q̄ ſunt circa cōcupīas exterioꝝ bonoꝝ. Scḋo de v̇tute que reſpicit exteriora mala. ibi. Eſt aūt ⁊ circa iram ⁊c̄. Exteriora aūt bona ſunt diuitie ⁊ honores. Primo igit̄ introducit de virtutibus: q̄ reſpiciunt diuitias. Scḋo de his q̄ reſpiciūt honoreſ. ibi. Circa aūt ⁊c̄. Circa p̊mū duo fac̄. Primo introducit de liberalitate q̄ eſt circa mediocres diuitias. Scḋo de magnif. cētia q̄ eſt circa magnas. ibi. Circa pecunias autem ⁊c̄. Dicit ḡ p̊mo ꝙ liberalitas medietas circa dationē ⁊ acceptionē pecuniaꝝ. ſꝫ ꝓdigalitas ⁊ illiberalitas ſe habent ſm ſupabundantiam ⁊ defectum ꝯ̄rio modo. nam ꝓdigus ſupabundat in datiōe ⁊ deficit in acceptione. illiberalis autē ecōtrario ſuperabundat in acceptione ⁊ deficit in datiōe hec autem hic dicunt̄ typo. i. exemplariter. ⁊ in capitulo. i. ſummarie. ſed poſtea ⁊ de his ⁊ de alijs determinabit̄ certius. Deinde cuꝫ dicit Circa pecunias autē ⁊c̄. Introducit de magnificentia ⁊ dicit ꝙ p̄ter predictas diſpoſitiones vel liberalitatē ⁊ oppoſita vitia. ſunt etiam quedam alie circa pecunias circa quas ī magnificētia eſt medietas quedam. ſed differt magnificꝰ a liberali. in hoc ꝙ magnificus eſt circa magna ſed liberalis eſt circa pua: ſed abūdantia reſpcū

magnificentie vocaꝛ apyrocolia: ab a quod eſt ſine ⁊ pyros quod eſt experientia: qꝛ. ſ. multas expendentes nō curant qualr̄ bene expēdant: vocaꝛ etiā hec ſupabundātia bānauſia. a bannos quod eſt fornax: qꝛ. ſ. ad modū fornacis oīa cōſumunt. ſed defectus vocaꝛ pinſicerna. ⁊ he etiā extremitates differunt ab his que contrariaꝛ liberalitati: quō aūt differant diceꝛ poſterius in quarto.

Circa honorem ⁊c̄. poſitis vꝛtutibuſ que reſpiciunt diuitias. hic ponit vꝛtutes q̄ reſpiciunt honores. Et p̄mo ponit virtutē que reſpicit magnos honores. Scdo virtutem que reſpicit mediocres. ibi. Sicut autē dicimus ⁊c̄. Dicit ḡ primo ꝙ magnanimitas ē medietas circa honorē ⁊ inhonorationē. ſuperabūdantia autē in ꝓſequēdo ea que ꝑtinent ad honorem eſt quedā diſpoſitio que dr̄ ex eo ꝙ ardet que ꝑtinent ad appetituꝫ honoris. nā caminā incendiū dr̄: ſed capnos in greco idem ē qō fumus. pōt etiam ſi ſic ſcribaꝛ capnotes dici: q̄i fumoſitas. cōſueuimus enim eos qui nimis anelant ad aſcendendū aliqua alta vel magna vocare ventoſos vel fumoſos. ſed de facto oppoſita magnanimitati vocaꝛ puſillanimitas. Deide cum dicit. Sicut aūt dicimus ⁊c̄. ponit aliā virtutē que eſt circa mediocres honores. ⁊ dicit ꝙ ſicut dictum eſt ꝙ liberalitas differt a magnificentia in eo ꝙ liberalitas ē circa ꝑua. cum magnificentia ſit circa magna. ita etiā ad magnanimitatē que eſt circa magnū honorē ſe habet quedā virtus que eſt circa honorē que per ⁊ ꝙ circa hoc oporteat eſſe aliquā virtutē ī medio exiſtētē manifeſtat per hoc ꝙ ſubdit qō cōuenit etiā mediocrē honorem appetere: ſicut oꝫ ꝙ pertinet ad medium vꝛtutis ⁊ magis q̄ oꝫ ꝑtinet ad ſupabundantiam ⁊ minus q̄ oꝫ quod ꝑtinet ad defectum. ille aūt qui ſuperabundat ī deſiderio honoris vocaꝛ phiſotimus. i. amator honoris. vocaꝛ philotimus. i. ſine amore honoris. ille autem qui medio modo ſe habet eſt innominatus. ⁊ ſimiliter diſpōnes. i. habitus vitioꝝ: ⁊ virtutis medie ſunt innominate. poſſumus tamen fingere vocantes diſpōnem qua qſ eſt phiſotimus. phiſotimia. ⁊ diſpoſitio qua quiſ dr̄ aphilotimus philotimia: ſed qꝛ medium nō eſt nominatum ideo illi qui ſunt in extremo cōtendunt d̄ media. regione diīs vterqꝫ ſe dicit eē in medio exiſtentem. manifeſtat ⁊ loquiꝛ ad ſimilitudinem duaꝝ ciuitatum inter quas ſolet eſſe contentio de medijs finibus que nō eſt certus limes prefixus dum vterqꝫ dixit territoriuꝫ medium ad ſe pertinere. ſꝫ quia hoc fere cōe eſt in omnibus vitijs quod vterqꝫ extremoꝝ reputat ſe eſſe in medio ⁊ virtuoſum in altero extremo. ſicut timidus reputat fortē audacem: quia audax reputat timidū. cōſequenter ponit quod eſt proprium in hac materia: quia nō ſolum vitiorū ꝓpter hoc ꝙ medium vꝛtutis eſt īnominatū vtiꝛ nomine vitij: quia noīe virtutis. ⁊ hoc eſt ꝙ ſubdit ꝙ ēt nos totaliter loquentes quādoqꝫ illum qui eſt in medio vocamus philotiuꝫ. ⁊ qn̄qꝫ vocamus illum aphilotium. qn̄qꝫ enim laudamus hominē ex eo ꝙ eſt philotimus. conſueuimus. n. dicere aliquem laudantes ꝙ eſt hō curans de honore ſuo: ⁊ ſic virtuoſum ipm vocamus philotimū: ſic cū in laude alicuius dicimuſ ꝙ nō curat de honoribus hominū: ſed de veritate. ⁊ ſic aphilotimū vocamus virtuoſum: q̄re autē hoc accidit diceꝛ in ſequētibꝰ. ſ. in quarto ſed nunc oꝫ nos ꝓſequi de reliquis medietatibus ſm̄ predictum modū. ſ. extremoꝝ. Deide cum dicit. Eſt autē circa irā ⁊c̄. ponit virtutem que reſpicit exteriora mala ex q̄bus hō ꝓuocaꝛ ad iraꝫ. ⁊ dicit ꝙ circa irā eſt ſupabundātia. defectꝰ eſt mediū. ⁊ q̄uis oīa iſta ſunt vt plurimū innoīata. medium tm̄ conſueuimus noīare manſuetum. ⁊ medietatē manſuetudinis. illum autē qui ſupabundat in hoc vocamus iracundum. ⁊ diſpōnem eius iracundiā: illum autē qui deficit vocamus iniraſcibilis ⁊ defectū inirafcentē.

Deinde cū dicit. Sūt aūt ⁊ alij. 3. ⁊c̄. ponit vꝛtutes que reſpiciūt hūanos actus. Et p̄mo oſtēdit eaꝝ diſtinctionē. Scdo exemplificat d̄ ipſis ibi. Circa veꝝ quidē igiꝛ ⁊c̄. dicit ḡ p̄mo ꝙ ſunt tres medietates que q̄tum ad aliquid differūt cōueniunt quidē q̄tum ad hoc ꝙ oēs ſūt circa verba ⁊ oꝑa quibꝰ hoīes ad inuicē cōicant. differunt aūt q̄tum ad hoc ꝙ vna eaꝝ eſt circa veritatē talium verboꝝ ⁊ factoꝝ. alie autem circa delectationē ipſoꝝ: ita tn̄ ꝙ vna eaꝝ reſpicit delectationem eaꝝ que dicunꝛ vel fiunt ludo. alia vō in his que pertinent ad cōmunem vitam. ſ. inferioris. de his dicendum eſt vt magis appareat ꝙ in omnibus medietas eſt laudabilis. extrema autem nō ſunt laudabilia ſed vituperabilia. plura autem hoꝝ ſunt innominata: ſed ſicut in alijs fecimus tētabimus ponere nomina: vt fiat manifeſtum quod diciꝛ: ⁊ propter bonum quod inde conſequiꝛ: quia finis huius ſcientie non eſt manifeſtatio veritatis ſed bonū. Deide cum dicit. Circa veꝝ quidem igitur ⁊c̄. exemplificat de p̄miſſis virtutibꝰ ⁊ primo de ea que eſt circa veꝝ. ⁊ dicit ꝙ circa verum medius eſt ille qui dicitur numerus: ⁊ medietas dicitur veritatis. ſed dicitur tali que eſt plus. quando ſcilꝫ aliquis fingit maiora de ſe q̄ ſūt vocatur iactātia. ⁊ talis fictor vocatur iactator. ſed futura q̄ eſt ad tempus. ſ. quando aliquis fingit de ſe q̄dam vilia vocatur yronia. i. viſio. ⁊ talis fictio vocatur ypon. Secundo ibi. Circa delectabile autem ⁊c̄. exemplificat de virtute que eſt circa ludos. ⁊ dicit ꝙ circa delectationem que eſt in ludis. ille qui medium tenet vocatur eucrepalus qui bene ſe vtens ad omnia. ⁊ diſpoſitio vocaꝛ eucrepalia. ille autem qui ſupabundat vocatur bonolchus a bōnos qō ē altare: ⁊ lochos qō ē raptos. ⁊ dr̄ ad ſimilitudinē milui qui ſemper volabat circa aras ydoloꝝ. in quibꝰ aliter inuiolabant vt aliquid rape rēt. ⁊ ſimiliter ille q̄ excedit in ludo ſemper inſiſtat ad hoc qō rapiat verbū vel factū alicuius vt in ludū cōuertat. diſpoſitio aūt vocaꝛ bonolochia. i. ille aūt qui defecit vocaꝛ a grecos. i. agreſtis. ⁊ diſpō vocaꝛ agroyleia. Tertio ibi. Circa reliquum autē ⁊c̄. exemplificat doctrinā dictarū virtutū. ⁊ dicit circa reliquū delectabile ē minuta quātū ad ea q̄ ſe voce aguntꝛ medius vocatur amatꝰ n̄ ab effectu amādi ſꝫ a detēti ꝯuerſiōe quē nō poſſumꝰ affabileꝫ dicere. ⁊ ipſa medietas vocaꝛ amicitia vel aſtabilitas. iſte aūt q̄ ſuperhabūdat in hoc ſi nō faciat hoc propter aliquā ꝓpriā vtilitatē puta ꝓpter lucrū vocatur blāditor vel adulator. q̄ autē in hoc deficit ⁊ nō vereꝛ cōtriſtare eos cum quibꝰ viuit vocaꝛ litigioſum ⁊ diſcolus. Deinde cū dicit. Sunt autē ⁊ in paſſionibꝰ ⁊c̄. ponit exemplū de q̄bꝰ paſſionibꝰ ⁊ laudabilibꝰ. ⁊ primo de verecūdia. ⁊ dicit etiā ꝙ in paſſionibꝰ adiunguꝛ. ſunt q̄dā medietates. vecūdia non eſt vꝛtus vt in. iiij. oſtēdeꝛ. ſed tn̄ verecūdꝰ laudatur eo qō in talibꝰ eſt mediū accipere. ille aūt qui ſuperhabūdat vt de oībꝰ verecūdeꝛ vocatur rataplex. i. ſtupidus. ille aūt qui deficit vel verecūdatur vocatur inuerecūdus. Tertio ibi Veniesis autē ⁊c̄. agitur de alia paſſione que vocaꝛ veniesis. i. reprehēſio q̄ ē medietas inuidie ⁊ epytarchia tharcꝰ. n. dr̄ gaudēſ chachoſ malū ephi. ſuꝑ ac ſi dicaꝛ gaudiū de malo. ſūt aūt hee diſpoſitōes circa delectatōem ⁊ triſtitiā. de hijs q̄ eueniūt proximis. nemeſiticꝰ. n. i. rep̄hēſor triſtaꝛ ſi aliq̄ mali proſꝑanꝛ in ſua malicia. inuidus aūt ſuperhabūdat vt triſteꝛ de oībꝰ que ꝓſperāꝛ ſiue bonis ſiue malis. ſꝫ ille q̄ dr̄ ephita choarcoſa tm̄ deficit a triſtando vt etiaꝫ gaudeat de malis q̄ in ſua malicia ꝓſperanꝛ. ſed de hijs alibi dr̄. ſ. ī. v. eth. vltio aūt qꝛ iuſticia habet diuerſas ſpes in quibus n̄ ſimiliꝛ accipiꝛ mediū de iuſticia poſt diceꝛ in hoc ⁊ qualiter ꝑtes eius ſint in medio. ⁊ ſimiliter poſtea dicetur in. vj. de virtutibus rōībus ⁊ intellectualibus.

Ribꝰ autē diſpoſitōibꝰ exiſtētibꝰ ⁊c̄. Poſtq̄ phꝰs in cōi oñdit q̄d ē virtꝰ ⁊ diffinitōem applicauit ad ſpāles vꝛtutes. hic determinat de oppoſitōe virtutum ⁊ vitioꝝ. Et circa hoc tria facit. Primo oñdit in hijs eē duplicē cōtrarietatē. unā quidē vicioꝝ ad inuicē. aliā aūt vicioꝝ ad virtutē. Secundo oſtēdit ꝙ maior cōtrarietas viciorum ad inuicē. ibi ſit autē oppoſitis ad inuicē ⁊c̄. Tertio oſtēdit q̄ñ vnū vicioꝝ magis opponitur vꝛtuti q̄ reliquū. ibi. Ad mediū autem ⁊c̄. Circa primū tria facit. Primo ꝓponit quod intēdit. Secūdo ꝓbat ꝓpoſitū. ibi. Queādmodum. n. equale ⁊c̄. infert quoddā correlarium ex dictis ibi. Propter quod ⁊ ꝓijciūt. ⁊ cum dicit primo quod cum ſint tres diſpoſitōes quarū due ſunt vicioſe. vna. ſ. per habūdātiaꝫ alia vero ſm̄ defectū. vna vero ē ſm̄ virtutem q̄ ē in medio. quelibet harū aliqualiter opponiꝛ cuilibet qꝛ extreme diſpoſitōes ⁊ ad inuicē ſunt cōtrarie ⁊ etiā eis cōtrariaꝛ media diſpoſitio. Deinde cū dicit. Queādmoduꝫ n. equale ⁊c̄. ꝓbat quod dixerat. nō fuit autē ītētū ꝓbare quod duo vicia que ſe hn̄t ſuper habūdantiā ⁊ defectū ſint cōtraria eo quod ſint maxie diſtantia. qꝛ hoc videbaꝛ eē dubium quod dictū ē virtutē cōtraria vicijs. quia cū virtꝰ ſit ī medio vicioꝝ nō diſtat maxime ab vtroqꝫ eoꝝ. cū tn̄ ꝓprietas ſit maxime diſtantia vt dr̄ in. x. metaphiſice ⁊ iō hoc ſpāliꝛ hic phꝰs oſtēdit quod virtꝰ cōtrarieꝛ vtriqꝫ vicioꝝ circa quod cōſiderādū ē ꝙ cū mediuꝫ participet aliqualiter vtrūqꝫ extremū inquantum participat vnum eorum contrariaꝛ alteri. ſicut equale quod ē mediū inter magnuꝫ ⁊ paruū. eſt quidē in cōparatōe ad magnū paruum ⁊ in comparatiōe ad paruū eſt magnuꝫ. ⁊ iō equale. ⁊ magno opponiꝛ ſm̄ rōem ꝑui ⁊ paruo ſm̄ rōem magni. ⁊ ꝓpter hoc ē motus a cōtrario in mediū. ſicut ⁊ in cōtrariū vt dr̄ in. ij. phiſicoꝝ. ſic igiꝛ medij habitꝰ cōſtitutus taꝫ in paſſionibꝰ q̄ in oꝑatōibꝰ ſe habēt vt deficiētes ad eū qui ſuꝑhabūdat ſicut fortis in cōparatōe ad timidū ē audax. in cōparatōe autē ad audacem ē timidus. ⁊ ſilr̄ tꝑatꝰ in cōꝑatōe ad nō ſenſibilē ē intꝑatꝰ. in cōꝑatione āt ad tꝑatū eſt inſenſibiꝛ. ita etiā de liberali qui eſt prodigus in cōparatione ad illiberalē. illiberalis autē in cōparatōe ad prodigū ⁊ ſic pꝫ ꝙ virtꝰ cōtrariaꝛ virtuti extremorum

Deinde cū dicit. Propter quod ⁊ ꝓijciunt ⁊c̄. infert quoddā correlariū ex dictis. qꝛ enī habitꝰ mediꝰ ſe habet in cōparatōe ad vnum extremū ſm̄ rōem. alterū inde ē qō extremi ꝓijciūt mediū alterū ad alterū. i. vterqꝫ in extremitate exn̄s eſtiat mediū. q. alteꝝ extremuꝫ ſit ſibi oppoſitū. ſicut timidꝰ fortē vocat audaceꝫ ⁊ audax vocat eū timidū qō etiā ſignū ē eius qō dictū ē. ſ. qō vtꝰ cōtrarieꝛ vtriqꝫ extremorū Deinde cū dicit. Sic autē oppoſitis ⁊c̄. oſtēdit qō maior ē oppō vicioꝝ ad inuicē q̄ ad vꝛtutē. ⁊ hoc duabꝰ rōibꝰ. q̄rū p̄ma ē quod q̄nto magis aliq̄ a ſe magis diſtāt. tāto magiſ ſunt cōtraria. qꝛ cōtrarietas ē quedā diſtantia. magis aūt diſtāt extrema ad īuicē q̄ a medio. ſic magnū ⁊ ꝑuū magis diſtāt ab īuicē q̄ ab equali qō ē mediū inter ea. ergo vicia magis opponūꝛ ad inuicē q̄ ad vꝛtutē. ē aūt hoc cōſiderādū qō loq̄ꝛ hic de oppōne vꝛtutis ad vicia nō ſm̄ rōem boni ⁊ mali qꝛ ſm̄ hoc ambo vicia cōtinentur extremo. ſed loquiꝛ ꝓut virtꝰ ſm̄ ꝓpriā ſpeciē ē in medio. ſcdo vicioꝝ

Secūdā rōem ponit. ibi. Adhuc ad mediū

quidā ꝛc̄. q̄ talis ē ṽtutis ad vnū extremoꝝ ē aliqua ſimilitudo. ſicut inter fortitudinē ꝛ audaciā. ꝛ inter ꝓdigalitatē ꝛ liberalitatē. ſ; iter duo vicia extrema ē oimoda diſſimilitudo ergo maxime cōtrariāť ad inuicē. q꞉ contrarietas iportat maximā diſtātiā vt dictū ē. Deinde cū dicit. Ad mediū autem ꝛc̄. oſtēdit ꝙ virtuti extremoꝝ magis cōtrariať q̄ȝ aliud. Et circa hoc duo facit. Primo ꝓponit qḋ intendit. Secūdo rōem aſſignat. ibi. Propter duas aūt ꝛc̄. Dicit ergo primo ꝙ i q̄buſdam magis cōtrariať medio virtutis viciū qḋ ē i exceſſu ſicut fortitudini nō maxīe cōtrariať audacia que maxime pertinet ad ſupͣbabūdāciā. ſed timiditas q̄ pertinet ad defectū cōtrario autē ṫpantie ñ maxime ꝯtrariať ſenſibilitas ad q̄ȝ ꝑtinet indigētia ꝛ defectus. ſed ītpantia ad quā pertinet ſupͣbabūdātia. Deinde cū diē Propter duas cauſas ꝛc̄. aſſignat duas rōes ei⁹ qḋ dixerat. quarū vna ſumiť ex ꝑte ipſius rei. i. ex ipſa natura ṽtutū ꝛ vitioꝝ. Dictū ē. n. ꝛc̄. quod eſt q̄dā ſimilitudo alterū extremi ad mediū ṽtutis. ꝛ ex hoc ipſo qḋ vnū extremoꝝ ē ꝓpinqui⁹ ꝛ ſimili⁹ mō ṽtutis q̄ȝ aliud. ſeq̄ť quod nō ipſū qḋ ē ſimili⁹ vt magis ꝯtrarium ṽtuti: ſed illud qḋ ei opponiť. ſicut ſi audacia ē ſimilior fortitudini ꝛ ꝓximior. ſequiť ꝙ timiditas ſit diſſimilior. ꝛ ꝑ ꝯn̄s magis ꝯtraria q꞉ illa q̄ magis ſūt diſtantia a medio induxit ei eē magis cōtraria. hoꝝ aūt rōem oꝫ accipere ab ipſa natura paſſionū. cōuenit. n. hoc qḋ hic diciť i virtutib⁹ moralib⁹ q̄ ſunt circa paſſiones ad quas ꝑtinet cōſeruare bonū rōnis ꝯtra motū paſſionū. paſſio aūt dupliciter corrūpere pōt bonū rōis. vno mō vehemētia ſui impellēdo ad plus faciēdū q̄ȝ rō dictat q̄dam ꝑcipue in cōcupiſcentijs delectationū ꝛ alijs paſſionib⁹ q̄ ꝑtinēt ad ꝓſecutōem appetitus vnde virtus q̄ ē circa hi⁹ paſſiones maxime ītendit paſſiones tales reprimere. ꝛ ꝓpter hoc vitiū ꝙ eſt in defectu magis ei aſſimulať. ꝛ quod ē ibi. Supͣbabūdātia magis ei cōtrariatur. ſicut pꝫ de ṫpantia. quedā vero paſſiones corrūpūt bonū rē trahēdo ī min⁹ ab eo qḋ ē ſm̄ rōem ſicut pꝫ de timore ꝛ alijs paſſionib⁹ ad fugā ꝑtinētib⁹. vnde virt⁹ q̄ ē circa hi⁹ paſſiones maxime intēdit firmare aliquē i bono rōis cōtra defectū. ꝛ ꝓpter hoc viciū qḋ eſt i defectu magis ei ſicut aūt aliā rōem aſſignat ex parte nr̄a. cū. n. ad virtutē ꝑtineat repellere intentōem virtutis ē ad illa vicia poci⁹ repellenda ad que maiorē etiā ꝯcluſionē habem⁹ ꝛ iō illa vicia ad que ſumus qualitercūq; magis nati ipſa ſunt magis cōtraria virtuti ſicut magis nati ad ꝓſequēdū delectatōes quā ad fugiendū eas ꝓpter hoc facilime moueť ad intꝑantiā q̄ importat exceſſum delectationū. ſi igiť illa vicia magis dicim⁹ eē ꝯ̄ria virtuti q̄ magis nata ſunt creſcere i nobis ꝓpter hoc quod naturaliter i natura ad ipſa. ꝛ iō itēperātia ad quā pertinet ſupͣbabūdātia delectationis magis ē cōtraria ṫpantie q̄ȝ inſenſibilitas vt dictū eſt.

Uoniā quidā igiť ꝛc̄. Poſtq̄ȝ phūs determinauit de ṽtute q̄d ſit. hic oñdit q̄uo aliq̄s poſſet ṽtutē acquirere q꞉ ſicut ſupra dictū ē finis hui⁹ doctrine nō ē cognitio ṽitatis. ſed vt boni efficiamur. Circa hoc aūt duo facit. Primo oſtēdit qḋ difficile ē bonū virtuoſū. Secūdo oſtendit qualiť ad hoc poſſet ꝑueniri. ibi. Propter qḋ oꝫ coniectantē ꝛc̄. Circa primum duo facit. Primo oñdit reſumit ea q̄ dicta ſūt. ꝛ dicit qḋ ſufficienter ſupra dictū ē ꝙ ṽtus moralis ſit medietas. ꝛ qualiter ſit medietas. q꞉. ſ. nō ſm̄ rem ſ; quo ad nos. ꝛ quorū ſit medietas. q꞉. ſ. eſt medietas duarū maliciaꝝ. quarū vna ſe hꝫ ſm̄ ſuperhabūdātia. alia v̄o ſm̄ defectū. dictū ē etiā quare ṽtus. q꞉. ſ. ē cōiectatrix mediū inquirendo. ſ. ꝛ eligēdo mediū cū in tā paſſionib⁹ q̄ȝ in actōib⁹. Secūdo ibi. Ideo ꝛ difficile ē ꝛc̄. cōcludit poſtēſis qḋ difficile ē eſſe ſtudioſum. i. ṽtuoſum q꞉ in oib⁹ hoc videm⁹ qḋ accipere mediū difficile ē. declinare autē i medio ē facile ſicut accipere mediū incirculo nō ē cuiuſlibet ſed ſciētis. i. geometrie. declinare autē a centro q̄libet pōt ꝛ difficile. ꝛ ſimiliter dare pecuniā. ꝛ cōſumere eā. ſed quod aliq̄s aliquid det cui oꝫ dare ꝛ qm̄ oꝫ ꝛ qn̄ oꝫ ꝛ cui⁹ gratia oportet ꝛ qualiter oꝫ ꝑ qḋ intelligitur bn̄ dare ē cuiuſlibet. nec ē facile. ſ; ꝓpter ſuā difficultatē eſt ratū ꝛ eſt difficile laudabile ꝛ ṽtuoſum inquātū ē ſm̄ rōem. Deīde cum dicit. Propter qḋ oꝫ ꝛc̄. oſtēdit modos q̄bus aliq̄s pōt ꝑtingere ad hoc ꝙ fiat ṽtuoſus. Et circa hoc duo facit. Primo oſtēdit qualiter aliquis poſſit ad mediū inuētū ꝑuenire. Secūdo agit de ipſa intētōe medij. ibi. Difficile aūt forſitan ꝛc̄. Circa primū ponit tria documēta quorū vnū poniť qḋ ſumiť ex ipſa natura rei ꝛ dicit quia virtuoſum accipere medi ē difficile ꝓpter h̄ oꝫ eū qui cōiectat mediū qui intēdit ad mediū ꝑuenire pricipaliter ad hoc intēdere vt recedat ab extremo ꝙ magis cōtrariatur ṽtuti ſicut ſi aliquis vult ꝑuenire ad mediū fortitudinis oꝫ pricipale ſtudiū adhibere quod recedat a timiditate que magis opponiť fortitudini q̄ȝ audacie vt dictū ē. ꝛ ponit exemplū cuiuſdā naute vľ poete q̄ amonebat nauigātes vt principaliť caueāt maxima maris que ſunt vnde ſubuertentes nauē ꝛ fumoſitas nebularum impediētes aſpectū nautarū ꝛ hoc eſt. extra fmmū ꝛ vndam cuſtodi nauē q. d. ita nauē cuſtodias vt ſic predictas fumoſitates ꝛ vndas rōeꝫ predicti documēti aſſigṫ dicēs qḋ vnū extremoꝝ vicioꝝ illō. ſ. qḋ ē magiſ ꝯ̄riū ṽtuti ē peccatū. illud āt extremū qḋ ē min⁹ ꝯ̄riū ṽtuti ē min⁹ peccatū. ꝛ iō q꞉ valde difficile ē cōtigere mediū ṽtutis iō oꝫ hō iuri

vt faltē magis ꝑicula vītēt. q̄. ſ. ſunt ṽtuti magis ꝯ̄ria. ſicut nauigātes dicūt qḋ poſt primā nauigatōem in qua hō vel periculi ſuſtinet. ſecūda nauigatio ē vt hō ſumat minima periculoꝝ. ꝛ ſiſe accidit circa vitā humanā eo mō quo dictū ē vt. ſ. hō principaliter vitet vicia q̄ maxime ꝯtrariāť ṽtuti. Secūdū documentū ponit. ibi. Intēdere aūt oꝫ ꝛc̄. ꝛ ſumitur ex ꝑte nr̄a quātū. ſ. ad ea q̄ ſūt ꝓpria vnicuiq;. ꝛ diē qḋ oꝫ eū q̄ vult fieri ṽtuoſus attēdere q̄d ſit illud ad qḋ magis appetit⁹ ei⁹ nat⁹ ē moueri. diuerſi. n. diuerſa naturaliť magis iclinanť cognoſcere pōt ex dilectōe ꝛ triſticia q̄ circa ipm̄ fit. q꞉. n. vnicuiq; ē delectabile id qḋ eſt ſibi ꝯueniēs ſm̄ naturā. vn̄ ſi aliq̄s i aliq̄ actione vel paſſione multū delecteť. ſignū eſt qḋ naturaliter iclineť i illud. hoies aūt vehemēť tēdūt ad ea. ad q̄ naturaliter tēdāt inclināť. ꝛ iō defacili circa hoc hō trāſcēdit mediū. ꝛ ꝓpter hoc oꝫ qḋ i cōtrariū nos attēdam⁹ q̄ȝtū poſſum⁹. q꞉ qn̄ dam⁹ ſtudiū ad hoc qḋ mltū recedam⁹ a peccato ad qḋ ꝓni ſum⁹ ſic tēdeř vt ꝑueniem⁹ ad mediū. ꝛ ponit ſimilitudinē de illis q̄ dirigūt ligna diſtorta. q̄ dū volūt ea dirigere torquēt i aliā ꝑtē. ꝛ ſic tendere reduciť ad mediū. ꝛ ē hoc cōſiderādū qḋ hec via acq̄rēdi ṽtutē. ſ. ē efficaciſſima vt. ſ. hō vtať ad ꝯ̄riū ei⁹ ad qḋ inclinať. ꝛ ex natura vľ cōſuetudine. via tn̄ quā ſtoyci poſueřt ē facilior vt ſ. hō paulatī recedet ab hijs in que inclinatur ṽt tulli⁹ narrat i libro de tuſculanis q̄oibus. via etiā q̄ȝ hic ariſtotiles ponit cōpetit hijs q̄ vehemēter deſiderant recedere a vicijs. ꝛ ad ṽtutē ꝑuenire. ſed via ſtoycoꝝ magis cōpetit hijs q̄ hn̄t debilē ꝛ trepidā volūtatē. Tertium modū ponit. ibi. In oia aūt maxima ꝛc̄. ꝛ hoc etiā documētū ſumiť ex ꝑte materie. non q̄dē ſm̄ id ꝙ ē cōe oib⁹. oēs. n. naturaliter inclināť ad delectatōes ꝛ iō dicit qḋ vľr maxime debēt tēdētes i ṽtutem cauere ſibi a delectatōib⁹. ꝓpť hoc. n. ꝙ maxime iclināť i delectatōem delectabilia apprehēſa de facili mouēt appetitū. ꝛ iō dicit quod nō poſſum⁹ de facili diiudicare ḋlectātē ī morādo. ſ. circa ꝯſideratōem q̄n appetit⁹ accipiat ipſa ꝓſiliādo ſ. i cōcupia ei⁹. ꝛ iō ꝙ ſeniores plebis romane petebāt ad helenā. iudicātes eā eē. ſ. abijciēdā hoc oꝫ nos pati ad delectatōem. ꝛ i oibus reſpectu delectatōis ducere vocē illoꝝ vt. ſ. abijciam⁹ a nobis corporales delectationes. ꝛ ſic abijciētes delectatōem min⁹ peccauim⁹. quia cōcupia delectationū ducit hoies in plurima peccata. cōcludit ergo quod faciētes ea que i capitulo. ſ. ſumarie dicta ſunt maxime potuerūt adipiſci mediū ṽtutis. Deinde cū dicit. Difficile autē forſitan ꝛc̄. Oſtendit qualiť ſit determinandū medium virtutis. Et circa hec tria facit. Primo oſtēdit ei⁹ difficultatē. Secundo oſtēdit quid ſufficiat ad mediū determinādum

orē. ibi. Sed qui quidē paruū ꝛc̄. Tertio rn̄dꝫ tacite q̄ōni. ibi. Hoc aūt vſq;quo ꝛc̄. Dicit ergo primo. quod hoc. ſ. inuenire mediū eſt difficile maxime cōſiderando ſingulas circūſtātias in ſingularib⁹ operabiliū. q꞉ nō eſt facile determinandū ſic aliqualiter ſit faciendū. ꝛ reſpectu quoꝝ ꝛ in qualibet rebus. ꝛ quantū temp⁹ ſit determinādū. ꝛ hi⁹ diffinitis ſignū oſtendit quia illos qui deficiūt puta i iraſcendo q̄nq; laudam⁹. ꝛ dicimus māſuetos ꝛ qn̄ laudamus illos qui magis aggrauāt puniēdo vel reſiſtendo vocamus illos viriles. Deinde cum dicit. Sed quiquidē ꝛc̄. quid ſi ſufficiat ad mediū virtutis ꝛ dicit ꝙ ille qui parum tranſgreditur ab eo quod bene ſit ſm̄ ṽtutis nō vituperatur neq; ſi declinet ad mai⁹ neq; ad minus. q꞉ modicus receſſus a medio ṽtutis latet propter difficultatē. ſed ille qui multum recedit vituperatur quia nō latet. Deinde cum dicit. Hic aūt v̄ſq;quo ꝛc̄. R̷. cuidā tacite q̄ōni. poſſet. n. aliquis querere quātus receſſus a medio vitupereť ꝛ quātus nō. ſed ipſe rn̄dēs dicit ꝙ nō poteſt defacili determinari aliquo ſermone vſq; ad quantum tantū. ꝛ quātū aliquis recedēs a medio vituperetur. ſicut nec aliquid aliud ſenſibilium que magis ſenſu decernūť q̄ȝ ratione determinare poſſunt. hi⁹ autē que ad operationes virtutum pertinent in ſingularibus conſiſtunt. et propter hoc eoꝝ iudicium conſiſtit in ſenſu. ꝛ ſi nō in exteriori ſaltem i interiori ꝑ quē aliq̄s bene eſtimat de ſingularib⁹ ad quē pertinet iudiciū prudētie ṽt infra dicetur in. vj. ſ; hoc tm̄ hic ſufficit vt oſtēdatur quod medi⁹ habitus in oibus ſit laudabilior. ſed q̄nq; oportet declinare ad ſuperhabūdantiā. q̄nq; autē ad defectū vel propter ipſam naturā virtutis vel propter inclinatōem noſtrā vt ex ſupradictis patet. ꝛ per hunc modū facile deputetur mediū ſm̄ quoddā alq̄d bene ſit. ꝛ in hoc terminatur ſecundus liber.

Incipit liber tertius.

V Irtute itaq; ꝛc̄. Poſtq̄ȝ phūs determinauit de virtute in cōi. hic determinat de quibuſdam principijs actuū virtutis. dixerat diffiniēs ṽtutē qḋ ṽt⁹ ē habitus electiuus. eo. ſ. ꝙ virt⁹ ꝑ electōem operatur de eo. nunc ꝯſiter de electōe determinat ꝛ de voluntario ꝛ volūtate. hoꝝ triū volūtatū cōmune eſt. nā volūtarium dř omē qḋ ſponte fit. electio aūt ē eoꝝ q̄ ſunt ad finē. ſed volūtas reſpicit ipm̄ finē. diuidiť ğ ꝑs iſta i ꝑtes duas. In p̄ma detiat de trib⁹ ꝑdictis pricipijs virtuoſoꝝ actuū. In ſcd̄a ꝑte cōꝑat hi⁹ principia ac actū. ibi. Exiſtēte vtiq;

volūtabiliū ⁊c̄. Circa primū tria facit. Primo determinat de uolūtario ⁊ inuolūtario. Secūdo determinat de electōe. ibi. Determinatis autē ⁊c̄. Tertio determinat de uoluntate. ibi. Uolūtas aūt que qdē finis ⁊c̄. Circa primuꝫ duo facit. Primo ondit quid ad pn̄tē doctrinam cōſiderare pertinet de volūtario ⁊ inuolūtario. Secūdo determinat de eis. ibi. Uidētur aūt nō voluntaria ⁊c̄. Circa primū ponit duas rōes. Quarū prima ſumit̄ ex eo ꝙ ē proprīū pn̄ti conſideratōe q̄ eſt de virtutib⁹. ⁊ cōcludit ex p̄miſſis ꝙ virtus moralis de q̄ nūc agitur eſt circa paſſiones ⁊ operatiōes. ita. ſ. quod in hijs q̄ ſunt volūtaria circa opatōes ⁊ paſſiones fiunt laudes cū aliquis opat̄ ſm virtutē. ⁊ vituperia qn̄ aliquis opatur ſm viciuꝫ qn̄ autē aliqs inuolūtarie opatur ſiquidem id quod verū eſt ſm virtutē. nō meret̄ laudeꝫ. ſi autē cōtra virtutē meret̄ veniam ex eo quod inuolūtarie agit vt. ſ. min⁹ vitupereť. qn̄qꝫ āt meretur mīaꝫ vt. ſ. totaliter a vituperio reddat̄ īmunis. vel pōt diſtingui venia ⁊ mīa vt dicatur venia qn̄ diminuit̄ ſeu totaliter dimittit̄ vituperiū ſeu pena ex iudicio rationis. miſericordia aūt ex hoc ꝙ ex paſſione. laus autem ⁊ vituperiū ꝓprie debentur virtuti ⁊ vitio. ⁊ iō voluntariū ⁊ inuolūtariū ſm que diuerſificat̄ rō laudis ⁊ vituperij debet determinari ab hijs que intēdunt de virtute cōſiderare. Secūdam rōem ponit ibi. Utile aūt ⁊ legiſlatorib⁹ ⁊c̄. q̄ ſumit̄ ex cōſideratōe politica ad quā p̄ſens cōſideratio ordinat̄. ⁊ dicit ꝙ vtile legiſlatorib⁹ ꝙ cōſiderent voluntariū ⁊ inuolūtariū ad hoc ꝙ ſtatuant honores bene agētib⁹ vel penas peccātibus inquib⁹ diuerſitatē fac̄ voluntarij ⁊ inuoluntarij dr̄a. Deinde cū dicit. Uidētur autē inuolūtaria ⁊c̄. determinat de volūtario ⁊ inuolūtario. Et primo de inuolūtario. Secūdo de volūtario. ibi. Exiſtēte autē inuolūtario ⁊c̄. ⁊ rō ordinis eſt. quia iuolūtariū ex ſimplici cā procedit. puta ex ſola ignorātia vel ex ſola violētia. ſed ad volūtariū oportet plura cōcurrere. Circa primū tria facit. Primo diuidit inuoluntarium. Secundo determinat de vno mēbro diuiſionis. ibi. Uiolentū autē eſt ⁊c̄. Tertio determinat de quo ibi. Quod ꝓpter ignorātiā ⁊c̄. Dicit ergo primo qō inuolūtaria videnť eſſe aliqua dupliciter. ſ. vel illa que fiūt per violētiam vel illa que fiunt propter ignorātiā. ⁊ rō huius diuiſiōis eſt. quia inuoluntarium eſt priuatio volūtarij voluntari⁹ autē īportat motuꝫ appetitiue virtutis q̄ p̄ſupponit cognitōem apprehēſiue virtutis. eo quod bonū apprehenſū mouet virtutem appetitiuā. Dupliciter aliqd ē inuoluntariū. Uno mō per hoc ꝙ excludit̄ ipſe mot⁹ appetitiue virtutis. ⁊ hoc eſt inuoluntariū p̄ violētiam. Alio modo qꝛ excludit̄ cognitio virtutis apprehenſiue. ⁊ hoc ē inuoluntarium per ignorātiam. Deinde cū dicit. Uiolēter autē eſt ⁊c̄. determinat de voluntario per violētiam. Et circa hec duo facit. Primo oſtēdit qd ſit violētum. Secūdo excludit circa hoc errorem. ibi. Si quis autē delectabilia ⁊c̄. Circa primū tria facit. Primo oſtendit quid ſit ſimpliciter violētum. Secūdo qd ſit violentū ſm quid. ibi. Quecūqꝫ aūt propter timorē. Tertio epilogat. ibi. Qualia vtiqꝫ ⁊ eodē ⁊c̄. Dicit ergo primo quod violētum ē cuius principium extra. dictū eſt. n. quod violētia excludit motum appetitiuū. vnde cū appetit⁹ ſit principiū intrinſecū cōueniēs ē quod violētū ſit a principio extrinſeco nō omne tn̄ cuius principiū eſt extra eſt violētū. ſed ſolū ꝙ ita eſt a principio extrinſeco ꝙ appetitus interior nō occurrit nudū. ⁊ hoc eſt quod dicit qō oportet tale violentū eſſe in quo nihil cōferat. ſ. per ꝓpriū homo dicit̄ operās inquātū facit aliquid per violentiā patit̄. ⁊ ponit exemplū. puta ſpirit⁹ i. vētus per ſuā violētiā impulēt rē aliquā ad aliqueꝫ locū. vel ſi hoīes dominiū ⁊ ptātē habentes expectauerūt aliquē ꝯ ſuā volūtatem.

Deinde cū dicit. Quecūqꝫ autē ⁊c̄. oſtēdit quid ſit violētuꝫ ſm quid. Et circa hec tria facit. Primo mouet dubitationē. Secūdo ſoluit. ibi. Mixte quidā igit̄ ſunt ⁊c̄. Tertio ſolutōem manifeſtat. ibi. In opatōibus aūt ⁊c̄. dicit ergo primo quod quedā ſūt q̄ aliqs apatur ꝓpter timorē maiorē maloꝝ. qꝛ. ſ. timet incurrere. vel ꝓpter bonū aliqō. quod. ſ. timet amittere puta ſi aliquis tyrānus hn̄s in ſuo dominio ⁊ ptāte parētes ⁊ filios alicui⁹ ⁊ precipiat ei qō aliquid turpe opereť tali cōditione vt ſi opereť nō occidanť ſi nō opereť occidātur. eſt ergo dubitatio vtrū illa que ex tali timore fiunt ſint dicēda volūtaria. vel poti⁹ inuolūtaria. ⁊ ponit aliud exemplū de hijs qui ī tempeſtatib⁹ maritanis exiſtētes eijciūt res ī mari qō quidē ſimpliciter loquēdo nullus facit volūtarius. ſed ad hoc quod ipſe ⁊ illi qui cum eo ſunt ſaluerēť faciūt hoc omnes q̄ hn̄t intellectū bene diſpoſitū. Deinde cū dicit. mixte quidā igit̄ ⁊c̄. ſoluit p̄miſſam dubitationē cōcludēs eo quod dictū ē quod predicte operatōes que exteriores fiunt ſunt mixte. ſ. habētes de vtroqꝫ. de inuolūtario quidam inquātū vllus vult ſimpliciter res ſuas in mare ꝓijcere. de voluntario aūt inquātū quidā ſapiens vult hoc pro ſalute ſue perſone ⁊ aliorū ſed tn̄ magis accedūt ad volūtarias opatōes q̄ȝ ad inuoluntarias. cuius rō eſt qꝛ ex hoc ꝙ ꝓijcere res in mare vel quicquid ē ad hī⁹ pōt dupliciter cōſiderari vno modo ⁊ abſolute et in vlī. ⁊ ſic eſt inuolūtariū. alio modo ſm particulares circūſtancias que occurrūt in tpe ī quo eſt hic agendū. ⁊ ſm hoc ē volūtariū. qꝛ vo act⁹ ſunt circa ſingularia magis ē iudicāda conditio act⁹ ſm cōſideratōes ſingulariū q̄ȝ circa cōſideratōeꝫ vlm. ⁊ hoc ē ꝙ dicit qō p̄dicte pōnes facte ſūt voluntarie. tunc qō qn̄ ſūt opate. i. conſideratis oībus ſingularib⁹ circūſtantijs que p̄ tpe illo occurrunt. ⁊ ſm hoc ſingulare tempus eſt finis ⁊ cōplementū operatōis. ⁊ iō dicēdū ē ꝓprie aliquid volūtariuꝫ ⁊ inuolūtariū ſm cōſideratōem tēporis qn̄ aliquis opatur. manifeſtū ē aūt ꝙ tūc operatur volēs quod patet ex hoc quod in talib⁹ operatōib⁹ principiū mouendi organicas p̄tes. i. applicādi mēbra corporis ad operandū eſt in ipſo hoīe aliter tn̄ eſſet ſi ipſe nō mouerit mēbra ſed ab aliquo potētiori moueat̄. ea autē q̄ fiūt ex principio ītrinſeco ſunt in ptāte hoīs vt ea opereť. vel nō opereť quod pertinet ad rōem volūtarij. vnde manifeſtū ē quod tales opatōes ꝓprie ⁊ vere ſunt volūtarie. ſed tamē ſimplr̄. i. in vlī cōſiderātes eas ſunt inuolūtarie. qꝛ nullus quātū eſt in ſe eligeret operari aliquid taliū niſi ꝓpter timorē vt dictum eſt

In opatōib⁹ aūt ⁊c̄. poſtq̄ȝ phūs ſoluit dubitatōem motā circa ea que ſūt ꝓpter metuꝫ oſtēdens hi⁹ opatōes eē voluntarias hic ſolutōem manifeſtat per hoc qō laus ⁊ vituperiū honor ⁊ pena debent̄ hi⁹ opatōib⁹ volūtarijs. Et circa hec duo facit. Primo oſtēdit q̄liter hi⁹ opatōibus debeatur laus ⁊ vituperiuꝫ honor ⁊ pena. Secūdo manifeſtat difficultateꝫ circa innuētes. ibi. Eſt aūt difficile ⁊c̄. Circa primū ponit tres grad⁹ opationū talium q̄ fiunt per metū quātū ad hoc quod nomināt̄ laudū vel vituperiū. Et quātū ad primū oſtendit quod in talib⁹ opatōib⁹ quas dixit eē mixtas ex volūtario ⁊ inuolūtario. qn̄qꝫ aliq̄ laudant̄ ex eo quod ſuſtinent aliquod turpe. nō per peccatū ſed ignominiā aliquā. vel etiā aliquod triſte. i. aliquod cōmeſtatiuū ꝓpter hoc qō perſeuerēt in talib⁹ magnis ⁊ bonis. puta in aliquib⁹ vtuoſis actib⁹. quando autē accidit ecōuerſo vituperant̄ qꝛ ꝓpriū praui hoīs eſſe videt̄ ut ſuſtineret turpiſſima. i. aliqs magnas cōfuſiones pro nullo vel modico bono. nullus. n. ſuſtinet aliquod malū p̄ cōſeruatione alicuius boni. niſi illud bonū prepūderet ī corde ſuo alijs bonis quib⁹ oppō mala q̄ ſuſtinet. pertinet aūt ad inordinatōem appetitus qō aliqs parua bona p̄eligat magnis q̄ tollūt̄ p̄ magna mala. ⁊ iō cū dicit praui hoīes q̄ habēt appetitū inordinatū. Secūdū gradū pōit ibi. In aliquib⁹ āt ⁊c̄. dicēs qō ī qbuſdā opationibus ꝓpter metū factis nō meret̄ aliqs laudē ſed ſolū veniā ut ſupra aliqs inde non multū vitupereť. qn̄. ſ. opat̄ q̄dā que nō oꝫ aliqua decētia ad ſtatū ſuū cū tn̄ nō ſint multa grauia ꝓpter timorē alioꝝ maloꝝ quoꝝ ſuſtinētia excedit verā naturā ⁊ q̄ null⁹ poſſet ſuſtinere p̄cipue ꝓpter hāc cām. puta ſi aliq̄ imminēt ſuſtinere ignis aduſtionē niſi diceret aliqō iocoſū mēdaciū. vel niſi aliqua vilia obiecta opā faceret q̄ nō decerēt ei⁹ dignitateꝫ. Tertiū gdū. ibi. Quedā aūt forsaſſis ⁊c̄. dicit ꝙ q̄dā opatōes ſunt adeo male qō ad eas faciēdas nulla faciēs coactio adhiberi pōt ſed magis debet hō ſuſtinere mortē paciēdo dириſſima tormēta q̄ȝ talia opari. ſicut beat⁹ laurenti⁹ ſuſtinuit aduſtionē graticule ne idolis īmolaret. ⁊ hoc iō phūs dicit. vel qꝛ morienti ꝓpter vtutē remanet poſt mortā gloria. vl̄ qꝛ fortiter p̄ſiſtere in bonū virtutis ē tm̄ bonum vt ei eq̄pari n̄ poſſit diuturnitas vite quā vō moriendo p̄dit. ⁊ ideo dicit quod almeona. i. carmina almeone facta ab euripede poete videnť eē deriſoria in quib⁹ variat̄ ꝙ almeon coact⁹ fuit matrē occidere ex precepto patris ſui q̄ hꝫ ſibi p̄ceperat in bello thebano moriēs ad qō manifeſtat ex vxoris cōſilio. Deīde cū dicit. Eſt aūt difficile ⁊c̄. ponit duas facultates q̄ īminēter circa p̄dictas opatōes. Quarū prima pertinet ad iudiciū rōnis. ⁊ dicit qō qn̄ difficile ē iudicare quid ſit eligēdū p̄ hoc aliquis euitet malum. ⁊ q̄d mali ſit ſuſtinēdū p̄ hoc quod nō deficiat ab aliquo bono. Secūda difficultas pertinet ad īmutabilitatē affectus quā ponit. ibi. Per hoc aūt ⁊c̄. ⁊ dicit quod adhuc difficili⁹ ē morari p̄ ſeuerēter in hijs q̄ homo cognoſcit p̄ iudiciū rōnis q̄ȝ rcē iudicare. ⁊ aſſignat rōem difficultatis dicens ꝙ ſicut plurimū cōuenit ea q̄ expectantur. i. q̄ cōtinent̄ in triſticia. i. afflictiua vel doloroſa. illa aūt ad q̄ hoīes cogunt̄ p̄ timorē ſunt turpia. difficile ē autē quod effect⁹ hoīs ex timore doloris nō moueat̄ ⁊ cū illa ad que aliquis per hi⁹ cogit̄ ſunt turpia cōueniēs ē ꝙ circa eos q̄ cogūt̄ ad hi⁹ agēda per timores triſtiū fiūt vituperia. circa eos aūt q̄ ad hoc cogi nō pn̄t fiāt laude. Deinde cū dicit. Qualia vtiqꝫ ⁊c̄. epilogat q̄ dicta ſūt et quorūdā rōeꝫ aſſignat. ⁊ primo reſumit qōem principalem. ſ. qualia ſunt dicēda violenta. Secūdo reſumit rn̄ſionem quātum ad ea que abſolute violēta ſunt quoꝝ cā exteri⁹. ita quod ille qui opat̄ ꝓpter violētiā nihil conferat. Tertio reſumit de operatōib⁹ mixtis. ⁊ dicit quod illa que ſꝫ ſeipſa. i. abſolute ⁊ vlr̄ conſiderata ſunt inuoluntaria efficiuntur voluntaria ſm certū tempus. ⁊ propter certos euentus. horū aūt q̄uis ſm ſe ſint inuoluntaria. principiū eſt in operatione. ⁊ ideo dicenda voluntaria ſm hoc tempus. ⁊ pro iſtis cauſis. ⁊ ſic patet quod aſſimilantur volūtarijs q̄ȝ inuoluntarijs que ſūt voluntaria conſideratis ſingularibus in quibus operationes conſiſtūt. Quarto reſumit quod dixerat de difficultate in talibus contingēte ⁊ dicit ꝙ non eſt facile tradere qualia oporteat p̄ q̄libet. ⁊ rōem aſſignat ex hoc qō multe differētie ſunt in ſingularibus ⁊ iō iudicare de hijs non poteſt ſub certa regula cōprehendi ſi reliquam exiſtimationē prudentis.

Deinde cū dicit. Si qs aūt delectabilia rc. excludit errorē quorūdam de hijs q̄ per violētiā. qr.n. homo eſt id quod ē ſm rōem viſū eſt qbuſdā quod illud ſolū homo p ſe.i. qd voluntarie faceret quod facit ſm rōem. qn̄ aūt ꝯuenit quod homo cōtra rōem vel ꝓpter concupiſcētiā alicui⁹ delectatōis. vel ꝓpter cupiditatē alicuius exterioris boni. r iō dicebāt qd delectabilia r exteriora bona puta diuitie ſūt violenta effectiue inquātū.ſ. cum ſint quedā extrinſeca cogunt hominē ad agenduz cōtra rōem. ſed hoc improbat quinq̄ rōibus. Quaꝝ prima talis eſt. ſi exteriora inquātū ſunt delectabilia. r vident̄ bona violentiā inferūt ſeqt̄ ꝙ oīa q̄ agimus ſint violēta in rebus hūanis ſit voluntariū qa omnes homines q̄cūq̄ operant̄ gratia boꝝ.i. ꝓpter aliquod delectabile vel ꝓpter aliquod quodcūq̄ mō bonū. h aūt ē incōueniēs. ergo r primū. Secūdā rōez ponit. ibi. Et qui qdem rc. que talis eſt oēs qui operant̄ ex violētia. r inuolūtarij operāt̄ cuz triſticia. vnde r in hoc metaphiſice dr̄ quod neceſſitas eſt cōtriſtās. qr cōtrariat̄ volūtati ſed illi qui operāt̄ ꝓpter aliquod bonū ſeu ꝓpter aliquod delectabile adhipiſcēdū operātur cū delectatōe. nō ergo opant̄ p violētiaz r nolētes. Tertiā rōem ponit. ibi. Ridiculum aūt rc. r dicit quod ridiculū ē cauſari.i. cauſare exteriora bona. r n̄ incuſare ſeipſū ex eo quod reddit ſe veniale.i. pmittit ſe ſupari a talibus delectabilib⁹ ſed pōt eis inherere eo vl' quod eoꝝ. nō.n. voluntas noſtra ex neceſſitate mouet̄ a talib⁹ appetibilib⁹. ſed pōt eis īherere vel nō inherere eo ꝙ nihil eoꝝ hʒ rōem vl'is r pfecti boni ſicut felicitas quā omnes ex neceſſitate volum⁹. Quartā rōem ponit. ibi Et bonoꝝ quidē ſeipſū rc. r dicit quod rediculū eſt quod aliqs dicat ſeipſum eſſe bonoꝝ virtuoſoꝝ opationū r quod delectabilia ſint cā turpiū oponū inquātū aliciunt cōcupiſcētiam. iō autē hoc dicit eē ridiculū. qr cōtrarie opatōes reducūt̄ in eandē potētiā rationalē. ſicut in cauſam. r iō oʒ qd ſicut rō ſm ſeipſaʒ agēs ē cā virtuoſe opationis. ita etiā ſit cauſa virtuoſe opatōis ſequēdo paſſiones. Quintaʒ rōem ponit. ibi. Videt̄ vtiq̄ violentū rc. r dicit quod violentū eſt cui⁹ principiū eſt extra ita qd ille q̄ patit̄ inde vel cōferat ad actōem ſed ille q̄ agit ꝓpter bona exteriora conferet aliquid actōi. ergo quāuis pricipiū inclinans eius volūtatē ſit extra. nō tn̄ ei⁹ opatio ē violenta neq̄ ſimpliciter. quia aliquid cōfert ad opatōem neq̄ per aliquā mixtionē. qr in opatōib⁹ mixtis nō reddit̄ aliqd ſimplicit̄ violentariū. ſicut accidit hic r iō hoc operat̄ hi⁹ cuʒ triſtitia. hic aūt cū delectatōe vt dictū eſt.

q Uod aūt ꝓpter ignorātiā rc. Poſtq̄ phus determinauit de inuolūtario p violētiā. hic determinat de inuolūtaria per ignorātiam. Et circa hec duo. Primo oſtēdit qūo ſit aliquid inuolūtariū per ignorantiā Secūdo manifeſtat q̄dā que dixerat. ibi. Forte igitur nō malū rc. Circa pmū ponit duas drīas circa ignorātiā. Quaꝝ pma attēdit̄ ſm quod aliquid ſit ꝓpter ignorātiaʒ ſed diuerſimode ſe habet ad voluntatē. qn̄q̄ n. eſt volūtati contrariū. r tunc ꝓprie dr̄ iuoluntariū. qn̄q̄ aūt nō ē contrariū voluntati ſed voluntarij. ſed eſt pter volūtatem inquantum ignorat̄. r hoc nō dicit̄ inuoluntarium. dicit ergo quod hoc ꝙ ſit ꝓpter ignorātiam. ita.ſ. ꝙ ignorātia ſit cā eius vl'r eſt nō volūtariū. ex hoc qd actus voluntatis nō fert̄ in illud. nō enim pōt actus voluntatis ferri in id quod eſt penitus ignorāter. cū obiectū voluntatis ſit bonū cognitum. ſed tūc ſolum id qd ex ignorātia cauſatur dicit̄ inuoluntariū q̄ſi voluntati cōtrariū qn̄ poſtq̄ cognoſcitur inducit triſtitiam r penitentiā que eſt triſtitia q̄ eſt que qs fecit. ex hoc.n. eſt aliquid contriſtans ꝙ eſt volūtati cōtrariū vt dicitur in .v. methaphiſice. ille aūt qui ꝓpter ignorantiam opatur aliquid nō triſtat̄ vbi de hoc qd opat̄ ē illud qd poſtq̄ cognoſcit. puta ſi accipiat argentū eſtimās ſe accipere ſtannū nō poterit dici qd acceperit argentū. nō tamē cognouerunt illud eſſe argentū. nec poteſt dici qd nolens.i. cōtra ſuam voluntatem acceperit argētum tn̄ nō triſtetur de eo quod ꝓpter ignorātiā argentū accepit. ille.n. videt̄ eſſe nolēs q̄ habet triſticiam r penitudineʒ de eo qd propter ignorantiam fecit. ſicut ſi aliquis accepiſſʒ ecōuerſo ſtannū putans accipere argentum. ſed quia ille q̄ nō penitet alter eſt ab illo q̄ penitet qui dr̄ nolens vocet̄ ille eniʒ nō nolēs quia enim differt a nolente ſm rem meli⁹ ē qd habeat nomen propriū r diſtictū. Secūdam rōem ponit. ibi. Alterā autē materiaʒ rc. q̄ quidaʒ accipit̄ ſm differētiā eius quod ſit ad ignorantiam que qn̄q̄ eſt tam eius qn̄ vero procedit ex alia cauſa. dicit ergo qd alteruʒ videtur eſſe quod aliquis opatur propter ignorantiā ab eo quod aliquis operet̄ ignorant̄. qn̄q̄ aliquis operatur ignorās. ſed nō ꝓpter ignorātiam. ſicut ebri⁹ vel iratus nō operatur propter ignorantiam. ſed propter ebrietatem vel iram r tn̄ neuter eorum operat̄ ſciens quia ex ebrietate r ira cauſatur ignorantia ſimul cum tali operatōe vel ita ignorantia ſe habet vt cōicans operatōem. r nō ſicut cā eius. r ex hoc cōcludit quod ſicut qui iratur operatur ignorās nō aūt propter ignorantiaʒ ſed propter iram. ita omnis mal⁹ operat̄ nō quidā ꝓpt̄ ignorantiā. ſed ignorās in particulari q̄ bona oʒ facere. r a quib⁹ malis oporteat fugere in q̄tū.ſ. eſtimat h malū ſibi nūc eē faciendū r ob hoc homo ſibi nūc eē ceſſandū r ꝓpter hoc peccatū. quia.ſ. operant̄ q̄ nō oʒ ignorātes oēs vel ſiūt iniuſti quo ad alios. r mali quo ad ſeipſos ex quo pʒ quod ex hoc ꝙ aliquis opat̄ ignorās. r nō ꝓpter ignorātiam nō cauſat̄ inuoluntariū. qr null⁹ ꝓpter id qd inuoluntari⁹ facit ē iniuſt⁹ vel mal⁹. Tertiā driaʒ ponit. ibi. Inuolūtariū aūt vult dici. q̄ quidē ſumit̄ ex pte ei⁹ qd ignorat̄ vbi cōſiderādū ē ꝙ duplex pōt eē ignorātia. Uno mō ſm quod aliqs ignorat quid oporteat facere vel vitare. r hāc ignorātiā. dicit eē ei⁹ qd cōfert.i. quod operari oʒ. talis aūt ignorātia nō cauſat iuiolētū qr ignorātia hi⁹ nō pōt hōi habēti vſus rōis ꝓuenire niſi ex negligētia qr q̄libet tenet̄ adhibere ſollicitudinē ad ſciēdum qd oporteat eum facere vel vitare. vn̄ ſi ipſa ignorātia reputat̄ volūtaria dum hō eā non vult vitare ſicut tenet̄. ꝯñs eſt quod nec illud quod p hi⁹ ignorātiā ſit inuoluntariū iudicet̄ r hoc ē quod dicit. vult.i. natū ē dici. nō ſi qs ignorat aliquid. cōfert.i. quod ē expediens ad operādum. hoc autē pōt aliquis ignorare dupliciter. Uno mō in aliqua pticulari. puta cū aliqs ꝓpter cōcupiām eſtimat ſibi eſſe fornicādū. Alio mō in vl'i vt pʒ i extraneo q̄ opat̄ oēm fornicatōem licitā. vtraq̄ autē ignorantia ē ei⁹ quod cōfert. vnde neutrū inuolūtariū cauſat. r hoc ē quod dicit quod inuolūtariū vult illa ignorātia q̄ ē in electione. p quē.ſ. exiſtimat hoc malum ſibi nūc eē faciēdum non eſt cauſa inuoluntarij. ſed eſt magis cā malitie.i. peccati. neq̄ etiā ignorātia q̄ ē in vl'i eſt cā inuoluntarij. qr ꝓpter ignorātiā hi⁹ aliqs vituperat̄. nō autē vituperat̄ aliqs ꝓpter iuoluntariū vt ſupra habitum ē. alia autē ē ignorātia ſingularium conditionum. puta ꝙ iſta mulier ſit vxor vel qd iſte vir ſit pater vel qd iſte loc⁹ ſit ſacer. r iſta ſunt circa q̄ r in quib⁹ ē opatio humana p quoꝝ iuſtā ignorātiā aliquis meret̄ miām r veniam. eo quod ille qui ignorat aliqd hoꝝ opat̄ inuolūtarie. vn̄ pʒ qd ignorātia talium ſingularium circunſtātiaꝝ cauſat inuoluntarium. nō autē vituperat̄ aliquis ignorātia ei⁹ quod cōfert. Deinde cuʒ dicit. Forſitan igit̄ nō malis rc. manifeſtat quod dixerat.ſ. q̄ ſunt iſte circunſtātie quoꝝ ignorātia cauſat inuoluntarium. Et circa hec tria facit. Primo ꝓponit q̄ ſunt iſte circūſtātie. Secundo q̄liter ignoreēt̄. ibi. Oia quidem igit̄ rc. Tertio qualiter eoꝝ ignorātia voluntariū cauſat. ibi. Sūt oia vtiq̄ rc. Circa pmū cōſiderādū ē quod circūſtātie nihil aliud ſūt q̄ quedā ſingulares cōditōes humani actus vel ex parte ipſi⁹ act⁹. cā etiā act⁹ eſt efficiens vel finis. efficiēs ē aūt vel agēs pricipale vl' inſtrumētale. ex pte autez act⁹ tria accipi pn̄t.ſ. ipſū agēs. act⁹ mā. ſiue obiectū ipm et modus agēdi. r ſm hoc ponit phus hic. vj. circūſtātias. r dicit quod nō ē malū imo optimū determinare q̄ r quid ſint iſta ſingularia quorum ignorātia volūtariū facit r vtit̄ aduerbio dubitādi ſicut i multis alijs locis in hoc libro ꝓpter icertitudinē moralis materie. enumerās ergo h ſingularia dicit quis quod ptinet ad perſonā pricipalis agētis. r quod.ſ. agat ꝙ ptinet ad genus actus r circa quid ꝙ pertinet ad materiam vel obiectum aut apponit. r circa id quod pertinet ad mēſurā actus vt agentis.i. locū vel tēpus cū dicit vel in quo operat̄ qr oēs res exteriores videt̄ ſimilem habitudinem hr̄e ad actum humanū tulli⁹ autē h qd dr̄ circa quid cōprehēdit ſub hoc qd dr̄ quid quod autē dr̄ in quo dederit. ibi. Duas circūſtātias.ſ. in qn̄ r vbi. quātū autē ad agēs iſtrumētale ſubdit qn̄q̄ aūt ex quo puta inſtrumēto. nō.n. oīs actio ſit ſup inſtrumētū puta intelligere r velle loco autē hi⁹ ponit̄ a quibuſdam quib⁹ auxilijs. nam ille cui p̄bet̄ auxiliū vtet̄ auxilijs ſicut inſtrumētis q̄tū ad finem dicit ex cui⁹ gratia puta cū medicus vulnerat cā ſalutis. quātū aūt ad modū agendi dicit r qualiter puta quiete.i. leuiter vel vehementer i. fortiter. Deinde cū dicit. Oia quideʒ igit̄ rc. oſtēdit qualiter p̄dicte circūſtātie ignoreēt̄ r dicit ꝙ nulli⁹ eſt quod oēs p̄dictas circunſtātias ignoret niſi ſit totaliter inſan⁹ r inter ceteras circūſtantias. manifeſtū ē quod non pōt ignorare qd ſit operās. qr ſic ignoraret ſeipſum ꝙ ē impoſſibile pōt aūt ignorare illud quod quis opat̄ ſicut illi q̄ dicūt aliqua q̄ nō erāt dicēda dicunt excuſando ſeipſos qd excidit a memoria eoꝝ qd nūq̄ ſciuerunt qd talia erāt ineffabilia.i. quod talia nō erāt dicenda ſicut reuelata ſunt miſtica.i. ſecreta hyſcili i. cuiuſdā poete. ille vero q̄ talia loqt̄ ignorat facta r qd faciat qr neſcit hoc eſſe reuelationem ſecretoꝝ. r ponit aliud exēplū quātū ad facta ſicut ſagitator q̄ vult monſtrare diſcole ſuo qualiter ſit ſagitādum. r mittet aliquid.ſ. colū. talis.n. neſcit qd facit. qr neſcit ſe dimittere celū. Deinde ponit exēplū de ignorantia ei⁹ quod ē circa qd ſicut ſi aliquis filiū ſuum credat eſſe hoſtē qui impugnet domum eius. r interficiat eū ſicut quedam mulier merોris interfecit filium ſuū. r ſic patet ꝙ intelligi facto ſcit homo quid facit quia ſcit ſe interficere filiū ꝓpterea ponit exemplū de ignorātia inſtrumēti ſicut ſi aliquis in haſtiludio vtatur haſta lancea q̄ putat eē ratū datam.ſ. per amotōem ferri. vel ſi quis eſtimat lapideʒ quo vtitur eſſe puniceʒ. vltimū autem ponit exemplū de ignorātia finis. r dicit quod ſi aliquis medicus vel minutor percutiens hominē ꝓpter ſalutem corporalem vel magiſter ꝓpter ſalutē ſalutē accidat. Iſte aūt hʒ ignorantiam finis vt quidē eius quē intēdebat. ſʒ ei⁹ qui ex opere conſequitur. ignorabat.n. quod op⁹ eius ad cauſalem finē perueniret. vltimo aūt ponit exēplū de ignorātia materie actōis

puta cū aliquis eſtimat ſe leuiter ducere manū ad oſtēdēdū qualiter ſit ꝑcutiēdū ſic faciunt pugiles vt ꝑcutiāt fortiter. talis.n.ignorāter fortiter ꝑcutiat. Deinde cū dicit. Circa oīa intelligere hoc ⁊c̄. oſtēdit quō ꝓdictaruʒ ignorātia ī volūtariū cauſat. Et primo dicit ꝙ cū ignorātia poſſit eē circa quodlibet ꝓdictorū.v.que cōcurrūt ad opatōem ille videt̄ nolens ſiue inuolūtarius opari qui ignorat aliquod ꝓdictoꝝ nō aūt equaliter quātū ad oīa ſʒ ꝓcipue ſi ſit ignorātia in pricipaliſſimis circūſtātijs. Secūdo ibi. Pricipaliſſima aūt ⁊c̄. manifeſtat q̄ ſūt pricipaliſſime circūſtātie. et dicit qō principaliſſime circūſtātie eē vident̄ in quibꝰ ē opatio.i.obiectū ſiue materia actꝰ ⁊ cuiꝰ gratia.i.finis. q2 actꝰ ſpecificāt̄ ſm obiecta. ſicut autē materia ⁊ obiectū exterioris actꝰ ita finis ē obiectū interioris actꝰ volūtatis. Tertio ibi. Scōm talem vtit̄. ⁊c̄. dicit qō ignorātia ipſoꝝ nō ſufficit ad inuoluntariū. ⁊ dicit quod cū inuoluntariū cauſam dicatur ſm predictam ignorantiam ad hoc requirit̄ ad inuoluntariū quod opera ſint cū triſticia ⁊ peſſime vt ſupra dictū eſt.

Xiſtēte aūt ⁊ inuolūtario ⁊c̄. Poſtq̄ phus determinauit de inuolūtario. hic determinat de volūtario. Et prio oſ̄dit quid ſit volūtariū. Secūdo excludit circa hoc quēdā erroꝛē.ibi. Forſitan.n nō bene dr̄ ⁊c̄. Circa primū cōſiderandū ꝙ quāuis inuoluntariū videat̄ dici ſm remotōem voluntarij dr̄ aliquid ꝑ remotōem eoꝝ que cauſant inuoluntariū violētie ⁊ ignorantie ⁊ q2 vnūʒ quodq3 cognoſcit̄ ꝑ ſuā cām. iō diffinitōem voluntarij tradit remouēdō cauſas inuolūtarij ⁊ dicit quod cū inuolūtariū facit ꝙ ſcit ꝓpter vim illatā ⁊ ꝓpter ignorātiā vt ſupra. deinde voluntariū videt̄ eē cuiꝰ pricipiū ē ī ipſo operāte ⁊ ſic excludit̄ in ipſo operāte. ⁊ ſic excluditur ignorantia ita tñ quod ipſe operās ſciat ſingulares circūſtantias que cōcurrunt ad operatōeʒ. ⁊ ꝑ hoc excludit ignorātias que cauſant inuolūtariū. Deinde dicit. Forſitā enī. ⁊ primo excludit quandā erroꝛē. ⁊ primo ponit ipſum. quedā.n. putabāt quod nō eſſe illud cuius principiū ē intra in cuius ſcīa circūſtantiarū ē voluntariū. pōt.n. cōtingere qō illud pricipiū quod ē intra nō ſit appetitꝰ rōnalis que dr̄ voluptas a qua denoīat̄ volūtariū. ſʒ aliqua paſſio appetitꝰ ſenſitiui puta ira vel cōcupiſcētia vel aliquid aliud hiꝰ ꝙ phus dicit nō eē bñ dictū. Et notandū ꝙ q2 paſſiones appetitꝰ ſenſitiui excitantur a rebꝰ exterioribꝰ apprehēſis ꝑ ſenſum hic erroꝛ eiuſdem rōnis eſſe videt̄ cum eo q̄ ſupra remouit ſm q̄ dicebat̄ ꝙ res exteriores inferūt violētiaʒ. ſed illud ibi dicēdū vbi agebat̄ de violēto cuius pricipiū eſt extra. hoc aūt ē hic agēdū vbi agit̄ de voluntario cuiꝰ pricipiū ē intra. nam paſſiones intra nō ſūt. Secūdo ibi. Paꝝ q̄dē n. ⁊c̄. improbat ꝓdictā opatōeʒ. v. rōibꝰ. Quarū prima talis ē. quecūq3 opant̄ bruta aīalia ⁊ pueri opantur ſm paſſionē appetitꝰ ſenſitiui. nō autē ſm appetitū intellectꝰ q̄ carēt vſu rōis. ſi ergo ꝑ irā ⁊ cōcupiām ⁊ alias paſſiōes appetitꝰ ſenſitiui fiunt eſſent inuolūtaria ſeq̄ret̄ quod neq3 bruta aīalia nec pueri voluntarie operāt̄. Dicūt̄ autē volūtarie opari non q2 operēt̄ ex volūtate. ſʒ q2 ꝓprio motu ſpōte agūt. ita qō a nullo exteriori mouēt̄. hoc.n. dicimꝰ volūtariū quod q̄s ſpōte ⁊ ꝓprio motu opat̄. ſi ergo ꝓpter irā vel cōcupiām fiūt ſunt volūtaria. Secūdam rōem ponit.ibi. Deinde vtrū. vel q̄ talis ē ſi ea q̄ fiūt ꝓpter irā vel concupiſcētiā nō ſunt volūtaria. aut hoc ē vlr̄ verū. aut hoc ē verū ī malis. nā in bonis autē.ſ. bonis q̄ quis facit ex paſſione volūtarie faciat. mala autē nō volūtarie quod forte ita dicebāt. q2 bona cōcoꝛdāt rōi cui mala ꝯriant̄ volūtas autē in rōe ē. ſʒ hoc ſm videt̄ eē ridiculoſuʒ cū ſit cā omniū que hō facit ſiue ſint bona ſiue mala.ſ. volūtas. nō.n. quātūcūq3 ira vel cōcupīa increſcit hō ꝓrūpit ad agēdū. niſi adueniat cōſenſus rōnalis appetitꝰ. ſilr̄ etiaʒ incōueniēs videt̄ primū.ſ. quod aliquis dicat nō volūtaria bona q̄ oʒ repetere. ⁊ ſm paſſionē. nā ad ea q̄ oʒ etiā rō appetere ꝑ volūtateʒ inducit. oʒ autē in quibuſdā iraſci. puta ad cohercēdū peccata. ⁊ ſilr̄ oʒ cōcupiſcere quedaʒ puta familiaritatē vel diſciplinā. relinquit̄ ergo falſum eē quod ea q̄ ꝓpter paſſionē fiunt nō ſint volūtaria. Tertiā rōem ponit.ibi. Uident̄ autē inuolūtaria ⁊c̄.. q̄ talis ē. in violentia ſunt cū triſticia. ſʒ illa q̄ fiūt ſm cōcupiām fiūt cū delectatione: nō ergo ſūt inuolūtaria Quartā rōem ponit.ibi. Adhuc autē q̄d differūt ⁊c̄. q̄ talis ē. ſicut ſupra habitū ē q̄ ſūt volūtaria ſunt vituperāda. ⁊ fugienda. q2 nō pōt dici de inuolūtarijs q2 neq3 pōt ea hic fugere neq3 ꝓpter ea vituperat̄. ſʒ ſicut peccata que fiunt ſm cogitatōeʒ.i. ꝑ deliberatōem ſūt fugienda ⁊ vituperabilia. ita etiā peccata que fiunt ꝓpter irā vel aliā paſſionē. pōt.n. hō per voluntatē paſſioni reſiſtere. vñ ſi ꝓpter aliq̄d turpe operet̄ vituperat̄. nō ergo differunt ea que fiunt ex deliberatōe quātum ad hoc qō ſunt notiora. Quintā rōem ponit. Uidet̄ autē ⁊c̄. que talis eſt paſſiones irrōnales.i. appetitus ſenſitiui vidētur eſſe humane. inquātum ſ. appetitus ſenſitiuus poteſt obedire rationi vt ſupra dictum eſt. ergo ⁊ operationes que ſunt ab ira ⁊ concupiſcentia ex alijs paſſionibus ſunt humane inquantum. ſed nulla operatio inuolūtaria ē humana. nō.n. attribuūt̄ hōi qui operat̄ inuoluntarius neq3 ad laudē neq3 ad vituperiū. incōueniens eſt ergo dicere quod ea que fiunt ex paſſione. ſicut inuoluntaria.

d Eterminatis aūt volūtario ⁊c̄. Poſtq̄ phs determinauit de voluntario ⁊ inuoluntario. hic deṫminat de ipſa electiōe Scōo de cōſilio qō in diffinitione electiōis ponit̄.ibi. Conſiliant̄ aūt vtꝝ de oibus ⁊c̄. Circa principium duo facit. Primo oſtendit ꝙ ad ꝓſentem doctrinā ꝑtinet conſiderare de electiōe. Scōo inquirit quid ſit electio.ibi. Electio vtiq3 voluntariū. Dicit ḡ primo ꝙ poſtq̄ determinatum eſt de voluntario ⁊ inuoluntario cōſequēſ eſt ꝙ pertranſeat de electione determiare: q2 ſ breuiter ꝓponit ea que ſunt neceſſaria ad cōſiderandū de electione. ꝙ aūt ad hanc doctrinaʒ ꝑtineat de electione determinare ꝓbat ꝑ electionē maxime videt̄ eſſe ꝓpria virtuti de qua ad pñs principalit̄ intendit̄. ⁊ huiuſmodi rō manifeſtat̄ ex eo ꝙ cum ex habitu v̄tutis procedat. ⁊ interior electio: ⁊ exterior opatio mores virtuoſi vel vicioſi magis diiudicant̄ ex electione q̄ ex opibus exterioribus. oīs.n. v̄tuoſus eligat bonū ſed q̄n̄q3 nō operat̄ opus virtutis. nō tñ ex electione virtuoſa ſed ex timore: vel ꝓpter aliqueʒ incōuenientē finem. puta ꝓpter inanē gloriam vel ꝓpter aliquid aliud huiuſmōi. vnde pʒ ꝙ ad pñtem intentionē pertinet cōſiderare de electione. Deinde cuʒ dicit. Electio vtiq3 ⁊c̄. oñdit quid ſit electio. Et p̄mo inq̄rit q̄d ſit electio. Secundo dr̄ias ipſiꝰ.ibi. Dicētes aūt ipſaꝝ ⁊c̄. Tertio cōcludit dr̄iam eius.ibi. Quidē igit̄ vel quale ⁊c̄. genus autē electionis eſt voluntariū: quia predicat̄ vlr̄ de electione. ⁊ eſt in plus. vnde dic̄ p̄mo ꝙ oīs electio eſt quoddā voluntariū. non autē oīno ſunt idem electio ⁊ voluntarium. ſed voluntarium eſt in plus: quod ꝓbat duplici rōne. Quaꝝ primam ponit ibi. Uoluntario quidē enī ⁊c̄. que talis eſt. Pueri ⁊ alia aīalia coīcant ipſo voluntario inq̄ʒtum.ſ. ꝓprio motu aliquid ſponte operant̄: vt ſ̄ dictum eſt. nō aūt coīcant electione: q2 nō operant̄ ex deliberatione quod requirit̄ ad electionē. ergo voluntariū eſt ī plus q̄ electio. Scōaʒ rōnem ponit ibi. Et repente ⁊c̄. que talis eſt. Ea que repente facimus. dicimus enim voluntaria: q2.ſ. principium in nobis eſt. nō autē dicunt̄ eſſe ſm electionē. q2.ſ. non fiunt ex deliberatione. ergo voluntariū eſt ī pluſ q̄ electio. Deinde cū dicit. Dicētes ipſam āt ⁊c̄. Inueſtigat dr̄ias electionis ꝓbando.ſ. eam differre ab his cum quibus videt̄ cōcurrere. Et circa hoc duo facit. Primo ꝓponit quod intēdit. Scōo ꝓbat ꝓpoſitum.ibi. Non enī cōe ⁊c̄. Dicit ḡ primo quod quidē dixerunt electioneʒ eſſe concupiām: quia.ſ. vtrunq3 importat motū appetitus in bonum. quidam autē poſuerūt electionem eſſe iram forte ꝓpter hoc ꝙ in vtraq3 eſt quidam rōnis. iratus.n. inquantum iudicat iniuriam illatā eſſe dignam vindicta. quideʒ vo cōſiderantes ꝙ electio eſt ſine paſſione. attribuūt electionē ꝑti rōnali vel inquantum ad appetitum dicētes eſſe voluntatē quandā opinionē ⁊ ſilr̄ in his methaphiſice cōprehendunt̄ omīa ꝓncipia humanoꝝ actuum. que.ſ. rō ad quā pertinet opīo appetitus rōnalis que eſt voluntas appetitus ſenſitiuus qui dr̄ iniraſcibilis ad quā ꝑtinet. ⁊ cōcupiſcibilis ad quā pertinet cōcupīa Dicit aūt phs ꝙ nō attendunt̄ recte dicere quidem electionē eſſe aliquid eoꝝ. Deinde cum dicit. Non enim cōe ⁊c̄. ꝓbat ꝓpoſita. Et p̄mo oſtendit ꝙ electio nō ſit concupīa. Scōo ꝙ nō ſit ira.ibi. Illi autē ⁊c̄. Tertio ꝙ nō ſit volūtas. ibi. Sed neq3 voluntaſ ⁊c̄. Quarto ꝙ nō ſit opinio.ibi. Neq3 iam opīo ⁊c̄. Circa primuʒ ponit quattuoꝛ rōnes. Quaꝝ p̄ma cōis concupīe ⁊ ire ⁊ eſt talis cōcupīa ⁊ ira coīter inueniunt̄ in hominibus ⁊ in aīalibus irrōnalibus nō inuenitur electio: vt dictum eſt. ergo electio nō eſt in concupiſcentia: neq3 ira. Secundā rōnem ponit ibi Et incōtinens ⁊c̄. que talis eſt. Si electio eēt cōcupiſcētia quicūq3 operat̄ eligens operaret̄ concupiſcens: ⁊ ecōuerſo. hoc aūt eſt falſum: quia incōtinens operat̄ ſm cōcupīam: nō autē ſm electionem: q2 non eminet ꝓprie electioni ꝓpter concupīam. cōtinens aūt ecōuerſo opat̄ ex electiōe nō aūt ex ꝯcupīa cui per electionē reſiſtit vt ī in ſeptimo patebit. ergo electio nō eſt idem concupīe. Tertiam rōnem ponit ibi. Et electiōi quidem ⁊c̄. que talis. concupīa ꝯriat̄ electioni ī eo.ſ. qui eſt cōtinens vel incōtinens. cōtrarium enī eligit vterq3 ſm rōnem ei qui cōcupiſcit ſm appetitiuum ſenſitiuum. in neutro autē cōcupiſcentia ꝯriat̄ concupīe. q2 tota concupīa vtriuſq3 ad idem tendit.ſ. ad delectabile ſenſus. nō eiʒ eſt autē intelligendū ꝙ nulla ꝯcupīa cōtrariet̄ alteri concupīe ꝯrioꝝ. puta cuʒ vnus cōcupiſcit moueri ⁊ alius quieſcere. ergo pʒ ꝙ electio non ſit idem concupīe. Quartam rōnem ponit ibi. Et concupīa quidē ⁊c̄. que talis eſt. Cōcupiſcētia ſemper eſt cum delectatione.ſ. ꝓpter pñtiam rei cōcupite. vel cū triſticia ꝓpter eius carentiā ad oēm enī paſſionē ſequit̄ delectatio ⁊ triſticia. vt ī ſcōo habitum eſt. ſed electio non eſt ex neceſſitate cum delectatione vel triſticia. poteſt enī abſq3 omni paſſione: tñ ſaluo iudicio rōnis. ergo electio nō eſt cōcupiſcētia. Deinde cum dicit. Ira autē ⁊c̄. oſtendit ꝙ electio nō ſit idem ire. ⁊ dicit ꝙ ad hoc ꝙ electio nō minus ē ira q̄ concupīa. quia etiam ſm apparentiā ea que facta ſunt ꝓpter iram nō vident̄ eſſe facta ſm electionem. eo ꝙ ꝓpter velocitatem motus ire ea que fiunt ex ira maxime ſunt repentina. q̄uis.n in ira ſit aliquis vſus rōnis inquātum.ſ. iratus incipit audire rōnem iudicantē: quod in ira oʒ iudicari non tamē ꝑfecte audit eam determinātem modū ⁊ oꝛdinem vindicte. vnde ira maxīe excludit deliberationē: que requirit̄ ad electionem. Concupiſcētia autē vita repente operat̄. vnde ea que fiunt ſm cōcupīam nō vident̄ eſſe remota ab electione ſicut ea que fiunt ꝑ iram.

Deinde cum dicit. Sed neq3 voluntas ⁊c̄.

oſtendit diām electiōis ad voluntatē. Et pmo ꝓponit quod intēdit. Scḋo ꝓbat ꝓpoſitum. ibi Electio quidem eni ꝛc. Tertio cōcludit rōnem differentie. voluntas q̄uis videat̃ eſſe ꝓpinqua voluntati vtrūq; pertinet ad vnā potentiam. ſ. ad appetitum rōnalem qui voluntas dr̃. ſed voluntas nominat huiuſmodi potētie relatum in bonum: ſm ꝙ ptinet ad noſtrā operationē per quam in aliquod bonum ordinamur. Deīde cum dicit. Electio quidem. n. ꝛc. ꝓbat propoſita tribus rōnibus. quaꝝ prima talis eſt. Electio. n. quia refert̃ ad noſtram opationē nō dr̃ eſſe impoſſibilium. ⁊ ſiquis ſe eligere aliquod impoſſibiliū videbit̃ eſſe ſtultus. Sed voluntas quia reſpicit bonum abſolute pōt eſſe cuiuſcunq; bōi: licʒ ſit impoſſibile. ſicut aūt pōt valere eſſe imortalis quod eſt ipoſſibile ſm ſtatum huius corruptibilis vite. ergo electio ⁊ voluntas nō ſunt idē. Secundā rōnem ponit. ibi. Et voluntas quidē eſt ꝛc. Voluntas alicuiꝰ poteſt eſſe circa ea que non fiunt ꝓpter ipm ſicut ille qui tranſpicit duellum poteſt velle ꝙ vincat aliquis hypocrita. ſ. ſimulacā gerens perſonā: puta qui ingreditur campum: quaſi pugil cum nō ſit pugil. vel etiam cū vincat ille qui vē eſt athletas nullus eligit talia que fiunt per aliā. ſed ſolum illa eſtimat poſſe nō ipm cuius electio differt. Tertiam rōnem ponit ibi. Ad hoc aūt voluntas ꝛc. dicit ꝙ voluntas magis eſt finis q̄ʒ eius qḋ eſt: quia ad ea q̄ ſunt ad finē volumꝰ ꝓpter finē. propt̃ qḋ autē vnūqḋq; illud magis. ſed electio eſt ſolum eoꝝ que ſunt ad finem: q2 finis preſupponit̃: vt iam preordinat̃. ea vō que ſunt ad finē inquantum vt a nobis diſponēdo in finem: ſicut ſanitatem que eſt finis medicationis volumus principalit̃ ſed eligimus medicinalia per que ſanemur. ⁊ ſimiliter volumus eē felices qḋ eſt vltimus finis. ⁊ hoc dicimus nos velle: ſed nobis cōuenit dicere ꝙ eligamus nos eſſe felices. ergo electio n̄ eſt idē voluntati. Deinde cum dicit. Vniuerſaliter autē ꝛc. ponit rōnem totius diē ad quā vniuerſalit̃ omnes predicte differentie referunt̃ ⁊ dicit ꝙ electio videt̃ eſſe circa ea que in poteſtate noſtra. ⁊ hec eſt cā quare nec eſt impoſſibilium. neq; eoꝝ que per alios fiunt. neq; finis que eſt plurium preſtitent̃ nobis.

n Eq; iam operatio vtiq; erit ꝛc. Poſtq̄ phs oſtendit ꝙ electio nō eſt idem. neq; cōcupiē neq; ire que pertinēt ad appetitum ſenſitiuum neq; etiam voluntati que ptinent ad appetitum rōnalē. hic oſtendit ꝙ eſt idem opiōni que pertinet ad ipſam rationem. Et circa hoc tria facit. Primo oſtendit ꝙ electio non eſt idem cuilibet opiōni. Scḋo ꝙ non eſt idem ſpēaliter opiōni que eſt de operandis a nobis. ibi. Sed neq; cuidā ꝛc. Tertio mouet quandā dubitationē quam inſolutā relinquit ſi alr̃ poſſit opiō vl̃r ſumpta. ⁊ hoc probat duabus rōnibus. quaꝝ prima talis. opiō pōt eē circa oīa: ⁊ nihil minus circa eťna ⁊ ipoſſibilia. ſed circa ea que ſunt in poteſtate noſtra. ſed electio eſt ſolum circa ea que ſunt in nobis: vt dictum ē. ergo electio nō eſt idem opiōni. Tertiam rōnē ponit. ibi. Et falſo ⁊ vero ꝛc. que talis eſt ea que diuerſis dn̄is diuidunt̃ differunt nec ſunt idem. ſed opiō diuidit̃ vero ⁊ falſo quod ptinet ad vim cognitiuam cuius obiectum ē verum nō autē diuidit̃ bono ⁊ malo quibus diuidit̃ electio que ptinet ad vim appetitiuā. cuius obiectum ē bonum. ⁊ ex hoc cōcludit ꝙ electio nō ē idem opinioni vl̃r accepte. ⁊ hoc eſt adeo manifeſtum qḋ nullum ꝯrium dicit. Deinde cum dicit. Sed neq; cuidaʒ ꝛc. oñdit ꝙ electio non eſt idem opinioni: que ſcilʒ eſt de his que cadunt ſub noſtra opiōne. ⁊ hoc oſtendit duabus rōnibus. quaꝝ pma talis eſt. ex hoc ꝙ eligimus bona vel mala dicunt̃ quales quidam enī boni vel mali. non autē ex h̄ ꝙ opinamur bona vel mala. ſunt vera vel falſa dicunt̃ boni vel mali. ergo electio nō eſt idem opiōni que ē de eligibilibꝰ. huiuſmōi diē āt rō eſt: q2 bonus vel malus dicit̃ aliquis nō ſm potentiā ſed ſm actum vt habet̃ in nono methaphiſice. i. nō ex hoc ꝙ eſt potens bene opari. ſed ex hoc qḋ bene opat̃ ex hoc autē qḋ eſt pfectus ſm intellectū ſit hō potens bene operari. nō autē bene operans. ſic ille qui habet habitum grāmatice ex hoc ipō potens bene loqui cōgrue. ſed ad hoc ꝙ cōgrue loquat̃. requirit̃ ꝙ hoc velit ꝙ habitus eſt quo qſ agit cum voluerit. vt dicit ꝯmen. in tertio ḋ aīa vnde pʒ ꝙ bona faciūt hominē bene opari. ſed quācunq; potentiā vel habitum rōni obedientem. ⁊ iō aliquis dr̃ ſimplr̃ bonus homo ex hoc ꝙ hʒ voluntatē. ⁊ ex hoc autē ꝙ hʒ bonum intellectum nō dr̃ bonus homo ſimplr̃: ſed ſʒ qḋ puta bonus grāmaticus vel bonus muſicus. ⁊ iō quia electio ptinet ad voluntatē: opiō autem ad intellectum: ex electione dicunt̃ boni vel mali. nō autē ex opiōne. Secundā rōneʒ ponit ibi. Et legimus quidē ꝛc. electio pcipue reſpicit actiones noſtras. eligimus. n. qḋ accipiamus h̄ vel fugiamus vel quicqḋ eſt aliud quod ad actiōes noſtras ptinet. ſed opiō principalr̃ reſpicit res. opinamur. n. quid eſt hoc puta ꝙ eſt panis. vel aliquid conferat: vel qualr̃ ſit eo vtendum. non eſt aūt opiō in pncipio circa opationes noſtras puta quid opinemur nos accipe aliquid vel fugere: q2 actiones noſtre ſunt quedā ſingularia cōtingētia ⁊ cito tranſeūtia. vnde eaꝝ cognitio vel opiō nō multum querit̃ ꝓpter veritatē que ſit in eis: ſed ſolum ꝓpter opus. ergo electio nō eſt idem opiōni. Tertiā rōnem ponit ibi. Et electio quidē laudat̃ ꝛc. que talis eſt. bonum electionis in quadā rectitudine cōſiſtit. puta ꝓut ṡ appetitus recte ordinat aliquid in finē. ⁊ hoc ē quod dicit ꝙ electio magis laudat̃ in hoc qḋ ē eius ius. oportet q̄ſi recte. ſed opiō laudat̃ in h̄ ꝙ vē ē alicuius. ⁊ ſic bonum ⁊ pfectio opiōnis eſt veritas. quoꝝ aūt ſunt diuerſe opiōnes pfectiones. ⁊ ipſa ſunt diuerſa. ergo electio non eſt idem opiōni. Quartam rōnem ponit ibi. Et legimus quidem ꝛc. que talis eſt. electio cū quadā certitudine. Illa. n. eligimus que maxime ſcimꝰ eſſe bona. ſed opiō eſt ſine certitudine. opinamur. n. illa que multum ſcimꝰ eſſe natura. ḡ nō ſunt idem. Quintam rōnem ponit. ibi. Et nūerʒ ꝛc. ſi enī opiō ⁊ electio eſſent idem oporteret ꝙ idem eſſent illi qui eligunt optima: ⁊ qui habet veram opiōnem de eis. ſed hoc pʒ eſſe falſum. q̇dam enī vere opinant̃ in vl̃i quid ſit melius. ſed ꝓpter maliciam nō eligunt quod melius ē: ſed quod ē deteriꝰ. ergo electio ⁊ opiō nō ſunt ideʒ.

Deinde cum dicit. Si auteʒ poſſit ꝛc. mouet quādā dubitationē: vtꝝ. ſ. opinio pcedat electionē vel ſequat̃ ad ipſam. ⁊ dicit ꝙ hoc nihil differt ad ꝓpoſitum: q2 nunc nō intēdimus determinare ordinē eoꝝ: ſʒ ſolū vtꝝ electio ſit idē alr̃ pinioni. ſciendū tñ ꝙ optineat vim cognoſcitiuam p ſe loquendo ꝓcedit altiorem que ptinet ad vim appetitiuam que mouet̃ ad cognoſcitiuam p accidens nō cōuenit qñq; ꝙ opiō ſequitur electionem. puta cū aliquis ex affectu eoꝝ q̄ diligit mutat opiōneʒ quā pus habebat. Deinde cum dicit. Quid igit̃ ꝛc. oñdit quid ſit electio ⁊ dicit ꝙ cū nō ſit aliquod quattuor predictoꝝ oʒ conſiderare quid ſit ſm genus vel quale qḋ ē ſm differentiā. ⁊ q̄tum ad genus videtur ꝙ ſit voluntarium. nō tñ omne voluntariū eligibile: vt ṡ dictum eſt: ſed voluntariū pcōſiliatū. ⁊ ꝙ hec differētia ſit attēdēda, manifeſtat p hoc ꝙ conſilium eſt actus rōnis: ⁊ ipſa electio oʒ ꝙ ſit cū actu rōnis ⁊ intellectꝰ. ⁊ hoc videt̃ ſubſignare. i. occulte ſignificare ipm nomen eius quod ſignt vt aliquis pre alijs accipiat̃. hoc ptinet ad rōnem conferentē: vt vnum alijs preferat̃.

c Onſiliant̃ autē vtꝝ de oībus ꝛc. Poſtq̄ phs determinauit de electione. hic determinat de conſilio. Et primo de cōſilio ſm ſe. Scḋo per compationē ad electionē. ibi. Cōſiliabile autē ꝛc. Circa primū duo facit. Primo oſtendit de quibus debeat eſſe conſilium. Scḋo determinat de mō ⁊ ordine cōſiliādi. ibi Conſiliamur autē nō de finibus ꝛc. Circa primū duo facit. Primo oſtendit de quo eſt intētio. Scḋo exequit̃ ꝓpoſitum. ibi. De eternis āt ꝛc. Circa primū duo facit. Primo ꝓponit qōnem quam tractare intendit. Et eſt qō. vtrum homines conſilient̃ de oībus rebus: ita ꝙ vnūquodq; ſit conſiliabile aut quedā ſint in quibꝰ nō eſt cōſilium. Scḋo. ibi. Dicendū aūt de quo qñq; conſiliat̃ aliquis inſpiciens qui. ſ. hʒ vſum rōnis: ſed peruſus. vel inſanus qui totaliter vſu rōnis caret. ſed illud vē dr̃ cōſiliabile de quo cōſiliant̃ hoīes habētes intellectum recte diſpoſitum. tales enī nō conſiliant̃ niſi de rebus q̄ in natura ſua talia ſunt vt de eis conſilium haberi debeat: q̄ ꝓpe dicunt̃ conſilia. Inſipientes enī qñq; cōſiliant̃ etiā de his q̄ in natura ſua ſūt talia vt de eis cōſilium haberi nō dēat. Deinde cum dicit de eternis aūt ꝛc. oñdit de quibus ſit cōſiliū. Et pmo diſtiguēdo res ſm cās ſuaſ. Secundo diſtinguēdo eas ſm cās quaſcunq;. ibi. Et quidem circa cās quaſcunq; ꝛc. Tertio diſtiguendo eas ſm autē eaꝝ reꝝ ꝓprietates. ibi. Cōſiliari autē oʒ ꝛc. Circa pmum duo facit. Prio oſtendit de quibus nō ſit cōſilium. Scḋo concludit de qbꝰ ſi ꝯſiliū. ibi. Cōſiliamur āt ꝛc. Tertio oñdit conditionē ſequi ex pmiſſis. ibi. Hec autē ⁊ ſunt reliqua ꝛc. Circa pmum duo facit. Primo dicit ꝙ nullus cōſiliat̃ de eternis. i. de his que ſemp ſunt ⁊ ſine motu. huiuſmodi aūt ſunt ⁊ illa quoꝝ ſubſtātie motui nō ſubduntur ſicut ſepata: ⁊ ipſa mūdi vniuerſitas. vel etiā ea que ⁊ ſi ſm ſe ſint in materia mobili: tamen ſm rōnem ab huiuſmodi materia abſtrahunt̃ ſicut ſunt mathe. vnde ponit exemplum de diamate quadrati ⁊ coſta. i. latere eius. de quibus nullus cōſiliat̃ an ſint cōmenſurales. Scḋo ibi. Neq; de his ꝛc. dicit etiā ꝙ nullus cōſiliat̃ de his q̄ ⁊ ſiue moueant̃. motꝰ tñ eoꝝ ſemp eſt vniformis ſiue vniformitas motus eoꝝ ſit ex neceſſitate nō ꝓpter aliquam aliā cām: ſicut ea que ſunt neceſſaria per ſeipſa ſiue hoc ſit p naturā corpoꝝ mobilium: ſiue hoc ſit ꝓpter aliquam cām ſepatam ꝓut ponit̃ ſubſtātie ⁊ materiales mouētes orbes celeſtes: de quibus hic loquit̃. vnde exemplificat de uerſionibus. i. de circularibus motibus ſolꝰ ⁊ artibus eius ꝛc. Tertio ibi. Neq; de his que alius ꝛc. dicit ꝙ neq; etiā eſt conſilium de his q̄ in motu cōſiſtunt. ⁊ vt in pluribꝰ eodē mō fiunt. aliquādo tñ lʒ in paucioribus alr̃ accidat: ſicut ſunt ſiccites q̄ vt frequētius accidunt ī eſtate: ⁊ hymbres q̄ vt plures accidūt in hyeme lʒ qñq; alteriꝰ. ibi. Neq; de his ꝛc. dicit ꝙ neq; conſiliū in his que fiūt a fortuna ſicut de inuentione theſauri. ſic. n. ea de quibus ṡ habitum ē: nō ſunt ex opatione nr̃a. ita a fortuna n̄ poſſūt eſſe ex noſtra pdicatione: q2 ſunt ꝓpter viſa ⁊ ꝓpter intentionē in q̄nto. ibi. Sed neq; de humanis ꝛc. ⁊ dicit ꝙ nō ſolum hoīes nō conſiliant̃ de neceſſarijs ⁊ naturalibus ⁊ fortuitis: ſʒ nec etiā de oībus rebus humanis: ſic lacedemonij nō conſiliant̃ qualr̃ ſcythe q̄ ſunt ab eis valde remoti optīe debeāt cōuerſari. ⁊ ſubiungit rōnem cōem reſpondētē oībus pdictis cū dic. Nō enim fiet ꝛc. q2. ſ. nihil eoꝝ: que. ſ. vel ſūt neceſſaria vel naturalia vel fortuita vel per alios hoīes facta ſic p nos. Deīde cum dicit Cōſiliamur autē ꝛc. dicit quaſi cōcludēs ex premiſſiſ de quibus ſit cōſilium. ⁊ dicit ꝙ cōſiliamur de opabilibus q̄ ī nobis. i. ī noſtra poteſtate exiſtūt cōſilium autē opm ordinat̃. Deīde cum dic. Hec autē ſūt ꝛc. oſtēdit hoc ſequi pmiſſis: q2. ſ. per pmiſſa de quibus dictum ē qḋ nō eſt conſilium iſta ſola ſunt reliqua. i. ea q̄ ſūt ī nobis de quibus dicimus eē ꝯſiliū: ⁊ hoc ꝓbat diuidēdo

cāſ. vident᷑. n. cauſe quattuoꝛ reꝝ. ſ. materia q̄ ē pꝛincipium motus: ſiue eoꝝ que ſemꝑ eodē mō mouent᷑ ſiue eoꝝ que vt in pluribus vniformit᷑ motus ſeruant. ⁊ nccīs que eſt cā que ſemꝑ eodem mō ſunt ſine motu. ⁊ foꝛtuna que eſt cā ꝑ accidens pꝛeṫ intentionē agentis. ſub qua etiaꝫ cōꝑ̄hendit᷑ caſus. ⁊ ꝑ̄ter has cās adhuc eſt cā intellectus. ⁊ quicq̇d eſt ad aliud qḋ ꝓducit id qḋ per hominē ſit ſic᷑ voluntas ⁊ ſenſus: ⁊ alia huiuſmodi ꝑ̄ncipia. ⁊ hec cā diuerſificat᷑ ſm̄ diuerſos hoīes: ita ꝙ ſinguli hoīes conſiliant᷑ de his opabilibus que pn̄t fieri per ipſos: ex quo de his que per alias cās fiunt: conſilium nō eſt dictū. Deīde cū dicit. Et quidē circa certas ⁊c̄. oñdit de quibus pōt eē cōſilium ſicut diuerſas artes opatiuas ſm̄ quas opamur ea que ī nobiſ ſunt. Et circa hoc duo facit. Pꝛimo oñdit circa quas artes ſit cōſilium: ⁊ circa quas nō. ⁊ dic̄ ꝙ circa illas opatiuas diſciplīas que hn̄t certos modos opandi: ⁊ ſunt ꝑ ſe ſufficientes: ita. ſ. ꝙ effectus opis eoꝝ nō dependet ex euētu aliquiꝰ extrinſeci, circa quas inq̄tū artes nō ē cōſiliū ſicut de litteris cōſiderandis. ⁊ huiuſmodi rō ē. qꝛ nō conſiliamur niſi in dubijs. nō eſt autem dubium qualr̄ debeat ſcribi: qꝛ certus ē moduſ ſcribēdi: ⁊ non ē modus ſꝫ dependet ex defectu ſcripture nō ex arte ⁊ manu ſcribētis. ſed ḋ his eſt cōſilium quecūq; fiant ꝑ nos. i. in quibus oꝫ nos determinari qualr̄ fiant. quare nō ſunt ī ſe certa ⁊ determinata. Scḋo ibi. Non ſit aūt ⁊c̄. oñdit ꝙ de his nō idem cōſilium ſed de quibuſdam magis ⁊ de quibuſdā minus. Et ꝑ̄mo oſtēdit hāc dr̄iam inter artes opatiuas ad inuicem ⁊ dicit ꝙ nō ſemꝑ de his que per nos determinant᷑. ſilr̄. i. equali dubitatione cōſiliant᷑: ſed de quibuſdā magis que ſunt minus deṫminata: ⁊ ī quibus plura exterioꝛa oꝫ cōſiderare: ſic᷑ in arte medicinali in qua oꝫ attendere ad virtutē nature eius qui infirmat᷑. ⁊ in negociatiua in qua oꝫ attendere ad neceſſitates hominū ⁊ habundātiam reꝝ venalium. ⁊ in gubernatiua in qua oꝫ attendere ad flatus ventoꝝ. In his magis cōſiliamur quod in arte gignaſtica. i. luctatiua ⁊ exercitatiua que magis hꝫ certos ⁊ determinatos modos quāto ꝑ̄dicte artes ſunt minus certe. ⁊ idem eſt in alijs artibus. Scḋo ibi. Magis aūt ⁊c̄. oñdit dr̄iam quātum ad neceſſitatē conſilij inter artes opatiuas ⁊ ſcīas ſpeculatiuas. ⁊ dic̄ ꝙ magis neceſſe habemus cōſiderari circa artes. ſ. operatiuas q̄ꝫ circa diſciplinas. ſ. ſpeculatiuas in quibus nō eſt cōſilium q̄ꝫtum ad ea de quibus ſunt huiuſmodi ex neceſſitate vel ex natura: ſed q̄ꝫtū ad vſum eaꝝ: vtputa quō vel quo oꝛdine ſit in eis ꝓcedendū: in quo tn̄ minus eſt neceſſe conſiliari q̄ꝫtum in ſcientijs pꝛacticis circa q̄s magis dubitamꝰ ꝓpter magnā neceſſitatem: quia in iſtis artibꝰ accidit. Deinde cuꝫ dicit. Conſiliari aūt oꝫ ⁊c̄. oſtendit de quibꝰ debeat eſſe cōſilium cōſiderando cōditiones ipaꝝ rerum. Et circa hoc ponit tres cōditiones reruꝫ de quibus eſt cōſilium. Et ꝑ̄mo dicit ꝙ opoꝛꝫ conſiliari de his que ſepius accidunt. tamē qꝛ poſſunt aliter euenire incertum eſt qualr̄ contīgat. ſi quis enī vellet in coſilium deducere ea q̄ rariſſime accidunt: puta ſi pōs lapideus ꝑ queꝫ tranſeundē eſt cadat. nunq̄ꝫ homo aliquid operaret᷑. Secūdo. ibi. In quibus ⁊c̄. dicit ꝙ opoꝛtet conſiliari de illis in quibus nō eſt determīatum qualr̄ opoꝛteat ſententiare in his que ſunt lege ſtatuta: ſed foꝛte in caſibus in quibus non eſt aliquid lege determinatum. Tertio. ibi. Cōſiliatoꝛes autē ⁊c̄. dicit ꝙ aſſumimus nobis aliaſ ad conſiliandū in rebus magnis nō credentes nobiſipſisꝰ vt ſimus ſufficientes ad diſcernendum quid opoꝛteat nos facere: ⁊ ſic patet ꝙ cōſilium non debet eſſe de minimis quibuſcunq; ſed de rebus magnis.

C Onſiliamur vt de finibus ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phs oſtendit de quibus ſit conſilium. hic determinat de modo ⁊ oꝛdine cōſiliandi: ⁊ quia cōſilium eſt quedam inquiſitio Circa hoc duo facit. Pꝛimo oſtendit modū cōſiliatiue inquiſitionis ſm̄ effectum eius. ibi. Et ſi quidem impoſſibile enim ⁊c̄. Scḋo oſtendit huius inquiſitionis tantū. ibi. Videt᷑ auteꝫ quēadmodum ⁊c̄. Circa pꝛincipium duo facit. Pꝛimo pōit modū cōſiliādi. Secūdo manifeſtat q̄ dixerat. ibi. Qui enim cōſiliat᷑ ⁊c̄. Cum auteꝫ cōſilium ſit quedam inquiſitio pꝛactica de operabilibus neceſſe ē ꝙ ſicut in inquiſitione ſpeculatiua ſupponunt᷑ pꝛincipia ⁊ quedam alia inquiruntur: ita etiam cōſilio ſiat. vnde ꝑ̄mo oſtēdit quid ſupponit᷑ in cōſilio. Secundo quid in cōſilio querat᷑. ibi. Sed ponentes finem ⁊c̄. Eſt aūt conſiderandū ꝙ in operalibus finis eſt ſic᷑ pꝛincipium qḋ ex fine dependet neceſſitas opabilibus: vt dicit᷑ in ſecūdo phiſicoꝝ. ⁊ ideo opoꝛtet finem ſupponere: ⁊ hoc eſt qḋ dicit ꝙ non cōſiliamur de finibus: ſed de hiſ que ſunt ad fineſ ſicut de ſpeculatiuis non inquirit᷑ de pꝛincipijs ſed de cōcluſionibus. hoc autem quod dixerat manifeſtat per exempla: quia ſi medicus nō cōſiliat᷑ an debeat ſanare infirmum. ſed hoc ſupponit q̈ſi finem: nec in rethoꝛicis conſiliat᷑ ſi debeat ꝑſuadere. ſed ītēdit quaſi finē. nec etiā politicꝰ ⁊ rectoꝛ ciuitatis cōſiliat᷑ an coꝛpꝰ homis qui conſiſtit incōuenientia volenter. ⁊ ſic nullꝰ alioꝝ operantium cōſiliat᷑ de fine. Deinde cū dicit. Sed ponentes finem ⁊c̄. oſtendit de quibus ⁊ quō ſit inquiſitio conſilij. Circa qḋ tria facit. Quoꝛum pꝛimum eſt ꝙ ſuppoſito aliquo fine. pꝛima intētio conſiliantium eſt qualr̄. i. quo motu vel actione poſſit perueniri ad illum finē ⁊ per que inſtrumēta opoꝛtet moueri vel agere ad finem puta per equum vel nauem. Secunda autem intentio quando ad finem aliquid per plura poteſt ſiue inſtrumēta ſiue actiones per quid eoꝝ ⁊ facilius ⁊ melius perueniatur. ⁊ hoc ꝑtinet ad iudicium in quo quandoq; aliq̄ deficiunt bene ſe habētes in inuētione viarum ad finē. Tertia āt ītētio ē ſi contingat ꝙ ꝑ vnuꝫ ſolum inſtrumentū vel motum vel per vnū optime perueniat᷑ ad finem: vt pꝛocuret᷑ qualit᷑ per hoc ad finem perueniat᷑. ad quod requirit᷑ conſtantia ⁊ ſollicitudo. ⁊ ſi id ꝑ quod eſt deueniēdum ad finem nō habeat᷑ in ꝓmptu debet inq̄rere vlterius pꝛopter quid haberi poſſit. ⁊ ſilr̄ ḋ illo quouſq; perueniat᷑ ad cām que occurrit pꝛimo in opando que eſt vltima in inuentione cōſilij. Deinde cum dicit. Qui enī conſiliatur ⁊c̄. manifeſtat quod dixerat ꝑ ſilitudinē inquiſitionis ſpeculatiue. ⁊ dicit ꝙ ideo cā que pꝛima in operatione eſt in vltima inuētione eſt: quia ille qui conſiliat᷑ videt᷑ inquirere: ſicut dictum ē ꝑ modum reſolutionis cuiuſdā quemadmodum dyagramata q̄ſi deſcriptio geometrica in qua qui vult ꝓbare aliquod cōſilium opoꝛtet ꝙ reſoluat cōcluſionem in pꝛincipia quouſq; perueniat ad pꝛincipia ꝑ̄ma indemonſtrabilia. omne autem cōſilium eſt queſtio. i. īq̄ſitio quedam ſit non omis qḋ. ſ. inq̄ſitio cōſiliū. ſicut inq̄ſitio mathemathica. Sola enim inquiſitio de opabilibus eſt cōſilium: ⁊ quia cōſilians reſolutiue inquirit neceſſe eſt ꝙ eius inq̄ſitio perducatur vſq; ad id quod eſt ꝑ̄ncipium in opatione: quia id quod eſt vltimum in reſolutione eſt ꝑ̄ncipiuꝫ in generatione ſiue in opatione. Deinde cum dicit. Et ſiquidem ⁊c̄. oñdit effectum cōſilij. Et pꝛimo oñdit ꝓpoſitum. Scḋo manifeſtat quedam que dicta ſunt. ibi. Queruntur autē quandoq; ⁊c̄. Dicit ergo ꝑ̄mo ꝙ poſtq̄ꝫ inquiſitio cōſilij peruenerit ad id quod opoꝛtet ꝑ̄mum opari ſi inueniant cōſiliantes. illud omne impoſſibile deſcendūt. i. dimittunt totum illud negocium quaſi deſperātes. puta ſi ad negocium aliquod per ſe quideꝫ indiget homo pecunijs ad dandū aliquibus: ⁊ nō poſſit eas dare: oꝫ dimittere negocium. ſi aūt appareat ꝙ ſit poſſibile illud qḋ inuētum eſt per conſilium ſtatim incipiūt operari quod vt dictum eſt opoꝛtet eſſe pꝛimum in opatione id ad quod terminat᷑ reſolutiua inquiſitio cōſilij. poſſibile autē dr̄ aliquid opanti nō ſolum ſm̄ ꝓpꝛiam rōnem. ſed etiam ſm̄ potentiam . vnde dicit ꝙ poſſibilia ſunt que ſiunt per amicos: quia ea que ſiunt per amicos aliqualit᷑ ſiunt per nos. inquātum. ſ. pꝛincipium hoꝝ eſt in nobis ꝓut ipſi intuitu noſtri hoc faciant. Deinde cum dicit. Querunt᷑ autem ⁊c̄ manifeſtat quod dixerat: videlicet: quia ſūt illa. inquiſita que quandoq; inueniunt᷑ poſſibilia: q̄nq; non. ⁊ dicit ꝙ quādoq; inquirunt᷑ per cōſilium inſtrumēta: puta equꝰ aut gladius. q̄nq; autē neceſſitas. i. opoꝛtunitas eoꝝ. i. qualr̄ opoꝛteat vti: ⁊ ita etiam in reliquis artibus qḋ q̄nq; queritur per quid aliquid ſiat. quandoq; auteꝫ qualr̄ vel ꝓpter quid ꝑtinent ad neceſſitateꝫ ꝑ̄dictam. Deinde cum dicit. Videt᷑ autē quēadmodū ⁊c̄. cōuenit ꝙ ſit tantū ſtatus in inq̄ſitione cōſilij. Et hoc quidem ſm̄ tertium. pꝛimo quidem ex ꝑte ipſius opantis. vnde dicit quod ſupꝛa dictū ē. homo eſt ꝑ̄ncipium ſuaꝝ operationum. conſilium autem vniuſcuiuſq; hominis eſt de his que ſunt operabilia de ipſo. ⁊ ideo q̄n inquiſitio cōſilij peruenit ad id quod hō hꝫ in ſua poteſtate vt faciat. ibi. Terminat᷑ cōſiliū. Scḋo opationis aūt ⁊c̄. oſtenndit ꝙ conſilium hꝫ ṫminū vl̄ ſtatū ex ꝑte finis. ⁊ dic̄ ꝙ opatiōes omnes ſunt aliquaꝝ gratiaꝝ. i. finium. vnde de ipſo fine nō eſt conſilium. ſed de his que ſunt ad finem. finis ex ꝑte agentis ſicut in demōſtrationibus: ⁊ in ſurſum: ⁊ in deoꝛſum q̄ſi ex parte vtriuſq; extremi. Tertio ibi. Neq; vtiq; ſingularia ⁊c̄. oſtendit ꝙ eſt ſtatus in inquiſitione cōſilij ex ꝑte ſingularium inſtrumentoꝝ q̇bus vtūtur in operibus: ſicut quibuſdā ad perueniendū in finem. ⁊ dicit ꝙ neq; etiam cōſilium de rebꝰ ſingularibus qualia ſunt puta ſi hoc quod pꝛoponit᷑ ſit panis: vel ſi eſt digeſtus. i. coctus vel cōfectus ſicut opoꝛtet. h̄ enim diſcernit ſenſus ꝙ aūt ſm̄ hec tria in cōſilijs ſit ſtatus. ſicut ⁊ ī demonſtrationibus ꝓbat impoſſibile: quia ſi aliquis ſemꝑ conſiliaretur deueniret hoc in infinitum quod ſub rōne non cadit ⁊ per ꝯſequēſ neq; ſub conſilio quod eſt quedā rōnatiua inq̄ſitio ſicut dictum eſt.

C Onſiliabile autē ⁊ eligibile ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phs determinauit de cōſilio abſolute. hic deṫminat de conſilio ꝑ cōparationem ad electioneꝫ. Et circa hoc duo facit. Pꝛimo compat conſilium ad electionem. Secūdo ex hoc cōcludit quid ſit electio. ibi. Ex neceſſitate autē eligibili. Et circa pꝛimū duo facit. Pꝛīo ꝓponit quod intēdit. Scḋo ꝓbat ꝓpoſitum. ibi. Qḋ enim conſilio ⁊c̄. compat ergo ꝑ̄mo cōſilium ad electionem duplr̄. Uno quidem mō q̄ꝫtū ad obiectuꝫ ſiue materiā vtriuſq; in quo cōueniunt: q̄ꝫtum ad hoc dicit qḋ idem eſt conſiliabile ⁊ eligibile: qꝛ videlicet tam conſilium q̄ꝫ electio eſt de his que operant᷑ ꝓpter finem. Secūdo modo autē q̄ꝫtum ad oꝛdinem vtriuſq;. ⁊ q̄ꝫtum ad hoc dicit ꝙ q̄n iam determinatum ē aliquid per conſilium: tunc ꝑ̄mo eligit᷑ q̈ſi cōſilio pꝛecedente electionē. Deinde cum dicit. Qḋ enim cōſilio ⁊c̄. manifeſtat quod dixerat. Et ꝑ̄mo quidem per rōnem ſumptā ex his que ſ̈ dicta ſunt de conſilio. ⁊ dicit ꝙ ideo determinatio conſilij ꝑ̄cedit electionē quia opoꝛtet ꝙ pꝰ inquiſitionem cōſilij ſequat᷑ iudicium de īuentis per cōſilium. ⁊ tunc ꝑ̄mo eligit᷑ id qḋ ꝑ̄us ē iudicatum. ⁊ ꝙ iudicium rōnis cōſequat᷑ inq̄ſitionem cōſilij manifeſtat per hoc ꝙ vnuſquiſq; q̇ inq̄rit conſiliando q̄liter debeat opari ḋſiſt[illegible] a cōſiliando quādo inquiſitionē ſuam reſolu[illegible]ēdo ꝓducit ad id quod ipſe pōt operari: ⁊ ſi plura poteſt operari q̄n reduxerit in añs. i. in id q[illegible] ei pꝛimo operandū occurrit. ⁊ hoc ē qḋ eligitur

ſcilicet qḋ pͥmo operandū occurrit. vnde relinquitur ꝙ electio preſupponit determinationē conſilij. Scḋo ibi. Manifeſtū autem ⁊c̄. probat qḋ dixerat per exemplū. ⁊ dicit ꝙ hoc. ſ. ꝙ electio dēat ſeq̄ determinationē cōſilij: pꝫ ex antiq̄s vrbanitatibus. i. ex conſuetudine antiquaꝝ ciuilitatum ſm quā leges nō habebant dominantē poteſtatē in multitudine: vt facerent omnia ꝓut eis videreť. ſed erant rectores multitudinis ad quos pertinebat eligere ea que principibus cōſilio determinata erant. ⁊ ideo dicit ꝙ antiquitus reges ānunciabant plebi ea que ipſi elegerant per determinationē ſui conſilij: vt ſi plebs eligeret quod ab eis determinatum erat. ⁊ hoc ſecutus fuit homerus: inducens pͥncipeſ grecoꝝ ea que in conſilio determinauerant plebi ānunciantes. Deinde autē dicit Exiſtente autē ⁊c̄ oſtendit ex premiſſis quid ſit electio. ⁊ dicit ꝙ cum eligibile nihil aliud ſit q̄ꝫ quidā demōſtratio eoꝝ que ſunt in noſtra poteſtate qḋ ex conſilio deſiderať cōueniens ꝙ electio nihil aliud ſit q̄ꝫ deſiderium eoꝝ que ſunt in noſtra ptāte ex cōſilio ꝓueniens. eſt enī electio appetitus rationalis qui dr̄ voluntas. ideo autē dixit electionem eſſe deſideriū cōſiliabile: qꝛ ex hoc ꝙ hō conſiliať ꝓuenit ad iudicandū ea que ſunt per conſilium inuēta. quod quidem deſideriū ē electio. Ultimo autē oſtendit qualis ſit predicta diffinitio de electione data. ⁊ dicit ꝙ nunc eſt diffinita electio typo. i. figuraliter: nō ſm quod eſt conſuetum ſibi determinare id quod eſt ſꝫ ſubſcriptionem. i. ſm diffinitionē cuius ſingule ptes inueſtigaнť. ſed vlr tradita eſt diffinitio electionis. ⁊ dicta eſt. ſ. circa qualia ſit. ſ. circa ea que ſunt in nobis: ⁊ ſupra etiā dictū ē qḋ ē eorum que ſunt ad fines de quibus ineſt conſiliū

V Oluntas autem qm̄ quidem finis ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phs determinauit de voluntario ⁊ electione. hic determinat ḋ voluntate. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓponit quod manifeſtū eſt de voluntate. Scḋo iducit quandam dubitationē. ibi. Uideť autem his quidem ⁊c̄. Tertio ſoluit. ibi. Si autem vtiq̄ꝫ ⁊c̄. dicit ergo pͥmo qḋ dictū eſt. ſ. ꝙ voluntas ſit ipiꝰ finis. ⁊ loquiť hic de voluntate ſm qḋ nomiat actum potētie voluntatis. cuius. n. potētie actꝰ denominať ab ipſa. potētia reſpicit id in quod potētia pͥmo ⁊ per ſe tendit. ſicut viſio dr̄ actus potentie viſiue in ordine ad viſibilia. ⁊ per hūc modum intellectuſ dr̄ reſpectu pͥmoꝝ pͥncipioꝝ que per ſe ⁊ primo operať ī ītellectiua potentia vnde ⁊ voluntas dr̄ ꝓprie ipſoꝝ finiū quos ſicͭ pͥncipia quedam pͥmo ⁊ per ſe reſpicit potentiā voluntatis. Deinde cum dicit. Uideť aūt ⁊c̄ Inducit quandā dubitationē. Et circa hoc tria facit. Primo enim ꝓponit contrarias opiones circa voluntatē. ⁊ dicit ꝙ quibuſdam videť ꝙ voluntas ſit eius quod eſt per ſe bonū. alijs aūt videť ꝙ ſit eius quod eſt apparens bonū. Secūdo ibi. Contingit autē ⁊c̄. ꝓbat potentiā ⁊ dicͭ ꝙ illi qui dicunt vel ꝙ nihil voluntabile. i. in qḋ ferať voluntas niſi id quod eſt per ſe bonum. ſequiť ꝙ nō ſit voluntabile ꝙ ille qui nō recte vult ꝙ ſm eoꝝ potentiā ſequereť ſi eſſet voluntabile qḋ eēt bonum: cōuenit aūt qm̄ eſt malū. nō ergo ſemꝑ volūtas ē ꝑ ſe boni. Tertio ibi. Rurſus autē ⁊c̄. improbat tertiam potentiā. ⁊ dicͭ ꝙ illi q̄ dicūt ꝙ volūtabile ſit appēns bonū ſeq̄ť ꝙ ſit ſm naturā voluntabile. ſed vnicuiq̄ꝫ ſit voluntabile id qḋ ſibi videť. diuerſis aūt diuerſa videnť volūtabilia: ⁊ q̄nq̄ꝫ cōtraria: ſicut ſi non eēt viſibile color. ſꝫ id qḋ videť ē color ſequereť qḋ nihil eēt naturalr̄ viſibile. hoc aūt eſt inconueniens: qꝛ cuiuſlibet potētie naturalis eſt aliquod optimum naturalr̄ determinatū. non ḡ veꝝ eſt ꝙ voluntas ſit apparētis boni. Deīde cum dicit. Si autē vtiq̄ꝫ ⁊c̄. ſoluit p̄dictam dubitationē. Et pͥmo ponit ſolutionē ſm quandā diſtinctionem. ⁊ dicit ſi dicta cōuenientia que cōſequunť ad ambas p̄dictas opiones nō acceptanť. Dicendū eſt diſtinguēdo ꝙ ſimplr̄ ⁊ ſm vitatē voluntabile eſt ꝑ ſe bonum ſed ſm quid i. ꝑreſpectū ad hunc vel ad illum eſt volibile id qḋ ei videť bonum. Secūdo ibi. Studioſo quidem ⁊c̄. oñdit cui cōueniat vtrūq̄ꝫ membꝝ diſtīctiōis p̄miſſe. ⁊ dicit ꝙ ſtudioſo. i. volūtabile id qḋ eſt volūtabile ſm vitatē. i. ſimplr̄ bonum. ſꝫ prauo. i. vitioſo hōi inuolibile qḋ cōuenit. i. q̇cquid ſit illud indeťminate qḋ ſibi videť bonum ⁊ adhibet exemplū in corꝑalibus. videmus enī ꝙ hoībus quoꝝ corꝑa ſunt bene diſpoſita: ſunt bene ſana illa que ſm veritatem ſunt talia ſꝫ infirmis ſunt ſana quedam alia que. ſ. ſunt tēperantia malicie cōplexionis. ⁊ eoꝝ ſilr̄ etiā amara dulcia ſm vitatē videnť illis qui hn̄t guſtū bene diſpoſitum ⁊ grauia bene diiudicant illis qui hn̄t corꝑoralē bene diſpoſitā. his enī q̄ ſunt debiles leuia videnť grauia Tertio ibi. Studioſus enī ⁊c̄. manifeſtat qḋ dixerat. Et pͥmo q̄ꝫtū ad vtuoſos. ⁊ dicit ꝙ vtuoſus ſingula que pertinent ad oꝑationes humanas recte diiudicātur in ſingulis videť ei eſſe bonum illud qḋ ve ē bonum. ⁊ hoc ideo: qꝛ vnicuiq̄ꝫ habituum naturaliter videnť ⁊ delectabilia ea que ſunt ei ꝓpria i. ei que conueniūt habitui aut vtutis molares diffiniť ex hoc ꝙ eſt ſm rōnē rectā. ⁊ iō ea que ſunt ſm rōnem ſunt ſimplr̄ bona videnť ei bona. ⁊ in hoc plurimū differt ſtudioſus ab alijs qḋ in ſingulis oꝑabilibus vidꝫ quid ve ſit bonū q̄ſi exiſtens regula ⁊ menſura omniū operabiliū qꝛ. ſ. in eis iudicandū eſt quid bonum vel malū ſm qḋ ei videť. Scḋo ibi. Multis aūt ⁊c̄. manifeſtat qḋ dixerat quantū ad prauos. ⁊ dicͭ ꝙ multis. ibi. prauis deceptio in diſtinctione boni vel mali. accidit p̄cipue ꝓpter delectationē ex q̄ cōuenit qḋ delectabile qḋ nō eſt bonū deſiderent tanq̄ꝫ bonū. ⁊ aliq̄d triſtabile ipſis qḋ in ſe bonū. fugiāt tāq̄ꝫ malū: qꝛ. ſ. ñ ſeq̄ť ſꝫ ſenſitiuū.

E Xiſtente itaq̄ꝫ ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phs deťminauit de voluntario: electione: ⁊ voluntate que ſunt pͥncipia humanoꝝ actuū hic applicat ea que dicta ſunt ad vitia ⁊ vtutes Et circa hoc tria facit. Primo deťminat veritatem. Scḋo excludit errorē. ibi. Dr̄e aūt ꝙ nullꝰ volēs ⁊c̄. Tertio epylogat que dicta ſunt de virtutibus. ibi. Conuenienť vt quidē igiť ⁊c̄. Circa primū tria facit. Primo ſm ea que dicta ſunt oñdit eſſe vtutē in nobis. i. in ptāte noſtra. Secundo oñdit idem de malicia. ibi. Silr̄ autē ⁊c̄. Tertio oñdit cōem rōnem. ibi. Si aūt in nobis ⁊c̄. Dicit ḡ primo ꝙ cum voluntas ſit de fine. cōſilium autē ⁊ electio de his que ſunt ad finē cōſequens ē ꝙ oꝑatiōes que ſunt circa h̄. ſ. circa ea que ſunt ad finē: ſicut ſm electionē: ⁊ per cōſequens ſicut voluntarie. qꝛ electio voluntarium ē: vt ſ̈ dictum ē. ſed oꝑationes virtutū ſūt circa predicta. ergo ſunt volūtarie. ⁊ ꝑ ꝯſequēs oꝫ ꝙ etiā ipſa virtus ſit volūtaria ⁊ in nobis. i. ī ptāte exñs Deinde cum dicit. Silr̄ autē ⁊c̄. oñdit de malicia. i. de vitio vtuti oppoſito. ⁊ dicͭ ꝙ ſimili rōne malicia eſt volūtaria: ⁊ in nobis exiſtens: qꝛ oꝑationes eius ſūt tales: ⁊ hoc ſic ꝓbat: qꝛ ſi oꝑari eſt in ptāte nr̄a: oportet etiam ꝙ nō operari ſit in ptāte noſtra. impoſſibile eſſet nos nō oꝑari: ⁊ ſic nō operari nō eſſet ex nobis ſed ex neceſſitate. ⁊ ſilr̄ dicit ꝙ in quibus rebus nō oꝑari eſt in ptāte noſtra ꝑ cōſequenſ ꝙ etiā oꝑari ſit in ptāte nr̄a. ſi. n. oꝑari non eſſet in poteſtate noſtra: īpoſſibile eēt nos oꝑari. ergo neceſſe eſſet nos nō operari: ⁊ ſic nō oꝑari nō eēt ex nobis: ſed ex neceſſitate. Sic ergo dicendū eſt ꝙ in quibuſcūq̄ꝫ rebus affirmatio eſt in nobis ⁊ negatio. ⁊ ecōuerſo. oꝑationes autē vtutum ⁊ vitioꝝ differunt ſm affirmationē ⁊ negationē. puta ſi honorare parentes ē bonum ⁊ actus virtutis. nō honorare ꝑentes eſt malum: ⁊ ad vitium ꝑtinens. ⁊ ſi nō furari pertinet ad virtutem. furari pertinet ad vitium. vnde conueniens eſt ꝙ ſi operatio virtutum eſt in nobis vt ꝓbatum eſt. ḡ operatio vitij in nobis: ⁊ ita ꝑ ꝯñs īpm vicium erat in nobis. i. in ptāte noſtra.

Deinde cū dicit. Si āt in nobis ⁊c̄. aſſignat rōēꝫ p̄dicte cōcluſiōis. ſ. ꝙ ſi oꝑationes ſint in nobis: ꝙ ⁊ habitus ſint in nobis. ⁊ dicit ꝙ ſi in ptāte noſtra eſt oꝑari vel non oꝑari bona vel mala vt nunc oſtenſum ē ꝑ hoc ꝙ homo oꝑať vel non operať bonum vel malum fiat bonꝰ vel malus: vt in ſcḋo oſtenſum ē. cōſequens ē ꝙ ī ptāte noſtra ſit eſſe decentes. i. bonos ſm habitum virtutis. ⁊ prauum ſm habitū vitij. Deīde cum dicit. Dicere autē ꝙ nullus ⁊c̄. excludit errorem circa p̄dicta. Secūdo radices eius. ibi. Sed forſitan talis ⁊c̄. Circa primum tria facit. Primo ponit erroris cōcluſionē. Scḋo mouet ſuꝑ hoc dubitationē. ibi. Uel in nunc dictis ⁊c Tertio determinat veritatē. ibi. Si autem hec videnť ⁊c̄. Circa primum cōſiderandū ē ꝙ quidam dixerunt ꝙ nullus ē malus volēs. neq̄ꝫ aliquis ē beatus vel bonus nolēs qḋ ideo dicebāt ꝙ voluntas per ſe tendit in bonum. nam bonū ē quod oīa appetit. ⁊ per cōſequēs volētis voluntas ꝑ ſe refugit malum. dicit ergo ꝙ vnum hoꝝ mihi ſilr̄ appet eſſe mendacium. ſ. ꝙ nullus ſit malus volēs ꝙ malicia ē quoddā volūtariū alteꝝ. Deinde cuꝫ dicit. Uel nūc vel in dictis Mouet dubitationē circa p̄dicta. Si. n. veꝝ ē ꝙ actiones virtutum ⁊ vicioꝝ ſint voluntarie ⁊ ꝑ conſequēs virtus ⁊ malicia planū eſt: verū. eſſe quod nunc dictū eſt. Sed nunq̄d eſt aliq̄s qui credat eſſe dubitandū de p̄dictis. ita ꝙ dicat hominem nō eſſe principium filioꝝ. q. d. mater ē. ſi hoc aliquis dicat. Deinde cum dicit. ſi autē hoc veꝝ ⁊c̄. cōfirmat veritatē: ⁊ pͥo per rōnem. Scḋo per ſigna. ibi. His aūt veꝝ ⁊c̄. dicͭ ergo primo ꝙ ſi h̄. ſ. cōſiliumꝰ ⁊ electio ⁊ voluntas que ſūt in ptāte nr̄a videnť eē pͥcipia oꝑationū noſtraꝝ. ⁊ nō poſſumus reducere oꝑationes nr̄aſ in alia principia. niſi in ea que ſunt ī poteſtate noſtra. ſ. cōſilium ⁊ electio. ꝯſequens ē ꝙ oꝑationes noſtre bone vel male ſint in poteſtate noſtra: qꝛ illa quoꝝ pͥncipia ſunt in poteſtate nr̄a. ⁊ ipſa ſunt in ptāte noſtra: ⁊ ſunt voluntaria. Deinde cum dicit. His autē videnť ⁊c̄. manifeſtat ꝓpoſitum ꝑ ſigna. Et pͥmo ī his que manifeſte ſunt volūtaria. Scḋo in his que videť aliq̄s voluntario habere. ibi. Enim in ipſo ignorare ⁊c̄. Dicit ḡ primo ꝙ his que dicta ſūt ſ. ꝙ oꝑationes virtutū ⁊ vitioꝝ ſint in nobis videnť atteſtari ꝓpria que fiunt a ſingulis priuatis pſonis. quilibꝫ enī pr̄familias punit filium: vel ſeruum male agentē. Et ſilr̄ atteſtāť ea que fiunt a legiſlatoribus qui habēt curam reipublice. ipſi. n. puniūt leuius vel teneanť grauiꝰ eos vel qui oꝑanť mala. ⁊ tamē nō faciunt hoc per violentiā vel ꝓpter ignorantiā. cuius. ſ. ignorātie ipſi nō ſunt cā. ſi. n. ꝑ vim aut ignorantiam operarenť nō eſſent eoꝝ oꝑa voluntaria. vt ex ſupradictis patet. vnde manifeſtū eſt ꝙ puniūt eos tanq̄ꝫ voluntarie oꝑantes. ⁊ ſilr̄ honorant operantes bona voluntarie. q. ꝑ honores ꝓuocantes bonos ad bona: ⁊ per penas ꝓhibenteſ malos a malis. nullus autem ꝓuocat aliquem ad operandū ea que non ſunt in poteſtate nr̄a neq̄ꝫ voluntaria: quia ī talibus ſuaſio ante opꝰ eſt oīno inutilis: ſicut ſi aliquis ſuadeat alicui: vt in eſtate non calefiat vel infirmitate nō doleat: vel ſubtractis cibis nō eſuriat: vel ſi aliquid aliud tale eſt qḋ nō ſit in poteſtate noſtra: quia nihil minus ꝓpter ſuaſionē pateremur. ſi ergo nō ꝓuocamur ad ea que nō ſunt in nobis. prouocanť autem ad faciendū bona: ⁊ vitandum mala: cōueniēs eſt ꝙ iſta inſunt nobis. Deinde cum dicit. Et enī in ipſo ignorare ⁊c̄. manifeſtat idem in his que videnť habere aliquid ḋ inuoluntario. ignorantia autem inuolūtarium cauſat: vt ſupra dictum eſt. ſi tamē nos ſumus

ignorantes cauſa erit ignorantia pro ea punie-
mur dupliciter. Uno modo directe aliquid agē-
do ſicut patet de his qui ſe inebriant. ⁊ ex hoc
redduntᷣ ignorantes: qui dupliciter ſunt incre-
pandi. Primo quidem: qꝛ ſe inebriauerunt. Se-
cundo quia ex ebrietate aliquod peccatum fe-
cerunt. principium enim ebrietatis eſt in pote-
ſtate ipſius: quia homo eſt dominꝰ eius ꝙ nō
inebrietᷣ. i. in ſua poteſtate hoc habet. ebrietas
aūt eſt cā ignorantie ⁊ ſic ꝑ conſequens eſt ho-
mo ignorantie cauſa per hoc ꝙ non agit id qđ
agere debet. ꝓpter hoc ignoramus eoꝝ que ſi-
ne tenentᷣ ⁊ poſtea reputaᷣ volūtaria. ⁊ per ea
homines puniuntᷣ. ⁊ hoc eſt qđ dicit ꝙ legiſla-
tores puniunt ignorantes ea que ſunt lege ſta-
tuta: que omēs ſcire oꝫ: ſicut ꝙ nō eſt furandū
⁊ nō ſunt difficilia iuris quas nō tenentur oēs
ſcire: qꝛ nec poſſent. ⁊ idem etiam in alijs que-
cunqꝫ homines videntᷣ ignorare ꝓpter negligē-
tiam: quia in poteſtate eoꝝ erat: vt nō ignora-
rent. domini enī in poteſtate ſua habentes: vt
ſint diligentes ⁊ nō negligentes.

Sed forſitan talis aliqꝫ ⁊c̄. Poſtqꝫ phs
excludit errorem dominicum: ꝙ nullꝰ
eſt voluntarie malꝰ. ex hoc excludit hu-
iuſmodi erroris. Et primo quidem quātum ad
interiorem diſpoſitionē ex qua poſſit aliquis ſe
inclinari ad malum preter ſuam voluntatē. Se-
cundo quātum ad vim apprehenſam: quātum
ad vim aliquid iudicaᷣ bonum vel malum. ibi.
Si autē quis dicat. Circa primum duo facit.
Primo ꝓpoſitum id cui poſſet alij inuiti ad ſu-
ſtinendū errorem predictum. Secūdo hoc im-
probat. ibi. Sed eius qđ eſt talᷣ. dixerat autem
phs ꝙ in hominis poteſtate eſt ꝙ quis ſit dili-
gens vel negligens circa aliquid. ſed hoc poſſet
aliquis negare dicens ꝙ aliquis naturalr̄ talis
eſt: vt nō ſit diligēs: ſicut videmus flegmaticos
naturaliter eſſe pigros: colericos autē iracūdos
melancolicos triſtes: ⁊ ſanguineos iucundos.
⁊ ſm hoc nō ſequiᷣ ꝙ nō ſit in poteſtate homi-
nis ꝙ ſit diligens. Deinde cum dicit. Sed eiꝰ
qđ eſt talis fieri ⁊c̄. excludit quod dictum eſt.
Ad cuius euidentiam oſtēdit ꝙ aliquis poteſt
dici aliquis duplr̄. Uno modo ſm diſpoſitio-
nē corporalē ſiue conuenientē corpis cōplexio-
nem ſiue continentem impreſſionem celeſtiū
corporum. ⁊ ex huiuſmodi diſpoſitione nō po-
teſt immediate immutari intellectus vel volun-
tas: que ſunt penitus in corpore potentie non
vtentes organo corporeo: vt per philoſophum
in tertio de anima. Poteſt autem per huiuſmo-
di diſpoſitionem ſequi aliqua mutatio ex parte
appetitus ſenſitiui qui vtitur corporeo organo
cuius motus ſunt anime paſſiones ſm hoc ex
eius diſpōne vel amplius moueᷣ ratio ⁊ volun-
tas que ſunt principia humanoꝝ actuum. qꝫ ex
paſſionibus anime: de quibus ſimiliter in pri-
mo dictum eſt ꝙ ſint ſuaſibiles ratione. Alia

autem diſpoſitio ex parte anime: que quidē eſt
habitus ex quo inclinatur voluntas vel ratio ī
operatione. ⁊ ideo philoſophus pretermiſſis di-
ſpoſitionibus vel qualitatibus corporalibus a-
git de ſola diſpoſitione habituum. Circa hoc
duo facit. Primo enim dicit ꝙ habitus anime
ſm quos aliquis eſt negligens vel iniuſtus: ſūt
voluntarij ex hoc ꝙ ꝓpter eos aliquis vitupera-
tur. Secundo oſtendit ꝙ etiam defectus cor-
poralis qui ſunt in crepulis ſunt voluntarie. ibi
Non ſolum autem anime malicie ⁊c̄. Circa pri-
mum duo facit. Primo oſtēdit ꝙ habitus ani-
me ſunt voluntarij quantum ad eorum genera-
tionem. Secundo oſtendit ꝙ non ſunt volun-
tarij poſtqꝫ iam eorum generatio eſt completa
Circa primum duo facit. Primo proponit qđ
intendit. Secundo probat ꝓpoſitum. ibi. Que
enim circa ſingula ⁊c̄. Eſt autem conſideran-
dum ꝙ habitus mali ſunt: ſicut ⁊ quidam actꝰ
mali enim ſunt mali habitus ex eo ꝙ retrahūt
ab non agendo. ⁊ quantum ad huiuſmodi ha-
bitus dicit ꝙ ipſi homines ſibiipſis ſūt cauſa vt
fiant tales id eſt non diligentes ad bene operā-
dum per hoc ꝙ viuunt remiſſe: id eſt abſqꝫ co-
nata ad bonas operationes. Alij autem habitꝰ
mali ſunt per quos aliquis inclinatur ad male
agendum ſiue hoc ſit in nocumentis aliarum
ſiue in propriam deordinationem. quātum ad
hoc dicit ꝙ homines ſibiipſis ſūt cauſa quod
ſunt iniuſti inquantum mala faciunt alijs: ⁊ in-
continentes inquantum vitam ſuam ducunt
in ſuperfluis potibus: ⁊ in alijs huiuſmodi: que
ad delectabilia tactus pertinent. Deinde cū
dicit. Qui enim circa ſingula ⁊c̄. probat propo-
ſitum. Et primo per ſimile. in alijs videmus enī
ꝙ in ſingulis operationes tales: id eſt diſpoſiti-
ones ad ſingula operanda. ⁊ iſtud manifeſtum
eſt ex illis qui ſtudent ⁊ operam dant ad quod-
cunqꝫ exercitium puta lucte vel malicie aut quā-
cunqꝫ operationem. omnes enim ex hoc quod
operantur multotiens fiunt tales vt poſſint ſi-
milia perfecte facere. tamen ergo hoc videmus
contingere in omnibus. hoc videtur eſſe homi-
nis quaſi ſenſu charitatis quod ignoraret ex o-
perationibus habitus generari. Secundo. ibi.
Adhuc autem irrationale ⁊c̄. oſtendit idem ra-
tione ſumpta ex ordine actus ad habitum. Si
enim aliquis vult aliquam cauſam ex qua ſit ſe-
q̇ talē effectum conueniens eſt ꝙ velit illum ef-
fectum ſm ſe. potius tamen vult illum effectū
eſſe qꝫ cauſa non ſit. ſicut ſiquis velit ambulare
in eſtu preſciens ſe ſudaturum. conſequens eſt
ꝙ velit ſudare. quanuis enim hoc ſm ſe non
velit. vult tamen potius ſudorem pati qꝫ ab iti-
nere abſtinere. Nihil enim prohibet aliquid
non eſſe ſecundum ſe voluntarium quod ta-
men eſt voluntarium propter aliud: ſicut po-
tio amara propter ſanitatem. aliter eſſet ſi hō
neſciret ꝙ talis effectus ſequereᷣ ex tali cauſa.

puta ſi aliquis ambulās in via incidit in latro-
nes nō efficitur hoc voluntariū. qꝛ nō fuit ꝑ-
ſcitum. manifeſtū eſt ꝙ hoies iniuſta facien-
tes fiunt iniuſti. ⁊ ſtupra cōmittētes ſunt in-
cōtinentes. ergo irrationabile eſt ꝙ quis ve-
lit iuſta facere. ⁊ tamē velit eſſe iiuſtus. aut ve-
lit ſtupra facere ⁊ non velit eſſe incōtinens. ⁊
manifeſtū eſt quod ſi nō ignorās operaᷣ vo-
luntate illa ex quibꝰ ſequiᷣ quod ſit iniuſtus
voluntate erit iniuſtus. Deinde cum dicit.
Nō tamē ſi velūt ⁊c̄. oſtēdit quod habitꝰ mali
nō ſubiacet volūtati poſtqꝫ ſūt generati. ⁊ di-
cit niſi deo qꝛ volūtarie ſit aliquis iniuſtꝰ qñ-
cūqꝫ volet deſinet eſſe iniuſtꝰ ⁊ fiet iuſtus. ⁊
hoc ꝓbat per ſimile in diſpoſitōibus corpora-
libus. ſi. n. aliquis qui ſanus eſſet volens in e-
gritudinē incidat ꝑ quod viuit incōtinenter
vtendo. ſed īmoderato cibo ⁊ potu. ⁊ nō obe-
diendo medicis a principio non erit in ptāte.
nec egrotante. ſed poſtqꝫ emiſit actōem ſūpto
iam ſuperfluo aut nociuo cibo nō adhuc ē in
ptāte eiꝰ vt nō egrotat. ſicut ille qui ꝓijcit la-
pidē pōt tamē nō ꝓicere. nō tamē in poteſta-
te eius eſt ꝙ reſumat qñ ꝓiecit. ⁊ tñ dicimꝰ
ꝙ emittere vel ꝓicere lapidem ſit hōibꝰ ptāte
quia a pīcipio ī ptāte hominis ē quod nō ſi-
at iniuſtus vel incontinens. vnde dicimus ꝙ
homines volētes ſunt iniuſti ⁊ incontinētes
quāuis poſtqꝫ facti ſunt tales nō adhuc ſit ꝙ
in eoꝝ ptāte. vt. ſ. ſtatim deſinant eſſe iniuſti.
vel incōtinētes. ſed ad hoc requiritur magnū
ſtudiū ⁊ exercitiū Deinde cū dicit. Nō ſolū
autē ⁊c̄. oſtēdit per ſimilitudinē corporalium
defectuū quod habitꝰ vicioſi ſint voluntarij
⁊ dicit ꝙ nō ſolū malitie aīe ſunt volūtarie ſꝫ
in quibuſdā defectꝰ corporalis ⁊ tales hoies
iuſte increpamꝰ. nullus. n. iuſte increpat eos
q̇ ſunt turpes naturaliter. ſed ſolū eos qui ſūt
turpes ꝓpter aliquā negligētiā debiti cultus.
ſilr̄ ſe hñt debilitate aut cecitate. nullꝰ. n. iuſte
improbabit ei qui ē cecus a natiuitate vel ex
infirmitate vel ex aliqua plaga ꝙ nō eſt volū-
tariū. ſed ꝓpter hoc hoies magis miſerētᷣ eoꝝ
⁊ ſic patet quod malitiarū ſit defectuū corpo-
raliū illi increpanᷣ qui ſunt in ptāte noſtra:
vñ manifeſtū ē qđ ī alijs. i. in hijs que ꝑtinēt
ad aīaꝫ malitie. i. habitꝰ vicioſi ī nr̄a ptāte exñt

Jam tamen quis dicat ⁊c̄. Poſtqꝫ phus
cōcluſit radicē ponētium malitiā nō
eſſe volūtarium ex parte diſpoſitiōis
inclinantis appetitū includit aliā radicem ex
parte virtutis cognoſcitiue. Et circa hoc duo
facit. Primo ꝓponit dictam radicē. Secūdo
excludit eam. ibi. Siquidē igiᷣ ⁊c̄. Circa pri-
mū cōſiderandū eſt quod bonū mouet appe-
titū inquātū ē apprehēſus. ſicut. n. appetitus
ſeu inclinatio naturalis ſequitur formam na-
turaliter inherentem. ita appetitus naturalis
ſequitur formam apprehenſam. ad hoc igi-

tur quod aliquid appetatur ꝑexigitur quod
apprehēdatur vt bonū. ⁊ inde eſt quod vnuſ-
quiſqꝫ deſiderat id quod apparet ſibi eſſe bo-
num. poteſt ergo aliquis dicere quod hoc nō
eſt in poteſtate noſtra quod hoc videatur velᷣ
appareat nobis bonum. quod non ſumꝰ dñi
fantaſie. i. apparitionis vel viſionis. ſed qua-
lis eſt vnuſquiſqꝫ talis finis videtur ei. i. tale
aliquid videtur ei. q. appetendū donū. ⁊ finis
ſm enim propriaꝫ formā eſt aliquid vnicuiqꝫ
cōueniens. ſicut igni ferri ſurſus. ⁊ terre ferri
ad mediū. ⁊ ſic etiam videmus in animalibus
quod vnumquodqꝫ alᷣ appetit aliquid tanqꝫ
bonū ⁊ finis ſm diſpoſitōeꝫ ſue nature. vnde
diuerſa aīalia habent diuerſos actus ⁊ opati-
ones. quāuis oīa aīalia vniꝰ ſpeciei habeāt ſi-
miles motus ⁊ operatōes. in ſpē autē huma-
na inueniuntur diuerſi habētes diuerſos mo-
tus ⁊ operatōes. vnde eſtimāt aliqui ꝙ hoc
eſſet propter naturalē diſpoſitōem ꝑpē quam
videtur ꝙ huic hoc bonum alij vero illud. ita
qđ hoc non ſubiaceat hominū dominio ſiue
poteſtati. Deinde cum dicit. Siquidē igiᷣ
autē ⁊c̄. excludit radicem predictam. Et circa
hoc tria facit. Primo ponit rationē remouē-
tem quod dictū eſt. Secūdo cōtrariū ſubdit
ſolutionem interuenientem. ibi. Si autē nul-
lus ⁊c̄. Tertio improbat eam. ibi. Si vtiqꝫ hec
ſunt vera. Circa primū conſiderandū eſt qđ
aliquid poteſt alicui bonū apparere duplicitᷣ
Uno modo in vlī. q. ſpeculatiua quadā conſi-
deratōe rem. ſed vniuerſalē vim rōnis ſilogi-
zantes in operationibus ſicut ⁊ in hijs q̇ ſunt
a natura. ſed quia operabilia ſunt contingen-
tia nō cogitur ratio ad aſſentiendū. ꝫ velᷣ illud
ſicut accidit in demōſtratiuis. ſed in poteſta-
te habet homo quod aſſentiat vni vel alij ꝑti
cōtradictionis ſicut accidit in omnibus ope-
rabilibus ⁊ maxime circa operabilia in quibꝰ
plurima attēduntur ſm quorum quodlibet a-
liqđ pōt iudicari bonū. alio modo poteſt ali-
quid appetere bonū alicui. q. practica cogni-
tio per cōparationem ad opus. ⁊ de huiuſmo-
di iudicio nunc phus loquitur quod quidē
pñt ſuper aliquo ferri quod ſit bonū dupli-
citer. Uno modo vt aliquid videaᷣ alicui ⁊ ſm
ſe bonū hoc videtur bonū ſm rationem. Alio
autē modo vt videatur aliquid alicui bonū
non ſimpliciter ⁊ ſm ſe ꝓut nūc. cui autē ap-
petitus inclinetur in aliquid dupliciter. Uno
modo ſm anime paſſionū. Alio modo ſm ha-
bitum ex paſſione. cōuenit quod aliquid iudi-
cetur bonum prout nunc. ſicut illi qui timēt
ſubmerſionem propter paſſionem timoris vi-
detur bonum vt nunc quod merces in mare
proijciᷣ. ⁊ cōcupiſcenti quod fornicetᷣ ſm iu-
diciū quomodo homo iudicat aliqđ eē bonū
vt ſm ſe ⁊ ſimpliciter prouenitur ex inclinati-
one habitꝰ ⁊ de hoc nunc agitur. ⁊ ideo dicit

cum hō aliqualiter ſit cauſa ſui habitus mali
ꝑpter ꝯſuetudinē peccādi vt oſtēſū ē ꝯn̄s eſt
quod ipſe etiā ſit ſibi cā fantaſie cōtinētis ta/
lem habitū apparitōis qua ſibi videt̄ hoc eſſe
ſm̄ ſe bonū. Dein̄ cū dicit. Si aūt nullꝰ ⁊c̄.
ponit reſpōſionē aduerſarij intrinſicis qđ di/
ctum eſt. ⁊ dicit ꝙ forte aliquis ponet quod
nullꝰ eſt ſibi cauſa quod male faciat. ſed hoc
facit vnuſquiſqꝫ pꝛopter ignoꝛantiā finis. ſ. in
quātū. ſ. eſtimat optimū aliquid cōſequi ꝑ id
quod male operat̄. qđ autē aliquis deſiderat
debitū finē nō prouenit hōi pꝛopꝛia ſpōte ſed
opoꝛtet quod ex ſua natiuitate hoc ei cōueni/
at. vt. ſ. ſicut homo viſuꝫ exterioꝛē quo homo
bn̄ iudicat coloꝛes hꝫ ex ſua natītate. ita etiā
ex ſua natītate hꝫ bonā diſpoſitōeꝫ interioꝛis
viſus, quo bene iudicet. ⁊ deſideret id qđ ē ſꝫ
veritatē bonū. ⁊ ſic ille dicendus erit bonam
natiuitatē habens cui pꝛedictū iudiciuꝫ. vnde
creditū eſt ex ſua natītate. illa eniꝫ videtur eē
ꝑfecta ⁊ vere bona natiuitas per quā homo
bene ⁊ optime inaſcitur illud qđ eſt maximū
⁊ optimū. ⁊ quod nō pōt homo alteꝛ auxilio
vel diſciplina accipere. ſed opoꝛtet quod tale
id habeat quale iudiciū eſt ſibi a natura. ergo
quod homo hoc bene habeat ex ſua natiuita
te duplici de cā reddit natiuitatē laudabileꝫ.
Uno modo pꝛopter excellētiam huius boni
que modo pꝛopter impaſſibilitatē aliter acq̄/
rendi. conſiderandū eſt aūt ꝙ hec videtur eē
poſitio mathemathicoꝛū ponētiū qđ homo ī
ſua natiuitate diſponitur ex virtute celeſtiuꝫ
coꝛpoꝛū vt hoc vel illud agat quē quidē poſi/
tōem ariſtotiles in libꝛo de anima attribuit
hijs que non ponebant differentiā inter ſen/
ſum ⁊ intellectū. ſi eniꝫ aliquis dicat ſicut ibi
dicitur talis eſt voluntas hominibus qualeꝫ
in ducit pater viroꝛum deoꝛūqꝫ. i. celū vel ſol
cōſequēs erit ꝙ volūtas ⁊ rō in qua eſt volū/
tas ſit aliq̄d coꝛrelariū ſicut ē ſenſus. nō enim
eſt poſſibile qđ id quod in ſe eſt incoꝛpoꝛeuꝫ
a coꝛpoꝛe moueat̄. ⁊ ſic intellectus ⁊ volūtas
habebūt oꝛganū coꝛpoꝛale. ⁊ ī nullo differūt
a ſenſu ⁊ appetitu ſenſitiuo. vnde ⁊ hāc ſimili
tudinē ponit viſus ſenſitiui ⁊ viſus qua rē iu
dicat. eſt ergo dicendū qđ ex celeſtibꝰ coꝛpo/
ribꝰ poteſt aliqua diſpoſitio cauſari vt in hu/
mano coꝛpoꝛe ex qua inclinat̄ appetitꝰ ſenſi/
tiuus. cuius motꝰ ē paſſio anime. vnde ex in/
clinatōe coꝛpoꝛ celeſtiū coꝛpoꝛ nō hꝫ inclina
tōem ad hoc qđ iudicet aliq̄d eſſe bonū ſim/
pliciter ⁊ ſm̄ ſe ſicut per habitū electū v̄tutis
⁊ malitie. ſꝫ ad vidēdū aliq̄d eſſe bonū vt nūc
ſicut ꝑ paſſionē. ⁊ idē dicēdū eſt de inclinati
one q̄ accidit ex cōplexione coꝛpoꝛis. nūc agi
tur de iudicio quo iudicat̄ aliq̄d bonū ex paſ
ſione quia volūtas pōt hoc nō cōſequi vt di/
ctū ē. ſed de iudicio quo iudicat̄ aliquid eſſe
bonū per habitū. vn̄ iſta mentio non excludit
ariſtotilis rōe. Deinde cum dicit. Si vtiqꝫ
hec ſunt vera ⁊c̄. excludit pꝛedictam reſponſi
onem ex ſuppoſitione eoꝛuꝫ que aduerſarius
ſupponebat enī virtus quod volūtariū qđ de
malitia negabāt. ⁊ ideo reſumēs ea que dicta
ſunt. ſ. qđ deſiderium finis inſit hōi a nā quā
nata eſt rō quare magis virtus q̄ꝫ malitia ſit
voluntariū. ſimilis enim ratio eſt qđ ambobꝰ
ſ. virtuoſo ⁊ vicioſo inſit finis a natura. vel q̄/
litercūqꝫ aliter ei videat̄ quantū ad appꝛehen
ſionē ⁊ adiaceat quātū ad appetitū. ⁊ quāuis
operatio virtutis ⁊ vicij non ſolum circa finē
ſed etiā circa ea que ſunt ad finē ſed tam reli
qua. i. ea que ſunt ad finē homines operātur
referendo ad finē nō a natura ſꝫ qualitercūqꝫ
eis videtur. ſi ergo dicatur ꝙ finis non videt̄
vnicuiqꝫ eſſe talis a natura. ſed apud ipſuꝫ eſt
i. in poteſtate eius vt inhereat tali vel tali fini
ſiue etiā finis naturalis ſit ⁊ in reliqua operā
do homo ſiat volūtarie virtuoſus virtꝰ tamē
erit volūtaria. ⁊ ſimul malitia qꝛ ſilr̄ ⁊ vicio/
ſo cōpetit id quod eſt pꝛopter finē in opatio/
nibꝰ. ſicut ⁊ virtuoſo. quēadmodū ⁊ ſimiliter
ſe habēt in fine ſicut ſigno ſicut ſupꝛa oſtēſū
eſt virtutes ſunt volūtarie ex eo ꝙ nos ſumꝰ
cauſe habituū ex quibꝰ diſponimur ad hoc ꝙ
talem finem ponamus ſequitur ꝙ etiā mali/
tie ſūt volūtarie quia ſilr̄s ratio eſt de vtriſqꝫ.
Deinde cum dicit. Conuenit cum dicit ⁊c̄
epilogat ea que ſupꝛa dicta ſunt. Et pꝛimo cō/
uenit ꝙ iam dictum ſit de virtutibus. Secū/
do quid reſtat dicendū. Dicit ergo pꝛimo qđ
dictum eſt de virtutibus in cōmuni ⁊ earum
genꝰ typo. i. figuraliter. manifeſtū eſt deinde
dictum ꝙ ſunt medietas quod pertinet ad
genus pꝛopinquū ⁊ quod ſunt habitus quod
pertinet ad genus remotū ſub quo ⁊ cōtinēt̄
vicia. dictū eſt quod vnitates eaſdem operati
ones generant ex quibus cauſantur. dictum
eſt etiam qđ ſunt in poteſtate noſtra ⁊ quod
ſequūtur rectam rationē ⁊ quod aliter ſunt
voluntarie operatiōes q̄ꝫ habitus qꝛ nos ſu/
mꝰ dn̄i operationū a pꝛincipio vſqꝫ ad finem
dūmodo ſciamus circūſtantias ſingulares ſꝫ
dn̄i habituū nō ſcimꝰ vera pꝛincipia. poſtmo
dum autem nobis ignoꝛantibus per ſingulaſ
operationes adijcitur aliquid in generatiōe
habituū. ſicut etiā accidit ī egritudinibꝰ crea
tis ex voluntarijs actibus vt ſupꝛa dictum ē
ſed quia a pꝛincipio erat in poteſtate noſtra
vt ſit vel non ſit agenduꝫ pꝛopter hoc ipſi ha
bitus dicuntur voluntarij. Deinde cum di
cit. Reſumētes vtiqꝫ ⁊c̄. oſtendit quid reſtat
dicendum ⁊ dicit quod opoꝛtet iterato reſu/
mere conſiderationem de virtutibus vt dica
mus ꝙ vnūquēqꝫ qui ſit ⁊ circa qualem ma/
teriam ⁊ qualiter operetur. ⁊ ſic manifeſtum
erit quot ſūt virtutes. ⁊ pꝛimo dicetur de foꝛ/
titudine.

q Uonīā q̄dē igit̄ medietas ⁊c̄. Pꝰq̄ꝫ
determinauit de v̄tutibꝰ moꝛalibꝰ in
cōi. hic incipit determinare de ſingu
lis ī ſpāli. Et pꝛimo determinauit de v̄tutibꝰ
que ſunt circa paſſiones interioꝛes. Secūdo
de iuſticia ⁊ iniuſticia q̄ ē circa opatōes exte
rioꝛes in. v. libꝛo. ibi. De iuſticia aūt ⁊ iniuſti/
cia ⁊c̄. Pꝛia aūt pars diuidit̄ ī duas ꝑtes. In
pꝛima determinat de v̄tutibꝰ moꝛalibꝰ q̄ ſūt
circa pꝛicipales paſſiones reſpicientes ipſam
hoīs vitā. Secūdo determinat de v̄tutibꝰ mo
ralibꝰ q̄ ſunt circa quaſdā ſecūdarias paſſiōes
reſpiciētes exterioꝛa hoīs bona. ī quarto libꝛo
ibi. Dicemꝰ aūt deīceps ⁊c̄. Circa pꝛimū duo
facit. Pꝛimo determinat de foꝛtitudine q̄ eſt
circa paſſiones reſpiciētes ea quibꝰ humana
vita cōſeruat̄. ſ. cibos ⁊ venerea ibi. Pꝛīo hoc
de tꝑantia ⁊c̄. Circa pꝛimū tria facit. Pꝛimo
inueſtigat materiā foꝛtitudinis. Secūdo de/
terminat modū opatōis ipſiꝰ. ibi. Terribile āt
nō in oībꝰ quidē ⁊c̄. Tertio determinat quaſ
dā v̄tutes. ibi. Circa audacias autē ⁊ timoꝛes
⁊c̄. Circa pꝛimū duo. Pꝛimo reſumit ꝙ mani
feſtū ē ex pꝛemiſſis de mā foꝛtitudinis. ſ. circa
quas paſſiones ſit. Secūdo inquirit obiecta
illarū paſſionū ꝓut circa eas ē foꝛtitudo. ibi.
Timemꝰ aūt ⁊c̄. Dicit ergo ꝙ iā ſupꝛa dictuꝫ
ē in. ij. ꝙ foꝛtitudo ē quedā medietas circa ti
moꝛes ⁊ audacias. ipoꝛtat enī foꝛtitudo q̄ꝫdā
animi firmitatē ꝑ quā animꝰ ꝯſiſtit īmobilis
ſupꝛa periculoꝝ timoꝛes. Deinde cū dicit.
Timemꝰ aūt ⁊c̄. inueſtigat obiecta paſſionuꝫ
ꝓdictarū ſm̄ ꝙ circa eas ē foꝛtitudo ⁊ ſpāliter
ex parte timoꝛis circa quā pꝛincipalꝰ ē foꝛti/
tudo vt infra dicet̄. eadē autē ſunt obiecta ti
moꝛis ⁊ audacie. nā illud idē ꝙ ꝑ timoꝛē ali/
q̄s refugit ꝑ audaciā aliꝰ agredit̄. Circa hoc er
go tria facit. Pꝛimo oſtēdit q̄ ſint obiecta ti/
moꝛis. Secūdo oſtēdit circa qđ agēs hoꝝ ſit
foꝛtitudo. qꝛ ſicut timoꝛē moꝛtis. ibi. Nō eniꝫ
circa oīa ⁊c̄. Tertio oſtēdit ī ſpāli circa cuius
moꝛtis timoꝛē ſit foꝛtitudo. ibi. Uidet̄ autem
vtiqꝫ ⁊c̄. Dicit ergo pꝛimo qđ terribilia ſūt q̄
timemꝰ. q. timoꝛis obiecta. huiꝰ autē ſunt vl̄r
quecunqꝫ mala. vnde ⁊ phi. differūt timoꝛem
dicētes qđ expectatio mali ſumit̄ hic expecta
tio cōis ꝓ quolibet motu appetitꝰ ī aliquod
futurū. cū tn̄ expectatio ꝓpꝛie loquēdo nō ſit
niſi boni. ſicut nec ſpecies. q̄ꝫtū ē igit̄ ꝙ oēs ti
memꝰ aliquē malam opinionem. i. infamiam
q̄ cōtrariat̄ honeſtati. i. inopia ⁊ pauꝑtatē que
ꝯtrariāt̄ bonis foꝛtune. exterioꝛis egritudinē
⁊ inimicitiā ⁊ moꝛtē q̄ ꝯtrariāt̄ bonis ꝑſona
libꝰ. Deinde cum dicit. Nō. n. circa oīa ⁊c̄.
oſtendit circa quoꝝ maloꝝ timoꝛe ſit foꝛtitu/
do. Et pꝛimo oſtēdit circa q̄ nō ſit. Secundo
excludit circa q̄d ſit. ibi. Circa qualia vtiqꝫ ter
ribiliū ⁊c̄. Circa pꝛimū duo facit. Pꝛimo ꝓpo
nit qđ intēdit. ſ. qđ foꝛtitudo nō videt̄ eē cir/
ca timoꝛē omniū maloꝝ. Secūdo ibi. Quedā
n. ⁊c̄. ꝓbat ꝓpoſitū. Et pꝛimo ꝙ foꝛtitudo nō
ſit circa timoꝛē infamie. foꝛtis. n. laudat̄ ex ea
qđ nō timet. ſed quedā ſunt que oꝫ timere ad
bn̄ viuēdū. ⁊ bonū ē ea timere inquātū. ſ. ipſe
timoꝛ nō ſolū in neceſſarijs ē ad honeſtatem
cōſeruādā. ſed etiam ipſe timoꝛ ē quoddā ho
neſtū vt pꝫ de infamia quā qui timet laudat̄
q. dicēs. i. cōpoſitōibꝰ ī moꝛibꝰ ⁊ verecūdijs
ille aūt qui hꝰ malū nō timet vituperat̄. q. in
verecūdijs. ergo pꝫ quod foꝛtitudo nō ē circa ti
moꝛē taliū maloꝝ. q̄nqꝫ tn̄ ille q̄ nō timet in/
famiā a quibuſdā methaphiſice noīat̄ foꝛtis
q̄ aſſimilat̄ foꝛti inquātū ē pauidꝰ. Inopiam
aūt ⁊c̄. oſtēdit ꝙ foꝛtitudo nō eſt circa timo/
rē paupertatis. ⁊ dicit ꝙ paupertatē nō oꝫ ti/
mere ꝓut dicetur de infamia. ſed neqꝫ egri/
tudinē ſicut neqꝫ aliud eoꝝ q̄ nō pertinēt ad
malitiā hoīs cuius ipſe eſt cā. fruſtra eniꝫ hō
timet illa que vitare n̄ pōt. hoc igit̄ oꝫ homo
circa talia timere ne ex ꝓpꝛia malitia ī aliqđ
hoꝝ incidat. qꝛ ſic timoꝛē vtilis ad iſta vitāda
nō autē aliter. tamen quāuis iſta non oꝫ time
re. q̄a circa hoc ē inpauidus. vocat̄ foꝛtis niſi
foꝛte ſm̄ ſimilitudinē. qꝛ nō timere pauꝑtateꝫ
videt̄ ad aliā v̄tutē pertinere. ſ. liberalitatē ex
cuiꝰ actu aliqui laudant̄ inquātum audacter
audūt pecunias expēdere. qui tn̄ ī maioꝛibus
periculis bellicis ſimpliciter timidi dicūt̄. nō
ergo circa timoꝛē inopie eſt foꝛtitudo. Tertio
ibi. Neqꝫ vtiqꝫ ſi quis ⁊c̄. oñdit qđ foꝛtitudo
nō ē circa quoſcūqꝫ timoꝛes maloꝝ pꝛimo. ⁊
dicit ꝙ homo non dicit̄ timidus ex eo ꝙ in/
iuriet̄ vel inuideat̄ ſibi aut filijs aut vxoꝛi vel
quodcūqꝫ aliud hꝰ. neqꝫ aliquis dicit̄ foꝛtis
ſimpliciter ex eo qđ ē foꝛtis circa maxime ter
ribilia qui autē in aliquibꝰ alijs ē intepidꝰ nō
dr̄ ſimplr̄ ſed in genere illo. Deinde cuꝫ di/
cit. Circa qualia vtiqꝫ ⁊c̄. oſtēdit circa quoꝝ
maloꝝ timoꝛem ſit foꝛtitudo. dicit qđ aliquis
dr̄ ſimplr̄ foꝛtis ex eo ꝙ ē tepidus circa ea q̄
ſunt maxime terribilia. virtus. n. determinat̄
ſm̄ vltimū poſſibile vt dicit̄ in pꝛimo de celo
⁊ oꝫ ideo ꝙ virtꝰ foꝛtitudinis ſit circa ea que
ſunt maxime terribilia. ita ꝙ nullus magis ſu
ſtinet pericula quā foꝛtis. inter omnia autem
maxime terribile eſt moꝛs. ⁊ huius ratio ē qꝛ
moꝛs ē t̄miꝰ totiꝰ p̄ntis vite. ⁊ nihil pꝰ moꝛtē
videt̄ eſſe homini bonū aut malum de hijs
que pertinent ad pꝛeſenteꝫ vitam que nobis
ſunt nata. ea enim que pertinent ad ſtatum a
nimarum poſt moꝛtem non ſunt uiſibilia.
nobis autem valde terribile eſt id ꝑ quod ho
mo perdit oīa bona. vnde ꝙ foꝛtitudo ꝓpꝛie
ſit circa timoꝛem periculoꝛuꝫ moꝛtis. Dein
de cum dicit. Uidetur autē vtiqꝫ ⁊c̄. oſtendit
circa cꝰ moꝛtis timoꝛē ſit foꝛtitudo. Et circa
hoc duo facit. Pꝛīo oñdit circa qđ genꝰ moꝛ
tis ſit foꝛtitudo. Secūdo oñdit quo oꝛdine ſe

habeat. Et circa oīa genera mortis.ibi. Pricipalit̄ āt ꝛc̄. Circa primū duo facit. Primo ꝓpōit qđ itēdit. Scđo ꝓbat ꝓpoſitū.ibi. Maxime aūt ꝛc̄. Dicit ḡ primo qđ neq̄ etiā fortitudo ē circa mortē ꝙ aliq̄s ſuſtiꝫ ī quocūq̄ caſu. vel negocio ſic̄ ī mari vel in egritudine ſed circa mortē quā quis ſuſtinet ꝑ optimis rebꝰ ſic̄ cōuenit cū aliquis morit̄ ī bello ꝓpt̄ patrie defēſionē. ꝛ eadē rō ē de quacūq̄ alia morte quā q̄s ſuſtinet ꝓpt̄ bonū v̄tutis ſed ſpālit̄ facit mētōeꝫ de morte qꝛ ī tali negotō vt frequētiꝰ hoīes ſuſtinēt mortē ꝓpter bonū

Deiñ cū dicit. In marīo.n.ꝛc̄. ꝓbat dupliciter ꝓpoſitū. Primo quidē qꝛ mors q̄ eſt ī bello ē in maximo periculo. qꝛ de facili ibi morit̄ homo aūt ē in periculo optimo. qꝛ hō pericula ſuſtinet hic ꝓpt̄ bonū cōe qđ ē optimū vt ī pricipio dictū eſt. virtꝰ aūt eſt circa maximū ꝛ optimū. ergo v̄tus fortitudinis maxime eſt circa mortē q̄ ē in bello. Secundo ibi. Cōcordes aūt ꝛc̄. ꝓbat idē ex hoc qđ morientibꝰ tali morte qui fortiter ſe exponunt periculis huiꝰ mortis exhibēt̄ honores tā in ciuitatibꝰ q̄ viuunt incōitate q̄ꝫ etiā apud monarchias id ē apud reges qui ſoli dn̄ant̄ qui fortiter ī bello dimicātibus ꝛ in vita ꝛ poſt mortem honores exhibebāt̄. honor aūt ē p̄miū v̄tutis. ergo circa huiꝰ mortē cōſiderat̄ virtus fortitudīs.

Deinde cum dicit. Pricipaliter autem ꝛc̄. oſtēdit quo ordine ſe habeat fortitudo circa oīa genera mortis. Et primo qūo ſe hēant mādata q̄ fiūt circa hiꝰ pericula.ibi. Similit̄ aūt viriliter ꝛc̄. Circa primum duo facit. Primo oſtēdit circa quem mortē pricipaliter ſit fortitudo. ꝛ dr̄ pricipaliter aliq̄s fortis ex eo qđ inpauide ſe hꝫ circa bonā mortem ſicut ꝛ oīs v̄tꝰ ordinat̄ ad bonū ꝛ circa ꝑ ſubiecta illatā morti p̄cipue ſi ſint in preſentia. In hijs eniꝫ q̄ ex re p̄ſte operari maxime oꝫ quod aliquis ex habitu operet̄. In alijs auteꝫ cum maxime ſint talia.ſ.ad bonū ꝑtinētia. ꝛ repentina pericula bellica. vñ circa iſta principaliter ē ī timidus fortis. Deinde cum dicit. Sed ad huc in mari.ſ. qūo ſe habeat inpauide fortis circa alias mortes ꝛ dicit ꝙ incōueniēter ꝛ ī mari ꝛ in egritudinibꝰ fortis eſt intimidus. qꝛ videlicet inſtupeſcit nō turbat̄ propter timorē taliū. alit̄ tū ſunt intimidi fortes in mari q̄ꝫ marmarij. nā fortes etiā ſi nō ſperēt ſaluari tñ nō timent cōtēnentes hāc mortē. nō.n.tm̄ de ea vt in ordinatōe cōmoueat̄. ſed marmarij ſunt in timidi in pericula maris inquātū ſperant ſe bene ꝑ ſe euadere ꝓpter experiētia. Deinde cū dicit. Similiter aūt ꝛc̄. oſtēdit ꝙ nō ſolū fortitudo ē principaliter circa timorē mortis. ſed etiā circa audacias taliuꝫ periculoꝝ ꝛ dicit ꝙ ſilr̄ fortes viriliter agūt agrediēdo pericula in illis rebꝰ in quibus laudabilis eſt fortitudo. vel in quibꝰ bonū eſt mori. ſicut eſt in rebus bellicis. bonū eſt enī quod hō vitā ſuā exponat pro bono cōi. ſed ineſt fortitudo laudabilis. neq̄ ex morte aliquod bonū exſequit̄ vnde audacter agredi talia pericula nō pertinet ad virtutem fortitudinis.

T Erribile auteꝫ nō in oībꝰ ꝛc̄. Poſt q̄ phus inquiſiuit materiā fortitudinis hic determinat de actu ipſiꝰ. Et p̄mo diſtinguit actū eiꝰ ab actibus vicioꝝ oppoſitorū. Secūdo determinat de quibuſdā q̄ hn̄t actū ſimilem fortitudini. Duplr̄ auteꝫ alie ꝛc̄. Circa primum duo facit. Primo determinat quomodo actus diuerſificari poſſūt ſupra circa materiā ſupra acquiſitā. Secūdo oſtendit q̄s ſit proprius actꝰ fortitudinis ꝑ cōpatōem ad actꝰ ꝓpoſitoꝝ viciorū.ibi. Qui quideꝫ igit̄ oꝫ ꝛc̄. Circa primū duo facit. Primo aſſignat rōem diuerſificādi actꝰ circa p̄dictā materiā Secūdo oſtēdit qūo diuerſificāt̄.ibi. Fortis aūt iuſtu poſſibilis ꝛc̄. Dicit ergo primo qđ ñ eſt idē terribile quo ad oēs cum timor ſit illi iraſcibili. cuius obiectū ē arduū nō ē timor niſi alicuiꝰ mali quod eſt aliqualiter eleuatum ſupra facultatē timētis. vnde aliquid eſt terribile puero qđ non eſt terribile viro perfecto eſt aūt aliquod malū quod excedit facultatē humanā per ꝙ ei reſiſti nō pōt. ſicut terre motus. inundatiōes maris ꝛ alia hiꝰ malā eē terribile cuilibet hoī ſapiēti qui habet rectū iudiciū intellectꝰ. illud autē terribile quod eſt ſm hominē. q. nō excedēs facultatē ad reſiſtēdū differt dupliciter. Uno mō ſꝫ diuerſā rei magnitudinē puta magis terribile eſt ſi conueniant multi hoſtes q̄ꝫ ſi pauci. Alio mō ſm magis ꝛ minꝰ. puta ꝙ magis vel minꝰ odiūt. vel magis vel minꝰ appropinquāt. ꝛ quod dictū eſt de terribilibꝰ eſt ſimpliciter dicēdū de audibilibꝰ. quia circa idē ſunt timor ꝛ audacia vt ſupra dictū ē. Deiñ cū dicit. Fortis autē iuſtu poſſibilis ꝛc̄. oſtēdit ſm predictā rōem quo diuerſificant̄ actꝰ circa materiā predictā cum dicit ꝙ fortis nō obſtupeſcit propter timorē intelligendū eſt quod conuenit homini qui ſcđm intellectum timebit ea que ſunt ſupra homineꝫ. vnde ꝛ fortis talia non timebit ſed tñ in caſu neceſſitatis. vl̄ vtilitatis ſuſtinebit talia ſicut oꝫ: ꝛ ſic iudicabit recta ratio q̄ propria eſt homini. ita ſcꝫ quod propter timorem taliū non diſcedet a iudicio rationis. ſed ſuſtinebit huius terribiliū quātūcūq̄ magna propter bonū ꝙ eſt finis virtutis. cōuenit aūt qñq̄ ꝙ aliquis magis vel minꝰ timet terribilia. ꝛ in hoc cōſiſtit peccatū hominis ꝙ ē principaliter ꝯ rōem rectā. ꝛ ſicut egritudo cōuenit in corpore ꝑ inordinatōem cuiuſcūq̄ humoris. ita etiā peccatū ꝯ rōeꝫ cōuenit ī aīa ex inordinatōe cuiuſcūq̄ circūſtātie. vñ circa timorē qñq̄ peccat̄ ex hoc ꝙ aliquis timet qđ non oꝫ timere. qñq̄ vero ex hoc quod timet qñq̄ non oportet timere. ꝛ idem dicendū eſt de aliis circūſtantijs ſupra poſitis. ꝛ quod dictū eſt de terribilibꝰ intelligēdū ē etiā de audibilibꝰ de qnibus eſt etiā eadē rō ſicut dictū ē

Deinde cū dicit. Qnicq̄d igit̄ ꝛc̄. oñdit q̄d ſit actus fortitudinis per compatōeꝫ ad vicia oppoſita. Et circa hoc duo facit. Primo pōit actū v̄tutis ꝛ vitioꝝ. Secūdo cōpat v̄tutē ad q̄dā q̄ ei ſilia videt̄.ibi. Et audaces quedā ꝛc̄. Circa primum duo facit. Primo determinat actꝰ v̄tutis ꝛ vicioꝝ quātū ad timorē ꝛ audaciā. Secūdo quātū ad ſpem ꝛ deſperatōeꝫ.ibi Deſperās vtiq̄ ꝛc̄. Tertio epilogat ibi. Circa hoc quidā igit̄ ꝛc̄. Circa p̄mū duo facit. Primo determinat actū v̄tuoſi. Secūdo actꝰ v̄tuoſoꝝ.ibi. Suꝑhabūdātiā autē ꝛc̄. Circa p̄muꝫ duo facit. Primo ꝓponit qđ itēdit. Secūdo manifeſtat qđ dixerat.ibi. Finis autē oīs ꝛc̄. Dicit ergo primo qđ ille q̄ ſuſtinet q̄ oꝫ ſuſtinere ꝛ fugit ꝑ timorē ea que oꝫ vitare. ꝛ facit hoc eiꝰ gratia cuiꝰ oꝫ. ꝛ eo mō quo oꝫ. ꝛ qñq̄ oꝫ vocat̄ fortis: qui etiā ſibi audit que oꝫ ꝛ cꝰ gr̄a ꝛc̄. Et huiꝰ rōem aſſignat dicēs ꝙ qꝛ fortis ꝛ vicioſus patit̄ ꝑ timorē. ꝛ opat̄ ꝑ audaciā ſꝫ qđ ſignū ē ꝛ ſꝫ ꝙ recta rō ducat. oīs.n. v̄tꝰ moralis ē ſm rōem rectā ut ſupra habituꝫ ē. Deinde cū dicit. Finis aūt oīs ꝛc̄. manifeſtat autē quoddā qđ dixerat v̄tuoſe ē ſꝫ cōueniētiā ꝓprij habitꝰ. mouet.n. habitꝰ ex conſuetudine actus ꝑ modū nature. eo ꝙ ꝯſuetudo ē ſicut quedā natura ſicut dr̄ ī libro đ medicina. Finis āt vltimꝰ generātōis nālis. operātis ē bonū vniuerſi ꝙ ē bonū ꝑfectū. ſed finis ꝓximꝰ ē vt ſimilitudinē ſuā in aliud iprimat. ſicut finis calidi ē vt per ſuā actōem calidū faciat. ſilr̄ aūt ꝛ finis v̄tutis opātis vltimꝰ quidē ē felicitas q̄ ē bonū ꝑfectū vt in primo habitū ē. Sed finis ꝓximꝰ ꝛ ꝓpriꝰ ē ſimilitudo habitꝰ exiſtat ī actu. ꝛ hoc qđ dicit quod bonū quod intēdit fortis ē fortitudo. nō q̄dā habitꝰ fortitudinis qui iā preexiſtit. ſed ſimilitudo ipſiꝰ in actu. ꝛ hoc etiā ē finis. qꝛ vnum quodq̄ quod ē ꝓpter fineꝫ determinat̄ ſm ꝓpriū finē. qꝛ ex fine ſumit̄ rō eoꝝ que ſūt ad finē. ꝛ iđ finis fortitudinis ē aliq̄d ad rōeꝫ fortitudinis ꝑtinēs. ſic igit̄ fortis ſuſtinet ꝛ opat̄ gr̄a boni. ꝛ hoc ē inquātū intēdit operari ea q̄ ſunt ſm fortitudinē. Deinde cū dicit. Suꝑhabūdātiā autē ꝛc̄. determinat actꝰ viciorū Et p̄mo eiꝰ q̄ defuit in timēdo. Secūdo eiꝰ q̄ ſuperhabūdat.ibi. Qui autē ī audēdo ꝛc̄. Tertio eius q̄ habūdat in timēdo.ibi. Qui autē in timēdo ꝛc̄. Dicit ergo primo quod inter vicia ad ſuperhabūdātiā pertinētia. ille ē innoiatꝰ q̄ ſuꝑhabūdat in prauitatem q̄.ſ. vel timet. s̄. autē dictū ē ꝙ multa ſunt innoiata. ꝛ hoc p̄cipue cōuenit hijs q̄ raro accidūt. talis aūt impauitas raro accidit. nō.n. cōuenit niſi ī aliquo inſano vel in aliquo q̄ nō habet ſenſuꝫ doloris. qđ.ſ. nihil terminat puta neq̄ terre motū inundatōs nec aliq̄d taliū ſic̄ dr̄ accidere de q̄buſdā q̄ vocat̄ calce ꝙ ē nomē gētis hic autē dicit eē ſine ſenſu doloris qꝛ eadem ſunt q̄ timemꝰ futura de quibꝰ cū fuerint preſentia dolemꝰ. Deiñ cū dicit. Qui autē in audēdo ꝛc̄. agit̄ de hijs. ꝛ dicit quod ille qui circa terribilia ſuperhabūdat in audendo vt ſ. audacter terribilia agrediat̄ vtraq̄ rō ducat vocat̄ audax. ē autē aliquis q̄ ñ ē vere audax ſed videt̄.ſ. ſuperbus qñ fingit ſe eē fortē. vñ ſicut fortis vel audax ſe hꝫ circa terribilia ita ſuperbꝰ querit apparere. ꝛ ꝓpter hoc qñ pōt ſine periculo mutat̄ opat̄ fortis vel audax. vñ multi eoꝝ q̄ vident̄ fortes vel audaces ſunt timidi qui cū audax cū ſe habeāt ī hijs q̄ hn̄t ꝑ vim periculi qñ ea q̄ ſunt multū terribilia ſuꝑueniūt nō ſuſtinēt. Deinde cum dicit. Qui autē ī timēdo ꝛc̄. determinat de eo q̄ ſuꝑhabundat ī timēdo. ꝛ dicit ꝙ talis vocat̄ timidꝰ q̄ timet q̄ nō oꝫ timere ꝛ ea mō quo nō oꝫ ꝛ ſimiliter ſm alias circūſtātias. ꝛ iſte idē qui ſuꝑhabūdat ī timēdo deficit ī audēdo. nulla ē.n. rō quare aliq̄s nō agrediat̄ aliqua terribilia ad deſtruēda ipſa niſi ꝓpter timorē. ſꝫ defectꝰ timoris pōt eē abſq̄ audacia agrediēdi nō.n. ſequit̄ qđ quicūq̄ nō fugit ſicut oꝫ iuadat plꝰ quā oꝫ. ſed quicūq̄ deficit ab inuadēdo. qꝛ oꝫ. non facit hoc niſi ꝓpter timorē. ꝛ iđ defectū timemꝰ ſepatur a ſuꝑhabūdātia audacie. ꝛ quāuis timidus ſuꝑhabūdet in timēdo ꝛ deficiat in audēdo. magis tñ manifeſtat̄ ex hoc quod ſuperhabundat ī timore triſticiaꝝ quā ex hoc qđ deficit ī audēdo. qꝛ defectꝰ nō ita percipit̄ ſicut habūdātia. Deinde cū dicit. Deſpans vtiq̄ ꝛc̄. oſtēdit qūo predicta ſe habeāt ad ſpem ꝛ deſperatōem. ad cuiꝰ euidētiā ꝯſiderādū ꝙ audatie ꝛ timoris obiectū eſt malum ſpei aut deſperatōis obiectū ē bonū in bonū aūt ꝑ ſe appetitꝰ tēdit. ſed ꝑ accidēs refugit appetitꝰ. ꝙ aūt ē per ſe eſt tā accidēs. ꝛ iđ ſpes eiꝰ ē tendere in bonū ē cā audacie q̄ tendit in malū quod agredit̄. ꝛ eadē rōne timor qui refugit malū eſt cā deſperatōis q̄ recedit a bono. ꝛ iđ dicit ꝙ timidus ē deſpans inquātū timet circa oīa. deficere. fortis auteꝫ econtrario inquātum auderet eſſe bone ſpei.

Deinde cū dicit. Circa hec quidē igit̄ ꝛc̄. epilogat que dicta ſunt concludens ex predictis ꝙ circa predictas paſſiones ſunt intimidus ꝛ audax ꝛ fortis. ſed differēter ſe habent ad eas. nā audax ꝛ timidus ſuꝑhabūdāt ꝛ deficiūt in audendo ꝛ timēdo. ſed fortis medio mō ſe habet ī hijs ſicut oꝫ. ꝛ ſm rōem rectaꝫ.

Deinde cū dicit ꝛ audaces quidā ꝛc̄. ꝯpat fortitudinē vt quedam. ꝛ primo oſtēdit differētiā fortis ꝛ audacis. ſecūdo ad euꝫ q̄ mortē ſuſtinet ꝓpter vitādas aliquas moleſtias.ibi. Queādmodū igit̄ dictū ē ꝛc̄. timidi autem in

vno videť cũ fortibꝰ cõuenire. ⁊ iõ nõ curat
inter eos dĩaȝ aſſignare. dicit ergo qͦ̃ anda-
ces ante pericula ſunt preuolãtes ⁊ volantes
i. velociter ⁊ ardẽť ad ipſa currẽtes. qꝛ mouẽ
tur ex impetu paſſionis ꝑter rõem. qñ aũt ſũt
in ipſis periculis deſcẽdũt. qꝛ motꝰ paſſionis
ꝑcedẽtis vinciť a difficultate viuente. ſȝ forte
qñ ſunt ipſis operibꝰ difficilibꝰ ſunt acuti qꝛ
iudiciũ rõis ex quo agũt nõ vinciť ab aliqua
difficultate. ſed priuſq̃ȝ ad pericula veniãt ſũt
quieti q̃ nõ agũt ex impetu paſſionis. ſȝ ex de
liberatõe rõis. Deinde cũ dicit. igiť ⁊c̃. oñ-
dit dĩaȝ fortis ad eũ q̃ ſuſtinet mortẽ vt vite
moleſtias. ⁊ dicit quod ſupra dictũ ẽ medicꝰ
circa auxilia ⁊ terribilia q̃ ſunt mala ⁊ in q̃bꝰ
dictũ ẽ. ſ. in periculis mortis. ⁊ deſiderat ope
rari virtuoſe. ⁊ ſuſtinet talia pericula vt eueni
at aliquod bonũ. ſ. honeſtum vel vt fugeat ali
quod turpe. ſ. inhoneſtũ. ſed qͦ̃ aliq̃s moriať
ſibipſi manꝰ iniſciẽs. vel ab alio mortẽ illataȝ
libẽter patiẽs ad fugiẽdũ inopiã vel cupidita
tẽ alicuiꝰ rei q̃ȝ nõ põt hr̃e. vel quicq̃d ẽ aliq̃d
qͦ̃ iiũgit triſticiã nõ ꝑtinet ad fortẽ. ſed ma
gis ad timidũ. duplici rõe quidã qꝛ videť eſſe
quedã mollicies animi ꝯtraria fortitudini qͦ̃
aliq̃s nõ poſſit ſuſtinere laborioſa ⁊ triſtitia.
ſecũdo qꝛ nõ ſuſtinet mortẽ propter bonum
honeſtũ. ſicut fortis. ſed fugiẽdo malũ triſtabi
le. Ultimo aũt cõcludit ꝙ ex ꝑdictis põt ſciri
quid ſit fortitudo.

Jcũť autẽ ⁊ alie ſm.v.modos. Poſt
d q̃ȝ phus determinauit quas vt actꝰ
vere fortitudinis ⁊ oppoſitoꝝ vicioꝝ
hic determinat de quibuſdã que habẽt actũ
ſimilẽ fortitudini. ſed deficiũt a vera fortitudi
ne. ꝙ quidẽ duobꝰ modis cõuenit. cũ. n. vera
fortitudo ſit virtus moralis ad quã requiriť
ſcire. ⁊ ꝓpter hoc eligere. põt quidã aliq̃s ex-
ercẽs actũ fortitudinis tripliciter a vera forti
tudine deficere. Uno mõ qꝛ nõ opať ſciẽs. ⁊
ſic eſt vnus modus nõ vere fortitudinis ſm
quã dr̃ aliquis fortis ꝑ ignorãtiã. Alio mõ qꝛ
aliq̃s nõ opať ex electõe. ſed ex paſſione. ſiue
ſit paſſio impellẽs ad pericula ſubeunda. ſicut
ẽ ira ſiue paſſio que equitãs animũ a timore.
ſicut ẽ ſpecies. ⁊ ſm hoc ſumiť duobꝰ modis
nõ vere fortitudinis. Tertio modo deficit ali
quis a vera fortitudine ex eo ꝙ aliq̃s ex electi
one quidã apať ſcȝ qͦ̃ elegit id qͦ̃ elegit for
tis. ſ. pericula ſuſtinẽda ꝓpter armoꝝ periciã
reputat ſibi nõ eẽ periculoſũ in bello cõfuge-
re. ſicut apparet ĩ militibꝰ. aut qꝛ elegit aliq̃s
pericula ſuſtinere. ſed nõ propter illũ finẽ ꝓ-
pter quẽ eligit fortis ſȝ ꝓpter honores vel pe
nas q̃ a rectoribꝰ ciuitatũ ꝓponũť. Secũdũ
hoc ergo diuidiť pars infra in q̃nq̃ ptes. Jn
prima parte determinat de fortitudine politi-
ca ſiue ciuili. Jn ſecũda de fortitudine milita
ri. ibi. Videť aũt experiẽtia ⁊c̃. Jn tertia par-
te de fortitudine q̃ eſt per irã. ibi. Jn furoreȝ
aũt ⁊c̃. Jn quarta parte de fortitudine que ẽ
per ſpem. ibi. Neq̃ȝ vtiq̃ȝ bone ſpei ⁊c̃. Jn q̃n
ta de fortitudine que ẽ ꝑ ignorãtiã. ibi. For-
tes autẽ videť ⁊ ignorãtes ⁊c̃. Circa primum
ponit tres gradꝰ pollitice fortitudinis. Quarũ
primꝰ eſt eoꝝ q̃ ſuſtinẽt pericula ꝓpẽ honorẽ
Secũdo eoꝝ q̃ ſuſtinẽt ꝓpter timorẽ penarũ
ibi. Ponit aũt vtiq̃ȝ ⁊c̃. Tertio eoꝝ q̃ agrediũ
tur. ⁊ ſuſtinẽt periculoſa ꝓpter preſentẽ coa-
ctõem. ibi. Et q̃ ꝑcipiũt ⁊c̃. Circa ꝑmũ tria fac̃
Primo ꝓponit hũc gradũ fortitudinis ⁊ dic̃
cũ q̃s ꝑter fortitudinẽ verã dicãť quedã alie
fortitudines ſm quinq̃ȝ modos. Primũ locũ
ĩter eas tȝ fortitudo politica. i. ciuilis. eo ꝙ taľ
fortitudo maxie aſſimilať ve fortitudini ſuſti
nẽt. n. ciuiles pericula vt vitẽt increpatiões ⁊
obprobria. q̃ ſm ſtatuta legũ ciuiliũ inerãt ti-
midis. ⁊ vt adipiſcãť honores q̃ ſm eaſdẽ le-
ges fortibꝰ exhibũť. ⁊ inde ẽ qͦ̃ apud illas ci
uitates in q̃bꝰ timidiſ adhibẽť vituperia forti
bꝰ aũt honores. viij. ĩueniũť iñ fortitudini ſm
hãc fortitudinẽ. ⁊ fortaſſis etiã ſm verã ꝓpẽ
aſſuetudinẽ. Secũda ibi. Tales aũt ⁊c̃. Induc̃
exãpla ex homero q̃ deſcribẽs troianũ bellũ ĩ
ducit taliť fortes. ſ. ꝑꝑ honores ľ vituperia pu
ta dyomedẽ ex parte grecoꝝ. ⁊ hectorẽ ex ꝑte
troianoꝝ Jnducit. n. hectorẽ dicẽtẽ hec vba
polidamaſ. i. q̃dã dux troiãnoꝝ. ꝑmũ redargu
tõem reponet mihi. i. ꝑmo redarguet me ſi ñ
fortiter egere. ⁊ dyomedes dicebat ſeipſum
exhortãs ad fortiter agẽdũ. hector cõcionãdo
apud troianos dicit vt laudã ſe ⁊ me vitupe-
rã thitides. i. dyomedes q̃ ſic noiatꝰ ẽ a patre
a me. ſ. fugit ⁊ victus ẽ. Tertio ibi. Aſſimilať
autẽ ⁊c̃. manifeſtat qͦ̃ dixerat. ſ. ꝙ iſta forti-
tudo maxime aſſimilať vere. ⁊ dicit ꝙ politi-
ca fortitudo maxime aſſimilať ei de q̃. ſ. dcm̃
ẽ ꝙ ſit ꝓpter virtutẽ. hec. n. politica fortitudo
ſit ꝓpter verecũdiã q̃ ẽ timor de turpi. in q̃ȝtũ
ſ. aliq̃s fugit obprobria ⁊ ſic ꝓpter boni. i. ho
neſti deſideriũ inquãtũ iſta fortitudo querit
honorẽ q̃ ẽ teſtium honeſtatis. ⁊ iõ hoc expo
nẽs ſubdit ꝙ hiꝰ fortitudo ſit ꝓpter honoreȝ
⁊ ꝓpter fugã obprobrij qͦ̃ turpe exiſtit qꝛ ho
nor ꝓpiquũ aliq̃d ẽ bono honeſto. ⁊ vituperi
um turpi ĩhoneſto. inde ẽ qͦ̃ fortitudo iſta ꝓ
pinqua ẽ vere fortitudini q̃ intẽdit honeſtũ ⁊
fugit ĩhoneſtũ. Deinde cũ dicit. Ponet aũt
aliquis ⁊c̃. ponit ſm gradũ fortitudinis poli-
tice q̃ ẽ ꝓpter timorẽ pene. ⁊ dic̃ qͦ̃ ad eũdeȝ
etiã modũ politice fortitudĩs pñt reduci illi q̃
ſunt fortes ꝓpter hoc quod timore penarum
coguntť a principibꝰ ciuitatis. ſunt tñ deterio
res ꝑmiſſis inquantũ nõ agũt fortiter ꝓpter
verecũdiã turpitudĩs. ſȝ propter timorẽ pene.
⁊ h̃ ẽ qͦ̃ tẽdit ꝙ ñ fugerint turpe. i. ĩhoneſtũ
ſȝ triſte aliq̃d. i. doloroſum vel damnoſum eẽ
quo aliquis triſtať. ꝑ hoc enĩ dñi cognoſcãť
ſuos ſubditos fortiť pugnare ſicut ſm home
rũ. hector troianis comminebatur dicẽs ille
quẽ intelligã fugientẽ ſine bello. i. ſine hoc ꝙ
fortiter pugnet. ita male tractabo eũ q̃ nõ erit
ſufficiẽs ad fugiẽdũ canes Deinde cũ dicit
Et qui ꝑcipiũt ⁊c̃. ponit tertiũ gradũ politice
fortitudinis. ꝓut. ſ. aliqui cogũť a principibꝰ
ꝑſentialiter. ⁊ nõ ſolũ timore futurarũ penaꝝ
⁊ hoc dicit qͦ̃ idẽ operãť ſua actõe pricipes
qui ꝑcipiũt ſubditis vt nõ fugiant a prelio ⁊
eos qui recedũt a prelio ꝑcipitãt. ⁊ ſilr̃ ille qui
ante pugnã cões ne fugere poſſint. cõſtituũt
muros ⁊ foueas. ⁊ alia hiꝰ impedimẽta fuge
oẽs. n. principes talia faciẽtes cogũt ſubditos
ad pugnãdũ. ſȝ illi q̃ ſic cogũť nõ ſũt vere for-
tes. quia oȝ virtuoſũ eſſe fortẽ non ꝓpter ne
ceſſitatẽ q̃ȝ patiť. ſed propter bonũ virtutis.
Deinde cũ dicit. Videť autẽ experiẽtia ⁊c̃.
determinat de fortitudine militari. Et circa h̃
duo facit. Primo. n. oſtẽdit milites ad fortiť
agẽdũ. Secũdo cõparat militarẽ fortitudinẽ
ad politicã. ibi. Milites autem timidi ſunt.
dicit ergo primo ꝙ in ſingulis experientia vi
deť eſſe quedã fortitudo in quolibet. n. nego
tio audacter ⁊ ſine timore opať ille q̃ eſt ex-
pertus ſicut vegetius dicit in libro de re mi-
litari. nẽo facere dubitat ꝙ ſe bene didiſciſſe
cõfidit. ⁊ ꝓpter hoc ſocrates eſtimauit ꝙ for-
titudo eſſet ſciã que etiã ꝑ experiẽtiã acquiriť
eſtimauit etiã oẽs alias virtutes eſſe ſciẽtias.
ſed de hoc infra in. vj. ageť. ſic ergo cũ quidã
alij ſint fortes per experiẽtiam in quibuſdam
alijs rebus bellicis milites ſunt fortes ꝑ expe-
rientiã. Et quidẽ duo cõſequũť. Quoꝝ primũ
eſt ꝙ in bellis multa ſunt maiora q̃. ſ. in exper
tis tiorẽ ĩcutiũt. quãuis paꝝ vel nihil periculi
habeãt ſicut frãgor armoꝝ. cõcurſus aquarũ.
⁊ alia hiꝰ que quidẽ maxime aſpexerũt per ex
periẽtiã nõ eſſe terribilia. vnde videnť fortes
cum talibus ſine timore ſe ingerunt qui alijs
ſ. inexpertis periculoſa videẽť. qꝛ neſciũt qua-
lia ſint. Secũdo cõſequẽť experientia qͦ̃ pñt
ferre. i. generare. ⁊ nõ pati. i. generari ab eis cu
ſtodiẽdo. ſ. ſe ab vtẽtibus ⁊ ꝑcutiẽdo aliquos
inquãtũ hñt ꝑtãtem ad bene vtẽdũ armis. ⁊
alia hiꝰ ſunt: q̃. ſũt efficatia ad hoc qͦ̃ ipſi poſ
ſunt ledere alios. ita qͦ̃ nõ ledanť. vnde ma-
nifeſtũ ẽ quod ipſi pugnare cum alijs ſicut ar
mati. cum inermibꝰ. q. n. inermis videť qͦ̃ in
ermis non põt vti aut neſcit. ⁊ ſimile eſt de
athletis id ẽ pugilibus fortibus ⁊ inſtructis.
cũ ideotis. i. ruſticis inexpertis. quia in talibꝰ
agonibꝰ. ſ. athletarũ nõ illi qui maxime poſſũt
pugnare ſunt fortiſſimi. ſed illi qui ſunt potẽ
tes ſm virtutẽ corporalẽ vt habẽtes corpora
bene diſpoſita. Deinde cum dicit. Mili-
tes aũt timidi ſunt ⁊c̃. cõꝑat militarẽ fortitu-
dinẽ ad politicã ⁊ dicit ꝙ milites tamdiu for
titer agũt q̃ȝdiu nõ videt periculis ĩminere. ſȝ
qñ ꝑiculũ excedit ꝑitiã quã hñt in armis. ⁊ qñ
nõ habẽt multitudinẽ ſecũ vel alias ꝑpatiões
bellicas. tũc efficiunť timidi. ⁊ tunc prefugiũt
aĩ. n. ꝓpter aliud erãt audaces. niſi qꝛ extima-
bãt ſibi ꝑiculũ ñ ĩminere. ⁊ iõ quãtũ vident pe
riculũ ꝑfugať. ſed illi q̃ ſunt ciuiliter fortes ꝑ-
manẽtes in periculis moriũť. ſicut accidit in
quodã loco vbi militibus fugiẽtibꝰ ciues re-
mãſerũt. qꝛ ciues turpe ꝛputabãt fugere ⁊ ma
gis eligebãt mortẽ q̃ȝ ſaluari ꝑ fugã. ſed mili-
tes a principio exponẽtes ſe periculis extimã
tes ſe potẽtiores. ſed poſtq̃ȝ cognouerĩt aduer
ſarios eẽ potẽtiores fugiunt magis timentes
mortẽ q̃ȝ turpem fugã. nõ ẽ aũt ita de forti q̃
magis timet turpitudinẽ q̃ȝ mortẽ.

T furorẽ aũt ſuꝑ fortitudine ⁊c̃. Po
e ſitis duobꝰ modis fortitudinis nõ ve
re. hic ponit tertiũ modũ. ſ. q̃ ẽ ꝑ iram
impellẽtẽ ad actum fortitudinis. Et circa hoc
duo facit. Primo. n. oſtẽdit quõ furor ĩclinet
ad actũ fortitudinis. Secũdo dicit dĩam ad
verã fortitudinẽ. ibi. Fortes quidã igiť ⁊c̃. di
cit ergo primo qͦ̃ hoĩes in cõi vſu loquendi
inferũt furorẽ ſupra fortitudinẽ. ſ. fortitudini
attribuunt ea que ꝑ furorẽ furentes. vel irati.
nũc eẽ fortes. ſicut ⁊ beſtie q̃ in furorẽ cõcita-
te irruerũt in hoĩes q̃ eos irruant verberant.
habet. n. fortitudo quãdã furoris ſil̃itudinẽ in
quãtũ. ſ. furor cũ maximo ĩpetu inducit in pe
ricula. fortis autẽ cũ magna virtute animi in
pericula tendit. ⁊ ĩducit ad hoc exempla ho-
meri qui amouẽdo quãdã dicit virtutẽ ĩmit
te furori. vt. ſ. furor ꝑ vtutẽ animi reguleť. ⁊ v̄
tute erigere ⁊ furorẽ. vt. ſ. ꝑ irã virtꝰ animi ꝓ
emptore ad actũ reddať. ⁊ alibi dicit de q̃buſ
dam qͦ̃ ꝑ ſingulas nares emittebãt auſtriaȝ
virtutẽ. ſ. furorẽ. qui propter calefactõem cor-
dis facit cũ magno impetu reſpirare in cõi ꝙ
aliqñ ex impetu ire ebulit ſanguis ꝑ nares. ⁊
dicit philoſophꝰ ꝙ ꝑdicta verba homeri vi-
denť ſignificare ꝙ furore erigat. ⁊ impetũ fa-
ciat ad actꝰ fortitudinis. Deinde cũ dicit.
Fortes q̃dẽ igiť ⁊c̃. oſtẽdit dĩaȝ huius forti
tudinis ad verã fortitudinẽ. Et circa hoc tria
facit. Primo oſtẽdit quid cõueniat vere forti
tudini. Scd̃o q̃d cõueniat furori beſtiaꝝ. ibi
Fere aũt ꝓpẽ triſticiã ⁊c̃. dicit g̃ qꝛ fortes nõ
repellũť ad opa fortitudinis ꝑagẽda ex ĩpetu
furoris. ſȝ ex ĩtẽtõe boni. ſȝ furor ꝯrio ſe hȝ in
actu eoꝝ ad modũ cooꝑantis. Deiñ cũ dic̃.
Fere aũt ꝓpẽ triſticiã ⁊c̃. oñdit quo ira beſti
arũ ſe hẽat ad actũ fortitudĩs. ⁊ dicit qͦ̃ fere
agrediũť ꝑicula ꝓpẽ triſticiã. i. maloꝝ q̃ actu
patiũť. puta cũ vulneranť vľ ꝓpter timorẽ eoꝝ
q̃ timẽt ſe paſſuras. puta ſi timẽt ſe vulnerari-
das. ex hac. n. veritate ad irã hoĩes inuadunt
qꝛ ſi eſſent ĩ ſilua vel in palude nõ vulnerarẽť
ñ timerẽt vulnerari. ⁊ ira ñ ĩuenirẽt ad iuadẽ
dos vñ pȝ ꝙ ĩ eis ñ ẽ va fortitudo qꝛ ĩpellũť

ad pericula ſolis dolore ⁊ furore. cũ nihil periculoꝝ ꝑiudicãt ſicut illi qui ex electõe fortiꝰ opanť. ſi.n. beſtie que ex paſſione agũt fortes eſſent. pari rõe ⁊ aſini eſſent fortes qui ꝓpter cõcupiſcẽtiã cibi nõ deſiſtũt a paſcuis qñ nõ eſuriũt lꝫ ꝑcutiãť ⁊ ſimiliter ẽt ꝓpter cõcupiſcẽtiã venereoꝝ. multa aũt ſimilia agrediãtur nec tñ ĩ hijs ẽ vera fortitudo qꝛ nõ operãť ex electõe boni. ſed ꝓpter paſſionẽ ⁊ ſic pꝫ quod nec ẽt aĩalia que ꝓpter dolorẽ impellũtur ad pericula non hñt veraꝫ fortitudinem quãuis poſita ſit ſimilitudo de ꝯcupiſcentia ⁊ furore inter oẽs tñ paſſiones illa fortitudo videť eẽ naturalior vere fortitudini que ẽ propter furorem. ita quod ſi preaccipiat electõem ⁊ debitũ finẽ. cuiꝰ gratia opereť erit vera fortitudo. ⁊ ſignanť dicit ꝑaccipiẽs qꝛ in vera fortitudine furor debet ſequi electõem nõ preire.

Deinde cum dicit. Et hoĩes vtiq; virtuti ⁊c̃. oſtẽdit quid conueniat fortitudini nõ ex ira in hoĩbꝰ q̃ quidẽ videť ex electõe operari ⁊ aliquẽ finẽ intẽdere. ſ. punitõem eiꝰ contra quã iraſciť. vñ dicit ꝙ hoĩes deſunt irati dolent ꝓpter iniuriã illatã et ñdũ vindictaꝫ. ſed qñ iam puniũť delectanť vtpote ſuũ deſiderium impellẽtes. q̃ autẽ ꝓpter fortitudinẽ operanť quidẽ depugnãtes ſed nõ fortes. qꝛ non opanť bonũ neq; ductu rõis ſed ꝓpter paſſionẽ quã vindictã appetũt habẽt aliquid ſiẽ ve fortitudini vt ex ꝑdictis pꝫ. Deiñ cũ dicit Neq; vtiq; bone ſpei ⁊c̃. ponit quatuor modos fortitudinis ſm ꝙ aliqui fortes dicuntur ꝓpter ſpem. Et circa hoc tria facit. Primo ponit hũc modũ fortitudinis. Secũdo cõpat hũc modũ ad verã fortitudinẽ. ibi. Cõſimiles aũt ⁊c̃. Tertio infert quoddam correlariũ ex dictis. ibi. Propter qd̃ fortioris ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ ſic illi qui ꝓpter irã fortiter agũt nõ ſunt vere fortes. ita neq; illi qui ꝓpter ſuã ſpem victorie vere fortes dicũť eſt.n. in eis aliqua ꝑeminẽtia ꝑ quã diffinit ab alijs qꝛ propter hoc quod multociẽs veniũt in periculis exiſtẽtes cõſiderãt nũc victoriam optime nõ ꝓpter aliquã peritiã q̃ꝫ experiẽtiã ſint adepti hoc autẽ ꝑtinet ad ſm modũ fortitudinis ſi ꝓpter ſolã fiduciã quã ex frequẽtibus victorijs acceperũt. Deinde cũ dicit. Cõſimiles aũt ⁊c̃. cõpat hãc fortitudinem vere fortitudini. ⁊ dicit ꝙ iſti qui ſic ſunt bene ſꝑantes ſũt conſimiles vere fortibꝰ qꝛ ambo ſunt audaces. i. pericula audacter agrediẽtes. nõ aũt ſꝫ quod audax diciť aliquis vicioſe. ſꝫ differũt qꝛ fortes audacter agrediũť ꝓpter ꝑdicta. ſ. ex electõe ⁊ propter bonũ. ſed iſti q̃ ſunt bone ſpei agrediũť audacter ꝓpter hoc ꝙ eſtimãt ſe eẽ meliores impugna ⁊ nihil ſe paſſuros ꝯtrariũ ab alijs. ⁊ ẽ ſimile de in ebriatis. qui etiã multicitatis ſpiritibꝰ ꝓpter vinũ efficiũtur bone ſpei. ſed qñ talibꝰ nõ accidunt ea que ſperant nõ perſiſtũt ſed fugiũt pꝫ propoſitũ. fortis eſt vt ſuſtineat ꝓpter bonũ vel ad vitã dum fortitudinem turpitudinẽ inhoneſti ea que ſunt hoĩ terribilia ſm rei veritatẽ. ⁊ nõ ſolũ ſm apparẽtiã. Deinde cũ dicit. Propter ꝙ fortioris ⁊c̃. infert quoddaꝫ correlariũ ex dictis. qꝛ n. ad fortẽ ꝑtinet ſm inclinatõem proprij habitꝰ terribilia. ſuſtineř. magis videť ẽe fortis qui in repẽtinis timoribꝰ nõ timet neq; ꝑturbatur quã ſi hoc accidat in hijs que non ſunt magis manifeſte. magis.n. videť eſſe ab habitu q̃ꝫ minꝰ videť ſe ꝑparaſſe ad talia ſuſtinenda. illa.n. q̃ ſunt manifeſta põt aliquis eligere ꝑ rõem ⁊ deliberatõem etiã cõtra inclinationem habitꝰ vel paſſionis. nulla.n. cã eſt vehemẽs inclinatio habitus vel paſſionis. cui rõ nõ poſſit reſiſtere. dũmodo remaneat hoĩ rationis viſus ꝑſe habet ad oppoſita. ſed in repẽtinis hõ nõ põt deliberare vnde videť operari ex minori inclinatiõe q̃ ẽ ſm habitũ. Deinde cũ dicit. Fortes autẽ videẽť ⁊c̃. ponit. v. modos fortitudinis nõ vere. ⁊ dicit quod illi q̃ ignorãt pericula videẽť eſſe fortes. dum. ſ. audacter agrediũť eo quod ſunt periculoſa. licꝫ eis nõ videanť ⁊ nõ longe differũt ab hijs q̃ ſũt fortes ꝓpter bonã ſpem. vterq;.n. eſtimãt nõ ĩminere eis pericula. ſed in hoc differunt quod ignorãtes nõ eſtimãt ea q̃ ſibi agrediũť eſſe ſimpliciter ⁊ in ſeipſis periculoſa. ⁊ ille q̃ ſunt bone ſpei cognoſcũt ꝙ qualia ſint in ſe ea que agrediũť. ſed tñ nõ reputant ea eẽ ſibi periculoſa. vnde illi q̃ ſunt ignorãtes tãto ſũt deteriores illis qui ſunt bone ſpei quãto nullam dignitatem hñt. ſed ex ſolo defectu ſcientie ad pericula occurrũt. illi autẽ qui ſũt bone ſpei etiã poſtq̃ꝫ cognoſcãt pericula permanẽt ꝑ aliqd̃ tempus. donec. ſ. magnitudo periculi ſuperet eoꝝ ſpem. ſed illi q̃ per ignorãtiã ſũt fortes ſtatim nõ cognoſcũt aliquid eſſe quaꝫ ſuſpicamẽter fugiunt quod paſſi ſunt argei q̃ erãt quidã ciues grecie. ⁊ dum putarent ꝯtra ſycomos pugnare qui erãt alij ciues eis infirmiores inciderunt in quoſdam alios fortiores. Ultimo autem cõcludit ꝙ hij de quibꝰ dictum eſt dicuntur fortes inquantum eſtimantur fortes. propter ſimilitudinem nõ qd̃ vere ſunt fortes.

C Irca audacias ⁊ timores ⁊c̃. Poſtq̃ꝫ phüs determinauit materiã ⁊ actum fortitudinis. hic determinat quaſdaꝫ ꝓprietates fortitudinis ſꝫ quod fortitudo ſe habet ad delectatõem ⁊ triſticiã. Et circa hoc duo facit. Primo ponit fortitudinis ꝓprietates. Secũdo excludit eas a militari fortitudĩe ibi. Milites autẽ uel forſitan ⁊c̃. Circa primũ tria facit. Primo oſtẽdit qũo ſe habet fortitudo ad timorẽ ⁊ audaciã. Secũdo qũo fortitudo ſe habeat ad triſtitiã. ibi. Inſiſtẽdo vtiq; ⁊c̃. Tertio qũo ſe habeat ad delectatõem. ibi. Sꝫ ad h̃ videť ⁊c̃. Diť g̃ ꝑmo ꝙ cũ fortitudo ſit cã audacie ⁊ timoris nõ equalř eſt circa vtrũq; ſed magis laus hꝰ vtutis eſt in hoc ꝙ aliquis bene ſe hꝫ circa terribilia. ille.n. qui ĩ terribilibꝰ nõ ꝑturbať. ſꝫ circa ea ſe hꝫ ſicut oꝫ: magis commendať ꝙ ſit fortis q̃ꝫ ille qui bene ſe hꝫ cc̃ audacias. ⁊ hoc iõ: qꝛ timor ĩminet hoĩ ab aliquo fortiori ꝯ ipm inſurgentẽ. audacia aũt cõſurgit ex h̃ ꝙ aliquis eſtimat eũ quẽ inuadit ſuaꝫ nõ excedere ꝑtãtẽ. difficiliꝰ aũt ſtare ꝯ fortiorẽ q̃ꝫ ĩſurgere in equalẽ vel minorẽ. Deinde cũ diť. In ſuſtinendo vtiq; ⁊c̃. oñdit qualř fortitudo ſe habeat circa triſticiã. Ad cuius euidentiã cõſiderãdũ ẽ. ꝙ idem ẽ obiectũ timoris ⁊ triſticie. ſ. malum. ſed differũt ſm diuam ꝑteriti ⁊ futuri nã malum futuꝝ ẽ terribile. malum cõtriſtãs ãt pñtialiter ĩminens ẽ circũſtans. Ad fortẽ auteꝫ ꝑtinet nõ ſolum ſtare ꝯ timores futuroꝝ ꝑiculorum: ſed etiã in ipſis ꝑiculis ꝑſiſtere: ſicut prius dictum ẽ. ⁊ iõ dicit ꝑcipue dicunť fortes: ex eo ꝙ bene ſuſtinẽt triſticiã. i. pñtialiter imminẽtia ꝑnta ꝑcuſſiões ⁊ vulnera. ⁊ inde ẽ ꝙ fortitudo hꝫ triſticiã adiunctã. ⁊ ex hoc iuſte laudať qd̃ nõ recedit a bono vtutis ad h̃ ꝙ fugiat triſticiã rõnabilř ãt ex hoc fortitudo eſt maxime laudabilis: qꝛ laus vtutis maxime cõſiſtit in h̃ ꝙ aliquis bene opereť circa difficilia. difficilius autẽ eſt ꝙ aliquis ſuſtineat triſtia qd̃ ꝑtinet ad fortitudinem q̃ꝫ ꝙ abſtineat a delectabilibus: qd̃ ꝑtinet ad tempantiam: vnde laudabilior eſt fortitudo q̃ꝫ tempantia. Deinde cũ dicit. Sed ad hoc videť ⁊c̃. oñdit quõ fortitudo ſe hẽat circa delectationem. Et circa hoc tria facit. Primo oñdit ꝓpoſitum. Scõo excludit errorem. ibi. Et quãto vtiq; ⁊c̃. Tertio ĩfert quoddã correlariũ ex dictis. ibi. Nõ vtiq; in oĩbus ⁊c̃. Dicit g̃ ꝑmo ꝙ cum fortitudo ſit in ſuſtinẽdo triſticia videť quidẽ fortis habere aliquã delectationẽ executione finis ꝓpter quẽ fortiter agit. ſed iſta delectatio euaneſcit. i. debiliť ſenſiť ꝓpter circumſtãtias triſticias ſiť accidit ĩ agribuſ gignaſticis in quibus. ſ. pugiles nudi pugnant. delectantur enĩ pugiles in fine cuius gr̃a pugnant. ſ. qꝛ coronanť ⁊ honoranť: ſed ſuſtinere ꝑcuſſiones eſt eis doloroſuꝫ. ⁊ hoc negare ẽ negare eos eẽ carnales: qꝛ ſi hñt carnẽ ſenſibilẽ neceſſe ẽ ꝙ leſiua inferãt eis dolorẽ. ⁊ ſilř oĩs labor qd̃ ſuſtinẽt ĩ pugnando eſt eis triſtabilis. ⁊ qꝛ eis ſunt multa triſtabilia ⁊ doloroſa que ſuſtinent ⁊ bonuꝫ quod habẽt pro fine eſt aliquid paruũ non videnť aliquã delectationẽ ſentire: qꝛ delectatio abſorbeť a maiori triſticia. ⁊ ita etiã accidit in actu fortitudinis: qꝛ mors ⁊ triſticia ſunt doloroſa forti: quamuis fortis ea ſuſtineat propter aſſequendum bonũ vtutis: ⁊ ꝓpter vitandum turpitudinẽ vicioſaꝫ: que quidẽ finis eſt potior q̃ꝫ pugiles. vnde magis remanet aliquid delectabilius q̃ꝫ finis. Deinde cũ dicit. Et q̃ꝫto vtiq;. excludit errorem ſtoycoꝝ: qui ꝑmo ponebãt: ꝙ vtuoſi nullã triſticiã habẽt. Circa hoc duo fať. Primo oñdit qd̃ forti ĩminet maxima triſticia Scõo ꝙ ꝑ hoc nõ minuiť eius fortitudo ſꝫ augeť. ibi. Triſte aũt ⁊c̃. arguit aũt in ꝑma ꝑte ex eo ꝙ ſupponebãt ſtoyci. ſ. ꝙ nihil eẽt bonũ hominis niſi virtus. ⁊ iõ dicebãt vtuoſum nõ triſtari: qꝛ in ꝓprio bono nõ patiť aliquod detrimẽtum: ſed ecõuerſo phs dicit ꝙ quanto aliquis ẽ magis ꝑfectus in virtute ⁊ magis felix ſm felicitẽ pñtis vite: tanto magis terminet ei triſtari in morte ſm cõſiderationẽ bonoꝝ pñtis vite. Secũdo.n. ſunt qui agunt triſticiã alicuius hominis in amiſſione alicuius boni. Primo quidem qñ priuať bono quo dignus erat. Scõo ꝓpter magnitudinẽ boni quo priuať. ⁊ vtrũq; accidit ĩ ꝓpoſito: qꝛ vtuoſo maxime dignum ꝙ iuuat priuať etiã virtuoſus ſcienter maxis bonis. ſ. optima vita ⁊ vtutibꝰ quas amittit quãtum ad vſũ pñtis vite: ⁊ hoc infert ei triſticiam. etiã dato ꝙ non vnius erat ei triſticia reſpcũ quorũcunq; alioꝝ maloꝝ que tolleranť ſalua vita. Conſiderandũ tñ ꝙ aliquibus vtuoſis ꝓpter ſpem vite ſit mors deſiderabilis: ſꝫ neq; ſtoyci ſic loquebanť: neq; ad plurimũ ꝑtinebat de his q̃ ad ſtatum alteriuſ vite ꝑtinẽt in pñti oꝑe loqui. Deinde cum dicit. Sed vel minus. dicit ꝙ ꝑdicta triſticia nõ minuit fortitudinẽ: ſed ex h̃ dť aliqſ magis fortis ex eo ꝙ bonum fortitudinis qd̃ q̃riť ĩ bello eligit ꝓ illis bonis que moriẽdo amittit magis appetẽs vnũ magnũ bonũ facere q̃ꝫ multa minora bona ſeruare. ſicut ĩ in nono hꝰ diceť. Deinde cũ dicit. Non vtiq; autem ⁊c̃. cõcludit ex ꝑmiſſis ꝙ hoc in ꝑmo ⁊ ſcõo dictũ ẽ ꝙ opationes vtutũ ſunt delectabiles: nõ tñ in omnibus vtutibus exiſtit operatio delectabilis niſi ſm qd̃ attingit. ⁊ hoc dť ꝓpter fortudineꝫ vt ex dictis pꝫ. Deinde cũ dicit. Milites ⁊c̃. excludit ꝑdictas ꝓprietates a militari fortitudine. ⁊ dicit ꝙ nihil ꝓhibet aliquos eẽ optimos milites qui nõ ſunt tales quales deſcripſimꝰ eẽ fortes: ſed forte illi qui ſunt minus fortes ſũt milites meliores. ⁊ vnde aliud bonũ attẽdũt: ſicut nec fortitudinis. ſunt.n. pati ad ꝑicula: nõ ꝓpt aliquod bonũ vtutis: ſed vitã ſuã exponunt diſcrimii cõmittãt ad ꝑua lucra: puta ſtipendioruꝫ ⁊ ꝑdaꝝ. Deinde cũ dicit. De fortitudine q̃dã. epilogat que dicta ſunt: põt figuralř accipi q̃d eſt fortitudo: vt dicamus ꝙ fortitudo ẽ virtus medio modo ſe habẽs rõnem rectã circa timores ⁊ audacias ꝓpter bonum.

P Oſt h̃ d̃ tempantia dicamꝰ ⁊c̃. Poſtq̃ꝫ phs determinauit de fortitudine q̃ reſpicit terribilia: que ſunt corruptiua humane vite hic agiť de tempãtia que reſpicit delectabilia q̃bus hũana vita cõſeruať. ſ. cibos ⁊ venerea Et circa hoc duo facit. Primo dicit d̃ quo eſt intẽtio Scõo exequiť ꝓpoſitum. Quidem ⁊c̃. Dicit g̃ ꝑmo ꝙ poſt hec q̃ dicta ſũt de fortitudine: dicendũ ẽ de tempantia. ⁊ rõeꝫ

cõtinuatione aſſignat. ex quo ꝙ iſte due virtutes cõueniunt in ſubiecto. vtraqꝫ.n. eſt irrõnabilium ꝑtium: ꝓut.ſ. irrõnalis ꝑs aĩe dr̃: que nata eſt cõuenire ⁊ obedire rõni: vt ſ̃ in pͥncipio habitum eſt. huiuſmodi autẽ ẽ appetitus ſenſitiuꝰ ad quẽ ꝑtinent aĩe paſſiones: vnde oꝫ ꝙ in appetitu ſenſitiuo ſint oẽs ṽtutes que ſunt circa paſſiones. eſt autem fortitudo circa paſſionez timoris ⁊ audacie que ſunt in iraſcibili. temperantia ẽ circa delectationes ⁊ triſticias q̃ ſunt ĩ cõcupiſcibili: vnde fortitudo ẽ in iraſcibili: ſꝫ tẽperãtia ẽ in cõcupiſcibili. Conſiderandũ tñ eſt ꝙ delectationes circa quas ẽ temꝑantia ſunt cões nobis ⁊ brutis.ſ. delectatiões ciboꝝ ⁊ venereoꝝ. ⁊ ſilr̃ timores mortis. ⁊ iõ ſpãlr̃ dixit ꝙ he due ṽtutes ſunt irrõnabilium ꝑtium: qꝛ ad irrõnales ꝑtes aĩe ꝑtinent. nõ ſolum ꝓpter ipſas paſſiones: ſed etiã ꝓpter paſſionũ obiecta. ſunt enĩ quedã paſſiões ex quaꝝ obiectis bruta animalia non patiuntur: ſicut diuitie ⁊ honores: ⁊ alia huiuſmodi. Deinde cuꝫ dicit. Quoniam quidem igitur ⁊c̃. incepit de temꝑantia. Et primo inquirit que ſit materia temꝑantie. Scdo determinat actum ipſius ⁊ oppoſitoꝝ vitiorũ ibi. Concupiſ̃aꝝ haꝝ ⁊c̃. Circa primum duo fac̃. Primo ꝓponit in generali materiã temꝑantie. Scdo inquirit materiã ſpecialẽ. ibi. Circa q̃les igitur ⁊c̃. Circa primũ reſumit duo que ſ̃. in ſecũdo dicta ſunt. quoꝝ primũ eſt ꝙ temꝑantia medium tenet circa delectationes. Secundum eſt ꝙ ipſa etiã ẽ circa triſticias. que.ſ. ꝑueniũt ex abſentia delectabilium. minus tñ temꝑantia eſt circa triſticias q̃ꝫ circa delectationeſ: qꝛ efficatius aliquid agit̃ per ſuam pñtiam q̃ꝫ ꝑ ſuam abñtiam. Tertium autem qd̾ intemꝑantia eſt circa delectatiões ⁊ triſticias. eoꝝ ꝯ̃ria fiũt circa idem. Deinde cum dicit. Circa quales igitur ⁊c̃: inquirit ſpecialẽ materiã temꝑantie. Et circa hoc tria facit. Primo dicit de quo eſt intentio. Scdo diſtinguit delectationes. ibi. Detinent̃ aũt ⁊c̃. Tertio oſtendit circa q̃les delectationes ſit tẽꝑantia. ibi. Quia circa taleſ ⁊c̃. Dicit ergo pͥmo ꝙ cũ temꝑantia ſit circa delectationes. oꝫ nunc determinare circa quales delectationes ſint: vt in ſpeciali rõ temꝑantie cognoſcat̃. Deinde cũ dicit. Detinent̃ autẽ ⁊c̃. diſtĩguit delectationes. ⁊ dicit ꝙ eaꝝ ſunt delectationes quedam ſunt animales quedã corporaleſ. Corꝑales quidam delectationes que ſumunt̃ in quadã corporali paſſione exterioris ſenſus. Animales autẽ delectationes ſunt que conſumunt̃ ex ſola apprehenſione interiori ⁊ exẽplificat deꝫ delectationibus aĩalibus incipiens a cã delectationis que ẽ amor. vnuſquiſqꝫ aũt delectat̃ ex hoc ꝙ hꝫ id quod amat. inuenit̃ autẽ in quibuſdã amor honoris: ⁊ ĩ q̃buſdã amor diſcipline que nõ apprehendunt̃ exteriori ſenſu: ſed in interiori apprehenſione aĩe. vnde vterqꝫ eorum.ſ. ⁊ ille qui ẽ amator honoris: ⁊ ille q̃ amator diſcipline gaudet per id dũ.ſ. hꝫ ipſm. ⁊ hoc gaudium nõ fit ꝑ aliquã corꝑis paſſionẽ. ſed ꝑ ſolam apprehenſionẽ mẽtis. Deinde cũ dic̃. Qui autẽ circa tales ⁊c̃. oſtendit ꝙ circa aĩales delectationes nõ ẽ temꝑantia. ⁊ deſignat tria genera haꝝ delectationũ. Quedã.n. ſunt aĩaliuꝫ delectabilia que hñt quandã ſpẽm honeſtatis. ſicut honor ⁊ diſciplina: ſicut pͥmiſſum ẽ. ⁊ iõ dicit circa huiſmodi delectationes. nõ dicunt̃ aliqui neqꝫ temꝑati neqꝫ intemꝑati: qꝛ temperantia ⁊ intemꝑantia vident̃ reſpicere aliquas delectationes turpitudinẽ habẽtes. Sunt tñ ⁊ circa delectationes honoris ⁊ diſcipline. ⁊ quedam alia media ⁊ extrema ꝑtinentia ad alias ṽtutes vt patebit in q̃rto. Scdo. ibi. Sic autẽ ⁊c̃ ponit quaſdã alias delectationeſ aĩales: que cõſiſtunt in dictis vel factis hominũ. ⁊ dicit ꝙ ſic̃ temꝑantia nõ eſt circa delectationes honoris ⁊ diſcipline. ita etiã nõ eſt circa alias delectationes que nõ ſunt corporales. Illos.n. q̃ amant audire fabulas ⁊ narrare: ⁊ totum diẽ tenent vl̃ expendunt in quibuſcunqꝫ contingentibus dictis vel factis.ſ. nõ neceſſarijs neqꝫ vtilibus: dicimus eſſe garulos. ſed nõ dicimus eos eſſe intemꝑatos: quia intemꝑantia nõ ſolum habet vanitatẽ: ſed etiã turpitudinẽ quãdam. Tertio. ibi. Neqꝫ contriſtatos in pecunijs ⁊c̃. ponit tertium genus aĩalium delectationũ: que ſunt reſpectu exteriaꝝ reꝝ ſicut ſunt pecunie ⁊ amici vnde dicit ꝙ illi qui ordinate cõtriſtant̃ in ſubtractione pecuniaꝝ ⁊ amicoꝝ. nõ dicunt̃ intemꝑati: ſed poſſunt dici ſm̃ aliquid vitioſi: quia tales triſticie nõ hñt turpitudinẽ ſed ſolam inordinationem appetitus. ⁊ ex his cõcludit ꝙ ex quo temꝑantia nõ eſt circa aliquod genus animalium delectationũ: ꝙ ſit circa corporales delectiones. Deinde cum dicit. Non oẽ aũt ⁊c̃ oſtendit ꝙ temꝑantia nõ ſit circa oẽs delectationes corꝑales: ſed circa aliquas. Et pͥmo oſtẽdit ꝙ temꝑantia nõ ſit circa delectationes triũ ſenſuum qui per extraneũ medium ſentiunt. Secũdo oñdit quõ ſit circa delectationes duorum ſenſuum qui ſentiũt ꝑ medium coniunctũ ibi. Videbit̃ ⁊ vtiqꝫ ⁊c̃. ⁊ guſtu ⁊c̃. Circa pͥmuꝫ tria facit. Primo oſtendit ꝙ temꝑantia nõ ſit circa delectationes trium ſenſuũ predictorum. Secũdo oſtendit ꝙ huiuſmodi delectationes nõ cõueniunt aĩalibus brutis. ibi. Non ẽ autez neqꝫ in alijs ⁊c̃. Tertio infert quãdam concluſionem ex dictis. ibi. Circa tales igit̃ ⁊c̃. Circa primum tria facit. Primo manifeſtat ꝙ temperantia nõ ſit circa delectationes viſus. ⁊ dic̃ ꝙ temꝑantia nõ eſt circa oẽs delectationes corporales que fiunt ꝑ exteriores ſenſus. Illi enim qui delectant̃ in viſibus nõ dicunt̃ ex hoc temꝑati neqꝫ intemꝑati. ⁊ exẽplificat de tribꝰ generibus viſus: quoꝝ quedã ſunt ſenſibilia propria viſus ſicut colores. quedã aũt ſenſibilia cõmunia que tñ per viſum maxime: ſicut figure.

q̃daꝫ aũt ſunt ſenſibilia ꝑ accidens ſicut ſcriptura rõne eius qꝛ per ſcripturã ſignificat̃. Nec hꝫ q̃n in his poſſit virtus eẽ ⁊ viciũ. cõuenit.n. ꝙ ĩ talibus aliquis delectet̃: ſicut oꝫ ĩ medio modo ⁊ ſm̃ ſuperhabundantiã ⁊ defectũ que ꝑtinẽt ad curioſitatẽ. nõ aũt ad intemꝑantiã: que ẽ circa delectationes vehemẽtiores. Scdo ibi. Sit autem ⁊c̃. oſtẽdit ꝙ temꝑantia nõ eſt circa delectationes ꝓprias auditus. ⁊ dicit ꝙ ſicut ſe hꝫ in delectationibus que ſunt circa auditum: ꝙ.ſ. circa eas nõ eſt temꝑantia vel intemꝑantia. Si enĩ aliquis in melodijs.i. in cõſonãtijs hũanaꝝ vocũ: ⁊ ypoteſi.i. ſilatiõe hũane vociſ: que fit ꝑ ĩſtrumẽta: aliquis gaudeat: vel ſuꝑhabũdant̃: vl̃ ſm̃ qd̾ oꝫ: nõ ex hoc dicet̃ temꝑatus: quia non etiaꝫ he ſunt multum vehemẽtes delectationes põt autẽ pertinere ad aliam virtutẽ vel vicium. Tertio. ibi. Neqꝫ eos ⁊c̃. oſtendit ꝙ temꝑantia nõ ſit circa delectationes olefactꝰ. Circa qd̾ cõſiderandũ eſt ꝙ ſicut in libro de ſenſu ⁊ ſenſato dr̃. Species odoꝝ duplr̃ diſtinguant̃. Uno mõ ſm̃ ſe. Alio modo ꝑ ꝯꝑationem ad ſpecies ſapoꝝ. Dicit ergo ꝙ neqꝫ illi dicunt̃ temꝑati vel intemꝑati qui delectant̃ in odoribus in ſe cõſideratis: ſm̃ ꝙ oꝫ vel pluſq̃ꝫ oꝫ: ſed ſolum ſi delectent̃ ſm̃ accidens.i. ſm̃ qd̾ coincidũt odores cum delectationibus guſtꝰ ⁊ tactus. Illos eniꝫ qui gaudent odoribus pomoꝝ vel roſaꝝ vel thimiaciuꝫ que ſunt ſpẽs odoris ſm̃ ſe. nõ dicimꝰ intemꝑatos: ſed illos qui delectant̃ in odoribꝰ pulmentoꝝ vel vnguentoꝝ quibus mulieres vnguunt̃. in his.n. delectant̃ intemꝑati ꝓpter memoriam quorũdam alioꝝ que cõcupiſcunt. ⁊ hꝫ manifeſtat ꝑ exempluꝫ eoꝝ qui eſuriunt q̃ gaudent odoribus in quibus delectant̃ cum ſint repleti. ⁊ ſic pꝫ ꝙ nõ delectant̃ in odoribus ꝑtinet ad intemꝑatum cui ſunt cõcupiſcibilia ea q̃ per odores repreſentant̃. Deinde cum dicit. Non eſt autẽ neqꝫ in alijs ⁊c̃. oñdit ꝙ delectationes predictoꝝ ſenſuum non cõueniunt alijs aĩalibus per ſe: ſed ſolum ꝑ accidens. ⁊ dicit ꝙ ĩ alijs aĩalibus nõ ſit delectatio ſm̃ p̃dictos tres ſenſus nõ ſm̃ actus.i. ĩ ordine ad guſtũ ⁊ tactũ. Et hoc manifeſtat pͥmo in ſenſu olefactus: quia canes nõ delectant̃ in odore lepoꝝ ꝓpter ipm̃ odorem: ſed ꝓpter cibuꝫ quẽ ſperent: cuius ſenſum ꝑ odorem accipiunt. Scdo oñdit idem in ſenſu auditus. ⁊ dicit ꝙ leo delectat̃ ĩ voce bouis ꝓpter comeſtionẽ quã appropinqnare cognoſcit per vocẽ: vnde videt̃ gaudere voce bouis: ſed hoc eſt per accidens. Tertio manifeſtat idem viſu. ⁊ dicit ꝙ etiã leo nõ delectat̃ in aſpectu cerui ⁊ capre quã vocat agreſtẽ capram qñ inuenit aliquid huiuſmodi: ſed delectat̃ in ſpeꝫ habendi cibum. Hoꝝ autẽ rõ idem eſt qd̾ appetitus aĩaliuꝫ quoꝝ: mouet̃ ſolo inſtictu nature ⁊ iõ nõ delectant̃ niſi in his que ꝑtinẽt nature ꝓpter quã dant̃ huiuſmodi ſenſus aĩalibus. ſꝫ hoibus dant̃ ꝓpter cognitionẽ ſenſibilium ex q̃bus ꝓcedit̃ ad cognitionẽ rõnis que mouet hominis appetitum. ⁊ inde eſt ꝙ homo delectat̃ ĩ ipſa ſenſibilium cõuenientia ſm̃ ſe cõſideratoꝝ ⁊ ſi nõ ordinet̃ ad ſuſtentationẽ nature. Deinde cum dicit. Circa tales igit̃ oꝑationes ⁊c̃. cõcludit ergo ex pͥmiſſis ꝙ temꝑantia eſt circa tales oꝑationes ſeu delectationes. in quibus ⁊ reliqua aĩalia coĩcant cum hoĩe: ⁊ ſilr̃ intemꝑantia. vnde huiuſmodi delectationes vident̃ eſſe ſeruiles ⁊ beſtiales: qꝛ id in quo coĩcamus cum beſtijs in nobis eſt ſeruilis ⁊ naturalr̃ rõni ſubiectũ. huiuſmõi aũt ſunt delectatiões tactꝰ ⁊ guſtus que ſunt ſm̃ ſenſus preter tres p̃dictos.

v Ident̃ vtiqꝫ ⁊ guſtu ⁊c̃. Poſtq̃ꝫ ꝓhus oñdit ꝙ temꝑantia ⁊ intemꝑantia nõ ſunt circa delectationes trium ſenſuuꝫ ſed circa delectationes duoꝝ.ſ. guſtꝰ ⁊ tactus. hic oſtendit qualiter ſit circa delectationes vtriuſqꝫ. Et circa hoc tria facit. Primo oſtẽdit ꝙ directe temꝑantia nõ eſt circa delectatiões guſtus: ſed circa delectationes tactus. Scdo manifeſtat quod dixerat per exemplum. ibi. Propt̃ quod ⁊ orauit ⁊c̃. Tertio infert cõcluſionez ex dictis. ibi. Cõiniſſimus aũt ⁊c̃. Dicit g̊ primo ꝙ temꝑantia ⁊ ĩtemꝑantia vident̃ vel nõ vidẽt̃ vti eo qd̾ ꝓprie ꝑtinẽt ad guſtũ: ꝓut.ſ. ad guſtũ ꝑtinet iudicare de ſaporibus: ſic autẽ vtunt̃ guſtu: vel illi qui ꝓbent vel ꝯdiunt pulmenta. ⁊ experiunt̃ vtꝝ conuenientẽ ſaporem pulmẽtis dederint. In hoc autẽ nõ multum delectant̃ intẽꝑati. vel etiã nõ ſubtrahit̃ eis multum de delectatione ſi ciboꝝ ſapores nõ bene delectantur: ſed tota eoꝝ delectatio cõſiſtit in vſu quarũdaꝫ reꝝ delectabiliũ: puta in ſumptione ciboꝝ ⁊ potuuꝫ: ⁊ vſu venereoꝝ: qui quidẽ vſus fit ꝑ tactũ vnde manifeſtũ eſt ꝙ delectatio intemꝑate directe eſt circa tactum. circa guſtũ autẽ non eſt ſed ꝙ ſapores faciunt delectationẽ vſuũ ciboꝝ ⁊ iõ dixit ſ̃ ꝙ in paꝝ vtit̃ intemꝑantia guſtu.ſ. ſm̃ illud quod ordinat̃ ad tactum vel quantuꝫ ad id qd̾ ſm̃ ſe cõuenit guſtui. Deinde cum dicit. Propt̃ quod ⁊ orauit ⁊c̃. manifeſtat qd̾ dixerat ꝑ exemplum. Quidã enĩ philoſenus nomine herenus patria cũ voracit̃ comederet pulmẽtũ deſiderauit vt guttur eiꝰ fieret lõgius guttere gruis: vt.ſ. diu cibus in eius gutture remaneret ex quo pꝫ ꝙ nõ delectat̃ guſtu qui nõ viget in gutture: ſꝫ in lingua: ſed delectat̃ ſolo tactu. Deĩde cum dicit. Cõiniſſimus aũt ⁊c̃. infert quoddã corelarium ex dictis. ſenſus enim tactus circa quẽ eſt temꝑantia cõiniſſimus ĩter omẽs ſenſus: qꝛ in hoc ſenſu coĩcant oĩa aĩalia. ⁊ iõ intemꝑantia videt̃ eſſe iuſte exprobrabilis: quia ineſt hoibus quãtum ad id qd̾ eſt ꝓpriuꝫ hoĩs: ſed quãtum ad id in quo coĩcat cum alijs aĩalibus. delectari aũt in talibus: ⁊ huiuſmõi diligere tanq̃ꝫ maxima bona: videt̃ eſſe maxime beſtiale. ⁊ inde eſt ꝙ vicia ĩtemꝑantie maximã turpitudinẽ hñt: qꝛ ꝑ ea hõ beſtijs aſſimilatur. ⁊

in ſe eſt ꝙ ex huiuſmodi viciis reddet̃ hõ ma/
xime infamis: ⁊ vituꝑabilis: ⁊ qꝛ poſſet aliquis
dicere ꝙ etiã in his que ad tactum ꝑtinent eſt
aliquod ꝓprium bonum qꝺ eſt beſtiale. Jõ ad
hanc obuiationẽ excludendã ſubdit: qꝺ tempe
rantie ſubtrahunt̃. ille delectationes tactus ſũt
maxime liberales: vtpote hoĩbus. ⁊ ſm rõnem
facte ſunt: ſicut delectationes que fiũt ĩ gigna/
ſticis. i. in exercitiis ludoꝝ ⁊ vnctionem ⁊ calefa
ctionem dũ aliqui qui aliud ad inuicem luctãt̃
aut aliter exerceant̃ nõ per ordinẽ ad cõcupiaſ
ciboꝝ vel venereoꝝ. Delectatio. n. tactus quam
intemꝑatus querit. nõ eſt circa totum corpus:
ſed circa quaſdã corporis ꝑtes. Deinde cum
dicit. Concupiaꝝ autẽ ⁊c̃. oñdit qualis ſit tact⁹
temꝑantie circa p̃dictam materiã ⁊ in oppoſi/
toꝝ vitioꝝ. Et circa hoc duo facit. Primo oſtẽ/
dit ꝓpoſitum. Scꝺo compat vicia intemꝑãtie
ad quedam alia vicia. Uoluntario aũt magiſ
aſſimilat̃ ⁊c̃. Circa primũ tria facit. Primo det̃
minat de intemꝑantia oñdens qualr̃ operetur
circa inquiſitam materiã. Scꝺo determinat d̃
ſenſibilitate. ibi. Deficiẽte aũt ⁊c̃. Tertio de tem
perantia. ibi. Temꝑatus autẽ medie ⁊c̃. Circa
p̃mum duo facit. Primo oñdit quõcũqꝫ tem/
perantia ſe habeat circa delectationes. Secũdo
quõ ſe hẽat circa triſticias. ibi. Circa triſticias
autẽ ⁊c̃. ſicut autẽ ſ̃ dictum eſt ꝙ ad idem ter/
minant̃ timor ⁊ triſticia: qꝛ triſticia eſt p̃ñtium
maloꝝ: ſicut timor futuroꝝ: ita etiã in idem or/
dinant̃ cõcupia que eſt futuroꝝ bonoꝝ: ⁊ dele/
ctatio que eſt p̃ñtium. vnde temꝑantia cum ea/
dem rõne circa concupias ⁊ delectationes. Pri
mo ḡ ponit quandã diuiſionẽ concupiaꝝ. Se/
cundo manifeſtat eã. ibi. Puta que ⁊c̃. Tertio
oñdit qualiter intemꝑantia ſit circa vtraſqꝫ con
cupias. ibi. Jn naturalibus quibus igit̃ ⁊c̃. Dicit
ergo p̃mo ꝙ quedã concupie ſunt cões. ⁊ q̃daꝫ
ſunt ꝓprie que ſe hñt per appoſitionẽ: quedam
ad continẽs. Deinde cũ dicit. Puta q̃ ſibi ⁊c̃
manifeſtat diuiſionẽ p̃miſſam. Et primo mani/
feſtat que ſunt cõcupie cões. ⁊ dicit ꝙ concu/
pia cibi in cõi eſt naturalis vtpote conſequens
totã naturã ſpẽi atqꝫ generis. ⁊ inde eſt ꝙ omiſ
homo ad ſubueniendũ indigentie nature cõcu
piſcit ſuum alimẽtum quod dr̃ cibus: vel humi/
dum quod dr̃ potus ⁊ q̃ñqꝫ vnũquodqꝫ: ſicut
homerus dicit ꝙ oĩs hõ tam iuuenis q̃ꝫ creſcẽſ
i. adoleſcens concupiſcit in quo requieſcat. Se
cundo etiã ibi. Talẽ autẽ ⁊c̃. oſtendit que ſint
ꝓprie delectationes. ⁊ dicit ꝙ non oẽs homĩes
cõcupiſcunt talẽ vel talẽ lectum: puta ſtratum
plumis aut p̃cioſis tegimẽtis. Siliꝛ etiã non oẽs
deſiderant talẽ vel talẽ cibum: puta p̃cioſuꝫ aut
delicate paratum. neqꝫ oẽs idem cõcupiſcũt: ſꝫ
quidam in talibus cõcupiſcunt. hic quidẽ aliud
vnde huiuſmodi cõcupiſcibilia vident̃ eſſe nr̃a
ſ. qui ad ea nõ inclinant̃ ex natura: ſed poti⁹ ex
noſtra adinuẽtione: vel cum ꝓhibet in his eſſe

aliqꝺ naturale quod ꝑtinet ad naturam indiui/
dui: lꝫ nõ ꝑtineat ad naturã generis vel ſpẽi. vi/
dem⁹. n. ꝙ diuerſa ſunt delectabilia ſm diuer/
ſas complexiones eoꝝ. in quibuſdã ſunt quedã
delectabilia q̃ ſe hẽat indifferẽt̃ ꝓpter naturalẽ
complexionẽ. Deinde cum dicit. Jn natura/
libus quidẽ ⁊c̃. oſtendit qualr̃ ſit intemꝑantia
circa cõcupias predictas. ⁊ dicit ꝙ ĩ cõcupiſcẽ/
tiis naturalibus que ſunt cões pauci peccãt: ⁊ ñ
eſt peccatum in hoc niſi vno mõ. ſ. ſm qꝺ plus
ſũit aliqs q̃ꝫ natura requirit. cõuenit. n. ꝙ aliqs
comedit vel bibit quicq̇d ei det̃ ſi tñ hoc faciat
vſqꝫ ad ſuꝑfluam repletionẽ in quo eſt ſuꝑera/
bundãtia reſpectu multitudinis cibi: q̃ꝫ natura
requirit. natura. n. nõ cõcupiſcit niſi qꝺ ſupple/
at̃ indigentia. vnde ꝙ aliquis aſſumat vltra ĩdi
gentiam eſt exceſſus ſupra naturã. ⁊ iꝺ tales di
cunt̃ caſtrimargii: a caſtir quod ẽ venter ⁊ mar
gares quod eſt furor vel inſania: quaſi furor vel
inſania ventris. qꝛ. ſ. nupſerũt naturã ꝓpter ĩdi/
gentiã. ⁊ tales ſunt aliqui qui ſunt multum be/
ſtiales: qꝛ videlicet ad hoc ſolum adhibẽt curaꝫ
vt ventrem impleãt abſqꝫ diſcretiõe: ſicut ⁊ be/
ſtie. Scꝺo ibi. Circa aũt ꝓprias delectiones
oſtendit qualr̃ ſe habeat intemꝑantia circa ꝓ.
prias cõcupias ſiue delectationes. ⁊ dicit ꝙ cir
ca eas multi multiplr̃ peccant. ſ. ſm oẽs circum
ſtantias. Jlli. n. qui ſunt amatores taliuꝫ delecta
tionum peccãt in eo ꝙ gaudent in his in quib⁹
nõ oꝫ. puta in ſumẽdo cibos: nõ conuenientes
eis. vel etiã peccant: q̃ſi magis gaudẽtes eis q̇b⁹
oꝫ. puta ſiquis in ſumptione cõuenientiũ ciboꝝ
vel etiam qꝛ in his delectant̃ abſqꝫ diſcretione
ſicut ſtultoꝝ multitudo: vel etiã nõ ſeruant de/
bitam delectationẽ ſicut oꝫ. Jn oĩbus enim his
ſuꝑabundant intemꝑati: qꝛ gaudent de quibuſ
dam de quibus nõ oꝫ gaudere: qꝛ ſunt indecen
tia: ⁊ ſm ſuam naturã odibilia. ⁊ ſi in quibuſdã
talium oporteat gaudere gaudent magis q̃ꝫ oꝫ
abſqꝫ diſcretione: ſicut multi gaudẽt. ⁊ ſic vltio
concludit ꝙ cũ intemꝑantia ſit ſuꝑabundãtia
circa huiuſmodi delectationes ꝙ eſt vitupera/
bilis: ſicut ⁊ alie ſuꝑabundãtie: vt ſupra in ſcꝺo
libro dictum eſt.

c Irca triſticias aũt nõ queẽadmodum.
Poſtq̃ꝫ phs determinauit qualr̃ tem/
perantia ſit circa delectatiões. h̃ oſtẽ/
dit quõ ſit circa triſticias. Et circa hoc duo fac̃.
Primo oñdit ꝙ diuerſimode ſe hẽat circa tri/
ſticiam fortis temꝑatus ⁊ ĩtemꝑatus. Secũdo
manifeſtat quod dixerat. ibi. Jntemꝑatus qui/
dẽ igit̃ ⁊c̃. Dicit ḡ p̃ꝛio ꝙ nõ ſic ſe hꝫ circa triſti
ciam fortis temꝑãtus ⁊ intemꝑatus: fortis eniꝫ
patit̃ quidẽ magnas triſticias. ſed laudat̃ in h̃
ꝙ bene ſuſtinet eas: vt ſupra dictũ eſt. ſed tẽpe/
ratus nõ laudet̃ ex ea ꝙ ſuſtinuerat triſticias.
neqꝫ intemꝑatus. vituperat̃ in hoc ꝙ nõ ſuſti/
neat eas. ſicut vituperatur in timidus de hoc ꝙ
magis triſtat̃ q̃ꝫ oꝫ. ⁊ eius triſticia nõ ex aliquo

de ſuo iminenti: ſicut eſt triſticia timidi. ſed tri/
ſtat̃ de h̃ ꝙ nõ adipiſcit̃ delectabilia q̃ cõcupi/
ſcit. ⁊ ſic d̃lectatio ꝑ ſuã abſñtiã cãt ĩ eo triſticiã
eꝯtrario aũt tẽperat⁹ laudat̃ in hoc ꝙ triſtatur
⁊ in hoc ꝙ ſuſtinet a delectationibus abſtine/
re qꝺ nõ multum cõcupiſcit. eſt aũt potior effe/
ctus qui cõſequat̃ ex p̃ſentia cauſe alicuiuſ quã
conſequit̃ ex abſentia. nam fortitudo principa/
lius ẽ circa triſticias que cõſequit̃ ex p̃ñtia noti
uoꝝ. temꝑantia aũt ſecundario eſt circa triſtici/
as: que conſequit̃ ex abñtia delectationũ: princi
paliter aũt circa delectatiões que extra delecta
bilium p̃ñtia conſequent̃. Deinde cum dicit
Jntemꝑatus quidẽ igit̃ ⁊c̃. manifeſtat qꝺ dixe
rat. ſ. ꝙ intemꝑato delectatio triſticiã faciat. h̃
eñi accidit ꝙ ĩtemꝑatus cõcupiſcit' delectabilia
oĩa appetit. n. delectationẽ ꝓpter ſeipſam. ⁊ iꝺ
appetit oĩa que delectationẽ faciũt. vel appetit
ea que maxime ſunt delectabilia in compatiõe
quoꝝ alia delectabilia minus curat. ⁊ inde ẽ ꝙ
eius electio nõ regit̃ rõne: ſed ducit̃ a concupia
vt eligit delectabilia ⁊ p̃cipue que maxime ſunt
talia ſupra alia bona que ſunt vtilia vel honeſta
poſtponũt eñi ĩtemꝑati vtile ⁊ honeſtũ: vt dele
ctationeꝫ aſſequant̃. Et iꝺ ĩtemꝑatus triſtat̃ qñ
nõ adipiſcit̃ delectationẽ quã concupiſcit. con
cupia. n. qñ non adipiſcit̃ rem cõcupitam ẽ cuꝫ
triſticia. ⁊ hoc videt̃ eſſe incõueniens ſm ſuꝑ/
ficialem ſimilitudinẽ: ꝙ aliquis ꝓpter delecta/
tionẽ delectet̃ cum nõ eſt intemꝑatum ꝓpter
delectationẽ triſtari. nõ. n. triſtat̃ niſi ꝓpter ei⁹
abñtiam: ſic ⁊ nauis perit ꝓpter gubernatoris
abſentiã. Deinde cũ dicit. Deficientes ãt ⁊c̃.
determinat de vicio intemꝑantie oppoſito qꝺ
deficit circa delectationes. ⁊ dicit ꝙ multis
cõueniat ꝙ alique deficiãt delectationes: ita vt
minus gaudeant q̃ꝫ oꝫ. i. ꝙ requirat̃ ad ſanitatẽ
⁊ bonam habitudinẽ corporis ad decentẽ con
uerſationem cũ aliis in quo cõſiſtit vicioſus de
fectus quẽ ſupra in ſcꝺo noĩauit inſenſibilitatẽ
que nõ ꝯuenit humane nature: qꝺ etiã reliqua
aĩalia diſcernunt cibos in quoꝝ quibuſdã dele/
ctant̃: in aliis aũt nõ: ⁊ ſic acceptare aliquas de/
lectationeſ videt̃ pertinere ad cõem naturaꝫ ge
neris. vnde ſi aliquis ſit cui nihil ſit delectabile.
iſte videt̃ longe a humana natura: ⁊ qꝛ raro h̃
contingit. ille qui ſic deficit nõ hꝫ aliquod niſi
ꝙ eũ ſ̃ notauit inſenſibilẽ. nã ad hãc inſenſibili
tatẽ ꝑtinet ꝙ aliqui a delectationibuſ abſtineãt
ꝓpter aliquẽ finẽ vtilẽ vel honeſtũ: ſicut nego
ciatores ꝓpter lucra: ⁊ milites ꝓpter victoriam
h̃ enim nõ fit p̃ter id quod oꝫ: quod ꝑtinet ad
vicium defectus. Deinde cum dicit. Tempe/
ratus autẽ ⁊c̃. oſtendit qualr̃ temꝑatus ſe hẽat
circa p̃dictam materiã. Et circa hoc duo facit.
Primo oſtendit a quibus temꝑatus abſtineat
Scꝺo quibus ⁊ qualit̃ vtat̃. ibi. Quecũqꝫ ad ſa
nitatẽ ⁊c̃. Dicit ergo p̃mo ꝙ temꝑatus medio
modo ſe hꝫ circa predicta. ſ. circa delectationeꝫ

triſticiam ⁊ cõcupiam. nam p̃mo quidẽ q̃ꝫtum
ad delectationes nõ delectant̃ in illis turpibus
in quibus maxime delectatur intemꝑatus: ſed
magis triſtatur. ſ. quãdo aliquid tale occurrat
⁊ vlr̃ nõ delectat̃: in quibus non oꝫ: neqꝫ etiam
vehementi⁹ delectat̃ q̃ꝫ oportet: ⁊ ſilr̃ ſm aliaꝫ
circũſtantiam ſuꝑabundat. Scꝺo quãtum ad
triſticias nõ ſunt ſuꝑflue triſtat̃ in abſentia de/
lectabilium. Tertio aũt ad concupiam concupi
ſcit delectabilia abſentia: quia nõ multuꝫ curat
de eis vel cõcupiſcit ea cum debita mẽſura quã
non excedit: neqꝫ concupiſcit magis q̃ꝫ oꝫ: neqꝫ
cõcupiſcens qñ non oꝫ: neqꝫ ſm aliquam aliaꝫ
circũſtantiã que menſurã rõnis excedit. Dei
de cum dicit. Quicunqꝫ aũt dicit ⁊c̃. oſtendit q̇
bus ⁊ qualr̃ vtat̃ temꝑatus. ⁊ dicit ꝙ quecũqꝫ
delectabilia exponunt ad ſanitatẽ corporis ad
bonam habitudinem vt. ſ. ſit ꝓmptus ⁊ expedi
tus ad ea que hꝫ facere huiuſmõi temꝑatus dr̃
⁊ tamẽ ſm debitã menſurã ⁊ ſm qꝺ oꝫ ſi qua
autẽ ſunt alia delectabilia que nõ ſunt neceſſa/
ria ad duo p̃dicta appetit ea temꝑatus triplici
tamẽ cõditione obſeruata. Primo quidem vt
nõ ſint impedimẽta ſanitatis ⁊ bone habitudi
nis: ſicut eſt ſuꝑfluus cibus vel potus. Scꝺo vt
non ſint p̃ter bonũ. i. p̃ꝛet̃ honeſtatẽ: ſicut ẽ de/
lectatio adulterii. Tertio vt nõ ſint ſuꝑ ſubſtan
tiam. i. vt nõ excedat facultatẽ hoĩs: ſicut ſi pau
per velit vti cibariis nimis ſumptuoſis. ille eniꝫ
qui ſic ſe hꝫ vt appetat delectationes ĩpeditiuaſ
ſanitatis ⁊ bone habitudinis atqꝫ cõtrarias ho
neſtati: vel excedentes diuicias ſuas magis de/
lectaturq̃ꝫ dignum ſit qꝺ nõ cõuenit tempera/
to qui amat ſm rõnem rectam.

v Oluntario autẽ magis aſſimilatur ⁊c̃.
Poſtq̃ꝫ phs deteĩauit de actu tẽꝑan
tie ⁊ oppoſitoꝝ vicioꝝ. hic cõꝑat pc̃m
ĩtemꝑantie ad alia peccata. Et circa hoc duo fa
cit. Primo compat intemꝑantiã ad vicium ti/
miditatis. Scꝺo ad vicia pueroꝝ. ibi. Nomen
autẽ intemꝑantie ⁊c̃. Circa ſm duo facit. Pri/
mo oñdit ꝙ ĩtemꝑantia plus habeat de volũta
rio q̃ꝫ timiditas. Scꝺo oſtendit ꝙ aliquo ordi/
ne inuenit̃ voluntarium in vtroqꝫ vicio. Uide/
bit̃ autẽ vtiqꝫ ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Pꝛio
oſtendit ꝙ intemꝑantia plus habeat de volũta
rio q̃ꝫ timiditas. Scꝺo ĩfert quoddã correlariũ
ex dictis. ibi. Propter exprobrabilius ⁊c̃. Dicit
ergo p̃mo ꝙ intemꝑantia magis aſſilat̃ volun
tario: qꝛ. ſ. plus hꝫ de voluntario. ⁊ hoc ꝓbat du
abus rõnibus. quaꝝ prima ſumit̃ ex eo ꝙ ꝓprie
cõſequit̃ ad voluntariũ ⁊ inuoluntarium vnuſ
quiſqꝫ delectat̃ in eo ꝙ voluntarie agit triſticiã
autẽ in eo ꝙ eſt ĩuoluntariũ. manifeſtũ eſt aũt
ꝙ intemꝑatus agit ꝓpter delectationẽ quã cõ
cupiſcit. timidus aũt agit ꝓpter triſticiã quam
fugit. hoꝝ aũt duoꝝ delectatio ẽ delectabilis: qꝛ
nõ ſolũ delectat̃ ille qui delectatiõe actualiter
fruit̃: ſed etiã ille qui delectationẽ querit ꝓpter

ſpẽm delectationis cõſequende. triſticia aũt eſt fugienda: ⁊ per cõſequẽs inuoluntaria. ⁊ ſic manifeſtum eſt ꝙ itẽpantia moueť ab eo quod eſt per ſe voluntariũ. timiditas moueť ab eo qđ eſt fugiendũ ⁊ inuoluntariũ. plus igiť accedet ad voluntariũ intẽpantia ꝙ̃ timiditas. Secũdam rõnem ponit ibi. Triſticia quidẽ ⁊c̃. q̃ ſumitur ex ignorantia que cauſat voluntariũ. qꝛ enĩ triſticia cõſequiť ex pñtia alicuius ꝑncipij ꝯ̃rij ⁊ nociui ſeqˀť ꝙ triſticia ſtupefaciat ⁊ corrumpat naturã eius qui habet triſticiaꝫ. ⁊ inde eſt ꝙ ſenſus hominis ex triſticia impediť a ꝓpria cognitione. ſed delectatio cauſať ex preſentia cõuenientis que nõ corrumpit naturã. vnde delectatio nõ ſtupefacit: neqꝫ corrumpit ſenſuꝫ eius qui delectať. ex quo ſequiť ꝙ itẽpantia que operať ꝓpter delectationẽ que plus habeat de voluntario ꝙ̃ timor qui moueť ꝓpter triſticiam. Deinde cum dicit. Propter qđ exprobrabiť ⁊c̃. excludit ꝙ qꝛ voluntarijs delectetur laus in bonis: ⁊ vituperium in malis: qđ vicium intempantie ſit exprobrabilius ꝙ̃ vicium timiditatis: quod habemus de voluntario. ad quod addit etiã aliam rõnem ex eo ꝙ tanto aliquod vicium eſt magis exprobrabile: quãto faciliꝰ vitari põt. vitari autẽ põt vnũquodqꝫ viciũ per aſſuetudinem ad cõtrarium. facile autẽ eſt aſſueſcere bene operari in his que ſunt circa tẽperantiam. duplici rõne. primo quidem: qꝛ delectabilia ciboꝝ ⁊ potuum ⁊ alioꝝ huiuſmõi multotiens occurrunt in vita humana. vnde non deeſt homini occaſio aſſueſcendi bene operari circa talia Secũdo: quia aſſueſcere bene operari circa talia nõ habet periculũ. non enim eſt magnum periculũ ſi aliquis abſtineat aliquando ab aliquo delectabilium tactus: ſed in vicio timiditatis eſt ecõuerſo: quia etiã raro occurrunt bellica pericula: ⁊ huiuſmodi agendi periculoſum. vnde cõſequens eſt ꝙ exprobrabilius eſt vicium intempantie ꝙ̃ timiditatis. Deinde cum dicit. Videbiť autẽ vtiqꝫ ⁊c̃. oſtẽdit ꝙ nõ eodem ordine voluntarium inueniť in vtroqꝫ vicio. ⁊ primo oſtendiť quo ordine inueniatur intemperãtia. ibi. Tempato ⁊c̃. dicit ergo ꝑmo ꝙ timor nõ videť ſimiliť voluntarium habere ĩ vniuerſali ⁊ in ſingularibus. vniuerſalia autẽ videnť eſſe ſine triſticia: puta ꝙ aliquis vadat ad pugnam ⁊ inuadat hoſtes. ſi ſingularia que occurrunt: puta ꝙ aliquis vulnereť depellatur: ⁊ alia huiuſmodi patiať tantam triſticiam ingerunt vt homines ꝓpter huiuſmodi ſtupefiant: ⁊ tantum ꝙ proficiant arma ⁊ alia huiuſmodi turpiter faciant. vnde qꝛ in vniuerſali ſunt voluntaria ⁊ in ſingulari inuoluntaria redduntur videnť eſſe violenta inquantum. ſ. ab exteriori principio homo induciť ꝙ deſerat hoc qđ ꝑus volebat. Deinde cum dicit. Intempato autẽ ⁊c̃. oſtendit quid ſit ordo circa intempantiam ⁊ dicit ꝙ ibi ẽ ordo cõuerſus ſup ſingularia: qꝛ ſingularia ſũt maxie volũtaria: qꝛ ꝓueniunt ſm qđ homo concupiſcit ⁊ appetit. ſed totũ in vniuerſali cõſiderandũ eſt minus voluntariuꝫ. puta ꝙ aliquis adulterium faciat. nullus enĩ cõcupiſcit eſſe intempatus in vniuerſali: ſed ſingula quibus homo ſit intempatus ſunt deſiderabilia. huiuſmodi autem differentie rõ ſumenda ẽ ex hoc ꝙ triſticia que mouet timorem ad inuoluntarium: ſicut delectatio que mouet intemperantiam pertinet ad voluntariũ. omnis autem affectio anime circa ſingularia vehementior ẽ. ⁊ ideo ſingularia timiditas plus habet de inuoluntario. intempantia võ plus de voluntario. ⁊ ideo in vicijs intẽperantie maxime nociuuꝫ eſt illi moriri cogitatione. per quã homo ad ſingularia deſcendat que alliciunt voluntatẽ. Deinde cum dicit. Nomen autẽ intempantie ⁊c̃. cõparat vicium intẽperantie ad peccata pueroꝝ. Et primo conuenientiã ponit quantum ad nomen. Secundo rõnem conuenientie aſſignat. ibi. Non male autẽ videť ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ nomen intẽperantie transfertur ad peccata pueroꝝ quod quidẽ in lingua noſtra magis apparet ex parte virtutis ꝙ̃ ex parte vicij. dicimus enim caſtitatẽ tempantie ſpẽm: ſicut pueros diſciplinatos dicimus caſtigatos. eos autem qui ſunt indiſciplinati poſſumus dicere incaſtigatos: ſicut ⁊ ille qui nõ eſt caſtus diciť inceſtuoſus. ⁊ huiuſmodi tranſlationis rõ eſt: quia habent quãdam ſimilitudinẽ huiuſmodi peccata vt poſtea oſtendeť: ſed ꝙ horum nomineť ab alio nõ referť ad ꝓpoſituꝫ. manifeſtũ eſt tamẽ ꝙ id cui eſt poſitum nomen impoſitum nominatur ab eo cui nomen fuit impoſitum prius.

Deinde cum dicit. Non male autẽ videť ⁊c̃ aſſignat rõnem predicte tranſlationis nominis ſm ſimilitudinem peccati intempantie ad peccata pueroꝝ. Et primo quantum ad neceſſitatem caſtigationis ſiue refrenationis. Secundo quantum ad modũ. ibi. Propter quod oꝫ ⁊c̃. dicit ergo ꝙ non male videť eſſe facta tranſlatio huius nominis ab vno peccato ad aliud: ⁊ hoc propter ſimilitudinẽ ſm quam tranſlationes fiunt. oportet enim puniri. i. caſtigari ⁊ refrenari eũ qui praua appetit: ⁊ cuius malus appetitus multum augetur: in quo conueniunt concupiſcentia ⁊ puer: ⁊ hec conuenientia videtur eſſe rõnalis: quia pueri maxime viuunt ſm concupiſcentiã: qꝛ ipſi appetunt maxime qđ pertinet ad rõnẽ cõcupĩe. ꝑcipue ſi ille ꝯcupĩe deletationũ q̃ ſint vehemẽtes vt diceť in. vij. ⁊ iđ ſi puer ⁊ cõcupĩa nõ bene rõne ſua perueniunt ad quodam dominiũ ⁊ ad multum augmentũ. ita. ſ. ꝙ dominabiť delectationis appetitus qui eſt cõcupĩa. ⁊ huius rõ eſt: qꝛ appetitus delectationis eſt inſaciabilis: quinĩmo qñ plus guſtať plꝰ cõcupiſciť eo ꝙ ſm ſe appetibilis. ⁊ inde eſt ſicut puero inſipienti: ita etiam ꝯcupĩe ꝓpria opatio auget ornatuꝫ. i. hoc quod eis ſimile. nã ſi puer ⁊ inſipiens dimittať operari ſm ſuam inſipientiam magis in eo inſipientia creſcit. ⁊ ſi homo concupĩe ſatiſfaciat magis concupĩa creſcit in homĩe ⁊ dominať: ⁊ ꝑcipue ſi concupĩe vel delectationes ſint magne ex parte eius qui cõcupiſcitur ⁊ delectať qui multum ex eis afficitur intantum ꝙ impediant hominis cognitionem ſiue rationem que quãto magis remanet tanto magis concupĩa poteſt domĩari. Deinde cũ dicit. Propter quod oportet ⁊c̃. oſtendit ſimilitudinẽ vtroꝝqꝫ peccatoꝝ quantum ad moduꝫ caſtigandi ſiue refrenandi. ⁊ dicit ꝙ quia concupĩa ⁊ delectatioˀ ſi ſit vehemens facit ſui augmentum. ideo oportet ꝙ ſint menſurate. i. nõ excedentes in magnitudine ſiue in vehementia affectionis. ⁊ pauce ſm numeꝝ ⁊ qđ vel cõtrarienť rõni quãtum ad ſpẽm concupĩe ſeu delectationis que ſiũt ex parte obiecti. ⁊ illud quod ita ſe habet ĩ concupiſcẽtijs ⁊ delectationibus. dicimus enim bene ꝑ malum punitum. i. caſtigatum a rõne. ſic̃ oportet ꝙ puer viuat ſm precepta pedagogi. ſic oportet ꝙ vis concupiſcibilis conſonet rõni. Intentio enim vtriuſqꝫ ſciliꝫ ⁊ rõnis ⁊ pedagogi eſt ad bonum. ⁊ ita ſe habꝫ inconcupiſcibile in homine tempato qui concupiſcit que oportet ſicut oportꝫ: ⁊ quãdo oportet ꝑut ordinat rõ. vltimo autem concludit ꝙ iſta que dicta ſunt a nobis de tempantia. ⁊ in hoc finitur tertius liber.

Incipit liber quartus.

Jcamus autẽ deinceps ⁊c̃. de liberalitate ⁊c̃. Poſtq̃ phs determinauit de fortitudine ⁊ temperantia: que reſpiciunt ea quibus conſeruať ipſa hominis vita. hĩc incipit agere de alijs medietatibus que reſpiciunt ſecũdario bona vel mala Et ꝑmo determinat de medietatibꝰ laudibus que ſunt virtutes ſm paſſiones. ibi. De verecundia autem ⁊c̃. Circa ꝑmum duo facit. Primo determinat de virtutibus reſpicientibus res exteriores. Secũdo de virtutibus pertinentibꝰ ad actus humanos. ibi. In colloquijs aũt ⁊c̃. Circa primum duo facit. Primo determinat đ virtutibus que reſpiciunt exteriora bona. Secũdo de virtute manſuetudinis que reſpicit exteriora mala. Manſuetudo autẽ eſt quedam medietas ⁊. Circa primum duo facit. Primo determinat de virtutibus reſpiciẽtibus diuitias. Secũdo de his que reſpiciũt honores. ibi. Magnanimitas autẽ ⁊c̃. Circa ꝑmum duo facit. Prĩo determinat de liberalitate. Secũdo de magnificentia. ibi. Videtur. n. eẽ ⁊c̃. Circa ꝑmũ duo facit. Primo inquirit materiã liberalitatis. ⁊ oppoſitoꝝ vicioꝝ. Secũdo determinat actus eoꝝ circa ipſam materiã. ibi. Quoꝝ autẽ eſt aliq̃ liberalitas ⁊c̃. Circa ꝑmum duo facit. Prĩo oñdit ꝙ liberalitas eſt circa pecunias. Scđo oñdit ꝙ circa iſtam materiã ſunt oppoſita vicia. ibi. Eſt ãt ꝓdigalitas ⁊c̃. Circa primũ tria facit. Prĩo oſtẽdit de quo eſt intentio. Scđo oñdit materiã liberalitatis. ibi. Videť enĩꝫ eſſe ⁊c̃. Tertio exponit qđ dixerat. ibi. Pecunias aũt ⁊c̃. Dicit ergo ꝑmo ꝙ poſt tempantiã dicendũ eſt de liberalitate: ⁊ hoc ꝓpter cõuenientiã liberalitatis ad tẽperantiã. ſicut. n. tempantia moderať cõcupĩas delectationum tactus: ita liberalitas moderať cupiditatẽ acquirendi vel poſſidendi res exteriores. Deinde cũ dicit. Videtur. n. eſſe ⁊c̃. q̃ ſit maťia liberalitatis circa quas ẽ fortitudo. neqꝫ in delectationibus tactus: circa quas ẽ tempantia: neqꝫ etiã in iudicijs. circa que ſunt iuſticia: ſꝫ laudať in datione ⁊ in ſumptione. i. acceptiõe pecuniaꝝ magis tñ in datione ꝙ̃ in ſumptione vt infra oſtendeť. Eſt aũt cõſiderandũ ꝙ aliq̇d põt dici materia v̓tutis moraľ dupľr. Vno mõ ſic̃ materia ꝓpinqua. ⁊ hoc mõ paſſionis ſunt materia plurima v̓tutũ moraliũ. Alio mõ ſicut ĩ remota. ⁊ hoc mõ reiecta paſſionũ poniť materie: ſic̃ fortitudinis materia ꝓxĩa ẽ timor ⁊ audacia. materia aũt ramota ꝑicula mortis. tempantia aũt materia ꝓxĩa. i. cõcupĩe ⁊ delectationes materia aũt remota cibi ⁊ potus ⁊ actus venereꝰ ſic igiť liberalitatis materia quidẽ ꝓpinqua eſt cupiditas vel amor pecuniaꝝ ſignificanť ãt oĩa illa quoꝝ dignum ꝑcium põt ĩmẽſurate mẽſurari: ſicut equus veſtis domus: ⁊ q̃cunqꝫ que denarijs apꝑciari pñt: qꝛ idẽ eſt dare vel accipe iſta: ⁊ dare vel accipere pecunias. Deinde cũ dicit. Eſt autẽ ꝓdigalitas ⁊c̃. oñdit quõ circa ꝑdictam materiã ſunt etiã vicia liberalitati oppoſita. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓponit in cõi qđ intendit. ⁊ dicit etiã ꝙ circa pecunias ſe hñt ſm ſupabundantiam ⁊ defectum ꝓdigalitas ⁊ illiberalitas. mediũ. n. ⁊ extrema circa ideꝫ ſunt. vnde cũ ꝓdigalitas ⁊ illiberalitas ſunt extrema liberalitatis cõueniens ẽ ꝙ ipſa ſint circa concupĩas. Scđo. ibi. Illiberalitatẽ quidẽ ⁊c̃ oſtendit ſpecialr̃ de illiberalitate quid ſemꝑ copulamus eam. i. attribuimus illis qui ſtudent. i. ſollicitanť acquirendas vel cõſeruandas magis ꝙ̃ oꝫ. Tertio ibi. Prodigalitatẽ aũt ⁊c̃. oſtendit quõ ꝓdigalitas ſe hẽat circa pecunias. Et dicit ꝙ nomẽ ꝓdigalitatis qñqꝫ extendimus attribuentes ipm intempatis hoĩbus. vocamus eniꝫ qñqꝫ ꝓdigos illos qui incõtinenť viuunt: cõſumunt diuitias ſuas intempãtia ſiue ciboꝝ ſiue venereoꝝ. vnde tales videnť prauiſſimi in hoc genere ꝙ ſimul hñt multa vicia. i. intempantiaꝫ ⁊ ꝓdigalitatẽ. ⁊ quãuis qñqꝫ tales vocenť ꝓdigi. nõ tñ nomẽ intempantie ꝓprie competit eis qꝛ nomen ꝓdigi impoſitum eſt ad ſignificãduꝫ vnum viciũ quod conſiſtit in indebita corrũptione vel conſumptione ſubſtãtie. i. ꝓpriaꝝ ſubſtantiaꝝ. ⁊ hoc ꝓbat ex ipſo noĩe ꝓdigalitatis.

nam ꝓdigus dr̄ quaſi ꝑditor inquātum.ſ.hō
corrūpendo ꝓprias diuitias ꝑ quas viuere oꝫ.
videt̃ ſuū eē deſtruere ꝙ ꝑ diuitias cōſeruatur
ſed oꝫ ꝙ hoc cōueniat ei ꝓpter ſeipm̄:q̄r vnum
quoqꝫ hꝫ ſpēm ⁊ denoīationē ab eo quod con
uenit ei ꝑ ſe.ille v̄o dr̄ ꝓdigus cui ꝑ ſe h̄ ꝯuenit
ꝙ cōſumat ſuas diuitias:q̄ nō habēs curā de/
bitam de eis.Ille v̄o qui cōſumit ſuā ſubſtātiā
ꝓpter aliquid aliud: puta ꝓpter intēꝑantiam
nō ꝑ ſe eſt cōſumptor diuitiaꝝ:ſed ꝑ ſe eſt intē/
peratus.cōuenit.n.q̄nqꝫ ꝙ etiā hoīes cupidi ⁊
tenaces vim cōcupie bona ſua cōſumunt. ſic ḡ
nunc de ꝓdigalitate loquimur: put.ſ.illi qui ſu
mūt proprias diuitias ſm ſe:⁊ nō ꝓpter aliud.
Deinde cū dicit.Quoꝝ aūt eſt aliquis vtilitaſ
Dicit ꝙ qualr̄ liberalitas ⁊ oppoſita vicia circa
p̄dictam materiā opant̃.Et circa hoc duo facit
Primo determinat de liberali. Scḋo de prodi
go.ibi.Qui autē ſupabundat ⁊c̄. Tertio de illi/
berali.ibi.Illiberalitas autem ⁊c̄. Circa primū
duo facit.Primo determinat de actu illiberali
tatiſ.Scḋo ponit quaſdā proprietates ipſiꝰ.ibi.
Liberalitas aūt eſt vehemēter ⁊c̄. Circa primū
duo facit.Primo oñdit quid ſit p̄cipuus actus
liberalitatis.Scḋo oñdit qualis eſſe debeat. ibi
Que aūt ſm v̄tutē ⁊c̄ . Circa primū duo facit.
Primo oñdit ꝙ actus liberalitatis eſt bonus
vſus pecunie tali rōne quecūqꝫ ſunt ad aliquid
vtilia cōuenit eis vti bene vel male:ſed diuitie q̄
runt̃ tanq̄ ad aliud.vtilis ḡ ꝯuenit eis uti bene
vel male.ſed ſi aliquibus rebus cōuenit vti bo/
nus vſus illaꝝ reꝝ ꝑtinet ad virtutē: que eſt cir/
ca illas res.ergo bene vti pecūijs ꝑtinet ad libe/
ralitatē que eſt circa pecunias:vt ſ̄ oſtenſum ē
Scḋo ibi.Vſus aūt ⁊c̄. oñdit quid ſit vſus pe/
cunie cōſiſtit in emiſſione eius que quidē ſit ꝑ
ſumptus expenſaꝝ ⁊ ꝑ dationes ⁊ accipe vel cu
ſtodire pecunias nō eſt vti pecunijs: ſed eſt poſ
ſidere eas.nam ꝑ acceptionē pecunie acquirit
eius poſſeſſionē.per cuſtodiam autē ꝯſeruatur
actio enī eſt ſicut quedam pecunie generatio.
cuſtodia aūt eſt ſicut quedā habitualis retētio
vſus aūt nō nominat generationē vel habitum
vel actum.Tertio ibi.Propter quod ⁊c̄. infert
quādam cōcluſionem ex dictis.Et primo ponit
eam cōcludens ex p̄miſſis ꝙ magis pertinet ad
liberalē dare pecuniam quibus oꝫ q̄ꝺ ꝑtinet ad
pecunie generationē debitā etiā nō accipe. vñ
nō oꝫ q̄ꝺ ꝑtinet ad remotionem ꝯrij. Secūdo
ibi.Virtus enī magis ⁊c̄:cōfirmat inductā con
cluſionē quinqꝫ rōnibus. quaꝝ prima talis eſt
Magis ꝑtinet ad virtutē bene facere q̄ꝫ bene
pati:q̄r benefacere eſt melius ⁊ difficilius.ſic ēt
magis ꝑtinet ad virtutē bene opari q̄ꝫ abſtine/
re a turpi opatione:q̄r receſſit a termino ē p̄n/
cipium motus cui aſſilat̃ mutatio turpis ope
rationis.ſed opatio boni aſſimilat̃ peruentiori
ad tantum que ꝑficit motum . manifeſtum eſt
aūt quātum ex eo ꝙ aliquis dat benefacit:⁊ be
ne opat̃ aſſumptionē autē.i.receptionē ꝑtinet
bene pati. inquātum.ſ. aliquis recepit. vnde oꝫ
vel nō turpe opari.inq̄tum.ſ.nō recipit . vñ nō
oꝫ.ergo cōueniēs ē ꝙ ad v̄tutē liberalitatis ma/
gis ꝑtinet bene dare:vel abſtinere a mala acce/
ptione.Secundā rōnem ponit ibi. Et grā dāti.
ꝙ talis eſt opioni virtutis debet̃ laus ⁊ gratiaꝝ
actio.ſꝫ vtrūqꝫ bonoꝝ magis debet̃ dāti q̄ꝫ ac
cipiēti bñ ꝉ male accipiēti.ḡ v̄tꝰ liberalitatiſ ma
giſ cōſiſtit ī dādo q̄ꝫ ī accipiēdo.Tertiā rōeꝫ po
nit.ibi.Facili aūt ⁊c̄. que talis eſt v̄tus eſt circa
difficile.ſed faciliꝰ ē ꝙ aliquis nō accipiat alie/
na q̄ꝫ det proprium : q̄r cū aliquis dat id quod
eſt ſibi propriū.q.abſcidit a ſe id quod ē ſibi cor
poratum.ḡ v̄tus liberalitatis magis eſt circa da
tionem q̄ꝫ circa acceptionē. Quartam rōnē po
nit ibi.Sed ⁊ liberalitas dicunt̃ ⁊c̄ . que ſumit̃
ex cōi mō loquēdi.dicunt̃ etiā maxime libera/
les illi qui dant. illi v̄o qui nō accipiunt inordi/
nate nō multum laudant̃. ergo liberalitas ma/
xime videt̃ eſſe circa dationes. Quintam rōnē
ponit ibi. Amant̃.n.maxime q̄ tales ē īter oēs
virtuoſos maxime amant̃ liberales.nō quidem
amacicia honeſti q̄ꝛ liberalitas ſit maxīa virtus
ſed amicitia vtilis ē inquātum.ſ. ſunt alijs vti/
les.ſunt āt vtiles ꝑ hoc ꝙ dant̃.ergo liberalitaſ
maxime cōſiſtit circa dationes.

q Ve aūt ſunt ſm virtutes ⁊ opationes
⁊c̄.Poſtq̄ꝫ ph̄s oſtendit quid ſit preci
puus actus liberalitatis. hic oñdit q̄lis
debeat eſſe.Et p̄mo oñdit qualis ſit precipuus
actus eius.Scḋo qualis ſit actus eius ꝯrij neqꝫ
accipiet.Circa principiū duo facit. Prīo oñdit
qualis debeat eē liberalitatis datio q̄ ē p̄cipuuſ
actus.Scḋo oſtendit ꝙ alie donationes non
ꝑtinent ad liberalitatē.ibi.Quia dat quibus nō
oꝫ ⁊c̄.Circa primū duo facit.Prīo oñdit ꝙ da
tio liberalis debeat debitis circūſtantijs eſſe.ibi
Rectificat̃ a rōne recta. q̄r.ſ. oēs opationes q̄
ſunt ſm virtutē debēt eē.i.rectificate a rōne ſꝫ
debitas circūſtantiaſ ⁊ vltimā ordinare intenti
onē ad bonum finē.cum igitur datio ſit preci/
puus actus liberalitatis.conſequens eſt ꝙ libe/
ralis det propter bonum finem. ⁊ ꝙ recte:id eſt
ſm regulam rationis inquantum ſcilicet dat
quibus oportet ⁊ quomodo oportet: ⁊ quecun
qꝫ alie debite circumſtātie q̄ pertinēt ad rectā
dationem. Secundo ibi . Et hoc delectabiliter
⁊c.oſtendit ꝙ datio liberalis debet eſſe dele/
ctabilis ⁊ hoc quod dicit ꝙ liberalis dat dele/
ctabiliter vel ſaltem ſine triſticia . ita enim in
omni virtute: vt ex ſupradictis patet . ꝙ actus
virtuoſus vel eſt delectabilis velꝉ ſaltem eſt ſine
triſtitia vel ſi oporteat aliquam triſticiam ami/
ſceri minimum habebit per comparationem
ad alios homines . ſicut ſupra dictum eſt de
forti:qui ſi nō multum delectetur:immo actu
non triſtatur : vel ſaltem minus triſtatur int̃
omēs q̄ hiꝰ picula ſubeunt in aliquo actu ſuo.

Deinde cū dicit.Qui autē dat quibꝰ nō oꝫ
oñdit ꝙ tl̃es alienatōes nō ꝑtinēt ad liberalē
Et primo de datōibꝰ quibus deſūt debite cir
cūſtantie. ⁊ dicit q̄ꝺ ille q̄ dat quibꝰ nō oꝫ.vel
n ō ꝓpter honeſtatē.ſed aliquā aliam cāꝫ lici
tā vel illicitā.dicit̃ liberalis.ſꝫ alio noīe noīat̃
ſm driaꝫ finis ꝓpter quā dat ex qua moralia
ſpēꝫ ⁊ nomē ſortiūtur.Secūdo ibi.Neqꝫ q̄ tri
ſte ⁊c̄.oſtendit quod ille qui dat cum triſtitia
noneſt liberalis quia ex hoc ipſo quod triſtā
tur in dando videtur quod magis eligeret pe
cunias quā operatōem virtuoſaꝫ honeſte da
tionis q̄ꝺ ñ ꝑtinet ad liberalē. Deiñ cuꝫ dic̄
Neqꝫ accipiet ⁊c̄.oſtēdit quales ſint opatōes
liberalitatis ſicut acceptio ⁊ alia hiꝰ. Et circa
hoc duo facit. Primo oſtēdit quis ſit libera
lis in accipiēdo. Secūdo oſtēdit q̄d obſeruet
ibi.Unde autem oꝫ ⁊c̄. Circa primū duo facit
Quoꝝ primū eſt q̄ꝺ liberalis nō accipit.vnde
ñ oꝫ.ſicut.n.accipere nō videt̃ cōpetere hōi q̄
nō appreciat̃ pecunias.Secūdū eſt q̄ꝺ libera
lis nō ē promptꝰ ad petēdū.ſicut.n.in natura
libꝰ ꝙ eſt multū actiuū eſt paruuꝫ paſſiuū. vt
ignis ita etiā in moralibꝰ liberalis q̄ ē ꝓmptꝰ
ad bñfaciēdū donādo ñ defacili vult bñficia
ab alio recipere q̄ꝺ ē bene pati. Deinde cuꝫ
dicit.Unde oꝫ ⁊c̄.oſtedit q̄d obſeruet libera/
lis in accipiēdo. ⁊ ponit tria. Quoꝝ primū eſt
q̄ꝺ liberalis accipit.vñ oꝫ.ſ.a ꝓprijs poſſeſſio/
nibus ⁊ nō ab alijs q̄r nō querit pecuniā.q. ꝑ
ſe bonū.ſed.q.neceſſariū ad dandū. Secūduꝫ
eſt q̄ꝺ liberalis eligit ꝓcuratōem bonoꝝ ꝓpri
orū.q̄ vult hr̄e vñ ſufficiat ad dandum alijs.
Tertiū ē q̄ꝺ liberalis nō dat q̄buſcūqꝫ ſꝫ r̄tinꝫ
ad hoc q̄ꝺ poſſet dare q̄bꝰ oꝫ ⁊ loco ⁊ tp̄e de/
bito. Deinde cū dicit.Liberalis aūt ⁊c̄. po/
nit q̄tuor ꝓprietates libertatis. Quaꝝ p̄ma ē
q̄ꝺ ad liberalē ꝑtinet v̄t vehemēter ſuꝑhabun
det ī datōe nō q̄deꝫ irratōe recta.ſed ita quod
datio ī ipſa ſuꝑhabūdet retētōi q̄r minꝰ ſibi re
linq̄d q̄ꝫ alijs det paucis.n.in ſeipſo cōtentus
vſqꝫ dū vult ipſis ꝓuidere.oꝫ ꝙ plibꝰ largiat̃
nō. n.ꝑtinet ad liberaleꝫ q̄ꝺ ſibi ſoli attendat
Scḋam ꝓprietatē ponit.ibi.Scḋm ſubſtātiā
⁊c̄.⁊ dicit q̄ꝺ liberalitas cōmēdat̃ ſm ꝓporti
onē ſubſtātie.i.diuitiaꝝ. nō.n. datio indicat̃
liberales ex multitudine donoꝝ ſꝫ ex habitu.i.
ex facultate ⁊ volūtate dātis q̄.ſ.dat ſꝫ modū
ſuarū diuitiarū.vñ nihil prohibet ꝙ aliq̄s mu
nera dat liberaliori indicet̃ q̄r a minoribꝰ di
uitijs det.Tertiā proprietatē.ibi.Liberaliores
autē ⁊c̄.⁊ dicit q̄ꝺ q̄ ſuſcipiūt diuitias p̄enti/
bꝰ ſūt magis liberales q̄ꝫ illi q̄ proprio labore
eas acquirūt. ⁊ hꝰ aſſignat duas rōes. Quarū
p̄ma ē ꝙ illi q̄ ſuſcipiūt diuitias a parētibꝰ nū
q̄d ſūt experti indigentiā.vñ nō timēt expen
dere.ſicut illi q̄ aliq̄ñ exꝑti ſunt pauꝑtatē.Se
cūda rō ē q̄r naturale ē q̄ꝺ oēs diligūt opera
ſicut parētes diligūt ſuos filios vtpote ſua po
emata.Illi aūt qui acq̄rūt proprio labore diui
tias repūtāt eas ꝑ ſua opa. vnde magis volūt
eas cōſeruare. Quartā proprietateꝫ ponit.ibi.
Dari autem nō facile ⁊c̄.Circa hoc tria facit.
Primo ponit proprietatē. ⁊ dicit ꝙ nō ē faci
le quod dicet̃ hō liberalis cū magis a ſe emit
tit eas dando vel exprimēdo. ⁊ nō appreciat̃
diuitias propter ipſas ſed ſolū propter datōeꝫ
Secūdo. ibi . Propter q̄ꝺ ⁊c̄.manifeſtat q̄ꝺ
daꝫ ſignū.q̄r.n.liberales defacili non ſiunt d
uites.hoīes vulgares accuſāt fortunaꝫ cū nō
attribuūt diuitias ꝙ non ſunt diuites illi qui
maxime eſſent digni.ſ.liberales qui alijs largi
untur.ſed ipſe dicit quod hoc non irrōnabili
ter accidit.quia nō eſt poſſibile ꝙ homo non
habeat pecunias qui nō multū curat habere.
ſicut etiā nō eſt poſſibile ꝙ aliquid aliud ha/
beatur de quo homo nō curat.Tertio ibi.Tū
dabit ⁊c̄.excludit falſam opatōem.nō.n. ꝓpt̄
hoc dictū eſt quod non curet diuitias q̄r det
q̄bus non oꝫ.vel q̄nqꝫ nō oꝫ.vel videlicet quā
oꝫ aliā circūſtātiā.tū quia talis ꝯppiꝫ nō eſſꝫ
liberalis.tum q̄r hoc impediret̃ ab opatōe li/
berali dum inutiliter conſumens nō haberet
q̄ꝺ oportuit conſumeret.ſicut enim dictū eſt
liberalis dicit̃ q̄ expēdit ſm proportōem pro
prie ⁊ ī ea que nō oꝫ.

q Vi autē ſuꝑhabūdat ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ ph̄s
determinauit de liberali.hic determi
nat de prodigo.Et primo determinat
de eo q̄ eſt totaliter prodigus.Secūdo de eo
q̄ cū parti ꝓdigꝰ ⁊ parti liberalis.ibi.Sꝫ mul/
ti prodigoꝝ ⁊c̄. Circa primū duo facit. Prīo
determinat de prodigo abſolute.Secūdo cō/
parat ꝓdigū illiberali.ibi. Dictū ē aūt a nobis
⁊c̄.Circa primū duo facit. Primo oſtēdit re/
ſpectu cuius prodigus ſuperhabūdet. Secun
do oñdit̃ q̄les ſiūt prodigi actꝰ.ibi. Liberalita
te vtiqꝫ ⁊c̄.dicit ergo primo ꝙ cū dicat̃ q̄s li/
beralis ex hoc ꝙ expēdit ſm proportōem ſue
ſubſtātie expēdēdo ꝉ dādo. ⁊ ex hoc excludit
ꝙ tyrāni q̄ hñt īdeficiētē diuitiarū habūdātiā
vtpote oīa que ſunt cōia ſibi uſurpātes facile
quod in dādo ⁊ expēdēdo ſuperhabūdent ꝓ
portōem ipſarū diuitiarū. Deinde cū dicit.
Liberalitateꝫ vtiqꝫ.manifeſtat qualis ſit actꝰ
prodigi. ⁊ quia oppoſita exinuicē manifeſtāt̃
Primo reſumit ea q̄ dicta ſunt de actu libera
li.Secūdo oſtēdit qualis ſit actꝰ prodigi .ibi.
Prodigus autem ⁊c̄.Circa primuꝫ duo facit
Prīo reſumit q̄liter liberalis ſe habeat circa
ea q̄ p̄cipalit̃ ad eū ꝑtinēt.ſ. circa datōem ⁊
delectatōeꝫ dantis. Secūdo qualiter ſe hēat
in hijs circa q̄ ſcḋario dr̄ liberalis.ibi.Et acci
piet vnde oꝫ ⁊c̄.dicit ergo primo q̄ꝺ cū libera
litas ſit q̄dā medietas circa dationē ⁊ accepti
onē pecuniarū liberalis emittit pecunias dā
do ⁊ expēdēdo. ⁊ hoc ſm rōeꝫ in q̄ oꝫ ⁊ q̄cūqꝫ
oꝫ alia ī hiꝰ obſeruatōe ꝑ quod differt liberal̃

a magnifico qui ē tm̄modo circa magna. vt
infra dicetur. ⁊ hoc facit delectabile. ꝓ quod
differt ab illiberali que emiſſiōe pecuniarum
contriſtatur. Deinde cum dicit. Accipiet
vñ oꝫ ⁊c. reſumit quō liberalis ſe habeat circa
ea que ſecūdario ad liberalitatē pertinent. Et
ꝓmo quō ſe hēat circa acceptōeꝫ. Scdō quō
ſe habeat circa triſticiā. ibi. Si aūt p̄t optimū
⁊c. ⁊ bene ⁊c. dicit ergo primo ꝙ liberalis ac
cipit vñ oꝫ ⁊ obſeruat quecūq; oꝫ in accipien
do obſeruari. cū. n. liberalitatis virtus mediuꝫ
teneat circa vtrūq;. ſ. acceptōem ⁊ datōeꝫ illi
beralis vtꝝ faciat ſicꝫ oꝫ qꝛ ad decētē datōeꝫ ſe
quit̄ ꝙ ſit decēs acceptio ſed ſi acceptio ñ ſit
decēs cōtraria ſunt decēti dationi qꝛ ex ꝯtra
riis cauſis ꝓcedūt. decēs. n. datio ꝓcedit ex
hoc qḋ hō ꝓfert bonū rōnis cōcupiſcēti pe
cunie. ſed indecēs acceptio ꝓuenit ex h̄ qꝫtū
ad cupiditatē pecunie ꝓponit bono rationis
⁊ quia ea q̄ ſeinuicē cōſequūt̄ ſimul fiunt in
eodē. que vero ſunt ꝯria ſimul eſſe nō poſſūt
inde eſt quod decens datio ⁊ decēs acceptio
q̄ ſeinuicē cōſequūt̄ ſimul adunāt̄ illiberali
ſed indecens acceptio non ſimul inuenit̄ eo.
cū decenti acceptione cui cōtrariat̄. Dein
de cū dicit. Si autē ꝓpter operatōem ⁊c. oſtē
dit quō ſe habeat liberalis circa triſtitiā q̄ eſt
de amiſſione pecunie. Et circa hoc tria facit.
Primo oſtendit quō triſtet̄ de inordinata. ⁊
dicit ꝙ ſi cōueniat ipſum de aliquid ſuis diui
tiis ꝯſumere per ordinē ad finē optimū ⁊ per
h̄ ꝙ bñ ſe habeat in dando ſm̄ debitas circū
ſtantias de hoc triſtat̄ ſi cōueniat ipſuꝫ aliq̄d
facere ꝙ ſit ꝯtra virtutē. ⁊ tñ circa ipſaꝫ triſti
tiam modū rōis obſeruat vt. ſ. triſtitia ſit mo
derata. ⁊ ſm̄ ꝙ oꝫ qꝛ ad virtutē pertinet vt ali
quis delectet̄ ⁊ triſtet̄ in quibꝰ oꝫ. ⁊ ſm̄ ꝙ oꝫ
Secūdo ibi. Sed ēt bene cōuertamꝰ ⁊c. oſtē
dit quō triſtet̄ circa ablatōem pecuniarū. ⁊ di
cit quod liberalis ē bene cōicatiuꝰ ī pecuniis
i. promptꝰ ad hoc quod pecunias ſuas. q. oēs
cum aliis habeat. pōt. n. abſq; triſtitia ſuſtine
re qḋ aliquis ei in pecuniis iniuriet̄ eo ꝙ nō
multū pecunias apprecia t̄. Tertio ibi. Et ma
gis grauatꝰ ⁊c. oſtendit qualiter circa īdebitā
retentōeꝫ pecunie ḡuat̄. ⁊ dic̄ ꝙ ḡuatꝰ. q. tri
ſtatur ſi nō ꝯſumit dādo vel expēdēdo qꝫ tri
ſtetur. ſi cōſumat aliquid ꝙ nō oportebat cō
ſumere. ⁊ hoc iō qꝛ magis ad ipſū pertinet da
re qꝫ accipere. ⁊ ꝯſeruare qꝫuis hoc ñ placeret
ſimonidi. i. cuidā poete qui ꝯtrariū fieri opor
tere dicebat. Deinde cuꝫ dicit. Prodigus
autē ⁊c. oſtēdit ex premiſſis qualis ſit actꝰ pro
digi. ⁊ dicit ꝙ in omnibꝰ p̄dictis ꝓdigus pec
cat. i. nō ſolum ⁊ accipiēdo ſed etiā in delectā
do ⁊ triſtādo. qꝛ neq; delectat̄ neq; triſtat̄ ī
qbꝰ oꝫ. ⁊ ſꝫ qḋ oꝫ ⁊ h̄ erit magis māifeſtū ī ſe
quentibꝰ. Deinde cū dicit. Dictū eſt autem
a nobis ⁊c. cōꝑat ꝓdigalitatem illiberalitati

⁊ primo quātū ad oppoſitū. ſecūdo qꝫtum ad
quantitatē peccati. ibi. Que quidē igit̄ ⁊c. di
cit ergo primo ꝙ dictum eſt ſupra qḋ ꝓdiga
litas ⁊ liberalitas ſe hñt ſm̄ ſuperhabūdātiaꝫ
⁊ defectū in duobus. ſ. in acceptōe ⁊ datione
⁊ hoc iō. qꝛ expēſe que ad liberalitatē ꝑtinēt
ſub datione cōprehendūt̄ ꝯtrarie aut in hiis
ſuperhabundāt. ⁊ deficit ꝓdigus ⁊ illiberalis.
prodigus. n. ſuperhabūdat in dādo ⁊ ī h̄ ꝙ ñ
ſunt accipiat. illiberalis autem econtrario de
ficit ī dādo ⁊ ſuꝑhabūdat in accipiendo niſi
forte in paruis que illiberalis dat ⁊ nō curat
accipere.

Que q̄dā igit̄ ꝓdigalitatis ⁊c. Poſtq̄
phus oſtēdit oppoſitū ꝓdigalitatis
ad liberalitatē. hic oſtēdit ꝙ illibera
litas excedit in grauitate peccati. ⁊ hoc tribꝰ
rōibꝰ. Quarū prima ſumit̄ ex mutabilitate ꝓ
digalitatis. qꝛ nō defacili augetur. ſed de faci
litate mouet̄. vnde dicit ꝙ ea que ꝑtinēt ad ꝓ
digalitatē nō multū pñt ſimul vt. ſ. aliquis nō
modo accipiat ⁊ ſuperflue omnibꝰ det eo ꝙ
ſubſtātia. i. diuitie velociter deſerit eos q̄ dāt
indiſcrete quaſi quidaꝫ ydiote ⁊ irrationales
⁊ tales videt̄ eſſe prodigi ⁊ qꝛ vitiū qḋ multū
augetur ſi defacili curat̄ eſt minꝰ graue inde
eſt qḋ prodigus nō modicū eſt melior. i. minꝰ
malus illiberali. ꝓdigus. n. defacilis ſanabilis
eſt a ſuo vicio ex duobꝰ. vno quidā modo ab
etate. quia quātum aliquis magis accedit ad
virtutem fit magis pronus ad retinendum ⁊
ad nō dandum. quia enim diuitie appetuntur
vt per eas humanis defectibꝰ ſubueniatur. cō
ſequens eſt vt quāto aliquis maiores fuerūt
defectus tanto pronior ſit ad retinendū. ⁊ ad
nō dandū. ſecūdo propter paupertatē que cō
ſequit̄ ⁊ ſuperflua prodigi datiōe. paupertas
autem impedit prodigalitatem dandi tum
propter impoſſibilitatem dandi. tum propter
experiētiam defectus. Scdam rōeꝫ ponit ibi.
Ad mediū poteſt venire ⁊c. que ſumitur ex ſi
militudine eius ad liberalitatē. vnde dicit qḋ
prodigus de facili pōt reduci ad mediū virtu
tis propter conuenientiā qꝫ habet cum libera
li. habet. n. prodigus que habet liberalis. quia
ſ. libēter dat. ⁊ nō defacili accipit. differt autē
a liberali quia neutrū horū facit ſm̄ quod oꝫ
⁊ bene. i. ſm̄ rationē rectam. ⁊ iō ſi producat̄
ad hoc ꝙ faciat p̄dicta ſꝫ quod oportet ſupa
bit effectum. ſiue per quācunq; aliam tranſ
mutationem etatis vel fortune erit liberalis.
vt ſcilicet dat quibus oportet non accipiat.
vnde non oportet. ⁊ ex hoc concludit quod
prodigus non videtur eſſe prauus ſm̄ id qḋ
pertinet proprie ad virtutem moralē q̄ reſpic̄
directe appetitiuam potentiam. non enī per
tinet ad malū ſiue corruptuꝫ appetitū neq; ad
defectū virilis aī qḋ aliq̄s ſuꝑhabūdat ī dan
do ⁊ etiā nō accipiēdo. ſed vr̄ ꝑtinere ad inſi

pīētiā quēdam ⁊ ſic videt̄ ꝙ ꝓdigalitas non
pertineat ad malitiā moraleꝫ reſpicit pronita
tem appetitꝰ ad malū qꝫ ſm̄ rōem defectum.
Tertio ibi. Scōm aūt hūc modū ⁊c. ponit ter
tiā rōem q̄ ſumit̄ ex defectu ꝓdigalitatis. vñ
dicit ꝙ ꝓdigū eē multo meliorē illiberali nō
ſolū apparet ꝓpter p̄dictas duas rōes. ſꝫ etiā
ꝓpter hāc tertiā qm̄ prodigus multis ꝓdeſt
ꝑ ſuā datōem licet fieri noteſcat inordinate
dando ſed illiberalis nulli ꝓdeſt inquātū de
ficit in dādo nec etiā ꝓdeſt ſibiipſi inquātuꝫ
deficit in expēdēdo. Deinde cū dicit. Sed
multi ꝓdigoꝝ ⁊c. determinat de eo q̄ ē cōmi
xtus ex ꝓdigo ⁊ illiberali. Et circa hoc duo fa
cit. Primo oſtēdit quō aliqui ꝓdigi aliq̄d li
beralitatis hñt. Secūdo infert quaſdā cōcluſi
ones ex dictis. ibi. Propter quod intꝑati ⁊c.
Circa primū duo facit. Primo oſtendit quō
quidā ꝓdigi male ſe hñt in accipiēdo. Secun
do quō ſe hñt ī dādo. ibi. Propt̄ qḋ neq; libe
ral̄ ⁊c. Et circa ꝓmū duo fac̄. Prio ꝓponit qḋ
īteīdit ⁊ dicit ſunt ꝓdigi ſm̄ ſuꝑfluā datōem
ſunt aliqui illiberales inquātū accipiūt. vnde
nō oꝫ. Secundo ibi. Accepti autē ⁊c. aſſignat
duas rōes. Quarū prima talis ē qꝛ tales proni
ſunt ad accipiēdū ꝓpter hoc ꝙ nolūt ꝯſume
re ſua ſuperflue dādo ⁊ expendēdo. ⁊ defacili
cōſumūt qꝛ ea que hñt cito eos deſerūt. vnde
ad hoc quod in īplere pñt volūtatē ſuā circa
ſuꝑfluas dationes ⁊ expēſas. cogūt̄ aliūde in
ordinate acquirere q̄ nō habeāt. Secunda rō
ē. qꝛ magis dant ex quadā cōcupia dandi qꝫ
ex rōe recta. q. intēdētes ad aliqḋ bonū. vnde
volunt quidā dare. ſed qualiter autē vnde ni
hil apud eos differt. ⁊ iō nullā curam hñt de
bono indifferēter vnūquodq; accipiūt. De
inde cū dic̄. Propt̄ qḋ neq; illiberalis ⁊c. oñ
dit quō deficiāt circa datōes. ⁊ dicit ꝙ quia
nullā curā hñt de bono. neq; ꝓpter bonum.
neq; modū debitū hñt. ſꝫ quīq; diuites faciūt
malos hoīes quos oporteret pauperes eſſe qꝛ
cū diuitiis male vtūt̄ ⁊ ſibi ⁊ aliis ſunt nociui
⁊ ſibi cū hoībus qui hñt modos moderatos
ſm̄ vtutē nō darēt in quo deficiūt in dando.
ſed multa dant adulatoribꝰ vel aliis hoībus q̄
eos qualitercūq; delectāt. puta hyſtrionibus
in quo ſuꝑhabūdāt in dādo. Deinde cum
dicit. Propter quod intꝑati ⁊c. inducit duas
cōcluſiones ex ꝓmiſſis. Quarū prima ē quod
ꝓpt̄ ꝓmiſſa multa ꝓdigoꝝ ſūt intꝑati. ⁊ h̄ ap
paret ex duobus primo quidā ꝓmiſſa ſint fa
ciles ad cōſiderādū ſua defacili cōſumūt intē
perātias puta in cibos ⁊ in venerea a quibus
multi retrahūt̄ timore expēſarū. ſecūdo quia
cū nō ordinēt vitā ſuā ad bonū honeſtū ꝯñs
eſt quod declinent ad voluptates. hec. n. duo
ſunt ꝓpter ſe appetibili honeſtū quidā ſunt
ſm̄ appetitū rōnalē. delectabile ſm̄ appetituꝫ
ſenſitiuū. vtile autē refertur ad vtrūq; horuꝫ.

Secundā cōcluſionē ponit ibi. Prodigus q̄
dam igit̄ ⁊c. ⁊ dicit ꝙ ex ꝓmiſſis patet ꝙ pro
digus ſi nō pōt induci ad virtutē tranſit ad ꝑ
dicta vicia. ſi autē patiat̄ ſtudio. ſ. virtutis ꝑ
ueniet defacili ad mediū. ſ. vt det ⁊ abſtineat
ab accipiendo ſm̄ quod oꝫ vt ſupra dictū eſt.
¶ Illiberalitas aūt inſanabilis ⁊c. poſtq; phus
determinauit de ꝓdigalitate. h̄ determiat de illibe
ralitate. Et circa h̄ tria fac̄. Prio ꝓpōit qꝫdaꝫ
ꝯditōeꝫ illiberalitatis. Scdō diſtiguit illibera
litatis modos ſeu ſpēs. ibi. Extēdit āt ī multis
⁊c. Tertio ꝯꝑat illiberalitatē ad ſuū oppoſitū
ibi. Cōgrue vtiq; illiberalitati ⁊c. Dicit ergo
primo quod illiberalitas ē inſanabilis. ⁊ hic
aſſignat duas rōes. Quarū prima ē quod vi
ta humana. ⁊ etiā res humane vbi tendūt in
defectū. manifeſtū eſt autem experimento ꝙ
ſenectus ⁊ quelibet alia impoſſibilia vel defe
ctus faciunt hoīes illiberales. qꝛ videt̄ homi
ni ꝙ pluribꝰ indigeat ⁊ iō magis cupit res ex
teriores quibus humane indigētie ſubuenit̄
Secūda rō eſt qꝛ illud ad ꝙ homo naturalit̄
inclinat̄ nō defacili reuertetur ab eo autē ma
gis inclinat̄ homo ad illiberalitatē qꝫ ad ꝓdi
galitatē cuius ſignū eſt ꝙ plures inueniūtur
amatores ⁊ cōſeruatores pecuniarū qꝫ dato
res. id autē quod naturaliter eſt in pluribꝰ in
uenitur. ī tm̄ natura inclinat ad amorē diuiti
arū inquantū per eas vita hominis cōſeruat̄

Deinde cū dicit. Extēdit autē in multum
⁊c. diſtiguit modū ſeu ſpecies illiberalitatis
Et circa hoc tria fac̄. Prio oñdit ꝙ illiberali
tas attēdit̄ ī multū. Secundo. i. ſꝫ ſuperfluuꝫ
in accipiēdo ⁊ defectū in dando. ibi. Qne qui
dem. n. in talibꝰ ⁊c. Tertio ponit ſpecies q̄ ac
cipiunt̄ ſm̄ ſuperfluā acceptōem. ibi. Hii ſunt
rurſus ſm̄ acceptōeꝫ ⁊c. dicit ergo primo qḋ
illiberalitas in multū augetur ad multa etiaꝫ
ſe extendit. ⁊ multiformis eſt inquātū. ſ. ſunt
mitis modis illatis. cū. n. illiberalitas ī duobꝰ
exiſtit. ſ. in defectū datōis. ⁊ in ſuꝑhabūdātiā
acceptōis nō oēs illiberales peccant ī vtroq;
peccāt. n. totā rōem illiberalitatis habētes. ſꝫ
diuidit̄ aliqñ in diuerſas ita ꝙ quidam ſuꝑ
habūdant in acceptione qui tamen in datio
ne deficiunt ſicut de prodigo ſupra dictū eſt
alii vō deficiunt in datione. ⁊ tamē nō ſuper
habūdant in acceptione. Deinde cū dicit.
Quicquid enim ⁊c. determinat modum eorū
qui in datione deficiūt. ⁊ dicit quod talis ap
pellantur parci. eo ꝙ parum expendūt tena
ces a defectu dationis. q. multum retinentes
dicunt̄ etiam chimbiles. q. vēditores cyminii
a quodā ſuperexceſſu tenacitatis. quia. ſ. nec
niīmū aliquod darēt abſq; recōpenſatōe ⁊ tñ
iſti nō ſuperhabūdāt in accipiēdo qꝛ nec alie
na appetūt. nec oblata multū curant accipere
Et hoc propter duas rationes. Quarū prima
ē qꝛ. ſ. hoc dimittūt propter illoꝝ moderātiaꝫ

⁊ ꝓpẛ timoꝛē turpitudinis videnẛ.n.cuſto-
dire ſua.⁊ hoc etiā dicūt verbo.ne ſi ſua dent
cogantur aliquādo propter pecuniā aliquid
operari.⁊ inde ē etiam quod volunt recipere
aliena turpe hoc exiſtimātes vel indubitāter
ne ab hijs que eis darent inducerentur ad a
liquid videntes.⁊ de eoꝝ numero videtur eſſe
cymbiles.i.kimini venditoꝛ qui ſic noīaẛ ꝓpẛ
hoc ſuperhabūdat quod nulli dare vult.⁊ ea-
dem ratio eſt de ominibus ſimilibus. Secun
da ratio eſt quia aliqui abſtinent ab accipi-
endo aliena.propter hoc quod timēt ne opoꝛ
teat eos dare.q.nō ſit facile vt ipſe ea que ſūt
alioꝛū accipiat ⁊ alij accipiūt ea que ſunt eius
⁊ iam placet eis quod neq̧ dent neq̧ accipi-
ant. Deinde cum dicit. Qui autē rurſum
⁊c̄.ponit modos illiberalitatis.Et p̄mo q̄ꝫtum
ad eos que turpiter accipiunt.Secūdo q̄ꝫtuꝫ
ad eos qui accipiunt iniuſte.ibi. Aleator qui-
dem ⁊c̄.Dicit ergo primo quod quidam illibe
rales ſuperhabūdant in aceptione nō curātes
quid vel vnde accipiāt ſeu lucrentur. quoꝛum
quidā lucrentur de vilibus ⁊ ſeruilibus opera
tionibus.quidā vero lucrantur de turpibꝰ ⁊
illicitis.puta de meretritio vel ō aliquo ſiſi. ſi
cut lenones. quidā vero lucrāẛ per propriam
actionē.ſicut vſurarij.⁊ qui ſalteꝫ aliquid par
uū volūt lucrari in aliquo multo ꝙ dant vel
mutuant omnes enim predicti accipiūt.vnde
nō opoꝛtet.ſ.de ſeruilibus vel turpibus operi
bus vel quantū nō opoꝛtet ſicut vſurarij qui
accipiunt vltra ſoꝛtem quibus omnibꝰ cōmu
ne eſt lucrū ⁊ hoc paruū.quia illi qui magna
lucrantur accipiūt vnde nō opoꝛtet. vel q̄ nō
opoꝛtet ſicut tyrāni qui depredant ciuitates ⁊
templa nō dicunẛ illiberales ſed magis perni
tioſi homines ⁊ impij ibidem ⁊ iniuſti.q.legiſ
tranſgreſſoꝛes. Deinde cum dicit . Aleatoꝛ
quidam ⁊c̄.ponit illiberales qui accipiunt in-
iuſte ſicut aleatoꝛ qui lucratur ex ludo taxil-
loꝝ.⁊ ille qui ſibi ſpoliat moꝛtuos qui antiqui
tus cum magno apparatu ſepeliebantur.⁊ la-
tro qui ſpoliat viuos.omnes enī iſti turpiter
lucrantur inquantū propter lucrū negotia q̄
dam faciūt. vnde ſunt obpꝛobꝛia.ſed qꝺ etiā
de ſuperioꝛibꝰ dictū eſt.ſed in iſtis eſt aliqua
ſpecialis rō turpitudinis. quedam enim hoꝛū
ſ.ſpoliatoꝛū moꝛtuoꝛū ⁊ latro exponūt ſe ma-
gnis periculis propter lucrū agentes ea legi-
bus primūẛ. aliqñ.n.ſ.aleatoꝛes volūt lucrari
ab amicis cum quibus ludunt.cuꝫ tamen ma
gis cōueniāt ſm̄ liberalitatē amicis aliq̄d da-
re.⁊ ſic patet ꝙ vterq̧ dū volūt lucrari: vnde
nō opoꝛtet ſūt turpes lucratoꝛes. ⁊ ſic patꝫ ꝙ
omnes predicte ſuppoſitōes in acceptōe ſunt
illiberales. Deinde cum dicit. cōgrue vtiq̧
⁊c̄.determinat de illiberalitate ꝑ cōparatio-
nem ad oppoſituꝫ viciū ⁊ dicit ꝙ illiberalitas
congrue denominatur ab operatione illibera

litatis.ſemper.n.peius viciū magis opponitur
virtuti. Illiberalitas autē eſt peioꝛ prodigali-
tate vt ſupꝛa oſtenſum eſt.vnde relinquiẛ qꝺ
magis opponatur illiberalitati. Secunda ra-
tio eſt quia homines magis peccāt ſm̄ viciuꝫ
quod dicitur illiberalitas. q̄ꝫ ſm̄ viciuꝫ quod
dicitur prodigalitas.⁊ propter hoc nominaẛ
a priuatōe liberalitatis.qꝛ plures per hoc vici
um coꝛrūpuntur. Ultimo autē epilogat que
dicta ſunt dicēs tāta dicta eſſe de liberalitate
⁊ de oppoſitis vicijs.

Idebitur autē conſequens eſſe ⁊c̄.
v Poſtq̄ꝫ pħus determinauit de libe
ralitate.hic determinat de magnifi
centia. ⁊ diuiditur pars illico in duas partes
In prima inquirit materiā magnificētie ⁊ op
poſitoꝛū vicioꝛū. In ſecunda oſtendit quali-
ter magnificentia ⁊ oppoſita vicia circa pro-
priam materiā operantur.ibi. Magnificꝰ aūt
ſcienti aſſimilatur ⁊c̄.Circa primū duo facit.
Primo oſtendit que ſit materia magnificen-
tie.Scđo oſtendit que ſint vicia ei oppoſita.
ibi.Tales autē habitꝰ ⁊c̄.Circa primū tria fa
cit.Primo ꝓponit materiā cōmunē magnifi
centie ⁊ liberalitati.Secūdo oſtendit differē
tiam inter vtrūq̧.ibi. Nō quēadmodū auteꝫ
liberalitas ⁊c̄.Tertio probat ꝓpoſitū.ibi.Qui
autē in paruis ⁊c̄.dicit ergo primo ꝙ poſt li-
beralitatem videẛ eſſe cōueniēs quod ſequiẛ
tractatus de magnificentia ⁊ ratio cōuenien
tie eſt qꝛ magnificētia videtur eſſe quedā vir
tus circa pecunias ſicut ⁊ liberalitas. Dein
de cum dicit. Nō quēadmodū ⁊c̄.oſtēdit diſ
ferētiā quātū ad liberalitatē.Et circa hoc duo
facit.Primo ꝓponit differētiā.Secundo ma
nifeſtat qꝺ dixerat.ibi. Magnitudo autē ⁊c̄.
Circa primū ponit duas differētias. Quaruꝫ
prima ē ꝙ liberalitas ſe extēdit ad oēs opati-
ones q̄ ſunt circa pecunias.i. ad expēſas acce
ptiōes ⁊ datōes.ſed magnificētia ē circa ſum
ptus.i.expēſas.Secūdo differētia ē qꝺ etiam
in ſumptibꝰ ſiue in expēſis magnificentia ex
cedit liberalitatē magnitudine. magnificētia
n.ē ſolū circa magnas expēſas ſicut ipſū nom̄
demr̄at.Sed liberalitas pōt eē ēt circa mode
ratas ꝉ imoderatas.nec tn̄ intelligēdū ē ꝙ qꝛ
magnitudo ipoꝛtat exceſſū quēdā qꝺ magni-
ficus ita magnos ſumptos faciat qꝺ excedat
iđ qꝺ oꝫ fieri ſm̄ rōem.ſed ſumptus magnifi-
ci ita ē cū magnitudine qꝺ cū hō ē decēs de-
cet.n. ⁊ ꝑſonā faciētis ⁊ opus in quo fiūt ex
penſe vt infra diceẛ. Deinde cū dicit. Ma
gnitudo autē ⁊c̄.exponit ꝙ dixerat.ſ.qualiter
magnitudo ſumptus conueniat magnifico.⁊
qꝛ magnū dr̄ relatiue vt habeẛ i p̄dicamētis
iđ ⁊ hoc diciẛ ꝙ magnitudo ſūptus accipitur
per reſpectū ad aliquid aliud.puta ad illud in
quo fiūt expenſe. vel ad perſonam expenden-
tis.quia nō idem ſumptus diciẛ eſſe magnuꝫ

per cōparationem ad triarchaꝫ.i. principē ga
learū que habent .iij. oꝛdes remoꝛū vnđ ⁊ te
rens vocantur ⁊ architeoꝛum .i. principē ſpe
culatōis.puta ſi aliquis fuerit prefectus tem-
pli vel etiā ſtudij.oꝫ enī ſumptū eſſe decenteꝫ
per cōparatōem ad ipſū qui expēdit. ⁊ per cō
paratōem ad id in quo expendit circa que il-
lud fiat. puta ſi fiunt expenſe in edificatione
domus oꝫ vltra cōſiderare cui domus illa edi
ficetur vtrū.ſ.pricipi vel priuate perſone.qꝛ.ſ.
ſm̄ hoc diuerſi ſumptus requirūẛ. Deinde
cū dicit. Qui autē i paruis ⁊c̄. ꝓbat quod di
xerat.ſ.ꝙ ad magnificētiā pertinet magnitu-
do ſumptus quia ille qui expēdit paruis vel i
moderatis ſm̄ ꝙ dignū eſt nō diciẛ magnifi
cus. puta ſi multotiens diuiſim expenderet
multa in paruis rebꝰ.ita quod oēs ille expēſe
cōgregate facerēt quid tantū quātū illud qꝺ
expēdit magnificus nihilonimꝰ tn̄ magnificꝰ
eſt liberalis.non tn̄ ſequiẛ ꝙ omnis liberalis
ſit magnificus. Deinde cū dicit.Talis autē
habitus ⁊c̄.oſtēdit qui ſint vicia oppoſita ma
gnificētie. ⁊ dicit qꝺ viciuꝫ oppoſitū habitui
magnificētie per modū defectꝰ vocaẛ peruiſi
centia.ſed viciū ꝙ opponiẛ ei ꝑ modū ſupha-
bundātie vocaẛ bannauſya. a bannos quod
eſt foꝛnax.qꝛ tales ſicut in foꝛnace omnia ſua
cōſumūt vocāẛ apcyrochalia. q.ſine experien
tia boni.qꝛ.ſ.experti ſūt qualiter opoꝛteat bo-
num operari.⁊ ſi que etiā ſunt alie tales no-
minatōes que quidā impoꝛtāt ſuperhabūdā-
tiā.nō qꝛ excedāt magnificū in magnitudine
expenſarū circa que opoꝛtet expēdere.ſed ſu-
perhabūdant in hoc quod excedunt rōem re
ctam in hoc ꝙ faciūt magnos ſumptus cum
quadā preclaritate in quibꝰ nō oꝫ ex quo pa-
ret ꝙ mediū ⁊ extrema in virtutibꝰ moꝛalibꝰ
nō accipiunẛ ſm̄ quātitatē abſolutaꝫ ſed per
reſpectū ad rōem rectā. ſubdit autē quod de
iſtis vicijs preſtitis diceẛ i hoc eodē capitulo
Deinde cū dicit. Magnificus autē ⁊c̄.oſ̄
dit quō magnificentia oppoſita vicia circa p̄-
dictaꝫ materiam ſe habeāt.Et primo determi
nat de magnificētia.Secūdo de vicijs oppoſi
tis.ibi.Superhabūdans autē ⁊c̄.Circa primū
duo facit.Primo ponit quaſdā proprietates
magnifici pertinētes ad modū expēdēdi. Se
cūdo cōuenit in quibus magnificus expēdat
ibi.Eſt autem ſumptuū ⁊c̄.Circa primū ponit
vj.ꝓprietates magnifici.Quarū prima ē quod
magnificus aſſimulatur ſcienti. quia.ſ. ſic̄ ad
ſcientem artificem pertinet cognoſcere ꝓpoꝛ
tionē vnius ad aliud.ita etiā ad magnificum
pertinet cognoſcere ꝓpoꝛtionē expenſaꝛū aḋ
id in quo fiunt expenſe . pōt .n. magnificus
cōſiderare quid deceat expendere.⁊ ſic faciat
magnas expenſas prudenter quod requiritur
ad omnē virtutē moꝛalem vt.ſ.prudēter ope-
retur hoc āt quod dictū ē manifeſtat pħus

qꝺ ſupꝛa dictū ē in ſecūdo quod quilibet ha-
bitus determinaẛ per operatiōes ⁊ per obie-
cta quoꝛū eſt habitus.quia.ſ.determinati ha-
bitus ſunt determinatoꝛū operationū ⁊ obie
ctoꝛū.quia operationes magnificentie ſūt ex
penſe.⁊ obiecta operationū ſunt ea in quibꝰ
ſunt expenſe fiūt magne.cōſequens eſt quod
ad magnificū pertinet cōſiderare ⁊ ferre ma-
gnos ſumptus ⁊ cōueniēs eſt quod non pōt
fieri ſine prudentia.per hunc enī modū expē-
ſe erant magne.⁊ conueniētes operato. puta
domui edificāde.vel alicui hiꝰ.ſic igitur oꝫ qꝺ
opus in quo fiunt expenſe ſit tale quod ſit di
gnum.ſ.expenſe.ſumptum autem.i.expenſam
opoꝛtet eſſe vt ꝓpoꝛtioneẛ operi.vel quod ſu-
perhabundēt.qꝛ.n.difficilimū eſt mediū attin
gere ſi cōueniat a medio declinare ſemper ꝙ
virtus declinat in id quod minꝰ habet de ma
lo. diciẛ foꝛtis in minimis timido ⁊ liberalis
dando ⁊ ſic magnificus in plus expendendo
Secundam ꝓprietatem ponit ibi. Conſumet
autē ⁊c̄.que ſumitur ex parte finis.⁊ dicit qꝺ
magnificus cōſumet in expendendo talia ma
gna ⁊ decētia propter bonū honeſtuꝫ ſicut ꝓ-
pter ſinem.operari autē propter bonū qꝺ eſt
in omnibus virtutibus.Tertiā rōeꝫ ponit.ibi.
⁊ ad hunc delectabiliter ⁊c̄. ⁊ dicit quod ad
magnificū pertinet delectabiliter magna ex-
pendere ⁊ emiſſiue.i. prompte.⁊ ſine difficul
tate emittēdo qꝛ ꝙ aliquis ſit multū diligens
in ratiocinio.i.in cōputatōe expenſarū ꝑtinet
ad perſiuicētiā.Quartā proprietatē ponit:ibi.
Qualiter optimū ⁊c̄. ⁊ dicit quod magnificꝰ
intendit quō faciat opus optimū ⁊ decentiſſi
mū q̄ꝫ quō minimū poſſit expendere ad opus
intentū faciendū. Quintā proprietateꝫ ponit
ibi.Nec eſſariūēt ⁊c̄.⁊ diẛ ꝙ neceſſariū eſt ꝙ
magnificus ſit liberalis quia ad liberalē perti
net expēdere ea que opoꝛtet. ⁊ ſicut opoꝛtet
in hoc etiam magnificus expendit eniꝫ circa
magna ⁊ decentia opera vt dictum eſt.⁊ hoc
facit delectabiliter ⁊ emiſſiue.⁊ propter bonū
ſi ſit ad magnificū proprie pertinet qꝺ aliquid
magnū circa hoc faciat.ac ſi magnificētia ni-
hil aliud ē q̄ꝫ quedā magnitudo liberalitatis
circa predictam.Sextam proprietatem ponit
ibi.Et ab equali ſumptu ⁊c̄. ⁊ dicit quod tn̄
magnificus in aliquo magno opere facit ma-
gnas expenſas conſtituit opus magis ſicut ex
equalitate expenſarum quia non ad rationeꝫ
pertinet.i.vltimū ⁊ optimū in paſſione diuiti
aruꝫ ⁊ in operatione quo diuitie expenduẛ
quia virtus eſt maximū ⁊ optimū in paſſioni
hꝰ ⁊ ē illud.ꝙ eſt plurimo pretio dignū. ⁊ qꝛ
homines maxime honoꝛant.i. appꝛeciantur.
ſed virtus operis eſt ꝙ ſit magnuꝫ ⁊ bonum.
quia cōſideratio talis operis inducit ad mira-
tōem.⁊ tale eſt opus magnificētie ut ſcilicet
ſit admirabile ⁊ ſic patet quod virtus operis

i.optima excellētia eius ē ſm magnificētiam
cū magnitudine expēſarū.

St autꝫ ſumptuū ⁊c̄. Poſtq̄ phꝰ
e oſtēdit qualiter magnificus ſe habe-
at in expēdēdo. hic oñdit in qbꝰ ma-
gnificꝰ ſe habeat ī expēdēdo pꝛīcipalit̄. Et cir
ca hoc duo facit. Pꝛimo oñdit in qbꝰ oꝫ ma
gnificꝰ. Secūdo oſtēdit quō ſeruat ꝓportōēꝫ
ſūptꝰ ad ea in qbꝰ expēdat. ibi. Et in ſingulis
decēs ⁊c̄. Circa pꝛimū duo facit. Pꝛimo ꝓpo
nit in qbꝰ pꝛīcipaliter magnificꝰ expēdat. Se
cūdo in qbꝰ expēdat cōtrario. ibi Pꝛopꝛiorꝫ
autē ⁊c̄. Circa pꝛimū tria facit. Pꝛimo oñdit
q̄ ſunt pꝛīcipalia ī quibꝰ magnificus expēdat.
Secūdo oſtēdit ad quos ꝑtineat ī talibꝰ expē
dere. ibi. In oībꝰ autē quēadmodū dictū eſt
⁊c̄. Tertio epilogat qđ dictū ē. ibi. Maxime
quidā igit̄ ⁊c̄. Dicit ergo pꝛimo ꝙ magnificꝰ
facit ſūptꝰ q̄ ſunt maxie honorabilia. hic autē
ſunt duo genera. pꝛimū ē ergo eoꝝ que ꝑtinēt
ad res diuinas. puta cū aliq̄ donaria reponūt̄
in tēplis deoꝝ ⁊ in oꝑatōēs puta tēploꝝ edifi
cia vl̄ aliq̄d aliud hꝰ ⁊ etiā ſacrificia ad idem
ꝑtinēt. gētiles aūt nō ſolū celebrāt deos. i. q̄ſ-
dā ſubſtātias ſeꝑatas. ſed etiā colebāt demo
nes quos dicebāt ēē inter deos ⁊ hoīes. ⁊ iđ
ſubdit ad idē igit̄ pertinet quicq̄d expēdetur
circa cultū cuiuſdā demonis. ⁊ loq̄t̄ hic phꝰ
ſm cōſuetudinē gētiliū quē manifeſtata veri
tate ē abrogata. vñ ſi aliquis nūc circa cultuꝫ
demonis aliq̄d expēderet nō eſſet magnificꝰ
ſed ſacrilegus. ſcđm autē igit̄ honorabiliū ſū-
ptuū ſunt ea q̄ magnifice ſumit per reſpectuꝫ
ad bonū publicū. puta ꝙ aliq̄s ad aliud vtile
cōītati pꝛeclare ⁊ magnifice largiat̄ quod oꝫ
vel ſi aliquod officiū cōmittit alicui a ciuitate
puta quod ſit pꝛinceps triſtis. i. exercitꝰ nauiū
vel galearū quod circa executōēm officij faci-
at magnos ſūptus. vl̄ etiā qui munꝰ facit toti
cōmunitati. ſicut ſolitum erat vt habet̄. ij. po
litice. Deinde cū dicit. In oībꝰ autē ⁊c̄. oñ
dit quibꝰ cōpetūt. ibi. Pꝛopter qđ inops q̄dā
⁊c̄. Scđo oſtēdit in ſpāli quibus cōpetūt. ibi.
Decet autē ⁊ eos ⁊c̄. Dicit ergo pꝛimo ꝙ in oī
bus q̄ expēdunt̄ ſicut ſupꝛa dictū ē oꝫ haberi
reſpectū nō ſolū ad id in quibꝰ expēdūt̄ vt. ſ.
cōſideret̄ quis ē qui expēdit. vtrū. ſ. ſit pꝛīceps
vel pꝛiuata ꝑſona nobilis aut ignobilis ⁊ etiā
cōſideret̄ quas poſſeſſiones habeat. vtrum. ſ.
magnas vel paruas. oꝫ. n. expēſas eſſe dignas
i. bene ꝓportionatas hijs. ſ. cōditōī perſone ⁊
diuitijs. ita ꝙ expēſe nō ſolū deceāt tale opus
in quo expēdit̄. ſed etiā deceāt faciētē. De-
inde cum dicit. Pꝛopter ꝙ inops ⁊c̄. conclu-
dit q̄bus nō deceāt tales ſūptus. ⁊ dicit ꝙ ꝓ-
pter p̄dicta inops. i. qui habet paruas diuiti
as nō pōt eſſe magnificꝰ. qꝛ nō hꝫ tot ex quibꝰ
poſſit conuenienter multa conſumere ⁊ ſic oꝫ
cū vlt̄ poſſe expēdere ecōtrario īſipiēs hic cō-
tra pꝛeſtet dignitatē. ⁊ per id ꝙ oꝫ fieri. ⁊ ita
nō pertinet ad virtutē magnificentie. quia ſm
virtutē oīa fiunt recte. i. ſm quod oꝫ. Dein-
de cū dicit. Decet autē ⁊ eos ⁊c̄. oſtēdit quos
deceat facere p̄dictos ſūptꝰ ⁊ accipit ſm duo
Pꝛimo quidē ſm quātitatē diuitiaꝝ. vnde di
cit ꝙ p̄dictos ſumptus facere debent illi ho-
mines quibꝰ talibꝰ p̄exiſtūt. i. q̄ habēt diuitias
magnas ex quibus poſſunt multa conſumere
decēter ſiue habeant hꝰ diuitias habūdātes
per ſeipſos puta acquirēdo eos ꝓpter ꝓpꝛiaꝫ
induſtriā. ſiue etiā habeāt eas ꝑ pꝛogenitores
quibꝰ ſuccedūt. ſiue etiā per quoſcūq̄ꝫ alios ꝑ
quos ad eos tranſeunt diuitie. puta cum relin
quūt̄ heredes extraneos. Secundo ꝙ accipit
ꝓpoſitū per cōditionē perſonarū decet enim
ꝙ faciāt magnos ſumptus nobiles genere ⁊
glorioſos. puta in honoribꝰ cōſtitutos. ⁊ que
cūq̄ꝫ ſimilia ſint. oīa. n. hꝰ habēt in ſe quandā
magnitudinē ⁊ quandā dignitatē vt deceat
tales magnos ſumptus facere. Deinde cuꝫ
dicit. Maxime quidē igit̄ ⁊c̄. epilogat que di
cta ſunt. ⁊ dicit ꝙ talis eſt magnificus qualis
ſupꝛadictus eſt. ⁊ in talibꝰ ſumptibus eſt ma-
gnificentia ſicut dictū eſt. ſ. in rebꝰ diuinis et
cōībus. hꝰ. n. inter hūana ſunt maxima ⁊ ho-
norabiliſſima. Deinde cū dicit. Pꝛopꝛiorū
autē ⁊c̄. oſtendit in quibꝰ ſecūdario magnifi-
cus expendit. Et ponit tres gradus. Quoꝝ pꝛi
mus eſt quod magnificus magnos ſumptus
facit in hijs que ꝓpꝛie ad ipſū pertinēt que ſe
mel tm̄ ſunt puta nuptie militia. ⁊ ſi aliquid
tale eſt. Secundū graduꝫ ponit ibi. Circa ali-
q̄d ⁊ dicit ꝙ ſi tota ciuitas vel pꝛincipes ciui
tatis ſtudent ad aliquid faciendū. ⁊ circa hoc
faciet magnos ſūptus magnificus. ſicut ſi oꝫ
honorifice ſuſcipere aliquos extraneos. puta
pꝛincipes vel reges. ſi opoꝛteat eis mittere ma
gna exenia vel etiā ſi opoꝛteat eis pꝛeſentia
liter dona magna offerre. vl̄ ſi opoꝛteat eis re
tribuere pꝛo aliquibꝰ beneficijs inpēſis in oī
bus hijs magnos ſumptus faciet magnificus
magnificus. n. non eſt ſumptuoſus in ſeipſuꝫ
vt. ſ. multū expendat in pꝛopꝛiū vſum. ſed fa-
cit magnos ſumptus in cōīa dona aut q̄ ma-
gnifice aliquibus dantur hꝰ aliquid ſimile cū
hijs que deo. qꝛ. ſ. ſicut deo dona cōſequūt̄. ñ
quia deꝰ eis indigeat. ſed pꝛopter reuerentiaꝫ
⁊ honorē. ita etiaꝫ ⁊ magnis viris dona offe-
runtur magis pꝛopter honorē q̄ꝫ ꝓpter indi-
gentiā. Tertiū gradū ponit. ibi. Magnifici
aūt ⁊c̄. ⁊ dicit quod ad magnificētiā ꝑtinet ꝓ
parare domū cōueniēt̄ ꝓpꝛijs diuitijs: qꝛ hr̄e
decētē domū ꝑtinet ad hominis oꝛnatū. ⁊ in
edificijs faciendum magis intendit magnifi-
cus facere ſumptus. ita opera diuturna ⁊ per
manentia q̄ꝫ circa aliquos fragiles oꝛnatus.
puta colūnas marmoꝛeas ī domo q̄ꝫ circa fe-
neſtras vitreas. iſta. n. que ſunt magis perma

nētia ſunt optima ſic igit̄ ex p̄dictis pꝫ ꝙ ma
gnificus pꝛincipaliter expēdit circa res diui-
nas ⁊ publicas. ſed circa ea que ꝑtinēt ad pꝛi-
uatas perſonas expēdit ſecūdario ꝓpter tres
cōditōēs. pꝛimo qꝛ fiūt. ſecūdo cōīter ad hoc
inſiſtitur. tertio qꝛ ſunt diuturna. hec enī ſūt
que afferūt in rebus pꝛiuatis magnitudinem
Deinde cū dicit. In ſingulis decēs ⁊c̄. oſtē
dit quō magnificꝰ cōſeruat debitā ꝓportōēꝫ
ſumptuū ad ea in quibus expendit. ⁊ dicit ꝙ
magnificꝰ in ſingulis expēdit illud quod de-
cet. ⁊ ſm ſpeciē. ⁊ ſm quantitatē. manifeſtuꝫ
eſt enī quod nō idē ſm ſpeciē aut quātitateꝫ
congruit exhibere dijs ⁊ hominibus. neq̄ꝫ in
tēplo ⁊ ſepulchꝛo cōſtruēdo. hoc tamē obſer-
uabit ꝙ ſemper faciet magnū ſumptū ī gene-
re illo. ⁊ magnificatiſſimus erit qñ in magno
facto magnū ſumptū facit. ſed hic. i. in hoc fa
cto faciet id quod eſt magnū in tali genere. ⁊
ita q̄ñq̄ꝫ differt magnū reſpectu operis ab eo
quod ē ſimpliciter magnū in expēſa. puta qđ
aliquis faciat pulcherrimā ſperā. i. pirā vel le-
chitū. i. aliqđ vaſculū ad dandū alicui puero
habet magnificētiā in genere puerilis doni ⁊
cū pꝛetiū pulcherrime ſpecie ſm ſe conſidera
tū eſt partiū ⁊ nō pertinēs ad liberalē donati
tionē. ⁊ pꝛopter hoc manifeſtū quod ad ma-
gnificū ꝑtinet ꝙ ī quolibet genere magnū ali
quod opus faciat. in quo etiā facit ſūptus ſꝫ
operis dignitatē. tale autē factū. ſ. quod eſt in
genere ſuo magnū habet ſūptus cōuenientes
nō eſt defacili ſpeciale. vltimo aūt epylogan-
do cōcludit ꝙ magnificus eſt talis qualis di-
ctus eſt. Deinde cū dicit. Superhabūdans
autē ⁊c̄. determinat de oppoſitis vicijs. Et pꝛi
mo de ſuꝑhabūdātia. Scđo de defectu. ibi.
Pernificus autē ⁊c̄. Tertio determinat ꝯue-
nienter de vtroq̄ꝫ. ibi. Sunt quidā ⁊c̄. Dicit er
go pꝛimo ꝙ ille q̄ ſuperhabūdat in ſumptibꝰ
magnis q̄ vocat̄ hānauſus q̄ſi in foꝛnace ſua
cōſumēs excedit magnificum. nō. n. abſolu-
ta ſumptuū quātitate ſed in expēdēdo pꝛeter
id quod oꝫ qꝛ in ſuperfluis ſumptibus multa
cōſumit ⁊ vult ſplēdidos ſūptus facere pꝛeter
melodiā. i. pꝛeter debitā ꝓportōēm quod pa-
bolice vel methaphoꝛice dictū. puta qꝛ fac̄ nu
ptialia ⁊ cōuiuia hiſtrionibꝰ ⁊ comedijs. i. re-
pꝛeſentatoꝛibꝰ multa tribuit ⁊ viā cooperuit
purpura ſicut faciūt mechares qui erāt q̄daꝫ
ciues gretie. ⁊ oīa hec ⁊ ſimilia facit. ñ pꝛopt̄
aliquod bonū ſed ſolū ad oſtēdēdū diuitias.
ꝑ hoc exiſtimat qđ in admiratōē habeat. nec
tamē vbiq̄ꝫ. ſuperflue expēdit. ſꝫ q̄ñq̄ꝫ deficit
qđ vbi opoꝛteret multa expēdere. ibi expen-
dit pauca vbi vero pauca expēdit multa. qꝛ ñ
attēdit ad bonū ſed ad vanitatem. Deiñ cū
dicit. Paruificꝰ autē ⁊c̄. determinat de vicio
defectus. ⁊ dicit ꝙ peruificus ē qui circa oīa
deficit ⁊ ponit. v. ꝓpꝛietates. Quaꝝ pꝛīa ē qđ
cū faciat magnas expēſas ꝓ modico ꝑdit qđ
nō bñ facit. Scđa ꝓpꝛietas ē qđ quicq̄d fac̄
ī ſūptibꝰ facit cuꝫ q̄dā tarditate. Tertia ē qđ
ſuꝑ intēdit qualiter poſſit minimū expēdere
Quarta rō ē quod expēdit cū triſtitia. Quīta
rō eſt qđ expēdit oīa reputat ſe maioꝛa facere
q̄ꝫ opoꝛteat. videt̄. n. ei qđ opoꝛteret eū minꝰ
expēdere. Deiñ cū dicit. Sūt q̄dā igitur ⁊c̄
determinat cōīter de vtroq̄ꝫ vicio. ⁊ cōcludit
ex p̄dictis duos habitꝰ: ſūt q̄dā malitie ꝓpter
hoc qđ ꝯriant̄ vtuti receſſū a medio. nō tamē
ſūt obpꝛobꝛioſi qꝛ neq̄ꝫ īferūt aliqđ nocumē-
tū ꝓxīo lꝫ ñ ſūt multū turpes eo qđ difficile ē
ī magnis ſūptibꝰ nō recedere a medio.

Agnanimitas autē ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phꝰ
m determinauit de virtutibꝰ q̄ ſunt cir
ca pecunias h̄ deſiat de virtutibus q̄
fiunt circa honoꝛeſ. Et pꝛimo de magnanimi
tate q̄ ē circa magnos honoꝛes. Secūdo de q̄
dam vtute innoīata que ē circa imoderatos
honoꝛes. ibi. Videt̄ autē ⁊ circa hāc eē vtus
quedā ⁊c̄. Circa pꝛimū duo facit. Pꝛimo īue
ſtigat materiā magnanimitatis ⁊ oppoſitoꝛū
vicioꝝ. Secundo determinat actꝰ ⁊ ꝓpꝛieta
tes eoꝝ. ibi. Maxime quidē igit̄ ⁊c̄. circa ho-
noꝛes ⁊c̄. Circa pꝛimū duo facit. Pꝛimo ꝓpo
nit qđ intēdit. Secūdo manifeſtat ꝓpoſitum
ibi videt̄ magnanimꝰ ⁊c̄. Dicit ergo pꝛīo ꝙ
ex ipſo noīe magnanimitatis apparet ꝙ ma-
gnanimitas ē circa magna. oꝫ autē pꝛimo ac-
cipere circa q̄lia magna ſit ⁊ detminat de mō
ꝯſideratōīs ꝙ nihil differt vtrū loquamur de
ipſo hītu magnanimitatis vl̄ de eo q̄ diſpōīt̄
ſm habitū. i. de magnanimo. Deinde cum
dicit. Videt̄ autē magnanimꝰ eē ⁊c̄. manife-
ſtat ꝓpoſitū. Et circa hoc duo facit. Pꝛimo
manifeſtat materiā magnanimitatis in gene
rali. Secūdo in ſpāli. ibi. Si autē vtiq̄ꝫ magnꝰ
⁊c̄. Circa pꝛimū duo facit. Pꝛīo oñdit quod
magnanimitas ē circa magna. Secūdo oſtē-
dit quō circa eadem fiunt vicia oppoſita. ibi.
quidē magiſ ſeipſū dignū facit ⁊c̄. Circa pꝛmū
tria facit. Pꝛīo ꝓponit qđ intēdit dicens qđ
ille videt̄ eē magnanimꝰ q̄ dignū ſeipſuꝫ eſti
mat magnis. i. vt magis faciat. ⁊ magna ei
fiant cū tm̄ ſit dignū. Secūdo ibi. Qui. n. non
ſm dignitatē ⁊c̄. oſtēdit quod ad magnani-
mū requirat̄ qđ ſit dignꝰ magnis. ille. n. q̄ ma
gnis ſe dignificat nō ſm dignitatē. i. quoꝝ ñ
ē dignꝰ ē inſipiēs. ſapiētis. n. ē in oībꝰ debitū
oꝛdinē ſeruare nō aūt virtuoſus ē inſipiēs vl̄
ſtultꝰ qꝛ virtꝰ operatur ſm rationem rectam
vt in ſecundo habitū eſt. ſic igit̄ patet ꝙ ma-
gnanimus eſt ille qui dictꝰ eſt qui. ſ. dignꝰ ē
magnis qbꝰ ſeipſū dignificat. Tertio ibi. Qui
n. paruis dignus ⁊c̄. oſtendit ꝙ magnanimꝰ
dignificet ſeipſum magnis. ille enim qui eſt
dignus paruis ⁊ hijs ſeipſum dignificat po-
teſt dici tꝑatus ꝓut tēperātia ſumit̄ pꝛo qua

cūcꝫ moderatōe. nō tamen pōt de magnanimis. qꝛ magnanimitas cōſiſtit in quadā magnitudine. ſicut pulchritudo ꝓprie cōſiſtit in corpore magno. vñ illi qui ſunt parui pñt dici propter decentiam coloris formoſi propter indebitam cōmēſuratōem membroꝝ. non tñ poſſunt dici pulchri ꝓpter magnitudinis defectū. Deinde cū dicit. Qui autē magnis ⁊c̄ oſtēdit qūo circa magna ſe habeāt oppoſita vicia. Et primo qūo ſe habeat circa magna. viciū quod ē in defectu. ibi. Qui autē minorib' ꝙ̄ dignus ⁊c̄. Dicit ergo pͥmo quod ille ꝗ eſtimat ſeipſū dignū magnis cū ſit indignꝰ vocatur caymus .i. fumoſus quē poſſumꝰ dicere ventoſum vel p̄ſumptuoſum. ſed ille qui ē dignus magnis. ⁊ adhuc maiorībꝰ ſe dignū eſtimat. nō ſemper vocamꝰ caymus eo ꝙ difficile ē mēſurā rectā attingere. vt aliquis nō maioribus ſeipſū dignū eſtimet. Deinde cum dicit. Qui aūt minoribꝰ qȯ dignꝰ ⁊c̄. oſtēdit qūo ſe habeat ad magna. viciū ē quod in defectu. ⁊ dicit qȯ ille qui eſtimat ſeipſum dignū minoribꝰ quaꝫ ſit dignꝰ vocat̄ puſillanimus ⁊ hoc ſiue ſit dignꝰ magnis ſiue mediocribus ſiue paruis. dū tñ adhuc minoribꝰ ſeipſum dignificet. maxime tñ vocat̄ puſillanimus ille ꝗ ē dignus magnis intendere recuſet ⁊ intēdit aliquibꝰ. multo. n. magis ad pua ſe deiceret nō eſſet magnis dignus. Deinde cū dicit. Eſt autē magnanimū ⁊c̄. oſtēdit qūo magnanimitas ſit in medio. videt̄. n. ſi ē circa magna ꝙ ſit in extremo. nam cū equale mediū ſit int̄ magnū ⁊ paruū. magnū hꝫ rōeꝫ extremi. vnde dic̄ ꝙ magnanimꝰ quidē ꝗ̄tū ad magna ꝗbꝰ ſeipſum dignificat in extremo cōſiſtit. ſed inquātū hoc facit ſm̄ hoc qȯ oꝫ ꝯſiſtit ī medio quia. ſ. ſeipſum dignificat magnis ſm̄ ſuaꝫ dignitatē. mediū. n. virtutis nō attēdit̄ ſm̄ ꝗ̄titatē rei. ſed ſm̄ rōem rectā. vnde quātūcūcꝫ ſit opus quod bō faciat dūmodo a rōne recta nō recedat. nō ꝓpter hoc ē extra mediū virtutis. ſed vicia oppoſita ſuperhabūdāt ⁊ deficiunt ab eo quod oꝫ. Deinde cū dicit. Si aūt vticꝫ magnitudinis ⁊c̄. manifeſtat materiam magnanimitatis in ſpāli. Et circa hoc tria fac̄. Primo oſtēdit ꝙ magnanimitas ē circa honores. Secūdo oſtēdit qūo circa hoc ſe habeant vicia oppoſita. ibi. Puſillanimitas autem ⁊c̄. Tertio oñdit qūo magnanimitas ſe habeat ad alias ṽtutes. ibi. Magnanimitas autēꝫ ſiquidē ⁊c̄. Circa primū autē oſtēdit dupliciť. Primo ꝗdā ꝑ rōem dicēs quod ſi magnanimus dignificet ſeipſū magnis tāꝗ̄ eis dignꝰ exiſtens ꝯñs ē qȯ maxime dignificet ſeipſuꝫ maximis ⁊ vltimis quod magnanimitas ſit p̄cipue circa vnū. ꝙ id quod ꝑ excellētiā dicit̄ vni attribuitur. cū autē dr̄ eē aliquibꝰ dignꝰ talis dignitas refert̄ ad bona exteriora ꝗ̄ hōi pro p̄mio dant̄. illud autē oꝫ ponere maximū quod deo attribuit̄. ⁊ quod maxime deſideratur ab hijs que ſunt in dignitate. ⁊ quod ē premiū optimoꝝ actuū. hiꝰ aūt honor. honorem. n. deo exhibemus. honor etiā eſt quē requirunt hij qui ſunt ī dignitate. honore etiā premiantur virtuoſi actus. vnde manifeſtum eſt quod honor eſt optimū inter oīa exteriora bona. ⁊ ita ſequitur quod magnanimitas maxime attēdatur circa honores ⁊ oppoſita inquātū. ſ. magnanimus ſe habeat circa talia. Secūdo ibi. Et ſine rōe autē ⁊c̄. manifeſtat ꝓpoſitum per experimētum dicēs quod etiam ſine ratiōe apparet quod magnanimitas maxime circa honorē. ⁊ hoc per experimētuꝫ videmus quod magnanimi maxime dignificāt ſeipſos honore ſed nō ſupra dignitatē. Deinde cum dicit. Puſillanimꝰ autē ⁊c̄. oſtēdit qūo oppoſita vicia ſe habeāt circa p̄dictā materiā. ⁊ dicit qȯ puſillanimꝰ deficit ꝑ reſpectū ad ſeipſū. qꝛ. ſ. dignificāt ſe minoribꝰ ꝙ̄ digni ſint. ⁊ etiā ꝑ reſpectū ad dignitatē magnanimi. qꝛ. ſ. dignificat ſeipſū minoribꝰ ꝙ̄ magnanimꝰ ſit dignꝰ. ſed caymꝰ. i. preſūptuoſus ſupͥhabūdat quidā ꝑ reſpectū ad ſeipſū. qꝛ. ſ. magnificat ſeipſum maioribꝰ ꝙ̄ ſit dignꝰ nō tñ ſuperhabūdat magnanimū. qꝛ. ſ. ñ dignificat ſeipſum maioribꝰ ꝙ̄ magnanimꝰ ſit dignus.

Deinde cū dicit. Magnanimꝰ autē ⁊c̄. determinat de magnanimitate ꝑ cōparatōeꝫ ad alias ṽtutes. Et hic duo facit. Primo oſtēdit ꝙ magnanimitas nō eſt ſine alijs virtutibus. Secūdo manifeſtat quaſdam cōcluſiones ex dictis. ibi. Videt̄ quidē igit̄ ⁊c̄. Circa primuꝫ duo facit. Primo oſtēdit ꝑ rōem cōem quod magnanimitas nō eſt ſine alijs virtutibꝰ. ſed infert quaſdā cōcluſiones ex dictis. ibi. Videtur quidā ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo oſtēdit per rōem cōem quod magnanimitas nō eſt ſine alijs virtutibꝰ. Secūdo oſtēdit idē per ea que in ſingulis apperit. ibi. Scōm ſingula autē ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo oſtendit quid facit magnanimitatē ēe ſpālē virtutē. ibi. Videt̄ autē eſſe ⁊c̄. Secūdo excludit quēdam errorē. ibi. Et nequaꝗ̄ vticꝫ ⁊c̄. Dicit ergo primo quod cū magnanimꝰ dignificet ſeiptum maximis bonis ⁊ eis dignꝰ exiſtit ꝯñs ē vt ſit optimus. maiori. n. bono ſemper dignus. ⁊ per ꝯſequēs ille qui maximꝰ dignus oꝫ ꝙ ſit optimꝰ. oꝫ ergo ꝙ magnanimꝰ vere ſit bonus. alioquin nō eſſet dignꝰ maximis honoribꝰ. Deinde cū dicit. Videt̄ eniꝫ eſſe magnanimꝰ ⁊c̄. oſtēdit per quid magnanimitas ſit ſpecialis virtus cū cōicetur alias virtutes. ⁊ dicit ꝙ ad magnanimā virtutē videtur pertinere id quod ē magnū ī vnaquaqꝫ virtute propter hoc ꝙ nō eſt dignus magno honore qui ñ opat̄ magnuꝫ virtutis actū. ſic igit̄ actꝰ alicuiꝰ alteriꝰ virtutis operat̄ illa virtus attēdēs id qȯ ē ꝓpriū ſibi puta fortitudo intēdit fortiter agere: magnanimitas attendit magna opari in fortiter agendo. ⁊ qꝛ moralia ſpēm habēt ex fine quē intēdūt. manifeſtū eſt ꝙ magnanimitas ⁊ fortitudo ſpē differūt. licꝫ circa idem operent̄: qꝛ. ſ. nō ad eandē rōnē motiui attendit vtraqꝫ virtus.. Deinde cū dicit Et nequaꝗ̄ vticꝫ ⁊c̄. excludit quendā errorem videtur enim quibuſdam ꝙ ad magnanimum ꝑtineat vt ſuo ſenſui ſemꝑ imitat̄: ⁊ nulliꝰ amonitionē ſequat̄. ⁊ ꝙ nō dubitet cuicūqꝫ iniuſticiam facere. ſed phs dicit hoc eē falſum: qꝛ nō opat̄ aliquid indecens nec ꝓpter appetitū alicuius. ſꝫ magnanimꝰ nō tñ appreciat̄ quācūqꝫ rem exteriorem: vt ꝓpter eā aliquid turpe opari velit. Deinde cū dicit. Scōm ſingula aūt. manifeſtat quod dictum ē ꝑ ea que in ſingulis apparēt. ⁊ dicit ꝙ ſiquis velit ad ſingularia intēdere oīno videbit̄ deriſibilis: qꝛ nullꝰ reputat ſe magnanimū niſi ſit bonus: qꝛ ſi ſit malus nō erit dignus honore. nam honor eſt p̄mium ṽtutis. vnde magnanīus dignificat ſeipm̄ magnis honoribꝰ. vnde nō pōt eſſe aliquis malus ſi ſit magnanimꝰ. Deinde cū dicit. Videt̄ quidē igit̄ ⁊c̄. infert duas cōcluſiones ex p̄miſſis. quarum prima eſt ꝙ magnanimitas videt̄ eſſe ornatus quidam omniū virtutū: qꝛ per magnanimitatem oēs virtutes efficiunt̄ maiores eo ꝙ ad magnanimitatē ꝑtinet opari magnū in oībus virtutibus. ⁊ ex hoc creſcunt ṽtutes. ⁊ iteꝝ nō ſit magnanimitas ſine alijs ṽtutibus. ⁊ ſic videt̄ ſupaddi alijs tanꝗ̄ ornatus eaꝝ. Secūda cōcluſio eſt ꝙ difficile eſt eē ṽe magnanimum qꝛ magnanimitas nō pōt eſſe ſine bonitate virtutis: ⁊ etiā ſine magna virtute: cui debeat̄ magnus honor. hoc aūt cōſequi eſt difficile. vnde difficile eſt omniū eſſe magnificū.

Maxime igit̄ quidem circa honores ⁊c̄. Poſtꝗ̄ phs īquiſiuit materiā magnanimitatis ⁊ oppoſitoꝝ vicioꝝ. hic det̄minat de actibus ⁊ ꝓprietatibus eoꝝ. Et p̄mo determinat de magnanimitate eoꝝ. Scōo de oppoſitis vicijs. ibi. Deficiens autem puſillanīꝰ ⁊c̄. Circa primum duo facit. Primo oſtendit qualr̄ magnanimus operet̄ circa materiā. Secundo determinat ꝓprietates magnanimi. ibi. Non eſt aūt mitrochindinos ⁊c̄. Circa primū duo fac̄. Primo oñdit quō ſe habeat circa honores que ſunt materia propria magnanimitatis. Scōo quō ſe habeat cerca alia. ibi. Sed adhuc ⁊ circa diuitias ⁊c̄. Circa primū duo facit Primo reſumit qȯ ſ̄ dictū eſt de materia magnanim[illegible] ⁊ dicit ꝙ ex ſ̄ dictis pꝫ ꝙ maxie ⁊ p̄ncipl[illegible] ē aliquis magnanimus eo ꝙ bñ ſe hꝫ circa honores: ⁊ oppoſita. ſ. inhonorationes. eadeꝫ ṽtus eſt circa oppoſita: ſic̄ fortitudo circa timores ⁊ audacias. Scōo ibi. Et ī magnis ⁊ ſtudioſis ⁊c̄. oſtendit qualr̄ ſe habeat circa huiuſmodi materiā. ⁊ primo oſtendit qualr̄ ⁊ quō ſe hēat circa magnos honores dicens: ꝙ ſi magnanimis exhibeant̄ magni ⁊ boni honores ⁊ pro bonis actibus moderate de aliquibꝰ adeptis delectet̄ ex eo qȯ ex ſperato ſibi adueniunt ⁊ admirat̄ ea. q. quedā maxima ſupra ſeipm̄ exiſtentia. ſed cū magnanimus adipiſcitur exiſtimat q. quedā bona ꝓprie ſibi cōueniētia. ⁊ adhuc minora ꝙ̄ ei debeant̄. conſiderat eniꝫ ꝙ nullus honor exterius ab hoībus exhibitꝰ ē condignū p̄mium ṽtutis: qꝛ bonū rōnis ex quo laudat̄ ṽtus excedit oīa exteriora bona. nec tñ propter hoc indignat̄ ꝙ ſibi minora exhibent̄ ꝙ̄ debeant̄. ſꝫ recipit equū cōſiderans ꝙ hoīes nō habēt aliqua maiora que ei retribuant. Ibi Ei autē ꝗ a cōtingentibus ⁊c. oñdit quō ſe habeat circa puos honores a cōtingentibus. ⁊ ſi honoret̄ pro quibuſcūqꝫ alijs rebus p̄ncipaliter virtutē. puta ſi honoret̄ proqter diuitias: vel ꝓpter aliquid huiuſmodi. vel ſi honoret̄ in aliquibus puis honoribus tales honores cōtēnet: qꝛ reputat ſe non eſſe talibus honoribus dignū. nō eni ſufficit ṽtuoſo vt honoret̄ tanꝗ̄ diues Tertio ibi. Silr̄ aūt ⁊c. oñdit quō ſe habeat circa ihonoratiōes. ⁊ dicit ꝙ in hoc ſe hꝫ moderate. ſic̄ enim non extollit̄ magnis honoribus: ita animus eius nō deijcitur per cōtumelias. quia cōſiderat iniuſte eas ſibi inferri. Sic igit̄ manifeſtū eſt ꝙ magnanimus maxime laudat̄ circa honores. Deinde cum dicit. Sed adhuc circa diuitias ⁊c. oſtendit quō ſe habeat magnanimus circa quaſdā ſecundarias materias: puta circa diuitias: ⁊ circa alia huiuſmodi. Et circa hoc duo facit. Prīo oñdit quō magnanimus circa talia operet̄. Scōo oñdit quō talia cōferant aliquaꝫ magnanimitatē. ibi. Videt̄ autē ⁊ bone fortune ⁊c. Dicit ergo p̄mo ꝙ quāuis magnanimus principlr̄ ſit circa honores. eſt tamē adhuc ſecūdario circa diuitias ⁊ poteſtatus. ⁊ oīa que ꝑtinēt ad bonā fortunā inquātū. ſ. propter h̄ aliquis honorat̄. ⁊ iteꝝ tā circa iſta ꝙ̄ cc̄ infortunia magnanimus moderate ſe habebit qualr̄cunqꝫ ſibi accidat. ita. ſ. ꝙ neqꝫ ſi ſit bene fortunatꝰ ſupflue triſtabit̄: qȯ probat per hoc quod ſ̄ dictum eſt ꝙ īmoderate ſe hꝫ circa honores que tñ ſūt maximū quid inter oīa exteriora bona: qȯ pꝫ ex hoc ꝙ cā potētatus qȯ diuitie deſiderant̄ propter honorē: prout. ſ. hoīes habētes talia volūt honorari ꝑ ipſa. ſi ergo magnanimus ipm̄ honorem paruū eſtimat vt nō ſupfluo pro ipſo gaudeat multo magis ⁊ alia reputabit pua ita ꝙ nō ſupflue gaudebit pro eis. ⁊ inde eſt ꝙ a quibuſdā iudicant̄ eſſe deſpectores pro eo ꝙ exteriora bona cōtemnunt: ⁊ ſola īteriora bona ṽtutis appreciant̄. Deinde cū dicit. Vident̄ autē ⁊ bone fortune. oñdit quō exteriora bona fortune vident̄ aliqꝗd cōferre ad magnanimitatē inquantū. ſ. propterea aliꝗ reputāt̄ digni honore. puta nobiles ⁊ potētes ⁊ diuites. oīa. n. iſta ꝯſtāt ī ꝗdā ſupexcellētia: put nobiles excedūt ignobiles ⁊ ſic ꝺ alijs. oē āt illȯ

cūcꝫ moderatōe.nō tamen pōt de magnani-
mis.qꝛ magnanimitas cōſiſtit in quadā ma-
gnitudine.ſicut pulchritudo ꝓprie cōſiſtit in
corpore magno.vñ illi qui ſunt parui pñt di-
ci propter decentiam coloris formoſi propter
indebitam cōmēſuratōem membroꝝ.non tñ
poſſunt dici pulchri ꝓpter maguitudinis de-
fectū. Deinde cū dicit.Qui autē magnis ⁊c̄
oſtēdit quō circa magna ſe habeāt oppoſita
vicia.Et primo quō ſe habeat circa magna.vi
ciū quod ē in defectu.ibi.Qui autē minorib⁹
ꝙ̄ dignus ⁊c̄.Dicit ergo p̄mo quod ille q̄ eſti-
mat ſeipſū dignū magnis cū ſit indign⁹ voca
tur caymus .i. fumoſus quē poſſum⁹ dicere
ventoſum vel p̄ſumptuoſum. ſed ille qui ē di
gnus magnis.⁊ adhuc maiorib⁹ ſe dignū eſti
mat.nō ſemper vocam⁹ caymus eo ꝙ diffici-
le ē mēſurā rectā attingere.vt aliquis nō ma-
ioribus ſeipſū dignū eſtimet. Deinde cum
dicit.Qui aūt minorib⁹ qȝ dign⁹ ⁊c̄. oſtēdit
quō ſe habeat ad magna.viciū ē quod in defe
ctu.⁊ dicit qȝ ille qui eſtimat ſeipſum dignū
minorib⁹ quāȝ ſit dign⁹ vocaꝛ puſillanimus
⁊ hoc ſiue ſit dign⁹ magnis ſiue mediocribus
ſiue paruis.dū tñ adhuc minorib⁹ ſeipſum di
gnificet.maxime tñ vocaꝛ puſillanimus ille q̄
ē dignus magnis intendere recuſet ⁊ intēdit
aliquib⁹: multo.n. magis ad pua ſe deiceret
nō eſſet magnis dignus. Deinde cū dicit.
Eſt autē magnanimū ⁊c̄. oſtēdit quō magna
nimitas ſit in medio.videꝛ.n.ſi ē circa magna
ꝙ ſit in extremo.nam cū equale mediū ſit inꝛ
magnū ⁊ paruū.magnū hꝫ rōeȝ extremi.vnde
dicꝛ ꝙ magnanim⁹ quidē q̄ntū ad magna dh⁹
ſeipſum dignificat in extremo cōſiſtit. ſed in-
quātū hoc facit ſm hoc qȝ oȝ cōſiſtit ī medio
quia.ſ.ſeipſum dignificat magnis ſm ſuaȝ di
gnitatē.mediū.n.virtutis nō attēdiꝛ ſm q̄nti
tatē rei. ſed ſm rōem rectā.vnde quātūcūqꝫ
ſit opus quod hō faciat dūmodo a rōne recta
nō recedat.nō ꝓpter hoc ē extra mediū virtu
tis.ſed vicia oppoſita ſuperhabūdāt ⁊ defici-
unt ab eo quod oȝ. Deinde cū dicit.Si aūt
vtiqꝫ magnitudinis ⁊c̄.manifeſtat materiam
magnanimitatis in ſpāli.Et circa hoc tria facꝫ
Primo oſtēdit ꝙ magnanimitas ē circa ho-
nores.Secūdo oſtēdit quō circa hoc ſe habe
ant vicia oppoſita.ibi.Puſillanimitas autem
⁊c̄.Tertio oñdit quō magnanimitas ſe habe-
at ad alias v̄tutes.ibi. Magnanimitas auteȝ
ſiquidē ⁊c̄..Circa primū autē oſtēdit dupliciꝛ
Primo q̄dā p rōem dicēs quod ſi magnani-
mus dignificet ſeipſū magnis tāqꝫ eis dign⁹
exiſtens ꝯñs ē qȝ maxime dignificet ſeipſuȝ
maximis ⁊ vltimis quod magnanimitas ſit p̄
cipue circa vnū.ꝙ id quod p excellētiā diciꝛ
vni attribuitur.cū autē dr̄ eē aliquib⁹ dign⁹
talis dignitas referꝛ ad bona exteriora q̄ hōi
pro p̄mio danꝛ.illud autē oȝ ponere maximū

quod deo attribuiꝛ. ⁊ quod maxime deſide-
ratur ab hijs que ſunt in dignitate. ⁊ quod ē
premiū optimoꝝ actuū. hi⁹ aūt honor.hono
rem.n.deo exhibemus.honor etiā eſt quē re-
quirunt hij qui ſunt ī dignitate .honore etiā
premiantur virtuoſi actus.vnde manifeſtum
eſt quod honor eſt optimū inter oīa exterio-
ra bona.⁊ ita ſequitur quod magnanimitas
maxime attēdatur circa honores ⁊ oppoſita
inquātū.ſ.magnanimus ſe habeat circa talia
Secūdo ibi.Et ſine rōe autē ⁊c̄.manifeſtat ꝓ
poſitum per experimētum dicēs quod etiam
ſine ratiōe apparet quod magnanimitas ma-
xime circa honorē.⁊ hoc per experimētuȝ vi-
demus quod magnanimi maxime dignificāt
ſeipſos honore ſed nō ſupra dignitatē. De
inde cum dicit.Puſillanim⁹ autē ⁊c̄. oſtēdit
quō oppoſita vicia ſe habeāt circa p̄dictā ma
teriā.⁊ dicit qȝ puſillanim⁹ deficit p reſpectū
ad ſeipſū.qꝛ.ſ.dignificāt ſe minorib⁹ qꝫ̄ digni
ſint.⁊ etiā p reſpectū ad dignitatē magnani-
mi.qꝛ.ſ.dignificat ſeipſū minorib⁹ qꝫ̄ magna-
nim⁹ ſit dign⁹.ſed caym⁹.i.preſūptuoſus ſup
habūdat quidā p reſpectū ad ſeipſū.qꝛ.ſ. ma-
gnificat ſeipſum maiorib⁹ qꝫ̄ ſit dign⁹ nō tñ
ſuperhabūdat magnanimū.qꝛ.ſ. ñ dignificat
ſeipſum maiorib⁹ qꝫ̄ magnanim⁹ ſit dignus.

Deinde cū dicit. Magnanim⁹ autē ⁊c̄.de
terminat de magnanimitate p cōparatōeȝ ad
alias v̄tutes. Et hic duo facit.Primo oſtēdit
ꝙ magnanimitas nō eſt ſine alijs virtutibus
Secūdo manifeſtat quaſdam cōcluſiones ex
dictis.ibi.Videꝛ quidē igiꝛ ⁊c̄.Circa primuȝ
duo facit.Primo oſtēdit p rōem cōem quod
magnanimitas nō eſt ſine alijs virtutib⁹.ſed
infert quaſdā cōcluſiones ex dictis.ibi. Vide
tur quidā ⁊c̄.Circa primū duo facit. Primo
oſtēdit per rōem cōem quod magnanimitas
nō eſt ſine alijs virtutib⁹.Secūdo oſtēdit idē
per ea que in ſingulis apperit.ibi.Scōm ſin-
gula autē ⁊c̄.Circa primū duo facit. Primo
oſtendit quid facit magnanimitatē eē ſpāliꝛ
virtutē.ibi.Videꝛ autē eſſe ⁊c̄.Secūdo exclu
dit quēdam errorē.ibi . Et nequaqꝫ vtiqꝫ ⁊c̄.
Dicit ergo primo quod cū magnanim⁹ digni
ficet ſeiptum maximis bonis ⁊ eis dign⁹ exi-
ſtit ꝯñs ē vt ſit optimus. maiori.n. bono ſem
per dignus. ⁊ per ꝯſequēs ille qui maxim⁹,di
gnus oȝ ꝙ ſit optim⁹.oȝ ergo ꝙ magnanim⁹
vere ſit bonus.alioquin nō eſſet dign⁹ maxi-
mis honorib⁹. Deinde cū dicit.Videꝛ eniȝ
eſſe magnanim⁹ ⁊c̄.oſtēdit per quid magna-
nimitas ſit ſpecialis virtus cū cōicetur alias
virtutes.⁊ dicit ꝙ ad magnanimā virtutē vi-
detur pertinere id quod ē magnū ī vnaquaqꝫ
virtute propter hoc ꝙ nō eſt dignus magno
honore qui ñ opaꝛ magnuȝ virtutis actū. ſic
igiꝛ act⁹ alicui⁹ alteri⁹ virtutis operaꝛ illa vir
tus attēdēs id qȝ ē ꝓpriū ſibi puta fortitudo

intēdit fortiter agere: magnanimitas attendit
magna opari in fortiter agendo . ⁊ qꝛ moralia
ſpēm habēt ex fine quē intēdūt . manifeſtū eſt
ꝙ magnanimitas ⁊ fortitudo ſpē differūt . licꝫ
circa idem operenꝛ:qꝛ.ſ.nō ad eandē rōnē mo
tiui attendit vtraqꝫ virtus.. Deinde cū dicit
Et nequaqꝫ vtiqꝫ ⁊c̄. excludit quendā errorem
videtur enim quibuſdam ꝙ ad magnanimum
ptineat vt ſuo ſenſui ſemp imitaꝛ: ⁊ nulli⁹ amo
nitionē ſequaꝛ. ⁊ ꝙ nō dubitet cuicūqꝫ iniuſti
ciam facere.ſed phs dicit hoc eē falſum: qꝛ nō
opaꝛ aliquid indecens nec ꝓpter appetitū ali-
cuius.ſꝫ magnanim⁹ nō tñ appreciaꝛ quācūqꝫ
rem exteriorem:vt ꝓpter eā aliquid turpe opa-
ri velit. Deinde cū dicit . Scōm ſingula aūt.
manifeſtat quod dictum ē p ea que in ſingulis
apparēt.⁊ dicit ꝙ ſiquis velit ad ſingularia in-
tēdere oīno videbiꝛ deriſibilis:qꝛ null⁹ reputat
ſe magnanimū niſi ſit bonus: qꝛ ſi ſit malus nō
erit dignus honore.nam honor eſt p̄miū v̄tu
tis.vnde magnanīus dignificat ſeipm̄ magnis
honorib⁹.vnde nō pōt eſſe aliquis malus ſi ſit
magnanim⁹. Deinde cū dicit. Videꝛ quidē
igiꝛ ⁊c̄.infert duas cōcluſiones ex p̄miſſis.qua
rum prima eſt ꝙ magnanimitas videꝛ eſſe or-
natus quidam omniū v̄tutū: qꝛ per magnani
mitatem oēs virtutes efficiunꝛ maiores eo ꝙ
ad magnanimitatē ptinet opari magnū in oī-
bus virtutibus.⁊ ex hoc creſcunt v̄tutes.⁊ iteꝝ
nō ſit magnanimitas ſine alijs v̄tutibus . ⁊ ſic
videꝛ ſupaddi alijs tanqꝫ ornatus eaꝝ.Secūda
cōcluſio eſt ꝙ difficile eſt eē v̄e magnanimum
qꝛ magnanimitas nō pōt eſſe ſine bonitate vir
tutis:⁊ etiā ſine magna virtute: cui debeaꝛ ma
gnus honor.hoc aūt cōſequi eſt difficile. vnde
difficile eſt omniū eſſe magnificū.

m

Axime igiꝛ quidem circa honores ⁊c̄.
Poſtqꝫ phs īquiſiuit materiā magna-
nimitatis ⁊ oppoſitoꝝ vicioꝝ.hic deꝛ-
minat de actibus ⁊ ꝓprietatibus eoꝝ . Et p̄mo
determinat de magnanimitate eoꝝ . Scōo de
oppoſitis vicijs.ibi.Deficiens autem puſillanī⁹
⁊c̄. Circa primum duo facit . Primo oſtendit
qualꝛ magnanimus opereꝛ circa materiā. Se
cundo determinat ꝓprietates magnanimi.ibi.
Non eſt aūt mitrochindinos ⁊c̄ . Circa primū
duo facꝛ.Primo oñdit quō ſe habeat circa ho-
nores que ſunt materia propria magnanimita
tis.Scōo quō ſe habeat cerca alia.ibi.Sed ad
huc ⁊ circa diuitias ⁊c̄.Circa primū duo facit
Primo reſumit qȝ ſ̄ dictū eſt de materia ma-
gnanimitatis ⁊ dicit ꝙ ex ſ̄ dictis pꝫ ꝙ maxīe
⁊ p̄ncipaliter aliquis magnanimus eo ꝙ hñ
ſe hꝫ circa honores: ⁊ oppoſita.ſ. inhonoratio-
nes.eadeȝ v̄tus eſt circa oppoſita : ſicꝛ fortitudo
circa timores ⁊ audaciaſ.Scōo ibi.Et ī magniſ
⁊ ſtudioſis ⁊c̄ . oſtendit qualꝛ ſe habeat circa
huiuſmodi materiā . ⁊ primo oſtendit qualꝛ ⁊
quō ſe hēat circa magnos honores dicens: ꝙ

ſi magnanimis exhibeanꝛ magni ⁊ boni hono
res ⁊ pro bonis actibus moderate de aliquib⁹
adeptis delecteꝛ ex eo qȝ ex ſperato ſibi adue-
niunt ⁊ admiraꝛ ea.q.quedā maxima ſupra ſe-
ipm̄ exiſtentia.ſed cū magnanimus adipiſcitur
exiſtimat q.quedā bona ꝓprie ſibi cōuenientia.
⁊ adhuc minora qꝫ̄ ei debeanꝛ. conſiderat eniȝ
ꝙ nullus honor exterius ab hoībus exhibit⁹ ē
condignū p̄mium v̄tutis:qꝛ bonū rōnis ex quo
laudaꝛ v̄tus excedit oīa exteriora bona . nec tñ
propter hoc indignaꝛ ꝙ ſibi minora exhibenꝛ
qꝫ̄ debeanꝛ.ſꝫ recipit equū cōſiderans ꝙ hoīes
nō habēt aliqua maiora que ei retribuant. Ibi
Ei autē q̇ a cōtingentibus ⁊c.oñdit quō ſe ha-
beat circa puos honores a cōtingentibus . ⁊ ſi
honoreꝛ pro quibuſcūqꝫ alijs rebus p̄ncipaliter
virtutē.puta ſi honoreꝛ proqter diuitias:vel ꝓ-
pter aliquid huiuſmodi.vel ſi honoreꝛ in aliqui
bus puis honoribus tales honores cōtēnet: qꝛ
reputat ſe non eſſe talibus honoribus dignū.
nō enī ſufficit v̄tuoſo vt honoreꝛ tanqꝫ diues
Tertio ibi.Silꝛ aūt ⁊c.oñdit quō ſe habeat cir
ca ihonoratiōes.⁊ dicit ꝙ in hoc ſe hꝫ modera
te.ſicꝛ enim non extolliꝛ magnis honoribus:ita
animus eius nō deijcitur per cōtumelias.quia
cōſiderat iniuſte eas ſibi inferri.Sic igiꝛ mani-
feſtū eſt ꝙ magnanimus maxime laudaꝛ circa
honores. Deinde cum dicit.Sed adhuc cir-
ca diuitias ⁊c.oſtendit quō ſe habeat magnani
mus circa quaſdā ſecundarias materias : puta
circa diuitias:⁊ circa alia huiuſmodi . Et circa
hoc duo facit. Prīo oñdit quō magnanimus
circa talia opereꝛ . Scōo oñdit quō talia cōfe-
rant aliquaȝ magnanimitatē.ibi.Videꝛ autē ⁊
bone fortune ⁊c.Dicit ergo p̄mo ꝙ quāuis ma
gnanimus principlꝛ ſit circa honores.eſt tamē
adhuc ſecūdario circa diuitias ⁊ poteſtatus.⁊
oīa que ptinēt ad bonā fortunā inquātū.ſ.pro
pter h̄ aliquis honoraꝛ. ⁊ iteꝝ tā circa iſta qꝫ̄ cc̄
infortunia magnanimus moderate ſe habebit
qualꝛcunqꝫ ſibi accidat.ita.ſ.ꝙ neqꝫ ſi ſit bene
fortunat⁹ ſupflue triſtabiꝛ: qȝ probat per hoc
quod ſ̄ dictum eſt ꝙ imoderate ſe hꝫ circa ho
nores que tñ ſūt maximū quid inter oīa exteri-
ora bona:qȝ pꝫ ex hoc ꝙ cā potētatus qȝ diui
tie deſideranꝛ propter honorē:prout.ſ.hoīes
habētes talia volūt honorari p ipſa.ſi ergo ma-
gnanimus ipm̄ honorem paruū eſtimat vt nō
ſupfluo pro ipſo gaudeat multo magis ⁊ alia re
putabit pua ita ꝙ nō ſupflue gaudebit pro eis.
⁊ inde eſt ꝙ a quibuſdā iudicanꝛ eſſe deſpecto
res pro eo ꝙ exteriora bona cōtemnunt:⁊ ſola
īteriora bona v̄tutis appreciānꝛ. Deinde cū
dicit.Videnꝛ autē ⁊ bone fortune . oñdit quō
exteriora bona fortune videnꝛ aliqͥd cōferre
ad magnanimitatē inquantū.ſ. propterea aliq̇
reputāꝛ digni honore.puta nobiles ⁊ potētes ꝛ
diuites.oīa.n.iſta ꝯſtāt ī q̄dā ſuperexcellētia:put
nobiles excedūt ignobiles ⁊ ſic d̄ alijs.oē āt illȝ

quod ſupexcedit in bono eſt magis honorabile honor.n.eſt quedā reuerentia que debet ſupexcellenti bono.⁊ qꝛ magnanimus eſt dignus honore.inde eſt ꝙ talia faciunt homines magis magnanimos:ꝓut.ſ.honoratur a quibuſdam vulgaribus hoibus qui ſola hec bona cognoſcunt:ſed ſm rei vitatē ſolus bonus.i.virtuoſus eſt honorandus:qꝛ.ſ.honor eſt proprium pmium vtutis:ſi aliquis habeat ambo ſimul.ſ. virtutē ⁊ bona fortuna fiet magis dignus honore.inquantum.ſ.vtraqꝫ materia ē honorabilis:⁊ ſm opationem ipſam: etiā bona fortūe organice deſeruiunt ad opationes virtutum.

Deinde cum dicit.Qui autem ſine vtute ⁊c̄. oñdit ꝙ bona fortune non poſſunt facere magnanimum.⁊ dicit ꝙ illi qui habēt talia bona ſine virtute nō poſſunt ī ſe reputare ſe dignos magnis honoribus.vnde nec recte magnanimi dicunt:qꝛ ꝙ ſit dignus magnis:⁊ ꝙ ſit magnanimus:non pōt contingere ſine virtute: nec ēt ꝓpter excellentiam exterioꝝ deſpiciunt alios.⁊ iniuriant eis:⁊ in ſiſia mala incidunt eo ꝙ nō ē facile ꝙ qs pōt ſe moderare ſine virtute.h.n. eſt magnū opus vtutis: vt aliquis moderare ſe habeat in bonis fortune.vnde cum illi carent vtute nō poſſunt bene facere fortunas.dū exiſtimant ꝙ ſimplr excellant aliquos quos diuitijs excellūt cōtemnunt eos.⁊ quia nō reputāt opari aliquid boni:ſed operant quicquid venit ad coꝛ.volunt.n.terminari ad magnanimū. cū tñ nō ſint eis ſimiles imitant autē eū in quibus poſſunt.nō quidem in hoc ꝙ operent ſm vtutem quod maxime facit magnanimus.ſed in h ꝙ contemnunt alios:nō tamē eodem modo ſicut magnanimus.nam magnanimus iuſte cōtemnit.ſ.malos.⁊ vere glorificat.ſ.bonos.Sed multi qui carent virtute contemnunt.⁊ glorificant indifferent qualitercūqꝫ cōtemnendo.ſ. interdū bonos:⁊ glorificando malos.

n On eſt āt mitrochindinos ⁊c̄. Poſtq̄ phs oñdit qualr magnanimꝰ operet circa ꝓpriam materiā.hic determinat ꝓprietates magnanimi.Et circa hoc duo facit Primo ꝓponit ꝓprietates magnanimi que accipiunt ꝑ cōparationē ad materias vtutis. Secūdo ponit ꝓprietates que accipiūt ſm diſpoſitionē ipſius magnanimi.ibi. Neqꝫ admiratiuus ⁊c̄.Circa primū duo facit. Primo ꝓponit proprietates que accipiunt per cōparationē ad res exteriores.Scdo ꝑ cōparationē ad humanos actꝰ.ibi. Et occioſum eē ⁊ tarde ⁊c̄. Circa primū tria facit. Primo proponit proprietates magnanimi per cōparationē ad exteriora pericula q̄ ſunt materia fortitudis.Scdo ꝑ cōparationē ad exteriora beneficia que ꝓprie ꝑtinent ad liberalitatē.ibi.Et potēs bene ferre ⁊c̄. Tertio per cōparationē que ꝓprie ꝑtinent ad magnanimitatē.ibi.Ad eos autē qui de dignitate ꝑtermittit aūt de materia tempantie: qꝛ nō hꝫ de ſe aliquā magnitudinē ſed ē circa ea q̄ ſunt nobis ⁊ brutis coīa:vt in tertio habitū eſt.magnanimitatis āt eſt opari magnū in oībus vtutibus:vt ē habitum eſt.Circa primū ponit tres ꝓprietates.quaꝝ prima eſt. ꝙ magnanimꝰ nō eſt mitrochindinos.i.pro puis piclitans:neqꝫ ē philochidinꝰ.i.amator piculoꝝ.q.ꝓmpte ⁊ de facili ſe ad pericula exponens.⁊ hoc iō: qꝛ nullus exponit ſe periculo niſi propter aliquid qd̄ cultum appreciat ad magnanimū pertinēt pūcta itēꝝ appreciari ꝙ ꝑ eis ſe velit piculis exponere.vnde de facili neqꝫ pro puis rebus pericula ſubit.eſt aūt magnanimus megalokindinis i.pro magnis piclitās exponit quibuſcunqꝫ periculis ꝓ magnis rebus.puta ꝓ ſalute:quoniaꝫ pro iuſticia pro cultu diuino:⁊ alijs huiuſmodi Secundā ꝓprietatē ponit.ibi.Et cum piclitaretur ⁊c̄.Et dicit ꝙ magnanimus qñ periculis ſe exponit hoc facit vehemēter:ita vt nō parcat vite.q.non ſit dignꝰ ꝙ magis velit viuere q̄ꝫ magna bona ꝑ mortē ꝯſeq̄. Deinde cū dicit.Et potens bene facere ⁊c̄. ponit quīqꝫ ꝓprietates magnanimi que accipiunt per cōparationem ad beneficia q̄ ſunt ꝓpria liberalitati. quaꝝ prima eſt ꝙ magnanimus eſt potens bene facere i.ꝓmptus ad beneficia largiēda: ſed verecundat ab alijs beneficia accipe.nā beneficia dare ē excellētis. beneficia aūt recipe ē eius q̄ exceditur magnanimus autē ſēp intendit ad h ꝙ ſup excedat in bono. Secundā ꝓprietatē ponit.ibi. Et retribuimus plurimū ⁊c̄. Dicit ꝙ ſi magnanimus beneficia accipiat ſemp ſtudet vt retribuat maiora.ſic enī ille q̄ īcepit beneficia cōferre erit magis bene patiens.i.beneficia recipiēs inquātum plura accepit q̄ꝫ dederit.Tertiā proꝑtatē pōit ibi.Videt autē ⁊ ī memoria ⁊c̄. Et hec quidē ꝓprietas nō ē ex electione magnanimi:⁊ conſequit ex diſpōne ipſiꝰ:ita nō ē diſpoſitꝰ magnanimus:vt nō delectet beneficia dare: inuitus aūt beneficia recipiat ea vō que nos delectant frequēter cogitamus:⁊ per cōſequēs in memoria habemus.ea vō que nō ſunt nobis delectabilia raro cogitamus :⁊ per cōſequens nō multū in memoria retinemus. ⁊ inde eſt ꝙ magnanimi vident ī memoria habere eos qbꝰ dant beneficia.nō autē eos a quibus recipiunt hoc enī eſt cōtrariū voluntati eius ſm qd̄ vult ſupexcellere in bono.ille autē qui bene patitur recipiendo.ſ.beneficia eſt minor qui beneficia cōfert.ſm electionē aūt magnanimus nō obliuiſcitur beneficioꝝ:ſed ſtudet ad hoc ꝙ maiora recōpenſet ſicut dictum ē.Quartā rōnem pōit ibi.Et hoc quidē ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ magnanimꝰ delectabiliter audit beneficia que ipſe contulit.nō autē delectabiliter audit beneficia que recepit delectari ſiquidē pōt in amore eius cui bñficia cōtulit:ſed de hoc qd̄ ipſe beneficia recepit nō delectat.Et circa hoc ponit duo exempla.quorum pmū ſumit ex dictis homeri qui ītroducit thetym q̄ dicebāt eē eā deāaquaꝝ accedētē ad iouem quē dicebant eſſe regem omniū deoꝝ.⁊ ꝙ thetys nō dixit ioui beneficia q̄ ipſa ioui cōtulerat.q.hoc nō eſſet ei acceptum: ſed potius beneficia que ipſa a ioue acceperat: qd̄ iupiter libentius audiebat. Aliud autē exemplū ſumit ex hyſtoria grecoꝝ ī q̄ narrat ꝙ qdā ciues larone atqꝫ mentiū auxiliū implorātes nō dixerūt eis beneficia que fecerāt: ſed que recepant.Quītam ꝓprietatē ꝓponit.ibi. Magnanimus aūt ⁊c̄.⁊ dicit ꝙ ad magnanimū ꝑtinet ꝙ exhibeat ſe tanq̄ꝫ nullo īdigentē vel nō de facili inquantū ſ.nō petit aliquid neqꝫ accipit ſm ꝙ ſit ꝓmptꝰ ad hoc ꝙ alijs beneficiū miniſtret. Deīde cū dicit.Et aliquid eos quidē qui in dignitate ⁊c̄. ponit ꝓprietatē magnanimi per opationeꝫ ad honores.Et circa hoc tria facit. Primo pōit ꝓprietatē.⁊ dicit ꝙ ad magnanimū ꝑtinet vt ſe magnū ⁊ honorabilē exhibeat ad illos qui ſūt in dignitate ⁊ excellentia honoꝝ fortitudine.ſꝫ ad mediocres moderationē quandam exhibet nō ꝯtendo magnitudine ſua ad eos.Secundo ibi. Hos quidem enim ⁊c̄.inducit duas rōnes eius qd̄ dixerat. quaꝝ prima eſt.ꝙ oīs vtus nititur ad id quod eſt difficile:ꝙ autē aliquis excellat in bono magnos viros eſt difficile ⁊ venerabilē.ſed ꝙ aliquis inter magnos viros exhibeat ſe venerandū ꝑtinet ad quandā animi virilitatē . ſed ꝙ aliquis velit magnam reuerentiam ſibi exhiberi ab infimis ꝑſonis eſt eoꝝ que ſunt alijs honoroſi.Tertio ibi. Quēadmodū imbecilles ⁊c̄.ponit ⁊ dicit ꝙ ſimili mō hoc qd̄ dictum eſt vicioſum.ſicut ⁊ ꝙ aliquis exhibeat ſe fortē ꝯ imbecilles:⁊ ꝙ nō aggrediat difficilia q̄ ſunt honorabilium:⁊ in quibus alij precellunt. Deinde cum dicit. Et occioſum eē. ponit ꝓprietates magnanimi ſm actus humanos.⁊ quantuꝫ ad ſeipm̄.Secūdo per reſpectuꝫ ad alios.ibi. In tantum āt manifeſtū ⁊c̄.Dicit ergo primo ꝙ ad magnanimū ꝑtinet ꝙ nō ſit occioſus:ex eo.ſ. ꝙ nō multis negocijs .ſ.ſe ingerit . ⁊ ꝙ ſit tarde.i. nō de facili ſe ingerit negocijs:ſed ſoluꝫ illis actibus inſiſtit que pertinent ad aliquē magnū honorem vel ad aliquod magnū opus faciendum. ⁊ ſic magnanimus eſt opatiuus paucoꝝ:ſꝫ operat magna:⁊ que ſunt digna nomine magnus.

Deinde cum dicit. Neceſſariū autē ⁊c̄.ponit ꝓprietates magnanimi circa actus humanos: que ſunt per cōparationē ad aliud . Et prio q̄ꝫtum ad veritatē.Scdo quantum ad delectationem.hec enī ꝑcipue requirunt in conuictu ad alios:vt ī dicet.ſꝫ.ibi.Et ad aliū nō poſſe viuere Circa primū ponit quattuor ꝓprietates.quaruꝫ prima reſpicit interiorem affectū. ⁊ dicit ꝙ neceſſarium eſt ꝙ magnanimus : manifeſtus ſit amicus:⁊ manifeſtus inimicus:qꝛ ꝙ aliquis latenter amet vel odiat ꝓueniet ex aliquo timore.timor autē magnanimi repugnat.Secundaꝫ ꝓprietatem ponit ibi.Et curare ⁊c̄.⁊ dicit ꝙ ad magnanimū pertinet ꝙ magis curet de vitatē q̄ꝫ de opione hominū.nō enī ꝓpter humanam opinionē recedit ab eo ꝙ facere debet ſm vtutem.Tertiā ꝓprietatem ponit.ibi . Et diuine operari ⁊c̄.⁊ dicit ꝙ ad magnanimū pertinet qꝰ manifeſte loquit ⁊ operet:eo ꝙ ipſe eſt contēptiuus alioꝝ.⁊ inde eſt ꝙ ipſe ꝓpalat ſua dicta ⁊ facta.ꝙ enī aliquis occultet ea que facit vel dicit.ꝓuenit ex hoc qd̄ timet alios.nullus auteꝫ timet eos quos cōtēnit. vñ iſta duo ad īuicē cōuertūt:vt.ſ.aliquis ſit libere ꝓpalatiuus ⁊ contēptiuus.non autē dr̄ magnanimus eſt contemptiuus eo ꝙ deſpiciat aliquos.q.priuans eos debita reuerentia.ſed quia nō appciatur eos vltra q̄ꝫ debeat.Quartam ꝓprietatē ponit.ibi.Et veniditus.⁊ dicit ꝙ magnanimus in verbis ſuis nō falſum ſed veꝝ dicit.niſi forte aliqua ironice loquat ex ludo vtit aliquis ironia in ſocietate multoꝝ. Deinde cū dicit. Et ad alium non poſſe viuere ⁊c̄.ponit ꝓprietatē magnanimi circa delectationē q̄ eſt ī cōuictu.⁊ dicit ꝙ ad magnanimū ꝑtinet:vt nō ſit ꝓmptꝰ ad cōuiuendū cuꝫ alijs niſi cū amicis.qd̄ enī aliqs ingerat ſe familiaritatibus omniū eſt ſeruilis animi.vnde ⁊ oēs blanditores qui volunt oībus indifferent placere ſunt obſequioſi.i. ad ſeruiendū parati oēs humiles:qui.ſ.ſunt abiecti animi ſunt blanditores. Deinde cum dicit. Neqꝫ admiramus ⁊c̄. ponit ꝓprietates magnanimi qui accipiunt ſm diſpōnem ipſius.Et primo ponit quaſdā que cōſiſtunt in corde. Scdo quaſdam que conſiſtūt in locutione.ibi. Neqꝫ humani loqui ⁊c̄.Tertio ponit illas que cōſiſtunt in exteriori cōſeruatione.ibi.Et potens poſſediſſe ⁊c̄.Circa primū ponit duas ꝓprietates.quaꝝ prima eſt ꝙ magnanimus nō eſt ꝓmptus ad admirandū qꝛ admiratio eſt de rebus magnis:ſed magnanimo nō eſt aliquid magnum eoꝝ que exterius occurrere poſſunt:qꝛ tota ſua vita vſat circa interiora bona que aūt vē magna. Secundā proprietatē ponit.ibi. Neqꝫ memor mali ⁊c̄.dicit ꝙ magnanimus nō multum recordat maloꝝ que paſſus eſt.Et ad hoc inducit duas rōnes: quaꝝ vna ē. quia nō conueniunt magnanimo multa recordari.ſicut neqꝫ admirari eoꝝ.n.ſolemus multuꝫ recordari que tanq̄ꝫ magna admiramur . Alia rō eſt: qꝛ ad magnanimū ſpecialiter pertinet obliuiſci maloꝝ que paſſus eſt inquantum.ſ.ea deſpicit vtpote a quibꝰ memorari nō potuit. vnde de vno ceſare tullius dicit:ꝙ nullius obliuiſci ſolitus erat niſi iniuriaꝝ. Deinde cum dicit. Neqꝫ humanā loquit ⁊c̄.ponit duas ꝓprietates magnanimi circa locutionē eius. quaꝝ prima eſt ꝙ nō multum loquit de hoibus:quia particulares hominū nō multum appreciat:ſed tota eius intentio eſt circa bona cōia ⁊ diuina.vnde nec de ſeipſo multum loquit:neqꝫ de alijs. non enī eſt ſibi cure ꝙ ipſe laudet:neqꝫ ꝙ alij vituperent:vnde neqꝫ. ipm̄ multū laudat: neqꝫ ī male

loquit̃ de alijs: nec etiã de inimicis nõ ꝓpter i-
iuriam ſibi ab eis illatam repellendã. Secundaꝫ
proprietatẽ ponit ibi. Et de neceſſarijs ⁊c. ⁊ dicit̃
ꝙ de neceſſarijs ad vitã humanã: vel q̃buſcũq;
alijs rebus. neq; etiam eſt plãgitiuus. ſ. conque-
rendo vel murmurando ſi ei deſint: neq; dep̃-
catiuus vt ei exhibeant̃. hoc enĩ pertinet ad il-
lum qui ſtudet circa neceſſaria vite. q. circa ali-
qua magna: que ſunt contrariũ magnanimitati
Deinde cum dicit. Potens poſſediſſe ⁊c. po
nit ꝓprietates per cõparationẽ ad exteriora. Et
primo quantũ ad exteriores paſſiones. ⁊ dicit
ꝙ magnanimus eſt ꝓmptus magis ad poſſidẽ
dũ quedam bona. ſ. honorabilia: ⁊ infructuoſa
id eſt que nõ ſunt lucroſa: q̃ aliqua q̃ ſũt lucro-
ſa ⁊ vtilia q̃ magis ꝑtinent ad hoĩeꝫ ſibi ſufficiẽ
tem qð nõ indigeat aliunde lucrari. Secundo
ibi. Si ⁊ motus grauis ⁊c. ponit proprietatem
magnanimi quantum ad motus corporales. ⁊
dicit ꝙ motus magnanimi videt̃ eſſe grauis: ⁊
vox eius videt̃ eſſe grauis: ⁊ locutio eius eẽ ſta
bilis ⁊ tarda: ⁊ hoꝝ rõnem aſſignans dicit ꝙ nõ
poteſt motus magnanimi eſſe feſtinus: cũ ipſe
ad pauca operanda intendat. ſimiliter etiam
magnanimus nõ eſt contentioſus qð vel exte-
riorum magnum exiſtimat. nullus autẽ conten
dit niſi pro aliquo magno. acuitas autẽ vocis
⁊ velocitas locutionis accidit propter intentio
nem. patet ergo ꝙ ipſa affectio magnanimi re-
quirit grauitatẽ vocis: ⁊ tarditatẽ locutionis ⁊
motus. ⁊ dicit phs in p̃dicamentis ꝙ ſi aliquis
naturaliter inclinatur ad aliquam paſſionẽ: pu-
ta ad verecudiã. oportꝫ eũ naturaliter habere ta
lem colorem qui competat verecundie. vnde ſi
aliquis habet naturalẽ aptitudinem ad magna
nimitatẽ. cõſequens eſt etiam ꝙ naturalẽ ha-
beat diſpoſitionem ad huiuſmodi accidentia.
vltimo v̓o cõcludit epilogãdo ꝙ magnanimus
talis eſt: qualis dictus eſt.

d Eficiens autẽ ⁊c. Poſtq̃ phs determi
nauit de magnanimitate. hic determi
nat de vicijs oppoſitis. Et circa hoc
duo facit. Primo determinat illud quod eſt cõ
mune vtriq; vicio. Secundo determinat de v-
troq; ſm ſe. ibi. Puſillanimus quidem enim ⁊c̃
Tertio comparat vnum alteri. ibi. Opponatur
magnanimitate ⁊c. dicit ergo primo ꝙ ille qui
deficit a medio magnanimitatis vocatur puſil-
lanim⁹. ille autẽ qui ſuperabundat vocat̃ chay-
mus. i. fumoſus: quod nos dicimus inflatuꝫ vel
preſumptuoſum, nõ autẽ dicuntur eſſe mali q̃-
tum ad hoc ꝙ nõ ſunt malefactores: nõ autem
alicui nocumentum inferunt: nec faciũt aliquid
turpe. ſed tamẽ peccant in hoc ꝙ recedũt a me
dio rõnis. Deinde cum dicit. Puſillanimus
quidem enĩ ⁊c. determinat de vtroq; vicio: qð
eſt ſm exceſſum. ibi. Caymi autẽ ⁊c. Circa pri-
mum tria facit. Primo proponit propriũ actuꝫ
puſillanimi, ⁊ dicit. ꝙ puſillanimus cũ ſit dign⁹
bonis priuat ſeip̃m illis quibus dignus eſt. dum
ſcilicet non conatur ad operandũ vel conſequẽ
dum ea que ſibi competerent. Secundo. ibi. Et
videbitur malum habere ⁊c. oſtendit cauſaꝫ pu
ſillanimitatis. in qua quidem cauſa tria conſi-
deranda ſunt per ordinem. ꝙ eniꝫ aliquis ſe pri
uet bonis quibus dignus eſt. Prima quideꝫ cõ
uenit ex hoc ꝙ non reputat ſe dignum talibus
bonis cum tamen ſit dignus hoc autẽ ſecndũ
conuenit ex hoc ꝙ ignorat ſuam conditionem
cum enĩ ꝓprium bonum ſit cuilibet appetibile
ſi ſeipſum cognoſceret puſillanimus appeteret
ea quibus dignus eſt cum ſint quidem bona ⁊
appetibilia. huiuſmodi autẽ ignorantia nõ con
uenit ex inſipientia: quia inſipientes nõ ſunt di
gni magnis: ſed magis cõuenit ex quadam pi-
gricia per quã cõuenit ꝙ nolunt magnis ſe iũ-
gere ſm ſuam dignitatẽ. ⁊ hoc eſt tertiũ ex quo
alia tria oriunt̃. Tertio ibi. Talis autem opinio
⁊c. ponit effectum puſillanimitatis. ⁊ dicit ꝙ ta
lis opinio per quã alicui videt̃ ꝙ homo non ſit
dignus bonis quibus eſt dignus. videt̃ homĩes
facere deteriores. ſinguli enĩ homines appetũt
illa que cõueniunt eis ſm ꝓpriam dignitatem
⁊ ideo quãdo neſciunt ſuam dignitatẽ. duplex
detrimentum patiunt̃ ſue bonitatis. Primo q̇-
dem: quia recedunt ab ipſis operationibus v̄tu-
tum. ⁊ adinuentionibus ſpeculatiuaꝝ virtutum
quaſi indigni ⁊ inſufficientes ad talia exiſtẽtes
ad hoc autẽ ꝙ magna bona pretermittunt̃ effici
entur peiores: quia magnoꝝ honoꝝ exercitatio
facit homines meliores. Secũdo quia per predi
ctam opinionẽ recedit ab aliquibus exteriorib⁹
boniſ quibus ſunt digni qui inſtrumẽtaliter ad
operationes virtutũ deſeruiunt. Deinde cuꝫ
dicit. Caymi autẽ ⁊c. determinat de vicio quod
eſt per exceſſum. Et circa hoc duo facit. Primo
enĩ ꝓponit cãm huiuſmodi vicij. ⁊ dicit ꝙ cay-
mi. i. preſumptuoſi ſi ſunt inſipientes ⁊ ignorãt
ſuã conditionẽ nõ quidẽ ꝓpter pigriciam ſicut
puſillanimes: ſed propter inſipiẽtiã. ⁊ hoc appa
ret manifeſte: quia conant̃ ad agendũ vel con
ſequendũ aliqua honorabilia ad que eoꝝ digni
tas nõ ſe extendit: vt quãdo in eoꝝ operatione
vel conſecutione deficiunt manifeſte redargu
endi apparent. Secũdo. ibi. Et veſte ornant̃ ⁊c̃.
ponit actum huius vicij quod ꝯſiſtit in quadã
exteriori magnificatione. inquãtum. ſ. magnifi-
cant ſeipſos. Primo quidem quibuſdã exterio-
ribus ſignis. dum. ſ. ornatis vtuntur veſtibus. ⁊
etiam figura ornant̃ pro poſſe incedentes: ⁊ a-
lia huiuſmodi faciunt ad manifeſtandũ excellẽ-
tiam ſuam in exterioribus bonis fortune. Secũ
do q2 huiuſmodi in verbis manifeſtant quaſi ꝑ
h̃ nolẽtes aſſeq̇ honorẽ. Deinde cũ dicit. Op
ponitur autẽ ⁊c. compat predicta vicia ad inui
cem. ⁊ dicit ꝙ puſillanimitas magis opponit̃
magnanimitati q̃ chaymoris. i. preſumptio. ⁊
huiuſmodi aſſignat duas rõnes. quaꝝ prima ẽ

quia ſicut in ſecundo habitum eſt. eſt viciuꝫ qð
magis accidit propter maiorem inclinationem
nature humane in ip̃m magis opponit̃ virtuti
que ad hoc precipue: vt reprimant̃ humane in-
clinationes ad malum. Manifeſtũ eſt auteꝫ ꝙ
accidit aliquos eſſe puſillanimos. qui. ſ. omittũt
facere bona que poſſent q̃ ꝙ ſe extendant ad
faciendũ bona que nõ poſſunt. vnde puſillani-
mitas magis opponit̃ virtuti. Alia rõ eſt: quia
puſillanimitas deterior eſt: vtpote faciẽs homi-
nes deteriores: vt ſ̃ habitum eſt: qð autem eſt
prius magis virtuti opponitur. ⁊ ſic pꝫ puſillani
mitatem magis opponi virtuti. vltimo autẽ cõ
cludit epilogando ꝙ magnanimitas circa ma-
gnum honorẽ vt dictũ eſt.

v Idet̃ autẽ ⁊ circa hunc ⁊c̃. Poſtq̃
phs determinauit de magnanimitate
que eſt circa honorem. hic determinat
de quadã alia virtute inoĩata que eſt circa me-
diocres honores. Et circa hoc tria fac̃. Primo
ꝓponit eſſe aliquam talẽ virtutẽ. Secũdo pro-
bat quod dixerat. ibi. Queãdmodũ quando in
acceptione ⁊c. Et tertio oſtendit quõ cõſideret̃
medium ⁊ extremũ in hac virtute. ibi. Innoĩa-
ta aũt exiſtẽte ⁊c. Dicit ergo p̾mo ſicut predictũ
ẽ in ſcðo h⁹ quedã virtus videt̃ eẽ cc̃ hunc. ſ. ho
norem que ita ſe habet ad magnanimitatem ſi
cut liberalitas ad magnificentiã. ambe eniꝫ iſte
virtutes. ſ. liberalitas: ⁊ illa de qua nunc loq̇mur
diſtant ab illis duabus. ſ. magnificentia ⁊ ma-
gnanimitate: ſicut a quodã magno: quia. ſ. ma
gnanimitas eſt circa magnum honorẽ. magnifi
centia que circa magnos ſumptus. Si duas vir
tutes. ſ. liberalitas. ⁊ illa de qua nunc agim⁹ diſ
ponunt nos circa parua ⁊ moderata vel hono
res vel diuitias. Deinde cum dicit. Quemad
modum aũt ⁊c̃. probat quod dixerat. Et primo
per rõnem a ſimili ſumptam. Secũdo ꝑ cõem
vſum loquendi. ibi. Philotimum enĩ ⁊c. dicit ḡ
ꝙ ſicut in acceptione ⁊ datione pecuniarũ par-
uarum. ſ. in mediocri eſt medietas ⁊ ſuperabun
dantia ⁊ defectus vt ſupra habitum eſt. ita etiã
in appetitu honoris periti. vel mediocris conue
nit aliquẽ ſe habere plus q̃ oportet. ⁊ minus q̃
oportet quantum ad intentionẽ appetitus ⁊ ẽt
ex cauſa. vnde nõ oportet inquãtum. ſ. vnus ex
pluribus vel maioribus cupit honorari q̃ opor-
teat ⁊ alijs ex paucioribus vel minoribus cõue-
nit etiam ꝙ aliquis appetat honorari ſm quod
oportet quantum ad omnia. ⁊ ſic pꝫ q; circa p-
uos vel moderatos honoreſ eſt accipere mediũ
virtuoſum: ⁊ extrema vicioſa: ſicut ⁊ circa mo-
deratas pecunias. Deinde cum dicit. Philo-
timum enĩ ⁊c̃. manifeſtat ꝓpoſitum per cõem
vſũ loquẽdi. Et cc̃ h̃ duo fac̃. Pˀo ꝓpõit cõeꝫ
vſum loquendi. Secũdo ex eo argmentatur ad
ꝓpoſitum. ibi. Manifeſtũ autẽ ⁊c. Dicit ergo p̾
mo ꝙ qñq; vitupamus philotimuꝫ. i. amatoreꝫ
honoris. q. appetat honorem: magis q̃ oportet:
⁊ vnde non oꝫ. ⁊ ſimiliter qñq; vitupamus eum
qui nõ ẽ amator honoris. q. nõ velit bona ope-
rari ex quibus honoret̃. ecõtrario autẽ quando
laudamus eũ qui eſt amator honoris: quaſi exi-
ſtentẽ in virilẽ. i. magnum animũ habentẽ: ⁊ qˀ
amatorem boni. ſ. virtuoſi actus: cui debet̃ ho-
nor ⁊ ſic qñq; laudamus eum qui nõ eſt ama-
tor honoris. q. moderantẽ ⁊ tempantẽ ſeipſum
vt nõ excedat ſuam conditionẽ. ſicut dictuꝫ eſt
in ſcðo. Deinde cum dicit. Veritatis aũt ⁊c̃.
argumentat̃ ex predicto vſu loquendi. ⁊ dicit ꝙ
quãdoq; laudamus amatorẽ honoris qñq; vi-
tuperamus. Manifeſtũ eſt autẽ ꝙ multipliciẽ
dr̃ honoris. ⁊ ideo nõ ad idem referimus laudẽ
⁊ vituperiũ: ſed laudamus amatorem honoris
paꝝ magis ſtudet ad ea que ſũt honoris q̃ vul-
garis multitudo: vitupamus aũt inquatum ma
gis cupit honores q̃ oporteat. ⁊ eadem rõ eſt
de nõ amatore honoris. vnde ſequit̃ ꝙ mediuꝫ
circa hoc eſt laudabile. prout. ſ. honor ⁊ appe-
titus contemnit̃ ſm ꝙ oꝫ. extrema aũt ſunt vitu
perabilia inquãtum aũt appetit̃ plus vel minus
q̃ oportet. Deinde cum dicit. Innominata
autẽ exiſtente ⁊c̃. determĩat de medio ⁊ extre-
mo circa hanc virtutẽ. Et circa hoc duo facit.
Primo oſtendit dubietatẽ que circa hoc cõue-
nit. Scðo oſtẽdit quid ex illa dubietate ſequat̃
ibi. Opponi aũt ⁊c̃. Circa primũ tria facit. Pˀo
ꝓponit dubietatẽ. ⁊ dicit. ꝙ q2 medietas circa
appetitum honoris eſt innoĩata: ⁊ ſic videt̃ eſſe
quaſi deſerta: q2 nõ deſignat aliquo medio: ĩde
eſt ꝙ extrema videãt̃ eſſe dubia inquãtũ qñq;
laudant̃: quãdoq; vitupant̃. Tertio ibi. In q̇b⁹
autẽ ⁊c̃. oſtendit qualr̃ in hac materia ſe habꝫ
v̄itas circa medium ⁊ extrema. ⁊ dicit ꝙ in qui
buſcunq; inuenit̃ ſupabundantia ⁊ defect⁹. ibi
etiam oꝫ eſſe medium. ⁊ ideo cũ aliqui appetãt
honorem: ⁊ magis ⁊ min⁹ q̃ oporteat. ꝯſequẽſ
eſt ꝙ ⁊ aliqui appetant ſm ꝙ oꝫ qð pertinet ad
rõnem medij. Tertio ibi. Laudatur igit̃ ⁊c. oñ-
dit rõnem predicte dubietatis: quia enĩ eſt me-
dium accipe circa honores habitus medius lau
dat̃. ⁊ q2 eſt innominatus nominat̃ nominib⁹
extremoꝝ inquãtum per compationẽ ad vnum
extremũ: videt̃ habere ſimilitudinem cum altro
extremo. habitus enĩ medius per compationeꝫ
ad ſupfluum amorẽ honoris videt̃ eſſe conce-
ptus honoris. ꝑ compationẽ autẽ ad contẽptũ
honor videt̃ eſſe amor honoris per compatiõeꝫ
ad v̄trunq;: videt̃ eſſe vtrũq; aliqualr̃. ⁊ hoc ẽt
apparet in alijs v̄tutibus. nam fortis ꝑ compati
onem ad timidũ poteſt eſſe audax. per compa-
tionẽ autẽ ad audaceꝫ videt̃ timidus. Sic ergo
in ꝓpoſito extrema vitupantur ſm ſe conſidera
ta. laudant̃ autẽ ſm qð attribuuntur medio.
Deinde cum dicit. Opponi autẽ ⁊c. oſtendit
ꝙ ex predicta dubietate ſequitur extrema vicia
ſolum ad inuicem videant̃ oppoſita. nõ autem
ad mediũ v̄tutis ꝓpter hoc qð eſt innoĩatũ.

m Anſuetudo autē eſt quidē ⁊c̄. Poſtꝙ
phūs determinauit de ṽtutibus reſpici/
entibus bona exterioꝝ.ſ.diuitias ⁊ ho
nores. h̄ determinat de manſuetudine que re/
ſpicit exteriora mala ex quibus ꝓuocat̄ ad iraꝫ.
Et circa hoc duo facit. Primo determinat de
mãſuetudine ⁊ vicijs oppoſitis. Secūdo rn̄det
taciti q̄ōni.ibi.Qō autē in prioribus dictuꝫ eſt.
Circa primū duo facit. Primo oſtēdit quō cir
ca iram inuenit̄ medium ⁊ extremū. Secundo
de eis determinat.ibi. Paſſio quidem enim ⁊c
Dicit ergo primo ꝙ mãſuetudo eſt quedã me/
dietas circa iras inquantū materia mediuꝫ pro
prie acceptum eſt ⁊ innoīatam ⁊ fere etiam ex
trema:quia nō eſt expreſſum noībus diſtingū/
tur.nomen autē manſuetudinis aſſumitur ad
ſignandū medium:cū tamen ex vi nominis ma
gis declinet ad defectum ire.dr̄ enī aliquis mã/
ſuetus ex eo ꝙ iraſcitur:quaſi manu aſſuetꝰ ad
ſimilitudinē beſtiaꝝ que iracundiã d̄ponūt ma
nibus hominū aſſuere ipſe etiã defectus inordi
natus in re eſt innoīatus. dr̄ enī aliquis mãſue
tus qualitercūqꝫ nō iraſcatur ſiue bene ſiue ma
le:ſed ſuperabundantia vocat̄ iracundia. De
inde cum dicit:Paſſio quidē enī ⁊c̄. determi/
nat de manſuetudine ⁊ vicijs oppoſitis.Et pri/
mo de manſuetudine.Secūdo de vicijs oppo/
ſitis.Circa primū tria facit.Primo oſtendit q̄d
cōueniat magnanimi ſm̄ qō ponit̄ virtus. Se
cundo quid cōueniat ei ſm̄ nominis ꝓprietatē
ibi.Peccare autē videt̄ ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ
iracundia ponit̄ viciū extremū: quia importat
ſuꝑ exceſſum ire:que eſt paſſio quedam. que ex
multis ⁊ differentibus rebus ſit. ⁊ ita ſm̄ eoruꝫ
diuerſitatem cōuenit in ira accipere medium ⁊
extremū. ille igitur qui iraſcitur in quibus rebus
oportet: ⁊ in quibus ꝑſonis oꝫ: ⁊ inſuper medio
modo iraſcendi.:quia iraſcit ſicut oportet: ⁊ q̄n
oportet: ⁊ quanto tēpore oꝫ. talis homo laudat̄
ſi tamē nomen manſuetudinis in laude accipi/
atur. videt̄ enī adhuc diſpoſitioni manſuetus:
vt p̄mo quidem interius iudicium rōnis nō tur
bet̄ ab ira. Secūdo vt interiori actione nō du/
catur ab ira:ſed ſm̄ ordinationem rōnis in his
rebus: ⁊ in tanto tempore iraſcat̄. Deinde cū
dicit. Peccare autē ⁊c̄. oſtendit quid pertineat
ad manſuetum ſm̄ nominis ꝓprietates. ⁊ dicit
ꝙ ſm̄ hoc videt̄ magis peccare in hoc qō acce/
dit ad defectum. cum enī dicit̄ aliquis manſue/
tus ſignificatur ꝙ nō ſit punitus: ſed magis re/
mittat condonat penas:quod pertinet ad defe/
ctum ire. nam ira eſt appetitus vindicte que fit
per penã. Deinde cum dicit. Defectus autem
⁊c̄. determinat de vicijs oppoſitis. Et primo de
vicio defectus. Secundo de vicio ſuꝑabundan
tie.ibi. Suꝑabundantia autē ⁊c̄. Terito compa
rat hec duo vicia ad inuicem.ibi. Manſuetum
autem magis ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ defectus
a medio in ira ſiue vocet̄ iraſcibilitas per oppo
ſitionem ad iracundiam ſiue qualr̄cūqꝫ alr̄ vi/
tuperatur: Et quia ſtoyci dicebãt omnē iraꝫ vi/
tuperabilē. ideo cōſequent̄ oſtendit ꝙ defectus
ire q̄nqꝫ eſt vituꝑabilis triplici rōne quaꝝ primã
ponit ibi. Nō iraſci enī ⁊c̄. ⁊ eſt talis. omne qō
pertinet ad inſipientiã videt̄ ꝑtinere ꝙ aliquis
nō iraſcatur in quibus oꝫ iraſci. ⁊ eodē modo ⁊
tēpore quo oꝫ iraſci: ⁊ quibus ꝑſonis iraſci oꝫ.
Manifeſtū eſt enim ꝙ iraſcat̄ ex triſticia. triſti
cia autē ē ſenſus nocumēti. ſi igitur aliquis nō
iraſcitur: in quibus oꝫ iraſci. cōſequens eſt ꝙ nō
doleat de eis: ⁊ ita ꝙ nō ſentiat ea eſſe mala qō
pertinet ad inſipientiã. pꝫ ergo ꝙ defectus ire ē
vituperabilis. Secundã rōnem ponit ibi. Et nō
iratus. ira nã eſt appetitus vindicte: qui igit̄ nō
iraſcitur in quibus oꝫ iraſci. ſequit̄ ꝙ nō vindi/
cet ea que oꝫ vindicare quod eſt vituꝑabilis. nō
eſt autē hec rō ſic intelligenda: quaſi non poſſit
alia vindicta fit ex iudicio rōnis ſiue ira: ſꝫ quia
motus ire excitatus ex iudicio rōnis facit ꝓm/
ptiorem ad recte iudicandū. niſi enī appetitus
ſenſitiuus adiuuaret ad exequendū iudiciuꝫ rō
nis fruſtra eſſet in humana natura. Tertiã rōeꝫ
ponit ibi. Iniuriantē autē ⁊c. ⁊ dicit ꝙ ad ſer/
uilem dominū pertinet ꝙ aliquis reſpiciat fa/
mulares ſuos ⁊ ꝙ ſuſtineat iniuriantes ſibi. ita
ſ. ꝙ nō repellat iniurias debito modo. hoc enim
cōſequitur ex defectu ire: quia per hoc redditur
homo piger: ⁊ remiſſus ad repellendū iniurias.
vnde pꝫ ꝙ defectus ire nō eſt vituperabilis.

Deinde cum dicit. Suꝑabundantia autē ⁊c.
determinat de ſuꝑabundantia ire. Et p̄mo oſtē
dit ꝙ hoc vicium multiplr̄ cōuenit̄. Secundo
determinat de ſpeciebus ipſiꝰ.ibi. Quidē iracū/
di ⁊c. Dicit ergo p̄mo ꝙ ſuꝑabundantia ire pōt
fieri ꝙ omnes circūſtantias: inquantum. ſ. oſtē
dit ꝙ aliquis iraſcatur quibuſ ꝑſonis nō oꝫ: etiã
in quibus rebus nō oportet: ⁊ magis ꝙ̄ oportet
⁊ velocius etiã ꝓuocetur ad iram ⁊ plurali tem
pore duret ira ꝙ̄ oꝫ. non iſti tn̄ oēs exceſſus in
ueniuntur in vno homine. tum ꝓpter moleſtiã
quã ipſe ex ſua ira pateret̄: tum etiam quia alijs
moleſtijs exiſtunt inter homines viuere nō poſ
ſet. ⁊ ita etiam eſt vltimo vniuerſaliter loquēdo
de malo.: quia ſi eſſet integꝝ ſeipſum deſtrueret
fieret enim in ꝑtule tollendo ſubiectum a quo
ꝑcari debet ſi ſit: quod. n. nihil eſt non dici ma/
lum: cum malum priuatio ſit qō licet autē eſſe
inquantum eſt bonum. vnde pꝫ ꝙ malum non
aufert totum bonuꝫ. ſed aliquod particulare bo
num eius eſt ꝑuatio ſicut cecitas aufert viſum.
nō autem aufert aliquo ſublato iam nō eſſet ce
citas ex quo pꝫ ꝙ malum nō poteſt eſſe integꝝ
quia ſic auferendo totum bonū infert in ſeipm̄

Deinde cum dicit. Qui quidem igitur ⁊c. po
nit tertiam ſpeciem ſuꝑabundantie in ira circa
quaꝝ primo dicit: ꝙ illi qui dicuntur iracundi. i.
ꝓmpti ad irã velociter iraſcant̄ ⁊ etiã ī ꝑſonis
in q̄bus nō oꝫ: ⁊ in quibus rebus nō oportet. ⁊
vehementius ꝙ̄ oꝫ: nō tamē multo tp̄e durat
eoꝝ ira. ſed velociter ab ea requieſcūt: ⁊ hoc eſt
optimum qō in eis accidit: qꝛ non retinent iraꝫ
in corpore ſed ſtati prorumpit exterius: quia vl̄
retribuūt ſtati vindictã: vel qualr̄cunqꝫ mani/
feſtant iram ſuã per aliqua ſigna ꝓpter veloci/
tatē ire motus: ⁊ ſic ira exterius exalãte requie/
ſcunt: ſicut etiã calor incluſus magis cōſeruatur
euaporans aūt citius euaneſcit. Ad hanc auteꝫ
ſpēm ire maxime vident̄ diſponi colerici ꝓpter
ſubtilitatē vel velocitatē caloris. In hac autem
velocitate ſuꝑabundantiã optinent atrocholi
ſ. extremi in ira ab atos qō eſt extremū ⁊ cho/
los qō eſt ira quia ſunt acuti ⁊ prompti vt ira/
ſcant̄. Secundã ſpēm ponit ibi. Amari autē ⁊c̄
⁊ dicit ꝙ amari ſm̄ iram dicunt̄ quoꝝ ira dif/
ficile diſſoluitur: ⁊ diu iraſcunt̄: qꝛ retinēt iram
in corde: tunc aūt eoꝝ ira quieſcit q̄n retribuūt
vindictam ꝓ iniuria illata. punitio. n. facit quie
ſcere impetū ire: dū loco triſticie ꝑcedentis idu/
cit delectationē inquãtum. ſ. aliquis delectatur
de vindicta. ſꝫ ſi hoc nō fiat. ſ. ꝙ nō puniãt gra/
uiter affliguntur interiꝰ: qꝛ non manifeſtãt irã
ſuam nullus pōt perſuadendo eoꝝ iram mitiga
re que ignorat̄: ſed ad hoc ꝙ eoꝝ ira dignatur
ē neceſſariū longū tēpus per qō paulatiꝫ tepe/
ſcat. ⁊ extinguat̄ acceſſus ire tales q̄ ſic irã reti/
nent diuturnam: ſunt ſibiipſis moleſtiſſimi: ⁊ ꝑ
cipue amicis cū quibus delectabilr̄ nō poſſunt
cōuiuere. ⁊ ꝓpter hoc vocant̄ amari. Ad hanc
autē ſpēm ſuꝑabundantie maxie vident̄ diſpo
ſiti eē melancolici. in quibus impſſiones ſuſce/
pte diu ꝓpter humoris groſſitiem perſeuerant.
Tertiam ſpēm ponit ibi. Difficiles aūt ⁊c̄. ⁊ dic̄
ꝙ illos dicimus difficiles ſiue graues qui iraſcū
tur: in quibus nō oꝫ: ⁊ magis ꝙ̄ oꝫ: ⁊ plurali tp̄e
ꝙ̄ oꝫ. ⁊ nō cōmutãt̄ ab ira ſine hoc quod cruci
ant vel puniunt eos quibus iraſcunt̄ nō enī eſt
in eis diuturnitas ire ex ſola retentione: vt poſ/
ſint tempore dirigi: ſed ex ꝓpoſito firmato ad
pniendū. Deinde cum dicit. Manſuetudi/
ni autē ⁊c̄. compat predicta ad inuicem ⁊ dicit
ꝙ ſuꝑabundantia ire magis opponitur mãſue
tudini ꝙ̄ defectus. quod ꝓbat duplici ratione.
Primo quidem qꝛ in pluribus accidit. homo
enī magis inclinat̄ naturalr̄ ad puniendū p̄mo
iniuriam ſibi illatam. licꝫ quãdo nō eſt iniuriam
paſſus naturalr̄ inclinet̄ homo ad manſuetudi
nem. Secundo qꝛ illi qui ſuꝑabundant in ira
magis ſunt difficiles ad conuincendū: ⁊ in hoc
ſunt deteriores. vnde magis contrariant̄ bono
virtutis. Deinde cū dicit. Qui autem ⁊ in pri
oribus ⁊c̄. reſpondet tacite qōni. ſ. in quibus ⁊
qualr̄ homo debeat iraſci. Et circa hoc duo fac̄
Primo ponit ꝙ hoc nō poſſit determinari per
certitudinem. Scd̄o quid ſit in hoc manifeſtuꝫ
ibi. Sed ꝙ quidē tale ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ ſi
cut dictum eſt in ſcd̄o: ⁊ ibidem manifeſtatur.
nō eſt facile terminare qualr̄ ſit iraſcendū: ⁊ in
quibus vel qualibus rebus: ⁊ quanto tempore:
⁊ vſqꝫ ad quem terminū recte facit q̄ iraſcitur.
peccat enī ille qui paꝝ recedit a medio vel ī ma
ius vel in minus nō vituperatur: ſed potiꝰ q̄nqꝫ
eos qui deficiunt in ira laudamus: ⁊ vocamus
eos manſuetos. illos autē qui paꝝ excedūt vo
camus viriles quaſi potentes ⁊ aptos ad princi
piandū propter ꝓmptitudinem ad vindictaꝫ: q̄
cōpetit principibus. Sed per quãtum ⁊ qualeꝫ
receſſum a medio aliquis vituperetur vel non
vituperetur: nō de facili pōt rōne terminari: qꝛ
huiuſmodi rei cōſiſtit iudicium in ſingularibus
⁊ in ſenſu nō tam exteriori ꝙ̄ interiori extimati
one Deinde cum dicit. Sed ꝙ quidem ta. ⁊c̄
oſtendit quid ſit in talibꝰ manifeſtū. ⁊ dicit ma
nifeſtū eē ꝙ laudabilis eſt medius habitus ſm̄
quem iraſcimūr quibus oꝫ: ⁊ in quibus rebꝰ oꝫ
⁊ ſimiliter de alijs circūſtantijs ⁊ ꝙ ſuꝑabun/
dantia ⁊ defectus ſunt vituꝑabiles: ita tamen
ꝙ ſi paꝝ fiant collaudabile eſt. ſi autē plus fiant
magis vituꝑabile eſt. ſi autē multuꝫ fiant valde
vituperabile eſt vnde ſe oꝫ aliquis ad mediū tra
here. vltimo autem epilogat qō dictum eſt de
habitibus que ſunt circa iram.

d E colloquijs aūt ⁊ cōuiuiū ⁊c̄. Poſtꝙ
phūs deťminauit de virtutibus que re/
ſpiciunt res exteriores. hic determinat
de virtutibus que reſpiciunt actus humanos.
Et primo in ſerijs. Scd̄o in iudicijs.ibi. Exiſtē/
te autem requie ⁊c̄. In actibus aūt ſerioſis ē cō
ſiderare duo. ſ. delectationē ⁊ veritatem. Prio
ergo determinat de virtute que eſt circa dele/
ctatiōes ⁊ triſticias. ⁊ ſerioſis actibus hoīum
Secūdo de virtute que eſt circa ṽitatē.ibi. Cir
ca eadem aūt fere eſt ⁊c̄. Circa primum duo fa
cit. Primo oſtendit circa delectationes ⁊ triſti
cias humanorum actuum eſſe medium ⁊ extre
ma. Secundo determinat de eis.ibi. Nomen
autē nō reddit̄ ⁊c̄. Circa primuꝫ tria facit. Pri/
mo ꝓponit vicium ꝑtinens ad ſuꝑabundantiã
delectationis. ⁊ dicit ꝙ circa colloquia huma/
na per que maxime homines ad inuicem cōui/
uunt ſm̄ ꝓprietatem ſue nature. ⁊ vlr̄. circa to
tum conuictum humanū qui fit per hoc ꝙ ho/
mines ſibiinuicē cōicant̄ in ſermonibus ⁊ ī re/
bus. quidem vident̄ eſſe placidi. q. homibꝰ pla/
cere intendentes. vnde omnia laudant que ab
alijs dicunt̄. ⁊ fiunt ad hoc ꝙ delectabiles ſe eiſ
exhibeant: ⁊ in nullo contradicunt eis quibus
cōuiuunt: ne eos contriſtaret eſtimãtes ꝙ oēs
oꝫ cōuiuere ſine triſticia. Secundo ibi. Qui ãt
contrario his ⁊c̄. ponit vicium quod ꝑtinet ad
defectum in talibus. ⁊ dicit ꝙ illi qui contrario
modo ſe habent ad placidos volunt cōtrariari
oībus q̄bus dicūt vel fiunt: q̄ſi intendētes aliq̄s
oēs vituꝑatiōes premittēt contriſtationes iſti
vocant̄ diſcoli vel litigioſi. Tertio ibi. Quoniaꝫ
quidē igit̄ ⁊c̄. concludit ꝙ medius habitus ſit
laudabilis: ⁊ dicit ꝙ predicti habitus que ſunt

in extremo ſunt il'laudabiles. Manifeſtum ē ꝙ
medius habitus eſt laudabilis ſm ꝙ aliquis ac
ceptat ea que ab alijs dicunt᷑. vel fiunt vel etiam
deſpiciunt: ⁊ ꝯdicunt ſm qꝺ oꝫ. Deinde cum
dicit. Nomen aūt non reddit᷑ ⁊c̄. determiat de
predictis. Primo de medio. Scꝺo de extremis
ibi. Cum delectantis aūt ⁊c̄. Circa primū duo
facit. Primo determinat de nomine medioc̄ri
habitus. Scꝺo de eius ꝓprietate, ibi. Uniuerſa
liter quidē igitur ⁊c̄. Circa primū tria facit. Pri
mo ꝓponit medium habitum eſſe innoiatum.
Secūdo ibi. Aſſilatur autē ⁊c̄. Noiat ipm per
ſimilitudinē amicicie. ⁊ dicit ꝙ iſta virtꝰ maxie
aſſimilatur amicicie: q2 cōuenit cum ea in actu
exteriori maxime ꝓprio ei qui eſt delectabiliter
cōe ad amicos. ille enī qui eſt diſpoſitus ſm me
dium habitum huiuſmodi virtutis taliter ſe hēt
in delectabili conuicta ad alios ſicut dicimꝰ cō
petere amico. cuius. ſ. moderat᷑ rōne quod per
tinet ad amiciciaꝫ honeſti. nō enī oīs amicicia ē
ſm virtutem: vt infra dicet᷑. ⁊ fruſtra eſſet ꝙ ille
qui habet iſtam virtutē aſſumeret affectum di
lectionis ꝙ eos quibus cōueit eſſet oīno talis
q̄lis eſt oīno virtus. Tertio ibi. Differt auteꝫ ab
amicicia ⁊c̄. oſtendit differentiā hꝰ virtutis ad
veram amiciciam. Et circa hoc duo facit. Prīo
ponit differentiā. Secundo excludit falſum in
tellectum ibi. Uerūtamē ⁊ in ſingulis ⁊c̄. Dicit
ergo p̄mo h̄ ꝙ virtꝰ a vera amicicia: ⁊ ſine amo
re quod eſt paſſio appetitus ſine amore ⁊ ſine
dilectione ad eos quibꝰ colloquit᷑ q̄pertinet ad
appetitum intellectiuum. non enim acceptat
ſingula ab alijs dicta vel facta ſicut oꝫ: q2 afficia
tur ad eos odio vl' amore. ſed quia eſt ita diſpo
ſitus ſm habitum. ⁊ huius ſignum eſt ꝙ obſer
uat hoc nō ſolum ad amicos: ſed coīter ad oēs
ignotos ⁊ notos ꝯſuetos. ⁊ ē ſil'e de liberalitate
amicus enim donat coīter amicis ꝓpter amo
rem. liberalis autē non eo ꝙ amat: ſed ex eo ꝙ ē
talis: vt facile emittat pecuniam. Deinde cuꝫ
dicit. Uerum in ſingulis ⁊c̄. excludit falſum in
tellectum predictoꝝ quod dixerat ꝙ ſilr ſe habꝫ
hec virtus ad ignotos ⁊ notos. poſſet autē ītelli
gere ſimilitudinē iſtam quātum ad oīa ē enī in
telligenda predicta ſimilitudo quantum ad oīa
hoc cōe quod eſt delectabiliter omnibus con
uiuere ⁊ eſt differentia quātū ad ſpeciales mo
dos cōuiuendi: quia in ſingulis facit ſm qꝺ cō
gruit. nō autem cōuenit ꝙ ſilr aliquis delectet᷑
aut contriſtet cōſuetos ſed ⁊ extraneos. De
inde cum dicit. Uniuerſaliter quidē ⁊c̄. ponit
ꝓprietates quinq3 huiuſmodi virtutis. quaꝝ pri
ma ſumit᷑ ex modo colloquendi. ⁊ dicit ꝙ ſicut
dictum eſt in vniuerſali oībus colloquit᷑ ſibi: ſic
oꝫ. Secundā ponit ibi. Referens aūt ⁊c̄. quia ſu
mit᷑ ex parte finis. ⁊ dicit ꝙ tēdit ad hoc ꝙ ſine
vel etiam cū delectatione alijs conuiuat. ⁊ hoc
refert ad bonum honeſtum ⁊ ad cōferens. i. vti
le: quia eſt circa delectationes ⁊ triſticias q̄ fiūt

in colloquijs in quibus principalr ⁊ ꝓprie cōſi
ſtit conuictus humanus. hoc enī eſt ꝓprium ho
minum reſpectu alioꝝ animaliuꝫ que fieri in ci
bis: vel in alijs huiuſmodi coīcant. Tertiam ꝓ
prietatem ponit ibi. Hoꝝ aūt ⁊c̄. que ſumitur ꝑ
comparationem ad triſticiā. ⁊ dicit ꝙ qm̄ habens
hanc virtutē refugit delectare alium: mō quinq3
elegit cōtriſtare ipm. ⁊ hoc dupłr. Uno quidem
modo ex pte ſuipſius: puta ſi non ſit ei hone
ſtū: vt cum alius loquit᷑ in detrimētū eius. Alio
mō ex pte illius cui viuit: puta ſi dicat vel faciat
aliquid quod ad ꝓpriam ſuipſius magnā īho
neſtatem ꝑtineat vel etiā ſit ei multum nociuū
⁊ per hoc ꝙ ei ꝯdicit᷑ ingerit᷑ ei ꝑua triſticia. ſic
enī nō acceptabit virtuoſus quod ab alijs dicit᷑:
vel ſic: ſed magis reprehendit. Quartam ꝓprieta
tem ponit ibi. Differēt᷑ autē colloquit᷑ ⁊c̄. ꝯtra
ſumitur ꝑ comparationē ad diuerſas ꝑſonas ꝙ h̄
virtuoſus diuerſimode colloquit᷑ ⁊ conuerſatur
cū his qui ſunt in dignitatibus conſtituti: ⁊ qui
buſcunq3 priuatis ꝑſonis: ⁊ ſilr diuerſitate cum
magnis vel minimis notis. ⁊ ſm alias diuerſita
tes ꝑſonaꝝ. ſingulis enim attribuit quod eſt cō
ueniens. Quintam ꝓprietatē ponit ibi. Et per ſe
quidē ⁊c̄. que ſumit᷑ per comparationē delectatio
nis ad triſticiam. ⁊ dicit ꝙ ꝑ ſe quidē intendit
delectare ⁊ renuit cōtriſtare. cū aliqn̄ paꝝ cōtri
ſtat cōſiderans futura: ſed preponderēt preſen
ti contriſtationi. cōcludit autē ꝙ talis eſt mediꝰ
habitus cū tn̄ ſit innoiatus: l3 apud nos poſſet
affabilitas noiari. Deinde cum dicit. Cōdele
ctantis aūt ⁊c̄. determiat de oppoſitis vicijs. Et
circa hoc facit tria. Primo determinat de vicio
quod ꝑtinet ad ſupabundantiam delectationis
⁊ dicit ꝙ ille qui ſuperabundat in delectando
ſi hoc nō faciat ꝓpter illud vocatur placidus. ſi
autē hoc faciat: vel ꝓpter adipiſcendā pecuniā
vel quicquid aliud pecunia eſtimari vocat᷑ blan
ditor ſiue adulator. Secundo ibi. Qui aūt om
nes contriſtat ⁊c̄. determinat de oppoſito vicio
⁊ dicit ꝙ ille qui omnes contriſtat vocatur liti
gioſus ⁊ diſcolus: vt ſupra dictum eſt. Tertio
ibi. Opponi autem videtur ⁊c̄. Comparat pre
dicta duo vicia ad inuicem. ⁊ dicit ꝙ extrema
videntur opponi ſibi inuicem: non autem vir
tuti: quia medium virtutis eſt innominatum.

Circa eadē autē fere ⁊c̄. Poſtq3 philo
ſophus determinauit de virtute que te
net medium in eiſdem humanis acti
bus que dicit᷑ veritas. Et circa hoc duo facit.
Primo oſtendit de quo eſt intentio. Secun
do determinat propoſitum. ibi. Uidetur vtiq3
iactator ⁊c̄. Circa primum tria facit. Primo ꝓ
ponit quandam virtutem mediam eſſe oppoſi
tam iactantie. Secundo oſtendit quod de hac
virtute eſt tractandum. ibi. Non malum auteꝫ
⁊c. Tertio oſtendit differentiā huiꝰ virtutis ad
p̄cedētē. ibi. Cōuiuere vtiq3 ⁊c. Dicit ergo p̄mo
ꝙ medietas oppoſita iactantie eſt fere circa

eadē cū predicta virtute. q2 ē circa actꝰ huma
nos. ſed nō ſm idē quia nō ſm delectatōem
ſ3 ſm aliqd aliud vt poſtea dicet᷑. ⁊ cū ipa me
dietas ē innoiata ſicut ⁊ p̄dicta vtꝰ Deinde
cū dicit. Nō malū ⁊c̄. oñdit quare neceſſariū
ē determinare de hac vtute. ⁊ ponit ad h̄ du
as rōes circa prū primā dicit quod n̄ ē malū
imo vtile ad ſcias morales qꝺ ꝑtrāſeamꝰ tra
ctare ꝺ vtutibꝰ: q2 ꝑ hoc magis ſciemꝰ ea q̄ ꝑti
nent ad mores ſi ꝑtrāſeamꝰ tractādo ea q̄ per
tinēt ad ſingulos habitꝰ. q2 cognitio reꝝ mo
raliū ꝑficit᷑ ꝑ hoc ꝙ particularia cognoſcunt᷑
ſ3 rōeꝫ ponit. ibi. Et medietates ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ
cōſiderādo in ſingulis ita ſe hr̄e magis certifi
cabimꝰ ꝑ virtutes ſicut medietates quedam.

Deinde cuꝫ dicit. In cōuiuere vtiq3 ⁊c̄. de
terminat dr̄iam huius vtutis ad p̄cedētem. ⁊
dicit ꝙ de illis q̄ aliqualiter ſe hn̄t ad delecta
tōem vel triſtitiā in cōuictu ⁊ collocatōe di
ctū ē. reſtat autē dicēdū de illis q̄ ſm veritatē
⁊ falſitatē ſe hn̄t ī ſermonibꝰ ⁊ operatōibꝰ vl'
ſm rōem facti. Deiñ cuꝫ dicit. Uidet᷑ vtiq3
⁊c̄. determinat de vtutibus ⁊ vicijs. Et primo
ponit vicia cōtraria. Secūdo determinat de
eis. ibi. De vtriuſq3 dicemꝰ ⁊c̄. Circa primum
tria facit. Primo oñdit q̄d ꝑtineat ad mediuꝫ
⁊ extrema in hac materia. Scꝺo oñdit q̄liter
ea q̄ dicta ſunt ꝑtineant ad mediū ⁊ extrema
in hac materia habitū ⁊ extremos. ibi. Eſt aūt
hoꝝ ſingula ⁊c̄. Tertio mediū habituū eē lau
dabilis extremos aūt eſſe vicioſos. ibi. Per ſe
aūt ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ iactator q̄ peccat
ꝑ ſuperabūdantiā ſilat aliqua glorioſa. ⁊ hoc
dicitur vno modo q2 negat fieri in eſſe glorio
ſa que inſunt. alio mō quia dicit ea eſſe mino
ra q3 ſint. ille vero q̄ mediū dr̄ antetochiaſtos
i. per ſe admirabilis. q2 nō querit magis ī ami
ratione eſſe q3 ſibi ſm ſe. vel dicit᷑ anchopha
ſtos. i. per ſe manifeſtus. q2 talē ſe manifeſtat
qualis ē. eſt. n. verax inquātū de ſe cōfitet᷑ ea
que ſunt. ⁊ hoc nō ſolum ſermone ſed etiam
vita inquantū. ſ. exterior ſua cōuerſatio cōfor
mis ē ſue cōditioni. ſicut ⁊ ſua cōditio. De
inde cū dicit. Eſt aūt hoꝝ ſingula ⁊c̄. oſtendit
qualiter ꝑtineat ad tres habitꝰ dictus. ⁊ dicit
ꝙ vnūquodq3 predictorū actuū cōuenit du
pliciter ferre. vno mō propter aliquid aliud.
puta cū aliquis negat ſe eē talis qualis eſt pro
pter timorē. alio mō nō propter aliquid aliud
ſed propter hoc ꝙ in tali actu delectatur ⁊ h̄
proprie ꝑtinet ad habitū. q2 vnuſquiſq3 ſm q̄
litatē ſui habitus loquit᷑ ⁊ opat᷑ ⁊ vitā ducit
niſi qn̄ aliter operet᷑. propt᷑ aliqd aliud emer
gens. Deiñ cū dicit. Per ſe autē mēdacium
⁊c̄. oñdit quid in dictis habitibꝰ ſit laudabile
⁊ vituperabile. ⁊ dicit ꝙ mēdaciū ſm ſe ē pra
uū ⁊ fugiendū. verū aūt bonū ⁊ laudabile ad
ad hoc enī ſigna ſunt inſtituta quod repſen
tent res ſm quod ſunt. ⁊ ideo ſi aliquis repre

ſentat res ſm quod ſunt ⁊ iō ſi aliquis repre
ſent:t rem aliter quā ſit mentiendo inordina
te agit vicioſe. qui auteꝫ veruꝫ dicit ordinate
agit ⁊ virtuoſe. manifeſtū ē aūt quod ille qui
verū dicit mediū tenet quia ſignificat rē ſm
ꝙ eſt. veritas. n. nō inequalitate cōſiſtit. q̄ eſt
mediū inter magnū ⁊ paruū qui aūt mittit᷑ ē
in extremo. q2 vel ſm ſuperabūdantiā q2 pluſ
dicit ꝙ ſit vel ſm defectū. q2 minꝰ q3 ſit. vnde
patet q3 ambo ſunt vituperales. ſed magis ia
ctator qui excedit ad plꝰ q2 plus recedit q̄uo
ineq̄li vo inuenit᷑ minus nō aūt maius. De
iñ cū dic̄. De vtriuſq3 aūt ⁊c̄. dicimꝰ de p̄dictis
habitibꝰ. ⁊ primo de virtute. ſecūdo de vicijs
oppoſitis. ibi. Maiora aūt exiſtentibꝰ ⁊c̄. Cir
ca primū tria facit. Prīo determinat de quo
veraci ſit agendū. Secūdo oſtēdit q̄d ad eum
p̄cipaliter pertineat. ibi. Uidebit᷑ vtiq3 talis
⁊c̄. Tertio oñdit ad quod extremū magis de
clinet. ibi. In minꝰ autē ⁊c̄. Dicit ergo primo
qꝺ ꝺ p̄dictis habitibꝰ dicēdū eſt ſm quod pꝫ
de veraci. nō autē intendimꝰ nūc de eo qui ī
veritate loquit᷑ incōfeſſionibꝰ iuditioꝝ puta
cū aliquis interrogat᷑ a iudice cōfitet᷑ qꝺ veꝝ
eſt neq3 etiā de eo qui verū dicit in q̄buſcūq3
partibꝰ ad iuſticiā. ſ3 de illo veridico intendi
mus qui verū dicit in vita ⁊ ſermone ī talibꝰ
qui nō hn̄t differētiā iuſtitie ⁊ iniuſtitie. ſ3 ve
rū dicit ſolū ꝓpter diſpoſitōeꝫ habitꝰ. ſic etiā
ſ. dictū ē de vtute ꝙ delectabiliter vult alijs
cōuiuere. nō ꝓpter amorē ſ3 ꝓpter diſpoſitio
nem habitꝰ ſui. ita etiā ⁊ hic virtꝰ verū oñdit
nō ꝓpter obſeruandā iuſtitiā. ſed ꝓpter apti
tudinē q3 habēt verū dicēdo. Deinde cum
dicit. Uidebit᷑ vtiq3 ⁊c̄. oñdit q̄uo maxime ꝑ
tineat ad veracē de quo intēdit. ⁊ dic̄ ꝙ talis
videt᷑ ī ſuis factis moderatōeꝫ hr̄e vitādo ex
ceſſuꝫ ⁊ defectuꝫ amat. n. virtutē ⁊ verū dicit
nō ſolum in illis in quibus refert ad nocumē
tū vel ꝑfectū. ē multomagis in illis in quibꝰ
dicere verū vel falſū facit aliquā drīaꝫ ad no
cumētū vel iuuamentū alteri. in hoc iō q2 ab
horret mēdaciū ſm ſe tāq3 quoddā turpe ⁊ n̄
ſolū ſm qꝺ cedit in nocumētū alterius vm aūt
dicit eē laudabilis. Deiñ cū dicit. In minꝰ
aūt ⁊c̄. oñdit ad qꝺ extremū magis decliat. ⁊
dic̄ ꝙ ſi aliqn̄ difficile ſit oio ad punctuꝫ dice
re vitatē magis vult declinare ad minꝰ q3 ad
maius. hoc videt᷑ magis ad prudētiā ꝑtinere
eo ꝙ hoīes ſupabūdant de ſeipſis loquentes
efficiuntur honeroſi. quia per hoc videt᷑ alijs
ſe velle preferre. Deinde cum dicit. Maio
ra autem ⁊c̄. determinat de vicijs oppoſitis.
Et circa hoc tria facit. Primo determinat de
vicio ꝙ pertinet ad ſuperabūdantiā. Secūdo
de vicio qꝺ pertinet ad defectū. ibi. Eyrones
aūt ⁊c̄. Tertio de͞tat oppoſita vicio adinuicē
ibi. Opponi aūt videt᷑ ⁊c̄. Circa p̄mū tria fac̄.
Primo oñdit qꝺ modis cōmittat᷑ viciū iactā

rie qđ excedit ī plus. Secūdo oñdit quod pre
cipue viciū iactātie attēdat̃.ibi. Nō impoſſi/
bilis aūt ⁊c̄. Tertio oñdit in quibꝰ vicium ia/
ctantie ꝓcipue cōmittat̃. ibi. Quiquidē glo/
rie gratie iactāt ⁊c̄.dicit ergo primo qđ qñqꝫ
aliquis iactat de ſe q̄ nō ſunt vel maiora quā
ſint vel ꝓpter aliquā aliū finē ſꝫ qr in hoc de
lectat̃ ⁊ taliſ dꝫ hr̄e quādā malā ꝯſuetudinē
alioqn nō gauderet de mēdatio.hoc.n.ex in/
ordinatōe aī prouenit ſi tñ talis ē oīno malū
qr nō incertū dicit aliquā malitiā ſed ē vanꝰ
inquātū delectat̃ in re que ſm ſe nec ē bona
nec vtilis.ſecūdo mō dicit ꝙ aliquis ſe iactat
ꝓpt̃ ꝙ appetitū glorie vel honoris.⁊ talis dic̃
nō eē multū vituperabilis inquātū.ſ.gloria ⁊
honor hñt quādā affinitatē cū rebꝰ honeſtis
ꝓpter aliqui laudat̃ ⁊ honorāt̃. tertio mō ali
qui qui ſe iactāt cā argenti vel cuiuſcūqꝫ alte
riꝰ ꝙ argēto eſtimari pōt ⁊ tales magis eē de
formē q̄ ꝓpter minꝰ honū vincit̃. Deiñ cū
dicit. In potētia autē ⁊c̄.oñdit ſm qđ ꝓcipue
attēdit̃ iactātia.⁊ dicit quod nō iudicat̃ ali/
qs iactator ex eo ꝙ hꝫ vel ñ habet vtrū ſe pōt
ſic iactare.ſed ex eo qr elegit.dr̃.n. aliquis ia/
ctator ſm habitū quē cōſequit̃ talis electio.ſi
cut etiam de quocūqꝫ mēdaci q̇ dr̃ mēdax ex
eo ꝙ elegit mētiri.vel qr gaudet de ipſo men
datio vel qr mentit̃ ꝓpter appetitū glorie vel
lucri. Deinde cū dicit. Qui quidē igit̃ ⁊c̄.
oñdit de quibꝰ precipue aliqui ſe iactēt.mani
feſtū eſt autē quod de ſua iactantia gaudent
īdifferēter de quibꝰ oꝫ q̇ ſe iactāt illi q̇ de ipa
iactantia iactāt ſe cā glorie ſignant talia que
vidētur eſſe laudabilia ſicut ſūt virtuoſa ope
ra vel q̄ ꝑtinent ad felicitatē. ſicut nobilitas
diuitie ⁊ alia hiꝰ. illi v̄o qui iactāt ſe cā lucri
fugiūt talia in quibꝰ delectant̃.alioquin nihil
lucrentur.⁊ rationem obſeruāt ꝙ ſint alia de
quibꝰ ſe iactāt que nō ſint vera poſſūt hoc la
tere ita ꝙ eoꝝ mēdatiū nō deprehēdat̃. ⁊ po
nit exēplū de duobꝰ.ſ.de hijs que ꝑtinent ad
medicinā.qr oēs deſiderant ſanitatē nō pōt
a quibuſcūqꝫ deprehēdi.vtꝝ aliquis ī medici/
nādo erret .alia autē ſunt q̄ pertinēt ad diui
natōes futuroꝝ de quibꝰ naturaliter hoīes
ſollicitāt.⁊ circa que nō facili mēdaciū ǒ de
prehendit̃ . ⁊ iō illi qui iactāt ſe ꝓpter lucrū
ꝓcipue fingūt ſe eē medicos vl̃ ſapiētes l̃ pōt
ſapientē referri ad h̄ qđ tales ſe iactāt de co/
gnitōe diuinoꝝ que deſiderabilis ⁊ latēs.
Deiñ cū dic̃. Eyrones autē ⁊c̄.determinat
de vicio ꝙ ꝑtinet ad defectū. Et circa h̄ duo
facit. Primo cōpat hoc viciū iactātis. Secun
do oſtendit diuerſitatē hꝰ vicij.ibi. Maxime
autē ⁊c̄.dicit primo quod eyrones qui minꝰ
de ſeipſis dicūt̃ q̄ ſit.vident̃ hr̄e mores grati
ores q̄ iactatores qr non vident̃ talia dicere
gratia lucri.ſed.q.fugiētes timorē ſuperbie.
Deinde cum dicit. Maxime autē ⁊ iſti ⁊c̄
oſtēdit quō diuerſificādo hoc viciū cōueniat
⁊ dicit quod quidā ſunt qui maxime de ſe ne
gant ea que vident̃ ad magnū pertinere ſicut
ſocrates qui negabat ſe eſſe ſciētem quidam
vero ſunt ⁊ in quibuſdā paruis ⁊ manifeſtis
volūt oſtēdere quod nō fingant de ſe maiora
q̄ ſint ⁊ iſti vocātur blanckopamirgoij.q. in
quadam aſtutia ſiſatōis ſuas delitias hñtes
pamirgoij grece.n.dicūt̃ aſtuti blanckon aūt
idē ē ꝙ viciosū. hoc autē dꝫ eſſe defacili cō/
tēptibilis.qr nimis manifeſta eſt eoꝝ ſiſatio
⁊ talis defectꝰ ex intētoribꝰ qñqꝫ ad iactātiā
pertinere.dū per hoc nolūt oſtendere ſe meli
ores ⁊ magis moderatos ſic̃ baronij qui defe
rebāt veſtimēta magis deſpecta quod decet
ſtatū eoꝝ.quia ſuperhabūdantia exteriorū q̄
īmoderatas defectus videt̃ ad iactantiā per/
tinere inquātū per vtrūqꝫ oſtēdit̃ quidā ho/
minis excellētia. quidā v̄o ſunt qui modera/
te vtunt̃ hoc vicio.quia neqꝫ omnino negāt
de ſe glorioſa neqꝫ etiā aſſumūt aliqua nimis
parua.⁊ vtent̃ hoc vicio in hijs que nō ſunt
prompta ⁊ manifeſta tales videt̃ eſſe gratio/
ſa vt ſupra dictū eſt. Deinde cū dicit. Op/
poni autē videt̃ ⁊c̄.determiāt de oppoſitōe
vicij ad virtutē.⁊ dicit quod magis videntur
opponi vindicte iactator inquantū eſt dete/
rior ſicut dictū eſt.ſemꝑ.n.peius viciū magis
virtuti opponitur.

Exiſtente aūt requieꝰ ⁊c̄. Poſtq̄ phs
determinauit de virtutibꝰ q̄ ſūt circa
humanos actꝰ ſerioſos. hic determi/
nat de quadā virtute que ē circa lucra.Et cir
ca hoc tria facit. Primo oñdit qđ circa ludoſ
pōt eſſe virtus ⁊ viciū. Secundo determinat
de virtute que circa ludos exiſtit. ⁊ de vicijs
oppoſitis.ibi.Qui quidā in deriſione ⁊c̄.Ter
tio oſtēdit drĩam huius virtutis ad ſupradi/
ctas.ibi. Igit̃ que dicta ſunt ⁊c̄. Circa primū
cōſiderādū ē ꝙ circa id quod ē ſm ſe malum
⁊ nō pōt hr̄e rōeꝫ hoī ñ ē vtꝰ ⁊ viciū ſm ꝙ oñ
ſū ē ſi ḡ ludi nullā rōeꝫ poſſet hr̄e nō eſſet cir
ca ludū aliqua virtus.habēt autē aliqñ rōem
boni inquātū ē vtilis humane vite. ſicut eniꝫ
homo indiget a corporalibꝰ laboribꝰ interdū
deſiſtēdo quieſcere.ita etiā indiget ab inten/
tione animi qua rebus ſerijs homo intēdit in
terdū vt aīa hoīs requieſcat quod quidā ſit
per ludū.⁊ ideo dicit ꝙ cum ſit quedā requi/
es hominis ab anxietate ſollicitudinū in hac
vita ⁊ in conuerſatione humana per ludūꝫ.⁊
ſic ludus habet rationeꝫ boni vtilis ꝯñs ē qđ
in ludis poſſit eē q̄dā cōueniēs collocatio ho
minū adinuicē ut.ſ.hō dicat ⁊ audiat qualia
oꝫ ⁊ ſicut oꝫ.⁊ tamen in talibus multū differt
dicere ⁊ audire.multa enim aliquis homo de
center audit que non decent̃ diceret vbicūqꝫ
aūt ē drĩa eoꝝ q̄ oꝫ fieri.⁊ eoꝝ q̄ nō oꝫ fieri ibi
ñ ſolū ē mediū. ſꝫ etiā ſuꝑabūdātia ⁊ defectꝰ

a medio.vñ circa ludū cōuenit eē mediū vtu/
tis ⁊ extrema. Deinde cūꝫ dicit.Quiquideꝫ
ī deriſione ⁊c̄. determinat de medio ⁊ extre/
mis.Et primo dicit quid ſit circa vnūquodqꝫ
eoꝝ.Secūdo oñdit q̇d vnicuiqꝫ eoꝝ cōueniat
ibi. Medio autē habitui ⁊c̄. Circa primū tria
facit. Primo oñdit q̇d ſit mediū ⁊ extrema ī lu/
do.Secūdo oñdit ꝙ hoc pertineat ad diuerſi
tatē hoꝝ.ibi. Moris.n. ⁊c̄. Tertio oſtēdit qđ
quādoqꝫ extrema accipiūt̃ ꝓ medio. ibi. Re/
dūdate aūt riſu ⁊c̄.Circa primū tria facit.Pri
mo oñdit q̇d ꝑtineat ad ſuꝑhabūdātiā. ⁊ dic̃
quod illi q̇ ſuperhabūdant ī deriſione ludi di
cūt̃ homolochi.i. raptores tēpli ad ſimilitudi
nē miluorū q̇ volabāt vt raperēt inteſtina ala
liū īmolatoꝝ.ita ⁊ iſti inſidiāt̃ ad hoc qđ poſ
ſint aliq̇d rapere ꝙ cōuertāt in deriſione.⁊ iō
tales ſūt honeroſi.qr deſiderāt vñ oꝫ facere ri
ſum ad ꝙ magis ſtudent.quam ad hoc quod
dicāt aliqua decora.i.honeſta.⁊ quod nō tur
bēt illū cui ingerūt ꝯuiciū ex ludo. magis enī
volūt dicere aliqua turpia vel ex q̇bꝰ alij tur/
bēt̃ q̄ ꝙ nō inducāt hoīes ad riſū. Secundo
ibi.Qui autē neqꝫ ipſi ⁊c̄.oñdit q̇d viciū ꝑ de
fectū.⁊ dicit ꝙ illi q̇ neqꝫ volūt dicere ad ridi
culū ⁊ moleſti ſūt q̇ dicūt dū ex hoc irrōnabi/
liter turbāt̃.videt̃ eē agrios.i.agreſtis ⁊ duri.
q.q̇ nō īmolant̃ delectatōem ludi.Tertio ibi.
Moderate aūt ludētes ⁊c̄.oñdit q̇d ſit medi/
um ī ludo.⁊ dicit ꝙ illi qui moderate ſe hñt
in ludis vocant̃ eutrapeli.q.hñ vtētes.qr.ſ.ea
q̄ dicūt̃ vel fiunt cōueniēter rurſuꝫ cōueniūt
in riſū cōuertūt. Deinde cūꝫ dicit. Redūdā
te autē riſū ⁊c̄.oñdit quō extremū qñqꝫ ſumit̃
ꝓ medio.⁊ dicit ꝙ qr riſū ad multas redūdat
⁊ multi ſūt autē qui magis quodcūqꝫ delectā
tur ī ludo.⁊ ī hoc quod dicāt alijs cōuicia io/
coſa.inde eſt ꝙ apud eos homolochi vocant̃
eutrapeli qr ſunt eis gratioſi. ſuꝑabūdāt.n.in
ludo q̄ plures hoēs ſuperabūdant. differunt
tamē nō parū homolochi ab eutrapelis vt ex
ſupradictis pꝫ. Deinde cū dicit. Medio āt
habitui ⁊c̄. oñdit quid ꝓprie ꝑtineat ad p̄di/
ctos habitꝰ.Et p̄mo oñdit quid ꝓprie ꝑtineat
ad mediū vtutis.Scđo q̇d ad extremū ſupera
būdātie.ibi. Bomolochus aūt ⁊c̄.Tertio oſtē
dit q̇d ꝑtīeat ad extremū defectꝰ.ibi.Accidēs
autē ⁊c̄.Circa primū duo facit.Primo oñdit q̄
liter ſe habeat eutrapelis vl̃r circa ludū.Secū
do q̄liter ſe habeat ſpāliter circa vicia iocoſa.
ibi.Et vtrū igit̃ ⁊c̄.Circa primū tria facit.Pri
mo ꝓponit qđ ad mediū habitū ꝑtinet cōue/
nientibꝰ ludis vti.⁊ dicit ꝙ ad mediū habitū
hꝰ vtutis ꝑtinet id qđ ē ꝓpū ephydſiotis.i. hñ
aptati ⁊ diſpoſiti ad hoc ꝙ cū hoībꝰ cōuerſēt̃
ad tales.n.pertinet quod dicat ⁊ audiat talia
ludrica q̄ cōgruāt viro modeſto ⁊ liberali. q̇
ſ.liberatū animū hñt a ſeruilibꝰ paſſionibus.
Secundo ibi.Eſt.n.quedā ⁊c̄. ꝓbat ⁊ induc̃
rōem ad hoc qđ dixerat.qr.ſ.vbicūqꝫ ē inue/
nire aliq̇d quod decēter nō pōt.hoc pertinet
ad vtutē.ſed cōuenit aliquā ludentē dicere ⁊
audire quedā cōueniētia.⁊ hoc pꝫ ex drĩa lu/
doꝝ.ludus.n.liberalis hoīs ē ſeruilis qui circa
ſeruilia occupat̃.⁊ ludus hoīs diſciplinati.q̇
ſ.inſtructꝰ ē qualiter debeat ludere differt a
ludo hoīs indiſciplinati.nulla diſciplina ī lu/
do refrenat̃.vñ manifeſtū ē qđ ad mediū ha/
bitū virtutis pertinet decētia in ludo dſcere
⁊ audire.Tertio ibi.Uidebit̃ vtiqꝫ aliquis ⁊c̄
inducit quoddā ſignū ad ſupradicta quod.ſ.
differat ludꝰ diſciplinati ⁊ indiſciplinati.⁊ di
cit quod hoc maxime apparet cōſiſtendo taꝫ
in veteribꝰ q̄ in nouis cōmedijs.i. repreſenta
tōibꝰ collocutionū hominū ad inuicē. qr ſi ali
cubi in talibꝰ narratōibꝰ occurreret aliquod
turpi loquiū.ex hoc quibuſdā generabat̃ de/
riſio dum talia turpia in riſum vertebāt̃ q̇buſ
dam vero generabat̃ ſuſpitio. dum.ſ. ſuſpica/
bāt̃ eos q̇ turpia loquebāt̃ ⁊ hr̄e aliqđ malū
ī corde.māifeſtū ē āt ꝙ nō parū differt ab ho
neſtate hoīs vtrū dicat in ludendo turpia vel
honeſta. Deinde cū dicit. Et vtrū hoc igit̃
⁊c̄.oñ dit q̄liter ſe habeat vtuoſus circa ꝯui/
cia iocoſa.Et circa hoc tria facit.Primo mo/
uet qōeꝫ vtrū.ſ.determinādū ſit quod aliquiſ
hñ ꝯuiciat̃ ī ludo ex ꝑte eoꝝ que dicit.quia.ſ.
dicit ea que decet dicere liberalē hominē vir
tuoſuꝫ ⁊ modeſtū.vel nō determinat̃ hoc hñ
cōuicians.ſed potiꝰ ex parte finis vel effectus
qr.ſ.intēdit eū delectare.Secundo ibi.Uel ⁊
talis quidē ⁊c̄.R̷.qōi quantū ad ſcđm mēbꝝ
⁊ dicit qđ ē indeterminatū quod.ſ.contriſtet
vel delectet audiētē.q.ſ.diuerſis diuerſa ſunt
odibilia ⁊ delectabilia.illa.n.que aliq̇s patiēt̃
ſuſtinet audire hoc ferre videt̃.ſ.in gerēdo ea
alijs.dūmodo nō intēdit eoſ ꝯtriſtare.Tertio
ibi.Nō vtiqꝫ oē ⁊c̄.oñdit aliq̇d eē determina
tū quātū ad primū mēbrū.ſ.quātū ad cōuicia
q̄ dicūt̃. manifeſtū ē.n.ꝙ vtuoſus nō faciet.i.
nō ꝓponet omne cōuiciū.qr cōuiciū ē quedā
cōtumelia dū tale q̇d in cōuicio dr̃.ex quo hō
infamat̃ ⁊ hoc prohibunt dicere legis poſito
res.ſunt autē quedā cōuicia que nō ꝓhibent
q̄ oꝫ ꝓpter delectatōem vel ꝓpter hominū e/
mēdatōem q̇ ſit dūmō fiat abſqꝫ infamia. ille
n.qui ſe hꝫ in cōuiciādo ſicut glorioſus ⁊ libe
ralis videtur eſſe ſibiipſi lex.ſ.per ꝓpriā electi
onē vitat ea q̄ lex ꝓhibet.⁊ vtit̃ hijs q̄ lex ꝯce
dit.vltimo autē cōcludit ꝙ talis q̄lis ē dictꝰ
mediꝰ ſiue nominet̃ epydiſſimꝰ.i.aptꝰ ſeu eu/
trapalus.i.bene vtens.Deinde cum dicit. Bo
molochus auteꝫ ⁊c̄.determinat de malo ſuꝑ/
abundātie.⁊ dicit quod bomolochꝰ ē minor
deriſore.quia.ſ.deriſor intendit aliquid con/
fundere ꝙ nō intēdit bomolochꝰ.ſꝫ ſolū intē
dit riſum facere.qr.ſ.exēpla ſua ⁊ alioꝝ dicta
⁊ facta cōuertit ī riſū ⁊ talia dicit quoꝝ vnuꝫ

dicerꝫ hõ ꝯtioſus ⁊ ꝟtuoſus. ⁊ q̄dã eoꝝ ñ ſolũ diceret ꝟtuoſuſ. ſꝫ nec ẽt audiret. Deiñ cum dicit. Agryos aũt ⁊c̃. determiat de vicio defectꝰ. ⁊ dicit ꝙ ille qui ẽ agryos. i. agreſtis ẽ inutilis ad taleſ collatões ludricas. nihil. n. cõfert ĩ oĩbꝰ cõtriſtaſ. ⁊ ĩ hoc ẽ vicioſus dũ totaliter abominaſ ludus. q̄ ẽ neceſſariũ ad vitã humanã ſic̃ requies q̄dã. Deinde ſecũdo ſibi infert dr̃iaꝫ hꝰ ꝟtutis ad p̃dictas duas. ⁊ dicit ꝙ tres ſunt medietates p̃dcẽ ĩ hũna vita q̄ oĩs ſunt circa cõicatões ſermonũ ⁊ operũ. differũt aũt ab inuicẽ q꞉ vna eaꝝ cõſiſtit circa delectatões que ſunt in colloquijs q̄ ẽ ſecũdum vitã exiſtẽtem. ſ. in factis ſerioſis.

E verecũdia autẽ vt q̄dã ⁊c̃. Poſtq̄ʒ phus determinauit de medietatibus q̄ ſunt ꝟtutes. hic determinat de q̄dã medietate q̄ nõ ẽ vtꝰ. i. de verecũdia. Et primo oſtẽdit verecũdiã nõ eẽ ꝟtutẽ. Secũdo oñdit ſil̃r de cõtinẽtia q̄ cũ ſit laudabilis nõ ẽ ꝟtus Nõ eſt aũt neqʒ incõtinẽtia ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Pͥo inq̇rit genꝰ verecũdie. Scõo oñdit ſubiectũ ipſũ. ibi. Nõ omniũ vtiqʒ etati ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Pͥo ꝓponit qȯ intẽdit ⁊ dicit qȯ ꝺ ꝟecũdia nõ cõuenit loq̇ ſic̃ de q̄dã ꝟtute. ſed magis aſſilaſ paſſiõi q̄ʒ hitui q̇ ẽ genꝰ ꝟtutis. Secũdo ibi. Determinaſ ergo ⁊c̃. ꝓbat ꝓpoſitũ dupl̃r. Pͥo q̄dã ꝑ diffinitionẽ verecũdie. dupl̃r. n. ꝟerecũdia eẽ timor ingloriatõis. i. ꝯfuſionis q̄ opponiſ glorie. ſed timor ẽ paſſio q̄dã. ꝟerecũdia ẽ ĩ genere paſſionis. Secũdo ibi. Perficiſ autẽ circa pericula ⁊c̃. ꝓbat idẽ appetitꝰ ſenſitiuꝰ q̇ ꝟtiſ organo corporali. vñ paſſiones oẽs cuꝫ aliq̄ corporali tranſmutatiõe fiunt ⁊ ſic ſe habent ĩ generali q̄ʒtũ ad hoc qȯ ꝟerecundia ⁊ timore q̄ ẽ circa pericula mortis quãtũ ad hoc. ſ. ꝙ vtraqʒ paſſio indicaſ ꝑ trãſmutatõeꝫ coloriſ. ſed in ſpãli differũt. q꞉ ille q̇ verecũdãſ rubeſcũt. illi aũt q̇ timẽt mortẽ palleſcũt cꝰ differentia idẽ ẽ qȯ nã ſpũs ⁊ humores trãſmittit ad locũ vbi ſentit defectũ. ſedeſ aũt vite ẽ ĩ corde. ⁊ iõ quãdo periculũ vite timeſ ſpũs ⁊ humores cõcurrũt ad cor. ⁊ iõ exteriora quaſi deſerta palleſcunt honor autẽ ⁊ cõfuſio in exterioribꝰ ẽ. ⁊ iõ qñ hõ timet ꝑ verecũdiã honoris recurrẽtibꝰ humoribꝰ ⁊ ſpiritibꝰ ad exteriora hõ rubeſcit. ſic ergo pꝫ ꝙ ⁊ ꝟerecũdia ⁊ timor mortis ſunt q̄dam corporalia inquãtũ. ſ. hñt trãſmutatõem annexã qȯ videſ magis ad paſſionẽ q̄ʒ ad habitũ ꝑtinere. ⁊ ita pꝫ ꝙ verecũdia nõ ẽ virtus

Deinde cũ dicit. Nõ omniũ vtiqʒ ⁊c̃. oſtẽdit q̇d ſit ſubiectũ cõueniẽs verecũdie. Et primo oſtẽdit cui etati cõueniat. Secũdo oñdit cui cõditõi. ibi. Neqʒ iſti ſtudioſi ⁊c̃. Circa p̄mũ tria facit. Primo proponit ꝙ intẽdit. ſ. ꝙ paſſio ꝟerecũdie nõ ꝯuenit omni etati. ſed iuueni. Secũdo ibi. Eſtimauimꝰ. n. ⁊c̃. ꝓbat ꝙ ĩ iuuenili etate cõgruat verecũdia. ⁊ hoc dupliciter. Uno mõ ꝑ ꝓprietatẽ iuuẽtutis. q꞉. ſ. iuuenes ꝓpter feruorẽ etatis viuũt ſm paſſiões ⁊ iõ proni ſũt ad multipliciter peccandũ. ⁊ ad hoc ꝓhibẽſ ꝑ verecũdiã. alio mõ ꝓbat ꝑ quãdam turpitudinẽ ⁊ iõ iuuenibꝰ decet verecũdiã. alio mõ ꝓbat idẽ ꝑ hũanã cõſuetudineꝫ. iuuenes. n. verecũdos laudare cõſueuimꝰ. Secũdo ibi. Senẽ ãt nullꝰ ⁊c̃. oñdit ꝙ alie etati ſ. ſenili nõ cõgruit ꝟerecũdia. ⁊ dicit qȯ nullꝰ laudat ſenem de hoc ꝙ ẽ verecũdꝰ. q꞉ eſtimamꝰ qȯ oporteat eũ aliqȯ turpiũ oꝑari ꝓ q̇bꝰ cõuenit eẽ ꝟerecũdia. tũ q꞉ ꝓpter lõgitudinẽ tp̄is reputamꝰ eos eẽ exptos. tũ q꞉ ceſſãte furore etatis r̃putamꝰ ꝙ ꝓpt̃ paſſionẽ nõ dẽat aliq̇d turpe oꝑari. Deinde cum dicit. Neqʒ n. ſtudioſi ⁊c̃. oñdit cui cõditioni cõpetit verecũdia vel nõ cõpetat. Et circa hoc duo facit. Primo oñdit ꝙ nõ cõpetat virtuoſo. Secundo excludit quaſdã cauillatões ꝯ ꝓpoſitũ. ibi Si. n. ſũt hec q̇dã ⁊c̃. dicit ergo p̄mo ꝙ neqʒ ad virtuoſũ ꝑtinet ꝟerecũdia. verecũdia. n. eſt reſpectu prauoꝝ. ſed virtuoſus nõ operaſ praua. q꞉ ꝟtꝰ ẽ q̄ bonũ facit habẽtẽ ⁊ opꝰ ẽ bonũ reddit ꝗ verecũdia nõ cõpetit ꝟtuoſo. Deinde cũ dicit. Si. n. ſũt ⁊c̃. excludit tres obiectões circa p̃dcã. Quaꝝ pͥa ẽ q꞉ poſſet aliq̇s dicere ꝙ verecũdia nõ ſolũ ẽ de hijs q̄ ſm veritatẽ ſunt turpia q̄ cõtrariãſ ꝟtuti. ſed etiã de hijs q̇ ſũt turpia ſm oꝑatõeꝫ. ſed ipſe dicit qȯ nihil dr̃t ad ꝓpoſitũ. q꞉ virtuoſo neutra ſunt operãda. ſ. neqʒ turpia ſꝫ veritatẽ. nec turpia ſm oꝑatõem. ponit ibi. Sic autẽ ad turpia habere ⁊c̃. poſſet. n. aliq̇s dicere quod lꝫ ꝟtuoſus nõ habeat aliquid de quo verecũdeſ ẽ tñ ita diſpoſitꝰ vt ſi aliq̇d taliũ oꝑareſ de hoc verecũdareſ. ſi quis ergo ꝓpt̃ hoc exiſtimaret qȯ verecũdia cõpeteret ſtudioſo ꝓbat hoc eſſe ĩcõueniẽs. dupl̃r pͥo q̇dẽ q꞉ verecũdia ꝓprie loquẽdo nõ reſpicit niſi volũtarios defectus q̇bꝰ debeſ vituperiũ hoc repugnat ꝟtuti ꝙ aliquis volũtarie opeſ malũ. ergo nõ cõpetit ei verecũdia ꝓpter rõeꝫ p̃dictã. ſecꝰ aũt eẽt ſi verecũdia eſſꝫ eoꝝ q̇ inuolũtarie pñt accidere. ſic̃ egritudo inuolũtarie accidit hõi. vñ ꝟtuoſo in ſano põt cõpetere curare de medico ꝓpt̃ iſirmitatẽ q̄ poſſꝫ accipere. Secũdo excludit predictã obuiatõeꝫ. ibi. Erit aũt ꝟtiqʒ ⁊c̃. dicit qȯ ſi ſꝫ p̃dictã obuiatõem ꝟecũdia eſſet q̇dã ꝟtꝰ ex ſupradictis. quia. ſ. verecũdaretur ꝟtuoſus ſi turpia operaretur. hoc autem nõ eſt de hijs q̄ proprie cõueniũt virtuoſis ĩmo abſolute eis ꝯueniũt ſicut patet circa oẽs ꝟtutes. vñ relinquiſ ꝙ verecũdia nõ ꝓprie cõueniat ꝟtuoſo. Secũdã obuiatõeꝫ ponit ibi. Si aũt verecundia ⁊c̃. poſſet. n. aliq̇s cõcludere ꝙ q꞉ ĩ verecũdia ⁊ nõ verecũdari de turpi oꝑõe ẽ quoddã prauũ quod ꝓpter hoc verecũdari ſit ꝟtuoſũ. ſꝫ ipſe dicit hoc nõ eẽ neceſſariũ. q꞉ vtrũqʒ. ſ. tã verecũdia q̄ʒ inuerecũdia ſupponit turpeꝫ

operatõeꝫ q̄ ñ cõpetit ꝟtuoſo. qua tñ ſuppoſita cõueniẽtiꝰ ẽ quod ea aliquis aſperneſ per verecundiam quam de ea non curat per inuerecũdiã. ex hijs etiã apparet qȯ verecũdia nõ ſit ꝟtꝰ. nã ſi eſſꝫ ꝟtꝰ ineſſet ꝟtuoſo. ẽ aũt attẽdẽdũ ꝙ ſupra poſuit paſſionẽ laudabilis vehẽmẽtiꝰ de qua mẽtõeꝫ nõ facit. q꞉ nõ ẽ intẽtõis ſue de hijs paſſionibꝰ hic determinare. h̄ n. magis ꝑtinꝫ ad rethoricam et practicã vt ⁊ pꝫ in. ij. methaphiſice. vñ nec h̄ de verecũdia determinauit nõ oñdẽs eũ nõ eẽ ꝟtutẽ. ⁊ relinquit idẽ intellectũ de me. Deiñ cuꝫ dic̃. Nõ eam ⁊c̃. inducit ſil̃r de cõtinẽtia q̄ cũ ſit laudabilis nõ ẽ ꝟtꝰ ſꝫ hꝫ aliq̇d ꝟtutiſ omixtũ ꝯtinẽs n. ſequiſ rõeꝫ rectã quod ꝑtinet ad ꝟtutẽ. patiſ tñ cõcupiās prauas vehemẽtes qȯ ꝑtinet ad defectũ ꝟtutis. ⁊ de hijs diceſ infra in. vij. ſatis aũt cõueniẽter inducit ſil̃itudinẽ de ꝯtinẽtia q꞉ ꝟecũdia maxie ſeq̄reſ niſi habundãt paſſiones praue ꝙ cõuenit cõtinẽtibꝰ vt dc̃m ẽ. Ultimo autẽ cõtinuat ſe ad ſequẽtia dicẽs quod dicẽdũ ẽ deinceps de iuſtitia. ⁊ in hoc terminaſ ſñia quarti libri.

Incipit liber quintus.

E iuſtitia aũt ⁊ iniuſtia ⁊c̃ Poſtq̄ʒ aũt phus deẽiauit de ꝟtutibꝰ moralibꝰ que ſunt circa paſſiones. h̄ determinat de ꝟtute iuſtitie q̄ ẽ circa oꝑatões. ⁊ diuiditur ĩ ꝑtes duas. In quarũ p̄ma determiat de iuſtitia ꝓprie dicta. In ſecũda determinat de iuſtitia methaphorica. ibi. Utrũ aũt cõuenit ſibiipſi iniuſtũ faceꝛ ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo determinat ꝺ ꝟtute iuſtitie. Secũdo determinat de q̄dã virtute. ſ. epychia q̄ ẽ cõis iuſtitie directiua. ibi. De epychia in illud ⁊c̃. Circa primũ duo fac̃. Primo dicit de quo ẽ intẽtio. In ſecũdo req̇riſ ꝓpoſitũ. ibi. Uidemꝰ vtiqʒ ⁊c̃. Circa p̄muꝫ duo facit. Primo oñdit de quo intẽdat. quia de iuſtitia ⁊ iniuſtitia ꝓponit tria circa iuſtitiã cõſiderãda ĩ q̇bꝰ dr̃t iuſtitia a ſupradictis ꝟtutibꝰ. Quarũ primũ tãgit cũ dicit qȯ intendẽdũ ẽ circa q̄les oꝑatões ſiũt iuſtitia ⁊ iniuſtitia. ꝟtutes. n. ⁊ vicia de q̇bꝰ ſupra dictũ eſt. ſunt circa paſſiones. q꞉. ſ. in eis pͥcipalit̃ ꝯſideraſ qualit̃ hõ interiꝰ afficiaſ ſm paſſiones ſꝫ q̇d exteriꝰ opeſ nõ cõſideraſ niſi ex ꝯñti. in q̄ʒtũ. ſ. oꝑatões exteriores ex ĩterioribꝰ paſſionibꝰ ꝓueniũt. ſed circa iuſtitiã ⁊ iniuſtitiã p̄cipue attẽdiſ q̇d hõ exteriꝰ oꝑaſ. qualiter aũt afficiatur interiꝰ nõ ꝯſideraſ niſi exiſtẽti ꝓut ſ. aliq̇s iuuaſ vel ĩpediſ circa oꝑatõeꝫ. Scõm aũt tãgit cũ dicit ⁊ q̄lis medietas ẽ iuſtitia ⁊ iuſtũ. ꝙ. ſ. ẽ obiectũ iuſtitie. ĩ p̄habitis. n. ꝟtutibꝰ accipiſ mediũ rõnis ⁊ nõ rei. ſꝫ iniuſtitia accipiſ mediũ rei vt infra diceſ. Tertiũ autẽ tãgit cũ dicit ⁊ quoꝝ ẽ mediũ q̄libet. n. ſupradictarũ ꝟtutũ ẽ mediũ. ij. vicioꝝ. iuſtitia aũt ñ ẽ mediũ duaꝝ malitiaꝝ vt infra patebit. Secũdo ibi intẽtio aũt ⁊c̃. oñdit ſcõm modum ſm quã tractãda ſunt p̃dicta. ⁊ dicit ꝙ intendẽdũ ẽ tractare de iuſtitia ſm eandẽ artẽ ſm q̄ʒ tractatũ ẽ de predictis ꝟtutibꝰ. ſ. figuraliter ⁊ alijs hiꝰ modis. Deinde cũ dicit. Uidemꝰ vtiqʒ. incipit determinare de iuſtitia. ⁊ primo diſtinguit iuſtitiã particularẽ a iuſtitia legali ſecũdo determinat de iuſtitia ꝑticulari de q̄ intẽdit pͥcipaliter. ibi. Eius aũt q̄ ſm ꝑtẽ ⁊c̃. Circa primũ tria facit. Primo diuidit iuſtitiã ĩ legalẽ ⁊ ꝑticularẽ. Secũdo oñdit q̄ ⁊ q̄lis ſit iuſtitia legalis. ibi. Quia aũt illegalis ⁊c̃. Tertio oñdit ꝙ p̃ter iuſtitiã legalẽ ẽ q̄dã ꝑticularis iuſtitia. ibi. Queremꝰ aũt eã ⁊c̃. Circa p̄mũ duo facit. Pͥo oñdit q̇d ſignificeſ noĩe iuſtitie vel iniuſtitie. Secũdo diſtinguit vtrunqʒ. Circa primũ tria facit. Pͥo notificat iuſtitiã ⁊ iniuſtitiã. Secũdo oñdit notificatõem eſſe cõueniẽtẽ. ibi. Neqʒ eũdẽ hꝫ ⁊c̃. Tertio infert correlariũ ex dictis. ibi. Multotiens q̇dẽ igiſ dicit ergo primo ꝙ oẽs videſ velle ꝙ iuſtitia ſit talis hitꝰ ꝑ quẽ cauſanſ tria ĩ hoĩe. pͥo q̇dẽ inclinatio ad opꝰ iuſtitie ſm q̄ʒ dr̃ hõ oꝑatiuꝰ iuſtoꝝ. ſm ẽ oꝑatio iuſta. tertiũ aũt eſt ꝙ hõ velit iuſta operari. ⁊ idẽ dicẽdũ ẽ de iniuſtitia ꝙ ẽ habitꝰ a quo hoĩes ſunt oꝑatiui iniuſtoꝝ ⁊ faciũt ⁊ volũt iniuſtitiã. ⁊ iõ hoc nobis preſupponendũ ẽ de iniuſtitia. ſicut id ꝙ figuraliter apparet ĩ hijs ⁊ ẽ cõſiderãdũ ꝙ cõuenientẽr notificauit iuſtitiã ꝑ volũtatẽ ĩ q̄ nõ ſiũt paſſiones ⁊ cã ẽ exterioꝝ actuũ p̃ſentiũ. vñ ẽ ꝓpoſitũ ſubiectũ iuſtitie q̄ nõ ẽ circa paſſiones. Deiñ cũ dicit. Neqʒ. n. eũdẽ ⁊c̃. oſtẽdit p̃dictas notificatões eẽ cõueniẽtes quãtũ ad hoc. ſ. qȯ iuſtitia notificata ẽ ꝑ hoc ꝙ hꝫ ſe ad volẽdũ ⁊ oꝑandũ iuſta ⁊ iniuſta autem ad operãdũ ⁊ ꝟtẽdũ iniuſta ñ. n. eodẽ mõ ſe hñt ĩ habitibꝰ. ſicut ĩ ſcijs ⁊ potẽtijs. cõtraria eniꝫ ꝑtinẽt ad eandẽ potẽtiã. ſicut albũ ⁊ nigrum ad viſũ. ⁊ ad eandẽ ſciam. ſicut ſanũ ⁊ egrum ad medicinã. ſꝫ habitꝰ cõtrariꝰ nõ ſe hꝫ ad cõtraria ſibi. ⁊ ponit exẽplũ de habitibꝰ corporalibꝰ. nã a ſanitate nõ ꝓcedũt ea q̄ ſunt ꝯtraria ſanitati. ſed ſolũ ea q̄ ſanitati cõgruunt. ſic̃ dicimꝰ ꝙ aliquis ſane ambulat ſicut ille q̇ ſanus exiſtit. vñ ipſa ſcia lꝫ ſm qȯ ẽ cognitio q̇dã ad cõtraria ſe hẽat inq̄ʒtũ vnũ ꝯrioꝝ ẽ rõ cognoſcẽdi aliud inq̄ʒtũ ẽ hitus q̇dã ſe hꝫ tm̄ ad vnũ actũ q̇ ẽ cognoſcere veritatẽ. ñ autẽ ſe hꝫ ad errorẽ cõtrariũ. ſic igiſ cõueniẽſ dictuꝫ ẽ ꝙ ꝑ iuſtitiã oꝑamur iuſta ꝑ ĩiuſticiã iniuſta

Deinde cũ dicit. multotiẽs quidã igiſ ⁊c̃. Inferſ autẽ correlariũ ex dictis. q꞉. n. cõtrarij hitꝰ ſunt ꝯrioꝝ. ⁊ vnꝰ habitũ actꝰ determiat vniꝰ obiecti. inde ẽ qȯ multotiẽs vnꝰ habitꝰ

cõtrari⁹ cognoſcit̃ ꝑ aliũ ⁊ multotiẽs cognoſcit̃ a ſuo obiecto qđ ẽ.q.materia ſubẽ oppõm habit⁹. ⁊ hoc manifeſtat ꝑ exemplũ ſi euechia ſit manifeſta.i.bona diſpoſitio ⁊ cathochia ẽ manifeſta mala diſpoſitio. ⁊ ſic habitus cognoſcit̃ a ſuo cõtrario cognoſcit̃ aũt ex obiecto.qꝛ ex hijs q̃ faciũt hominẽ bene ſe habere ſit manifeſta euechia. ⁊ h̃ vlteri⁹ manifeſtat ſpãles.qꝛ ſi ad euechiã pertinet ꝙ hõ habeat carnes bene dẽſatas. ⁊ neceſſariũ ẽ ꝙ ad cathechiã ꝑtineat ꝙ hõ habeat carnes raras.q. incõpactas ꝓpter indigeſtos humores. ⁊ iterũ neceſſariũ eſt ꝙ illud quod facit hominem bene ſe hr̃e ſit illud qđ faciat eum hr̃e carnes bene dẽſatas. Deinde cũ dicit.Cõſequitur aũt ⁊c̃.diſtinguit iuſtitiã ⁊ iniuſtitiã.Et p̄mo ponit diuiſionẽ.Secũdo mẽbra diuiſiõis.ibi. Quia aũt auarus ⁊c̃.Circa primum tria facit. P̄rĩo oñdit quod multiplicitas iniuſtitie manifeſtat multiplicitatẽ iuſtitie qꝛ vt in plurib⁹ cõueniens ẽ.vt ſi vnũ oppoſitoꝝ dicat̃ multipliciter ⁊ reliquũ.⁊ ita etiam ſe hʒ de iuſto ⁊ iniuſto.Secũdo ibi. Multipliciter ⁊ reliquũ ⁊c̃.⁊ ita etiã ſe hʒ de iuſto ſm cui oñdit qualis ſit hoꝝ multiplicitas.⁊ dicit qđ tã iuſtitia ꝙ̃ iniuſtitia põt multipliciter dici. ſed multiplicitas eoꝝ ẽ latẽs ꝓpter ꝙ ea q̃ faciũt multiplicatio ſũt ꝓpinqua ad inuicẽ ſm cõuenientiã ipſoꝝ.in hijs aũt q̃ multũ diſtãt magis manifeſtat equiuocatio ſi idẽ nomẽ eis imponatur.eo ꝙ i ꝓmptu apparʒ multa dr̃ia ipoꝝ q̃ ẽ ſm ydeam.i.ſm ꝓpriã rõem ꝓprie ſpẽi ſicut nomẽ clauis equiuoce dr̃ de inſtr̃o quo claudũt̃ hoſtia ⁊ d̃ quodã coopculo qđ cooperit arteriam que ẽ in collo animaliũ. Secundo ibi.Sumat̃ aũt iniuſt⁹ ⁊c̃. oñdit quot modis p̄dicta dicãt̃. ⁊ quod primo ꝯſiderãdũ ẽ quotiẽs dicat̃ iniuſt⁹.dr̃.n.tripliciť. Uno mõ illegalis.q.ſ. facit ꝯ legẽ.Alio mõ dr̃ iniuſt⁹ auarus qui vult plus hr̃e de bonis.Tertio mõ dr̃ iniuſt⁹ inequalis.q̇.ſ.vult minus de malis ꝙ̃ de bonis.vñ manifeſtũ ẽ qđ iuſt⁹ dicet̃ dupliciter.Uno mõ dr̃ iuſt⁹ equalis.q̇.ſ.vult equaliter hr̃e de bonis ⁊ malis.equale.n. opponit̃ vtriqꝫ.ſ. ⁊ ei ꝙ ẽ in plus.⁊ ei ꝙ ẽ in min⁹.⁊ ex hoc cõcludit ꝙ iuſt⁹ dr̃ legale ⁊ equale ⁊ iiuſtũ illegale ⁊ inequale inquãtũ obiecta notificãt̃ ꝑ habit⁹ vt.ſ̃.dictũ ẽ. Deinde cũ dicit. Quia autẽ auar⁹ ⁊c̃.manifeſtat mẽbra p̄miſſa diuiſionis.Et p̄mo oñdit qualiter auar⁹ dicat̃ iniuſt⁹.⁊ dicit ꝙ auar⁹ q̇ vult pl⁹hr̃e ẽ iniuſt⁹ cõueniẽs ẽ quod ſit circa bona quoꝝ habundãtiã hoĩes appetũt nõ tñ circa oĩa bona.ſed ſolũ circa ea q̃ ẽ fortuniũ ⁊ infortuniũ.hi⁹aũt ſunt ſimplr̃.i. abſolute ⁊ in ſe cõſiderata ſunt bona.⁊ nõ ſemꝑ ſiũt bona alicui. qꝛ nõ ſemꝑ ſiũt ꝓportionata hõi. ñ ſemꝑ expẽdiũt.hoĩes aũt petũt hoc a deo ⁊ i orõne.⁊ ſuo deſiderio hoc inquirũt.q.ſemꝑ eis eſſẽt bona ⁊ ex hoc efficiũt̃ auari ⁊ iniuſti.nõ aũt ita fieri oʒ ſʒ oʒ orãdo a deo repetere.vt ea q̃ ſunt ſm ſe bona efficiant̃ hõi bona.ita ꝙ vnuſquiſqꝫ eligat id ꝙ ẽ ſibi bonũ.ſ.operari recte ſm ṽtutẽ.Secũdo ibi.Iniuſt⁹ aũt ⁊c̃.manifeſtat quõ inequalis dicat̃ iniuſt⁹. ⁊ dicit quod iniuſt⁹ ñ ſemꝑ dr̃ aliq̇s ex eo qđ plus elegit.ſed ex eo qđ minus elegit i hijs q̃ ſimplr̃ ⁊ abſolute cõſiderata ſũt mala ſicut ſũt labores inopia ⁊ alia hi⁹ ſʒ qꝛ etiã min⁹malũ vr̃ aliq̃lit̃ eẽ bonũ inq̃tũ eligibile cũ auaritia r̃ſpectu ſit hõi ſicut dictũ eſt.vr̃ ꝓpter hoc qđ ille q̇ appetit min⁹hr̃e de malo ſit quodãmõ auar⁹.ſed veri⁹ dr̃ qđ ſit iequalis. qꝛ hoc cõtinet vtrũqꝫ. ⁊ ẽ cõe ad pl⁹ ⁊ ad min⁹.Tertio ibi.Et illegabilis ⁊c̃. manifeſtat quõ iniuſt⁹ dr̃ illegalis.⁊ dicit qđ etiaʒ illegalis dr̃ iniuſt⁹.hec.n.illa illegalitas ſʒ ꝙ̃ dr̃ aliq̇s illegalis q̃ etiã ẽ inequalitas inq̃tũ hõ nõ adequat̃ regule legis ꝯtinet vl̃r omnẽ iniuſtitiã ⁊ ẽ quoddã cõe reſpectu oĩs iniuſtitie vt infra patebit.

q Uia illegalis aũt ⁊c̃. Poſtq̃ꝫ philoſoph⁹dixit de iuſtitia. hic determinat de iuſtitia legali.Et primo deẽminat de ipſo iuſto legali qđ ẽ obiectũ legalis iuſtitie.Secũdo de ipſa legali iuſtitia determinat ibi. Ipſa q̇dã igit̃ ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo oñdit qđ iuſtũ legale determinat̃ ſm legẽ.Secũdo oñdit qualia ſũt illa q̃ lege determinãt̃.ibi.Leges aũt dicũt ⁊c̃. dic̃ ğ p̄mo qđ qꝛ.ſ̃.dictũ ẽ qđ illegal̃ ẽ iiuſt⁹⁊ legal̃ ẽ iuſtus manifeſte cõſeq̇t̃ qđ oĩa legalia ſũt aliq̃lit̃ iuſta.dicit aũt aliqualiter qꝛ oĩs lex dat̃ i ordĩe ad aliquã polichiã.nõ aũt in oĩ polichia ẽ ſimpliciter iuſtũ.ſed in quibuſdã ẽ iuſtũ ſolũ ſm quid vt patʒ in.iij. politiche. nam in politica democratica i q̃ pplr̃us tot⁹ vult dñari attendit̃ iuſtũ ſm q̇d.ſ.ſm libertatẽ.iõ habeãtur vt eq̃les.ſimplr̃ vñ nã ea q̃ ſm legẽ democraticã ſtatuũt̃ ñ ſũt ſimplr̃ iuſta.ſed aliqualit̃ dr̃ aũt illa eẽ legalia q̃ ſũt ſtatuta ⁊ determinata ꝑ.l. poſitiuã q̃ cõpetit legiſlatorib⁹ ⁊ vnũquodqꝫ eoꝝ ſic determinatoꝝ dicit̃ aliqualiter iuſtuʒ. Deinde cuʒ dicit.Leges aũt dicũt.⁊c̃.oſtẽdit qualia ſint q̃ lege ſtatuũt.Et circa hoc tria facit.Primo oñdit illud cui⁹ ſinis aliq̇d lege ſtatuat̃.Secũdo oñdit q̇b⁹ aliq̇d ſtatuat̃ lege ibi.Precepit aũt lex.dicit aũt primo qđ leges de oĩb⁹ loquũt̃.ſm qđ põt cõuici qđ ꝑtineat ad aliq̇d vtile cõitati.ſicut ẽ in rectis politicis in q̇b⁹ intẽdit̃ bonũ cõe vel ad aliquid qđ ſit vtile optimis.i.aliquib⁹ maiorib⁹ de ciuitate ꝑ quos ciuitas regit̃ q̇ ⁊ optimates dicũt̃ vel ad aliq̇d vtile dñis ſicut conuenit in politicis q̃ regũt̃ regib⁹vl̃ tyrãnis.ſemꝑ.n.i legib⁹ ferẽdis attẽdũt̃ id qđ ẽ vtile ei quod eſt principale in ciuitate ſcilicet illud quod eſt vtile toti ciuitati vel optimis. vel dominis ſicut in pollitiicis in qua aliqui propter virtutem principantur vel ſm aliquẽ aliũ modũ.puta in politica oligarchia in qua aliqui pauci principãtur propter diuitias vel potẽtiã. ⁊ qꝛ oĩs vtilitas hũana finaliter ordinat̃ ad felicitatẽ manifeſtũ ẽ qđ ſʒ vnũ modũ iuſta legalia dicũt̃ ea que ſũt ſenſibilia ⁊ cõſeruantia felicitatis. ⁊ particularũ ipſius.i.eorũ que ad felicitatem ordinãt̃ vel principaliter ſicut virtutes vel inſtrumẽtaliter ſicut diuitie ⁊ alia hi⁹ exteriora bona.⁊ hoc ꝑ cõparatõem ad cõmunitatem politicã ad quã reſpicit legis poſitio Deinde cũ dicit.Precipit aut lex ⁊c̃.oſtẽdit de quibus aliquid lege ſtatuat̃.⁊ dicit quod lex p̄cipit ea que pertinẽt ad ſingulas ṽtutes. precipit.n.facere opa fortitudinis puta cũ precipit ꝙ miles nõ derelinquat aciẽ.⁊ quod nõ fugiat neqꝫ ꝓijciat arma.ſibi etiã precipit ea que pertinẽt ad tꝑantiã.puta cum precipit ꝙ nullus mechetur ⁊ quod null⁹ faciat mulieri aliquod cõuicium in ꝓpria perſona. ⁊ ſimiliter procipit ea q̇ pertinẽt ad mãſuetudinem ſicut cũ precipit ea qđ vnus ñ percutiat aliũ ex ira ⁊ quod nõ cõtẽdat cũ eo obprobria inferẽdo ⁊ ſilr̃ eſt de alijs virtutibus quarum act⁹ lex iubet ⁊ de alijs malitijs quarum actus prohibet ⁊ ſi quidem lex recte ponat̃ ad hoc dicet̃ lex recta.aliq̇s vero dr̃ lex apoſchediaſmenos ab.a. ꝙ eſt ſine ⁊ poſchedias ꝙ ẽ ſciã. ⁊ menos ꝙ ẽ ꝑſcrutatio.q.lex poſita ſine ꝑſcrutatione ſcĩe vel cechos qđ dicit̃ dictamen ex preuiſo editũ inde.i. ex prouiſo aliquid fatio. vnđ põt dici lex a poſchediaſmenos.i. q̃ caret debita prudentia. Deinde cum dicit.hec q̇dẽ igit̃ ⁊c̃.determinat qualis ſit iuſtitia legalis. Et circa hoc duo fac̃. Prĩo oſtẽdit cuʒ dicit cõditõem legalis iuſtitie. Secũdo oſtẽdit qualiter legalis iuſtitie ſe habeat ad ṽtutes.Et circa hoc tria facit.Primo ꝓponit qđ intẽdit Secũdo manifeſtat ꝓpoſitũ.ibi. Perfecta autem eſt ⁊c̃.Tertio determinat quoddã quod poterat eſſe dubiũ ex dictis.ibi. Quid aũt dr̃t virtus ⁊c̃.dicit ergo primo ꝙ qꝛ iuſtitia legalis cõſiſtit in vſu virtutis q̃ eſt ad alterũ. ⁊ ſm omnẽ virtutẽ de qua lex p̄cipit.inde ẽ ꝙ i ipſa iuſtitia ſimul cõprehẽdit̃ omnis virtus. ⁊ ipſa etiã eſt virt⁹ maxime ꝑfecta. Deinde cũ dicit.Perfecta autẽ ⁊c̃.oſtẽdit ꝙ ꝓpoſitũ ẽ. Et primo ꝙ iuſtitia legalis ſit virt⁹ maxime ꝑfecta.Secũdo ꝙ cõprehendat oẽm virtutẽ. ibi. Hoc quidã igit̃ iuſtitiã ⁊c̃. dicit primo ꝙ iuſtitia legalis ẽ perfecta qꝛ ille q̇ habet hãc virtutẽ põt vti virtute ad alterũ. ⁊ nõ ſolũ ad ſeipſum qđ quidã nõ oʒ omnib⁹ virtuoſis.multi.n.pñt vti virtute in ꝓprijs que nõ poſſũt ea vti in hijs q̃ ſũt ad alterũ ⁊ ad ꝓmiſſorũ inducit duo q̃ cõiter dicũt̃ ſiue ꝓuerbialit̃ hyẽpshians qui fuit vn⁹ de ſeptẽ ſapiẽtib⁹ dixit ꝙ principat⁹ oſtẽdit virũ vtrũ.ſ. ſit perfectus vl̃ inſufficiens.ille.n.qui eſt princeps iam ſe habet in cõicatõe ad alterũ.quia ad eum ꝑtinet diſponere ea que ordinant̃ ad bonũ cõmune ⁊ ita ex hoc habet̃ ꝙ perfectio virtutis oſtendit̃ ex hoc quod vn⁹ ſe habet ad alterũ.aliud autẽ ꝓuerbialiter dictũ inducit ad oſtẽdẽduʒ quod iuſtitia legalis ſit ad alteꝝ.ꝓpter hoc.n. ſola iuſtitia videt̃ eſſe alienũ bonũ quod ẽ ad alterum inq̃ntũ operari intendit ea que ſũt vtilia alteri.ſ.vt ipſi cõitati vel principi cõitatis.ille vero virtutes intendũt operari bonuʒ ꝓpriũ per virtutẽ puta temperãtia intendit q̇etare animũ a turpib⁹ cõcupiſcẽtijs. ⁊ idẽ eſt in alijs virtutibus cõcluditur ergo ꝙ ſicut peſſimus eſt ille qui vtit̃ malitia.nõ ſolum ad ſeipſum.ſed etiã ad amicos.ita optim⁹ dicitur ille qui vtitur virtute nõ ſolũ ad ſeipſũ.ſʒ etiã in cõparatione ad alterũ.hoc.n.maxime ẽ difficile.ſic igitur patet quod iuſt⁹ legalis ẽ optimus.⁊ iuſtitia legalis ẽ perfectiſſima virtus.

Deinde cum dicit.Hoc quidã igit̃ ⁊c̃. concludit ꝙ iuſtitia legalis includit oẽm virtutẽ ad ea.n.pertinet vti virtute ad aliũ quib⁹ aũt virtute põt aliquis vti ad alterũ.vnde manifeſtum eſt ꝙ iuſtitia legalis nõ eſt quedã particularis virtus.ſed ad eã pertinet tota malitia qꝛ ſimiliter q̃libet malitia põt vti ad alterum.

Deinde cũ dicit. Quid aũt differt virt⁹ ⁊c̃. manifeſtat quoddã ꝙ poſſit eſſe dubiũ circa p̄miſſa.⁊ dicit ꝙ ex dictis manifeſtũ ẽ in quo differũt virtus ⁊ iuſtitia legalis.qꝛ ſm ſubſtãtiã eſt eadẽ.ſed ſm rõem nõ eſt idẽ.ſed per cõparatõeʒ ad alterũ dicit̃ iuſtitia. inquãtũ aũt eſt habit⁹ opatiu⁹ talis boni ẽ ſimpliciter ṽt⁹ hoc aũt intelligẽdũ ẽ quãtũ ad ipſũ actũ iuſtitie ⁊ virtutis.actus.n. idẽ ſubiecto ꝓducitur a iuſtitia legale ⁊ a virtute ſimpliciter dicta. puta nõ mechari cũ ſm aliã ⁊ aliã rõem. verũ qꝛ nõ eſt ſpãlis ratio obiecti etiã i materia generali dʒ eẽ ſpecialẽ habitũ inde ẽ qđ ipſa iuſtitia legalis ẽ determinata ṽtus hñs ſpeciem ex hoc ꝙ intẽdit ad bonũ cõe.

q Uerim⁹ aũt eã que i parte ṽtutis ⁊c̃. Poſtq̃ꝫ phus oſtẽdit qualiter ſit iuſtitia legalis q̃ ẽ cõis ṽt⁹.hic oñdit ꝙ p̄ter eã ẽ quedã particularis iuſtitia. Et circa hoc tria facit.Primo ꝓponit ꝙ intendit.Secũdo oñdit ꝓpoſitũ.ibi.Signũ autẽ ⁊c̃..Tertio epilogat que dicta ſunt.⁊ oſtẽdit q̃ reſtãt dicẽda.ibi.Quod quidã igit̃ ſunt iuſtitie ſil̃es ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ cuʒ iuſtitia legalis ſit cõis ṽtus vbi eã nũc principaliter queremus ſʒ illã q̇ ẽ pars toti⁹ ṽtutis ſicut q̇dã pars.ṽt⁹ n.ẽ quedã talis iuſtitia ſicut dominis ꝯuenit ⁊ ſilr̃ etiã intendimus de iuſtitia particulari.

Deiñ cũ dicit.Signũ aũt ⁊c̃.oñdit ꝓpoſitũ Et circa h̃ duo fac̃. Prĩo oñdit ꝙ p̄t iuſtitiã legalis que ẽ oĩs ṽt⁹ eſt quedã iuſtitia que eſt ꝑticularis ṽt⁹. Secũdo aſſigñt rõeʒ q̃re i noĩe iuſtitia legali.ibi. Uniuoca qm̃ diffinitio ⁊c̃.

Circa qđ ꝯſiderandū ē. quod ad oſtēdendū
eē quādā iuſtitiā q̄ ē particularis virtus aſſu-
mit ꝓbādū ꝙ ē quedā iuſtitia q̄ ē ꝑticularis
malitia. nā ſupra dictū ē ꝙ habitꝰ ex ꝯtrarijs
manifeſtāt. Inducit autē ad hoc tres rōnes.
Quarū prima ſumit ſm ſepatōeꝫ iniuſtitie ab
alijs malitijs ⁊ ecōuerſo ex quo pꝫ ꝙ iīuſtitia
ē q̄dā particularis malitia ab alijs diſtincta.
dicit ergo qđ hoc ſignū huius quod ſit q̄dam
particularis iuſtitia ⁊ iniuſtitia. qꝛ ille q̄ opat
ſm alias ꝑticulares malitias facit q̄d iniuſte
ſm iniuſtitiā legalē. nō tñ facit amore vt. ſ. ali
quid accipiat de alieno ſicut cū aliquis miles
abijciat clipeū ī bello ꝓpter timiditatē vel qui
alicui obprobriat ꝓpter irā vł q̄ nō ꝓſtitit au
xiliū amico ſuo ī pecunijs ꝓpter viciū illibera
litatis. ⁊ ſic aīe malitie pñt eē ſine auaritia q̄
ſpālis ī iuſtitia. qñqꝫ. n. ē ecōuerſo ꝙ aliq̄s pec
cat per auaritiā tollēdo aliena ⁊ tñ nō peccat
ſm vnā aliquā aliaꝝ malitiarū neqꝫ ſm oēs ⁊
tñ peccat ſm quandā malitiā. ꝙ pꝫ. qꝛ ꝓpter
hoc vituperat. ⁊. q. iniuſtꝰ. vñ pꝫ quod ē q̄daꝫ
iniuſtitia q̄ ē pars vtutis. ſicut q̄daꝫ ſpālis vtꝰ.
⁊ ſic etiā pꝫ quod ē quoddā iniuſtū ꝙ ē pars
iniuſti legalis. ꝙ eē iniuſtū. Secūdā rōeꝫ po
nit ibi. Ad hoc ſit q̄dam ⁊c̄. quē ſumit ex ordi
ne ad finē. manifeſtū ē. n. quod ſi actꝰ vicij. vł
malitie ordinet ad aliū finē indelictū ex hoc
ipſo ſortit quādā nouā ſpēm malitiē. ſic ergo
aliq̄s q̄ adulteriū cōmittit cā lucri nobis ſpoli
et mulierē vel qualitercūqꝫ ab ea accipiat. cō
uenit etiā qñqꝫ qđ aliquis abſolute adulteriū
cōmittit ꝓpter cōcupiām nō quidē vt lucret
ſed magis apponit de ſuo ⁊ in rebꝰ ſuis patit
iacturā. talis ꝓprie videt eē luxurioſus per ſe
loquēdo. qꝛ nō intēdit luxurie finē. ſed magis
videt eē iniuſtꝰ qꝛ ꝓpter lucrū ꝯ iuſtitiā fec̄.
ſic ergo patꝫ ꝙ iniuſtitia ē quedā ſpālis mali
tia. Tertiā rōem ponit adhuc circa alias q̄daꝫ
⁊c̄. ſumit ꝑ cōpatōem ad iuſtitiā legalē. ſicut
n. nihil eſt in genere ꝙ nō ſit in aliqua ſpecie.
ita oē ꝙ ſit ſm iuſtitiā legalē reducit ad quā
dā ꝑticularē malitiā ſi aliquis fecit ꝯ iuſtitiā
legalem mechādo hoc refert ad viciū luxurie
ſi autē aliquis miles in bello derelinq̄d ducē
exercitꝰ inducit hoc ad malitiā timiditatis
ſi autē inordinate ꝑcuſſit ꝓximū hoc reducit
ad malitiā ire. ſi vero aliquis inordinate lucra
tus ē ſubripiēs aliena hoc nō reducit ad ali-
quā aliā malitiā. ſed ad ſolā iniuſtitiā. vñ reli-
quit ꝙ ſit quedā iniuſtitia particularis ꝓter
aliā iniuſtitiā q̄ ē ī tota malitia. ⁊ eadē rōe ē
alia iuſtitia particularis pꝛter iuſtitiam lega
lis que ē tota vtus. Deinde cū dicit. Uniuo
ca ⁊c̄. oſtēdit qualiter particularis vtus etiaꝫ
iuſtitia noīet. Et circa hoc duo facit. Primo
n. aſſignat rōem huiꝰ ex cōuenientia particu
laris iuſtitie cū legali. Secundo oſtēdit dr̄iaꝫ
inter ea. ibi. Si hoc quidē ⁊c̄. dicit ergo p̄mo
quod iuſtitia particularis ē vniuoca. i. conue
niēs in noīe cū legali. Secūdo oſtēdit dr̄iam
inter ea. ⁊ hoc iō qꝛ cōueniunt in diffinitiōe
ſm idē genꝰ inquātū. ſ. vtraqꝫ ē ī eo ꝙ ē ad al
terū. licet iuſtitia legalis attēdit in ordine ad
aliud quod ē bonū cōe. iuſtitia autē particu-
laris ordinat ad alterū ꝙ ꝑtinet ad aliquā ꝑ-
ſonā priuatā. Deinde cū dicit. Sed hoc qui
dam ⁊c̄. oſtendit dr̄iam vtriuſqꝫ iuſtitie ex
parte materie. ⁊ dicit ꝙ iuſtitia particularis
ē circa illa ſm que attēdit cōicatio int̄ hoīes
ſicut honor ⁊ pecunia ⁊ ea que pertinēt ad ſa
lutē vel diſpēdiū corporis. ⁊ circa alia hiꝰ eſt
particularis iuſtitia nō ſolū circa res exterio-
res. ſed propter delectatōem que cōſequit ex
lucro ꝑ quod. ſ. aliq̄s accipit aliena vltra quaꝫ
debeat: ſed iuſtitia legalis ⁊ iniuſtitia eſt vlr
circa totā materiā moralem qualitercūqꝫ pōt
aliquis circa aliquid dr̄ ſtudioſus vel vitupe-
roſus. Deinde cū dicit. Que quidā ergo ⁊c̄.
epilogat que dicta ſunt. ⁊ oſtēdit ꝙ reſtat di
cendū. ⁊ primo ꝓponit hoc in generali. ſecun
do reſumit ī ſpeciali. ibi. Determinatū ē vtiqꝫ
⁊c̄. dicit ergo primo ꝙ manifeſtū ē ex p̄miſſis
qđ ſint plures iuſtitie. ſ. legalis ⁊ equalis. ⁊
quod ꝑ iuſtitiā legalē que ē tota vtus ē q̄daꝫ
alia particularis iuſtitia ſꝫ que ⁊ qualis ſit po
ſterꝰ determinādū ē. Deinde cū dicit. De-
terminatū eſt vtiqꝫ ⁊c̄. oſtēdit in particulari
q̄d ſit dictū. ⁊ quid reſtat dicendū. ⁊ p̄mo re-
ſumit hoc quod dictū ē de diuiſione iuſtitie
⁊ iniuſtitie. ⁊ dicit quod determinatū eſt qđ
iniuſtū dicit illegale ⁊ inequale. Secūdo. ibi.
Scđm quidā igit ⁊c̄. reſumit qđ dixit. ſ. ꝙ ſic
duplex ē iuſtū ita duplex ē iuſtitia. ⁊ dic̄ ꝙ ſꝫ
iniuſtū illegale ē quedam iniuſtitia de qua ſu
pra dictū ē q̄ ē oīs malitia. ⁊ ſimilit̄ ſm iuſtū
legale ē quedā iuſtitia legalis q̄ ē oīs virtus.
ſed qꝛ iniuſtū inequale. ⁊ iniuſtū illegale non
ſunt penitꝰ idem ſed alterū ſe habet ad alterū
vt ꝑs ad totū. ita. ſ. qđ oē iniuſtū ineq̄le ē iq̄le
nō ſunt penitꝰ idē illegale. ſed nō cōuertit. et
iterū omne iniuſtū ſe habet vt in plus eſt ine-
quale. ſed nō cōuertit. qꝛ eſt etiā quedaꝫ iniu-
ſtitia illegalis in hoc quod ē habere minꝰ de
malo. quia inq̄ꝫtū vnū iniuſtū ē pars affectuꝫ
iniuſti. ⁊ nō ſunt penitus idem. iō ſilr iniuſti-
tia que dr̄ inequalitas. nō eſt penitꝰ idem cū
iniuſtitia illegali. ſed cōpat ad ipſum vt pars
ad totū. ⁊ ſimilit̄ iuſtitiā equalitatis cōparat
ad iuſtitiā legalē. Tertio ibi. Ita qđ de ea ⁊c̄.
oſtēdit de qua horū ſit agendū. Et circa hoc
tria facit. Primo dicit quid agendū ē in frau
dem iuſtitie particulari. ſimiliter de iuſto ⁊ ī
iuſto particularit̄ dicto. Secūdo ibi. Secūdū
quidā igit ⁊c̄. oſtēdit quod nō eſt hic agēdū
de iuſtitia legali. ⁊ dic̄ qđ dimittēda ē ad p̄ñs
iuſtitia legalis q̄ ordinat ſm totam virtutem
inquātum ea pertinet vna virtutis ad aliam
⁊ ſilr dimittēda eſt iiuſticia ei oppoſita inq̄ꝫtū
ad eā ꝑtinet vſus totiꝰ malicie. Manifeſtū ē. n.
quō debeat determinari id quod dicit iuſtum
vel iniuſtū. ſm huiſmodi iuſticiam vel iniuſticiā
quia ea ſunt que determinant lege. maior enim
ꝑs legalium preceptoꝝ precipiunt ſm quod cō-
uenit toti virtuti. inquantum. ſ. lex precipit vi-
uere ſm vitam q̄ꝫ virtutem: ⁊ ꝓhibet viuere ſm
quācunqꝫ maliciam. ſunt quedā leges determi-
nate que nō ꝑtinent directe ad vſum alicuiꝰ vir
tutis: ſed ad aliquam diſpoſitionē exterioꝝ bo-
noꝝ. Tertio ibi. Factiua autēꝫ totius ⁊c̄. mouet
quandā dubitationē. eſt enī ꝙ illa que ſunt le-
ge poſita ſunt totius virtutis ſm ſuam diſcipli-
nam qua inſtruit homo in ordine ad bonuꝫ cō
mune. eſt autē quedam alia diſciplina ſm quaꝫ
inſtruit homo ad actus vtutis ſm quod compe
tit ſingularit̄ ſibi. ſ. ad ꝓpoſitum bonum inquā-
tum ꝑ hoc homo efficitur bonus in ſeipſo. pōt
ergo eſſe dubitatio vtꝝ huiuſmodi diſciplina
ꝑtineat ad politicam vel ad aliquā aliam ſciam
⁊ hoc dicit. poſterꝰ eē determinandū. ſ. in libro
politice oſtendit. ꝙ non eſt idem ſimplr̄ eē viꝝ
bonū ⁊ eſſe ciuem bonum ſm quācunqꝫ poli-
ticam. ſunt enī quedā politice. nō recte ſm q̄s
aliquis pōt eſſe ciuis bonus qui nō eſt vir bonꝰ
ſed ſm optimā politicaꝫ nō eſt aliquis ciuis bo
nus: qui nō ē vir bonus.

Ius autē que ſm ꝑteꝫ ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phs
diſtinxit iuſticiam ꝑticulareꝫ a iuſticia
legali. hic incipit de iuſticia particulari
determinari p̄miſſa legali. Et diuidit in ꝑtes du
as. In p̄ma determinat de iuſticia particulari ī
cōmuni per compationē ad ꝓpoſitum obiectū
In ſcđa ad ſubiectum applicando. ibi. Quia āt
iniuſtum facientē ⁊c̄. Circa primum duo facit.
Primo diuidit iuſticiam ꝑticularē. Scđo qua-
liter in ea acccipiat mediū. ibi: Quia autē ⁊ iniu
ſtus inequaliter ⁊c. Circa primū tria facit. pro-
ponit vnam ſpēm particularem iuſticie. ⁊ dicit
ꝙ vna ſpēs eius. ⁊ ſilr iuſti ꝙ ſm ipſam dicitur
eſt illa que cōſiſtit in diſtributionibus aliquoꝝ
cōmunium que ſunt diuidenda inter eos q̄ cō-
municant ciuili cōmūicatione: ſiue ſit honor: ſi-
ue ſit pecunia vel quicquid aliud ad bona exte-
riora pertinens: vel etiā ad mala ſicut labor ex-
penſe ⁊ ſimilia. ⁊ hoc ꝑtineat ad particularem
vt ſ̄ dictum eſt. Scđo ibi. Una autē ⁊c. ponit
ſecūdā ſpēm ꝑticularis iuſticie. ⁊ dic̄ ꝙ vna alia
ſpēs particularis iuſticie eſt que cōſtituit recti-
tudinē iuſticie in ꝯmutationibus ſm quas trāſ
fert aliquid ab vno in alteꝝ. ſicut prima ſpecies
iuſticie attendabat ſm quod transfert aliquid
a cōi ad ſingulos. Tertio ibi. Huiuſmodi autēꝫ
partes ⁊c. ſubdiuidit iuſticiaꝫ cōicaturā ſm dif-
ferentiā cōmutationū. Et hoc duplr̄. Prīo eniꝫ
dicit ꝙ iuſticie cōmutatiue ſunt due ꝑtes: eo ꝙ
duo ſunt genera cōmutationū. quedā enī ſunt
voluntarie. quedā inuoluntarie. dicunt autem
voluntarie ꝓpter hoc ꝙ principiū cōmutatiōis
ē voluntariū ex vtraqꝫ ꝑte: ſicut pꝫ in venditiōe
⁊ emptione: quibus vnus transfert dominium
rei ſue in alteꝝ ꝓpter precium inde acceptū: ⁊ ī
mutatione ſm quaꝫ aliquis tradit rem ſuā alte
ri: vt equale recipiat: ⁊ in fideiuſſione per quaꝫ
aliquis voluntarie ſe cōſtituit debitorem ꝓ alio
⁊ in vſu quo aliquis vſum rei ſue alteri gratis
cōcedit reſeruato ſibi dominio rei. ⁊ in diſpoſiti
one per quā. ſ. aliquis deponit reꝫ ſuā apud aliū
in cuſtodiam. ⁊ in cōductione per quaꝫ aliquis
vſuꝫ rei aliene accipit pro precio. Scđo ibi. In-
uoluntariaꝝ ⁊c. ſubdiuidit alteꝝ membꝝ cōmu
tationū. ⁊ dicit ꝙ inuolutariaꝝ cōmutationum
quedā ſunt occulte ſicut furtum: quo accipit a-
liquis rem alterius eo inuito. mechia. i. adulteriū
quo aliquis occulte accedit ad vxorem alterius
veneficium. qñ. ſ. aliquis occulte alteri venenuꝫ
ꝓcurat: vel ad occidendū: vel ad ledendū quali-
tercunqꝫ. vnde ⁊ magis venifici dicunt inq̄ꝫtū
ꝑ aliqua malicia occulte homicidium ſiue no-
cumēta ꝓcurāt. paragogia. i. deriuatio vel dedu
ctio: puta cū aliq̄s occulte dirigit aquā alterꝰ ad
alium locum. ſerui ſeductio cum aliquis. ſ. ſeruū
alterius ſeducit: ut a dño ſuo fugiat. doloſa oc-
ciſio: q̄. ſ. ſit ꝑ vulnera fraudulent̄ illata. falſuꝫ te
ſtimoniū quo. ſ. aliq̄s vitatē occultet mendacio
Hec āt violent̄ quedā. quedā ſunt inuoluntarie
cōmutationes que fiunt ꝑ violentia in ꝑſonam
vberando: vel ligando: vel occidendo: ſiue etiaꝫ
vi: puta rapiendo bona: vel orbando parentes
per occiſionē filioꝝ. etiam inferat violentia per
infamiā: qđ fit accuſando ⁊ iniurias ſiue cōtu-
melias irrogando. Eſt enī cōſiderandū ꝙ vo-
luntarium ⁊ inuoluntariū in cōmutationibꝰ di
uerſificat iuſticie ſpēm: qꝛ in cōmutationibꝰ vo
luntarijs fit ſubtractio ſolius rei: quā oporteat
recōpenſari ſm equalitatē iuſticie. In cōmuta-
tionibus autē inuoluntarijs fit etiā quedā iniu
ria: vnde raptor nō ſolum cōpellit reddere rem
quā rapuit: ſed etiā vltra puniri: ꝓpter iniuriam
quā intulit. Et qꝛ inuoluntariū eſt duplex. ſ. per
violentiā ⁊ ꝑ ignorantiā: vt ī tertio dictum ē. iō
inuoluntarias cōmutationes diuidit in occul-
tas: quaſi ꝑ ignorantias factas. ⁊ in eas q̄ mani
feſte per violentiā fiunt. Deinde cum dicit.
Quia autē iniuſtus ⁊c̄. oſtendit qualit̄ mediuꝫ
in p̄dictis accipit. Et circa hoc duo facit. Prīo
oñdit quō iuſtū ſit medium. Scđo quō iuſticia
ſit medium ibi. Determinans autē his ⁊c̄. Circa
primū duo facit. Prīo oñdit quō determiet iu
ſtū in medio exñs ſm vtrāqꝫ iuſticiā. Scđo ex
cludit errorē. ibi. Ur aūt aliq̄bꝰ ⁊c̄. Circa p̄muꝫ
duo. f. Prīo oñdit quō accipiat iuſtū ī medio
ſm iuſticiā cōmutatiuā. ibi. Reliqua āt vna ⁊c̄.
Circa primū duo facit. Primo ꝓbat ꝙ mediū
iuſticie diſtributiue accipiat ſm quandā ꝓpor
tionabilitatē. Secūdo oſtendit qualis ſit illa ꝓ
portionabilitas: ineſt ḡ iuſtū ꝓportionabile. Et

circa primũ duo faci t. Primo oſtendit ꝓpoſitũ
ex ipſa rõne iuſticie. Secũdo ex rõne dignitatis
ibi. Adhuc ex eo ꝛc̃. Circa primũ duo facit. Pri
mo oñdit ex ipſa rõne iuſticie: ꝙ iuſtũ ſit quod/
dam mediũ. Secundo oñdit ꝙ ſit medium ſm
aliquã ꝓportionabilitatẽ. ibi. Eſt aũt equale ꝛc̃
Dicit ergo ꝑmo ꝙ ſicut ſ̃ dictuꝫ ẽ iniuſtus eſt
inequalis: ꝛ iniuſtũ ẽ inequale: ꝛ ſm plus ꝛ ſm
minus. in quibuſcunqꝫ aũt ẽ plus ꝛ minns ibi
oportet accipere equale. equale ẽ medium int̃
plus ꝛ minus. vnde in quibuſcũqꝫ ẽ inuenire e/
qualitatẽ: ibi eſt inuenire medium. pꝫ ergo ꝙ ſi
iniuſtũ ẽ quoddam inequale. ꝛ iuſtũ ẽ quoddẽ
equale. ꝛ hoc etiã abſqꝫ vlla rõne ꝓcedente. eſt
autẽ oĩbus manifeſtũ ꝙ. ſ. iuſtũ ẽ quoddã eq̃le
quia ergo equale ẽ medium inter plus ꝛ minuſ
vt dictum ẽ. conſequens ẽ ꝙ iuſtũ ſit quoddaꝫ
mediũ ſm aliquã ꝓportionabilitatẽ. Et ad hoc
probandũ aſſumit ꝙ equale ad minus cõſiſtit
in duobus: inter que cõſideraẗ equalitas. Cum
ergo iuſtũ ſit ꝛ medium ꝛ equale. oꝫ quidem ꝙ
inquantũ eſt iuſtũ ſit aliquid ꝛ per reſpectũ ad
alteꝝ: vt pꝫ ex ſupradictis inquãtum ẽ equale ſit
in quibuſdã rebus. ſcðm ꝙ. ſ. attẽdet equalitas
inter duas ꝑſonas. ꝛ ſic ꝙ ſi conſideremus iu/
ſtum inquantũ ẽ medium inter duo que ſunt
plus ꝛ minus inquantuꝫ eſt equale: oꝫ ꝙ ſit du
arum reꝝ: ſed inquãtum ẽ iuſtuꝫ oꝫ ꝙ ſit aliquo
rum ad aliquos alios: quia iuſticia ad alteruꝫ ẽ
plus aut minus ſunt que reſpiciunt iuſticiã. ſm
qð eſt medium vult quedã extrinſeca: ſed duas
res in duas perſonas reſpicit: quaſi extrinſeca.
in quibus. ſ. conſtituiẗ iuſticia. ſic ergo patet ꝙ
neceſſe eſt multum ꝛ minus in quattuoꝛ conſi
ſtere. duo enĩ ſunt hoĩes quibus obſeruaẗ iuſti
cia. due ſunt res: in quibus eis iuſticia ſit. ꝛ oꝫ
ad rõnem iuſticie ꝙ ſit eadem equalitas perſo/
naꝝ quibus ſit iuſticia ꝛ reꝝ in quibus ſit: vt ſcꝫ
ſicut ſe habent res ad inuicem: ita ꝛ perſone ali
oquin nõ habebunt equalia ſibi: ſed ex h̃ fiunt
pugne ꝛ accuſatiões: qñ ſit iuſticia ꝑtermiſſa: qꝛ
illis equalẽ nõ recipiunt equalia in diſtributio/
ne bonoꝝ cõium. vel nõ equalibus danẗ equa
ſtipendia vel equalr̃ laborantibus danẗ inequa
lia. ſic pꝫ ꝙ medium diſtributiue iuſticie accipi/
tur ſm ꝓportionabilitatẽ quãdã. Deinde cũ
dicit. Ad hunc ex eo ꝛc̃. oñdit idem ſm rõnem
dignitatis ꝛ ꝙ etiã ex rõne dignitatis. Mani/
feſtũ ẽ ꝙ iuſtum conſiſtit in quadam ꝓportio
nabilitate. ſic enim aliquid dr̃ eſſe iuſtum in di
ſtributionibus inquantum vnicuiqꝫ datur ſm
dignitatẽ prout cuiqꝫ dignum ẽ dari in quo de
ſignatur ꝓportionabilitas quedam: vt. ſ. ita h̃
ſit dignum vni: ſicut ꝛ ẽ dignum alteri. non tñ
dignitatem diſtributionis omnes ſm idem at/
tendũt: ſed in democratica politicia. ſ. ĩ qua oẽs
dominanẗ: attendiẗ dignitas ſm libertatem: qꝛ
enim plebei ſunt alijs equales in libertate. ideo
reputant dignum eſſe vt equalr̃ eis diſtribuaẗ
ſed in oligarchia politicia in qua aliq̃ pauci prin
cipanẗ menſuratur dignitas ſm diuitias vel ſꝫ
nobilitatẽ generis: vt. ſ. illi qui ſunt excellentio/
res genere vel diuitijs plus habeant de bonis
rõnibus. ſed in politica ariſtocratica in qua ali/
qui principanẗ: vt ꝓpter virtutẽ menſuraẗ di/
gnitas ſm virtutẽ: vt. ſ. ille qui plus habeat: qui
plus abundat in virtute. ꝛ ſic patꝫ ꝙ medium
iuſticie diſtributiue accipitur ſm proportiona/
bilitatem.

e Sit ergo iuſtum proportionabile ꝛc̃.
Poſtꝙ phs oñdit ꝙ medium iuſticie
diſtributiue accipiẗ ſm ꝓportionabili
tatem quod de hoc oñdit ſm quã ꝓportiona/
bilitatem accipiẗ ꝛ quõ. Et circa hoc duo facit.
Primo oñdit quõ iuſtũ accipiaẗ ſm quandam
ꝓportionabilitatẽ accipiẗ. Scðo oñdit quõ in
iuſtum preter illam ꝓportionabilitatẽ accipiaẗ
ibi. Multum quidem igiẗ ꝛc̃. Circa primũ tria
facit. Primo premittit quedã de ꝓportionabi
litate in cõi. Secũdo oñdit quõ iuſtum in pro/
portionabilitate quadam cõſiſtit. ibi. Eſt auteꝫ
ꝛ iuſtũ in quattuoꝛ ꝛc̃. Tertio oñdit qualis ſit
ꝓportionabilitas: ſm quam attendiẗ iuſtum in
diſtributiua iuſticia. ibi. Uocauit autẽ talis ꝛc̃.
Circa primũ ꝑmittit duo. quoꝝ primũ ẽ ꝙ non
incõuenienter iniuſtũ dr̃ eſſe ſm ꝓportionabi
litatẽ: qꝛ ꝓportionabilitas nõ ſolum inuenitur
in numero vnitatum: qui ẽ numerus ſimplr̃: ꝛ
h̃ vocauit numerus monadicus. ſed vlr̃ inueni
tur ꝓportionabilitas in quibuſcunqꝫ inuenitur
numerus: ꝛ hoc ideo: qꝛ ꝓportionabilitas nihil
aliud ẽ q̃ꝫ equalitas ꝓportionis. cum. ſ. equalem
ꝓportionem hoc ad hoc: ꝛ illud ad illud. Pro/
portio nihil ẽ aliud q̃ꝫ habitudo vnius q̃titatis
ad aliam. Quãtitas autẽ hꝫ rõnem menſure: q̃
ꝑmo quidem inueniẗ in vnitate numerali. ꝛ ex
inde diuidaẗ ad oẽ genus quantitatis: vt patet
in quarto meth̃. Et iõ numerus ꝑmo quidem
inueniẗ in numero quantitatũ vnitatũ ꝛ eadẽ
dirigaẗ ad oẽ aliud quãtitatis genus quod ſm
rõnem menſuraẗ. Secundũ ponit. ibi. Et in q̃t/
tuoꝛ minimis ꝛc̃. ꝛ dicit. ꝙ oĩs proportionabili
tas ad minus cõſiſtit in quattuoꝛ. Eſt enim du/
plex proportionabilitas. vna quidẽ diſiuncta. ꝛ
alia cõtinua. Diſiuncta quidẽ ꝓportionabilitas
ẽ equalitas duaꝝ ꝓportionuꝫ nõ cõuenientiuꝫ
in aliquo termino. cum ergo oĩs ꝓportio ſit int̃
duo. Manifeſtũ ẽ ꝙ ꝓportionabilitas diſiun
cta in quattuoꝛ terminis cõſiſtit: vt ſi dicã ſicut
ſe hꝫ ſex ad tria: ita ſe hꝫ decẽ ad quiqꝫ. vtrobiqꝫ
enĩ dupla ꝓportio. cõtinua autẽ ꝓportionabi/
litas ẽ eq̃litas duaꝝ ꝓportionũ ꝯueniẽtiũ ĩ vno
t̃io. puta ſi dicã ſic̃ hñt octo ad q̃tuoꝛ: ita ſe hñt
q̃tuoꝛ ad duo vtrobiqꝫ ẽ dupla. In hac igiẗ cõ
tinua ꝓportiõabilitate ſunt quattuoꝛ termini
inquãtum. ſ. vtimur vno termino: vt dun vnuꝫ
terminũ bis dicendo. ſ. in vtraqꝫ proportione
vt ſi dicã: ſic̃ ſe hñt octo ad. iiij. ita q̃tuoꝛ ad. ij.
vtrobiqꝫ ẽ dupla. In hac igiẗ continua ꝓpor/
tionabilitate ſunt q̃tuoꝛ termini inq̃ꝫtũ vtimur
vno t̃mĩo: vt vnũ terminũ bis dicendo. ſ. ĩ vtꝗꝫ
productiõe: vt ſi dicã que ẽ ꝓportio a puta. viij
ad q̃tuoꝛ. eadẽ proportio b ad c. i. quattuoꝛ ad
duo. ſic g̃ b dr̃ bis: vñ quãuiſ b ſit vnũ ſubiecto
qꝛ tñ accipiẗ: vt duo erãt quattuoꝛ ꝓportiona/
ta. Deinde cum dicit. Eſt autẽ ꝛ iuſtũ. oñdit
quomodo proportionabilitatẽ medium diſtri/
butiue iuſticie accipiaẗ. ꝛ dicit ꝙ ſicut ꝓportio
nabilitas ita ꝛ iuſtũ ad minus in quattuoꝛ ĩue/
nitur in quibus attendiẗ eadẽ ꝓportio: q̃. ſ. ean
dem proportionẽ dicunẗ res que diſtribuũtur
ꝛ ꝑſone quibus diſtribuunẗ. ſic ergo a vn⁹ ter
minus: puta due libre b aũt ſit vna libra ſex aut
ſit vna ꝑſona. puta ſortis qui duobus dieb⁹ la/
borauit: ſicut ergo ſe hꝫ a ad b ita ſe hꝫ ſex ad d:
qꝛ vtrobiqꝫ inueniẗ turpis ꝓportio. g̃ ꝑmutati
ui ſic̃ ſeptẽ ſe hꝫ ad ſex: ita ſe hꝫ b ad d. quecũqꝫ
aũt ſunt adinuicẽ ꝓportionabilia ſunt ſicut in
ꝑdicto exẽplo: ſic̃ ſe hꝫ decẽ ad q̃nꝫ: ita ſex ad q̃t
tuoꝛ. g̃ cõmutatim ſicut ſe hꝫ decẽ ad ſex: ita ſe
hꝫ quinqꝫ ad quattuoꝛ: vtrobiqꝫ ẽ ſex q̃ quarta
proportio. ſic ergo ꝑmutati erit veꝝ dicere ꝙ ſic̃
ſe hꝫ a ad g. i. due libre ad eũ. qui duobus dieb⁹
laborauit. ita b ad d. i. vna libra ad eũ q̃ vno die
laborauit. Etiã ẽ in talibus cõſiderandũ ꝙ ĩ his
que ſic ſunt ꝓportionabilia. que ẽ propoſito v/
nius ad alteꝝ: eadẽ ẽ proportio totius ad totuꝫ
puta ſicut que ẽ proportio decẽ ad octo: eadeꝫ
proportio quinqꝫ ad quattuoꝛ. ſequiẗ vltimum
qð que ẽ proportio decẽ ad octo: ꝛ quinqꝫ ad
quattuoꝛ: eadẽ ſit proportio decẽ ad quinqꝫ: ſiẗ
acceptorum que ſunt decẽ ad ſex: ꝛ quattuoꝛ
ſ. accepta que ſunt duodecẽ: qꝛ h̃ ſex ad quattu
oꝛ. vnde in ꝓpoſito ſequiẗ ꝙ ſicut ſe hꝫ iſta res
ad iſtam ꝑſonam: ita ſe hꝫ illa ad illam ꝑſonam
ꝛ ita etiã ſe hꝫ entium ad totum. i. vtraqꝫ res ſiẗ
accepta ad vtrãqꝫ ꝑſonam ſimul acceptã. ꝛ hoc
ẽ: qꝛ diſtributio cõiungit. ꝛ ſi qua aliquis diſtri/
buendo res hoĩbus cõiungat iuſte facit. patꝫ g̃
ꝙ cõmutatio a cũ ſex. i. re dupla cum ꝑſona du
pla digniore: ꝛ b cũ d. i. dimidij cũ dimidio' ẽ iu
ſtum diſtributiuum: ꝛ tale iuſtũ ẽ mediũ. Iniu/
ſtum autẽ ẽ ꝑter hanc proportionabilitatẽ. pro
portionabile enĩ ẽ mediuꝫ inter exceſſum ꝛ de/
fectum: qꝛ ꝓportionabilitas eſt equalitas pro/
portiõis vt ꝛ ſit iuſtũ cũ ſit quoddam ꝓportio/
nabile ẽ medium. Deinde cum dicit. Uoca/
uit autẽ ea. ꝛc̃. oñdit qualis ſit ꝓportionabilitaſ
ſm quã hic iuſtũ accipiaẗ. Et circa h̃ duo facit
Primo dicit ꝙ ꝑdicta proportionabilitas que
attendiẗ ſm equalitatẽ ꝓportiõis a methaphi/
ſicis vocaẗ geometria in qua. ſ. accidit: qð ita ſe
hꝫ totum ad totum ſic altera ꝑtiũ ad aliũ: vt in
ꝑmiſſis dictum ẽ. nõ aũt hoc accidit in ꝓporti/
onabilitate ariſmetrica de qua ĩ diceẗ. Secũdo
ibi. Eſt aũt cõtinua ꝛc̃. ꝛ dicit ꝙ iſta ꝓportiona
bilitas nõ attendiẗ in iuſticia diſtributiua. non
põt eſſe cõtinua: qꝛ ex vna ꝑte ſũt res. ꝛ ex alia
parte ſunt ꝑſone. ꝛ ita nõ põt accipi aliquid q̃ſi
terminus cõis que ſit ꝑſona cui daẗ. ꝛ res que
datur. Deinde cum dicit. Iuſtum quidẽ igiẗ
ꝛc̃. agit de iniuſto in diſtributionibus. ꝛ dicit ꝙ
qꝛ iuſtũ ẽ proprie rõnabile. ſequiẗ ꝙ iuſtũ ſit vl̃
in plus vel in minus q̃ꝫ exigat equalitas ꝓpor/
tionis: vt pꝫ in ipſis opib⁹ iuſte vel iniuſte diſtri
butionis. ille eñꝫ qui iniuſte facit circa bona pl⁹
accipit ſibi. qui aũt iniuſta patitur hꝫ minus. in
malis autẽ ẽ ecõuerſo: qꝛ minus malum habet
rõnem boni per compationẽ ad maius malum
minus enĩ malum ẽ magis eligibile q̃ꝫ mai⁹ ma
lum. vn ũquodqꝫ eligiẗ ſub rõne boni. ꝛ iõ illud
quod magis hꝫ rõnem maioris boni. ſit igitur
quinta ſpẽs iuſticie que dicta ẽ.

r Eliq̃ ãt directuuꝫ ꝛc̃. P⁹q̃ꝫ phs oñdit
quõ accipiaẗ mediũ ĩ iuſticia diſtributi
ua. h̃ oñdit quõ accipiaẗ mediũ ĩ iuſti/
cia cõmutatiua. Et cc̃ h̃ tria fac̃. Prĩo oñdit eẽ
quandã ſpẽm iuſticie ꝑter diſtributiuã. Scðo
oñdit differentiã h⁹ ad illam. ibi. Hoꝝ autẽ iu/
ſtum ꝛc̃. Tertio oñdit quõ accipiaẗ medium ĩ
hac iuſticie ſpẽ. ibi. Queãdmodũ linea ꝛc. Dicit
ergo ꝑmo ꝙ ꝑter predictã ſpẽm iuſticie que cõ
ſiſtit in deſtributionibus relinquiẗ vna que di/
rectiua in cõmutationibus tam voluntarijs q̃ꝫ
inuolũtarijs: Deinde cũ dicit. Hoc aũt iuſtuꝫ
oñdit differentiam huius ſpẽi ad premiſſa. Et
circa hoc duo facit. Primo ꝓponit quod intẽ
dit dicens ꝙ illud iuſtũ quod cõſiſtit in cõmu/
tationibus ẽ alterius ſpẽi a ſupradicto iuſto qð
cõſiſtit in diſtributionibus. Scðo ibi Diſtribu
butionum enĩ ꝛc̃. aſſignat differentiã. Et ꝑmo
reſumit quid ꝑtineat ad iuſticiã cõmutatiuam
ibi. In cõmutationibus autẽ ꝛc̃. dicit ergo pri/
mo ꝙ iuſtũ ſupradictum ſemꝑ ẽ diſtributiuum
cõium bonoꝝ ſm ſupradictã ꝓportionalitateꝫ
ſ. geometricã: que attendiẗ circa equalitatẽ ꝓ/
portionis. ꝛ hoc manifeſtat: qꝛ ſi genus pecũie
ciuitatis vel aliquoꝝ hominũ debeant diſtribui
in ſingulis. hoc erit ita faciendo: vt ſingulis deẗ
aliquid de cõi: ſm illam ꝓportionẽ ſm quam
ipſi intulerint in cõi. puta in negociationibus
quã aliquis poſuit in ſocietatẽ in tanto maiorẽ
ꝑtem accipit. ꝛ in ciuitatibus quãto aliq̃s plus
ſeruiuit cõitati tanto plus accipit de bonis cõi
bus: ꝛ ſic iuſtũ diſtributiuum cõſiſtit in hac ꝓ/
portionabilitate. ita iniuſtũ oppoſitum cõſiſtit
in hoc qð ꝑmittitur huius ꝓportionabilitatis
Deinde cum dicit. In cõmutationibus aũt.
oñdit quid ꝑtineat ad iuſticiam cõmutatiuam
Secundo manifeſtat per exemplum. ibi. Etenĩ
cum tñ h̃ quidem vulnereẗ ꝛc̃. Tertio infert q̃/
dam correlaria ex dictis. ibi. Quare q̃dẽ pluris
ꝛ minnoris ꝛc̃. Dicit ergo primo: ꝙ iuſtum qð
cõſiſtit in cõmutationibus in aliquo quidẽ cõ
uenit cũ iuſto diſtributiuo: ꝙ. ſ. iuſtũ ẽ equale: ꝛ
iniuſtũ inequale. ſed in hoc differunt ꝙ equale

in iuſticia ⁊ commutatiua non attenditur ſm
proportionabilitatē illam.ſ.geometriā que attē
debatur ī diſtributiuo iuſto:ſed magis ſm ariſ
metricam: que.ſ.attendit ſm equalitatē quāti-
tatis: ⁊ nō ſm equalitatē ꝓportionis ſicut geo
metria proportionis.ſex enī ſunt ariſmetrica ꝓ
portionabilitatem.medium ē inter octo ⁊ q̈t-
tuor. exceditur enim ab vno: ⁊ excedit alterum
duobus:ſed nō ē ꝓportio eadē ī.vj.nā ſex ſe h3
ad quattuor in ſex. ecōtrario vō ſm geometriā
ꝓportionabilitatē mediū excedit ⁊ excedit ſm
eandem proportionē:ſed nō ſm eandem quā-
titatē:ſicut enī ſex ē medium īter nouē ⁊ quat-
tuor. vtrobiq3 enī inuenit ſex quarta proportio
ſed nō eadē quantitas.nouē enī excedūt ſex in
tribus.ſex vō quattuor in duobus. ꝙ genus in
cōmutatiua iuſticia attēdat equale ſm ariſme-
tricam proportionē manifeſtat qō per hoc con
ſideraſ ibi diuerſa proportio perſonaꝝ.vel eni3
differt quātum ad iuſticiā cōmutatiuā ſi aliq̄s
bonus ꝑuauit per furtum vel rapinam aliquem
malum re ſua vel ecōuerſo. neq3 etiā differt ſi
bonus vel malus cōmiſit adulteriū:ſed lex attē-
dit ſolum ad differentia nocumēti:vt.ſ. qui pl⁹
nocuit plus recōpenſet cuiuſcunq3 conditionis
ſit: ⁊ ſic p3 ꝙ ſi vnum duoꝝ iniuſtū faciat: ⁊ alt̄
iniuſtū patiatur: ⁊ minus ledat. ⁊ alius ledatur
lex vtitur his quaſi equalibus quātūcunq3 ſunt
Iequales.vnde ⁊ iudex qui ē miniſter legis hoc
attētat:vt illud iniuſtū quo minus leſit aliu3 qō
h3 quandā inequalitatē reducat ad equalitate3
conſtituendo.ſ.equalitatē in ipſa quantitate re
rum:nō ſm ꝓportionem diuerſaꝝ perſonaru3.

Deinde cum dicit.Etenī cū hic ⁊c̄. manife-
ſtat per exemplum qō dixerat. Primo propo
nit exemplum.Scd̄o remouet quoddā dubiū
ibi.Dicit enī ut ſimplr̄ ⁊c̄. Primo enī ponit ex-
emplum de leſione perſonali in qua vnus ē ma
nifeſtū. ⁊ dicit ꝙ ſi duoꝝ vnus vulneret ⁊ aliuſ
percutiat:vel etiam alius occidat ⁊ alius mori-
atur diuerſa ē hec actio ⁊ paſſio inequalia:q2.ſ.
percutiens vel occidens h3 plus de eſtimato bo
no inquātum.ſ.impleuit voluntatē ſuam: ⁊ ita
videſ.q.ſ.in lucro. ille autē qui vulneraſ vel oc-
ditur habet plus de malo inquantum.ſ. ꝑuaſ
in cōitate vel vita ꝯ ſuam voluntatē: ⁊ ita vide
tur eſſe quaſi ī damno. ſed iudex tēdat hoc ad
equale detrahens a lucro ⁊ apponens damno
inquātum.ſ.aufert aliquid percutienti vel occi
denti cōtra ſuam voluntatem ⁊ exhibet in mo
dum vel honorem vulnerati vel occiſi. Dein-
de.cum dicit.Diciſ enim ⁊c̄.remouet quodda3
dubium quod poſſit oriri circa nomina lucri ⁊
damni. ⁊ dicit ꝙ vt ſimplr̄ loquimur lucrum ⁊
damnum dicunſ in talibus:quādo.ſ.aliquis h3
virtutem plus vel minus ⁊ proprie a ccipiuntur
hec nomina in bonis poſſeſſis.ſed in aliquib⁹
iſta nomina nō videnſ proprie competere:pu-
ta in iniurijs perſonalibus vt cum vnus ꝑcutit
⁊ alius percutiſ: ⁊ in hoc quoddā parumm pa-
titur:eo ꝙ non pōt circa menſurā accipi actio-
onis ⁊ paſſionis in huiſmodi iniurijs ꝑſonalib⁹
vt ſic id quod ē plus poſſet dici lucꝝ: ⁊ quod ē
minus poſſet dici damnum. ſed quādo paſſio
ē menſurata.ſ. ſm menſuram iuſticie, tunc id
quod ē plus vocatur lucrum: ⁊ id quod ē mi-
nus vocaſ damnum. Deinde cū dicit.Qua-
re pluris quidem ⁊c̄. infert duas cōcluſiones.
Primam quidem ex parte ipſius iuſti.Secūdā
ex ꝑte iudicis.ibi. Propter quod ⁊c̄. Dicit ergo
ꝑ̄mo: ꝙ quia iuſtum cōicatiuum ē quoddum
equale ſic quod ſit medium inter plus ⁊ minus
ita ꝙ lucrum ⁊ damnum ſe habeāt ſicut plus
⁊ minus diuerſimode cum in bonis ⁊ malis:
nam habere plus de bono: ⁊ minus de malo:
pertinet ad rōnem lucri. contrariū autē ꝑtinet
ad rōnem damni:inter que duo.ſ.lucrū ⁊ dam
num:medium ē illud equale quod dicimus iu-
ſtum.vnde ſequitur quod iuſtum ē mediu3 in-
ter damnum ⁊ lucrum.inde ē ꝙ homines du-
bitant refugium ad inuicem.quod idem ē ac ſi
refugerent ad id quod ē iuſtum.nam iudex de-
bet eſſe quaſi quoddam iuſtum animatum: vt
ſcilicet mens eius totaliter a iuſticia poſſideaſ
illi autē qui refugiunt ad iudicem interquerere
medium inter partes que litigant. ⁊ inde ē ꝙ iu
dices vocant medios vel mediatores: at ſi ipſi
attingunt mediu3. ⁊ in hoc ꝙ producit ad hoc
id quod iuſtum ſit.ergo patet ꝙ iuſtu3 de quo
nunc loquimur ē quoddam medium ꝙ iudex
qui determinat hoc iuſtum:medius ē inquan-
tum.ſ.conſtituit id quod ē equale inter partes
equales:aut medium ē inter plus ⁊ minus:vt ſ̄
dictum ē.

e St quemadmodum linea ⁊c̄. Poſtq̄3
phus determinauit inter iuſtu3 quod
ē directiuum:cōmutationu3: ⁊ iuſtum
diſtributiuum hic oñdit qualiter accipiatur me
dium in hoc iuſto quod ē iuſtum directiuum
cōmutationu3.Et circa hoc duo facit. Primo
oñdit propoſitum. Secundo manifeſtat origi-
nem horum nominum damnum ⁊ lucꝝ quib⁹
vſus ſumat.ibi. Venerunt autē ⁊ nomina ⁊c̄.
Circa primum duo facit. Primo oñdit quō in
ueniatur cōmutatiue iuſticie circa eaſdem res.
Secundo quomodo inueniatur circa res di-
uerſaꝝ actuum.ibi.Eſt autem ⁊ in alijs artibus
⁊c̄.Circa primum duo facit. Primo inducit ex
emplum ad oñdendu3 qualiter accipiatur me-
dium in cōmutatiua iuſticia.Secundo manife
ſtat quod dixerat.ibi.Si enī duob⁹ equalib⁹ ⁊c̄
Circa primum duo facit. Primo propoſitum
oñdendum.Secundo oñdit conuenientiā ex-
empli ex ipſo modo loquendi.ibi. Propter aūt
⁊ nomiatur ⁊c̄.Dicit ergo ꝙ ita iudex ad equa
litatem reducit ſicut ſi eſſet vna linea diuiſa in
partes equales:ille qui vellet ad equalitatem re
ducere;auferret a maiori parte id in quo exce-

dit medietatem totius linee: ⁊ apponet id mio-
ri parte:ita ꝙ medietas totius linee eſſet quedā
dica.i.regula vel menſura per quam inequalia
reducenſ ad inequalitatem. ⁊ ſic tamen totum
quod ē duoꝝ hominum diuiditur in tali dica.i
menſura.tunc dicunt ꝙ vnuſquiſq3 habet qō
ſuum ē inquantum.ſ. accipiunt equale quod ē
medium iuſticie exceditur ab eo qui habeat pl⁹
tantum excedit illum qui habet minus qō per-
tinet ad proportionabilitatem ariſmetricam:vt
ꝑ̄us dictum eſt. Deinde cum dicit. Propter
quod ⁊ nominatur ⁊c̄. manifeſtat exemplum
premiſſum ē conueniens per modum loquēdi
apud grecos: ⁊ dicit ꝙ quia medium hui⁹ iuſti
cie eſt medium: ſicut eſt quedam dica. inde
ē ꝙ ſicut iuſtu3 apud grecos vocatur archeon
ſicut ſi aliquis volens huiuſmodi nomina vari-
are dicat ꝙ dicaon ē iuſtum: ⁊ dicaſtes ē iuſt⁹
⁊ dicaſte iuſticia. Deinde cum dicit. Si eni3
due ⁊c̄.manifeſtat quod dixerat.ſ. ꝙ oporteat
ſubtrahere ab eo qui habet plus vel in quo exce
dit medietatem ⁊ apponere ei qui habet minuſ
Et ꝑ̄mo manifeſtat qō dictū ē. Scd̄o exponit
mētis ītentionē.ibi.Equalia in quibus ⁊c̄. Dic̄
ergo primo ꝙ ſi ſint duo equalia: quoꝝ vtrūq3
habet duas menſuras: puta duas palmas: aut
duos pedes: ⁊ medietas aufertur ab vno ⁊ ap-
ponatur alteri. Manifeſtū eſt quod illud qui-
dem cui apponitur ſuperexcedit alterum in du
obus:quia ea cui ſubtrahitur non remanet niſi
vnu3:illud cui ſuperadditur habet tres: ſed ſi id
quod ſubtrahitur ab vno non apponatur alte-
ri. Manifeſtum eſt ꝙ non erit exceſſus niſi in
vno per id cui nihil additur:nec ſubtrahitur in-
telligitur ipm mediu3 iuſticie:quia habet quod
ſuum ē:nec plus nec minus per id autē cui ad-
ditur:intelligitur ille qui minus habet. ſic ergo
pat3 ꝙ ille qui plus habet excedit mediū in vno
quod.ſ.eſt ſibi ſubtractum hoc.ſ.medio cogno
ſcemus: ⁊ quid debet auferre ab eo qui pl⁹ hēt
⁊ quid oportet apponere ei qui minus habet ꝙ
oportet auferre a maximo.i. ab eo qui plus hēt
in quo mediū ſuꝑexcedit. Deinde cum dicit.
Equales in quarum vna ſcribatur in terminis
aa.in alia bb.in tertia gg.linea ergo bb maneat
in diuerſa linea vō aa diuidatur per medium in
puncto duo auferaſ ergo a linea que ē aa vna
pars que eſt ae: ⁊ apponatur linee que ē gg: et
voceſ hoc appoſitum 8d ſic ergo patet ꝙ tota
linea ē de gt ſiue excedit eam que ē ae in 2 in
eo quod eſt gt ⁊ in eo quod ē gd: ſic p3 ergo ꝙ
id quod ē maximum excedit mediu3 in vno mi
nimum aūt in duob⁹ ad modū ariſmetrice ꝓ-
portionabilitatis. Deinde cum dicit.Et ī alijſ
⁊c̄.oñdit ꝙ illud quod dictum ē obſeruari o3 ī
cōmutatione diuerſoꝝ actuu3. deſtruerenſ ar-
tes ſi ille qui facit aliquod artificium nō patere
tur.i.nō reciperet pro illo artificio tantum ⁊ ta
le quantum ⁊ quale fecit:ideo oportet commē
ſurari oꝑa vnius artificis operibus alterius ad
hoc ꝙ ſit iuſta cōmutatio. Deinde cū dicit
Venerunt autem ⁊c̄.oñdit originem horu3 no
minuū damnū ⁊ lucꝝ. ⁊ dicit ꝙ iſta nomina ꝑ-
ueniunt ex cōmutationibus voluntarijs.in qui-
bus ꝑ̄mo vſus fuit talium nominū.cū enī aliq̄s
plus haberet cu3 ꝑ̄us habuerat dicebatur lucra
ri:quādo autē minus dicebatur damnari:ſicut ī
emptionibus ⁊ venditionibus: ⁊ in omnib⁹ alijs
cōmutationibus que ſunt licite ſm legem: ſed
quando aliqui nō plus neq3 minus habebāt eo
ꝙ a principio habuerant: ſed ipſam reportabāt
in equali quantitate per cōmutationem eorum
que attulerant tunc dicebanſ habere ea que eo
rum ſunt: ⁊ nihil lucrari: neq3 amittere. conclu-
dit autē vltimam concluſionem principaliter in
tentā. ex premiſſis enim patet ꝙ iuſtu3 de quo
nunc agiſ eſt mediū dāni ⁊ lucri neq3 amittere
cōcludit autē vltimū qō quide3 iuſtum nihil eſt
aliud q̄3 habere equalem cōmutationem. ⁊ pri-
mo ⁊ principalr̄ voluntatem: vt patet in eo q̄
iudice cogente reſtituit alteri quod plus hēbat.

v Idet autem aliquibus ⁊c̄. Poſt q̄3 phs
oñdit qualiter accipiatur medium in v-
traq3 iuſticie ſpē.hic excludit quanda3
falſam ſententiam circa acceptationē medij iu-
ſticie. Et circa hoc tria facit. Primo proponit
ſententiā erroneam. Secundo improbat eam.
ibi.Sed in cōmutationibus quidem ⁊c̄.Dicit ḡ
primo:ꝙ quibuſdam viſum eſt ꝙ vniuerſaliter
loquendo nihil aliud eſſet iuſtum q̄3 contra paſ
ſum;vt.ſ.aliquis patereſ ſm qō fecerat. Et hec
fuit ſententia pitagoricoꝝ qui determinabāt ꝙ
ſimpliciter iuſtum ē idem ꝙ contrapaſſum.

Deinde cum dicit Contra paſſum autem ⁊c̄
improbat predictam poſitionem. Et hoc duplr̄
Primo quidem quantum ad diſtributiuam iu-
ſticiam dicens ꝙ cōtrapaſſum nō congruit cir
ca iuſtum diſtributiuum. ⁊ huiuſmodi rō mani
feſta eſt. Juſtum enim diſtributiuum nō atten
diſ ſm ꝙ vnus duoꝝ quos o3 per iuſticiā equa
ri agit in alium vel patitur ab alio quod requiri-
tur ad rōnem cōpaſſi:ſed ꝙ aliquid contrariu3
bonoꝝ diſtribuatur vterq3 ſm equalitatem pro
portionis.Secundo ibi. Neq3 inderectiuum ⁊c̄
improbat predictam poſitionem quantum ad
iuſticiam cōmutatiuam.Et proponit primo qō
de hac iuſticia intendebat. ⁊ dicit ꝙ contrapaſ-
ſum nō cōgruit in omnibus modis circa iuſtu3
quod eſt directiuum cōmutationum quāuis illi
qui protulerunt predictam ſententiam hoc vo-
luerunt dicere ꝙ in cōmutationibus ſit idē iu-
ſtum quod contrapaſſum quod patet per hoc
ꝙ quidam legiſlator nomine radamantus in-
troduxit tale iuſtum:ꝙ ſi aliquis patiatur illa q̄
fecit recta vindicta. Secūdo ibi. Multis enim
in locis ⁊c̄. improbat quod dictum eſt duabus
rōnibus.circa quoꝝ primam dicit ꝙ in multis
locis talis vīdicta īuenit diſſonare vere iuſticie.

vt ſi aliquis in principatu cõſtitutus percuſſerit aliquã priuatã perſonã nõ requirit hoc iuſticia ꝙ princeps repercuciatur. ſed ſi aliquis ꝑcutiat ꝑncipẽ: oꝫ ꝙ nõ ſolũ repercutiat: ſed ꝙ grauius puniatur. Uidet autẽ hoc eſſe ꝯ id quod ph's ſ͂ dixerat ꝙ in iuſticia cõmutatiua nõ attenditur diuerſa conditio perſonaꝝ: ſed lex vtit omnibus q̃ſi equalibus. ſed attendẽdũ eſt ꝙ ibidem ph's dixerat ꝙ in cõmutatiua iuſticia lex attendit ſolum ad differentiã nocumẽti. Manifeſtũ ẽ aũt ꝙ quãdo nocumentũ attenditur circa ſubtractionẽ rei exterioris. puta pecunie nõ variatur quantitas nocumẽti ſm diuerſam conditionẽ perſone: ſed qñ eſt nocumentũ: tunc neceſſe eſt ꝙ quantitas nocumenti diuerſificet ſm conditionem perſone. manifeſtũ eſt enĩ ꝙ magis ẽ nocumentũ quando aliquis percutit principem ꝑ quod non ſolũ perſonam ipſius: ſed totam rem publicam ledit q̃ʒ ſi percutit aliquam priuatam perſonam. ⁊ ideo nõ competit iuſticie in talibꝰ ſimplr̃ cõtrapaſſum. Secundam rõnem ponit ibi. Adhuc inuoluntariũ ⁊c̃. ⁊ dicit ꝙ circa vindictas inferendas multum differt vtꝝ in naturam intulerit voluntarius aut inuoluntarius. ſ. ꝓpter ignorantiam vel vim aut metum. grauiꝰ enĩ debet vindicari ſi voluntarius peccauerit q̃ʒ ſi inuoluntarius. ⁊ hoc duplici rõne. Primo quidem quia in vindictis non ſolum attenditur ꝙ equalitas iuſticie reperiet per hoc ꝙ aliq̃s reſtituat alteri quod ei ſubtraxit: etiã ꝙ pro peccato cõmiſſo penam ſuſtineat. ⁊ propter hoc lege aliqui puniunt etiã pro peccatis pro quibus nulla in natura vel damnum alij irrogatur: ⁊ fur compellitur nõ ſolum reſtituere quod accepit ꝑ qđ equalitas iuſticie reintegrat. ſed etiam vlteriꝰ punitur pro culpa cõmiſſa. culpa autẽ aggrauatur vel diminuitur ex hoc ꝙ aliquis peccat volũtarius vel inuoluntarius. vnde grauiꝰ punitur voluntarius q̃ʒ inuoluntarius. Secũdo: qꝛ maior ẽ pẽa volũtarie peccãtis. iniuria enĩ addit exteriori nocumento: interior cõtemptus. Deinde cum dicit. Sed in cõmutationibus quidẽ ⁊c̃. oſtendit in quibꝰ ⁊ qualiter ſit veꝝ quod dictuʒ eſt. ſ. ꝙ cõtrapaſſum iuſtum ſit. Et circa h̄ tria facit. Primo oñdit ꝙ ꝯpaſſum oportet fieri in cõmutationibus ſm ꝓportionabilitatẽ. Scđo manifeſtat formã huius ꝓportionabilitatis. ibi Facit enĩ retributionẽ ⁊c̃. Tertio oſtendit quõ for̃ talis obſeruari poſſit. ibi. Propt̃ qđ oĩa cõꝓbabilia ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo ꝓponit quod intendit. Secũdo ꝓbat propoſitum. ibi. Per cõtrafacere enĩ ⁊c̃. Dicit ergo ꝙ in cõicationibus cõmutatis veꝝ eſt ꝙ tale eſt iuſtum qđ cõtinet in ſe cõtrapaſſuʒ. nõ quidẽ ſm equalitatem: ſed ſm ꝓportionabilitatẽ. videt autem hoc eſſe cõtra id quod ſupra dictum eſt: ꝙ. ſ. in cõmutatiua iuſticia. medium accipit nõ quideʒ ſm geometriã ꝓportionabilitatẽ quod cõſiſtit in equalitate ꝓportionis: ſed ſm ariſmetricam: que cõſiſtit in equalitate quãtitatis dicendum eſt autẽ qđ circa iuſticiã cõmutatiuã. ſemꝑ quidem oꝫ eſſe equalitatẽ rei ad rem: nõ tñ actiõis ⁊ paſſionis qđ importat cõtrapaſſum. ſed in h̄ oꝫ adhiberi ꝓportionabilitatẽ ad hoc ꝙ fiat eq̃litas reꝝ coꝝ ꝙ actio vniꝰ artificis magis ẽ q̃ʒ actio altiꝰ: ſic̃ edificatõ domꝰ q̃ʒ fabricatio cutelli vñ ſi edificator cõmutaret rõeʒ ſuã ꝓ actione fabricationis eſſet eq̃litas rei date ⁊ accepte: puta domus ⁊ cutellus. Deinde cũ dicit. Per ꝯfacere enĩ ⁊c̃. ꝓbat ꝓpoſitum dicens ꝙ ꝑ hoc manifeſtũ eſſe ponit ꝙ iuſtũ cõmutatiuũ cõtineat ꝯpaſſam ſm ꝓportionabilitatẽ: qꝛ ꝑ hoc cõmanent ciues ſibiinuicẽ in ciuitate ꝙ ſibiinuicem ꝓportionabiliter cõpatiunt. put. ſ. ſi vnꝰ ꝓ alio facit aliquid alius ſtudet ꝓportionabilit̃ facere pro eodẽ. ⁊ manifeſtũ eſt ꝙ oẽs ciues h̄ querũt vt eis ꝓportionabiliter ꝯfiat. ꝑ hoc. n. cõmanẽt hoĩes ad inuicẽ ꝙ ſibi inuicẽ faciunt qđ querũt nunquid ergo male querunt qđ. ſ. eis ꝓportionabiliter ꝯfiat. ſi aũt nõ querũt hoc male videt eſſe ſeruitus ſi vni faciẽti alius nõ ꝯfaciat ꝓportionabiliter. ſeruile enĩ eſt ꝙ aliquis nõ adipiſcatur ex ſuo oꝑe ad qđ nõ male querit vl̃ dicemꝰ ꝙ nõ ſolum nõ male querunt hoĩes ſibi ꝓportionabiliter ꝯfieri: ſed etiã bene: ⁊ ſic ſi non ꝯfiat eis ꝓportionabiliter: nõ fiet retributio debita. per hoc autẽ hoĩes cõmanent ad inuicẽ ꝙ vnꝰ retribuat alteri ꝓ his que ab eo accepit. ⁊ inde eſt ꝙ boni hoĩes ꝓmpte exhibent ſuis benefactoribus gratiaꝝ actionẽ. q. quoddã ſacꝝ: vt per hoc eis retribuant. retribuere. n. ꝓprie pertinet ad gratiaꝝ actionẽ. oꝫ enĩ ꝙ homo iteꝝ ſeruiat ei q̇ ſibi fecit gratiaʒ. i. gratuitũ beneficiũ ĩpendit ⁊ ꝙ nõ ſit cõtentus tantũ facere quantũ accepit: ſed ꝙ rurſus ipſe incipiat amplius exhibẽdo q̃ʒ accepit gratiã faciat. Deinde cum dicit. Facit enĩ retributionẽ ⁊c̃. manifeſtat formam ꝓportionabilitatis ſm quã debet fieri cõtrapaſſum. Et ṗmo ponit ipm̃ in coriario ⁊ edificatore. Secũdo oſtendit eſſe in alijs artibus. ibi. Eſt aũt ⁊c̃. Dicit ergo ṗmo ꝙ cõiugatio que ſm diametꝝ facit in cõmutationibus retributionem vel cõtrapaſſum ſm ꝓportionabilitatẽ. ad cuiꝰ intellectũ deſcribat quadratũ a b g d ⁊ ducunt diametri ſe interſecantes. ſ. a d b g. ſit ergo edificator a coriarijs b domus que eſt opus edificatoris g calciamentũ quod eſt opus coriarij d oꝫ igit ꝙ qñq; edificator accipiat a coriario opꝰ eiꝰ. ſ. calciamẽtũ. oꝫ ãt ⁊ ipſe ꝓ edificator retributione dare ei opus ſuũ. ſi ergo ṗmo adiueniatur ſm ꝓportionabilitatẽ equalitatis: vt. ſ. cõſtituãt ex vna parte tot calciamenta cõtra vnã domuʒ quot plures expẽſas fac̃ edificator. Deĩde fiat cõtrapaſſum. vt. ſ. edificator multa calciamẽta adequata vni domui. ⁊ coriarius vnã domum erit qđ dr̃ retributio ſm ꝓportionem facta per diametralẽ coniunctionem: quia. ſ. calciamenta ꝓportionata dantur edificatori qui ſm diametꝝ

opponitur. ⁊ domus coriario ſi autẽ nõ ſic ⁊ fiat retributio nõ erit equalitas reꝝ cõmutataruʒ ⁊ ſic hoĩes nõ poterant ad inuicẽ cõmanere eo ꝙ nihil prohibet opus vnius artificis eſſe meliꝰ q̃ʒ opus alterius: ſicut domus q̃ʒ calciamentum ⁊ ĩđ oꝫ hoc ad inuicẽ adequari ſm dictã ꝓportionabilitatẽ ad hoc ꝙ fiat iuſta cõmutatio.

Deinde cum dicit. Eſt aũt ⁊c̃. oſtẽdit idẽ eſſe in alijs artibus. ⁊ dicit ꝙ hoc qđ dictum eſt de edificatore ⁊ coriario. eſt etiã obſeruandum in alijs artibus: vt. ſ. fiat cõtrapaſſum: ⁊ cõmutatio ſm ꝓportionabilitatẽ diametralẽ. deſtruerẽt. n. artes ſi nõ tantũ ⁊ tale recipet aliquis: ⁊ quãtuʒ ⁊ quale faceret. ⁊ hoc oꝫ ad inuenire ſm modũ predictum. nõ. n. ſemꝑ cõicant ſibi mutuo ſua oꝑa duo hoĩes vnius artis: puta duo medici: ſʒ plurium hoĩes diuerſaꝝ artium: puta medicꝰ et agricola: ⁊ oĩno diuerſi ⁊ inequales quos tamẽ oportet equari ſm modũ predictum.

P Ropter qđ oĩa cõꝓbabilia ⁊c̃. Pꝰq̃ʒ ph's ꝓpoſuerit formã ꝓportionabilitatis ſm quã ꝯpaſſum ẽ idẽ ĩ cõmutationibus. hic oñdit qualr̃ predicta forma ꝓportionabilitatis poſſit obſeruari. Et ṗmo oſtendit ꝓportionem. Scđo manifeſtat que dicta ſũt. ibi. Quoniã aũt indigna ⁊c̃. Circa primũ duo facit Primo oñdit ꝙ ad ꝑfectam formã ꝓportionabilitatis obſeruandũ neceſſaria ſunt oĩa cõmẽſurare. Scđo oñdit quõ per huiuſmodi cõmenſurationẽ fiat iuſte ꝯpaſſum in cõmutationibꝰ ibi. Erit vtiq; ꝯpaſſum ⁊c̃. Circa primũ tria fac̃. Primo ꝓponit q̇d ſit illud per qđ oĩa cõmenſurant. Scđo oñdit quõ talis cõmenſuratio ĩ cõmutationibus fiat ibi. Quanta quidẽ vtiq; ⁊c̃ Tertio aſſignat rõnem predicte cõmenſurationis. ibi. Oportet enim vno quoq; ⁊c̃. Dicit ergo ṗmo ꝙ ad h̄ ꝙ oꝑa diuerſoꝝ artificũ adequãtur: ⁊ ſic cõmutari poſſint. oꝫ ꝙ oĩa illa quoꝝ ꝓpter eſt cõmutatio. ſint equaliter ad inuicẽ cõꝓbabilia: vt. ſ. ſciat quid eoꝝ plus valeat: ⁊ q̇d minus ⁊ ad hoc inuenta eſt moneta. i. denarius per quã menſurãt p̃cia taliũ reꝝ: ⁊ ſic denarius ſit quoddam mediũ inquãtum. ſ. oĩa menſurat: ⁊ ſuꝑabundantiã ⁊ defectum inquãtũ vna res ſuꝑexcedit aliam: ſicut ſupra dictũ eſt ꝙ medium iuſticie eſt ꝙ menſurat ſuperabundantiam ⁊ defectum. Deinde cum dicit. Quanta quedam ⁊c̃. oſtendit quomodo ſm commenſurationem predictam ſit domus aliquid in p̃cio q̃ʒ calciamentũ cũ aliquãta calciamenta adequãt ĩ p̃cio ad vnã domũ: vel cibũ vniꝰ hoĩs ꝑ aliqđ longũ tempus oꝫ igit ad hoc ꝙ ſit iuſta cõmutatio: vt tanta calciamenta dant ꝓ vna domo vel ꝓ cibo vnius hoĩs quãtuʒ edificator vel agricola extẽdit coriatuʒ in labore ⁊ in expenſis: qꝛ ſi hoc nõ obſeruet nõ erit cõmutatio: neq; homines ſibi inuicẽ ſua bona cõicabunt. illud aũt qđ dictũ eſt. ſ. ꝙ aliqua calciamenta dent pro vna domo nõ poterit eẽ niſi ſint equalia calciamẽta domui. Deinde cum dicit. Oportet. n. ⁊c̃. aſſignat rõnem p̃dicte ꝯmenſurationis que ſit ꝑ nũmiſma. ⁊ dicit ꝙ ĩđ põt oĩa adequari qꝛ omnia põt cõmenſurari ꝑ aliquid vnũ: vt dictũ eſt. hoc aũt vnũ ꝙ oĩa mẽſurat ſm rei veritateʒ eſt indigentia que cõtinet oĩa cõmutabilia inq̃ʒtum oĩa referunt ad humanã indigentiã. non enĩ appreciant ſm dignitatẽ nature ipſoꝝ. alioquin vnus mus quod eſt aĩal ſenſibile maioris p̃cij eẽt q̃ʒ vna margarita que ẽ res inaĩata. ſed rebus p̃cia imponunt ſm qđ hoĩes indigẽt eis ad ſuũ vſum. ⁊ huiuſmodi ſignũ eſt: ꝙ ſi hoĩes nullo ĩdigerẽt. i. in his rebꝰ nõ eẽt eadẽ cõmutatio: qꝛ nõ darent id qđ ĩdigerẽt ꝓ eo qđ nõ ĩdigerent. ⁊ ꝙ ſm rei veritatẽ indigẽtia oĩa mẽſurat. manifeſtũ eſt ꝑ hoc ꝙ nũmiſma factuʒ ẽ ſm compatiõnẽ. i. ſm conuentionẽ quandam inter hoĩes: ꝓpter cõmutationẽ neceſſitatis reꝝ neceſſariaꝝ. eſt enĩ ꝯditũ inter hoĩes ꝙ afferẽti denarium det id quo indiget. ⁊ inde ẽ ꝙ denarius vtat nũmiſma. nomos enĩ lex eſt: qꝛ. ſ. denariꝰ nõ ẽ mẽſura per naturã: ſʒ nomo. i. a lege eſt enĩ ĩ poteſtate noſtra trãſmutare denarios ⁊ reddere eos inutiles Deinde cum dicit. Eſt vtiq; ꝯpaſſum ⁊c̃. oñdit quõ ꝯ p̃dictam menſurationẽ ꝯpaſſum iuſte in cõmutationibus fiat Et ṗmo manifeſtat ꝓpoſitum. Scđo ponit in terminis. ibi. Agricola aũt ⁊c̃. Dicit g̃ primo ꝙ ex quo oĩa mẽſurãt ꝑ indigentiã naturalr̃ ⁊ per denarium ſm cõditionẽ hoĩum. tunc iuſte fiet ꝯpaſſum qñ oĩa ſm predictum modũ adequabunt. ita. ſ. ꝙ quantũ agricola cuius opus ẽ cibus hoĩs excedit coriarium. cuius opus eſt calciamentũ in tanta ꝓportiõe excedit ſm numerum opus coriarij opus agricole: vt. ſ. calciamẽta multa dent ꝓ vno modio. ⁊ ita quãdo ſit cõmutatio reꝝ oꝫ ducere res cõmutandas in diametralẽ figurã ꝓportionabilitatis: vt ſ͂ dictũ ẽ. ⁊ ſi hoc nõ fieret alteꝝ extremũ haberet vtraſq; ſuꝑabundantias. puta ſi agricola daret modiuʒ triticis ꝓ calciamento haberet ſuꝑabundantiã laboris in oꝑe. ⁊ haberet ſuꝑabũdãtiã domi. qꝛ ſ. plus valet dare q̃ʒ accipe. ſed qñ oẽs hñt que ſua ſunt: ſic ſunt equalia: ⁊ ſibi inuicẽ cõicant: quia p̃dicta equalitas põt fieri in ipſis. Deinde cum dicit. Agricola autẽ ⁊c̃. poſuit in terminis qđ dictum ẽ de figura ꝓportionatis. deſcribit ergo ſicut ⁊ prius quadratum a b g d: ⁊ duo diametri ſe ĩterſecantes a d b g: ⁊ ſit ergo agricola a cibꝰ quod eſt opus eius g puta modiꝰ tritici. coriarius ſit b d. ſit opus coriarij adequatum. i. tot calciamenta que valẽt modiũ tritici: erit ergo iuſte ꝯpaſſum. ſi autẽ cõiũgat oĩbus a cum d ⁊ b cum g. ⁊ ſi nõ ſit talis oꝑatio: homines non cõicabunt res ſuas inuicem. Deinde cum dicit. Quoniaʒ autẽ indigentia ⁊c̃. manifeſtat plenius quod ſ͂ dictum ẽ. Et ṗmo manifeſtat quõ res menſurãt. Scđo quõ cõmẽſurare cõmittunt ĩ nũmiſmate. ibi. Propt̃ qđ oꝫ.

Circa primū duo facit. Primo oñdit ꝙ neceſſitate ſit menſura ſm rei veritatē. Secundo quō denarius ſit menſura ſm legis poſitionem. ibi. Pro futura autē ⁊c̄. Dicit ergo p̄mo ꝙ hoc qđ dictum eſt ꝙ indigentia humana cōtinent oīa ſicut vna quedā menſura oñdit̄ per hoc ꝙ qñ hoīes hoc mō ſe habēt ad inuicē ꝙ vel vterqꝫ: vel ſaltē alteri nō indigeat re q̄ꝫ alius hꝫ non cōmutant ad inuicē: ſicut cōmutant cum aliquis qui hꝫ frumentū indiget vino qđ hꝫ alius: ⁊ ita dat frumentū ꝓ vino: vt. ſ. tantū de frumento det̄ q̄tū valet vinū. Deinde cū dicit. Pro futura autē ⁊c̄. manifeſtat quō denarius menſurat. Circa quod conſiderandū eſt. ꝙ ſi ſemꝑ homines in pn̄ti nō indigerēt rebus q̄s inuicē habēt: nō oporteret fieri cōmutatio rei ad rem. puta frumenta ad vinum. ſed qñqꝫ cōuenit ꝙ ille qui ſupabundat vinum ad pn̄s nō indiget frumento qđ hꝫ ille qui indiget vino: ſed forte poſtea īdigebit: vel aliqua alia re: ſit ergo future cōmutationis. nūmiſma. i. denarius ē nobis quaſi fideiuſſor: ꝙ ſi in preſenti homo nullo indiget: ſed indigeat ī futuro aderit ſibi afferenti denarium illud quo indigebit. oꝫ enim eſſe iſtā virtutem denarij vt qñ aliquis ip̄m affert ſtatim contingit accipe illud quo homo indiget. verū eſt aūt ꝙ etiā denarius patit̄ hoc idem qđ alie res ꝙ. ſ. nō ſemꝑ ꝓ eo nō accipit qđ vult ꝙ nō ſēꝑ pōt equale: ⁊ nō ſemꝑ eiuſdē valoris: ſed tamē taliter oꝫ eſſe inſtitutus vt magis ꝑmaneat ī eodem valore q̄ꝫ alie res. Deinde cū dicit. Propter quod oꝫ ⁊c̄. manifeſtat quō mēſuratio denarioꝝ ſit cōmutatio reꝝ que denarijs cōmenſurant̄. Secundo oſtendit quō ſm rōnem mēſuret. ibi. Scđm veritatē quidē ⁊c̄. Tertio pōit quod dictum eſt in terminis. ibi. Dom⁹ in quo autē ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ ſicut quedam mēſura menſurans ꝓpter hoc denarius diuti⁹ manet in ſuo valore. oꝫ oīa appreciari denarijs. per hunc. n. poterit eſſe cōmutatio reꝝ. ⁊ per conſequens coīcatio inter hoīes nummiſma quidam adequat res cōmutabiles: ſicut quedā menſura faciens res cōmenſuratas. manifeſtat aūt que dicta ſunt: per hoc ꝙ cōmutatio eſſe nō poterit ſi nō ſit cōmutatio que nō erit ſi nō conſtituat̄ equalitas in rebus ⁊ liber nō ſit nō erit cōmenſuratio. Deinde cum dicit. Scđm veritatem ⁊c̄. oſtendit per quēmodū denarij menſurent. ⁊ dicit ꝙ res tm̄ differētes impoſſibile ē cōmēſurari ſm veritatē. i. ſm ꝓprietatē ipſaꝝ reꝝ. ſed per compationē ad indigentiā hominū ſufficiēter poſſunt contineri ſub vna mēſura vnū eſſe aliquid quo huiuſmodi omnia menſurantur: quod quidē nō mēſurat ex ſui natura: ſed quia ita poſitum eſt inter homines. vnde ⁊ vocatur nūmiſma quod quidē omīa facit cōmenſurata inquantum oīa menſurant̄ nūmiſmate. Deinde cum dicit. Domus quō autē ⁊c̄. manifeſtat quod dictum eſt in terminis. dicēs ſit a dom⁹ que valet quinqꝫ libras. b ſit lectus que valeat vnam libram. ⁊ ſic lectus erit in valore quinta pars domus. vnde manifeſtum eſt ꝙ lecti ſunt equales in valore vni domui. ſ. quinqꝫ. manifeſtum eſt ꝙ ſic fiebat cōmutatio anteq̄ꝫ eſſent denarij. dabant̄ enim quinqꝫ lecti: vel quantū valent quinqꝫ. vltimo aūt epilogando cōcludit quod dictū eſt quid ē iuſtū ⁊ quid eſt iniuſtū.

d Eterminatis autē his ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phs oſtendit quomodo iuſtū ſit medium. hic oſtendit quō iuſticia ſit medium. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓponit quod intendit. Secūdo ꝓbat ꝓpoſitum. ibi. Hec quidē iuſticia ⁊c̄. Tertio epilogat que dicta ſunt. ibi. De iuſticia quidē igitur ⁊c̄. Quia vero habitus cognoſcunt̄ per actus. Circa primū duo facit. Primo ꝓponit ꝙ operatio iuſticie ſit medium. Secūdo quō ipſa iuſticia ſit medium. ibi. Juſticia autē medietas ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ ex p̄miſſis que determinata ſunt. manifeſtum ē ꝙ opatio iuſticie ſit medium inter iuſtum facere ⁊ inter iuſtum pati. quoꝝ alteꝝ eſt plus habere q̄ꝫ ſit ſibi debitum iniuſtū facere. alteꝝ autem. ſ. iniuſtū eſt minus habere: ꝓpter hoc ꝙ priuat̄ aliquis eo quod ſibi debet̄. actus autē iuſticie eſt facere equale quod eſt medium inter plus ⁊ minus. vnde manifeſte ſequit̄ ex premiſſis ꝙ iſta opatio medium eſt inter iuſtū facere ⁊ iniuſtum pati. Deinde cum dicit. Juſticia aūt. oſtendit qualr̄ iuſticia ſit medium. ⁊ dicit ꝙ iuſticia ſit medietas ¶ eōdem mō quo alie virtutes morales. quaꝝ vnaqueqꝫ medietas eſt int̄ duaſ malicias: ſicut liberalitas que eſt media inter illiberalitatē ⁊ prodigalitatē: ſed iuſticia non eſt media inter duas malicias. pōt autem dici medietas effectiue inquantum. ſ. eſt conſtitutiua medij: que. ſ. actus eius ē iuſta opatio que ē medium inter iniuſtum facere ⁊ iniuſtū pati: quorum duoꝝ alterum tantū. ſ. iniuſtū facere pertinet ad maliciā. ſ. iniuſticiā que eſt extremorum inquantū accipit ſibi plus de bonis ⁊ min⁹ de malis. ſed īiuſtū pati nō pertinet ad aliquā maliciam: ſed magis eſt pena. Deinde cum dicit Et quidē iuſticia ⁊c̄. ꝓbat qđ dictū eſt. ſ. ꝙ iuſticie īſit medietas duaꝝ maliciaꝝ: ſicut alie virtutes morales. Et circa hoc duo facit. Primo aſſumit q̄d ſit iuſticia. Scđo q̄d ſit īiuſticia. ibi. Jniuſticia autē ⁊c̄. Dicit g̊ p̄mo ꝙ iuſticia ē habitus ſm quē ille qui eſt iuſtus dr̄ eē opatiuus iuſti. ⁊ hoc ſm electionē: quia ſicut ſupra in ſecūdo dictū eſt virtus moralis eſt habitus electiuus. hoc autē ꝙ dr̄ opatiuus iuſti pōt referri ad iuſticiam directiuam cōmutationū. in qua apparet magis rō iuſticie ꝓpter equalitatē rei. vnde addit ⁊ diſtributiuis vt cōprehendat etiā iuſticiam diſtributiuā que conſiſtit in equalitate ꝓportiōis. pōt autē ſm electionē o pari iuſtū tā in cōmutatōibus q̄ꝫ in diſtributōib⁹. Et hꝫ duplr̄ vno mō inter ſe ⁊ alterū. ⁊ quātū ad hꝫ dicit ⁊ ipſi ſibi ad aliū. alio mō inter duos alios qđ ꝑtinet ad iudicē vl̄ arbitrū. vnde ſubdit ⁊ alteri ad alterum quomō iuſtus operet̄ iuſtum manifeſtat autē ꝑ excluſionē contrarij ſubdens quod nō ſic facit quod de rebus eligibilibus. puta diuitijs ⁊ honoribus plus cōferat ſibi ⁊ minus proximo ⁊ de reb⁹ nociuis. i. laborioſis ⁊ penalib⁹ ecōuerſo plus ꝓximo q̄ꝫ ſibi. ſed equaliter ſꝫ ꝓportionem. ⁊ hoc obſeruat nō ſolū inter ſe ⁊ aliū. ſec etiā inter duos alios. Deiñ cum dicit. Jniuſtitia aūt ⁊c̄. ꝓponit quid ſit iniuſtitia. ⁊ dicit ꝙ iniuſtitia ecōtrario eſt habit⁹ ſm electōem operatiuus iniuſti quod quidam conuenit in ſuperhabūdātia vel defectu rerū vtiliū vel nociuarū quas accipit p̄ter debitā ꝓportionē ꝓpt̄ qđ ſic̄ iuſtitia dr̄ medietas q2 ē opatiua medij ita etiā iniuſtitia dr̄ ſupꝫabūdātia ⁊ defect⁹ q̄a eſt factiua ſuphabūdātie ⁊ defect⁹. ita quidā ꝙ iniuſtus attribuit ſibi ipſi ſupabūdantiam rerū que ſūt ſimplr̄ vtiles. defectū autē rerū nociuarū. ſed alijs quidā ſilr̄ attribuūt totū. i. ſupabūdātiā ⁊ defectū. ſed nō in eiſdē. ſꝫ defectū quidā vtiliū ſuperabūdātiā vo nociuorū. nō tm̄ eſt determinatū q̄liter iniuſtitia debitā ꝓportōem relinquat. i. quātū pl⁹ vl̄ q̄tū min⁹ debito accipiat. ſed hoc facit q̄litercūqꝫ ꝯtingit. i. ꝓut ſibi occurrit. Deinde cū dicit Jniuſtificatōes ⁊c̄. adiūgit quedā neceſſaria ad cōcludēdū ꝓpoſitū ⁊ dicit qđ duplex eſt iuſtificatio vna quidē q̄ ꝯſiſtit ī min⁹ hr̄e de bonis ad quā refert̄ plus hr̄e de malis qđ eſt eiuſdē rōis. ⁊ hoc ē in iuſtū pati. Alia aūt iniuſtificatio ē habere magis de bonis ⁊ min⁹ de malis ⁊ ē iuſtū facere. ex hijs ſic pōt argumētari ad īiuſtitiā ꝑtinꝫ iniuſtū facere. ſed habere min⁹ in bonis vel plus in malis nō ē iniuſtū facere ſed iniuſtū pati. ergo ꝑ hoc pertinet ad malitiā iniuſtitie. iuſtitia nō ē mediū inter pl⁹ hr̄e ⁊ min⁹ hr̄e vt ſupra habitū ē ergo iuſtitia nō eſt mediū int̄ duas malitias. Deiñ cū dicit. de iuſtitia q̄dā igit̄ ⁊c̄. epilogat q̄ dicta ſūt ⁊ dicit qđ dictū eſt de iuſtitia ⁊ īiuſtitia q̄ ſit natura vtriuſqꝫ ⁊ ſimiliter de iuſto ⁊ iniuſto in vli nā quoſdā particulares modos iuſti ⁊ iniuſti poſtea determinabit

q Uia aūt ē iniuſtū faciētē ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phus determinauit de iuſtitia ⁊ iuſto ⁊ oppoſitis horū abſolute. hic determinat de eis per cōparatōēꝫ ad īiuſtū oſtēdendo. ſ. qualiter aliquis faciēdo iniuſtū fiat iniuſtus. Et circa hoc duo facit. Primo determinat veritatē. Secundo mouꝫ quaſdam dubitatōes circa predeterminata. ibi. Dubitabit aūt vtiqꝫ aliquis ⁊c̄. circa primū tria facit. Primo mouet q̄ōem. Secūdo interponit quedē q̄ ſūt neceſſaria ad q̄ōis ſolutōem. ibi. Oportet autē nō latere ⁊c̄. Tertio ſoluit queſtionē. ibi. Exiſtētib⁹ autē iuſtis ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo mouet q̄ōem intentaꝫ. Secūdo oſtēdit quandā aliaꝫ q̄ōem. q̄ prius eſt determinat. ibi. Qualiter quidā q̄ habent ⁊c̄. dicit ergo primo ꝙ cōuenit alicui ꝙ q̄ fac̄ aliquā rē iniuſtā nō tm̄ eſſe iniuſtā. ⁊ iō querendū ē quales iuſtificatōes. i. opatiōes iniuſtorū oporteat eſſe ad hoc ꝙ ille qui facit iniuſta iā ſit iniuſtus in vna quaqꝫ ſpēs iniuſtitie. puta furti vel adulterij vel latrocinij. vl̄ poteſt dici qđ remouēdo predicta q̄ ſit quidem nihil differt ad hoc qđ homo ſit ſm legē opatōes iniuſta faciat iō aūt queſitū eſt ſꝫ quale ⁊ iuſtificatōes q2 mulier aūt cōtingit aliquid facere iniuſtū q2 cōtingit qđ aliquiſ cōmiſcet̄ mulieri que eſt vxor alteri⁹ nō ignorās ꝑſonā qđ faceret inuolūtariū. ſed ſciens cui ꝯmiſcetur. nō tm̄ hoc nō facit ex electōe. ſed ex paſſione. talis igit̄ facit quidā rē iniuſtā nō tamē videt̄ eſſe iniuſtus. q2 nō opatur ex electiōe. ſicut etiā in ſpāli poſſum⁹ dicere qđ aliquis nō eſt fur. licet ſit furatus quia nō ē furatus ex electiōe. ⁊ ſimiliter nō ē mechus lꝫ ſit mechatus. ⁊ ſilr̄ rō eſt in alijs. Deinde cū dicit. Qualiter quidē igit̄ ⁊c̄. oñdit quādā dubitatōem iā eſſe ſolutā. ſ. qualiter ſe habeat cōtrapaſſū ad iuſtum de quo prius dictum eſt.

Deinde cū dicit. Oportet autē nō latere ⁊c̄ interponit quedā que ſūt intra ad ſolutōem ꝓpoſite q̄ōis. Et primo quid ſit ſimpliciter iuſtum. Secūdo quid ſit iuſtificatio. ibi. Differt autem iuſtificatio ⁊c̄. Circa primum duo facit. Primo dicit de quo eſt intentio. Secundo exequitur propoſitū. ibi. Hoc autem ē ⁊c̄. dicit ergo primo qđ ad euidētiā q̄ōis q̄ queritur quali opatōe aliquis faciens iuſtū de quo quare eſt iuſtū ſimpliciter ꝙ eſt iuſtū politicū. Deinde cū dicit. Hoc aūt ē ⁊c̄. exequit̄ ꝓpoſitū. Et p̄mo oñdit q̄d ſit ius politicū. Secūdo diuidit ipſū. ibi. Politici autēꝫ iuſti ⁊c̄. Circa primū duo facit. Prīo ꝓponit qđ intēdit. ſ. q̄d ſit iuſtū politicū. Scđo manifeſtat ꝓpoſitū. ibi. Eſt. n. q̄b⁹ iuſtū ⁊c̄. Circa p̄mū duo facit. Primo oñdit q̄d ſit iuſtū politicū. Secūdo excludit qđ ſunt q̄dā alia iuſta ad hoc differētia. ibi. quare quātitatis ⁊c̄. dicit ergo primo qđ iuſtū politicū cōſiſtit in quadā cōitate vite que ordinat̄ ad hoc qđ ſit ꝑ ſe ſufficiētia eorū q̄ ad vitā humanā pertinēt. ⁊ talis eſt ciuitas cōitatis in qua debēt oīa cōueniri que ſufficiāt hūane vite. hoc aūt iuſtū ꝯſiſtit ī liberis. ñ aūt ī ſeruis q2 dñoꝝ ad ſeruos ñ ē politicū iuſtū. ſed dñatiuū vt infra dicet̄. cōſiſtit āt iuſtū politicū in paris equalib⁹. i. quarū vna ñ ſubditur alteri naturali ordine vl̄ ciuili. ſicut fili⁹ patri int̄ quos vt infra dicet̄. ñ ē politicū iſtū ſꝫ paternū. hoc aūt iuſtū politicū ñ ē ſm ꝓportionabilitatē. i. ſm equalitatē ꝓportōis q̄tū ad iuſtitiā diſtributiuā ſed ſm verum. i. eq̄litatē materialis quātitatis q̄tū ad iuſtitiā ꝯmutatiuā. Deinde cū dic̄. q̄ntatis ꝯcludit quedā alia iuſta a p̄dicta dr̄ ia dicēs quod ex

quo iuſtū politicū cōſiſtit i liberis ⁊ equalibꝰ
quibus ineſt hoc.ſ.ꝙ ſint liberi ⁊ equales. his
non eſt adinuicē politicū iuſtū ꝙ ē iuſtū. ſim-
pliciter ſꝫ quoddā iuſtū.i.dn̄atiuū vel pat̄nū ꝙ
ē ſm quid inquātū habꝫ ſimilitudinē aliquā
politici iuſti. Deinde cū dicit. Eſt.n.iuſtū
quibus ⁊c̄.manifeſtat quod dictū ē in primo
quātū ad iuſtū politicū ꝙ ē iuſtuꝫ ſimpliciter
ſecūdo quātū ad iuſtū dn̄atiuū vel pat̄nū qđ
eſt iuſtū ſm quid.ibi. Dominatiuū aūt iuſtuꝫ
⁊c̄.Circa primū duo facit. Primo manifeſtat
quod dictū ē.ſ.quod iuſtū politicū ſit i liberiſ
⁊ equalibus.quod cū iuſtū politicū determie
tur lege neceſſe eſt ꝙ nullus ſit ad quos dat̄.
lex autē nō datur principaliter ꝓ ſeruis q̄ co
hibūt̄ a pluribus.ſed ꝓ liberis ⁊ equalibꝰ.vn̄
in talibus eſt politicū iuſtū ad quod dat̄ lex.
manifeſtū eſt per hoc quod iuſtitia ⁊ iniuſti-
tia in eis ſunt.lex autē ad illos ſe extēdit in q̄
bus pōt eſſe iiuſtitia ꝙ patꝫ ex hoc quod vin
dicta q̄ ſit ſꝫ.l.nihil aliud ē q̄ꝫ iudiciū deiuſto
⁊ iniuſto.⁊ ex quo.l.eſt in quibus eſt iuſtitia
ſequit̄ ꝙ ſit in quibuſ eſt iniuſtū ⁊ per ꝯn̄s in
quibꝰ iuſtū.quia in quibuſcūq; eſt iiuſtitia in
hijs inuenit̄ iniuſtū facere.ſed non conuertit̄
dictū eſt.n.in ſecūdo ꝙ cōuenit aliquid face-
re virtuoſum abſq; virtute ⁊ ſimiliter vitioſa
abſq; habitu vitij.hoc autē iniuſtum nihil ali
ud eſt q̄ꝫ qđ aliquis attribuat ſibiipſi plus de
hijs que ſunt ſimpl̄r ⁊ abſolute bona.ſicut ſūt
diuitie ⁊ honores.⁊ minꝰ đ hijs q̄ ſūt ſibi pri-
cipaliter abſolute mala.ſicut ſunt cōtraria pre
dictoꝝ. Deinde cū dicit. Propter quod nō
ſimꝰ ⁊c̄.infert tria correlaria ex dictis.Et p̄io
dicit ꝙ qꝛ iniuſtū ē ꝙ aliquis ſibi plus attri-
buat de bonis ⁊ minꝰ de malis. inde ē ꝙ i re
cta gubernatōe multitudis nō ꝑmittimꝰ ꝙ ho
hoīes ꝑcipent̄.ſ. ſm volūtatē ⁊ paſſiōes hūa-
nas ſm quod pr̄icipetur lex que eſt dictamē
rōnis vel hō qui ſm rōem agat.qꝛ ſi princeps
agat ſequit̄ paſſiones humanas. faciet h̄ igit̄
ſ.ꝙ plus accipiet de bonis ⁊ minus de malis
⁊ ita ſiet tyrannꝰ cū facit cōtra rōem princi-
pis.ad hoc.n.princeps inſtitutus eſt vt cuſto
diat iuſtitiā ⁊ ꝑ ꝯn̄s equalitatē q̄ꝫ poterit dū
ſibi vſurpat plus de bonis ⁊ minus de ma-
lis.Secūdū correlariū ponit ibi.Quia aūt ſibi
ipſi ⁊c̄. ⁊ dicit qđ qꝛ princeps ſi ſit iuſtꝰ nihil
plus attribuit ſibi de bonis q̄ꝫ alijs niſi for-
te ſm debitā ꝓportiōem diſtributiue iuſtitie
inde ē ꝙ princeps nō laborat ad vtilitatē ſuā
ſed alioꝝ ꝓpter hoc ſupra dictuꝫ ē ꝙ iuſtitia
legalis ſm quā princeps gubernat̄ multitudi
ne ē alienū bonū.Tertiū correlariū ponit ibi.
Merces ergo ⁊c̄.manifeſtū eſt.n. ꝙ quilibet
dꝫ dare mercedē ei qui ꝓ ſe laborat. qꝛ ergo
princeps laborat ꝓ multitudine dāda eſt mer
ces a multitudine.ſ.honor ⁊ gloria q̄ ſūt maxi
me honoꝝ q̄ ab omnibꝰ dare pn̄t.ſi autē ſunt
aliqui principes quibꝰ iſta nō ſufficiāt ꝓ mer
cede ſed querunt lucra iſti ſunt iniuſti ⁊ ty-
rāni ⁊ ſuꝑ hāc mercedē ab hoībus exhibitaꝫ
boni principes expectant mercedem ab eo.

Deinde cū dicit. Dn̄atiuū autem iuſtū ⁊c̄.
manifeſtat qđ ſupra dictū ē de eo qđ nō eſt
iuſtū ſimpl̄r.ſed ſm ſimilitudinē ⁊ p̄mo quan
tū ad iuſtū dn̄atiuū ⁊ pat̄nū. ſecūdo quantuꝫ
ad iuſtū qđ eſt viri ad vxorē.ibi. Propter qđ
magis ⁊c̄.Circa primū tria facit. Primo ꝓpo
nit ꝙ intēdit.⁊ dicit qđ dn̄antiū iuſtū quod
ſ.eſt dn̄m ad ſeruū.⁊ paternū qđ.ſ.ē patris ad
filiū nō eſt idē hijs iuſtis que ſunt politica.ſꝫ
habēt aliquā ſimilitudinē cū eis ſm qđ alter
ē ad alterū.Secūdo ibi. Nō.n.ē iniuſtitia ⁊c̄.
oſ̄dit quod dictū ē quātū ad hoc ꝙ dn̄atiuū
nō ē ſimpl̄r iuſtū.manifeſtū ē qđ nō pōt eſſe
ſimpl̄r iniuſtitia hoīs ad ea que ſunt ipſiꝰ.ſic
neq; iuſtitia.qꝛ vtrūq; ē ad alterū.ſicut ſeruus
eſt idē ꝙ poſſeſſio.⁊ filiꝰ quouſq; ē peliton.i.
magnꝰ.⁊ ſeparet̄ a patre ꝑ emācipatōem ē.q.
quedā pars patris.⁊ ꝙ nō ſit iniuſtitia ad ſe.
ipſū pꝫ ꝑ hoc quod nullꝰ eligat nocere ſibiipi
vn̄ pꝫ ꝙ ſimpl̄r loquēdo nō ē iuſtitia.vel iniu
ſtum ad filiū vel ſeruū.Tertio ibi. Neq; iuſtū
politicū ⁊c̄. oſ̄dit.ꝙ dn̄atiuū ⁊ paternū iuſtū
etiam ſi eſſet ſimpliciter iuſtum non eſſet po-
liticum iuſtum:quia iuſtum politice eſt ſm le
gem. ⁊ inquibus nata eſt eſſe lex ⁊ hiꝰ ſūt illi
quibꝰ cōpetit equalitas quātū ad hoc qđ eſt
principari ⁊ ſubijci.ita.ſ.ꝙ vnꝰ eoꝝ nō ſubijci-
tur alteri.ſicut ſeruus ſubijcit̄ dn̄o.⁊ filius pa
tri.vn̄ in hijs nō eſt politicū iuſtū. Deinde
cū dicit. Propter quod magis ⁊c̄.determinat
de iuſto vxorio.⁊ dicit qꝛ vxor minꝰ eſt ſubie
cta viro q̄ꝫ ſeruus dn̄o vel filius patri. iđ plus
de rōe iuſti illud ꝙ eſt viri ad vxorem q̄ꝫ illud
ꝙ eſt patris ad natos.i.filioꝝ ⁊ dn̄i ad poſſeſ
ſiones ⁊ ſeruos.iuſtū.n.ꝙ ē viri ad vxorē eſt
yconomicū.qꝛ vir preeſt in domo ſic̄ pr̄iceps
in ciuitate.hoc tn̄ iuſtū yconomicū qꝛ vir pre
eſt alterum a politico ſicut domus eſt alia in
ciuitate.

p Olitici aūt iuſti ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ ph̄us oſ̄-
dit q̄le ſit politicū iuſtū ꝙ ē ſimpl̄r iu
ſtū.hic ponit diuiſionē huiꝰ iuſti po-
litici.Et primo diuidit iuſtū politicū in ſpēs:
Scđo tāgit diuiſionē hꝰ iuſti ad idiuidua.ibi
Iuſtoꝝ aūt ⁊ legaliū ⁊c̄.Circa p̄mū tria facit.
P̄io ꝓponit diuiſionē. Scđo expōit eā.ibi.
Naturale quidā ⁊c̄. Tertio excludit errorem
ꝯ diuiſionē ibi. Uidetur autē quibuſdā ⁊c̄.
Dicit ergo primo quod politicū iuſtum diui-
ditur in duo.quorū vnū eſt iuſtū naturale.ali
ud ē iuſtū legale.ē autē hec eadē diuiſio cū di
uiſiōe quā iuriſte ponūt.ſ.ꝙ iure aliud ē nāle
aliud eſt poſitiuū idem enim nominant ius
qđ ariſtotiles iuſtū noīat.nam ⁊ iſidorus di-
cit in libro ethimologiaꝝ ꝙ ius dicit̄.q.iuſtuꝫ

videt̄ autē eſſe cōtrarietas quantū ad hoc ꝙ
politicus idē ꝙ eſt ciuile. ⁊ ſic id quod apud
ph̄uꝫ ponit̄ vt diuiſum apud iuriſtas videtur
poni vt diuidēs. nam ius ciuile ponitur p̄te
iure poſitiui.ſed attendēdū eſt quod aliter ſu
mitur politicū vel ciuile hic apud ph̄um ⁊ ali
ter apud iuriſtas.ph̄us aūt hic noīat politicū
iuſtū vel ciuile ex vſu quo ciues vtūt̄. iuriſte
autē noīant ius politicū vel ciuile ex cā qđ.ſ.
ciuitas aliqua ſibi cōſtituit.⁊ ideo hoc ꝯueni
enter hic a ph̄o noīatur legale.i.lege poſitiuū
quod ⁊ illi dicūt poſitiuū.cōuenieter aūt per
hic duo diuidit̄ iuſtū politicū. vtūt̄.n. ciues
⁊ iuſto eo ꝙ natura menti humane indidit
diuidit ⁊ ea quod eſt poſitū lege. Deiñ cuꝫ
dicit.naturale quidā ⁊c̄. manifeſtat membra
diuiſionis p̄miſſe.Et primo manifeſtat.iuſtuꝫ
naturale ē quod habet vbiq; eādē potentiaꝫ
⁊ virtutē ad inducēdū ad bonū ⁊ ad artendū
a malo quod quidē cōtra eo ꝙ natura que ē
huius iuſti.eadē eſt vbiq; apud omnes.iuſtū
vero eſt quod exponere alicuius ciuitatis vel
principis apud illos tm̄ ē virtuoſū.qđ ſubdūt̄
iuriſdictōes illius ciuitatis vel principis. alio
mō manifeſtat hic iuſtū ſm ea cū dicit.quod
iuſtū naturale nō cōſiſtit in videri vel non vi
deri.i.nō orit̄ ex aliqua opinione humana. ſꝫ
ex natura.ſicut.n.in ſpeculatiuis ſūt quedam
naturaliter cognita vt pr̄icipia indemōſtrabi
lia.⁊ q̄ ſūt ꝓpinqua hijſ q̄dā vo ſtudio hoīm
adinuēta.⁊ q̄ ſūt ꝓpinqua.⁊ ita etiā i opatis
ſunt q̄dā pr̄icipia vl̄r cognita.q.indemr̄abilia
pr̄icipia ⁊ ꝓpinq̄ hijs vt male eſſe vitādū nul
li eſſe iniuſte nocēdū nō ē furādū ⁊ ſilia.alij
vo ſunt ꝑ induſtriā hominū excogitata q̄ di-
cūt̄ hic iuxta legalia.ē autē cōſiderādū ꝙ iu-
ſtū naturale eſt ad qđ hoīem natura inclinat
attēdit̄ autē in hoīe duplex natura. vna q̄dē
ſꝫ qđ ē aīt̄ q̄ ſibi ⁊ alijs aīalibꝰ ē cōis.alia autē
natura hoīs que ē ꝓprie inquātū ē hō ꝓut.ſ.
ſꝫ rōeꝫ diſcernit. turpe ⁊ honeſtū iuriſte aūt
illud tm̄ dicūt ius nāle qđ cōſequit̄ i cōcluſi
oneꝫ nature cōis hoī ⁊ alijs animalibus ſicut
cōiunctio maris ⁊ femine educatio natorum
⁊ alia hiꝰ.illud autē ius cōſequit̄ ꝓpriā inclī
ſionē nature humane inquātū.ſ.hō ē rōnale
aīt̄ vocāt iuriſte iuſgētiū qꝛ eo oēs gentes vtū
tur.ſicut quod pacta ſint ſeruāda ⁊ qđ legati
apud hoſtes ſint tuti ⁊ alia hiꝰ.vtrūq; āt hoꝝ
cōprehēdit̄ ſub iuſto naturali ꝓut hic a ph̄o
accipit̄.Secūdo ibi.Legale autē ⁊c̄. manife-
ſtat iuſtū legale.Et videtur ponere tres dr̄ias
hiꝰ iuſti.Quarū prima ē cū vl̄r vel cōiter ali-
quid lege imponitur illud eſt legale ⁊ quātū
ad hoc dicit quod legale iuſtum qđ ex pr̄ici-
pio quidē.ſ.anteq̄ꝫ lege ſtatuant̄.nihil differt
vtrū ſit vel aliter fiat. ſed quādo iam ponitur
.i.ſtatuit̄ lege.tūc differt.quia hoc ſeruare eſt
iuſtū preterire iniuſtū.ſicut in aliqua ciuitate
ſtatutū ē ꝙ captiuus redimat̄.cābio vniꝰ vel
quoq;.ſ.certo ꝑcio. ⁊ ꝙ ſacrificet̄ capra non
aūt ꝙ ſacrificēt̄ duo oues. Alia vo dr̄ia iuſti
legalis ē ſm qđ q̄d lege ſtatuit̄ in aliquo ſin-
gulari.puta cū ciuitas vel princeps alicui per-
ſone cōcedit aliquod priuilegiū quod dicitur
lex priuata inquātū ad hoc dicit ꝙ adu hc ſūt
iuſta legalia.nō ſolū illa que cōiter ſtatuūt̄ ſꝫ
quecūq; homines ponūt pro lege in aliquibꝰ
ſingularibꝰ ſicut in quadā ciuitate ſtatutum
fuit quod ſacrificet̄ cuidā mulieri noīe braſi
de q̄ magnā vtilitatē ciuitati attulerat. Ter-
tia dr̄ia iuſti legalis eſt ꝓut ſnīe a iudicibꝰ da
te dicūt̄ quedā iuſta legalia. ⁊ quātū ad hoc
ſubdit ꝙ etiā ſnīalia ſunt iuſta legalia. Eſt āt
hic cōſiderandū quod iuſtū legale ſiue poſiti
uū orit̄ ſub potentia nāli vt tullius dicit i ſua
rethorica.dupliciter tn̄ aliquid pōt oriri a iur̄
naturali. Uno mō ſicut cōcluſio ex pr̄icipijs.
⁊ ſic ius poſitiuum vel legale non pōt oriri a
iure naturali.p̄miſſis.n.exiſtentibꝰ neceſſe eſt
cōcluſionē eſſe.ſed cū iuſtū naturale ſit ſemꝑ
⁊ vbiq; vt dictū ē hic nō cōpetit iuſto legali
vel poſitiuo.⁊ ideo neceſſe eſt ꝙ quicquid ex
iuſto naturali ſequit̄ quod cōcluſio ſit iuſtuꝫ
naturale ē.ſicut ex hoc qđ ē nulli iniuſte no-
cēdū ſequit̄ nō eſſe furandū ꝙ idē ad natura
le pertinet. Alio mō orit̄ aliquid ex iuſto na-
turali ꝑ modū determinatiōis. ⁊ ſic oīa iuſta
poſitiua vel legalia ex iuſto naturali oriuntur
ſicut furē eſſe puniendū ē iuſtū naturale. ſed
qđ ſit etiā puniēdū tali vel tali pena hoc ē le-
gale poſitiuū.attēdendū ē etiam ꝙ iuſtum le-
ge dupliciter oritur a naturali ſm modū pre-
dictū. Unomodo ꝑ mixtione. Alio mō ſine ꝑ
mixtione alicuius humani erroris.⁊ hoc ꝑ ex
empla ariſtotilis demr̄at̄. naturalis .n. iuſtuꝫ
ē qđ ciuiū ob culpā ſuā op̄ſſiōe ſua ſubueni
atur.⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝙ captiuus redimat̄.taxatio aūt
precij pertinet ad iuſtū legale ꝙ ꝓcedit ex p̄di
cto iuſto naturali abſq; omni errore.eſt auteꝫ
naturale iuſtū ꝙ bn̄factori honor exhibeatur
hoc ē ex errore humano.⁊ tale ē ꝙ ſacrificēt̄
ſnīalia.i.iuſta ſūt applicatōes legaliū ad ꝑticu
laria facta. Deinde cū dicit. Uidetur autē
⁊c̄. excludit circa errorem predictam diuiſio-
nem.Et circa hoc tria facit. Primo proponit
errorem cum ſua ratione.Secundo ſoluit ibi
Hoc aūt n̄ ē ⁊c̄. Tertio mouet quandā qōeꝫ
ex ſolutione ortam. Dicit ergo primo qđ qui
libet quibꝰ datur iuſtū eſt viſum ꝙ oīa iuſta
ſint talia.ſ.lege poſita ita ꝙ nihil ſit iuſtuꝫ na
turale que quideꝫ fuit oppoſitio ſectatoꝝ ari
ſtipri ſocratici ⁊ mouebāt̄ tali ratione quia
illud ꝙ eſt ſꝫ naturam eſt imobile ⁊ vbicūq;
ſit habet eandē veritatem.ſicut patet de igne
⁊ in gretia ⁊ in perſide quod nō videtur eſſe
verum circa iuſta.quia omnia iuſta videt̄ ali
q̄n eſſe mota.nihil videt̄ eē magis q̄ꝫ ꝙ iuſtū

deponēti depoſitū reddat̄. cū nō ē reddēdū depoſitū furioſo repoſcenti gladiū vel proditoꝛi patri repoſcenti pecunias ad arma. ſic ergo videt̄ quod nulla ſint vl̄r iuſta. Deinde cum dicit. Hec autē nō eſt ⁊c̄. ponit ſolutiōem et dicit quod id ꝙ dictū eſt quod naturalia ſint imobilia. nō ita ſe habet vl̄r. ſed in aliquo ē verū qꝛ natura rerū diuinarū nequaq̄ꝫ aliter ſe habet. puta ſubſtātiaꝝ ſeparatarū ⁊ celeſtiū coꝛporū que antiqui deos vocabāt. ſꝫ apud nos homines qui ſumꝰ res coꝛpoꝛales ē aliquid q̄dā ſm naturā ⁊ tn̄ quicquid eſt in nobis ē mutabile vel per ſe vel p accidēs. nihilominꝰ tn̄ eſt in nobis aliq̄d naturale ſicut hr̄e duos pedes ⁊ aliquid nō naturale. ſicut habere tunicā. ⁊ licet omnia que ſunt apud nos iuſta aliqualiter moueantur nichilominꝰ tn̄ quedā eoꝝ ſunt vl̄r iuſta. Deinde cū dicit. quare aūt natura ⁊c̄. mouet quādam dubitatōeꝫ ex p̄cedēti ſolutōe oꝛtā. Et circa hoc duo facit. Pꝛimo ꝓponit q̄ōem. Secūdo exſoluit manifeſtū ⁊ ī alijs. pꝛimo igit̄ ꝓponit talē q̄ōem. ſi. n. oīa iuſta humana mobilia ſunt reſtat q̄uo inter ea que oſtēdit aliter ſe habere quale ſit iuſtū ſm naturā ⁊ q̄le n̄ ſit iuſtū ſm naturā ſed ſꝫ legiſ poſitionē. ⁊ ad placitū hominū ex quo ambo ſūt ſil̄r mobilia. Deinde cum dicit. Manifeſta ⁊ alijs ⁊c̄. ſoluit pꝛedictā q̄ōem. Et circa hoc duo facit. pꝛīo oñdit qualiter iuſta naturalia ſint mobilia. Secundo qualiter iuſta legalia. ibi. Que aūt ſm cōpoſitōm ⁊c̄. oñdit ergo q̄uo manifeſtū ē ꝙ in alijs naturalibꝰ que ſunt apud nos eadem determinatio cōgruit ſicut ⁊ naturaliter iuſtus. ea eni que ſunt naturalia apud nos ſunt quidē eodē modo vt ī pluribꝰ. ſed vt pautioꝛibꝰ deficiūt. ſicut naturale ꝙ pars dextra ſit vigoꝛiſioꝛ q̄ꝫ ſiniſtra. et hoc in pluribus habet veritatē. ⁊ cū cōuenit vt in pautioꝛibꝰ ꝙ aliquos fieri ambi dextros qꝛ ſiniſtrā manū habēt ita valētē vt dextram ita etiā ⁊ in ea que ſunt naturalit̄ iuſta vtputa depoſitū eſſe reddēdū vt in pluribꝰ ē obſeruādū. ſed vt in pautioꝛibꝰ mutat̄. ē tn̄ attēdēdū quod qꝛ rōes rerū mutabiliū ſunt īmutabiles ſic q̄cquid eſt nobis ē naturale. q. pertinēs ad ipſam hoīs rōem. nullo modo mutat̄. puta hoīem eſſe animal. que aūt cōſequūt̄ naturaꝫ puta diſpoſitiones actōes ⁊ motus mutātur vt in pautioꝛibꝰ. ⁊ ſil̄r etiam illa que pertinēt ad ipſam iuſtitie rōem. nullo mō pn̄t mutari puta nō eſſe furandū ꝙ eſt iniuſtū facere illa nō cōſequēter mutantur niſi in minoꝛi parte

Deinde cū dicit. Que aūt ſm opatōeꝫ ⁊ cōferēs ſm quod eſt dictū inter hoīem ꝓpter aliquā vtilitatē ſunt ſimilia mēſuris rerū venaliū puta vini ⁊ frumēti. ſed vbi emūtur ꝓpt̄ maioꝛē copiā ſunt maioꝛes. vbi autē vendūt̄ ꝓpter minoꝛē copiā ſunt minoꝛes. ita etiā iuſta naturalia nō ſunt. ſed p hoīes poſita n̄ ſūt vbiq̄ꝫ. ſicut nō vbiq̄ꝫ eadē pena imponit̄ furi. ⁊ huius rō ē qꝛ nō eſt eadem vbiq̄ꝫ vrbanitas ſiue politica. oēs. n. leges ponūt̄ ſm quod congruit fini politice. ſed cuꝫ ſola vna eſt optima policia ſm naturā vbiq̄ꝫ ſit. Deinde cuꝫ dicit. Juſtoꝛū autē ⁊c̄. agit de diuiſione iuſti in particularia. ⁊ dicit quod vnūquodq̄ꝫ iuſtoꝝ particulariū ⁊ illegaliū ſe hꝫ ad res humanas vt vniuerſale ad ſingularia. qꝛ ea que operāt̄ ſm iuſtitiā ſūt vl̄ia ſed vnūquodq̄ꝫ iuſtoꝝ eſt vnū. q. quoddā vl̄e. ſicut quod depoſitū ē eſſe reddendū eſt vnū qꝺ ſe habet ad multas res.

Deiñ cū dic̄. Differt āt ⁊c̄. oñdit q̄d ſit iuſtificatō ⁊ īiuſtificatio. Et pꝰ q̄d ſit iuſtificatio. Secundo quid ſit iuſtificatio. ibi. Similiter autem ⁊ iuſtificatio ⁊c̄. Dicit ergo pꝛimo ꝙ iuſtificatio ⁊ iniuſtū differūt quia īiuſtuꝫ eſt aliqua res que ē cōtra iuſtitiā. vel ſm naturaꝫ vel ſm oꝛdinatōem humanā. ſicut furtū. ſꝫ h̄ q̄n aliquis cōpatur. puta furādo vocat̄ hic iniuſtificatio. q. executio iniuſtitie. ſꝫ anteq̄ꝫ q̄s hoc operet̄ nō vocatur īiuſtificatio ſed īiuſtū

Deinde cum dicit. ſimiliter autē ⁊c̄. oñdit quid ſit iniuſtificatio ⁊ dicit qꝺ ſil̄r iniuſtificatio ē q̄n quis opatur iuſtum. ꝙ eſt naturale vel oꝛdine legis. ſed apud grecos operatio iuſti in cōi magis vocat̄ dichaypꝛagoma. i. operatio iuſti. iuſtificatio aūt nō videt̄ dici quelibet operatio iuſti. ſed ſolū q̄n aliquis dirigit̄ īiuſtificatōes. ſ. reducēdo id quod eſt iniuſtū ad iuſtitiam. Ultimo aūt dicit quod qualis ⁊ quot ⁊ que ſint ſpecies iuſti ſm vnūquodq̄ꝫ iuſtoꝛum. ſ. naturalis ⁊ localis poſterius eſt enim politica

e Xiſtentibus auteꝫ iuſtis ⁊c. Poſtq̄ꝫ ꝓhus oſtēdit quid ſit iuſtum ſimpliciter. ⁊ quid ſit iuſtificatio ⁊ iniuſtificatio. hic iam ſoluit q̄ōeꝫ q̄ꝫ pꝛius mouerat. ſ. ſm quales iuſtificatōes vel iniuſtificatōes aliquis ſit iuſtus vel iniuſtus. Et circa hoc duo facit. Pꝛimo oſtēdit ꝓpoſitum. Secūdo inducit quādam diuiſionē ad manifeſtationē pꝛedictoꝛū. ibi. Jnuoluntarioꝛū hec quidam ⁊c̄. Circa pꝛimū duo facit. Pꝛimo oſtēdit q̄n ſit iuſtū vel iniuſtum. ſiue hoc quid ſit iuſtificatio vel iniuſtificatio. ſiue hoc ille qui operat̄ ſit iuſtus vel iniuſtus. ibi. Uoluntarioꝛū autē ⁊c̄. Circa pꝛimū duo facit. Pꝛimo oſtendit ꝓpoſitum. Secundo manifeſtat quod dixerat. ibi. Dico autem voluntarium quidā ⁊c̄: Dicit ergo pꝛimo quod cum iuſta ⁊ iniuſta ſint talia qualia ſupꝛa dicta ſunt. nunc aliquis facit iniuſtū. ita quod ſit iniuſtificatio vel dyachazopagema quando aliq̄s operat̄ ipſa ſcilicet iuſtum ⁊ iniuſtum volens. ſed quando aliquis ipſa nolens non eſt ibi facere iniuſtum vel operari iniuſtum. niſi foꝛte per accidēs in quantum ſcilicet accidit pꝛeter intentionem operantis. quod illa que quis facit ſint iuſta

vel iniuſta. illa. n. dicuntur per ſe facere ⁊ per accidēs quod intendimꝰ facere. nō autē ſpecificat̄ p illud quod eſt p accidēs. ſed ſolū qꝺ ē p ſe ⁊ iō iuſtificatio ⁊ dikapoema. i. opatio iuſta. ⁊ ſil̄r iniuſtificatio determinat̄ p voluntariū ⁊ inuoluntariū. ita. ſ. quod cū aliquid ſit volūtariū laudat̄ quis vel vituperat̄. vnde manifeſtū ē quod erat ex parte ipſius operantis quid iniuſtū ſed nō erit iniuſtificatio quātuꝫ ad ſpēm operatōis ſi nō ſit voluntariū ex pte operātis. ⁊ eadem ratio de iuſtificatōe. Deinde cuꝫ dicit. Dico autē volūtariū ⁊c̄. manifeſtat quedā que dicta ſunt q̄d ſit volūtariuꝫ ⁊ inuolūtariū. Et circa hoc duo facit. Pꝛimo manifeſtat pꝛopoſitū. Secūdo oſtēdit qꝺ p̄dicta manifeſtatio cōpetit tam circa iuſta q̄ꝫ circa iniuſta. ibi. Eſt aūt ſil̄r ⁊c̄. Dicit ergo pꝛimo ꝙ volūtariū ſicut dictū ē in t̄tio dr̄ eē q̄n aliquis opat̄ ad eoꝝ que in ſua ptāte ſciens. ⁊ nō ignoꝛās. neq̄ꝫ circa qꝺ opet̄ in quo inſtr̄o neq̄ꝫ in cuius gratia hoc faciat. puta qꝺ ſciat quē percutit. ⁊ quo pcutiat ſicut inſtr̄o ⁊ cuius gratia. ⁊ hoꝛū vnūquodq̄ꝫ ſciat p ſe ⁊ non per accidens. ⁊ ad hoc ꝙ ſit volūtariū qꝺ nō ſit p violentiā. puta ſi aliquis accipiat manuꝫ alicuiꝰ per violētiā ⁊ tamē pcutiat aliū hoc q̄dam ille cuius eſt manꝰ nō facit volūtariꝰ qꝛ nō erat in eius poteſtate. hoc vitare ſed cogitur. exponit autē ꝯͥter q̄uo cognoſcat̄ aliq̄d ſm accidēs. cōuenit. n. ille qui eſt pcuſſus ab aliquo ſicut pater eiꝰ. ille autē qui percutit cognoſcit quidā qui percuſſus ē hoc vel aliquis de pꝛeſentibꝰ. ſed ignoꝛat quod ipſe ſit pater eius. ⁊ ſic cognoſcit patrē per accidēs inq̄ꝫtū cognoſcit eū qui accidit eſſe patrē. ⁊ ſicut dictū eſt ex parte eiꝰ qui pcutit ſibi eſt determinandū ⁊ ex parte eiꝰ cuius gratia ē circa totā opatōem. i. circa oēs circūſtantias opationis ⁊ ex hoc quod dictū ē quid ſit volūtariuꝫ pōt ſciri quid ſit inuolūtariū. qꝛ ſi aliquid ſit ignoratū vel ceſſante ignoꝛātia nō ſit in ptāte eiuſ qui opat̄. vel magis fiat p violentiā. hoc erit iō aūt additū ē per violētiam quia mala que ſunt in nobis. nō ſunt inuolūtaria. mala enim ſunt naturalia. que ⁊ opamur. ⁊ patimur ſciētes puta ſeneſcere vel moꝛi quoꝝ tn̄ nullum ē voluntariū vel inuolūtariū qꝛ vtrūq̄ꝫ eoꝝ eſt circa ea q̄ ſūt nata ī nobis eē. ſi aūt accidat p violentiā. qꝛ aliquid eoꝝ nō ſit ī nobis tūc dr̄ inuoluntariū. Deinde cū dicit. Eſt aūt ⁊c̄. manifeſtat id quod dictū ē circa iuſta ⁊ iniuſta circa iuſta quidē. puta ſi aliquis redundat pignus ei cuius eſt. nō quidam voluntarius ſed pꝛopter timoꝛem. non enim dicitur ꝙ ibi ſit operatio iuſti peraccidēs. ⁊ ſimiliter ſi aliquis coactꝰ ⁊ nolēs deſiſtat reddere pignus p accidēs dr̄ facere iniuſta vel operari īiuſta.

Deinde cū dicit. Uolūtarioꝝ autē ⁊c̄. oſtendit q̄n ē iuſtificatio vel iniuſtificatio. ⁊ cū ille qui operat̄ non eſt iuſtus vel iniuſtus. Circa hoc tria facit. Pꝛimo p̄mittit quandā diuiſionem neceſſariā ad ꝓpoſitū oſtēdendū. Secūdo oſtēdit pꝛopoſitū. ibi. Jn tribꝰ vtiq̄ꝫ exiſtētibꝰ ⁊c̄. manifeſtat quedā que dicta ſunt. ibi. Pꝛopter ꝙ bene ⁊c̄. Dicit ergo pꝛimo ꝙ voluntarioꝛū quedā opamur pꝛeeligētes. ⁊ q̄daꝫ nō pꝛeeligentes id eſt ex electōe opamur illa quecūq̄ꝫ ex pꝛeeligibilia. i. abſq̄ꝫ electōe facere non fiunt in pꝛecōſiliata. i. abſq̄ꝫ p̄cedēti deliberatōe. Deinde cū dicit. tribꝰ ita exiſtentibus ⁊c̄. oſtēdit pꝛopoſitū. Et pꝛimo reſumit q̄n ſit iniuſtū abſq̄ꝫ iniuſtificatōe. ſiue hec ille qui operat̄ ſit iniuſtus. vel in alijs ibi. Q̄n aūt ſciens quidā ⁊c̄. Secūdo oſtēdit q̄n eſt iniuſtus cū iniuſtitia ⁊ malitia eius qui opat̄. ibi Q̄n aūt ex electōe ⁊c̄. Dicit ergo pꝛimo quod ſicut ex ſupꝛa dictis apparet tripliciter cōuenit aliquod nocumētum inferre circa cōicatōes hominū adinuicē. Uno mō p violētiam ⁊ inuolūtarie. Alio mō voluntarie quidā ſine electōe. Tertio mō volūtarie cū electione illa igitur perfecta fiunt p ignoꝛātiam. q̄n aliquis neq̄ꝫ ſcit quid faciat. neq̄ꝫ circa quē. neq̄ꝫ quo inſtrumēto. neq̄ꝫ cuius gratia etiaꝫ eſtimauit ſe aliquid facturū opatus eſt. puta ſi nō extimauerit ſe percutere hoc inſtr̄o. puta lancea ferrata. ſed rotūda. vl̄ nō exiſtimauerit ſe pcutere puta patrē. ſed hoſtē vel nō exiſtimauit. ſe huiuſ gratia pcuſſuꝝ. ſed accidit illud cuius gratia non exiſtimauerit. puta cū exiſtimauerit pcutere non aliquid vulnerādū ſed ad pugnandū. ⁊ ſimile ē cum ē ignoꝛātia quātū ad queꝫ pcutiat. puta lente vel foꝛtiter. ſed circa hoc cōſiderādū eſt quod q̄n nocumētū incertum ē paralogice pꝛeter rōem ſiue intentōeꝫ tūc ē omnino infoꝛtuniū. puta cū quis putat verberare celū ⁊ terram. ſed q̄n aliquis infert nocumētū nō paralogice. i. nō abſq̄ꝫ intentione nocēdi. ſed ſine malitia. qꝛ. ſ. nō putat multum nocere vel nō putat tali perſone nocere. tūc ē aliquod peccatū licet nō tm̄. peccat eniꝫ aliquis cū pꝛincipiū inoꝛdinati actus q̄ eſt in ſeipſo per hoc quod intendit aliquid operari ſed q̄n pꝛīcipiū operatōis ē totaliter ab extra ꝙ pꝛeter intentōem operatur tunc eſt. infoꝛtuniū. foꝛtuna eſt cauſa intellectiua agēs pꝛeter rōem vt dicitur in ſecūdo phiſicoꝛū. Deinde cū dicit. Quādo autem ſciens ⁊c̄. oſtendit quando ſit iniuſtificatio ſine malitia ſiue iniuſtitia operantis ⁊ dicit quod quando aliquis ſciens quoddam nocumētū inferr̄ ſꝫ nō pꝛecōſilians. i. abſq̄ꝫ deliberatione. tūc ē q̄daꝫ iniuſtitia. ſicut quecūq̄ꝫ aliquis cōmittit p irā ⁊ alias paſſiones ſi tn̄ nō ſūt naturales neceſſitate qui excuſat a ſubtractione rei aliene. illi igit̄ q̄ ꝓpt̄ p̄dcās paſſiōes alijs noceāt peccāt ⁊ faciunt q̄dē īiuſtū ⁊ actꝰ eoꝝ ſūt iniuſtificatōes nō tamē ꝓpt̄ hoc ipſi ſūt iniuſti ⁊ mali.

q̄ñ īferāt nocumētū ꝓpꝉ īfirmitatē peccare
Deinde cum dicit. Q̄ñ autem ex electione
ꝛc̄. oſtēdit q̄ñ ſit iiuſtificatio cuꝫ iniuſtitia o-
perātis. ꝛ dicit quod q̄ñ aliquis ex electōe in-
ducit alteri nocumētū ē iniuſtus ꝛ malus et
talis dr̄ ex certa malitia peccare. Deiñ cum
dicit. Propter quod ꝛc̄. manifeſtat que dicta
ſunt. ꝛ quia primū triū p̄dictoꝝ. ſ. de hijs que
fiunt ex ignorātia ſupra manifeſtū ē manife-
ſtat primo ſecundū. ſ. de hijs q̄ fiūt ex electio
ne. ibi. Si aūt ex electōe ꝛc̄. Dicit ergo primo
q꞉ cū aliqui peccāt ex ira ñ ꝓpter hoc ſūt ma
li vel iniuſti. propter hoc bene poſſum⁹ hoc ſi
gnū accipere predictorū. q꞉ ea que fiūt ex ira
nō iudicantur eſſe facta ex prouidētia. ꝛ hoc
ꝯñter. ibi. Nō. n. ꝛc̄. ꝓbat duplici rōe. Quaruꝫ
prima talis ē. q꞉ ille qui facit aliquid ꝑ irā nō
incipit ipſe nocere. ſed ille qui eū ad irā ꝓuo-
cauit. ꝛ ita nō videꝉ ex prouidētia nocumētū
ꝓceſſiſſe. Secūdā rōem ponit. ibi. Ad h̄ neq̄
ꝛc̄. ꝛ dicit quod q̄ñ aliquis infert nocumētū
ex ira nō verſaꝉ tūc in dubio vtrū faciat. vl̄ ñ
faciat. ſed vtrū iſte faciat. ita. n. ē quedā iniu-
ſtitia manifeſta. i. manifeſte operāt. vult. n. ira
tus vindictā eē manifeſtā. ſꝫ videꝉ ſibi ꝙ iuſte
moueaꝉ. nō. n. ita eſt apud irat⁹. ſicut in ꝯmu
tatōibus iniuſtis puta in furto ꝛ ſimilibus in
quibus dubitatur ante factū ſic oꝫ. n. alterum
eoꝝ eſſe malū puta dare vel nō dare. peccatur
n. q̄ñq̄ ꝑ obliuionē ſicut aliquis obliuiſcitur
reddere debitū creditori tp̄e ſtatuto. ſed ope-
rantes ex ira cōfitenꝉ de re. i. de facto. ſed du
bitāt an ſit iniuſtū id ꝙ fecerit ꝙ nō ꝯuenit
illis qui ex electione inſidioſe opanꝉ qui non
ignorāt ſe iiuſte agere quē h̄. i. inſidioſus exi-
ſtimat iniuſte pati illū cui nocet. ſed hic. i. ira-
t⁹ nō exiſtimat hoc. ꝛ ita pꝫ quod ille q̇ extra
iniuſtum facit nō agit ex prouidētia. Dein
de cū dicit. Si autē ex electōe manifeſtat tria
ſ. de hijs q̄ fiūt ex electione noceāt manifeſtū
ē quod facit iniuſtū per ſe loquēdo q꞉ volun
tarie operaꝉ. ꝛ ſm̄ huius iniuſtificatōem iam
dr̄ ille qui facit iuſtū tñ hoc ſit preter ꝓporti-
onabile. i. cōtra iuſtitiā diſtributiuā. vel p̄ter
equale. i. contra iuſtitiā cōmutatiuā. ꝛ ſimiliꝉ
aliquis dr̄ iuſtus cū ex electōe operaꝉ iuſtum
ſi autē volēs opereꝉ ꝛ nō eligens diceꝉ iuſt⁹
operans vel iuſtificatus. Deiñ cuꝫ dicit. In
uolūtariorum autem ꝛc̄. ponit quādam diui-
ſionem ad manifeſtatōem predictorū. ꝛ dicit
quod inuoluntariorum quedaꝫ venialia. i. ve-
nia digna ꝛ quedam non. Illa peccata que
homines faciunt non ſolum ignorātes. i. ha-
bētes ignorātiā cauſanteꝫ ꝙ accidit illis qui
q̄ñ cognoſcūt dolent. ſed illa nō ſūt venia di-
gna. qui autē non peccāt propter cauſantem
ignorātiam. ſed peccant ignorātes ꝓpter paſ
ſionē que nō eſt naturalis. neq̄ hūana neq̄
ratione recta in talibus. n. paſſio cauſat igno-
rātiam ꝛ peccatū. ꝛ de hijs ſupra in tertio ple
nius dictum eſt.

o Ubitabit autē vtiq̄ aliq̇s ꝛc̄. Poſtq̄
phūs oſtēdit ſm̄ quales iuſtificatōes
dicatur aliquis iuſtus vel iniuſt⁹. hic
mouet quaſdam dubitatōes ꝛ ſoluit eas. ſecū
do excludit quorūdam errores circa predicta
ibi. Homines auteꝫ in ſe ipſo ꝛc̄. Prima pars
diuiditur in duas queſtiones quas determi-
nat. Secunda pars incipit ibi. Adhuc autem
ꝛc̄. Circa primū tria facit. Primo ꝓponit ma
teriam queſtionis. Secūdo informat qōnē. ibi
Utrū enim vere ꝛc̄. materia qōnis primo qui
dem ſumiꝉ ex hijs que ſupra determinata ſūt
vñ dicit quod aliquis pōt dubitare. vtrū per
premiſſa ſit ſufficienter determinatū de iniu-
ſtum pati. ꝛ de iniuſtū facere. dictū ē eniꝫ qḋ
iuſtū facere ē voluntariū. vnde pōt dubitari
vtrum hoc deferendū ſit ad iniuſtū pati. Ter
tio materia dubitatōis ſumitur ex verbo euri
pedis poete qui cōuenienter videꝉ introduce
re quēdam dicentem matrē occidi. ꝛ vt bre-
uiter dicam vel volens occidi vel nolentē oc-
cidi inquorū vtroq̄ itelligitur qḋ iure occidi
volūt. Deinde cuꝫ dicit. Utrū enim vt vere
ē ꝛc̄. format qōeſ. Et circa hoc duo facit. p̄mo
ꝓponit vnā qōeꝫ. vtrū. ſ. vere cōueniat dicere
quod aliquis volēs patiaꝉ iniuſtū. vel hoc nō
ſit verū. ſed omne pati iniuſtum ſit inuolun-
tariū. ſicut ꝛ omne facere iniuſtū ē inuolūta-
riū. Secūdo ibi Et vtꝝ omne ꝛc̄. mouet aliam
qōeꝫ. ꝛ ē qḋ vtrū omne iniuſtuꝫ pati ſit ſic vel
illo modo. ita. ſ. quod vl̄ omne iniuſtū pati ſit
volūtariū. ſicut. n. hec qḋ pōt moueri de hoc
quod ē iniuſtū facere. vtrū omne ſit volūtari
um aut quoddā ſit volūtariū ꝛ quoddā inuo
lūtariū: ſimiliter etiā pōt moueri eadem qō de
iniuſtitia pati. Deinde cū dicit. Juſta o-
perari enī ꝛc̄. proſequiꝉ prius motā qōem. Et
circa hoc tria facit. Primo argumētaꝉ ad h̄
quod omne iniuſtū pati ſit volūtariū. Secun
do argumētaꝉ ad hoc quod nō omne iiuſtū
pati ſit voluntariū. ibi. Jnconueniens autem
vtiq̄ videbiꝉ ꝛc̄. Tertō q꞉ argumētaꝉ ad hoc
quod nō omne iniuſtū ſit pati inuoluntariuꝫ
ibi. Si autem ſimpliciter ꝛc̄. Ad primum ergo
argumentatur ſic omne ꝙ eſt operari iuſtum
eſt voluntarium vt ex ſupradictis patet. ſꝫ ope
rari iuſtum eſt oppoſitum ei quod eſt pati iu
ſtum ſꝫ rationale igiꝉ videtur ꝙ iuſtū vl̄ iniu
ſtum pati ſimili modo opponantur vtrunq̄
ſ. voluntarium ꝛ inuolūtariū ita vt vel omne
hoc ſit voluntariuꝫ vel oē hoc ſit inuoluntari
um. Deinde cum dicit. Jnconueniens aūt
vtiq̄ ꝛc̄. argumentaꝉ ad hoc ꝙ non omne in
iuſtum pati ſit voluntariū. Et circa hoc tria fa
cit. Primo argumentaꝉ ad propoſitū ꝛ dicit
ꝙ incōueniens videtur ſi ponatur ꝙ oē iniu-
ſtū pati ſit voluntariū. manifeſtat. n. ē ꝙ q̇daꝫ

patiunꝉ nō volētes iniuſtū. ſicut illi qui ver-
beranꝉ. vel quib⁹ alijs ſua furaꝉ. Secundo ibi
Quia ad hoc ꝛc̄. mouet circa hoc quādā qōeꝫ
vtrū. ſ. oīs q̇ patiꝉ id ꝙ ē iniuſtū naturaliter ꝛ
ꝑ accidēs pōt dici qḋ ſit iniuſtū patiēs forma
liter ꝛ ꝑ ſe. ſicut. n. poſſet aliq̇s obuiare p̄dicte
rōi dicēdo ꝙ ille qui nō nolēs patiꝉ rapinas
vel vbera patiꝉ q̇dē id cui accidit eſſe iniuſtū
nō tñ ſe hꝫ. q. per ſe patiēs iniuſtū. Tertio ibi
Uel quēadmodū ꝛc̄. ſoluit motā qōem ꝛ diꝉ
ꝙ ſicut ſe hꝫ circa facere ita ſe hꝫ ꝛ circa pati.
q꞉ in vtroq̄ cōuenit trāſumere. i. accipere id
quod ē ſm̄ accidēs circa iuſta ꝛ hoc q꞉ opa
ri ea quib⁹ accidit eē iniuſta. nō ē idē ei ꝙ eſt
ꝑ ſe facere iniuſtū. dictū ē. n. ꝙ q̄ñq̄ aliquis
ignorās facit ꝑ accidēs. ſ. quod eſt iniuſtū. nō
tñ ꝑ ſe loquēdo iniuſtificat. ꝛ ſilr̄ pati ea q̇b⁹
accidit eē iniuſta dicēdū ei qḋ iuſtū pati ꝑ ſe
ſilr̄ impoſſibile ē qḋ iſta ſint eadē in eo quod
ē iuſtū operari. ꝛ in eo qḋ ē iuſtū pati. ꝛ ꝙ ſit
eadē rō ita facere ꝛ pati tam circa iuſta q̄ cir
ca iniuſta manifeſtat ꝯñter ꝑ hoc quod ñ cō
uenit aliq̇d pati iuſtum vel iniuſtū ꝑ ſe loquē
do niſi ſicut aliq̇s faciēs iuſtū ꝑ accidēs ꝛ nō
iniuſtificet ꝑ ꝯñs eſt ꝙ ille qui patiꝉ per ſe in
iuſtū patiaꝉ. ꝛ eadē rō ē de iiuſto. Deinde
cū dicit. Si autē eſt ſimpl̄r ꝛc̄. argumentatur
cōtra hoc ꝙ omne iniuſtū pati ſit inuolūtari
um. ꝛ primo argumētatur ad ꝓpoſitū. ſecūdo
ſoluit ibi. Uel nō recta diffinitio ꝛc̄. Circa pri
mū ponit duas rōnes. circa quarū primo tria
facit. Prīo ponit quandā diffinitōem eius ꝙ
eſt iuſtū facere que ſupra poſita ē. ſ. quod ſim
pliciter ꝛ per ſe iniuſtū facere. vel eſt aliud q̄
ꝙ aliquis volens noceat. ꝛ in hoc ꝙ ſit voleſ
intellelligiꝉ quod ſciat ꝛ quid ledat. ꝛ qḋ no
cumētū inferat vt. i. qualiter ꝛ alias hi⁹ circū-
ſtātias. Secūdo ibi. Incōtinens aūt ꝛc̄. argu-
mentatur ex premiſſa diffinitōe. manifeſtum
eſt autē quod incōtinēs volēs nocet ſibiipſi
inquātū. ſ. volēs operaꝉ id ꝙ ſcit ſibi eē noci-
uū. ſi ergo ad iniuſtū facere ſequiꝉ iniuſtum
pati. ſequiꝉ ꝙ ip̄e volēs iniuſtū patiaꝉ a ſeip̄o
ita ꝙ cōueniat aliquid ſibi iniuſtum facere. ꝛ
ſic ſequiꝉ ꝙ nō omne iniuſtū pati ſit volūtari
um. Tertio ibi. Eſt autē hoc etiam ꝛc̄. mouet
quādā qōem incidētē. vtrū. ſ. cōueniat qḋ ali
quis ſibiipſi faciat iniuſtū. ſed hanc qōem po
ſtea ꝓſequeꝉ. Secundā rōem ponit ibi. Et ad
huc volum⁹ ꝛc̄. ꝛ dicit ꝙ ſi cōuenit de aliquo
ꝙ ꝓpter incōtinētiā ſciēs ꝛ volēs ledatur ab
aliquo. puta cū aliquis rapt⁹ amore meretri-
cis ꝑmittit ſe ab ea ſpoliari. cōuenit igiꝉ ꝙ ali
quis volēs patiaꝉ iniuſtū. ꝛ ſic nō omne iniu
ſtum pati ē inuolūtariū. Deinde cū dicit.
Uel nō recta ꝛc̄. ponit ſolutōem. Et circa hoc
tria facit. Prīo corrigit diffinitōem ſupra po
ſitam eius qḋ ē iniuſtū facere ꝛ ex hoc cōclu-
dit veritatē qōis. ꝛ dicit ꝙ diffinitio ſimplici
ter poſita eius quod ē iniuſtū facere nō ē re-
cta. ſed debet apponi vt dicaꝉ ꝙ iniuſtū face-
re ē nocere aliquid ſciētē circūſtantias alicui
per illius volūtatē. ꝛ ſm̄ hoc ſequitur quod lꝫ
aliquis nolens ledatur ꝛ petiaꝉ iniuſtuꝫ ꝑ ſe
loquēdo ex quo per ſe iniuſtū facere ē inferre
nocumētum alicui per eius volūtatē. Secun
do null⁹. n. vult ꝛc̄. ſoluit primā rōeꝫ ꝛ diꝉ ꝙ
null⁹ vult cōpleta volūtati pati iniuſtū. neq̄
etiā icōtinēs ſed incōtinēs opaꝉ ſibi nociua
p̄ter volūtatē. habēt. n. per ſe voluntatē boni
ſed ꝑ cōcupiſcētiam trahitur ad malū ꝛ h̄ qḋ
dictum ē ꝓbat per hoc quod cū voluntas ap
petitus boni null⁹ vult id quod nō exiſtimat
eē bonū. incōtinēs aūt extra paſſionē exiſtēs
nō reputat bonū illud ꝙ facit vnde abſolute
nō vult illud ſꝫ tamē operaꝉ illud ꝙ extimat
nō oporteri operari ꝓpter cōcupiſcētiaꝫ que
eſt in appetitu ſenſitiuo. volūtas autē ē in ra-
tione. ibi. Qui autē que ipſius ꝛc̄. ſoluit ſcḋaꝫ
rōem de eo qui volēs ab alio lediꝉ: ꝛ dicit qḋ
nō patitur per ſe loquēdo iniuſtū ille qui vo-
lens dat ſua. ſicut homerus narrat de quodā
Claudio qḋ dedit diomedi aurea arma pro
ereis. ꝛ. c. boues pro. ix. bobus. ꝛ iō auteꝫ talis
nō patitur iniuſtū. q꞉ in ptāte hominis eſt ꝙ
ipſe det ſua. ſed iniuſtū pati nō ē in poteſtate
eius qui iniuſtum patitur. ſed exiſtere aliquid
qui faciat iniuſtū. ideo ergo iniuſtū pati ē in-
uoluntariū. iniuſtū autē facere inuolūtarium
quia principiū actōis eſt in agēte qḋ pertinet
ad rōem volūtarij. principiū autē paſſionis ñ
eſt in paciente. ſed in alio ꝛ hoc pertinet ad
rationem inuoluntarij. Ultimo autem epylo-
gando cōcludit manifeſtū eſſe quod iniuſtū
pati ē in volūtarium.

a Dhuc aūt que p̄elegim⁹ ꝛc̄. Poſtq̄
phūs ſoluit vnam dubitationeꝫ hic
accedit ad aliam. ꝛ primo ponit ipaꝫ
ſecūdo ꝓſequitur eam. ibi. Si. n. cōuenit etiā
ꝛc̄. Dicit ergo primo ꝙ circa ea que ad iuſtiti
am ꝛ iniuſtitiā pertinēt ad huc ſunt que pre
alijs eligit dicere. quorū primū ē q̇s duoꝝ faci
at ſibi iniuſtitiā circa diſtributōes vtrū iſte q̇
dat aliquid alicui p̄ter dignitatē vl̄ ille qui re
cipit. Secūdū ē vtrū cōueniat qḋ aliq̇s faciat
ſibiipſi iniuſtū. ꝛ etiā ſupra mouit ꝛ inferi⁹ ꝓ
ſequiꝉ. Deinde cuꝫ dicit. Si. n. cōuenit ꝛc̄.
ꝓſeq̇ꝉ pri⁹ motā qōeꝫ. Et p̄mo obiicit ad ꝑteꝫ
falſam. Secūdo ſoluit. ibi. Uel neq̄ hoc etiaꝫ
ꝛc̄. Tertio declarat veritatē. ibi. Manifeſtū ē āt
ꝛc̄. Diꝉ ḡ p̄mo ꝙ ſi ꝯueniat illud ꝙ pri⁹ dcīn ē
ſ. qḋ male diſtiribuēs faꝉ iiuſtū. ꝛ ñ ille q̇ pl⁹
accipit videꝉ ſequi incōueniens totū. n. eē ꝙ
aliquis alteri q̄ ſibi tribuat ſciens ꝛ volēs. ꝛ
ſic videꝉ ꝙ iſte faciat iniuſtū ſibi ꝙ ꝯueniēs.
q꞉ moderati hoīes hoc videꝉ facere vt ſibiipſi
minora retineāt. ꝑtinet. n. ad vnum modeſtū
quod ſit miloratiu⁹. i. minora ſibi accipiens.

qꝛ ñ īferũt nocumētū ꝓpꝰ īfirmitatē peccare. Deinde cum dicit. Qñ autem ex electione ⁊c̄. oſtēdit qñ ſit iīuſtificatio cū iniuſtitia operãtis. ⁊ dicit quod qñ aliquis ex electōe inducit alteri nocumētū ē iniuſtus ⁊ malus et talis dr̄ ex certa malitia peccare. Deiñ cum dicit. Propter quod ⁊c̄. manifeſtat que dicta ſunt. ⁊ quia primū triū p̄dictoꝝ. ſ. de hijs que fiunt ex ignorãtia ſupra manifeſtū ē manifeſtat primo ſecundū. ſ. de hijs q̄ fiũt ex electione. ibi. Si aũt exꝰ electōe ⁊c̄. Dicit ergo primo qꝛ cū aliqui peccãt ex ira ñ ꝓpter hoc ſũt mali vel iniuſti. propter hoc bene poſſumꝰ hoc ſignū accipere predictoꝝ. qꝛ ea que fiũt ex ira nō iudicantur eſſe facta ex prouidētia. ⁊ hoc ꝯñter. ibi. Nō. n. ⁊c̄. ꝓbat duplici rōe. Quaruꝫ prima talis ē. qꝛ ille qui facit aliquid ꝑ irã nō incipit ipſe nocere. ſed ille qui eū ad irã ꝓuocauit. ⁊ ita nō videt̃ ex prouidētia nocumētū ꝓceſſiſſe. Secūdã rōem ponit. ibi. Ad h̄ neqꝫ ⁊c̄. ⁊ dicit quod qñ aliquis infert nocumētū ex ira nō verſat̃ tūc in dubio vtrū faciat. vl' ñ faciat. ſed vtrū iſte faciat. ita. n. ē quedã iniuſtitia manifeſta. i. manifeſte operãt. vult. n. iratus vindictã eē manifeſtã. ſꝫ videt̃ ſibi ꝙ iuſte moueat̃. nō. n. ita eſt apud iratꝰ. ſicut in ꝯmutatōibus iniuſtis puta in furto ⁊ ſimilibus in quibus dubitatur ante factū ſic oꝫ. n. alterum eoꝝ eſſe malū puta dare vel nō dare. peccatur n. qñqꝫ ꝑ obliuionē ſicut aliquis obliuiſcitur reddere debitū creditori tp̄e ſtatuto. ſed operantes ex ira cōfitent̃ de re. i. de facto. ſed dubitãt an ſit iniuſtū id ꝙ fecerit ꝙ nō ꝯuenit illis qui ex electione' inſidioſe oꝑant̃ qui non ignorãt ſe iīuſte agere quē h̄. i. inſidioſus exiſtimat iniuſte pati illū cui nocet. ſed hic. i. iratꝰ nō exiſtimat hoc. ⁊ ita pꝫ quod ille q̇ extra iniuſtum facit nō agit ex prouidētia. Deinde cū dicit. Si autē ex electōe manifeſtat tria. ſ. de hijs q̄ fiũt ex electione noceãt manifeſtū ē quod facit iniuſtū per ſe loquēdo qꝛ voluntarie operat̃. ⁊ ſm̄ huius iniuſtificatōem iam dr̄ ille qui facit iuſtū tñ hoc ſit preter ꝓportionabile. i. cōtra iuſtitiã diſtributiuã. vel p̄ter equale. i. contra iuſtitiã cōmutatiuã. ⁊ ſimilit̃ aliquis dr̄ iuſtus cū ex electōe operat̃ iuſtum ſi autē volēs operet̃ ⁊ nō eligens dicet̃ iuſtꝰ operans vel iuſtificatus. Deiñ cuꝫ dicit. Jnuolũtarioꝛum autem ⁊c̄. ponit quãdam diuiſionem ad manifeſtatōem predictoꝛū. ⁊ dicit quod inuoluntarioꝛum quedaꝫ venialia. i. venia digna ⁊ quedam non. Jlla peccata que homines faciunt non ſolum ignoꝛãtes. i. habētes ignoꝛãtiã cauſanteꝫ ꝙ accidit illis qui qñ cognoſcũt dolent. ſed illa nō ſũt venia digna. qui autē non peccãt propter cauſantem ignoꝛãtiam. ſed peccant ignoꝛãtes ꝓpter paſſionē que nō eſt naturalis. neqꝫ hũana neqꝫ ratioue recta in talibꝰ. n. paſſio cauſat ignoꝛãtiam ⁊ peccatū. ⁊ de hijs ſupra in tertio plenius dictum eſt.

D Ubitabit autē vtiqꝫ aliq̇s ⁊c̄. Poſtq̄ phus oſtēdit ſm̄ quales iuſtificatōes dicatur aliquis iuſtus vel iniuſtꝰ. hic mouet quaſdam dubitatōes ⁊ ſoluit eas. ſecūdo excludit quoꝛūdam errores circa predicta ibi. Homines autēꝫ in ſe ipſo ⁊c̄. Prima pars diuiditur in duas queſtiones quas determinat. Secunda pars incipit ibi. Adhuc autem ⁊c̄. Circa primū tria facit. Primo ꝓponit materiam queſtionis. Secūdo infoꝛmat qōnē. ibi Utrū enim vere ⁊c̄. materia qōnis primo quidem ſumit̃ ex hijs que ſupꝛa determinata ſũt vñ dicit quod aliquis pōt dubitare. vtrū per pꝛemiſſa ſit ſufficienter determinatū de iniuſtum pati. ⁊ de iniuſtū facere. dictū ē enīꝫ qꝺ iuſtū facere ē voluntariū. vnde pōt dubitari vtrum hoc deferendū ſit ad iniuſtū pati. Tertio materia dubitatōis ſumitur ex verbo euripedis poete qui cōuenienter videt̃ introducere quēdam dicentem matrē occidi. ⁊ vt breuiter dicam vel volens occidi vel nolentē occidi inquoꝛū vtroqꝫ itelligitur qꝺ iure occidi volũt. Deinde cuꝫ dicit. Utrū enim vt vere ē ⁊c̄. foꝛmat qōeſ. Et circa hoc duo facit. p̄mo ꝓponit vnã qōeꝫ. vtrū. ſ. vere cōueniat dicere quod aliquis volēs patiat̃ iniuſtū. vel hoc nō ſit verū. ſed omne pati iniuſtum ſit inuoluntariū. ſicut ⁊ omne facere iniuſtū ē inuolūtariū. Secūdo ibi Et vtꝝ omne ⁊c̄. mouet aliam qōeꝫ. ⁊ ē qꝺ vtrū omne iniuſtuꝫ pati ſit ſic vel illo modo. ita. ſ. quod vl' omne iniuſtū pati ſit volũtariū. ſicut. n. hec qꝺ pōt moueri de hoc quod ē iniuſtū facere. vtrū omne ſit volũtarium aut quoddã ſit volũtariū ⁊ quoddã inuolũtariū: ſimiliter etiã pōt moueri eadem qꝺ de iniuſtitia pati. Deinde cū dicit. Juſta operari eni ⁊c̄. proſequit̃ prius motã qōem. Et circa hoc tria facit. Primo argumētat̃ ad h̄ quod omne iniuſtū pati ſit volũtariū. Secundo argumētat̃ ad hoc quod nō omne iīuſtū pati ſit voluntariū. ibi. Jnconueniens autem vtiqꝫ videbit̃ ⁊c̄. Tertō qꝛ argumētat̃ ad hoc quod nō omne iniuſtū ſit pati inuoluntariuꝫ ibi. Si autem ſimpliciter ⁊c̄. Ad primum ergo argumentatur ſic omne ꝙ eſt operari iuſtum eſt voluntarium vt ex ſupꝛadictis patet. ſꝫ operari iuſtum eſt oppoſitum ei quod eſt pati iuſtum ſꝫ rationale igit̃ videtur ꝙ iuſtū vl' iniuſtum pati ſimili modo opponantur vtrunqꝫ ſ. voluntarium ⁊ inuolũtariū ita vt vel omne hoc ſit voluntariuꝫ vel oē hoc ſit inuoluntarium. Deinde cum dicit. Jnconueniens aũt vtiqꝫ ⁊c̄. argumentat̃ ad hoc ꝙ non omne iniuſtum pati ſit voluntariū. Et circa hoc tria facit. Primo argumentat̃ ad pꝛopoſitū ⁊ dicit ꝙ incōueniens videtur ſi ponatur ꝙ oē iniuſtū pati ſit voluntariū. manifeſtat. n. ē ꝙ q̇daꝫ patiunt̃ nō volētes iniuſtū. ſicut illi qui verberant̃. vel quibꝰ aliis ſua furat̃. Secundo ibi Quia ad hoc ⁊c̄. mouet circa hoc quãdã qōeꝫ vtrū. ſ. oīs q̇ patit̃ id ꝙ ē iniuſtū naturaliter ⁊ ꝑ accidēs pōt dici qꝺ ſit iniuſtū patiēs foꝛmaliter ⁊ ꝑ ſe. ſicut. n. poſſet aliq̇s obuiare p̄dicte rōi dicēdo ꝙ ille qui nō nolēs patit̃ rapinas vel vbera patit̃ q̇dē id cui accidit eſſe iniuſtū nō tñ ſe hꝫ. q. per ſe patiēs iniuſtū. Tertio ibi Uel quēadmodū ⁊c̄. ſoluit motã qōem ⁊ dic̄ ꝙ ſicut ſe hꝫ circa facere ita ſe hꝫ ⁊ circa pati. qꝛ in vtroqꝫ cōuenit trãſumere. i. accipere id quod ē ſm̄ accidēs circa iuſta ⁊ hoc qꝛ operari ea quibꝰ accidit eē iniuſta. nō ē idē ei ꝙ eſt ꝑ ſe facere iniuſtū. dictū ē. n. ꝙ qñqꝫ aliquis ignoꝛãs facit ꝑ accidēs. ſ. quod eſt iniuſtū. nō tñ ꝑ ſe loquēdo iniuſtificat. ⁊ ſil'r pati ea q̇bꝰ accidit eē iniuſta dicēdū ei qꝺ iuſtū pati ꝑ ſe ſil'r impoſſibile ē qꝺ iſta ſint eadē in eo quod ē iuſtū operari. ⁊ in eo qꝺ ē iuſtū pati. ⁊ ꝙ ſit eadē rō ita facere ⁊ pati tam circa iuſta q̄ꝫ circa iniuſta manifeſtat ꝯñter ꝑ hoc quod ñ cōuenit aliq̇d pati iuſtum vel iniuſtū ꝑ ſe loquēdo niſi ſicut aliq̇s faciēs iuſtū ꝑ accidēs ⁊ nō iniuſtificet ꝑ ꝯñs eſt ꝙ ille qui patit̃ per ſe iniuſtū patiat̃. ⁊ eadē rō ē de iīuſto. Deinde cū dicit. Si autē eſt ſimpl'r ⁊c̄. argumentatur cōtra hoc ꝙ omne iniuſtū pati ſit inuolũtarium. ⁊ primo argumētatur ad ꝓpoſitū. ſecūdo ſoluit ibi. Uel nō recta diffinitio ⁊c̄. Circa primū ponit duas rōnes. circa quarū primo tria facit. Prīo ponit quandã diffinitōem eius ꝙ eſt iuſtū facere que ſupꝛa poſita ē. ſ. quod ſimpliciter ⁊ per ſe iniuſtū facere. vel eſt aliud q̄ꝫ ꝙ aliquis volens noceat. ⁊ in hoc ꝙ ſit volēſ intellelligit̃ quod ſciat ⁊ quid ledat. ⁊ qꝺ nocumētū inferat vt. i. qualiter ⁊ alias hiꝰ circūſtãtias. Secūdo ibi. Jncōtinens aũt ⁊c̄. argumentatur ex pꝛemiſſa diffinitōe. manifeſtum eſt autē quod incōtinēs volēs nocet ſibiipſi inquãtū. ſ. volēs operat̃ id ꝙ ſcit ſibi eē nociuū. ſi ergo ad iniuſtū facere ſequit̃ iniuſtum pati. ſequit̃ ꝙ ip̄e volēs iniuſtū patiat̃ a ſeip̄o ita ꝙ cōueniat aliquid ſibi iniuſtum facere. ⁊ ſic ſequit̃ ꝙ nō omne iniuſtū pati ſit volũtarium. Tertio ibi. Eſt autē hoc etiam ⁊c̄. mouet quãdã qōem incidētē. vtrū. ſ. cōueniat qꝺ aliquis ſibiipſi faciat iniuſtū. ſed hanc qōem poſtea ꝓſequet̃. Secundã rōem ponit ibi. Et ad huc volumꝰ ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ ſi cōuenit de aliquo ꝙ ꝓpter incōtinētiã ſciēs ⁊ volēs ledatur ab aliquo. puta cū aliquis raptꝰ amoꝛe meretricis ꝑmittit ſe ab ea ſpoliari. cōuenit igit̃ ꝙ aliquis volēs patiat̃ iniuſtū. ⁊ ſic nō omne iniuſtum pati ē inuolũtariū. Deinde cū dicit. Uel nō recta ⁊c̄. ponit ſolutōem. Et circa hoc tria facit. Prīo coꝛrigit diffinitōem ſupꝛa poſitam eius qꝺ ē iniuſtū facere ⁊ ex hoc cōcludit veritatē qōis. ⁊ dicit ꝙ diffinitio ſimpliciter poſita eius quod ē iniuſtū facere nō ē recta. ſed debet apponi vt dicat̃ ꝙ iniuſtū facere ē nocere aliquid ſciētē circūſtantias alicui per illius volũtatē. ⁊ ſm̄ hoc ſequitur quod lꝫ aliquis nolens ledatur ⁊ patiat̃ iniuſtuꝫ ꝑ ſe loquēdo ex quo per ſe iniuſtū facere ē inferre nocumētum alicui per eius volũtatē. Secundo nullꝰ. n. vult ⁊c̄. ſoluit primã rōeꝫ ⁊ dic̄ ꝙ nullꝰ vult cōpleta volũtati pati iniuſtū. neqꝫ etiã icōtinēs ſed incōtinēs oꝑat̃ ſibi nociua p̄ter volũtatē. habēt. n. per ſe voluntatē boni ſed ꝑ cōcupiſcētiam trahitur ad malū ⁊ h̄ qꝺ dictum ē ꝓbat per hoc quod cū voluntas appetitus boni nullꝰ vult id quod nō exiſtimat eē bonū. incōtinēs aũt extra paſſionē exiſtēs nō reputat bonū illud ꝙ facit vnde abſolute nō vult illud ſꝫ tamē operat̃ illud ꝙ extimat nō opoꝛteri operari ꝓpter cōcupiſcētiaꝫ que eſt in appetitu ſenſitiuo. volũtas autē ē in ratione. ibi. Qui autē que ipſius ⁊c̄. ſoluit ſcōaꝫ rōem de eo qui volēs ab alio ledit̃: ⁊ dicit qꝺ nō patitur per ſe loquēdo iniuſtū ille qui volens dat ſua. ſicut homerus narrat de quodã Clandio qꝺ dedit diomedi aurea arma pro ereis. ⁊. c. boues pro. ix. bobus. ⁊ iō auteꝫ talis nō patitur iniuſtū. qꝛ in p̄tãte hominis eſt ꝙ ipſe det ſua. ſed iniuſtū pati nō ē in poteſtate eius qui iniuſtum patitur. ſed exiſtere aliquid qui faciat iniuſtū. ideo ergo iniuſtū pati ē inuoluntariū. iniuſtū autē facere inuolũtarium quia pꝛincipiū actōis eſt in agēte qꝺ pertinet ad rōem volũtarij. pꝛincipiū autē paſſionis ñ eſt in paciente. ſed in alio ⁊ hoc pertinet ad rationem inuoluntarij. Ultimo autem epylogando cōcludit manifeſtū eſſe quod iniuſtū pati ē in volũtarium.

A Dhuc aũt que p̄elegimꝰ ⁊c̄. Poſtq̄ phus ſoluit vnam dubitationeꝫ hic accedit ad aliam. ⁊ primo ponit ip̄aꝫ ſecūdo ꝓſequitur eam. ibi. Si. n. cōuenit etiã ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ circa ea que ad iuſtitiam ⁊ iniuſtitiã pertinēt ad huc ſunt que pꝛe alijs eligit dicere. quoꝛū primū ē q̇s duoꝝ faciat ſibi iniuſtitiã circa diſtributōes vtrū iſte q̇ dat aliquid alicui p̄ter dignitatē vl' ille qui recipit. Secūdū ē vtrū cōueniat qꝺ aliq̇s faciat ſibiipſi iniuſtū. ⁊ etiã ſupꝛa mouit ⁊ inferiꝰ ꝓſequit̃. Deinde cuꝫ dicit. Si. n. cōuenit ⁊c̄. ꝓſeq̇t̃ priꝰ motã qōeꝫ. Et p̄mo obiicit ad ꝑteꝫ falſam. Secūdo ſoluit. ibi. Uel neqꝫ hoc etiaꝫ ⁊c̄. Tertio declarat veritatē. ibi. Manifeſtū ē ãt ⁊c̄. Dic̄ ḡ p̄mo ꝙ ſi ꝯueniat illud ꝙ priꝰ dcīn ē ſ. qꝺ male diſtiribuēs fac̄ iīuſtū. ⁊ ñ ille q̇ plꝰ accipit videt̃ ſequi incōueniens totū. n. eē ꝙ aliquis alteri q̄ꝫ ſibi tribuat ſciens ⁊ volēs. ⁊ ſic videt̃ ꝙ iſte faciat iniuſtū ſibi ꝙ ꝯueniēs. qꝛ moderati hoīes hoc videt̃ facere vt ſibiipſi minoꝛa retineãt. ꝑtinet. n. ad virum modeſtū quod ſit mioꝛatiuꝰ. i. minoꝛa ſibi accipiens.

Deinde cũ dicit. Neqȝ hoc ⁊c̃. ſoluit duas ſolutõib⁹. Quarũ prima eſt quod hoc ꝙ nõ videt ſimpliciter verũ eẽ qđ diſtributor minora ſibi retineat. Quis.n.retineat ſibi mĩora de bonis exteriorib⁹ tñ ſuperabundat in altiori bono.i.gloria vel ſimpliciter bono.i. honeſto Scđam ſolutõem ponit ibi. Ad hoc ſoluitur ⁊c̃.que ꝓcedit ſm diffinitõem ſupra poſitaȝ eius qđ eſt iniuſtũ facere in qua additũ ẽ qđ hoc fit ꝓpter volũtatẽ patiẽtis.iſte autẽ diſtributor vel partitor per ſuã volũtatẽ ⁊ iõ ſeqtur ꝙ nõ patiat iniuſtũ. ſȝ ſolũ patit quoddã nocumẽtũ Deinde cũ dicit. Manifeſtum aũt ⁊c̃.determinat vtatẽ dicẽs manifeſtũ eſſe ꝙ ille q̇ diſtribuit ꝑter dignitatẽ facit iniuſtũ nõ tñ ſemp ille qui plus accipit. ſȝ qñqȝ .ſ.qñ ad hoc operatur. Secundo ibi. Nõ.n. ⁊c̃.probat ꝓpoſitũ trib⁹ rõib⁹. Quarũ prima ẽ quod ille facere iniuſtũ.qꝛ ſit ille qui ledit faceret iniuſtũ.ſed ille facit iniuſtũ cui accidit qꝛ volẽs hoc faciat.i.in quo eſt principiũ actõis quod quidẽ eſt in eo qui diſtribuit.nõ autẽ accipiens. Secũdam rõem ponit ibi. Adhuc ſemper ⁊c̃. ⁊ dicit ꝙ multipliciter dr̃ aliquis facere. Vno mõ ſicut principale agẽs facit. alio mõ ſicut inſtr̃a faciũt. ⁊ hoc põt dici ꝙ quedã inanimata. puta lapides gladij vel ſagitte accidũt vel ꝙ man⁹ attigit. ⁊ ꝙ famulus ꝑcidẽdo occidit. quoꝝ vel per ſe loquẽdo facit iniuſtum quãuis faciat ea q̃b⁹ accidit eſſe iniuſta. quia iniuſtũ facere cũ ſit volũtariũ cõpetit ei ĩ quo eſt principiũ actõis vt dictũ ẽ. manifeſtũ eſt autẽ qđ in diſtributione diſtribuẽs ſe habet vt principale agẽs. recipiẽs autem ſe habẽt vt hñs inſtrumẽtale ꝑ modũ obediẽtis. vñ relinquit quod diſtribuẽs faciat iniuſtũ. Tertiam rõem ponit ibi: Adhuc ſiquidẽ ignorãs ⁊c̃. et dicit ꝙ ſi aliquis ꝑ ignorãtiã legalis iuſti male iudicet ꝑ ſe loquẽdo non facit iniuſtũ neqȝ iudiciũ ſm quod eſt actio ei⁹ iniuſtũ ꝑ ſe. ſed tñ eſt.q.iniuſtũ.qꝛ id quod iudicat iniuſtũ ẽ. iõ autẽ dictũ eſt de ignorãtia legalis iuſti. q̇a alterũ eſt legale iuſtũ ꝙ ignorari põt alterũ iuſtum.ſ.naturale.ꝙ nõ põt ignorari ꝑter ipſuȝ iuſtũ. ſ.naturale quod nõ põt ignorari. qꝛ naturaliter ẽ mẽti humane impreſſum ſed ſi aliquis cognoſcẽs iuſtũ legale iudicet ĩiuſte tũc ipſe facit auare.i.iniuſte vel ꝓpter gratiã alicuius acquirẽdã. vel ꝓpter penã euitandã. ſi quis.n.velit ꝑ partes inequales diuidere iniuſtificatõem. ille qui ꝓpter hoc iniuſte iudicat vt acquirat gratiã alicuius plus habet de bono in quo alterũ dãpnificat. qꝛ ⁊ in illis q̇ manifeſte ꝓpter auaritiã lucri iniuſte adiudicauit alicui aliquẽ agrũ nõ accepit ab eo agrum ſed argentũ ita autẽ ſe habet diſtribuẽs in diſtributõib⁹. ſicut iudex in cõmutatõib⁹. vnde ſicut iudex male iudicãſ iniuſtũ facit. ita ⁊ ille qui iniuſte diſtribuit. Deinde cuȝ dicit. homines aũt in ſeipſis ⁊c̃. excludit quoſdã errores. Et circa hoc duo facit. Prĩo excludit q̃ſdam falſas opiniões. Quarũ prima ẽ circa facilitatẽ eius quod eſt eſſe iniuſtum. ⁊ dicit ꝙ multi exiſtimãt quod ſtatim in promptu habeãt facere etiã iuſtũ. vnde reputãt quod facile ſit aliquẽ eſſe habitualiter iniuſtũ. ſed hoc nõ eſt ita. facile enim ẽ ⁊ ſtatim in ptãte hominis quod aliquis faciat ea que ſũt iniuſta puta qđ ꝯmiſceat cũ vxore vicij ſui. ⁊ qđ percutiat proximũ. ⁊ quod tollat argentũ de manu alteri⁹. vel ꝙ de manu ſua det aliq̇s argentum ad ꝓcurãdũ homicidiũ vel aliq̇d hi⁹. ſed ꝙ hoĩes hi⁹ faciant ſic ſe habentes.ſ. ꝓmpte ⁊ delectabiliter nõ eſt facile. neqȝ ſtatĩ ĩ ptãte hoĩs. ſed ad hoc peruenit ꝑ longam cõſuetudinẽ. ibi. Similiter aũt ⁊c̃. excludit falſam opinionẽ circa cognitõeȝ iuſtoꝝ ⁊ iniuſtoꝝ. ⁊ dicit quod quidã nõ eſtimãt eſſe magne ſapientie qđ aliquis cognoſcat iuſta ⁊ iniuſta ꝓpt̃ hoc quod nõ eſt difficile intelligere ea que leges dicunt. ⁊ iniuſta propter hoc quod non ſunt iuſta legalia ſȝ decipiũt. qꝛ hec ſimplicit̃ cõſiderata nõ ſunt iuſta niſi ſm accidẽs ĩq̃tũ accidit eſſe iuſta. ſed vere iuſta ſunt. ſi equaliter operant. ⁊ diſtribuunt.i.attribuũt. eliq̃liter negocijs ⁊ perſonis ẽ magis oppoſitũ ⁊ difficile maior.n.eſt diuerſitas reꝝ volũtariarũ in quib⁹ cõſiſtit iuſtitia q̃ȝ conplexionum in quib⁹ conſiſtit ſanitas qꝛ ⁊ inſanitas ſcire vtutẽ mellis ⁊ vini ⁊ elebori ⁊ effectũ iuſtionis ⁊ inciſiõis facile ẽ. ſed diſtribuere iſta ad ſanandũ ſicut oȝ ⁊ cui oȝ ⁊ qñ oȝ tanti operis ⁊ quãti ⁊ medicũ eſſe. quia h̊ ſcit medic⁹ ⁊ ibi. Propter ipſum aũt ⁊c̃. excludit falſaȝ opinionẽ circa facultatẽ eius ꝙ ẽ iuſtũ operari ⁊ iniuſta. ⁊ dicit ꝙ predicta etiã hoĩes eſtimãt quod iuſt⁹ nõ min⁹ põt iniuſtũ facere q̃ȝ quicunqȝ alius. quia per hoc ꝙ aliquis ẽ iniuſt⁹ nõ nimis. ſȝ magis ſcit ⁊ põt opari vnũqđqȝ hoꝝ que dicũt iiuſta ſicut cõmiſceri mulieri alteri⁹ ⁊ percutere aliũ ⁊ dimittere clipeũ in bello. ⁊ aliquis faciat inſultũ in quẽcũqȝ. ſed decipiuntur quia quod aliquis faciat opera timiditatis ⁊ facere iniuſtũ iam eſt facere predicta niſi ſm accidens inquãtũ.ſ. accidit iſta que ſiũt eſſe iniuſta. licet facere iniuſtũ ꝑ ſe ẽ predicta ſic ſe habẽtẽ.ſ. qđ ſit facere volẽs ⁊ promptus ad hoc ſicut eſt circa medicinam meditari ⁊ ſanare nõ cõſiſtit in hoc ſolum ꝙ eſt incidere vel non incidere vel dare formarũ.i. medicinam laxatiuam. vel nõ dare. ſed in hoc ꝙ aliquis faciet ſicut oportet. Deinde cum dicit. Sunt autem iuſta ⁊c̃. oſtẽdit in quibus cõpetat iuſta ⁊ dicit ꝙ iuſta cõpetant in illis perſonis quib⁹ poſſunt adeſſe ea que ſunt boni ſimpliciter ⁊ abſolute. ſicut diuitie ⁊ alia hi⁹. ⁊ tamẽ habẽt qñqȝ circa hoc ſuperabũdantiã ⁊ defectũ. ſicut ſũt cõueniẽt hoĩes quibuſdã. n. circa talia nõ eſt aliqua ſuꝑabũdãtia: ſed ſemꝑ vtunt optime talibus boniſ ſic̃ cõuenit hoĩbus perfectis ĩ virtute ⁊ fortitudine ſm errorem eoꝝ qui ponebant eas talib⁹ vti quibuſdam vo.i.v alde malis ⁊ inſanabilib⁹ a ſua malicia nu la particula talium reꝝ ẽ vtiliſ ſed oĩa eis nocent: quibuſdã vo nõ: oĩa nocent ſed vſqȝ ad aliquẽ determinatuȝ t̃minũ . vnde patet ꝙ iuſticia eſt humanũ bonum. qꝛ reſpicit cõem hominum ſtatum.

d

E epyichia vo ⁊c̃. Poſtq̃ȝ ph̃s determinauit de iuſticia cõi. hic determinat đ epyichia que ẽ cõis iuſticie directiua. Et primo dicit de quo eſt intentio. Secũdo ꝓſequitur ꝓpoſitum. ibi. Neqȝ aũt vt cõem ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ ꝓximum ꝓmiſſum eſt vt dicat de epyichia que vocat quendã habitũ ⁊ de epyichie que ẽ obiectũ eius. ⁊ diuidendũ eſt de eis equaliter quidã epyichia ſe habeat ad iuſticiam: ⁊ qualr̃ eius obiectũ qđ dr̃ epyiches ſe habeat ad iuſtum quod eſt iuſticie differentiaȝ in greco epyiches quaſi id qđ eſt cõueniens vel decens ab epy quod eſt ſupra ⁊ icos quod eſt obediẽs: qꝛ videlicet per epyichiã aliquis excellentiori mõ obedit dum obſeruat intentionem legiſlatoris: vbi diſſonant vba legis. Deinde cum dicit. Neqȝ autẽ ĩ idem ⁊c̃. proſequit ꝓpoſitum. Et circa hoc tria facit. Primo determiat de obiecto epyichie. Secũdo đ ſubiecto ei⁹. ibi. Manifeſtũ autẽ ex hoc ⁊c̃. Tertio de ipſo habitu. ibi. Et habitus iſte ⁊c̃. Circa primum duo facit. Primo mouet dubitationẽ. Secũdo ſoluit. ibi. Habent autẽ oĩa ⁊c̃. Dicit ergo ꝑmo ꝙ ſi aliqui diligẽter attendant . nõ videt ꝙ epyiches ⁊ iuſtũ ſit ſimplr̃ deȝ: quia aliqñ recedit a iuſto legali. neqȝ etiã videt ꝙ oĩno ſit differens ergo a iuſto. ⁊ hoꝝ aſſignat rõnem: qꝛ quando laudamus id qđ ẽ epyiches dicẽtes hoc eẽ bene factum: ⁊ ſilr̃ laudamus talẽ virum qui hoc operat: vel dicimus eũ viꝝ.i.virilẽ. ⁊ ſic pȝ ꝙ cũ transferimus laudẽ ad id quod eſt epyches: vel ad hominẽ: quaſi ad aliquid magis bonũ in h̊ oñdit ꝙ epyches ſit aliquid meli⁹ q̃ȝ iuſtũ. vnde nõ videt eſſe idẽ ſimplr̃ cum iuſto. ex alia vero parte ſi volumus ſequi rõnẽ videt eſſe incõueniens.ſ.id qđ eſt epyches ſit laudabile: ⁊ ſit aliquid preter iuſtũ. oȝ enĩ vt videt qđ vel iuſtum nõ ſit ſtudioſum.i.bonum vel qđ id quod eſt epyiches ſi ſit aliud a iuſto nõ ſit bonũ: qꝛ bonũ cõuenit vno mõ: vt in ſcđo dictum ẽ. vel oȝ ꝙ ambo ſint bona que ſint idẽ. ⁊ ſic concludit ꝙ circa id quod ẽ epyiches accidit dubitatio ꝓpt̃ ꝑdicta: qꝛ ex vna ꝑte videt ꝙ nõ ſit idẽ inquantuȝ laudat vt melius q̃ȝ iuſtũ. ex alia ꝑte videt ꝙ ſit idem cũ iuſto inquantum id qđ eſt ꝑter iuſtũ nõ videt eſſe bonum ⁊ laudabile. Deinde cum dicit. Habẽt autẽ oĩa ⁊c̃. ſoluit motam qõnem. Et circa hoc duo facit. Primo ꝓponit veritatẽ. Scđo rõnem aſſignat. ibi. Facit autem dubitationẽ ⁊c̃. Dicit ergo ꝑmo ꝙ oĩa q̇ dicta ſunt ꝑ vtraqȝ ꝑte dubitationis quodãmõ recte ſe habẽt. ⁊ ſi quis recte intelligat. nulla cõtrarietas ibi latet. veꝝ eſt enĩ ꝙ id qđ ẽ epyiches eſt quoddã iuſtũ ⁊ raro eſt melius quodã alio iuſto: qꝛ vt ſ̃ dictum eſt iuſtũ quo ciues vtunt diuidit in naturale ⁊ legale eſt autẽ id qđ ẽ epyiches melius iuſto legali. ſed continet ſub iuſto naturali: ⁊ ſic non dr̃ melius q̃ȝ iuſtũ: quaſi ſit quoddam aliud genus ſeparatum a genere iuſti cum ambo ſint bona.ſ. iuſtum legale ⁊ epyiches. meli⁹ ẽ illud qđ eſt epyches Deinde cũ dicit. Facit autẽ dubium ⁊c̃. aſſignat rõnem ꝑ dictoꝝ. Et circa hoc tria facit. Primo aſſignat rõnem dubitationis . Secũdo aſſignat rõnem veritatis ꝓpoſite. ibi. Cauſa autẽ ⁊c. Tertio cõcludit veritatẽ ĩtentã. ibi. Propter qđ iuſtũ quidem ⁊c. Dicit ergo ꝑmo ꝙ hoc eſt qđ faciebat dubitationẽ quod eſt epyiches. ẽ quidẽ aliqđ iuſtũ: ſed nõ eſt legale: ſed eſt quedã directio iuſti legalis. dictũ ẽ enĩ ꝙ continet ſub iuſto nãli a quo oꝛit iuſtũ legale. Deinde cũ dicit. Cauſa autẽ ⁊c. aſſignat rõnem veritatis ꝓpoſite.ſ. q̃re iuſtũ legale ĩdigeat directione. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓpõit iuſti legalis defectum. Scđo oñdit ꝙ talis defectus nõ excludit eius rectitudinẽ. ibi. Et eſt vel minus ⁊c. Tertio cõcludit directionis neceſſitatẽ . Cum igit dicat lex ⁊c. Dicit ergo ꝑmo ꝙ cã quare iuſtũ legale indiget directione eſt ita ꝙ oĩs lex dat vlr̃: qꝛ enĩ ꝑticularia ſunt infinita nõ poſſunt comprehendi ab intellectu humano vt de ſingulis particularibus lex ferat. ⁊ ideo oȝ ꝙ lex in vlĩ feratur. puta ꝙ quicunqȝ fecerit homicidium occidatur. manifeſtũ eſt autẽ ꝙ de quibuſdã intellectus noſter põt aliquid veꝝ dicere in vlĩ ſic̃ ĩ neceſſarijs in quibus nõ põt defectus accidere ſed de quibuſdã nõ eſt poſſibile qđ dicat aliq̇d veꝝ in vlĩ ſicut de contingentibus. de quibus ⁊ ſi aliquid ſit veꝝ vt in pluribus in paucioribus tamẽ deficit. ⁊ talia ſunt facta humana de q̇bus dant leges: qꝛ igitur in talibus neceſſe eſt ꝙ legiſlator vlr̃ loquatur ꝓpter ĩpoſſibilitatẽ cõprehendẽdi ꝑticularia. nec cũ ĩpoſſibilitate ꝙ ĩ oĩbus recte ſe habeat qđ dr̃ ꝓpter h̊ ꝙ deficit in paucioribus legiſlator accipit id quod eſt vt in pluribus ⁊ tamẽ nõ ignorat ꝙ in paucioribus contingit eſſe peccatum. ſicut naturalis dicit ꝙ homo quinqȝ digitos hȝ ⁊ tñ nouit ꝙ ꝓpter errorem nature: vt in paucioribus accidit aliquos habere plures vel pauciores. Deĩde cũ dicit: Eſt nihil minus ⁊c. oſtendit ꝙ predictus đfectus nõ tollit rectitudinẽ legis vel iuſti legalis. dicens ꝙ lȝ peccatum accidat in aliquibus ex obſeruantia legis. nihilominus lex recta eſt: qꝛ peccatum illud nõ eſt ex ꝑte legis: qꝛ rõnabiliter poſita eſt neqȝ ex ꝑte legiſlatoris qui locutus eſt ſm conditionẽ materie. ſed eſt peccatuȝ ex natura rei. talis enĩ eſt materia operabilium

humanorum ꝙ nõ ſũt vl̃r eodẽ modo. ſicut in paucioribus diuerſificãtur. ſicut reddere depoſitũ ſm ſe iuſtũ eſt: ut in pluribꝰ bonũ in aliquo tñ caſu põt eſſe malũ. puta ſi reddatur gladius furioſo. Deinde cũ dicit. Cũ igiť dicat ⁊c̃. cõcludit neceſſitatẽ directionis iuſti legal̃. ⁊ dicit ꝙ cũ lex ꝓponit aliq̃d in vl̃i ⁊ in aliquo caſu nõ ſit vtile illud obſeruari. rõ recte ſe hꝫ ꝙ aliquis dirigat illud qḋ deficit legi: niſi. ſ. legiſlator reḋrit caſum ꝑticularẽ in quo lex deficit nõ determinatũ ⁊ peccauit. i. rem defectibilẽ ꝓpoſuit in hoc ꝙ ſimpl̃r. i. vl̃r dixit: q̃z ⁊ ipſe legiſlator ſi p̃ſens eſſet: vbi talis caſus acciderit ſic determinaret ⁊ eẽt dirigendũ. ⁊ ſi a principio p̃ſciuiſſet: poſuit hoc in lege: ſed nõ potuit ↄprehẽdere oẽſ cãs ꝑticulares. ſicut in quadã ciuitate ſtatutum fuit ſub pena capitis ꝙ ꝑegrini nõ aſcenderent muros ciuitatis. ne. ſ. poſſint dñiũ ciuitatis vſurpare hoſtibꝰ aũt iuadẽtibus ꝑegrini quidẽ aſcẽdentes muros ciuitatis defendũt ciuitatem ab hoſtibus quos tñ nõ ẽ dignũ capiti puniri. eẽt n. ↄ ius naturale: vt bñfactoꝝ bñfactoribus pena rñderet. ⁊ iõ ſm iuſtũ naturale oportet hic dirigere iuſtum legale. Deinde cum dicit. ꝓpter qḋ iuſtũ quidẽ cũ ⁊c̃. cõcludit veritatem intentã ꝙ ꝓpter peccata mediũ eſt ꝙ id qḋ eſt epyiches ⁊ eſt epyiches iuſtum. ⁊ ẽ meliꝰ quodã iuſto: nõ quidem iuſto naturali qḋ ſimpl̃r. i. vl̃r ꝓponiť. nũ hec ẽ natura eius q̃d ẽ epyiches. vt ſit directiuũ legis: niſi lex deficit ꝓpter aliquem ꝑticularẽ caſum. q̃z. n. lex deficit in ꝑticularibꝰ iſta ẽ cã: q̃z nõ oĩa poſſũt determinari ſm legẽ q̃z de quibuſdã que raro accidũt impoſſibile ẽ ꝙ lex ponať. eo ꝙ nõ poſſũt oĩa talia ab homĩe ꝓuideri. ⁊ ꝓpter hoc neceſſe ẽ poſt legẽ latam ſñiam in iudiciũ ꝑ quã vl̃e dictũ legis applicať ad ꝑticulare negociũ. q̃z. n. materia humanorũ oꝑabiliũ ẽ indeterminata. inde ẽ ꝙ eoꝝ regula qḋ ẽ lex oꝫ ꝙ ſit indeterminata. q. nõ ſemꝑ eodẽ modo ſe hñs: ⁊ ponit exemplũ de regula leſbie edificatõis. in leſbia. n. inſula ſũt lapides duri qui nõ poſſunt de facili ferro p̃ſcidi vt dirigãtur ad oĩodaꝫ rectitudinẽ: ⁊ iõ edificatores vtãtur ibi regula plumbea. ⁊ ſicut illa regula cõplicata adaptať ad figuras lapidis ⁊ nõ manet in eadẽ diſpõne. ita oꝫ ꝙ ſñia iudicis adapteť ad res ſm eaꝝ conuenientiã. ſic ergo epylogando cõcludit mediũ eſſe ex p̃dictis ꝙ id qḋ eſt epyiches eſt quoddã iuſtũ qḋ eſt melius quodã iuſto. ſ. legali. Deide cũ dicit Mãifeſtũ ex hoc aũt ⁊c̃. determĩat de hñõ epyichie ⁊ dicit materiã eẽ ex hoc qḋ dictũ ẽ quiſ homo ſit epyiches ille qui eligit ⁊ oꝑať ea que dicta ſunt: ⁊ poſuit quandã ꝓprietatẽ talis virtuoſi. ⁊ dicit ꝙ talis nõ ẽ atribodykayos. i. diligenť exequens iuſticiã ad deterius. i. ad puniendũ. ſicut illi qui ſunt rigidi in puniẽdo ſed diminuũt penas q̃uis habeant legẽ adiuuantẽ ad puniendũ. nõ. n. pene ſũt per ſe intente a legiſlatore: ſed. q. medicina quedã peccatoꝝ. ⁊ iõ epyiches non plꝰ apponit de pena q̃ ſufficiat ad cohibẽda peccata. Deinde cuꝫ dicit ⁊ habitus iſte ⁊c̃ determinat de ipſo habitu virtutis. ⁊ dicit ꝙ ipſe habitus qui diciť epyichia eſt quedã ſpecies iuſticie. ⁊ non ẽ aliquis habitus a iuſticia legali: ſicut ⁊ de eiꝰ obiecto dictum eſt. habitus. n. pro obedientia cognoſcãtur.

u Trũ autẽ contingit ſibiipſi ⁊c̃. Poſtq̃ phs determinauit de iuſticia ꝓprie dicta. hic intendit determinare de iuſticia methaforice dicta. ⁊ q̃z hiꝰ dicta iuſticia cõſiſtit in his que ſũt ad ſeipſum. iõ dicit ꝙ nullꝰ poteſt ꝓprie loquendo ſibi ipſi facere iniuſtum Circa hoc duo facit. Primo oſtendit quõ hoc contingit ꝙ nullus poteſt facere ſibiipſi iniuſtũ: vel pati iniuſtum. Scđo oſtendit quõ h̃ cõtingit ſm methaforicã. ibi Mediũ autẽ ⁊ qui ambo ⁊c̃. Circa primũ tria facit. primo ꝓponit ꝙ huiuſmodi queſtio ex ſupradictis determinari poteſt. Secundo ponit quedã ꝑ que videť ꝙ aliquis ſibiipſi poſſit facere iniuſtũ. ibi. quedaꝫ quidẽ enĩ ⁊c̃. Tertio determinat veritatẽ. ibi. ſꝫ cui ⁊c̃. dicit ergo primo ꝙ ex dictis põt eſſe mediũ vtrũ contingat ꝙ aliquis ſibiipſi iniuſtum facit. hanc queſtionẽ ſupra mouit. ſed hic eam p̃ſequitur ꝓpter ꝓximitatẽ quã habet ad cognitionẽ methaforice iuſticie. Deinde cum dicit quedã quidẽ enim ⁊c̃. Ponit duas rõnes ex quibus videtur ꝙ aliquis poſſit ſibi ipſi iniũſtũ facere. quarũ prima talis eſt. manifeſtum ſm ſupradicta ꝙ illa que ſunt iuſta ſm quãcunq̃ virtutem ordinantur a lege. vñ illud ꝙ in nullo caſu ordinať a lege non videtur eſſe iuſtũ ſm aliquã virtutẽ. ⁊ ita videtur eſſe iniuſtũ. in nullo enim caſu lex iubet ꝙ aliquis ſe interficiat. illa autem que lex non iubet tamq̃ iuſta: prohibet tamq̃ iniuſta quod non eſt ſic intelligendum quaſi nihil ſit mediũ inter p̃ceptum ⁊ ꝓhibitorium legis. cum multa ſint a lege q̃ nõ precipiũtur nec ꝓhibentur: ſed ꝑmittuntur hominũ voluntati. ſicut emere rem aliquã vel non emere. ſed eſt ſic intelligendum. ꝙ illa ſola lex in nullo caſu iubet que ſunt ꝓhibita. q. per ſe iniuſta. et ita videtur ꝙ occidere ſeipſum ſit per ſe iniuſtũ cum hoc lex nunq̃ precipiat. Secũdã rationẽ ponit ibi. adhuc autẽ ⁊c̃. ⁊ dicit ꝙ ille qui nocꝫ alteri preter legis preceptũ: vt cum lex precipit aliquid puniri dũmodo nõ ſit ↄ nocens. i. reſiſtens nocumento ſibi ab altro illato puta cũ repercutit percutientẽ talis inquantũ facit volẽs iniuſtum. ⁊ in hoc quod dico volens intelligere ꝙ ſciat ⁊ quomodo faciat ⁊ alias circũſtancias. Sed ille qui occidit ſeipſum ꝓpter irã operatur preter rectam legem volens hoc qḋ non permittit. lex ergo facit iniuſta. ergo videtur ꝙ aliquis poſſit ſibi ipſi iniuſtuꝫ facere. Deinde cum dicit ſicut ⁊c̃. ſoluit predictaꝫ dubitationẽ Et primo ponit ſolutionẽ ⁊ cõfirmat. Secũdo ponit radicem principalis. ibi. totaliter autẽ ſoluitur ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo ſoluit dubitationẽ ſupra motam quantũ ad iuſticiam legalẽ. Secũdo quantũ ad iuſticiã ꝑticularem: ibi. adhuc ſm qḋ iniuſtus ⁊c̃. Circa primũ primo ꝓponit ſolutionẽ ⁊ dicit ꝙ ille qui interficit ſeipſum facit qḋdã iiuſtum. ſed conſiderandum eſt cui iniuſtũ faciat. facit. n. iniuſtũ ciuitati quam priuat vno ciue: ſed nõ facit iniuſtuꝫ ſibi ipſi. ſecũdo ibi volens enĩ ⁊c̃. confirmat ſolutionem poſitam. Et primo quantũ ad hoc ꝙ nõ facit iniuſtũ ſibi. ipſe enĩ volens patitur occiſionem. nullus autẽ patitur iniuſtũ volens vt ſupra habitũ eſt. ergo iſte nõ patitur iniuſtũ: nõ ergo facit ſibi iniuſtũ. Secũdo ibi. ꝓpter quod ⁊c̃. confirmat ſolutionẽ quantũ ad id quod facit iniuſtũ ciuitati. ⁊ hoc ꝓpter quoddã ſignuꝫ videmus enim ꝙ ciuitas infert damnuꝫ quale poſſibile eſt. ſ. inhonorationẽ ſiue vituperium ei qui occidit ſeipſum. puta ꝙ faciat trahi cadauer eius vel dimittit ipſum inſepultum: vt per hoc detur intelligi ꝙ ille fecit iniuriaꝫ ciuitati.

Deinde cum dicit. ſꝫ ꝙ iniuſtus ⁊c̃. oſtendit ꝙ nullus facit ſibi ipſi iniuſtũ: ſed iniuſticiã particularem. Et primo ꝓponit quod intendit. ⁊ dicit ꝙ ſm quod aliquis diciť iiuſtus. non quaſi totaliter prauus ſm omnẽ maliciã: ſed ſolũ quaſi faciens iniuſtũ ꝑticulare. Secundũ inquantum hoc iniuſtũ contingit ꝙ aliquis ſibi ipſi faciat iniuſtũ. ꝑ hoc iniuſtum ꝑticulare eſt aliud ab iniuſto legali de quo ſupra loquebamur. cõtingit enĩ ꝙ aliquis dicatur iniuſtus ſm aliquẽ modum. nõ qḋ habens totã maliciã: ſed quaſi habens aliquam ꝑticularem maliciã. ſicut aliquis diciť timidus ſm ꝑticulareꝫ maliciã. vnde nec ſm iſtam iniuſticiam ꝑticularem contingit ꝙ aliquis ſibi ipſi faciat iniuſtũ. Secũdo ibi. ſimul eidem ⁊c̃. ꝓbat propoſitum quatuor rationibus. quarũ prima eſt ꝙ ille qui facit iniuſtuꝫ ſm iniuſticiã ꝑticularem hꝫ plus q̃ ſibi debeať ille aũt qui patiť habet minus. Si ergo ſibi ipſi aliquis faciat iniuſtũ: ſequereteť ꝙ vni ⁊ eidem auferet aliquid de ſuo ⁊ adiaceret ſibi que ſũt appoſitũ. ergo impoſſibile eſt qḋ idẽ ſit iniuſtũ faciens a ſeipſo. ſed tam iuſtum q̃ iniuſtum neceſſe eſt in pluribus ꝑſonis inueniri. Secundaꝫ rationẽ ponit ibi. Adhuc voluntarium ⁊c̃. Et dicit ꝙ iniuſtum facere oportet eſſe voluntarium ⁊ cum electione. ⁊ oportet ꝙ ſit prius q̃ iniuſtum pati. ille enim qui primo paſſus eſt iniuſtum ⁊ idem contra facit ſm quod lex permittit non videť facere iniuſtum: puta ſi reaccipit rem ſibi ablatam. ſed ſi aliquis ſibi ipſi noceat eadem ſimiliter ⁊ patitur ⁊ facit. nõ ergo videtur ſibi ipſi facere iniuſtum. Tertiã rationem ponit ibi. ad hunc erit vtiq̃ ⁊c̃. voluntarie eniꝫ aliquis ſibi ipſi nocet. ſi igitur talis iniuſtũ patitur a ſeipſo ſequitur qḋ iniuſtum pati ſit volũtarium. qḋ ſupra improbatũ eſt. Quartã rationem ponit ibi. cum his autẽ ⁊c̃. quia ſi quis cõſideret in ꝑticularibus ĩrectificatiõibꝰ idem in ſpeciebus ꝑticularis iniuſticie maxime apparet ꝙ nullus ſibi ipſi facit iniuſtum. eſt enim vna ſpẽs particularis iniuſticie mechia. i. adulteriuꝫ nullus autẽ mechať. i. adulteratur vxorem ſuã neq̃ aliquis diciť ſuffoſſor murorũ quod pertinet ad aliam iniuſticie ſpeciem ꝓpter hoc ſuffodit propriuꝫ murum. neq̃ diciť aliquis fur ſi accipiat clam bona ſua. vnde patet ꝙ nõ cõtingit ſibi ipſi iniuſtum facere. Deinde cũ dicit. totaliter aũt ſoluitur. ponit principalẽ radicem predicte ſolutionis ⁊ dicit ꝙ totaliter ſoluitur predicta queſtio de eo qḋ eſt iniuſtum facere ſibi ipſi ſm hoc qḋ ſupra determinatum eſt de hoc quod impoſſibile ẽ voluntarie aliquid iniuſtum pati. ⁊ ex hoc enim maxime ſequitur ꝙ nullus iniuſtũ nolẽs facit cũ iniuſtũ facere ſit voluntariũ. vt ſupra dictum ẽ. Deinde cum dicit. manifeſtũ aũt q̃m ambo ⁊c̃. cõparat ad inuicem iſta duo. Et circa hoc tria facit. Primo oñdit qḋ vtrũq̃ eoꝝ ẽ malum. Secũdo qḋ iniuſtum facere per ſe eſt peius. ibi. ſed tñ deteriꝰ ⁊c̃. Tertio oſtendit qḋ per accidens poteſt eſſe econuerſo. ibi. ſm accidens autẽ ⁊c̃. Dicit ergo primo qḋ ambo. ſ. iniuſtũ facere ⁊ iniuſtũ pati ſunt praua. quod quidem probat per hoc. ſ. iniuſtũ pati eſt minus habere q̃ medium iuſticie mediũ autẽ iuſticie qḋ diciť iuſtuꝫ ita ſe habet in cõmutationibus ⁊ diſtributionibus. ſicut ſanum in mediicinali ⁊ bene habituꝫ in arte exercitatiua. vnde ſicut in medicinali ⁊ exercitatiua illud quod eſt plus vel minus eſt malũ ita etiã circa iuſticiã. Deinde cũ dicit. ſed tñ deteriꝰ ⁊c̃. oſtendit qḋ peius ſit iniuſtũ facere q̃ iniuſtum pati. quod quidẽ probat per hoc qḋ iniuſtum facere eſt vituperabile ⁊ cũ malicia quod quidẽ intelligendũ eſt. vel de malicia perfecta ⁊ ſimpl̃r. puta cũ aliquis iniuſtũ facit nõ ſolũ voluntarie: ſed ex electione. vel ſe habet proxime ad perfectã maliciã: vt patet de eo qui iniuſtuꝫ facit nõ ex electione: ſed ex ira vel alia paſſione oñſum eſt enim ſupra qḋ nõ omne voluntariũ eſt cum iniuſticia. q̃nq̃ enim aliquis iniuſtum facit: ⁊ tñ nõ eſt iniuſtus. nihilominus tñ vituperatur. ſed iniuſtũ pati eſt oĩno ſine malicia ⁊ iniuſticia. ille enim qui iniuſtũ patitur nullo mõ põt habere iniuſtus vel malus. manifeſtũ autẽ eſt illud eẽ magis malũ a quo denoĩať aliquis malus q̃ a quo nõ denoĩatur malus: ſicut albedo in acta aqua denoĩatur aliquis albus. ſequitur igitur ꝙ iniuſtũ ſm ſe ſit minus malũ q̃ iniuſtum facere. Deinde cũ dicit. ſm accidens autẽ ⁊c̃. oñdit qḋ ſm accidẽs põt eſſe econuerſo. ⁊ dicit qḋ nihil ꝓhibet quin iniuſtũ pati per accidens ſit malũ magis q̃ iiuſtuꝫ facere. puta cũ aliq̃s ex h̃ qḋ iniuſtũ patiť ꝓuocať ad maiores iiuſticias faciẽdas. ſꝫ h̃ ẽ ꝑ accñs: ſꝫ qḋ ẽ ꝑ accidens non curat ars ſed ſolũ iudicat. ſed id

quod ē per ſe. ſicut ars medicine dicit pleureſiʒ que ē apoſtema ſub coſto periculoſū ⁊ mortale maior ē egritudo ꝙ̄ ſit offenſio pedis licet per accidens poſſit eſſe peior. puta cū aliquis ꝓpter hoc ꝙ hʒ pedē leſuʒ cadit. ⁊ ſic accidit ꝙ ab aduerſario moriatur. Deinde cuʒ dicit ſm methaphorā autē ⁊c̄. oſtendit qualiter ſit methaphorica iuſticia. ⁊ oſtendit qꝺ ſm quandā methaphorā ⁊ ſimilitudinē contingit nō quidem qꝺ ſit iuſtū vel iniuſtū totius hoīs ad ſeipſū. ſed qꝺ ſit quedaʒ ſpecies iuſti inter aliquas partes hominis ad inuicē: nō tamen inter eas eſt omne iuſtū: ſed ſolū iuſtum dn̄atiuū vel diſpenſatiuū: ſ. yconoīcū. quia ſm has rōnes dominij vel diſpenſationis videt̃ diſtare rōnabilis pars anime ab irrōnabili que tñ dicit̃ iraſcibilis ⁊ concupiſcibilis. nam rō dn̄atur iraſcibili ⁊ concupiſcibili ⁊ gubernat eas. ⁊ ad iſta reſpiciūt aliq̄ quibus videt̃ ꝙ ſicut iniuſticia hoīs ad ſeipſum ꝓpter hoc ꝙ in talibus contingit aliquem pati ꝓpter ꝓprios appetitus. puta cū ex ira vel concupiſcentia aliquis facit ꝯ rōnē. ſic igitur in his quoddā iuſtū ⁊ iniuſtum ſicut inter īperantem ⁊ eū cui impatur non aūt eſt verū iuſtū. quia nō eſt inter duos. ſed ē ſimilitudinariū iuſtum inquantū diuerſitas anime aſſimulat̃ diuerſitati ꝑſonarū. Ultimo aūt epylogando cōcludit qꝺ determinatū ē de iuſticia ⁊ alijs virtutibꝰ moralibus ſm modū predictū. ⁊ in hoc terminatur ſnīa quinti libri.

Incipit liber ſextus.

q Uia autem exiſtimus prius dicentes ⁊c̄. Poſtꝙ̄ phus determinauit de virtutibus moralibus. in hoc ſexto libro determinat de intellectualibus. Et primo prohemialiter dicit de quo ē intentio. Secūdo determinat ꝓpoſitū. ibi. Prius quidē igitur dictū eſt ⁊c̄. Circa primū tria facit Primo dicit q̇d dicendū eſt de rōne recta. Secundo oſtendit quid de eadē dicendū ē. ibi. In omnibꝰ enī dictis habitibus. Tertio continuat ſe ad precedentia. ibi. Anime aūt virtutes ⁊c̄. dicit ergo primo ꝙ q2 ſupius in ſcꝺo dictū ē ꝙ in virtutibus moralibus de qua ſupra dictū eſt oʒ eligere medium ⁊ p̄termittere ſuꝑhabundantiā ⁊ defectū. mediū aūt determinat̃ ſm rationeʒ rectam: vt in ſecūdo habitū eſt. ꝯſequens eſt vt rōnem rectam. i. virtutē intellectualē que ē rectitudo rōnis. diuidamus in ſuas ſpecies. ſicut ⁊ ſiſr diuiſimus virtutes morales. Deinde cū dicit. In omnibus enī dictis ⁊c̄. oñdit quid de rōne recta haberi poſſit per ea que dicta ſunt ſupra. Secūdo oñdit ꝙ in hoc non ſufficit. ibi. Eſt dicere quidē ⁊c̄. Tertio concludit quid oporteat amplius dicere. ibi. Propter qꝺ oportet ⁊c̄ Dicit ergo primo ꝙ in oībus predictis habitibꝰ. i. virtutibus moralibus ſicut in alijs rebus puta in artificialibus eſt aliquid. q. ſignū ad quod reſpicit ille qui habet rectā rōnem. ⁊ ſic intendit ⁊ remittit. i. addit vel minuit. vel conſiderat ꝑ hoc ſignū qui eſt terminus medietatū. i. quō debeat determinari medietas in vnaquaqꝫ virtute. quā quidē medietatē dicimus eſſe quoddam medium inter ſuꝑhabundantiā ⁊ defectū ⁊ hoc ſm rōnem rectam. hoc aūt ſignum ꝙ eſt virtuoſo. ſicut rō artificis ē id qꝺ decet ⁊ cōuenit a quo non oʒ deficere nec vltra addere. ⁊ h̄ eſt mediū virtutis que quidē s̄ in ſcꝺo exaīata ſūt. Deinde cū dicit. Eſt aūt dicere ⁊c̄. oſtendit qꝺ nō ſufficit cognoſcere circa rōnem rectā ⁊ dicit qꝺ id qꝺ dictum ē eſt quidē verū. ſʒ nō ſufficit mediū pro vt requiritur ad vſum rōnis recte. ē enim id qꝺ dictū eſt quoddā cōe quod verificat̃ in omnibus humanis ſtudijs in quibꝰ hoīes ſm ſciam practicā operant̃. puta in milicia ⁊ medicina ⁊ quibuſdā negocijs. in quibus omnibus verū ē dicere ꝙ neqꝫ plura neqꝫ pauciora oportet aut facere aut negligere. ſed ea q̄ medio modo ſe habent. ⁊ ſm ꝙ rō recta determinat. ſed ſolū ille qui hoc cōe habet. nō ꝓpter hoc ſciet amplius ꝓcedere ad operanduʒ. puta ſi querenti qualia oportet dare ad ſanandum corpus aliquis rñderet ꝙ illa debent dari que precipit ars medicine. ⁊ ille qui hʒ hanc artem ſ. medicus. nō ꝓpter hoc interrogans ſciret q̇d deberet dare infirmo. ſic autē ſe habet rō recta prudentie in moralibus: ſicut recta rō artis ī artificialibus. vnde pʒ qꝺ nō ſufficit id qꝺ dictuʒ eſt. Deinde cū dicit. ꝓpter quod oʒ ⁊c̄. aliq̇d in cōi. Sed qꝺ diſtincte determinet̃ concludit ꝙ ſiſr rōne circa habitus anime ſi ſolū ve dicat̃ aliquid in cōi. ſed diſtincte determinat̃ que ſit rō recta. ⁊ quis ſit terminus. i. diffinitio rōnis recte. vel etiā ſm quid rō recta determiari poſſit. Deinde cū dicit. Anime aūt virtutes ⁊c̄. continuat ſe ad p̄cedentia. ⁊ dicit ꝙ cum ſupra diximus in fine primi diuerſe virtutes aīe hoc modo qꝺ quaſdaʒ diximus eē morales quaſdā intellectuales ex quo de moralibus dictum eſt reſtat ꝙ determinemus de intellectualibus ſm quas ipſa rō rectificatur ita tñ qꝺ prius aliqua dicenda ſūt de ipſa aīa ſine cuius cognitione nō poſſunt cognoſci aīe virtutes: vt ſupra in fine primi dictū eſt. Deinde cū dicit. Prius quiꝺ igitur ⁊c̄. Incipit ꝓſequi ꝓpoſitū. ⁊ primo determinat que dicēda ſūt de aīa. Secundo ꝓſequitur de virtutibus ītellectualibus. ibi. Sumēdum ergo vnuſquiſqꝫ hoꝝ ⁊c̄. Circa primū tria facit. primo reſumit diuiſionē partiū aīe ſupra poſitam in fine primi. Secūdo ſubdiuidit alterum membrū. ibi. Nec aūt de rōnem hñte ⁊c̄. Dicit p̄mo qꝺ prius dictum eſt ꝙ due ſūt partes aīe. Una que eſt habens rōnem. Alia que ē irrōnalis. dictū autem ē ſupra qꝺ id qꝺ ē rōnē habens per eſſentiā perficitur per virtutes intellectuales id autem qꝺ eſt irrōnale participans cum rōne perficit̃ per virtutes morales. Deinde cum dicit. nunc autem ⁊c̄. ſubdiuidit alteꝝ mēbrū predicte diuiſionis. Et circa h̄ tria facit. Primo ꝓponit diuiſionē. Scꝺo ꝓbat mēbra diuiſiōis. ibi. Ad ea enī que genere altera ⁊c̄. Tertio imponit noīa membris diuiſionis. ibi. Dicatur autem ⁊c̄. Dicit ergo primo qꝺ quia intendimꝰ de virtutibus intellectualibus que perficiunt ꝑtem aīe rōnalem. ideo ad diſtinguendū virtutes intellectuales oportet diuidere rōnem habens eodem modo quo ſupra diuiſimus partes aīe. nō. q ex principali intentiōe: ſed ſm qꝺ ſufficit ad ꝓpoſitum. ſupponatur ergo ꝙ pars rōnalis diuiditur ī duas. Una quidē eſt per quā ſpeculamur illa entia. ſ. neceſſaria quoꝝ principia nō poſſunt aliter ſe habere. Alia aūt pars per quaʒ ſpeculamur contingentia. Deinde cum dicit Ad ea enī que genere altera ⁊c̄. probat p̄miſſaʒ diuiſionem tali rōne ad obiecta que differunt genere neceſſe ē ꝙ diuerſa genera partium aīe adaptantur. manifeſtū ē autē ꝙ contingens ⁊ neceſſariū differūt genere. ſicut habet̃ de corruptibili ⁊ incorruptibili. x. meth. relinquitur ergo ꝙ ſit diuerſuʒ genus partiū anime rōnalis quo cognoſcūt neceſſaria ⁊ contingentia. Maiorē autē ꝓpoſitum ꝓbat. ibi. Siquidē ſm ſimilitudinē ⁊c̄. ⁊ hoc talibꝰ ꝑtibus aīe ineſt cognitio ſm qꝺ habent ſimilitudinē quandā ꝙ res cognita ſit. nō quidem ita ꝙ res cognita ſit actu in nr̄a poteſtate cognoſcētis. Sicut Empedocles poſuit ꝙ terra terrā cognoſcimꝰ igne ignē ⁊ ſic de alijs. ſed inquantum quelibet potentia anime ſm ſuam ꝓprietatem eſt ꝓportionata ad talia cognoſcenda. ſicut viſus ad cognoſcēdos colores. ſʒ eoꝝ que ſūt inuicē ꝓportionata ē eadem rō diſtinctionis. ergo ſicut cognita ſm rationem differunt. ita ⁊ partes anime rōnalis.

Deinde cum dicit. Dicatur aūt ⁊c̄. Imponit noīa predictis partibus. ⁊ dicit ꝙ p̄dictarū partium aīe rōnalis. vna quidē que ſpeculatur neceſſaria poteſt dici ſcientificuʒ genus aīe: q2 de neceſſarijs eſt. Alia auteʒ pars poteſt dici ratōnatiua ſm qꝺ rōnari ⁊ conſiliari ꝓ eodem ſumitur. nomiant enim conſilium quandā inquiſitionem nō dum determinatā. ſicut ⁊ ratiocinatio que quidem in determinatione maxime accidit circa contingentia de quibus ſolū eſt conſilium. nullus enim conſiliatur de his que non cōtingūt aliter ſe habere. ſic ergo ſequitur ꝙ rationatiuū ſit vna pars anime rōnem habentis. videtur autē qꝺ hic phs determinat dubitationem habere. ipſe enim de aīma diſtinguit intellectum in duo. ſ. in agens in poſſibile. ⁊ dicit ꝙ agens eſt quo eſt oīa facere. poſſibilis ē autem oīa fieri. ſic ergo tā intellectus agens ꝙ̄ poſſibilis ſm rōnem ad oīa ſe habet. eſſet ergo ꝯ rōnē vtriuſqꝫ intellectus. ſi alia pars aīme eſſet que intelligit neceſſaria ⁊ que intelligit contingentia. Rurſum verum neceſſarium ⁊ verum cōtingens vident̃ ſe habere ſicut ꝑfectum ⁊ impfectum in genere. in eadem aūt potentia aīme cognoſcimus perfecta ⁊ imperfecta in eodem genere. ſicut viſus lucida ⁊ tenebroſa. multo igitur magis eadem potentia intellectiua cognoſcit neceſſaria ⁊ contingentia Itē vl'ius ſe habʒ intellectus ad intelligibilia ꝙ̄ ſenſus ad ſenſibilia. quanto enim aliqua virtus eſt altior. tanto eſt magis vnita. ſenſus aūt viſus participat ⁊ incorruptibilia ſm celeſtia corpora: ⁊ corruptibilia ſʒ inferiora quibus ꝓportionaliter i ñdere videntur neceſſariū ⁊ contingens. multo magis eadē intellectiua potentia cognoſcit neceſſaria ⁊ contingentia. videt̃ autē ꝙ probatio quā inducit efficaciā nō eſſe. nō enim quelibet diuerſitas generis in oībus requirit diuerſas potentias alioquin nō eadem potentia viſiua viderēmꝰ plantas ⁊ alia aīalia. Sed ſola illa diuerſitas q̄ reſpicit formalem rōnem obiecti puta ſi eſſet diuerſum genus coloris vel luminis oporteret eſſe diuerſas potentias viſiuas obiectum aut eʒ intellectus proprij eſt qꝺ quidem ē cōmune oībus in ſubſtātijſ ⁊ accidentibus. licʒ nō in eodē modo. vnde ⁊ eadē intellectiua potentia cognoſcimus ſubſtantias ⁊ accidentia. Pari ergo ratione diuerſitas generis neceſſarioꝝ ⁊ contingētiū nō requirit diuerſas potētias ītellectiuas hec autē dubitatio de facili ſoluitur. ſi quis conſideret ꝙ contingētia dupliciter cognoſci poſſunt. Uno modo ſm rōnes vl'es. Alio modo ſʒ qꝺ ſunt in particulari: vl'es quidē igitur rōnes contingentiū īmutabiles ſunt. ⁊ ſm hoc de his demonſtrationes dant̃: ⁊ ad ſcias demonſtratiuas pertinet eoꝝ cognitio. non enim ſcientia naturalis ſolum eſt de rebus neceſſariis ⁊ incorruptibilibus. ſed etiā de rebus corruptibilibꝰ ⁊ contingentibus. vnde patet ꝙ contingentia ſic conſiderata ad eandem partē anime intellectiue pertinēt ad quā ē neceſſe quā phs vocat hic ſcientificum. ⁊ ſic procedūt rōnes inducte. Alio modo poſſūt accipi contingentia ſm qꝺ ſunt in particulari: ⁊ ſic variabilia ſunt nec cadit ſupra ea intellectus niſi mediantibus potentijs ſenſitiuis. vnde ⁊ inter partes anime ſenſitiuas ponitur vna potentia que dicit̃ rō particularis ſiue vis cogitatiua que eſt collatiua intentionū particulariū. ſic autem hic accipit phs cōtingentia. ita enim cadunt ſub conſilio ⁊ operatione. ⁊ propter hoc ad diuerſas partes aīe rōnalis pertinere dicit neceſſaria ⁊ contingentia ſicut vl'ia ſpeculatiua ⁊ particularia operabilia.

f Umendū ergo vtriuſqꝫ boꝝū ⁊c̄. Poſt ꝙ̄ phus diſtinxit partes anime rationem habentis ſm qꝺ eſt neceſſariū ad propoſitum. hic incipit agere de ipſis virtutibꝰ intellectualibus quibus vtraqꝫ pars anime rōnalis perficitur. Et primo determinat de ſingul'

intellectualiū virtutuꝫ. Secūdo mouet quandā dubitationem de vtilitate ipſarū. ibi. Dubitabit autem vtiqꝫ aliquis ⁊c̃. Circa primū duo facit. Primo inueſtigat rōnes accipiendi virtutes intellectuales. Secundo incipit de eis agere. ibi. Incipientes igitur ſuperius ⁊c̃. Circa primum tria facit. Primo proponit cōmunē rōnem virtutis ꝓut in primo dictum eſt ꝙ virtus alicuiꝰ eſt que opus eius bonum reddit. Secūdo inquirit quid ſit bonum opus anime rōnem habētis quantū ad vtramqꝫ. ibi. Tria ſunt maxima ⁊c̃. Tertio concludit que vel quales ſint virtutes vtriuſqꝫ partis. ibi. Scd̃m quos igiť ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ ex quo poſite ſunt due partes rōnem habentis cui attribuunť virtutes intellectuales ſumendū eſt quis eſt optimus habitus duaꝝ vtriuſqꝫ predictaꝝ partiū. quia talis habitus neceſſe eſt ꝙ ſit virtus vtriuſqꝫ. Deinde cum dicit. Eſt aūt ſupra ꝙ virtus vniuſcuiuſqꝫ rei determinať ad ꝓprium. quod. ſ. ꝑficitur ſm virtutem. hic autem diciť optimus habitus quo optime ꝑficitur aliquod opus. Deinde cum dicit. Tria aūt ſūt in aīa ⁊c̃. Circa hoc tria facit Primo q̄ ſint opa ꝓpria hoīs. Scd̃o inquirit q̄d ſit ꝓpoſitū rōnis. ibi. Speculatiue aūt mentis ⁊c̃. Tertio infert concluſionē intentam. ibi. Vtrūqꝫ itaqꝫ ⁊c̃. Circa primū tria facit. Primo ꝓponit tria que dicunť eſſe principia humanorum actuū. Secūdo excludit vnum eoꝝ. ibi. Horum autē ſenſus ⁊c̃. Tertio oñdit quō duo reliqua ad inuicem concordare poſſunt. ibi. Eſt ꝙ ī mēte ⁊c̃. Circa primū conſiderandū eſt ꝙ duo opa dicunť eſſe ꝓpria homini. ſ. cognitio vitatis ⁊ actus inquantū. ſ. homo agit tamq̃ dñs proprij actus: ⁊ nō ſicut actus. vel ductuſ ab aliquo. ſup hoc igiť duo videnť habere dñium ⁊ poteſtatē tria āt q̄ ſunt ī anima. ſ. ſenſus intellectus ⁊ appetitus. his enim tribus mouenť aīalia vt diciť in tertio de anima. Deinde cum dicit. Horuꝫ autem ⁊c̃. excludit ab eo quod dictū eſt vnum eoꝝ. ſ. ſenſum. ⁊ de vitate quidē manifeſtū eſt ꝙ rō pertinet neqꝫ ad ſenſum neqꝫ ad appetitū proponit autem vltimo ꝙ inter predicta tria ſenſus nullius actus principiū eſt. eo. ſ. modo vt per ſenſum haberi poſſit dñiū actus. qō quidē manifeſtū eſt per hoc ꝙ beſtie habent quidem ſenſum nō tñ cōmunicant aliquid actum. quia nō habent dñium ſui actus. non enim a ſe ipſis agunt: ſed mouentur inſtinctu nature. Deinde cum dicit. Eſt autē qō iniur ⁊c̃. oſtēdit quomodo opera duoꝝ reliquoꝝ. ſ. intellectus ⁊ appetitus poſſunt ad inuicem concordare. ⁊ primo oſtendit quomodo eorum actus ſunt ſibi proportionabiles. Intellectus enim in iudicando habet duos actus. ſ. affectuꝫ quo aſſentit vero ⁊ negationeꝫ q̄ diſſentit a falſo quibus duobus reſpondent duo proportionabiliter in vi appetitiua ſcilicet proſecutio qua appetitus tendit in bonum, ⁊ inheret ei ⁊ fuga qua recedit a malo ⁊ diſſentit ei. ⁊ ſm hoc intellectus ⁊ appetitus poſſunt conformari inquantū id quod intellectus affirmat bonum appetitus ꝓſequitur ⁊ id quod intellectus negat eſſe bonum appetitus fugit. ibi. Quare qꝛ moralis ⁊c̃. Concludit quomodo in moralibus virtutibus predicti actus intellectus ⁊ appetitus ſibi concordant. virtus eniꝫ moralis eſt habitus electiuus. vt dictū eſt in ſecūdo. electio autem appetitus eſt conſiliatiuus inquantū. ſ. appetitus accipit vt p̄cōſiliatuꝫ eſt vt dictū eſt in tertio. conſiliari autē eſt actus vnius partis rōnis. vt. ſ. habitum eſt. quia igiť ad electionem concurrit ⁊ rō ⁊ appetitus ſi electio debeat eſſe bona quod requiritur ad rōnem virtutis moralis oportet ꝙ ⁊ rō ſit vera ⁊ appetitus ſit rectus. ita. ſ. qō eadem que rō dicit. i. affirmat appetitus proſequitur ad hoc enī ꝙ ſit perfectō in actu oportet ꝙ nullum principiorum eius ſit imperfectuꝫ. ſed hec mens ſiue rō que ſic concordat appetui recto ⁊ veritaſ eiꝰ eſt practica. Deinde cum dicit. Speculatiue quidem mentis ⁊c̃. oſtendit quid ſit opus rōnē habentis ſm vtramqꝫ partem. Et primo oſtendit quomodo vtraqꝫ pars ſe habeat ad actum. ibi. Actus quidem igiť ⁊c̃. Dicit ergo primo qō bene ⁊ male mentis. i. intellectus vel rōnis que eſt ſpeculatiua ⁊ nō practica conſiſtit ſimpliciter in vero ⁊ falſo. ita. ſ. ꝙ verum abſolutuꝫ eſt bonum eius ⁊ falſum abſolutū eſt malum ipſiꝰ differentie. dicere enim verum ⁊ falſum ē opuſ pertinens ad quemlibet intellectum. ſed bonuꝫ practici intellectus nō eſt veritas abſoluta. ſed veritas confeſſe ſe habens. i. concorditer ad appetitum rectum. ſicut oſtenſuꝫ ꝙ ſicut virtutes morales concordant aūt hoc eſſe quoddaꝫ dubium. nam ſi veritas intellectu determinať in comperatione ad appetitum rectum. appetitus autem rectitudo determinať per hoc ꝙ conſonat rōni vere. vt prius dictum eſt. ſequitur in dictis determinationibus. ⁊ ideo dicendū eſt qō appetitus eſt finis ⁊ eoꝝ que ſunt ad fineꝫ. finis aut determinat īeſt homini a natura. vt. ſ. in tertio habitū eſt. ea autem que ſunt ad finem non ſūt nobis determinata a natura ſed per rōnem inueſtiganda. ſic ergo manifeſtū eſt ꝙ rectitudo appetitus per reſpectum ad finem eſt menſura veritatis in rōne practice. ⁊ ſm hoc determinať veritas rōnis practice ſm concordiam ⁊ appetitum rectum. ipſa auteꝫ veritas rōnis practice eſt regula rectitudinis appetitus circa ea que ſunt ad finem. ⁊ ideo ſm hoc diciť appetitꝰ rectus: qui proſequiť que vera rō dicit. videtur hic etiam eſſe dubium de hoc quod proſequiť de ſpeculatiuo ⁊ practico intellectu q̄ſi de duabus partibus ſupra poſitis. ſ. ſcientifico ⁊ rōnatiuo. cum tamē ſupra dixerit eſſe diuerſas partes ſcientificum ⁊ rōnatiuum quod de intellectu ſpeculatiuo ⁊ practico in tertio de anima dicenduꝫ eſt, ergo nullus practicus principiū quidem habet in vniuerſali conſideratione ⁊ ſm h̓ idem ſubiecto cum ſpeculatiuo. ſed terminetur eius conſideratio in particulari operabili. vnde phs dicit in tertio de anima ꝙ rō vniuerſalis ñ mouet ſine particulari. ⁊ ſm hoc rōnatiuuꝫ ponitur diuerſa pars a ſcientifico. Deinde cum dicit. Actus quidem igiť ⁊c̃. oſtendit ꝙ vtraqꝫ ratio ſe habet ad actum. Et circa hoc tria facit. Primo oſtendit ꝙ mens eſt principium actus Scd̃o oñdit que mēs ē pricipiū actꝰ. ibi. Mēs aūt ipſa ⁊c̃. Tertio oñdit cc̃ qualia obiecta mēs ē principiū ꝑ electionē. ibi. Nō eſt aūt eligibile concludit ergo primo ex his que ſupradicta ſūt ꝙ ex quo electio eſt appetitus conſiliatiuus. ſequitur ꝙ ſit actus principiū. vnde motus. i. per modum cauſe efficientis: ſed nō eſt cauſa. i. per modum cauſe finalis. dictum eſt enim in tertio de anima. ꝙ appetitus eſt mouens in aīalibus. ſed ipſius electionis ſūt principia appetitus. ⁊ ratio que eſt gratia alicuius. i. quo ordinatur ad aliquod operabile ſicut ad finem. eſt enim electio appetitus eoꝝ que ſunt ad fineꝫ. vnde rō proponens finem ⁊ ex eo procedens ad rōnandū tendens in finem comparať ad electioneꝫ per modum cauſe. ⁊ inde eſt ꝙ electio dependet ab intellectu ſiue mente. ⁊ ab habitu morali q̇ perficit vim appetitiuam. ita ꝙ non eſt ſine vtroqꝫ eorum ⁊ hoc probat per ſignum. effectus enim electionis eſt actiui vt dictū eſt. actio autem ⁊ bona ⁊ ꝯriū in actione. i. mala actio non poteſt eſſe ſine mente ⁊ more. i. ſine morali. i. quacūqꝫ diſpoſitione ad appetituꝫ pertinente. vnde nūq̄ electio bona uel mala eſt ſine more ⁊ mente.

Deinde cum dicit. Mens autem ipſa ⁊c̃. oñdit que mens vel ratio ſit principium actus. Et primo oſtendit propoſitum. Secūdo infert qōdam correlarium. ibi. Ex dictis ꝓpter quod vel appetitus ⁊c̃. dicit ergo primo ꝙ q̄uis mens ſit principiū actus. cū mēs ipſa ſm ſe abſolute cōſiderata. i. rō ſpeculatiua. nihil mouꝫ qꝛ nihil d̓ ꝓſequēdo vel fugiēdo. vt dr̄ in tertio de aīa. ⁊ ſic nō eſt principium alicuius actus. ⁊ ſolum illa q̄ eſt gratia hiꝰ. i. que ordinatur ad aliquod particulare operabile ſicut ad finem ⁊ hec eſt ratio vel mens practica: que quidem ſoluꝫ principať actiue. ⁊ operationi que tranſit in exteriorem materiam: ſed manet in agente. vt concupiſcere ⁊ iraſci. ſed etiam factiue que tranſit in exteriorem materiam ſicut vrere ⁊ ſecare. ⁊ hoc ꝓbat ꝙ omnis faciens. puta faber aut edificator facit ſuum opus gratia hiꝰ. i. ꝓpter finem ⁊ nō propter finem vl̃em: ſed ad aliquod particulare ꝙ eſt factum. i. conſtitutum in exteriori materia puta cutellus aut domus: ⁊ nō eſt finis aliquid actu. i. aliquid agibile in agente exiſtēs. puta recte concupiſcere aut iraſci. facit enim omnis faciens ꝓpter aliquid quod eſt alicuius. i. qō habet aliquem vſum: ſicut vſus domus eſt habitatio ⁊ talis quidem eſt finis facientis. ſ. factuꝫ ⁊ nō actum. ideo autem nō actum. qꝛ in agibilibus ipſa bona actio eſt finis puta bene concupiſcere vel bene iraſci. ⁊ ſicut mens practica eſt gratia huius finis vel facti vel actionis. ita etiā appetitus eſt alicuius ꝑticularis finis. Deinde cum dicit. Propter quod ⁊c̃. Infert quoddam correlariū ex premiſſis. quia enim electio principium actus ⁊ electionis principia ſūt appetitus: ⁊ rō ſiue intellectus aut mens que mediante actione principia ſunt actus. conſequens eſt ꝙ electio ſit ītellectus appetitus. ita. ſ. ꝙ electio ſit eſſentialiter actus intellectus ſm qō ordīat appetitum. vel ſic appetitus ſit ita ꝙ electio ſit eſſentialiter actus appetitus ſm ꝙ dirigitur ab intellectu ⁊ hoc veruꝫ eſt ꝙ patet ex obc̄is. obiectū enim electionis eſt bonū ⁊ malum. ſicut ⁊ appetitus nō autem verū ⁊ falſum que ꝑtinent ad intellectū: ⁊ tale principiū eſt homo. ſ. agens eligendo ꝓpter intellectum ⁊ appetitum. Deinde cum dicit. Nō eſt aūt intelligibile ⁊c̃. oſtēdit circa qualia mens ſit principiū actus ꝑ electionem. ⁊ dicit ꝙ nullū factū. i. nullū p̄teritum eſt eligibile. ſicut nullus eligit ylion. i. troiā fuiſſe captam. cuius rō eſt. quia electio eſt appetitꝰ p̄conſiliati vt dictū eſt. nullus enim conſiliatur de facto. i. de p̄terito ſed de futuro ⁊ contingēti. ⁊ hoc ꝓbat conſiliū nō eſt niſi de aliquo cōtingenti vt ſupra habitū eſt. factū autē eſt preteritum nō eſt contingens: quia nō cōtingit ipſū nō fieri. i. qō nō ſit factū. ⁊ ad hoc inducit verbum Agathonis qui recte dixit ꝙ ſolo iſto poſſe priuať deus. vt. ſ. faciat ingenita. i. nō facta q̄ ſunt facta. ⁊ hoc recte dixit neceſſe eſt enim ꝙ cuiuſlibet cauſe ſubſit omne illud qō pōt contineri ſub ꝓprio obiecto. virtutis eius ſicut ignis poteſt calefacere omne calefactibile. virtus aūt dei q̄ eſt vl̃is cauſa entiuꝫ extendit ſe ad totum ens. vnde ſolum illud diſtrahiť diuine poteſtati qō repugnat rōni entis. hoc quod implicat cōtradictioni ⁊ tale eſt qō factū eſt. nō fuiſſe eiuſdem enī rōnis eſt. aliquid eē dū eſt: ⁊ fuiſſe dū fuit: ⁊ nō eſſe qō eſt ⁊ nō fuiſſe qō fuit. Deinde cum dicit. Vtrumqꝫ vtiqꝫ ⁊c̃. concludit ex premiſſis ꝙ cognitio veritatis eſt ꝓprium opus vtriuſqꝫ particularis intellectus. ſ. practici ⁊ ſpeculatiui. vel ſcientifici ⁊ rōnatifici. Deinde cū dicit. Scd̃m quos igitur ⁊c̃. concludit vltimuꝫ ꝙ illi habitus ſunt virtutes ambabus partibus intellectus per quos contingit verum dicere qō eſt bonum intellectiue partis.

i Ncipientes igiť ſuperius ⁊c̃. Poſtq̄ phs inueſtigauit rōnem ſm quā accipiende ſūt intellectuales virtutes. hic iam incipit de ipſis intellectualibus virtutibus determinare. Et primo determinat de virtutibus intellectualibus principalibus. Secūdo de virtutibus quibuſdā adiunctis vni eaꝝ. ſ. prudentie. ibi. Oportet aūt aſſumere ⁊c̃. Circa primum duo facit. Primo enumerat intellectua

les virtutes. Scđo determinat de ſingulis eaꝝ
ibi. Scia quidem igitur quid eſt ⁊c̃. Dicit ergo
primo ꝙ ex quo poſita eſt rõ accipiendi virtu/
tes intellectuales debemus ruſus incipere ab
eo quod ſuperius determinatū eſt. vt ſic tracte/
mus de ipſis intellectualibus virtutibus dictū
eſt enim prius ꝙ virtutes intellectuales ſunt ha
bitus quibus aĩa dicit verum. Sũt aũt. v. nume
ro quibus aĩa ſemper dicit verũ vel affirmando
vel negando. ſ. ars ſcia prudentia ſapientia ⁊ in
tellectus. vnde patet ꝙ iſta ſũt. v. virtutes intel
ectuales ab hoꝝ ãt nũero excludit ſuſpicionẽ ⁊
opionē que per aliquas cõiecturas habẽtur de
aliquibus vl̃ibus. ꝗuis. n. per iſta duo qñq̃ ve/
rum dicat̃. tñ contingit ꝙ eis qñq̃ dicit̃ falſū
ꝙ eſt malum intelligens. ſicut verum eſt bonū
ĩtelligẽs. eſt autem ꝯ rõnem vitatis vt ſit princi
piũ mali actus. ⁊ ſic patet ꝙ ſuſpicio ⁊ opinio
nõ poſſunt dici intellectuales virtutes. Deiñ
cum dicit. Scia quidem igitur ⁊c̃. determinat
de virtutibus intellectualibus enumeratis. Et
primo determinat de ſingulis eaꝝ. Et ſcđo oſtẽ
dit que ſit principalioꝛ inter eas. ibi. Queãdmo/
dum caput hñs ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Pri/
mo determinat de virtutibus intellectualibus
perficientibus intellectũ circa prima principia.
ibi. Quia ſcia de vl̃ibus ⁊c̃. Circa primũ duo fa
cit. primo determinat de ſcia que perficit intel/
lectum circa contingentia. ibi. Contingẽtis enĩ
alter habere ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo
notificat ſciaꝫ ex parte materie. Secũdo ex par/
te cauſe. ibi. Adhuc docibilis oĩs ⁊c̃. Dicit ergo
ꝙ manifeſtum põt eſſe quid ſit ſcia ex his que
dicuntur. ſi oportet per certitudinem ſciam co/
gnoſcere ⁊ nõ ſequi ſenſibiles ſm quas qñq̃ di
cimus ſcire inſenſibilia. de quibꝰ certi ſumus
ſed certa ſcia hic accipitur ꝙ omẽs ſuſpicemur
de eo quod ſcimus qđ nõ contingat illud alit̃
ſe habere. alioquin nõ eſſet certitudo ſcientis: ſꝫ
dubitatio opinãtis. huiuſmodi aũt certitudo ꝙ
ſ. nõ poſſit aliter ſe habere non põt haberi circa
contingentia aliter ſe habere. tunc enim ſolum
põt de eis certitudo haberi cum cadunt ſub ſen
ſu. ſed qñ fiunt extra in particulari. i. qñ deſinũt
videri vel ſẽtiri tunc latet vtrum ſint vel nõ ſint
ſicut patet circa hoc quod eſt ſortem ſedere. ſic
ergo patet ꝙ omne ſcibile eſt ex neceſſitate. ex
quo concludit ꝙ ſit eternum. qꝛ nõ corrũpunt̃
talia ergo ſunt de quibus eſt ſcientia. poteſt au
tem de generabilibus ⁊ corruptibilibus eſſe ali/
qua ſcientia. puta vniuerſalis: nõ tamen ſm par
ticularia que generationi ⁊ corruptioni ſubdit̃
ſed ſm rõnes vniuerſales que ſunt ex neceſſita/
te ⁊ ſemper. Deinde cum dicit. Adhuc doci/
bilis ⁊c̃. notificat ſcientiam per cauſam. ⁊ dicit
ꝙ omnis ſcientia videtur eſſe docibilis. i. potẽs
doceri. vnde in primo metħ. dicitur ꝙ ſignum
ſcientis eſt poſſe docere. per id enim quod eſt
actu reducitur de potentia in actum. ⁊ eadem

ratione omne diſcibile eſt ſcibile ab eo ſci licet
qui eſt potentia. oportet autē ꝙ omnis doctri/
na ſeu diſciplina fiat ex aliquibus ꝓcognitis ſi/
cut dictũ ẽ in principio poſterioꝝ analeticoꝝ.
nõ enĩ poſſumus ĩ cognitionẽ alicꝰ ignoti veni/
re niſi per aliquod notum. Eſt autē duplex do/
ctrina ex cognitis. Una quidem per inductionẽ
Alia vero per ſillogiſmum. Inductio autem in
ducitur ad cognoſcendum aliquod principium
⁊ aliquod vniuerſale in quod deuenimus p ex/
perimenta ſingulariũ. vt dicit̃ in p̃mo metħ. ſed
ex vl̃ibus principijs ꝑdicto modo ꝓcognitis ꝓ/
cedit ſillogiſmus. ſic ergo pꝫ ꝙ ſũt quedã prin/
cipia ex quibus ſillogiſmus ꝓcedat que nõ cer/
tificant̃ p ſillogiſmũ. alioquin ꝓcederet̃ in infi/
nitũ in principijs ſillogiſmoꝝ quod ẽ impoſſibi
le vt ꝓbatur poſterioꝝ. Si ergo relinquit̃ quod
principioꝝ ſill̃is ſit inductio. nõ aũt quilibꝫ ſillo
giſmus eſt diſciplina vel. q. faciens ſcire: ſed ſo/
lus demonſtratiuus qui ex neceſſarijs neceſſa/
ria cõcludit. ſic ergo manifeſtũ eſt ꝙ ſcia ẽ ha/
bitus demr̃atiuꝰ. i. ex demr̃atiõe cãtus obſerua/
tis oĩbus illiſ q̃cũq̃ circa ſubſtantiã demr̃atiuã
ſũt in poſterioribus analeticis. oꝫ enĩ ad hoc ꝙ
aliquis ſciat ꝙ principiũ ex quibus ſcit p aliquẽ
modũ credita ⁊ cognita etiã magis q̃ꝫ conclu/
ſiones que ſciunt̃. alioquin nõ per ſe ſed per ac
cidens habebit ſciam inquantũ. ſ. poteſt contin
gere ꝙ iſtam concluſionem ſcit per quedam
alia pñcipia ⁊ nõ per iſta que nõ magis cogno/
ſcit q̃ꝫ concluſionem. oꝫ enĩ ꝙ cauſa ſit potioꝛ
effectu. vel id qđ eſt cã cognoſcendi oꝫ eſſe ma
gis notũ. ⁊ ita per hunc modũ determinatũ eſt
de ſcia. Deinde cum dicit. Contingens autẽ
⁊c̃. determinat de habitibꝰ qui perficiũt intelle
ctũ circa contingentia. Et circa hoc tria facit.
Primo oñdit duos eſſe habitus circa contin/
gentia. Scđo determinat de vno eoꝝ. ſ. de arte
ibi. qꝛ aũt edificatiua ⁊c̃. Tertio determinat de
altero. ſ. prudẽtia. ibi. Eſt aũt ars ⁊c̃. Dicit g̊ pri/
mo ꝙ cõtingens alr̃ ſe hr̃e diuidit̃ ĩ duo. ſ. ꝙ ali
quid ẽ agibile ⁊ aliq̃d ẽ factibile queãdmodū
cognoſcit̃ p alterũ ẽ actio. ⁊ p alterũ ẽ factio. ⁊
his poſſumꝰ aſſentire p rõnes extiores. i. p ea q̃
determinata ſũt ext̃ iſtã ſciam. ſ. in nono metħ.
ibi nõ oñſa ẽ differẽtia inter actionẽ ⁊ paſſionẽ
nã actio manẽs ĩ ipſo agẽte opatio dirigit̃ exte
rioꝛẽ materiã aliqđ formandũ ex ea ſicut edifi
care ⁊ ſecare. qꝛ enĩ hĩtus diſtinguũt̃ ſm obie
cta ꝯñs ẽ ꝙ hĩtus q̇ eſt actiuꝰ cũ rõne q̃ ẽ ars.
⁊ ꝙ vnus eoꝝ nõ cõtineat̃ ſub aliquo. ſicut ne/
q̃ꝫ actio ⁊ factio nõ cõtinẽt̃ ſub inuicẽ qꝛ neq̃ꝫ
actio eſt factio. neq̃ꝫ factio ẽ actio. diſtinguunt̃
enĩ oppoſitis differẽtijs vt ex dictis pꝫ. ẽ autem
cõſiderandũ ꝙ qꝛ cõtingentia cognitio nõ põt
habere certitudinẽ veritatis repellẽde falſitatē
iđ tantum ad ſolã cognitionẽ ptinꝫ. cõtingẽtia
ꝑtermittuntur ab intellectu qui pficit̃ p cogni
tionẽ veritatis. ẽ aũt vtil' contingentiũ cognitio

ſm qđ ẽ directiua humane opiniõis q̃ circa cõ
tingentia eſt dimiſit itactas de intellectualibuſ
virtutibꝰ ſolũ ſm ꝙ ſubijciũt̃ humane opatõi
vñ ⁊ ſolum ſcĩe practice ſunt circa cõtingen/
tia inquãtũ ꝯtingẽtia ſunt. ſ. in pticulari ſcĩe
autẽ ſpeculatiue nõ ſunt circa cõtingẽtia niſi
ſm rõẽs vl̃es vt ſupra dictũ ẽ. Deinde cū
dicit. Quia autẽ edificatiua ⁊c̃. determinat de
arte. Secundo de ipſa arte p cõpatõeꝫ ad ope
ratõem eiꝰ. ibi. Ars quod igit̃ ⁊c̃. Circa p̃mū
duo facit. Primo oſtẽdit q̇d ſit ars. Secũdo
q̃ ſit artis materia. ibi. Eſt aũt ars oĩs ⁊c̃. Pri
mo manifeſtat p inductõem. videmꝰ. n. ꝙ edi
ficatiua ars quedã. ⁊ iterũ quod eſt habitꝰ qui
dam ad faciendũ aliquid cũ rõne. ⁊ nulla ars
inuenit̃ cui hoc nõ cõueniat. qꝛ. ſ. ſi ſit habitꝰ
factiuus cum rõe neq̃ꝫ etiã inuenit̃ talis habi
tus factiuus. ſ. cum rõe que nõ ſit ars. vñ ma/
nifeſtũ eſt quod idẽ eſt ars qđ habitꝰ factiuꝰ
cum va ratione. Deinde cũ dicit. Eſt aũt
ars ⁊c̃. determinat materiã artis. Et circa hoc
tria facit. Primo ꝓponit artis materiam. ibi.
Neq̃ꝫ enĩ de hijs ⁊c̃. Secũdo oſtẽdit cū quo
cõueniat in materia. ibi. Et ſm modũ quedā
⁊c̃. circa materiã artis. Tertio ẽ cõſiderare. ſ.
ipſam actionem artificis qui p artẽ dirigitur
opus quod eſt p artem factũ. Eſt autẽ triplex
operatio artis. Prima quidẽ ẽ cõſiderare q̃li
ter aliquid ſit faciendũ. Secũda autẽ ẽ opera
ri circa materiã exterioꝛẽ. Tertia autẽ eſt ꝯſti
tuere ipſũ opus ⁊ iđ dicit ꝙ oĩs ars ẽ circa ge
neratõem aut circa cõſtitutõeꝫ ⁊ cõplementũ
opis ꝙ ponit tãq̃ꝫ finẽ artis. ⁊ eſt etiam circa
artificiale. i. circa opatõem artis que diſponit
materiã ⁊ ẽ etiã circa ſpeculari qualiter aliq̃d
fiat p artẽ. ex parte vero ipſiꝰ operis duo ſũt
cõſiderare. Quoꝝ primũ ẽ ꝙ ea q̃ fiunt p ar/
tem humanã ſunt cõtingẽtia eſſe ⁊ nõ eẽ qđ
patet ex hoc ꝙ qñ fiunt incipiũt eſſe de nouo
Secũdũ eſt ꝙ principiũ generatõis artificia/
liũ operũ ẽ in ſolo faciẽte. q. extrinſecũ. De/
inde cũ dicit. Neq̃ꝫ. n. de hijs ⁊c̃. manifeſtat ꝙ
dictũ ẽ oſtẽdens dr̃iam artis ad tria. Primo
quidẽ qꝛ ſcias diuinas ⁊ mathematicas q̇ ſũt
de hijs q̃ ex neceſſitate ſunt vel fiũt de quibꝰ
nõ eſt ars. Secundo ibi. Neq̃ꝫ de hijs ⁊c̃. oſtẽ
dit dr̃iam ad ſciam naturalẽ q̃ ẽ de hijs q̃ ſꝫ
naturã in ſeipſis principiũ motus vt dicitur
in ſecundo phiſicorum quod nõ cõpetit ope/
ribus artis vt dictũ ẽ. Tertio ibi. Quia autem
⁊c̃. oſtẽdit dr̃iaꝫ artis ad prudẽtiã. ⁊ dicit qđ
qꝛ actio ⁊ factio ſunt altera inuicem neceſſe
ẽ ꝙ ars ẽ factionis directiua. ⁊ nõ actõis cu/
ius directiua ẽ prudẽtia. Deinde cū dicit.
Et ſm modũ quẽdã ⁊c̃. oñdit cũ quo cõueni/
at ars in materia. ⁊ dicit ꝙ fortuna ⁊ ars ſũt
circa ea q̃ fiunt p intellectũ. ſed ars cum rõne
fortuna ſine rõe. ⁊ hanc conuenientiã agatħ
deſignauit dicẽs ꝙ ars dilexit fortunã. ⁊ for/

tuna artem inquãtũ. ſ. in materia cõueniunt.
Deinde cũ dicit. Ars quidam igit̃ ⁊c̃. deter
minat de arte p cõparatõem ad eius oppoſi/
tum. ⁊ dicit ꝙ ſicut ars vt predictum ẽ. ẽ q̇daꝫ
habitus factiuus cum vera ratione. ita archẽ
ma. i. mħchia ecõuerſo eſt habitus factiuus
cũ rõne falſa circa cõtingens alter ſe habere.

E prudentia ſic vtiq̃ꝫ aſſumamus ⁊c̃.

D Poſtq̃ꝫ phus determinauit de arte.
hic determinat de prudẽtia. Secũdo
oſtẽdit q̇d ſit obiectũ eiꝰ. ibi. Duabꝰ aũt enti/
bus. Circa primũ duo fac̃. Prĩo oñdit q̇d ſit
prudẽtia. Secũdo dr̃iaꝫ eiꝰ ab arte quantũ ad
rõeꝫ vtutis. ibi. Sed tñ artis q̇dẽ ⁊c̃. Circa pri
mũ duo fac̃. Prĩo oñdit q̇d ſit prudẽs. Scđo
q̇d ſit prudẽtia. ibi. Cõſiliat̃ aũt nullus ⁊c̃. Cir
ca primũ tria facit. Prĩo deſiat modũ agẽdi. ⁊
dicit ꝙ ſic oꝫ aſſumere de prudẽtia q̇d ſit ꝯſili
ando qui dicãt̃ prudẽtes. Secũdo ibi. Uidet̃
aũt prudẽtis eẽ ⁊c̃. oñdit q̇ ſũt prudẽtes. Et di
cit qđ ad prudẽtẽ videt̃ ptinere qđ ſit potenſ
ex facultate hitꝰ bñ cõſiliari circa ꝓpria bona
⁊ vtilia. nõ q̇dẽ ĩ aliquo particulari negotio.
puta q̃lia ſint bõa vl' vtilia ad ſanitatẽ vel for/
titudinẽ corpoꝛalẽ. ſed circa ea q̃ fiũt bona ⁊
vtilia ⁊ ad ħ ꝙ tota hũana vita ſit bona. Ter/
tio ibi. Signũ aũt ⁊c̃. manifeſtat ꝙ dictũ ẽ p
ſignũ qꝛ. ſ. illi quidẽ videt̃ prudẽteſ nõ ſimpl'r
ſed circa aliq̃d determinatũ ẽ q̃ poſſunt bene
rationari que ſunt bona vel vtilia ad aliquem
finẽ terminatũ. dũmodo ille finis ſit bonꝰ q̇a
rationari de hijs q̃ ptinẽt ad malum finem ẽ
cõtrariũ prudentie dũmodo hoc ſit circa ea
quoꝝ nõ eſt ars. quia bene rationari de hoc
nõ pertinet ad prudentiã. ſed ad arteꝫ ſi ergo
ille qui eſt cõſiliarius ad aliquid particulare ẽ
prudens particulariter in aliquo negotio cõ/
ſequens eſt qđ ille ſit totaliter ⁊ ſimpl'r etiaꝫ
prudens qui eſt conſiliatiuus de hijs que per
tinent ad totam vitam. Deinde cum dicit.
Cõſiliat̃ aũt ⁊c̃. oſtẽdit q̇d ſit prudẽtia. Et pri
mo ponit differentiam prudentie. Secundo
manifeſtat eam per ſigna. ibi. Propter quod
particula ⁊c̃. ⁊ talis ⁊c̃. Circa primũ tria facit
Primo oſtendit ex predictis differentiã pru/
dentie ad alios habitus ſupra poſitos. ſ. ſciam
⁊ artem. Secũdo concludit diffinitõem pru/
dentie. ibi. Relinquitur ergo ⁊c̃. Tertio aſſi/
gnat rationem cuiuſdam qđ dixerat. ibi. Fa/
ctionis quidã igitur ⁊c̃. Dicit ergo primo qđ
nullus cõſiliatur neq̃ꝫ de hijs que ſunt ſimpl'r
alit̃ ſe hr̃e neq̃ꝫ ea que nõ ſũt ĩ ptãte eiꝰ. accipia
mꝰ ergo ea que ſupra dicta ſunt. ſ. qđ ſcia eſt
p demõſtratõeꝫ. ⁊ iterum quod de mr̃o non
poteſt eſſe de hijs quoꝝ pñcipia contingit ſe
aliter habere oĩa que ex pñcipijs vl' ꝯñter pñt
alr̃ ſe hr̃e. nõ. n. põt eſſe qđ pñcipia debilioꝛeꝫ
eſſe hoc aũt quã ea que ſunt ex pñcipijs cõiũ
gamus autem cum hijs ea que nũc dicta. ſ. qđ

UNIVERSIDAD Y P… BIBLIOTECA DE ZARAGOZA

cõſiliũ nõ ſit de hijs q̃ ſũt ex neceſſitate.ſʒ erit circa cõſiliabilia.qꝛ dictũ eſt ſupꝛa pꝛudentis eſt bene cõſiliari ex quibus omnibus ſequit̃ ꝙ pꝛudentia neqꝫ ſit ſcia neqꝫ ars.⁊ quod nõ ſit ſcia per hoc patet ꝙ agibilia de quibus eſt cõſiliũ eſt circa ea que eſt pꝛudẽtia ꝯtingit aliter ſe habere.⁊ circa talia nõ eſt ſcia qꝺ autē pꝛudẽtia nõ ſit ars patet per hoc quod aliud eſt genus actõis ⁊ factionis vnde pꝛudentia que circa actões differt ab arte que eſt circa factiones. Deinde cũ dicit. Relinquit̃ ergo ⁊c̃.cõcludit ex p̃miſſis diffinitõem pꝛudentie ⁊ dicit ꝙ exquo pꝛudẽtia nõ ē ſcia q̃ ē habitꝰ demõſtratiuus circa neceſſaria ⁊ non eſt ars que eſt habitus cũ rõe factiuus relinquitur ꝙ pꝛudentia ſit habitus cũ vera rõe actiuus quidam nõ circa factibilia que ſunt extra hominem.ſed circa bona ⁊ mala ipſius hominis.

Deinde cuʒ dicit. Factionis quidã eni ⁊c̃. aſſignat rõem eius ꝙ dixerat.ſ.quod pꝛudẽtia ſit habitꝰ factiuus actiuus circa hoĩs bona ⁊ mala.manifeſtũ eſt.n.ꝙ ſemꝑ finis factionis eſt aliquid alterũ ab ipſa factiõe. ſicut finis edificatõis ē edificiũ cõſtructũ.exquo pꝫ ꝙ bonũ ipſiꝰ factõis nõ eſt in faciente.ſed in facto ſic igitur ars que eſt circa factões nõ eſt circa hoĩs mala.ſed bona vel mala artificatorũ. ſed finis actõis nõ ſemper eſt aliquid alterũ ab actione.qꝛ qñqꝫ eupꝛaſyam.i.bona operatio eſt finis ipſi.i.ſibimet vel etiã agenti ꝙ tñ nõ eſt ſemper.nihil.n.ꝓhibet actõeʒ oꝛdinari ad aliam ſicut ad finẽ.ſicut cõſideratio effectuũ oꝛdinat̃ ad cõſideratõem cauſe.finis aũt ē bonũ vniuſcuiuſqꝫ ⁊ ſic ꝙ bonũ actõis eſt in ipſo agente.vñ pꝛudẽtia que eſt circa actões dr̃ eſſe circa hoĩs bona. Deinde cum dicit. Propt̃ qꝺ pericula ⁊c̃.manifeſtat diffinitõem ꝓpoſitã ꝑ dua ſigna. Quoꝝ pꝛimũ qꝺ qꝛ pꝛudẽtia ē circa hoĩs bona ⁊ mala. ꝓpt̃ h̃ quidam dicebãt ꝑidea ⁊ alios ſimiles exiſtimãtes eſſe pꝛudẽtes.ex eo ꝙ pñt cõſiliare que ſũt bona non ſolũ ſibiipſis.ſʒ etiã alijs tales aũt.ſ. que ſibi ⁊ alijs pñt bona ſpeculari exiſtimamꝰ yconomicos.i.defenſatoꝛes domoꝝ ⁊ politicos.i. gubernatoꝛes.i.ciuilit̃. Scðʒ ſignũ põit ibi. Hãc et tꝑantiã ⁊c̃.⁊ dicit qꝺ qꝛ pꝛudẽtia eſt circa bona vel mala agibilia inde ē ꝙ tꝑãtia vocat̃ in greco ſoffroſim.q.ſaluãs mentẽ a qua ĩpꝛudẽtia dr̃ freneſi.tꝑantia aũt inquãtũ moderatur delectatões ⁊ triſtitias tactꝰ ſaluãt talem exiſtimatõem.que.ſ.eſt circa agibilia que ſunt hoĩs bona vel mala.⁊ hoc pꝫ ꝑ cõtrariũ qꝛ delectabile ⁊ triſte ꝙ moderat̃ tꝑantia nõ corrũpit.ſ.totaliter neqꝫ ꝑuertit incõtrariũ ⁊ educãdo quamcũqꝫ exiſtimatõem.puta ſpeculatiuam.ſ.quod triangulus habeat vel non habeat tres angulos equales duobus rectis. ſed dilectio ⁊ triſtitia corrũpit ⁊ ꝑuertit exiſtimatões que ſunt circa oꝑabilia.qualiter fiat talis

corruptio oñdit ĩñter.manifeſtũ ē.n.ꝙ pꝛĩcipia operabiliũ ſũt fines cuiꝰ gratia fiũt oꝑabilia.que ita ſe habent indemõſtrabilia.ſicut pꝛĩcipia indemonſtrationibus vt in ſecũdo phiſicoꝛum qñ ãdo autem vehemens dilectio vel triſtitia apparet homini ꝙ illud ſit opoꝛtunũ ꝑ quod ſequit̃ delectationẽ ⁊ fugit triſtitiam ⁊ ita pꝛĩcipiũ pꝛudẽtie circa oꝑabilia exiſtẽtis nec appetit ipſũ neqꝫ etiã videt̃ ſibi qꝺ opoꝛteat oĩa eligere ⁊ oꝑari pꝛopter verũ finẽ. ſed magis ꝓpter delectabile.quelibet.n.malitia.i. habitꝰ vitioſus corrũpit pꝛĩcipiũ inquãtũ corrũpit rectã exiſtimatõem de fine.hãc aũt corruptõem maxime ꝓhibet tꝑantia ⁊ ſic cõcludit ex p̃dictis ſignis ꝙ neceſſe ē pꝛudẽtiã eſſe habitũ operatiuũ circa humana bona cũ rõe vera. Deinde cuʒ dicit.ſed tñ artis ⁊c̃. oſtẽdit dr̃iam duplicẽ inter artẽ ⁊ pꝛudentiã ẜm rõem virtutis hũane. Quarũ pꝛima ē ꝙ circa artẽ requirit̃ virtꝰ moꝛalis q̃.ſ.rectificet vſum eiꝰ.põt.n.eẽ qꝺ aliqͥs habet vſũ artis quo põt bonũ domũ edificare tñ nõ vult ꝓpt̃ aliquã aliã malitiã ſʒ virtꝰ moralis puta iuſtitia facit qꝺ artifex recte facit arte ſua. ſed circa vſum pꝛudẽtie nõ requirit̃ aliqua vtꝰ moꝛalis tãqꝫ ſaluãtes ſua pꝛincipia.dictũ eſt.n.ꝙ pꝛincipia pꝛudẽtie ſunt fines circa quos cõſeruat̃ rectitudo iudicij ꝑ virtutes.vñ pꝛudẽtia que circa humana bona ex neceſſitate habet ſecũ adiũctas virtutes moꝛales tãqꝫ ſaluãtes ſua pꝛincipia.nõ aũt ē ars q̃ ē circa bona exterioꝛa. ſed poſtqꝫ iã ars habet̃ adhuc requirit̃ virtꝰ moralis que rectificet vſũ eius. Secũdam dr̃iam ponit ibi. Et in arte quidẽ ⁊c̃.manifeſtũ ē.n. ꝙ ſi aliqͥs peccat in arte ex ꝓpꝛia volũtate reputatur melioꝛ artifex quã ſi hoc non faciat ſponte.qꝛ tunc videret̃ experientia artis ꝓcedere.ſicut patet de hijs qui loquũt̃ incõgrue ꝓpter ea ſpõte.ſed circa pꝛudẽtiam minꝰ laudat̃ qui volẽs peccat qꝫ qui nolẽs.ſicut ⁊ circa virtutes moꝛales ⁊ hoc iõ qꝛ ad pꝛudẽtiaʒ requirit̃ rectitudo appetitꝰ circa fines ad hoc ꝙ ſint ei ſalua ſua pꝛincipia. exquo patet ꝙ pꝛudentia non eſt ars moꝛalium virtutum requirẽs rectitudinem appetitꝰ. Deinde cuʒ dicit. Eſt autẽ entibꝰ ⁊c̃.q̇d ſit obiectũ pꝛudẽtie.⁊ dicit quod cũ due ſint ꝑtes aĩe rõnalis quarũ vna dr̃ ſcientificũ ⁊ alia rõnatiuũ ſiue opinatiuũ.manifeſtũ ē qꝺ pꝛudẽtia ē vtꝰ alteriꝰ hoꝝ.ſ.opinatiui opinio.n.ē circa ea q̃ cõtingit alit̃ ſe hr̃e.ſicut ⁊ pꝛudẽtia ⁊ tñ qꝫuis pꝛudẽtia ſit in hac parte rõis ſicut ĩ ſubiecto rõe cuius dr̃ virtꝰ intellectualis. nõ tñ eſt cũ ſola rõe.ſic ars vel ſubã ſed requirit rectitudinem appetitus.⁊ hiꝰ ſignum eſt quia habitus qui eſt in ſola ratione poteſt obliuioni tradi ſicut ars ⁊ ſcientia niſi ſit habitus naturalis.ſicut intellectus pꝛudentiam nõ tñ dr̃ obliuioni per diſſuetudinẽ aboletur ceſſante appeti

tu recto qui quãdiu manet cõtraria exerceri circa ea que ſunt pꝛudentie.ita ꝙ obliuio reperiri nõ poteſt.

Uia autem ſcia eſt de vl̃ibus eſt ⁊c̃.

q Poſtqꝫ phs determinauit de virtutibus intellectualibus que perficiũt intellectũ circa ea que ſunt ex pꝛincipijs hic determinat de virtutibꝰ intellectualibꝰ ꝑficiẽtibus intellectum circa ipſa pꝛincipia. Et pꝛimo quidẽ determinat de intellectu q̇ eſt circa pꝛĩcipia demõſtrationis. Secundo determinat de ſapientia que eſt circa pꝛudentiã entiũ.ibi Sapientiã autẽ etiã artibus ⁊c̃. oſtẽdit ergo pꝛimo ꝙ p̃ter alias virtutes intellectuales neceſſe eſt eſſe intellectũ circa pꝛĩcipia demonſtratõis.eſt.n.ſcia quedã exiſtimatio de vl̃ibꝰ ⁊ de hijs que ſunt de neceſſitate. particularia n.⁊ cõtingentia nõ poſſunt attingere ad certitudinẽ ſcie qꝛ nõ ſunt vera qꝛ niſi ẜm qꝺ cadunt ſub ſenſu. Eſt autẽ tertio cõſiderandum circa ſciam ꝙ eoꝝ que demõſtrant̃ ipſi ſcie q̃ eſt circa demõſtrabilia neceſſe eſt quedã eſſe pꝛincipia ꝙ ex hoc patet ꝙ ſcia eſt cum rõne demõſtratiua ꝓcedente ex pꝛincipijs in ꝯcluſiones quia ergo ĩ ſe habet certã ſciaʒ neceſſe eſt quod pꝛincipiũ ſcie neqꝫ ſit ſcia neqꝫ ars neqꝫ pꝛudẽtia de quibus iam dictũ eſt ꝙ aũt hoꝛũ nõ ſit ſcia patet qꝛ id de quo eſt ſcientia eſt demõſtrabile pꝛĩcipia aũt indemõſtrabilia non autem demonſtrabilia alioquin ꝓcederet in infinitũ.quod autẽ nõ ſit hoꝝ pꝛincipioꝛũ ars vel pꝛudentia patet per hoc quod he due virtutes ſunt circa ea que cõuenit aliqualiter ſe habere ꝙ nõ poteſt dici de pꝛincipijs demõſtratõis.oꝫ.n.p̃ncipia eſſe certioꝛa cõcluſionibus que ſunt ex neceſſitate.ex hoc etiam patet ꝙ hoꝛũ pꝛincipioꝝ nõ põt eſſe ſequẽtia que eſt alia virtꝰ intellectualis de quo poſſũt dicere ꝙ ad ſapientem pertinet quod habeat demõſtratõem de aliquibꝰ rebus.i.de pꝛimis cauſis.ecõtrario pꝛincipia ſunt indemõſtrabilia vt dictũ eſt. ſi ergo virtutes intellectuales quibꝰ ita verũ dicimꝰ ꝙ eis nũqꝫ eſt mẽdacium ſiue circa neceſſaria que vt cõtingit aliter ſe habere.ſiue circa cõtingentia ſunt iſti habitus ſub pꝛudẽtia ſub qua cõpꝛehendit arteʒ q̃ eſt etiã circa cõtingẽtia.⁊ iterũ ſapiẽtia ⁊ intellectꝰ tñ nullũ triũ que ſunt pꝛudẽtia ſapientia ⁊ ſcia poſſit eſſe circa demõſtrabilia vt ex p̃dictis patet relinquit̃ quod hoꝛũ pꝛincipioꝝ ſit intellectꝰ.accipit̃ autẽ hic intellectus nõ ꝓ ipſa intellectiua potẽtia ſed ꝓ habitu quodaʒ quo hõ ex virtute luminis intellectꝰ agentis naturaliter cognoſcit pꝛincipia indemr̃abilia ⁊ ſatis cõgruit nomẽ.hiꝰ.n.pꝛĩcipia ſtatiʒ cognoſcũt̃ cognitis terminis cognitio.n.q̇d eſt totũ.⁊ q̇d pars ſtati ſcit̃ ꝙ oẽ totũ ē maiꝰ ſua parte.dr̃ autẽ intellectꝰ ex eo ꝙ veritas legis intuẽdo eſſentiã rei. vñ ⁊ in.iij. de aĩa dr̃ qꝺ

obiũ ȯ aĩa dr̃ ꝙ obiectũ ꝓpꝛ̃ĩ itellectꝰ ē ꝙ q̇d ⁊ ſic cõueniẽter cognitio pꝛĩcipioꝝ q̃ ſtatiʒ innoteſcũt cognito ꝙ quid eſt certos intellectꝰ noĩatos. Deiñ cũ dicit. Sapientia autẽ ⁊c̃. determinat de ſapiẽtia. Et pꝛimo oſtendit q̇d ſit ſapiẽtia. Secũdo infert quoddã cozrelariũ ex dictis.ibi. Opoꝛtet ergo ſapiẽtem ⁊c̃. Circa pꝛimũ duo facit. Pꝛimo oſtẽdit quid dicatur ſapiẽtia particularis ſumpta. Et ſecũdo q̇d ſit ſapiẽtia ſimpl̃r.ibi. Eſſe autẽ quoſdã ⁊c̃. Dicit ergo pꝛimo ꝙ inter artes nõ aſſignamꝰ nomẽ ſapiẽtie certiſſimis artibus que.ſ. cognoſcentes p̃mas cauſas in genere alicuiꝰ artificis dirigũt alias artes que ſunt circa idẽ genꝰ ſicut architectonica ars dirigit manualiter operantes.⁊ ẜm hũc modũ dicimꝰ fidiã fuiſſe ſapiẽtẽ lateꝝ ⁊ lapidẽ inciſoꝛẽ ⁊ policretum ſapienteʒ ſtatuificem.i. factoꝛẽ ſtatuarum. ⁊ nihil aliud dicimꝰ ſapientiã qꝫ virturẽ artis.i.vltimũ ⁊ ꝑfectiſſime in arte.q.ſ.aliquis attigit ad id ꝙ ē vltimũ ⁊ ꝑfectiſſimũ ĩ arte.hoc.n.virtꝰ vniuſcuiuſqꝫ rei vt dicit̃ in pꝛimo de celo. Deinde cũ dicit. Eſſe autẽ quoſdã. oſtẽdit quid ſit ſapientia ſimpl̃r.⁊ dicit ꝙ ſicut exiſtimamus quoſdam eſſe ſapiẽtes totaliter eniʒ reſpectu totiuſ generis entiũ.⁊ nõ ẜʒ aliquã partẽ etiã ſi nõ ſint ſapientes circa aliquod aliud artificiũ ſicut homerus dicit de quodã ꝙ dij eum poſuerãt nõ foſſoꝛẽ neqꝫ aratoꝛeʒ neqꝫ aliqꝺ aliud particulare artificiũ. ſed poſuit eũ ſapiẽtem ſimpl̃r.vñ manifeſtũ quod ſicut ille q̇ eſt ſapiens in aliquo artificio eſt certiſſimus in illa arte.ita illa que eſt ſapiẽtia ſimpliciter eſt certiſſima inter omnes ſcias inquãtũ.ſ.attingit ad pꝛima pꝛincipia entiũ que ẜm ſe ſũt notiſſima quãuis aliqua illaruʒ.ſ.in malitia ſint minus nota quo ad nos vl̃iſſima aut pꝛĩcipia ſunt etiã quo ad nos magis nota. ſic ea que pertinent ad ens inquãtũ eſt ens quoꝝ cognitio pertinet ad ſapientiã ſic dictã vt patet in quarto metaphiſice. Deinde cũ dicit. Opoꝛtet ergo ⁊c̃.infert quoddã cozrelariũ ex dictiſ ⁊ dicit ꝙ quia ſapiẽtia eſt certiſſima.pꝛĩcipia autẽ demõſtrationũ ſũt certioꝛa cõcluſionibꝰ oꝫ ꝙ ſapiẽs nõ ſciat ea que ex pꝛĩcipijs demõſtrationũ cõcludũt̃ circa ea quibꝰ conſiderat ſed etiã qꝺ verũ ē dicat circa ipſa pꝛĩcipia pꝛima nõ quidẽ ꝙ demõſtret ea.ſ. qꝺ inquantũ ad ſapiẽtes ꝑtinet notificare communia puta totũ ⁊ partẽ equale ⁊ inequale ⁊ alia hiꝰ q̇bꝰ cognitis pꝛincipia demõſtrationũ innoteſcũt vñ ⁊ ad hiꝰ ſapientẽ ꝑtinet demõſtrare diſputare cõtra negãtes pꝛincipia vt patet ĩ quarto metaphiſice ſic ergo vtriqꝫ ꝯcludit ꝙ ſapiẽtia inquãtũ dicit verũ circa pꝛĩcipia ē intellectus inquãtũ.ſ.ſcit ea q̃ ex pꝛĩcipijs cõcludũt̃ ē ſcia diſtinguit̃ tamẽ a ſcia cõiter ſumpta pꝛopter eminẽtiã quã habẽt inter alias ſcias ē.n.vtus omniũ quedã factarum.

ſit quemadmodum caput habẽs ⁊c̃.

e Poſtq̃ phus determinauit de ſingulis virtutibus intellectualibꝰ. hic oſtẽdit que ſit precipua inter eas. Et primo oſtendit que ſit precipua ſimpliciter. Secundo q̃ ſit precipua in genere agibiliũ humanorum. ibi. Erat autẽ vtiqꝫ ⁊c̃. Et circa primum duo facit Primo oſtẽdit ꝙ ſapientia ſit ſimpliciter precipua inter oẽs. Secũdo infert quoddã correlariũ ex dictis manifeſtãs per ſignũ quoddaꝫ ea que dicta ſũt. ibi. Propter quod anaxagoram ⁊c̃. Circa primũ tria facit. Primo ꝓponit quod intendit. Secũdo excludit errorẽ cõtrariũ. ibi. Incõueniens enim ⁊c̃. Tertio concludit veritatem. ibi. Ex dictis vtiqꝫ manifeſtum ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ ſapientia nõ eſt qualitercũqꝫ ſcia. ſed ſcia rerũ honorabiliſſimarum ac diuinarũ. ac ſi ipſa habeat rõem capitis inter omnes ſcias. ſicut enim per ſenſus q̃ ſunt in capite dirigunt̃ motꝰ ⁊ operatões omniuꝫ aliorũ membrorũ. ita ſapientia dirigit omnes alias ſcientias dum ab ea omnes alie ſua principia ſupponũt. Deinde cũ dicit. Incõueniens. n. ⁊c̃. excludit quorũdam errorem qui attribuebant principalitatem inter omnes ſcientias politice ꝑ quã gubernat̃ multitudo prudentie per quã aliquis gubernat ſeipſum attẽdentes ad vtilitateꝫ magis q̃ꝫ ad ſcie dignitatem. ſcia. n. ſpeculatiue vt dicitur in principio metaphiſice nõ querunt̃. q. ad aliquid vtiles ſed ſicut per ſe honorabiles. vnde circa hoc duo facit. Primo excludit hunc errorem. Secũdo remouet quãdã obiectõeꝫ. ibi. Si aũt q̃m optimũ ⁊c̃. Circa primũ ponit duas rõnes. Circa quarũ primã dicit ꝙ incõueniens eſt ſi q̃s politicã vel prudẽtiam eſtimet eſſe ſciam ſtudioſiſſimũ. i. optimã inter ſcias ꝙ q̃dã eſſe nõ poſſet niſi homo eſſet optimũ eorum que ſunt in mũdo. ſciarum. n. vna melior eſt ⁊ honorabilior altera ex eo quod eſt melioꝝ ⁊ honorabilioꝝ vt dicit̃ in primo de anima. hoc aũt ẽ falſũ ꝙ hõ ſit optimũ hoꝝ que ſunt in mundo ergo nec politica ſeu prudentia que ſunt circa res humanas ſunt optime inter ſcientias. Secundam rõem ponit ibi. Si vtiqꝫ ſanũ ⁊c̃. que quidem procedit ex hoc quod quedaꝫ ſunt quoꝝ ratio cõſiſtit in ꝓportione ⁊ habitudine ad aliquid ⁊ iõ hiꝰ nõ p̃nt eſſe eadem quãtũ ad oĩa ſicut patet quod nõ idem eſt ſanũ ⁊ bonũ hominibus ⁊ piſcibus. quidã vero dicũt abſolute. ſicut albũ in coloribus ⁊ rectũ in figuris. ⁊ quia ſapientia eſt de hijs que ĩ ſe abſolute ſũt vt de primis entibꝰ oportet ab omnibꝰ ⁊ apud dici quod idẽ ſit ꝙ eſt ſapiens in omnibꝰ qꝺ ſit eadem ſapiẽtia ſimpl̃r reſpectu omniũ. ſꝫ id quod eſt prudens oportet qꝺ ſit alterũ apud diuerſos ꝓpter hoc quod prudẽtia dicit̃ ſm ꝓportionẽ ad habitudinẽ ad aliq̃d. ille. n. qui poteſt bene ſpeculari ſingula que pertinẽt ad ſeipſum dicitur eſſe prudens. ⁊ tali concedit̃ ſiue attribuitur prudentia. ⁊ inde eſt quod ꝑ quandam ſimilitudinem homines quaſdam beſtias dicunt eſſe prudentes. quecũqꝫ. ſ. vidẽtur habere quandã potentiam ꝓuiſiuã circa propriam vitã. nũquid ex ratione ꝙ ꝓprie ad prudentiam pertinet ſic igitur manifeſtũ eſt ꝙ ſapientia que ẽ p̃cipua nõ eſt idem ꝙ ẽ politica. ſi. n. poneremus ꝙ illa ſcia que eſt circa vtilia. qualis eſt politica eſſet ſapiẽtia que eſt omniũ caput ſequeret̃ ꝙ eſſent multe ſapientie. non. n. põt eſſe vna aliqua rõ circa ea que ſunt bona omnibus animalibus. ſed oꝫ quod circa ſingula animalia ſit altera conſideratio cõſiderans quid ſit bonũ vnicuiqꝫ. ⁊ eadeꝫ rõ eſt de medicina que nõ põt eſſe vna omniuꝫ dictũ ẽ eniꝫ ſupra ꝙ ſicut ſanũ ita ⁊ bonũ eſt alterũ hominibꝰ ⁊ piſcibus oportet auteꝫ eſſe vnã ſolam ſapientiam quia ad eaꝫ pertinet q̃ ſunt cõmunia omnibus entibus. vnde relinq̃t ꝙ politica que eſt gubernatiua humane multitudinis. nõ põt eſſe ſapientia ſimplicit̃ ⁊ minus prudentia communiter dicta que eſt gubernatiua vnius. Deinde cũ dicit. Si auteꝫ q̃m ⁊c̃. excludit quoddã obiectum. poſſet enĩ aliquis dicere politicã ſeu prudentiã. cũ ſit de rebus humanis eſſe precipuã. quia homo eſt excellentior inter alia animalia. ſed hoc nihil refert ad propoſitum. q̃ quedam alia ſm ſuam naturam ſunt multuꝫ diuiniora ꝓpter ſui excellentiaꝫ q̃ꝫ homo ⁊ vt videamus de deo ⁊ ſubſtantijs ſeꝑatis que nõ ſubiacent in ip̃a que manifeſtiſſima ſunt ſenſui ex quibus cõſtat mũdus. ſ. celeſtia corpora ſunt hoĩe potẽtiora ſiue cõꝑemus corpus ſiue cõꝑemus ſubſtantias mouẽtes anime humane. Deinde cum dicit. Ex dictis vtiqꝫ manifeſtũ ⁊c̃. excludit veritatem. ſ. quod ſapientia ſit ſcientia intellectus vt prius dictũ eſt nõ circa quecũqꝫ ſed circa honorabiliſſima. ⁊ hoc eſt ex dictis exaĩatuꝫ. quia ſi aliqua ſcia eſſet honorabilior hec precipue ɔueniret politice ⁊ prudentie ꝙ ſupra eſt improbatum. Deinde cum dicit. Propter qꝺ anaxagorã. Infert quoddaꝫ correlariũ ex premiſſis per qꝺ manifeſtant̃ q̃daꝫ que predicta ſunt. Et circa hoc duo facit Primo ĩducit correlariũ. Scꝺo manifeſtat q̃ꝫdã ꝑtẽ. ibi. Neqꝫ prudẽtie ⁊c̃. Dicit ergo p̃mo ꝙ q̃ prudẽtia eſt circa bona hũana. ſapina autẽ circa ea que ſunt homine meliora. inde eſt qꝺ homines dicũt anaxagorã ⁊ quẽdã aliũ phm qui vocatur thales ⁊ alios ſimiles eſſe quideꝫ ſapientes. non autem prudentes eo ꝙ homines vident eos ignorare ea que ſunt ſibiipſis vtilia ⁊ inutilia ⁊ amirabilia quaſi excedentia cõmunem hominem notitiam ⁊ difficilia q̃ indigent diligenti inquiſitione ⁊ diuina ꝓpt̃ nobilitatem nature. ponit ſpecialiter exemplũ de thale ⁊ anaxagora qui ſpecialiter ſuꝑ hoc reprehẽſi ſũt cum. n. thales exiret domuꝫ vt aſtra conſideraret incidit in foueam eoqꝫ lugẽte dixit ad eum quedam vetula tu quidem o thale qui ante pedes nequis videre. ⁊ que in celo ſunt putas cognoſcere anaxagoras aũt cũ nobilis et diues eſſet paterna bonis ſuis derelinquit. ⁊ ſpeculatõi naturalium ſe dederit nõ curans de politicis. vnde vt negligens reprehendebat̃ dicũt ſibi non eſt tibi cura patrie reſpõdit mihi patria valde cura ẽ oſtẽſo celo. ideo aũt homines dicũt eos ſcire inutilia qui nõ inquirunt de bonis humanis propter quod etiã nõ dicũtur eſſe prudentes nam prudẽtia eſt circa bona humana de quibus põt cõſiliari. prudẽtis aũt maxime videt̃ eſſe opus bene cõſiliari nullus autem cõſiliat̃ de neceſſarijs que impoſſibile eſt aliter ſe habere cuius ſunt res diuine de quibꝰ ſapiẽtes predicti cõſiderant. neqꝫ etiã põt eſſe cõſiliuꝫ de quibus tamẽ rebꝰ nõ ordinatis ad aliqueꝫ finem que eſt operabile bonũ de quibus cõſiderant ſcie ſpeculatiue etiã ſi ſint circa corpora. ille autem eſt ſimpliciter bonus cõſiliator ⁊ per ɔñs prudens qui rationando põt conuincere quid ſit optimũ homini ad operãduꝫ

Deinde cuꝫ dicit. Neqꝫ eniꝫ ſcia ⁊c̃. manifeſtat quoddam quod dixerat aſſignãs. ſ. rõeꝫ quare prudẽtia ſit circa operabilia. prudentia. n. nõ ſolũ vl̃ia in quibus non eſt actio. ſed oꝫ qꝺ cognoſcat ſingularia eo quod ẽ actiua. i. principiũ agendi. actio autẽ ẽ circa ſingularia. ⁊ inde eſt quod quidã nõ habentes ſciaꝫ vl̃ium ſunt magis actiui circa aliqua particularia quã illi qui habent vl̃em ſciam. eo quod ſunt in alijs partibus experti. puta ſi aliq̃s medicus ſciat ꝙ carnes leues ſunt bene digeſtibiles ⁊ ſane. ignoret autem quales carnes ſint leues nõ poterit facere ſanitatẽ. ſꝫ ille qui ſcit ꝙ carnes volatilium ſunt leues ⁊ ſane magis poterit ſanare. quia igit̃ prudentia eſt rõ actiua oꝫ quod prudẽs habeat vtrũqꝫ notitiã. ſ. ⁊ vniuerſalium ⁊ particularium nõ que ſunt ꝓpinquiora operatõi

e Rit aũt vtiqꝫ quedã ⁊c̃. Poſtq̃ꝫ phus oñdit q̃d ſit precipuũ ſimpl̃r int̃ oẽs virtutes intellectuales. hic oſtẽdit q̃d ſit precipuũ circa res humanas. Et primo oſtẽdit ꝓpoſitũ. Secundo manifeſtat quoddã qꝺ ſupra dixerat. ibi. Signũ autẽ eſt eiꝰ ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo ꝓponit quod intẽdit Secũdo manifeſtat ꝓpoſitum. ibi. Et videt̃ ꝙ circa ſeipſũ ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ quãuis in cognitõe rerũ humanarũ nõ cõſiſtit ſapiẽtia q̃ eſt ſimpliciter principalis inter oĩa tamẽ eſt quidã architectorica. i. principatiua ratio ſiue notitia. hic. i. in genere rerum humanarum.

Deinde cũ dicit. Eſt autẽ ⁊ politica ⁊c̃. manifeſtat ꝓpoſitũ diſtinguẽs ea que pertinent ad notitiã rerũ humarũ. Et primo diſtinguit politicã ⁊ prudentiã. Secũdo determinat de politica. ibi. Eius autẽ que circa ciuitatem ⁊c̃. Tertio determinat de prudẽtia. ibi. Uidetur autẽ ⁊ prudẽtia ⁊c̃. dicit ergo quod prudẽtia ⁊ politica ſunt idẽ habitꝰ ſm ſubſtantiã. quia vtraqꝫ eſt recta rõ rerũ agibiliũ circa humana bona vel mala. ſed differũt ſm rõeꝫ. nã prudẽtia eſt recta rõ agibiliũ circa vniꝰ hominis bona vel mala. i. ſuiipſiꝰ. politica aũt circa bona vel mala totius multitudinis ciuilis ex quo p̃ꝫ qꝺ ita ſe habet pollitica ad prudẽtiaꝫ ſicut iuſtitia legalis ad virtutẽ vt ſupra in ſecũdo habitum eſt. poſitis autẽ duobꝰ extremis intelligitur mediũ. ſ. yconomica que mediũ ẽ inter vnũ hominẽ ⁊ ciuitatis. Deinde cuꝫ dicit. Eius autem que circa ciuitatem ⁊c̃. determinat de politica. ⁊ diſtinguit eã. ſ. in duas partes dicens qꝺ eius habitus que eſt circa totã ciuitatẽ. vna pars eſt quaſi prudentia architectonica que dicitur legis poſitiua. dicitur enĩ pars architectonica que determinat alijs q̃d ſit agendum. vñ p̃cipes imponẽtes legẽ ſuis ſubditis ita ſe habent in ciuilibus ſicut architectores ĩ artificialibꝰ. ⁊ ꝓpter hoc ipſa lex poſitiua. i. rõ recta ſꝫ quaꝫ p̃cipes leges rectas ponũt dr̃ architectonica. prudẽtia auteꝫ pars politice cõi nomine vocatur politica. que ſcꝫ cõſiſtit circa ſingula operabilia. leges. n. cõparantur ad opera humana ſicut vl̃ia ad particularia vt de iuſtis legalibus dictũ eſt in quinto ⁊ ſicut legis poſitiua ẽ preceptiua. ita ⁊ politica eſt actiua ⁊ cõſeruatiua eorũ que lege ponuntur. ex hoc patet ꝙ ad hiꝰ politicã executiuam pertinet ſcia que nihil aliud eſt quã applicatio rõis vl̃is ad particulare operabile. nõ enim dicitur ſcientia niſi de aliquo operabili ⁊ quia omne operabile eſt ſingulare inde eſt quod ſcia eſt alicuius extremi. i. ſingulari qꝺ dicit̃ extremũ. quia ⁊ ab eo incipit noſtra cognitio ad vl̃ia procedere ⁊ ad ipſum terminatur ſcia deſcenſus põt ⁊ etiã ipſa ſcientia dici extrema que eſt applicatio legis vl̃r poſite ad ſingulare operabile ⁊ q̃ iſta executiua legis poſitiue retinet ſibi cognitioneꝫ politice inde ẽ quod iſti ſoli q̃ exequũt̃ leges poſitas dñt̃ conuerſari ciuiliter quia iſti ſoli operantur in ciuilibꝰ ſicut cirotegine. i. manuales artifices ĩ artificialibus ⁊ cõꝑantur ad legis poſitores ſicut ad architectores. Deinde cum dicit. videtur autem ⁊c̃. agit de prudentia. Et p̃mo oſtendit que dicat̃ prudẽtia. Secundo infert quoddam correlariũ ex dictis. ibi. Species quidem igitur ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ quãuis politica cauſa legis poſitiua q̃ꝫ executiua ſit prudentia tñ maxime videtur eſſe prudentia ꝙ ẽ circa vnũ terminũ. ſ. circa ſeipſuꝫ. ⁊ talis ratio ſuiipſius gubernatiua retinet ſibi cõmune nomen prudentie quia alie partes prudentie habent propria nomina quibus nominantur

earum enim quedam dicitur prudentia.id eſt
diſpenſatiua domus. quedam vero dicitur le
gis poſitio.i. prudentia ponendi legis . que/
dam vero eſt politica id eſt prudentia exe/
quendi leges. ꝛ quilibet eorum diuiditur in
conſiliatiuã ꝛ iudicatiuã oꝫ.n. in agibilibus.
Primo per inquiſitionem ↄſilij aliquid inue/
nire. Secundo de inuentis iudicare. eſt autẽ
conſiderandũ quod ſicut ſupra dictũ ẽ prudẽ
tia nõ eſt ratione ſolum.ſed habet aliq̃d in ap
petitu.qꝛ ergo de q̃bus hic fit mẽtio ĩ tm̃ ſũt
ſpẽs prudẽtie inquãtũ nõ rõne ſola cõſiſtunt
ſed hñt aliquid in appetitu inquãtũ.n.ſũt ſo/
la rõe dr̃ quidã ſcie practice.ſ.ethyca ycono/
mica ꝛ politica ẽ ẽt cõſiderãdũ ꝙ qꝛ totũ eſt
principali⁹ ꝛ ꝑ ↄñs ciuitas q̃ꝫ dom⁹. ꝛ dom⁹
q̃ꝫ vnus hõ oꝫ quod prudẽtia politica ſit prin
cipalioꝛ q̃ꝫ yconomica. ꝛ hoc q̃ꝫ illa q̃ eſt ſui
ipſi⁹ directiua.vñ ꝛ legis poſitiua pñcipalioꝛ
inter partes politice ꝛ ſimplr̃ p̃cipua circa a/
gibilia humana. Deinde cuꝫ dicit. Species
quidẽ igit̃ ꝛc̃.infert quoddã correlariũ ex di/
ctis. ꝛ dicit quod ex quo prudẽtia q̃ eſt circa
ſeipſũ eſt pars cõueniẽs prudẽtie ↄñs ẽ quod
ſcire ea q̃ ſibiipſi bona ſũt q̃ ꝑtinẽt ad hãc pru
dentiã.ſic quedã ſpecies cognitiõis humane
q̃ habet multã dr̃iam vl̃ ab alijs ſpẽb⁹ cogni/
tionis humane vel ꝓpter diuerſitatẽ eorũ q̃
ad vnũ hominẽ pertinẽt. Deinde cũ dicit.
Et videt̃ q̃ circa ſeipſũ ꝛc̃.excludit quãdã er/
rorẽ.Et primo ponit ipſũ. Secũdo inducit ꝓ
batõem ei⁹ ꝓpter quod ꝛ euripedẽ ꝛc̃.Tertio
ſoluit ꝓbans errorẽ.ibi.Quãuis forte ꝛc̃. Dic̃
ergo primo ꝙ quibuſdã videtur ſolus ille eſſe
prudens q̃ habet ſciam ꝛ exercitiũ circa ea q̃
ſibiipſi ꝑtinẽt. illi ãt qui ſũt pollitici nõ videt̃
eſſe prudentes.ſed magis polipragiones.i. in
tromittẽtes ſe de multis.ſ.que ad multitudi/
nẽ pertinẽt. Deinde cũ dicit. Propter qḋ ꝛ
euripedeſ. inducit ꝓbatõem ꝓ dictis erroris
Et primo quidẽ ꝑ dictũ euripedis poete q̃ in/
ducit quẽdã ꝓ ſua ciuitate militãtẽ talia dicẽ
tem.q̃liter ego eſſem prudẽs cui.ſ.mihi aderã
innegotioſe.i. cũ ego mea negotia nõ tracta
rem.ſed tñ fui nũerat⁹ ĩter multos ꝑticipe mi/
litia equali mihi ꝛ alijs.Secũdo ibi. Suꝑflu/
os.n.ꝛc̃.inducit ad idẽ rõem ꝛ dicit ꝙ quidẽ
dicũt pollitico͛s nõ eſſe prudẽtes.tã q̃ꝫ ſuꝑflu/
orũ.i.ſuperuacaneis reb⁹ intendẽtes ꝛ tan q̃ꝫ
operãtes aliquid ampli⁹ quã ad eos ſpectet.
hoĩes.n.propter priuatũ amorẽ quã inordina
te ad ſeipſos habẽt.querũt ſolũ id quod eſt ſi
biipſis bonũ ꝛ exiſtimãt ꝙ hoc ſolũ oportea t
vnũquodq̃ꝫ operari quod.ſ.ſibi eſt bonũ ꝛ ex
hac opinione hominũ venit quod illi ſoli ſint
prudẽtes q̃ ꝓprijs negotijs intendũt. Dein
de cũ dicit.Quãuis forte ꝛc̃.excludit hunc er
rorem. ꝛ dicit ꝙ ꝓpriũ bonũ vniuſcuiuſq̃ꝫ ſin
gularis ꝑſone non põt eſſe ſine yconomia .i.

recta diſpẽſatione ciuitatis.ſicut nec bonum
ꝑtis nõ põt eſſe ſine bono totius. vñ patet ꝙ
politici ꝛ yconomici nõ intendũt circa aliq̃d
ſuperfluũ.ſed circa id quod ad ſeipſos ꝑtinet
niſi tñ ſufficit pollitica ꝛ yconomica ſiue pru/
dẽtia ꝓprioꝝ qꝛ recta diſpoſita ciuitate ꝛ do
mo ꝛ per hoc eſt mãifeſtũ qualiter oꝫ diſpo/
nere ea que ad ſeipſũ ꝑtinẽt. ꝛ iõ oꝫ ad hoc in
tendere per prudẽtiã que circa ꝓpriũ bonum
Deinde cũ dicit. Signũ autem ꝛc̃.manife/
ſtat quoddã quod ſupradictũ eſt.ſ. quod pru
dentia nõ ſit ſolũ circa vl̃ia ſꝫ etim ſingularia.
Et cc̃ h̃ duo fac̃. Prĩo oñdit ꝓpoſitũ ꝑ ſignum
quoddã.Secũdo circa hoc quãdam qõem in
ducit.ibi.Quia ꝛ hoc vtiq̃ꝫ aliquis ꝛc̃. Dicit g̃
primo ꝙ ſignũ eius ꝙ ſupra dictũ eſt.ſ. ꝙ pru
dentia nõ ſit ſolũ circa vl̃ia.ſed etiã circa par/
ticularia.quia geometrici.i.in ſciẽtijs diſcipli/
nalib⁹ ſiue mathematicis. ꝛ ſi ſiũt ſapiẽtes in
talibus.i.ad perfectionem iſtarum ſciarum ꝑ/
tingentes. nõ autẽ videtur quod iuuenis fiat
prudẽs cui⁹ cã eſt quia prudẽtia eſt circa ſin
gularia que fiunt nobis cognita ꝑ experiẽtiã
iuuenis autẽ nõ põt eſſe expt⁹ qꝛ ad expiẽtiã
req̃rit̃ multitudo tp̃is . Deĩ cũ dicit.Quia
in hoc vtiq̃ꝫ ꝛc̃.mouet circa hoc qõem.ſ. qua
re poſſet fieri mathematicus nõ autẽ poſſet fi
eri experiens.i.methaphiſicus vel phiſic⁹.i.na
turalis.ad hoc reſpondet philoſophus qꝛ hec
quidẽ.ſ. mathematicalia cognoſcũt̃ ꝑ abſtra/
ctõeꝫ a ſenſibilibus quorũ eſt experiẽtia ad co
gnoſcẽdũ talia ñ req̃rit̃ tp̃is multitudo ſꝫ prin
cipia naturalia que nõ ſunt abſtracta a ſenſi/
bilibus per experientiã cognoſcantur ad quaꝫ
requirit̃ tẽporis multitudo quãtũ autẽ ad ſa/
pientiam ſubiungit quod iuuenes ſapientalia
quidẽ.ſ. mathematicalia non credant.i. non
attingũt mente licꝫ dicant ore.ſꝫ circa mathe
matica mãifeſta ſunt eis qḋ q̇dẽ ẽ qꝛ rões ma
themathicoꝝ ſunt rerũ ymaginabiliũ ſapien/
tialia autem ſunt pure intelligibilia . iuuenes
autem de facili capere pñt ea que ſub ymagi/
ginatõe cadũt.ſed ad illa que excedũt ſenſum
ꝛ ymaginatõem non attingunt mente.qꝛ nõ
dum habent intellectũ exercitatũ ad tales cõ
ſideratões tum propter paruitatem temporis
tum propter plurimas mutatiões nature erit
ergo congruus ordo addiſcendi vt primo qui
dem pueri logicalib⁹ inſtruantur.quia logica
docet modũ totiuſ philoſophie.Secũdo autẽ
inferendi ſunt in metaphiſicis que nec expe/
rientia indigent nec ymaginatõem tranſcen/
dunt.Tertio ãt in naturalibus que ꝛ ſi nõ ex
cedunt ſenſum ꝛ ymaginatõem requirunt ta
men experientiã ꝛ aĩum a paſſionibus liberũ
vt in primo habitum eſt.Quarto autem in ſa/
pientialibus ꝛ diuinis que tranſcẽdunt yma
ginatõeꝫ ꝛ requirunt validũ intellectum. Se
cundam rõem ponit.ibi. Ad hoc peccatũ ꝛc̃

Dictũ eſt enim ꝙ prudentis opus eſt bene
cõſiliari in cõſiliãdo autẽ duplr̃ cõtigit pecca
re.vno mõ cc̃ vl̃e puta an hoc ſit verũ qḋ oẽs
aque põderoſe ſint praue.alio mõ circa ſingu
lar̃.puta an hec aqua ſit põderoſa ergo oꝫ qḋ
prudẽtia ſit directiua ꝛ circa vniuerſalia. ꝛ cir
ca ſingularia. Deinde cuꝫ dicit. Qm̃ autem
prudẽtia ꝛc̃.cõꝑat ſm̃ p̃dicta. Primo quideꝫ
ſcie.Secũdo autẽ intellectui ibi. Suſceptibi/
lis quidẽ igit̃ ꝛc̃.Dicit ergo p̃mo ꝙ ex p̃dictis
eſt manifeſtũ ꝙ prudẽtia nõ eſt ſcĩa. ſcĩa eniꝫ
eſt vl̃ium vt ſupra habitũ eſt.prudẽtia autẽ ex
tremi.i. ſingularis. q̃ eſt operabilis quod eſt
ſingulare. ꝛ ſic pꝫ ꝙ prudẽtia nõ eſt ſcientia.
Deinde cum dicit. Suſceptibilis q̃dem ꝛc̃.
Et primo oñdit cõueniẽtiã. Secũdo drĩaꝫ ibi.
Querere autẽ ꝛc̃. Dicit ergo primo quod tam
ſcĩa q̃ꝫ prudẽtia ſunt ſuſceptibilis vel attingi/
bilis ſm̃ aliã lr̃am intellectũ.i. habẽt aliquam
cohertiã cũ intellectu qui eſt habituſ principi
orũ dictum ẽ.n. ſupra quod intellect⁹ ẽ quo/
rundã terminoꝝ ſiue extremoꝝ.i. principiorũ
indemõſtrabiliuꝫ quoꝝ nõ eſt rõ. qꝛ nõ pñt ꝑ
rõem probari.ſed ſtatĩ ꝑ ſe innoteſcãt . hic ãt
ſ.prudẽtia ẽ extremũ.ſ. ſingularis opabilis ꝙ
oꝫ accipere vt pñcipium magnitudinis cuius
quidẽ extremuꝫ nõ ẽ ſcĩa quod ñ ꝓbat̃ rõne
ſed ei⁹ ſenſus.qꝛ aliquo ꝑcipit̃ nõ quideꝫ illo
quo ſentim⁹ ſpẽs proprioꝝ ſenſibiliũ.puta co
loris ſoni ꝛ h⁹i qui ẽ huiuſmõi ẽ ſenſus ꝓpri⁹
ſed ſenſui interiori quo ꝑcipimus imaginabi
lia.ſicut in mathematicis cognoſcimus extre
mũ trigonẽ.i.ſingularẽ triangulũ imaginatũ
quia etiã illis.i.in mathematicis ſtat̃ ad aliqḋ
ſingulare ſenſibile.i.ad iſtũ ſenſũ.i.interiorem
magis ꝑtinet prudẽtia ꝑficit̃ rõ particularis
ad recte eſtimãdũ de ſingularib⁹ intẽtionib⁹
operabiliũ.vñ ꝛ aĩalia bruta q̃ hñt bonã eſti/
matiuã naturalẽ dicũt̃ particulare potẽtia ſꝫ
illius ſenſus q̃ eſt circa ꝓpria ſenſibilia ẽ que
dam alia ſpẽs ꝑfectibilia.puta induſtria q̃daꝫ
diſcẽdi colores ꝛ ſapores ꝛ alia h⁹i. ꝛ rei pru/
dentia cõuenit cũ intellectu in hoc ꝙ ẽ eẽ ali/
cuius extremi. Deinde cũ dicit.Querere ãt
ꝛc̃.oñdit dr̃iam inter prudẽtiã ꝛ intellectum
intellect⁹.n.nõ eſt inquiſitiu⁹ prudẽtia autẽ ẽ
inquiſitiua.eſt.n.cõſiliatiua.cõſiliari aũt ꝛ q̃/
rere differũt ſicut ꝓpriũ.nam cõſiliari ẽ quod
dam querere vt in tertio dictũ eſt.

Portet aũt aſſumere ꝛc̃. Poſt q̃ꝫ phus
o determinauit de prudẽtia ꝛ alijs virtu
tibus intellectualibus pñcipalibus.hic
determinat de quibuſdã virtutibus adiũctis
prudẽtie. ꝛ primo determinat de ſingulis eaꝝ
ſm̃ ſe.ſecũdo cõꝑat eas adinuicẽ ꝛ ad prudẽti
am ibi.Sũt oẽs habitus ꝛc̃.Circa primũ duo
facit. Primo ĩquirit gen⁹ eubulie.Secũdo de
ſyneſi.ibi.Uocata aũt generatõe ꝛc̃.Circa pri
mũ duo facit. Primo inquirit genus eubulie

oñs ꝙ ſit quedam rectitudo. Secũdo oſten/
dit cuius ſit rectitudo.ibi. Neq̃ꝫ ſcientie au/
teꝫ ꝛc̃. Tertio oſtẽdit qualis ſit rectitudo.ibi.
Quedã aũt rectitudo ꝛc̃. Circa primũ duo fa
cit. Primo oñdit de quo ẽ intentio. Secũdo
exequit̃ ibi.Scĩa quidã ꝛc̃. Dicit ergo primo
ꝙ poſt tractatũ de pñcipalib⁹ virtutib⁹ ĩtelle
ctualib⁹ oꝫ aſſumere ad cõplemẽtũ cognitio/
nis p̃dictaꝝ v̇tutũ de eubulia q̃ dr̃ bona cõſi/
liatio q̇d ſit.vtrũ.ſ.ſit ſcĩa quedã vel ſaltẽ opi/
nio vel etiã euſto cõmunio.i. bona cõſcruta/
tio vel in quo aliquo genere ſit. Deinde cũ
dicit.Scĩa quidã ꝛc̃.oñdit q̇d ſit gen⁹ eubulie
Et primo ponit in quo genere nõ ſit.Secũdo
cõcludit gen⁹ eius.ibi. Sed qꝛ q̇dã ꝛc̃. Circa
primũ tria facit. Primo oñdit ꝙ eubulia non
ſit ſcĩa.Secundo oñdit qḋ ñ ſit euſtochia.ibi.
Sꝫ tñ neq̃ꝫ euſtochia ꝛc̃. Tertio oñdit quod
nõ ſit opinio.ibi. Neq̃ꝫ vtiq̃ꝫ opinio ꝛc̃.Dicit
ergo primo ꝙ eubulia nõ ſit ſcĩa ꝙ q̇dã pꝫ ꝑ
hoc ꝙ hñtes ſciam iã nõ q̃rũt de illis quibus
ſciũt ſꝫ hñt certã notitiã de eis. eubulia auteꝫ
cũ ſit quoddã cõſiliũ ẽ cũ quadã inq̃ſitõe. ille
n.qui cõſiliat̃ q̃rit ꝛ rõcinat̃.ſed rõ hr̃ ĩ ĩtimo
inquiſitõis.ergo ebulia nõ eſt ſcĩa. Deinde
cũ dicit.ꝛc̃.Sed tamẽ neq̃ꝫ euſtochia oſten/
dit ꝙ eubulia non ſit euſtochia duplici rõne.
Quaꝝ prima talis ẽ euſtochia.i.bona cõiectu
ratio ſine rõis inq̃ſitõe. ꝛ ẽ velox cõuenit.n.a/
liquib⁹ ex hoc qḋ hñt promptũ iudiciũ intel/
lect⁹ vel ſenſitiue partis ad recte eſtimanduꝫ
de aliquo ꝓpter ſubtilitatẽ ſpirituũ ꝛ bonita
tẽ imaginãtis ꝛ puritatẽ ſenſitiuoꝝ organoꝝ
cooꝑat̃ etiã ad hoc multa experiẽtia. ꝛ h̃ duo
deſunt eubulie.eubulia.n. vt dictum ẽ. eſt cũ
inquiſitõe rõnis ex alia ꝑte nõ ẽ velox.ſed ma
gis boni cõſiliatores cõſiliãt̃ multo tp̃e vt dili
gẽter ꝑquirũt oĩa q̃ ꝑtingũt negotiũ . vnde et
ꝓuerbia dicũt quod oꝫ ea q̃ ſũt determinata
in cõſilio velociter exequi . ſed cõſiliari tarde.
vñ pꝫ ꝙ eubulia nõ ẽ euſtochia.Secũdã rõeꝫ
ponit. ibi. Ad h̃ ſolertia ꝛc̃.q̃ talis ẽ ſi eubulia
eſſet idẽ qḋ euſtochia oporteret quod q̇cquid
cõtinet̃ ſub euſtochia cõtineret̃ ſub eubulia
ſed ſolertia ẽ quedã euſtochie ſpẽs eſt enĩ cõ/
iecturatio circa inuẽtõem medij.dr̃t tñ ſoler/
tia ab eubulia qꝛ eubulia nõ ẽ circa finẽ q̇ ſe
hꝫ in opabilib⁹ ſic̃ mediũ ĩ ſilogiſmis. nõ.n.ẽ
cõſiliũ de fine vt dictũ ẽ in tertio.ergo eubu/
lia nõ ẽ idẽ ꝙ euſtochia.Deĩ cũ dicit. Neq̃ꝫ
vtiq̃ꝫ opinio ꝛc̃.oñdit qḋ eubulia nõ ſit opio.
ita.ſ.ꝙ nõ ſolũ nõ oĩs opinio ſit eubulia. ſm
ꝙ neq̃ꝫ opinio ſit eubulia ꝛ hoc pꝫ eadẽ rõne
quã.ẽ.poſuit de ſcĩa.licꝫ n.opinãs nõ ſit cert⁹
tñ iã determinauit ſe ad vnũ quod ñ cõuenit
cõſilianti. Deinde cum dicit. Sed qꝛ q̇cq̇d
ꝛc̃.oñdit qḋ ſit gen⁹ nomẽ eubulie ꝑ hoc ꝙ
ille q̇ male cõſiliat̃ dr̃ peccare in ↄſiliãdo qui
autẽ bene cõſiliat̃ dicit̃ recte cõſiliari ꝛ talis

earum enim quedam dicitur prudentia.id eſt diſpenſatiua domus. quedam vero dicitur legis poſitio.i. prudentia ponendi legis. quedam vero eſt politica id eſt prudentia exequendi leges. ⁊ quilibet eorum diuiditur in conſiliatiuā ⁊ iudicatiuā oꝫ.n. in agibilibus. Primo per inquiſitionem ꝯſilij aliquid inuenire. Secundo de inuentis iudicare. eſt autē conſiderandū quod ſicut ſupra dictū ē prudētia nō eſt ratione ſolum. ſed habet aliq̄d in appetitu. qꝛ ergo de q̄bus hic fit mētio ī tm̄ ſūt ſpēs prudētie inquātū nō rōne ſola cōſiſtunt ſed hn̄t aliquid in appetitu inquātū.n.ſūt ſola rōe dr̄ quidā ſcie practice.ſ.ethyca yconomica ⁊ politica ē ēt cōſiderādū ꝙ qꝛ totū eſt principali⁹ ꝑ ꝑ ꝯn̄s ciuitas q̄ꝫ dom⁹. ⁊ dom⁹ q̄ꝫ vnus hō oꝫ quod prudētia politica ſit principalioꝛ q̄ꝫ yconomica. ⁊ hoc q̄ꝫ illa q̄ eſt ſui ipſi⁹ directiua. vn̄ ⁊ legis poſitiua pꝛīcipalioꝛ inter partes politice ⁊ ſimplr̄ p̄cipua circa agibilia humana. Deinde cuꝫ dicit. Species quidē igit̄ ⁊c̄. infert quoddā coꝛrelariū ex dictis. ⁊ dicit quod ex quo prudētia q̄ eſt circa ſeipſū eſt pars cōueniēs prudētie ꝯn̄s ē quod ſcire ea q̄ ſibiipſi bona ſūt q̄ ꝑtinēt ad hāc prudentiā. ſic quedā ſpecies cognitiōis humane q̄ habet multā dr̄iam vl̄ ab alijs ſpēb⁹ cognitionis humane vel ꝑpter diuerſitatē eoꝛuꝫ q̄ ad vnū hominē pertinēt. Deinde cū dicit. Et videt̄ q̄ circa ſeipſū ⁊c̄. excludit quādā errorē. Et primo ponit ipſū. Secūdo inducit ꝓbatōem ei⁹ ꝑpter quod ⁊ euripedē ⁊c̄. Tertio ſoluit ꝓbans errorē. ibi. Quāuis forte ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ quibuſdā videtur ſolus ille eſſe prudens q̄ habet ſciam ⁊ exercitiū circa ea q̄ ſibiipſi ꝑtinēt. illi āt qui ſūt pollitici nō videt̄ eſſe prudentes. ſed magis polipragiones.i. intromittētes ſe de multis.ſ. que ad multitudinē pertinēt. Deinde cū dicit. Propter qđ ⁊ euripedeſ. inducit ꝓbatōem ꝓ dictis erroꝛis Et primo quidē ꝑ dictū euripedis poete q̄ inducit quēdā ꝓ ſua ciuitate militātē talia dicētem. q̄liter ego eſſem prudēs cui.ſ. mihi aderā innegotioſe.i. cū ego mea negotia nō tractarem. ſed tn̄ fui nūerat⁹ īter multos ꝑticipe militia equali mihi ⁊ alijs. Secūdo ibi. Superfluos.n. ⁊c̄. inducit ad idē rōem ⁊ dicit ꝙ quidē dicūt pollíticos nō eſſe prudētes. tāq̄ꝫ ſuꝑfluoꝛū.i. ſuperuacaneis reb⁹ intendētes ⁊ tanq̄ꝫ operātes aliquid ampli⁹ quā ad eos ſpectet. hoīes.n. propter priuatū amorē quā inoꝛdinate ad ſeipſos habēt. querūt ſolū id quod eſt ſibiipſis bonū ⁊ exiſtimāt ꝙ hoc ſolū opoꝛteat vnūquodq̄ꝫ operari quod.ſ. ſibi eſt bonū ⁊ ex hac opinione hominū venit quod illi ſoli ſint prudētes q̄ ꝓprijs negotijs intendūt. Deinde cū dicit. Quāuis forte ⁊c̄. excludit hunc errorem. ⁊ dicit ꝙ ꝓpriū bonū vniuſcuiuſq̄ꝫ ſingularis ꝑſone non pōt eſſe ſine yconomia.i. recta diſpēſatione ciuitatis. ſicut nec bonum ꝑtis nō pōt eſſe ſine bono totius. vn̄ patet ꝙ politici ⁊ yconomici nō intendūt circa aliq̄d ſuperfluū. ſed circa id quod ad ſeipſos ꝑtinet niſi tn̄ ſufficit pollitica ⁊ yconomica ſine prudētia ꝓprioꝛ qꝛ recta diſpoſita ciuitate ⁊ domo ⁊ per hoc eſt māifeſtū qualiter oꝫ diſponere ea que ad ſeipſū ꝑtinēt. ⁊ iō oꝫ ad hoc intendere per prudētiā que circa ꝓpriū bonum

Deinde cū dicit. Signū autem ⁊c̄. manifeſtat quoddā quod ſupradictū eſt.ſ. quod prudentia nō ſit ſolū circa vl̄ia ſꝫ etim ſingularia. Et cc̄ h̄ duo fac̄. Prīo oñdit ꝓpoſitū ꝑ ſignum quoddā. Secūdo circa hoc quādam q̄ōem inducit. ibi. Quia ⁊ hoc vtiq̄ꝫ aliquis ⁊c̄. Dicit ḡ primo ꝙ ſignū eius ꝙ ſupra dictū eſt.ſ. ꝙ prudentia nō ſit ſolū circa vl̄ia. ſed etiā circa particularia. quia geometrici.i. in ſciētijs diſciplinalib⁹ ſiue mathematicis. ⁊ ſi ſiūt ſapiētes in talibus.i. ad perfectionem iſtarum ſciarum ꝑtingentes. nō autē videtur quod iuuenis fiat prudēs cui⁹ cā eſt quia prudētia eſt circa ſingularia que fiunt nobis cognita ꝑ experiētiā iuuenis autē nō pōt eſſe expt⁹ qꝛ ad expiētiā req̄rit̄ multitudo tꝑis. Dein̄ cū dicit. Quia in hoc vtiq̄ꝫ ⁊c̄. mouet circa hoc q̄ōem.ſ. quare poſſet fieri mathematicus nō autē poſſet fieri experiens.i. methaphiſicus vel phiſic⁹.i. naturalis. ad hoc reſpondet philoſophus qꝛ hec quidē.ſ. mathematicalia cognoſcūt̄ ꝑ abſtractōeꝫ a ſenſibilibus quoꝛū eſt experiētia ad cognoſcēdū talia n̄ req̄rit̄ tꝑis multitudo ſꝫ principia naturalia que nō ſunt abſtracta a ſenſibilibus per experientiā cognoſcantur ad quaꝫ requirit̄ tēpoꝛis multitudo quātū autē ad ſapientiam ſubiungit quod iuuenes ſapientalia quidē.ſ. mathematicalia non credant.i. non attingūt mente licꝫ dicant oꝛe. ſꝫ circa mathematica māifeſta ſunt eis qđ q̄dē ē qꝛ rōes mathemathicoꝝ ſunt rerū ymaginabiliū ſapientialia autem ſunt pure intelligibilia. iuuenes autem de facili capere pn̄t ea que ſub ymaginatōe cadūt. ſed ad illa que excedūt ſenſum ⁊ ymaginatōem non attingunt mente. qꝛ nō dum habent intellectū exercitatū ad tales cōſideratōes tum propter paruitatem tempoꝛis tum propter plurimas mutatiōes nature erit ergo congruus oꝛdo addiſcendi vt primo quidem pueri logicalib⁹ inſtruantur. quia logica docet modū totiuſ philoſophie. Secūdo autē inferendi ſunt in metaphiſicis que nec experientia indigent nec ymaginatōem tranſcendunt. Tertio āt in naturalibus que ⁊ ſi nō excedunt ſenſum ⁊ ymaginatōem requirunt tamen experientiā ⁊ aīum a paſſionibus liberū vt in primo habitum eſt. Quarto autem in ſapientialibus ⁊ diuinis que tranſcēdunt ymaginatōeꝫ ⁊ requirunt validū intellectum. Secundam rōem ponit. ibi. Ad hoc peccatū ⁊c̄

Dictū eſt enim ꝙ prudentis opus eſt bene cōſiliari in cōſiliādo autē duplr̄ cōtigit peccare. vno mō̄ ⁊c̄ vl̄e puta an hoc ſit verū qđ oēs aque pōderoſe ſint praue. alio mō circa ſingular̄. puta an hec aqua ſit pōderoſa ergo oꝫ qđ prudētia ſit directiua ⁊ circa vniuerſalia. ⁊ circa ſingularia. Deinde cuꝫ dicit. Om̄ autem prudētia ⁊c̄. cōꝑat ſm̄ p̄dicta. Primo quideꝫ ſcie. Secūdo autē intellectui ibi. Suſceptibilis quidē igit̄ ⁊c̄. Dicit ergo p̄mo ꝙ ex p̄dictis eſt manifeſtū ꝙ prudētia nō eſt ſcia. ſcia eniꝫ eſt vl̄ium vt ſupra habitū eſt. prudētia autē extremi.i. ſingularis. q̄ eſt operabilis quod eſt ſingulare. ⁊ ſic pꝫ ꝙ prudētia nō eſt ſcientia.

Deinde cum dicit. Suſceptibilis q̄dem ⁊c̄. Et primo oñdit cōueniētiā. Secūdo dr̄iaꝫ ibi. Querere autē ⁊c̄. Dicit ergo primo quod tam ſcia q̄ꝫ prudētia ſunt ſuſceptibilis vel attingibilis ſm̄ aliā lr̄am intellectū.i. habēt aliquam cohertiā cū intellectu qui eſt habituſ principioꝛū dictum ē.n. ſupra quod intellect⁹ ē quorundā terminoꝝ ſiue extremoꝝ.i. principioꝛū indemōſtrabiliuꝫ quoꝝ nō eſt rō. qꝛ nō pn̄t ꝑ rōem probari. ſed ſtatī ꝑ ſe innoteſcāt. hic āt ſ. prudētia ē extremū.ſ. ſingularis opabilis ꝙ oꝫ accipere vt pꝛīcipium magnitudinis cuius quidē extremuꝫ nō ē ſcia quod n̄ ꝓbat̄ rōne ſed ei⁹ ſenſus. qꝛ aliquo ꝑcipit̄ nō quideꝫ illo quo ſentim⁹ ſpēs propꝛioꝝ ſenſibiliū. puta coloꝛis ſoni ⁊ h⁹i qui ē huiuſmōi ē ſenſus ꝓpri⁹ ſed ſenſui interioꝛi quo ꝑcipimus imaginabilia. ſicut in mathematicis cognoſcimus extremū trigonē.i. ſingularē triangulū imaginatū quia etiā illis.i. in mathematicis ſtat̄ ad aliqđ ſingulare ſenſibile.i. ad iſtū ſenſū.i. interioꝛem magis ꝑtinet prudētia ꝑficit̄ rō particularis ad recte eſtimādū de ſingularib⁹ intētionib⁹ operabiliū. vn̄ ⁊ aīalia bruta q̄ hn̄t bonā eſtimatiuā naturalē dicūt̄ particulare potētia ſꝫ illius ſenſus q̄ eſt circa ꝓpria ſenſibilia ē quedam alia ſpēs ꝑfectibilia. puta induſtria q̄daꝫ diſcēdi coloꝛes ⁊ ſapoꝛes ⁊ alia h⁹i. ⁊ rei prudentia cōuenit cū intellectu in hoc ꝙ ē eē alicuius extremi. Deinde cū dicit. Querere āt ⁊c̄. oñdit dr̄iam inter prudētiā ⁊ intellectum intellect⁹.n. nō eſt inquiſitiu⁹ prudētia autē ē inquiſitiua. eſt.n. cōſiliatiua. cōſiliari aūt ⁊ q̄rere differūt ſicut ꝓpriū. nam cōſiliari ē quoddam querere vt in tertio dictū eſt.

Portet aūt aſſumere ⁊c̄. Poſt q̄ꝫ phus determinauit de prudētia ⁊ alijs virtutibus intellectualibus pꝛīcipalibus. hic determinat de quibuſdā virtutibus adiūctis prudētie. ⁊ primo determinat de ſingulis eaꝝ ſm̄ ſe. ſecūdo cōꝑat eas adinuicē ⁊ ad prudētiam ibi. Sūt oēs habitus ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo iquirit gen⁹ eubulie. Secūdo de ſyneſi. ibi. Uocata aūt generatōe ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo inquirit genus eubulie oñs ꝙ ſit quedam rectitudo. Secūdo oſtendit cuius ſit rectitudo. ibi. Neq̄ꝫ ſcientie auteꝫ ⁊c̄. Tertio oſtēdit qualis ſit rectitudo. ibi. Quedā aūt rectitudo ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo oñdit de quo ē intentio. Secūdo exequit̄ ibi. Scia quidā ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ poſt tractatū de pꝛīcipalib⁹ virturib⁹ itellectualib⁹ oꝫ aſſumere ad cōplemētū cognitionis p̄dictaꝝ v̄tutū de eubulia q̄ dr̄ bona cōſiliatio q̄d ſit. vtrū.ſ. ſit ſcia quedā vel ſaltē opinio vel etiā euſto cōmunio.i. bona cōſcrutatio vel in quo aliquo genere ſit. Deinde cū dicit. Scia quidā ⁊c̄. oñdit q̄d ſit gen⁹ eubulie Et primo ponit in quo genere nō ſit. Secūdo cōcludit gen⁹ eius. ibi. Sed qꝛ q̄dā ⁊c̄. Circa primū tria facit. Primo oñdit ꝙ eubulia non ſit ſcia. Secundo oñdit qđ n̄ ſit euſtochia. ibi. Sꝫ tn̄ neq̄ꝫ euſtochia ⁊c̄. Tertio oñdit quod nō ſit opinio. ibi. Neq̄ꝫ vtiq̄ꝫ opinio ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ eubulia nō ſit ſcia ꝙ q̄dā pꝫ ꝑ hoc ꝙ hn̄tes ſciam iā nō q̄rūt de illis quibus ſciūt ſꝫ hn̄t certā notitiā de eis. eubulia auteꝫ cū ſit quoddā cōſiliū ē cū quadā inq̄ſitōe. ille n. qui cōſiliat̄ q̄rit ⁊ rōcinat̄. ſed rō hr̄ ī itimo inquiſitōis. ergo ebulia nō eſt ſcia. Deinde cū dicit. ⁊c̄. Sed tamē neq̄ꝫ euſtochia oſtendit ꝙ eubulia non ſit euſtochia duplici rōne. Quaꝝ prima talis ē euſtochia.i. bona cōiecturatio ſine rōis inq̄ſitōe. ⁊ ē velox cōuenit.n. aliquib⁹ ex hoc qđ hn̄t promptū iudiciū intellect⁹ vel ſenſitiue partis ad recte eſtimanduꝫ de aliquo ꝑpter ſubtilitatē ſpirituū ⁊ bonitatē imaginātis ⁊ puritatē ſenſitiuoꝝ oꝛganoꝝ coopat̄ etiā ad hoc multa experiētia. ⁊ h̄ duo deſunt eubulie. eubulia.n. vt dictum ē. eſt cū inquiſitōe rōnis ex alia ꝑte nō ē velox. ſed magis boni cōſiliatoꝛes cōſiliāt̄ multo tꝑe vt diligēter ꝑquirūt oīa q̄ ꝑtingūt negotiū. vnde et ꝓuerbia dicūt quod oꝫ ea q̄ ſūt determinata in cōſilio velociter exequi. ſed cōſiliari tarde. vn̄ pꝫ ꝙ eubulia nō ē euſtochia. Secūdā rōeꝫ ponit. ibi. Ad h̄ ſolertia ⁊c̄. q̄ talis ē ſi eubulia eſſet idē qđ euſtochia opoꝛteret quod q̄cquid cōtinet̄ ſub euſtochia cōtineret̄ ſub eubulia ſed ſolertia ē quedā euſtochie ſpēs eſt enī cōiecturatio circa inuētōem medij. dr̄t tn̄ ſolertia ab eubulia qꝛ eubulia nō ē circa finē q̄ ſe hꝫ in opabilib⁹ ſic̄ mediū ī ſilogiſmis. nō.n. ē cōſiliū de fine vt dictū ē in tertio. ergo eubulia nō ē idē ꝙ euſtochia. Dein̄ cū dicit. Neq̄ꝫ vtiq̄ꝫ opinio ⁊c̄. oñdit qđ eubulia nō ſit opio. ita.ſ. ꝙ nō ſolū nō oīs opinio ſit eubulia. ſm ꝙ neq̄ꝫ opinio ſit eubulia ⁊ hoc pꝫ eadē rōne quā.ē. poſuit de ſcia. licꝫ n. opinās nō ſit cert⁹ tn̄ iā determinauit ſe ad vnū quod n̄ cōuenit cōſilianti. Deinde cum dicit. Sed qꝛ q̄cq̄d ⁊c̄. oñdit qđ ſit gen⁹ nomē eubulie ꝑ hoc ꝙ ille q̄ male cōſiliat̄ dr̄ peccare in ꝯſiliādo qui autē bene cōſiliat̄ dicit̄ recte cōſiliari ⁊ talis

ē ebuleus.vnde manifeſtū eſt qȯ ebulia eſt q̄
dam rectitudo. Deinde cū dicit. Neq̧ ſcie
ꝛc̄.oñdit cuius ſit rectitudo. Et primo oñdit
quādo ſit rectitudo.Secūdo cuius ſit.ibi. Sꝫ
rectitudo quedā ꝛc̄.Circa hoc duo facit.Pri
mo ꝓponit qȯ intēdit ꝛ dicit ꝙ eubulia non
ē rectitudo neq̧ ſcie neq̧ opiniōis. Secūdo
ibi.Scie quidā ꝛc̄. oſtēdit ꝓpoſitū. ꝛ primo
quātū ad ſciam.illud.n.videt̄ indigere recti/
tudine qua rectificet̄ in qua cōtigit eſſe pec
catū. ſꝫ ſcia nō cōtigit eē cū ſit ſemꝑ neceſſa
riorū.ergo eubulia nō ē rectitudo ſcie.Secū/
do ibi.opiniōes. oñdit ꝓpoſitū quātū ad opi
nionem. ꝛ hoc duplici ratione quarū prima
talis eſt .opinionis quidem quia in eo con/
tingit eſſe peccatū. pōt eſſe aliqua rectitudo.
ſed rectitudo ei⁹ nō dicit̄ bonitas ſed veritas
ſicut ꝛ peccatū ei⁹ dicit̄ falſitas.ergo eubulia
que a veritate denoīat̄ nō ē rectitudo opinio
nis.Secundā rōem ponit ibi.Simplr̄ aūt ꝛc̄
ꝛ dicit quod oē illud de quo habet̄ opinio iā
eſt determinatū quātū ad opinātē ſꝫ nō ſit de
terminatū quātū ad rei veritatē. ꝛ in hoc ebu
lia deficit ab opinione.qꝛ nō eſt ſine rōe inq̇/
rēte.eubulia.n.nō eſt enūciatio alicuius rei.ſꝫ
inquiſitio.ecōtrario autē opinio nō eſt inqui
ſitio.ſed quedā enūciatio opinātis.opinās enī
dicit verū eſſe quod opinat̄. ſed ille q̄ cōſiliat̄
bene vel male ad hoc querit aliud ꝛ rōnatur
vnde aūt enūtiat ita eſſe vl̄ nō eſſe.ergo eubu
lia nō eſt rectitudo opinionis. Deinde cūꝫ
dicit. Sed rectitudo quedam ꝛc̄. oſtēdit cu/
ius ſit rectitudo eubulia ꝛ dicit quod ex quo
nō eſt rectitudo ſcie. neq̧ opinionis relinquit̄
ꝙ ſit quedā rectitudo cōſilij vt ipſū nomen ſi
gnificat.ꝛ inde ē qȯ ad perfectā notitiā eubu
lie oportet inquirere q̇d ſit cōſiliū. ꝛ circa q̇d
ſit.ꝛ hec ſupra determinata ſunt in tertio. vñ
nō oportuit quod hic reſumerent̄. Deinde
cū dicit.ꝙ autē rectitudo ꝛc̄. oñdit qualis re
ctitudo ſit eubulia. Et circa hoc determinat
q̈tuor conditōes eubulie ꝑ ordinē.Dicit ergo
primo ꝙ multiplr̄ dr̄.vno mō proprie.alio mō
metaphorice. proprie quidē dr̄ in bonis.ſꝫ ſi
militudinē autem dr̄ in malis. vt ſi dicamus
ꝙ aliq̇s dr̄ rect⁹ fur.ſic̄ dicim⁹ ꝙ ē bonus fur
manifeſtū ē aūt qȯ ñ oīs rectitudo in malū.ſꝫ
in malis tñ incontinens ꝛ prauus qñq̧ adhi
piſcit̄ ꝑ ſuā ratiocinatōem illud quod ꝓpōit
cognoſcere.puta cū īuēit viā ꝑ quā poſſit pec
catū ꝑpetrare.vñ ꝑ ſimilitudines dr̄ recte cōſi
lians in q̄tū.ſ.inuenit viā efficacit̄ ducētē in
malū finem.ſed tñ aſſumit pro fine quoddaꝫ
magnū malū.puta furtū vel adulteriū hñ cōſi
liari ꝙ ſigt̄ nomē eubulie videt̄ eē quoddam
bonū vñ manifeſtū ē qȯ talis rectitudo ꝯſilij
ē eubulia ꝑ quā aliud adhipiſcit̄ bonū finem
Scȯam cōditōem ponit ibi.Sed ē ꝛ hoc ꝛc̄..
vbi ꝯſiderādū ē ꝙ ꝯtigit in ſillogiſticis aliqñ

cōcludi verā cōclōeꝫ ꝑ falſū ſilogiſmū. ꝛ ita ē
in operabilib⁹ cōtigit qñq̧ ꝑuenire ad bonū
finē propter aliqȯ malū ꝛ hoc ē qȯ dicit qȯ
cōtingit aliqñ ſortiri bonū finē.q.falſo ſiligiſ/
mo.ita.ſ.ꝙ aliq̇s ſilogiſādo ꝑueniat ad id qȯ
oportet facere.ſed nō ꝑ quod oꝫ.puta cum ali
q̇s furatur vt ſubueniat pauperi . ꝛ hoc ſi eſt
aliq̇s ī ſillogiſādo veniat ad verā ꝯcluſionē aſ
ſumit mediū aliquē falſū t̄inꝫ.lꝫ.n. ī intētōe ſi
nis ſit ſicut pricipiū ꝛ medi⁹ termin⁹.tñ in via
executōis que inquirit cōſiliator falſus ſe hꝫ
ſicut cōcluſio ꝛ id qȯ ē ad finē.ſicut medi⁹ ter
min⁹.manifeſtū ē aūt qȯ nō dr̄ recte ſilogiza/
re q̄ verā cōcluſionē ꝑ falſū mediū cōcluderꝫ
vñ cōueniēs ē ꝙ nō ſit vere eubulio ſm quā
aliq̇s adhipiſcit̄ finē quē oꝫ nō autē ꝑ viā per
quā oꝫ. Tertiā ponit ibi. Adhuc ē multū tp̄s
ꝛc̄.Et dicit qȯ qñq̧ cōtingit ꝙ aliq̇s multuꝫ
tp̄s ponit in cōſilio ita ꝙ forte aliqñ elabitur
opportunitas exequēdi.cōtingit etiā ꝙ aliquiſ
nimis velocit̄ ꝛ p̄cipitāter cōſiliat̄.vñ nec iſta
ē vere eubulia.ſed talis rectitudo cōſilij q̄ ac/
cidit id quod eſt vtile ad finem ad quem oꝫ ꝛ
modū ꝛ tp̄s.Quartā cōditōem ponit ibi. Ad/
huc ē ſimplr̄ ꝛc̄.ꝛ dicit qȯ cōtingit aliquē eē
q̄ bñ cōſiliat̄ ſimplr̄ ad finē toti⁹ vite. ꝯtingit
etiā aliquē eē q̄ recte cōſiliat̄ ad aliquē finē ꝑ
ticularē.vñ eubulia ſimplr̄ erit q̄ dirigit ꝯſiliū
ad finē cōem humane vite.illa autē q̄ dirigit
ad quēdā finē ꝑticularē ñ ē eubulia ſimplr̄.ſꝫ
eubulia quedā.qꝛ cū prudētiū ſit bonū cōſilia
ri oꝫ qȯ eubulia ſit ſimplr̄ rectitudo cōſilij in
ordine ad illū finē.circa quā verā efficacitatē
hꝫ prudētia ſimplr̄ dicta ꝛ hic ē finis cōueni
ens toti⁹ humane vite vt.ſ̄.dictū ē ex oīb⁹ er
go q̄ dcā ſunt accipi pōt qȯ ebulia ē fortitu/
do cōſilij ad finem bonū cōſilijs ſimplr̄ ꝑ vias
cōgruas ꝛ tp̄s conueniēti.

E St aūt ꝛ ſyneſis ꝛc̄. Poſtq̧ phus de
terminauit de eubulia hic deīminat
de ſyneſi.Et cc̄ h̄ duo fac̄.Prio cōꝑat ſyneſiꝫ
ſcie ꝛ opioni.Scȯo cōꝑat ſyneſiꝫ prudētie ibi
propt̄ qȯ ꝛc̄.Circa p̄mū duo fac̄. Prio oñdit
ꝙ nō oīs ſcia vel opinio eſt ſyneſis.Secundo
oſtendit ꝙ nulla ſciētia eſt ſyneſis.ibi. Neq̧
aliqua vna ꝛc̄.Dicit ergo primo quod ſyneſis
ꝑ quā dicim⁹ aliquos eē ſynethos.i.ſenſatos
ꝛ cōtrariū ei⁹ ꝙ eſt aſineſia ſm quā dicimuſ
aliquos eſſe aſinetos.i.inſenſatos nō eſt tota
liter idē ꝙ ſcia vel opinio.nullus.n.eſt qui nō
habeat aliquā ſciam vel opinionē. ſi ergo oīs
ſcia vl̄ opinio eſſet ſineſis ſequeret̄ quod oēs
homines eſſent ſenſati ꝙ pꝫ eſſe falſum. De
inde cū dicit . neq̧ aliq̄ vna ꝛc̄.oſtēdit quod
nulla ſcia ſit ſyneſis. ꝛ dicit ꝙ ſyneſis ñ ē aliq̄
ſciarū particulariū.qꝛ ſi eſſet medicina eſſꝫ de
ſano ꝛ egro.ſi autē eſſet geometria eſſet circa
magnitudines quedā autē alie ſcie ſūt de re/
bus ſempiternis ꝛ imobilib⁹.ſicut ſcie diuine

circa quas nō dicit̄ eſſe ſyneſis . neq̧ etiā dicit̄
eē de his q̄ fiūt ſiue a natura ſiue ab hoīe. de q̇/
bus ſūt ſcie naturales ꝛ artificiales.ſꝫ etiā eſt de
illis de quib⁹ aliq̇s pōt dubitare ꝛ cōſiliari.ꝛ ſic
pꝫ ꝙ ſyneſis nō ē aliqua ſcia. Deinde cū dicit
ꝓpter qȯ ꝛc̄.cōꝑat ſyneſim prudētie.Et p̄mo cō
cludit ex p̄dictis cōuenientiā vtriuſq̧.qꝛ n.ſyne/
ſis circa cōſiliabilia circa q̄ etiā ē prudētia. vt.ſ̄.
oñſuꝫ ē.ſeq̇t̄ ꝙ ſyneſis ſit circa ea cc̄ ea q̄ prudē
tia.Scȯo ibi. Nō eſt aūt idem ꝛc̄. oñdit dr̄iam
vtriuſq̧.Et p̄mo oñdit ꝙ ſyneſis nō ē prudētia.
Scȯo ꝙ nō ſit prudētie generatio.ibi. Eſt autē
nō hr̄e prudētiā ꝛc̄.Dic̄ ḡ p̄mo ꝙ q̄uiſ ſyneſis ꝛ
prudētia ſint circa eadē.nō tñ ſūt oīno idem. ad
cuius euidentiā conſiderandū ē ꝙ in ſpeculati/
uis in q̇bus nō eſt actio eſt ſolū duplr̄ opus rō/
nis.ſ.inuenire inq̇rendo:ꝛ de inuētis iudicare.ꝛ
hec quidē duo opa ſūt rōnis practice cuius inq̇
ſitio eſt conſiliū qȯ ꝑtinet ad ſyneſim. illi.n.di/
cunt̄ ſenſati qui pñt bñ iudicare de agendis.nō
aūt ſtat hec rō practica.ſꝫ vlteri⁹ ꝓcedit ad agen
dū.ꝛ iō neceſſariū ē tertiū opus.q.finale ꝛ com/
pletum.hoc p̄cipe qȯ ꝓcedat̄ ad actū.ꝛ hoc ꝓ/
prie ꝑtinet ad prudentiā.vñ dicit ꝙ prudētia eſt
p̄ceptiua inquantū.ſ.ē finis ipſi⁹ determiare q̇d
opteat agere:ſꝫ ſyneſis ē ſolū iudicatiua.ꝛ ꝓ eo/
dem accipit̄ ſyneſis.ꝛ vſineſia.i.bonus ſenſus.ſi
cut ꝛ idē dicunt̄ ſinochi ꝛ euſynechi.i.ſenſati ꝛ
bñ ſenſati quoꝝ ē bñ iudicare.ꝛ ſic pꝫ ꝙ pruden
cia ē eminentior q̄ ſyneſiſ.ſicut ꝛ ſines q̄ eubu
lia inquiſitio enī ordinat̄ ad iudiciū ſicut ad fi/
nem ꝛ iudiciū ad p̄ceptū. Deinde cū dicit.Eſt
aūt nō hr̄e.oñdit ꝙ ſyneſis nō ē generatio pru/
dentie. ꝛ dicit ꝙ ſicut ſyneſis nō ē idē qȯ prudē
tia ita nō ē idem cū hoc qȯ ē hr̄e prudentiā.aut
cū hoc qȯ ē ſumere.i..acq̇rere eā.ſꝫ ſicut in gre/
co diſcere qȯ ē quidā vſus ſcie dr̄ ſynienai.ſic ꝛ
ſynienai dr̄ in hoc.qȯ aliquis vtit̄ opinione pra
ctica in hoc ꝙ iudicat de his in q̇bus eſt prudē
tia qȯ quidā multi ab alio pōt dici iudicare bñ
eu.n.in greco ē idem qȯ bñ.vñ nomē ſyneſis ſꝫ
quā dicunt̄ aliqui eſyneſi.q.bñ iudicātes vel bñ
ſenſati. venit voce ſyniene q̄ dr̄ circa hoc qȯ eſt
dicere noīamus ſyniene eſt ḡ ꝙ ſyniene ī greco
ſignificat aliquē ſenſuꝫ alicuius intellectualis ha
bitus q̄ quidē vſus nō ſolū ē dicere ſed etiā iudi
care.ſyneſis qȯ dr̄ a ſineue rōne illiuſ vſus qui
eſt iudicare.nō rōne illius vſus qui ē diſcere.vñ
ſyneſis nō eſt idē qȯ habere vel diſcere pruden
tiam vt quidā putauerūt. Deinde cum dicit.
Uocata aūt genome ꝛc̄. determiat de tertia vir
tute que vocat̄ gnome ꝛ ad hi⁹ virtutis euidē
tiam ſumendū ē qȯ ſupradictū ē in ſcȯo de aīa
eubulie legalis.iuſtū enī legale determiat̄ ſm id
qȯ in plurib⁹ cōuenit. ſm id qȯ ē epyiches eſt
directiuū iuſti legal̄ ex eo qȯ neceſſe ē legē defi
cere in paucioribus. ſicut ḡ ſyneſis imꝑtat iudi/
ciū ꝯ directionē iuſti legal̄ ꝛ iō dicit ꝙ illa vtus
que vocat̄ gnomi ſm quā aliquos dicimus eu/

gnomonas.i. bñ ſirmātes ꝛ hr̄e gnome.i. attin/
gere ad rectā ſniam.vel ē aliud q̄ rectū iudiciuꝫ
eius qȯ ē obiectū eubulie. ꝛ hui⁹ ſignū ē ꝙ ho/
minē qui ē epyiches maxie dictus eē ſignomo/
nicū.q.ꝑ quandā clementiā cōtemꝑante ſniam
id qȯ ē epyiches maxime dr̄ hr̄e ſignomena .i.
quandā cōtempantiā venie.ꝛ ipſa vtus que dr̄
ſignomi ē recta iudicatiua eius qȯ ē epyiches ꝛ
in hoc recta ꝙ verū iudicat . Deinde cū dicit
Sūt aūt oēs ꝛc̄.cōꝑat p̄dictas virtutes ad inui
cem ad prudētiā.Et circa hoc tria facit. Priuo
ponit cōuenientiā inter hos habitus. Scȯo ꝓ/
bat.ibi.Et in eodē quidē ꝛc̄.Tertio infert quod
dam correlariū ex dictis.ibi.ꝓpter qȯ ꝛ princi/
piū ꝛc̄.Dicit ḡ p̄mo ꝙ oēs p̄dicti hitus tendunt
in idē. ꝛ hoc rōnabiliter .ꝛ ꝙ in idē tendant pꝫ
ꝙ eiſdē attribuūt̄ noīamus.n. gnoma ꝛ ſyneſiꝫ
ꝛ prudentiā ꝛ intellectū deo attribuētes habere
gnomy ꝛ intellectū quos dicimus prudentes ꝛ
ſynecoſ.ꝛ ꝙ rōnabiliter eis attribuant̄.pꝫ ꝑ hoc
ꝙ oīa p̄dicta que vocāt potētias q̄ ſūt actionuꝫ
principia ſūt circa ſingularia q̄ in oꝑabilibus ſūt
ſicut extrema:ſicut ſupradictū ē de prudētia.
Deinde cū dicit. Et in eodē quidē ꝛc̄. ꝓbat qȯ
dixerat.Et p̄mo ꝑ rōnē.Scȯo ꝑ ſignū.ibi. Pro
pter qȯ ꝛ naturalia.Circca p̄mū duo facit. Pri
mo oñdit ſyneſim ſignomi eſſe circa extrema ꝛ
ſingularia ſicut ꝛ prudentia. Scȯo oñdit idem
de itellectu.ibi. Intellect⁹ ꝛc̄.dicit ḡ p̄mo mani/
feſtū ē ſyneſiꝫ ꝛ ignomi eē extrēoꝝ ſingulariū
inquantū ſynechus ignomen.i. bñ ſignans.vel
ſignomi.i.cōtemperāter ſnians ē iudicatiu⁹ de
illis de quib⁹ prudēs p̄cepit.ea.n.q̄ ſūt epyichia
de quib⁹ eſt gnomi pōt conuenienter ſe hr̄e ad
oīa bona humana quoꝝ ē prudentia inquantuꝫ
vnūquodq̧ eoꝝ ſe hꝫ ad aliū qȯ eſt de rōne iu/
ſticie.dictū eſt enī.ſ̄.ꝙ epyiches ē quoddam iu
ſtū ſic bñ dictū ē qȯ gnomi ſit de his de quib⁹
eſt prudētia.qȯ aūt oīa ſint circa ſingularia pru
dentia aut ſyneſis.ꝛ gnomī circa operabilia ſūt
vñ pꝫ qȯ ſūt circa extrema. Deīde cū dicit.ꝛ
intellectus ꝛc̄.oñdit ꝙ intellectus ſit circa extre
ma.Et dicit ꝙ intellectus ſit in vtraq̧ cognitōe
ſic tam ſpeculatiua q̄ practica eſt extremorū.qꝛ
p̄moꝝ terminoꝝ ꝛ extremoꝝ a quibus.ſ.rō inci/
pit eſt intellectus ꝛ nō rō.Eſt aūt duplex intel/
lectus quoꝝ quidē eſt circa īmobiles terminos
ꝛ primos que ſūt ſm demonſtrationē que ꝓce
dunt ab īmobilibus ꝛ p̄mis terminis.i.a princi
pijs indemonſtrabilibus que ſūt prima cognita
īmobilia.qꝛ.ſ.eoꝝ cognitio ab hoīe remoueri nō
pōt.ſed intellectus qui ē in practicis eſt alterius
modi extremi.ſ.ſingularis ꝛ contingētis.ꝛ ē al/
terius ꝓpoſitionis.i.nō vl̄is que ē.q.maior.ſꝫ ſin
gularis que ē minor in ſillogiſmo cōparatiuo.
quare aūt hi⁹ extremi dicant̄ ītellectus. pꝫ ꝑ hoc
ꝙ intellectus principioꝝ.habeāt ſingularia quo
rū dicimus eē intellectū. hi⁹ aūt principia ſunt
eius qȯ eſt gracia cuius.i.ſunt principia ad mo

dum cauſe finalis. ⁊ ꝙ ſingularia habeant rōnē principiorū. pꝫ quia ex ſingularibus accipit̃ vl'e. ex hoc enī hec herba fecit huic ſanitatē acceptū eſt quia hec ſpēs herbe valet ad ſanandū. ⁊ qr ſingularia que ꝓprie cognoſcunt̃ ꝑ ſenſum. oꝫ ꝙ homo hoꝝ ſingulariū que dicimus eſſe principia extrema habeāt ſenſum nō ſolū exteriorē ſed etiā interiorē cuius grā dixit eē prudentiam ſ. vim cognitiuā ſiue exiſtimatiuā que dicit̃ rō ꝑticularis. vnde hic ſenſus vocat̃ intellectus q̄ eſt circa ſenſibilia vel ſingularia. ⁊ hūc phus vocat in tertio de aīa intellectū paſſiuū qui ē corruptibilis. Deīn cū dicit. ꝓpt̃ qȯ ⁊ naturalia ⁊c̄. manifeſtat qȯ dixerat ꝑ ſignum. qr enī predicti habitus ſunt circa ſingularia. oꝫ qȯ aliquo modo attingant virtutes ſenſitiuas que opant̃ ꝑ organa corporea. ⁊ iō predicti habitus vident̃ eſſe naturales. nō qȯ totaliter ſint a natura. ſed qȯ ex naturali diſpoſitione corpis aliqui ſunt ꝓmpti ad hos habitus. ita qȯ ꝑ modicam experientiam complent̃ in eis quod nō accidit circa habitus intellectuales qui ſunt circa naturalia puta geometricam vel methaphīaꝫ ⁊ hoc eſt qȯ ſubdit nullus dr̃ ſapiēs. i. methaphiſic⁹. nec geometer ſm naturam nō quin aliqui ſm naturaꝫ ſint magis apti ad hoc q̄ alii qui dicunt naturaliter habere gnomyn ⁊ ſyneſim ⁊ intellectū qȯ dicimus eſſe circa ſingularia ⁊ ſignuꝫ qȯ hmōi ſm naturam inſint aliquibus ē quia eſtimam⁹ qȯ conſequunt̃ etates hominū ſm quas tranſmutatur natura corporalis. eſt eniꝫ aliqua etas ſcilicet ſenilis que propter quietationē a tranſmutationib⁹ corporaliū ⁊ animaliū habet intellectum ⁊ ignomē. q. natura horum ſit cauſa.

Deinde cum dicit. Propter quod ⁊ principium ⁊c̄. infert duo correlaria ex dictis. quorum primum eſt ꝙ intellectus qui eſt bene diſcurſiuus in practicis nō ſolum ſe habet circa principia. ſicut in ſpeculatiuis. ſed etiam ſicut finis. ſicut in ſpeculatiuiſ. n. demr̄ones procedāt ex principijs quorū eſt intellectus. nō tamen demonſtrationes dantur de eis. ⁊ in operatiuis demonſtratōnes ⁊ procedunt ex principijs quoꝝ eſt intellectus. nō tamen demonſtrationes dantur de eis ⁊ in operatiuis demonſtrationes ⁊ procedunt ex principijs quorum eſt intellectus ex his. ſ. ſingularibus. ⁊ dant̃ de his ſcilicet de ſingularibus oportet enim in ſillogiſmo operatiuo ſm quem rationem mouet ad agendum eſſe minorem ſingularem ⁊ etiam concluſionem que concludit ipſum operabile quod eſt ſingulare. Secundum correlarium ponit ibi. Quare oportet ⁊c̄. qr enim dictum eſt ſupra ꝙ intellectus qui eſt principioꝝ operatiuoꝝ conſequitur ꝑ experientiam ⁊ etates ⁊ efficitur per prudentiam. inde eſt qȯ oportet attendere his que opinantur ⁊ annunciant̃ circa opera homīes experti ⁊ ſenes ⁊ prudentes q̄uis nō iudicant demonſtrationes nō minus q̄ ipſis demonſtrationibus. ſed etiā magis homines propter hoc ꝙ habent expertum vſum. i. rectum iudiciū de operabilibus ⁊ vidēt principia opabilium. principia autem ſūt certiora concluſionibus demonſtrationū. Eſt autem conſiderandum circa ea que hic dicta ſunt qȯ ſicut pertinet ad intellectum abſolutum in vniuerſalibus iudiciū de primis principijs ad rōneꝫ pertinet diſcurſus a principio in concluſiones. ita ⁊ circa ſingularia vis cogitatiua vocatur intellectus ſm ꝙ habet abſolutum iudiciū de ſingularibus vnde ad intellectum dicit̃ pertinere prudentiam ⁊ ſyneſim ⁊ ignomī. dicitur autem rō particularis ſm ꝙ diſcurrit ab vno in aliud ⁊ ad hanc pertinet eubulia quā phs hic nō cōnumerauit. vnde dixit eam eſſe extremoꝝ. Ultimo aūt epylogat dicens qȯ dictum eſt quid ſit prudentia que eſt principalis in agibilibus. ⁊ ſapientia que eſt principalis in ſpeculatiuis. ⁊ circa q̄ ſunt vtraq̄ earū. ⁊ ꝙ nō ſint in eadem parte aīe rōnalis.

D Ubitabit autem vtiq̄ ⁊c̄. Poſtq̄ phus determinauit de virtutibus intellectualibus mouet quaſdam dubitationes de vtilitate ſapientie ⁊ prudentie ad quas alie reducuntur ſicut ad principaliores. Secūdo de comparatione harum duaꝝ ad inuicem. ibi. Ad hūc autem incōueniens ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo proponit dubitationem: ⁊ dicit ꝙ aliq̄s poteſt dubitare ad quam vel quomodo ſapientia ⁊ prudentia ſint inutiles. Scd̄o ibi. Sapientia quidem enim ⁊c̄. Proſequitur dubitationē ⁊ primo quantū ad dubitationeꝫ ⁊ poſt ea quātū ad ſapientiam que videt̃ inutilis eſſe quicq̄d enim eſt vtile in rebus hūanis valet ad felicitatem que eſt vltimus finis vite humane ad quā nihil videtur valere ſapientia. non enim videtur ſpeculari aliquid eorū per q̄ homo fit felix. quia eadem eſt per opationem virtutis. vt ſupra in ꝓmo habitum eſt. Sapientia autem nullius gnomi. i. operationis conſideratiua eſt cum ſit de ꝓmis principijs entium. ſic ergo videtur ꝙ ſapiētia nō ſit vtilis homini. Secūdo ibi. Prudentia autem ⁊c̄. Proſequitur dubitationem quantuꝫ ad prudentiam. ⁊ primo inducit rōnem ꝙ prudentia nō ſit neceſſaria homini. Secūdo excludit quandā reſponſionem. ibi. Si autem nō borum ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ prudentia habet qȯ ſcilicet ſit conſideratiua operationum humanaruꝫ ex quibus homo fit felix. ſed nō propter hoc videtur ꝙ homo habeat opus. ipſa enim eſt prudentia circa ea que ſunt iuſtum in comparatione ad alios. ⁊ pulchra. i. honeſta ⁊ bona. i. vtilia homini ſm ſeipſum. que quidem operari pertinet ad bonum virum. non videtur autem aliquis eſſe operatiuus eorum que ſunt ſecunduꝫ habitum aliquem ex eo ꝙ habet habitum ad ea ſicut patet in corporalibus ꝙ per hoc qȯ homo habet ſcientiam medicinalem vel exercitatiuaꝫ. nō eſt magis operatiuus eorum que pertinent ad hominem ſanum vel ad bene ſe habentē dū modo ea nō conſiſtant ſoluꝫ in eo qȯ eſt facere ſed in eo qȯ eſt eſſe ab aliquo interiori habitu. contingit enim quādoq̄ ꝙ aliquis per noticiā artis operatur quedam opera ſani. q. confugerent ea. ⁊ nō ſm ꝙ procedunt ab habitu ſanitatis prout. ſ. operatur ea homo ſanus. Sic enim nō magis procedit ab homine eo ꝙ ſcit medicinam: ſed ex eo ſolum qȯ ſit ſanus. cum igit̃ virtutes ſint habitus opera virtutum ſm ꝙ ab eis ꝓcedunt. ⁊ ducunt ad felicitateꝫ nō magis operatur homo ꝙ habet eorum noticiam per prudentiam. ⁊ ſic prudentia nō eſt homini operatiua

Deinde cum dicit. Si autē nō borum ⁊c̄. excludit quandam reſponſionem. poſſet enim aliquiſ dicere ꝙ licet homo ex quo eſt virtuoſus nō magis eſt operatiuus oppoſitum virtutis ꝑ hoc ꝙ cognoſcit ea ſm prudentiam. eſt tamen prudentia ad hoc ꝙ homo fiat prudēs. ſicut ars medicine neceſſaria eſt nō ad hoc ꝙ ſanus opera ſanitatis exequatur ſed ad hoc ꝙ fiat ſanus. ⁊ ſic ponendū qȯ debet eſſe prudens non gratia borum. ſ. operū virtutis: ſed gratia eius qȯ eſt fieri virtuoſum. hanc autem reſponſionem cōcludit in duabus rōnibus. quarum prima eſt ꝙ ex quo homines eſſent ſtudioſi. ſ. virtuoſi ad nihil eſſet vtilis prudentia ꝙ maxime videtur incōueniens. Secundā rōnem ponit ibi. Adhuc auteꝫ ⁊c̄. videtur enim ꝙ ſm rōnem predictam nō ſolum etiam nō habentibus virtutem nō eſſet neceſſaria prudentia. videtur enim ꝙ nihil differat ad hoc ꝙ aliqui fiant virtuoſi. vtrum ipſi habeant prudentiam vel ꝑſuadentur ab alijs q̄ habent. tn̄ per hoc ſufficienter ſe habet homo ad hoc ꝙ fiat virtuoſus. ſicut patet circa ſanitatem cum enī volumus ſani eſſe nō ꝓpter hoc curamus adiſcere medicinam: ſed ſufficit nobis vti conſilio medicorum. ergo pari rōne ad hoc qȯ efficiamur virtuoſi. nō oportet ꝙ nos ipſi habeamus prudentiam. ſed ſufficit ꝙ a prudentibus inſtruamur.

Deinde cum dicit. Adhuc auteꝫ ⁊c̄. mouet dubitationem circa opinionem prudentie ⁊ ſapientie. Oſtenſum eſt enim ſupra ꝙ prudentia eſt deterior ⁊ inferior in dignitate q̄ ſapientia ⁊ tamen videtur eſſe principalior. i. magis principiatiua quā prudentia qr opatur ⁊ precipit circa ſingularia. continetur enim ſub prudentia politica. dictū eſt enī in ꝓhemio libri ꝙ poltica ꝓordinat q̄ſdā diſciplinas quas debitū eſt eſſe in ciuitatibus. ⁊ qualis vnūquodq̄ addiſcere ⁊ vſq̄quo. ⁊ ſic videtur prudentia principari ſapientie. cum ꝓcipere ſit opus iudicantis. ⁊ ſic videtur incōueniens ꝙ de his que ꝓpoſita ſūt dicendum eſt. nunc autem tacta ſūt ꝑ modum dubitationis.

Deinde cuꝫ dicit. Primū quidem igitur ⁊c̄. Soluit premiſſas dubitationes. ⁊ primo ſoluit dubitationē cōmuniter quātum ad ſapientiam ⁊ prudentiam. Scd̄o ſpecialiter quantū ad prudentiaꝫ. ibi. Ad hunc op⁹ ⁊c̄. Circa primum ponit duas ſolutiones quarū ꝓma oſtendit ꝙ rōnes q̄s īducit nō efficacit̃ eē. concludunt enī nō ſemꝑ ſi per ſapientiaꝫ ⁊ prudentiam nihil operatur homo ad felicitatem ꝙ ꝓpter hoc ſint inutiles. quia etiā ſi neutra ipſarū haberet aliquā operationē tn̄ eſſent ſm ſe eligibiles: cum ſint virtutes ꝑficiētes vtramq̄ partem aīe rōnalis vt ex dictis patet in vtriſq̄ aūt eſt eligibilis ſua perfectio. Scd̄o ſoluit per interemptionem.

Deinde cum dicit. Et dic ꝙ ſapientia ⁊ prudentia faciūt quidem aliquid ad felicitatem. ſed exemplum qȯ inducebat̃ nō erat conueniens. non enim hoc modo ſe habent ſapientia vel prudentia ad felicitatem. ſicut ars medicine ad ſanitatem: ſed magis ſicut ſanitas ad opera ſana ars medicine facit ſanitateꝫ ſicut quoddam opus exterius operatum. ſed ſanitas facit opera ſana. q quendam vſum habitus ſanitatis. felicitas enim nō eſt opus exterius operatum: ſed eſt opatio ꝓcedens ab habitu virtutis cōmunis ex hoc ipſo qȯ aliquis habꝫ ſapientiā ⁊ operetur ſm eam eſt felix. ⁊ eadē ratio eſt de prudentia ſed ſponte expreſſit ſapientiam. quia in compatione conſiſtat potior felicitas vt. ſ. in .x. dicetur.

Deinde cū dicit. Adhuc opus ⁊c̄. ſoluit ea que ſpecialiter ad prudentiam ꝑtinent Et ꝓmo quantū ad hoc qȯ obijciebat̃ ꝙ prudētia nō eſt ſcia neceſſaria ad hoc ꝙ homo ſit virtuoſus. ibi. De eo autem quod eſt ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ adhuc ſpecialiter quantum ad prudentiam fallit quod obijciebat̃ ꝙ ꝑ prudentiam ſumus magis opatiui opationem virtutis. hoc. n. nō poteſt eē falſum. quia opus virtutis ꝑficim⁹ ſm vtrumq̄. ſ. ſm prudentiam ⁊ ſm moralem virtutem. Secūdo enī ſūt neceſſaria in ope virtutis. ſ. quoruꝫ eſt vnum vt homo habeat rectā intentioneꝫ de fine quod quidē facit virtus moralis inquantum inclinat appetitum in debituꝫ finem. aliud autem eſt quod homo bene ſe habeat circa ea que ſunt ad finem: ⁊ hoc facit prudentia que eſt bene conſiliatiua ⁊ iudicatiua ⁊ ꝓceptiua eorum que ſūt ad finem. ⁊ ſic ad opus virtutis concurrit ⁊ prudentia que eſt ꝑfectiua rōnalis ꝑ eſſentiam. ⁊ virtus moralis ꝑ participationē. ſed alteriuſ particulare que eſt penitus irrōnalis. ſ. nutritiue nō ſit tale virtus que concurrat ad operationem humanaꝫ rō in ꝓmptu ē qr in nutritiua potētia nō ē opari ⁊ nō opari hoc requiritur ad operationeꝫ virtutis humane vt ex ſupradictis patet.

Deinde cum dicit. De eo autem quod eſt nihil ⁊c̄. ſoluit id quod oſtēdebatur ꝙ ſine prudētia poſſit aliquis eſſe ⁊ fieri virtuoſus. Et circa hoc duo facit. Primo oſtēdit ꝙ prudentia nō poſſit eſſe ſine virtute morali. Secūdo oſtendit ꝙ virtus moralis nō poſſit eſſe ſine prudentia. ibi. Intendendum vtiq̄ rurſus ⁊ de v. ⁊c̄. Circa primum duo facit. Primo oſtendit ꝙ ad hoc ꝙ aliquis ſit virtuoſuſ requiritur nō ſolum virtus moralis. ſed etiam quod

dam aliud operatiuũ principium. Secũdo oſtē-
dit quid ſit.ibi.Dicendũ autem ⁊c̃.Tertio oſtē-
dit ꝙ prudentia ſuper principium addit dinoti-
cam virtuti morali.ibi . Eſt autem prudētia ⁊c̃.
Dicit ergo primo ꝙ homo operatur bona ⁊ iu-
ſta ad hoc fiat que dicta ſunt. ⁊ incipiemus hic
ꝙ ſicut ſupra dictum eſt quidam operant̃ iuſta
⁊ tamen nõ dicimus eſſe iuſtos. ſicut cũ aliqui
operantur ea que ſunt ſtatuta legibus vel iſtituti
vel propter ignorantiam aut aliquam aliã cau-
ſam. puta propter lucrũ ⁊ nõ propter amorem
ipſorum oppoſitũ iuſticie.⁊ talis inquantũ non
dicuntur iuſti ꝗuis operantur ea que oportet
eos facere.⁊ etiam ea que oportet facere bonũ
virum.⁊ ita etiam in ſingulis virtutibus oportꝫ
hominem aliqualiter operari ad hoc ꝙ ſit bonꝰ
vel virtuoſus.vt.ſ. operetur ex electione. ⁊ quia
placeant ei ipſa opera virtutis.iam aũt ſupradi-
ctum eſt ꝙ virtus moralis facit electionem re-
ctam quantum ad intentionē finis . ſed ea que
nata ſunt fieri propter finem non pertinent ad
virtutem:ſed ad quandã aliam potentiam.i. ad
quoddam aliud operatiuũ principium quod in
geniatur vias ducentes ad fines.⁊ ſic huiuſmõi
principium eſt neceſſarium ad hoc ꝙ homo ſit
virtuoſus. Deinde cum dicit.Dicendũ autẽ
⁊c̃.oſtendit quid ſit illud principium. ⁊ dicit ꝙ
de predictis aliquid eſt ulterius dicendũ vt ma-
nifeſtius ſciant̃.eſt itaq; quedam potētia.i.ope-
ratiuum principium quam vocãt dinoticã.q.
ingenioſitatem quandam ſiue induſtriam que
talis eſt vt per eam poſſit operari ea que ordinã
tur ad intentionem quam homo ꝓſuppoſuit ſi-
ue bonam ſiue malam.⁊ ꝙ per eã que operatur
poſſit ſortiri.i.conſequi finem. ⁊ ſi quidem intē
tio ſit bona huiuſmodi ingenioſitatis ſit lauda-
bilis.ſi autē ſit praua vocatur aſtucia que ſonat
in malum ſicut prudentia ſonat in bonum.⁊ q̃
dinotica cõmunis eſt vtriq; inde eſt ꝙ tam pru
dētes ꝗ̃ aſtutos dicimꝰ eē dinoticos.i.ingenio
ſos ſiue induſtres. Deinde cum dicit.Eſt aũt
prudentia ⁊c̃.oſtendit quod prudentia addat.ñ
eſt oĩno idem ꝙ predicta potentia.ſ.dinotica ſꝫ
tamen nõ poteſt eſſe ſine ea ſed manifeſta huic
viſui.i.huic cognoſcitiuo pĩcipio.ſ.dinotice ha
bitus prudentie nõ ſit ſine virtute morali que ſe
habet ſemper ad bonum vt dictum eſt. ⁊ ratio
huiuſmõi manifeſta quia ſicut ſillogiſmi ſpecu
latiui habent ſua principia:ita aliorũ operabiliũ
principium eſt ꝙ talis finis ſit bonũ ⁊ optimũ
qualiſcunq; finis ſit ille propter quem operatur
aliquis ⁊ ponatur quodcũq; exempli gracia pu-
ta temperato optimum ⁊ principium eſt attin-
gere medium in concupiſcentijs tactus. ſed qđ
hoc ſit optimum nõ apparet niſi bono.i.virtuo
ſo qui habet rectam exiſtimationem de fine cũ
virtus moralis faciat rectam intentionem finis
ꝙ aliijs malis non apparet id quod vere eſt op-
timum patet per hoc ꝙ malicia oppoſita virtuti

ꝑuertit iudiciũ rõnis ⁊ facit mentiri circa fines
qui ſunt circa practica principia . ſicut intempe
rato videtur optime ſequi concupiſcentias. nõ
enim recte poteſt ſillogiſare ſi erretur circa prin
cipia. cum ergo ad ꝓducere ꝑtineat recte ſillo-
giſare de operabilibus.mediũ eſt ꝙ impoſſibile
eſt eſſe prudentem illum qui nõ eſt virtuoſus.ſi-
cut nõ poteſt eſſe ſciens qui erraretur circa prin
cipia demonſtrationis.

Ntendendũ vtiq; rurſus ⁊c̃. Poſtq̃
philoſophus oſtendit ꝙ prudentia nõ
poteſt eſſe ſine morali virtute . Hic o-
oſtendit ꝙ moralis virtus non poteſt eſſe ſine
prudentia.Et circa hoc tria facit.Primo oſten-
dit propoſitum. Secũdo ex hoc ſoluit quandã
dubitationem incidente ibi.Sed ⁊ ratio ſic diſ-
ſoluetur ⁊c̃.concludit principale intentum.ibi.
manifeſtum autem ꝗuis ⁊c̃. Circa primũ duo
facit.Primo oſtendit propoſitum per rationẽ.
Secũdo per dicta aliquorum. ibi. Propter qđ
autem homines ⁊c̃.Dicit ergo primo ꝙ ex quo
oſtenſum eſt ꝙ prudentia nõ poteſt eſſe ſine v̓-
tute morali. Rurſus intendendũ eſt de virtute
morali vtrum.ſ.poſſit eſſe ſine prudētia ⁊ dino-
tica qđ.ſ.ſint iſta.Secũdo nõ ſunt idem penitꝰ
ſed tamen habent aliquam ſimilitudinẽ ad in-
uicem inquantum vtraq; adinuenit conuenien
tes vias ad finem propoſitum. Ita etiam videt̃
ſe habere circa virtutem naturalem ⁊ principa-
lem.i.moralem.que eſt perfecta virtus natural̃
que preſupponitur morali patet per hoc ꝙ ſin-
guli mores virtutum vel viciorũ videntur aliter
exiſtere aliquibus hominibus. naturaliter ſtatĩ
enim quidam homines a ſua natiuitate vident̃
eſſe iuſti vel temperati vel fortes ꝓpter natura-
lem diſpoſitionem qua inclinant̃ ad opera vir-
tutum.que quidem naturalis diſpoſitio quantũ
ad tria poteſt attendi.Primo quidem ex parte
rõnis cum naturaliter indita ſunt prima princi-
cipia operabilium humanorum . puta nulli eſſe
nocendum ⁊ ſil̃ia.Secũdo ex parte voluntatis
que de ſe naturaliter mouetur a bono ĩtellectu
ſicut a proprio obiecto. Tertio ex parte appeti-
tus ſenſitiui ſm ꝙ ex naturali complexione qui
dam ſunt diſpoſiti ad iram quidam ad concu-
piſcentias vel ad alias paſſiones aut magis aut
minus aut mediocriter in quo conſiſtit virtus
moralis.ſed p̃ma duo cõmunia ſũt duobus ho-
minibus omnibus.vnde ſm hoc dicit phs quoſ
dam eſſe naturaliter fortes vel iuſtos. ⁊ tamen
nõ requiritur in his qui naturaliter ſũt tales ali
quid ꝙ ſint principaliter bonũ ad hoc ꝙ p̃dicte
virtutes ſm ꝑfectiorem modum in nobis exi-
ſtant ꝙ p̃dicti naturales habitus ſiue inclinatio
nes in pueris ⁊ in beſtijs inſunt. ſicut leo natu
raliter eſt fortis ⁊ liberalis. ſed cum huiuſmodi
habitus naturales videntur eſſe nociui niſi ad-
ſit diſcretio intellectus.⁊ videtur ꝙ ſicut in mo
tu corporali.ſed corpuſ fortiter moueatur abſq;

viſu dirigente accidit ꝙ id quod mouetur inpu
gnat̃ ⁊ fortiter ledatur. ita etiam ⁊ hic. ſi enim
aliquis habeat fortem inclinationem ad opus
alicuius virtutis moralis ⁊ nõ adhibeat diſcre-
tionem ad opus illud virtutis moralis accidet
grauis leſio vel corporis propij ſicut in eo qui
inclinatur ad abſtinentiam ſine diſcretione vel
reſpectu exteriorum ſi inclinetur ad liberalitatẽ
⁊ ſimile eſt in alijs virtutibus.Sed in hiꝰ ĩclina-
tio coaccipiat in operando intellectum. vt.ſ.cũ
diſcretione operetur tũc multũ differt ſm excel
lentiam bonitatis ⁊ habitus:qui erit ſimilis tali
opationi cum diſcretione facte erit ꝓprie ⁊ per
fecte virtus que eſt moralis.ſicut igitur in parte
anime opatiue due ſpecies ſũt principioꝝ ope-
ratiuoꝝ.ſ.dinotica ⁊ prudentia:ita etiam in par
te appetitiua que pertinet ad morales ſunt due
ſpecies.ſ.virtus naturalis ⁊ moralis que ē prin-
cipalis.⁊ hoc nõ poteſt fieri ſine prudentia ſicut
oſtenſum eſt. Deinde cũ dicit. Propter qđ
aiunt ⁊c̃.manifeſtat propoſitum per dicta alio-
rum.Et primo ꝑ dictum Socratis.Secũdo per
dictum eorum qui ſuo tempore erant.ibi. Sig-
num autem ⁊c̃.Circa primum duo facit. Prĩo
ꝓponit dictum Socratis: ⁊ dicit ꝙ ꝓpter pre-
dictam affinitatem virtutis moralis ad pruden-
tiam Socrates dixit omnes virtutes morales
eſſe prudentias.Secũdo ibi.Et ſocrate ⁊c̃.oſtē-
dit in quo deficiebãt:⁊ dicit ꝙ in hoc dicto ſo-
cratis inquiſitio quantum ad aliquid erat recta
quantum autem ad aliquid peccabat.in hoc.n.
eſtimabat omnes virtutes morales eſſe pruden
tias peccabat cum virtus moralis ⁊ prudentia
ſint in diuerſis partibus anime.Sed quantum
ad hoc bene dicebant ꝙ virtus moralis nõ põt
eē ſine prudentia. Deinde cum dicit Signũ
autem ⁊c̃.confirmat idem per dicta moderno
rum.Et primo ponit dictum eoꝝ. Secũdo oſtē
dit in quo deficiant.ibi.Oportet autem ⁊c̃. Di-
cit ergo p̃mo ꝙ ſignum huius ꝙ virtus moraliſ
nõ ſit ſine prudentia. q̃ etiã inter omnes diffi-
nientes virtutem ponentes eam in genere habi
tus dicuntur ad que ſe extendat virtuſ.⁊ ꝙ hoc
ſit ſm rõnem rectam.manifeſtũ eſt autem ex p̃-
miſſis ꝙ rõ recta ĩ agibilibus eſt qđ eſt ſm pru
dentiam . Si igitur omnes ſic diffinientes ⁊ ſi
nõ diſtincte determinent videntur tamen ali-
qualiter dinare ſeu coniecturare ꝙ virtus eſt ta
lis habitus qui eſt ſm prudentiã. Deinde cũ
dicit.Oportet autem ⁊c̃. oſtendit in quo defici-
ant ſic dicentes.⁊ dicunt ꝙ oportet paruũ trãſ-
cendere eorum dictum aliquid addendo.nõ.n.
ſolum habꝫ hoc virtus moralis ꝙ ſit ſm rõnẽ
rectã quia ſic poſſet aliquis eſſe virtuoſus mo
raliter ſine hoc ꝙ haberet prudentiam ꝑ hoc ꝙ
eſſet inſtructus per rõnem alterius.ſed oportet
vlterius dicere ꝙ virtus moralis eſt habitus cũ
rõne recta que quidem eſt prudentia. ſic igitur
patet ꝙ Socrates plus dixit ꝗ̃ opteret dũ eſti-

mauit ꝙ oẽs virtutes morales eſſent ſm rõnes
⁊ nõ cum rõne.q̃ dicebat eas eſſe ſcias ſiue pru
dentias.alij vero minus dixerunt ꝗ̃ opteret po-
nentes eſſe ſolum ſm rões . Ariſtoteles vero
medium tenuit ponens virtutem moralem eſſe
ſm rõnem ⁊ cum rõne. ſic igitur manifeſtũ eſt
ex dictis ꝙ nõ eſt poſſibile aliquem hominem
eē bonum principaliter.i. ſm virtutẽ moralẽ ſi-
ne prudentia.neq; etiam ſine morali virtute.
Deinde cum dicit.Sed ⁊ rõ ⁊c̃.ſoluit ex premiſ
ſis quandã incidentem queſtionem. Et primo
mouet dubitationem.Secũdo ſoluit ibi.hec.n.
ſm quidẽ ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ per premiſſa
poteſt ſolui rõ quam quidam inducunt diſpu-
tantes ad hoc qđ virtutes ab inuicem ſeparent̃
ita.ſ.ꝙ vna virtus abſq; altera poſſit haberi. vi-
demus enim qđ nõ idem homo eſt inclinatus
ad omnes virtutes. Sed alius ad liberalitatem
alius ad temperantiam ⁊ ſic de alijs.facile enim
vnuſquiſq; ꝓducit̃ in id ad quod naturaliter in
clinatur.Eſt aũt aliquid aſſequi contra nature
impreſſum.Sequit̃ ergo qđ homo qui eſt natu
raliter diſpoſitus ad vnam virtutẽ ⁊ nõ ad aliã
ſciuit.i.aſſecutus eſt hanc virtutem ad quã na
turaliter erat diſpoſitus.⁊ loquit̃ ſm Socratẽ
qui ponebat virtutes eē ſcias.hanc autem.ſ.vir-
tutem ad quam nõ ē naturaliter diſpoſitus ne-
quaq̃ conſequet̃. Deiñ cum dicit. Hoc enim
⁊c̃.quod dictũ eſt verificatur ſm virtutes natu
rales. nõ autem ſm virtutes morales ſm quas
aliquis dicit̃ ſimplr̃ bonus.⁊ hoc ideo q̃ nulla
earũ poteſt haberi ſine prudentia. nec prudētia
ſine his vt oſtenſum eſt.⁊ ſic quando prudētia
que eſt vna virtus ineſt alicui ſimul inerunt cũ
ea oẽs:q̃rũ nulla erit prudētia ñ exiſtēte. ſignã-
ter autem dicit vni exiſti. quia ſi eſſent diuerſe
prudentie circa materias diuerſarũ virtutũ mo-
ralium ſicut ſunt diuerſa artificiorum genera ñ
ꝓhibent vnam virtutem moralem eſſe ſine alia
vnaqueq; earũ habente prudentiã ſibi correſpõ
dentem.ſed hoc nõ põt eſſe.quia eadem ſũt pru
dentia prudentie ad totam materiã moralẽ. vt
ſ.omnia redigant̃ ad regulã rõnis.⁊ ideo ꝓpter
prudentie vnitatẽ omnes virtutes morales ſũt
ſibi connexe.poteſt autem contingere ꝙ aliqui
habentes alias morales virtutes dicatur aliqua
virtus deeſt ꝓpter defectuꝫ materie .ſicut pau-
peri virtuoſo deeſt magnificentia. quia nõ ha-
bet vnde faciat magnos ſumptus. ex ipſa tamẽ
prudentia quam habet eſt cauſaliter conſtitutꝰ
vt in ꝓmpto habeat magnificus fieri ſi mate-
ria nõ deſit. Deinde cum dicit Manifeſtum
autem ⁊c̃.concludit principale intentum epylo
gans que dicta ſunt.⁊ dicit manifeſtum eſſe ex
dictis quia etiã ſi prudentia nõ eēt opatiua ꝙ
homo indigeret ipſa ꝓpter hoc ꝙ eſt virtus ꝑ-
fectiua cuiuſdam ꝑticule aĩe. ⁊ iterum manife-
ſtum eſt ꝙ eſt opatiua qđ homo indigeret ipſa
ꝓpter hoc qđ eſt virtus ꝑfectiua cuiuſdã ꝑticu-

lare aie. ⁊ iterum manifeſtum ē qđ eſt oꝑatiua. quia electio recta que requiritur ad oꝑationem virtutis nō eſt ſine prudentia ⁊ virtute morali. quia virtus moralis ordinat ad finem. prudentia autem dirigit circa ea que ſunt ad finem. Deinde cum dicit. Sed tamen ⁊c̄. ſoluit dubitationem motam de comparatione prudentie ⁊ ſapientie. Et dicit ꝙ prudentia nō principat̄ ſapientie. neq̄ id quod eſt deterius principat̄ meliori. ⁊ inducit ad hoc duo exempla. quoꝝ primum eſt quia ars medicine precipit quidē q̄d debeant ad ſanitatem conſequendam. nō tamē principatur ſanitati. quia nō vtitur ipſa ſanitate qđ eſt ꝓprium artis. vel ſimile principātis. vt. ſ. vtatur ea cui principatur precipiēdo illi. ſed ars medicine precipit qualiter fiat ſanitas ita ꝙ precipit ꝓpter ſanitatem. ſed nō ſanitati. ⁊ ſimiliter prudentia in politica nō vtitur ſapientia precipiens illi qualiter debeat iudicare circa res diuinas. ſed precipit ꝓpter illā ordinans. ſ. qualiter homines poſſint ad ſapientiam ꝑuenire. vnde ſicut ſanitas eſt potior q̄ ars medicine cū ſit ei⁹ finis. ita ſapientia prudentie preeminet. Secundum exemplum eſt ꝙ cum politica precipiat d̄ omnibus que ſunt in ciuitate. conueniens ē ꝙ precipiat de his que pertinent ad electum diuū ſicut precipit de his que pertinent ad ſtudium ſapientie. ſimile igitur eſt ꝓpter hoc prudentiam autem politicam preferre ſapientie. ac ſi aliquis preferret deo qđ manifeſtum eſt inconueniens ⁊ ſic terminatur ſexti libri ſententia.

Incipit liber ſeptimus.

Poſt hec autem dicendum aliud facientes principium ⁊c̄. Poſtq̄ phs ſupra determinauit de virtutibus moralibus ⁊ intellectualibus. Hic incipit determinare de quibuſdam que conſequūtur ad inuicem. Et primo de continentia que ē quoddam imperfectum in genere virtutis. Secundo de amicitia que quedam effectus virtutis in octauo libro. ibi. Poſt hec autem de amicitia ⁊c̄. Tertio de fine libri in. x. libro. Poſt hec autem de electione ⁊c̄. Et circa primum duo facit. Primo determinat de continētia ⁊ eius oppoſiti. Scđo de delectatōe ⁊ triſticia q̄ ſūt earū materia. ibi. De dilectione autem ⁊c̄. Circa primum duo facit. Primo diſtinguit continentiā ab alijs que ſunt eiuſdem generis. Secūdo determinat de ea. ibi. Videtur vtiq̄ continētia ⁊c̄ Circa primum duo facit. Primo diſtinguit cōtinentiā ⁊ ei⁹ oppoſitū ab alijs que ſūt eiuſdē generis. Secūdo oſtendit de quibus eorum ſit dictum ⁊ de quibus reſtet dicendū. ibi. Sed de hac quidem diſpoſitione ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo enumerat habitus ſeu diſpoſitiones circa moralia vituꝑabiles. Secundo ponit earum oppoſita. ibi. Contraria autem ⁊c̄. Dicit ergo p̄mo ꝙ poſtea que dicta ſūt de virtutibus moralibus ⁊ intellectualibus ad hoc ꝙ nihil moraliū ꝑmittet̄. oꝫ ab alio principio reſumere. vt dicamus quot eorū que ſunt circa mores fugiēda tres ſpecies ſunt. ſ. malicia ⁊ īcontinentia ⁊ beſtialitas. ⁊ horum quidē differentiā oꝫ ſic accipere. cum enim vt in ſexto dictū eſt bona actō nō ſit ſine rōe practica natura ⁊ appetitui recto ꝑ hoc qđ aliquid horū duoꝝ ꝑuertitur contigit ꝙ aliquid īmobilibus fugiendū. ſi quidē igit̄ ſicut ꝑuerſitas ex parte appetitus vt rō practica remaneat recte erit incontinentia. que. ſ. qn̄ aliquis rectam eſtimationē habet de eo qđ eſt faciendum vel vitandū. ſed ꝓpter paſſionē appetitus in contrariū trahit. ſi vero intantū inualeſcat appetitus ꝑuerſitas vt rōnē diſtrahatur rō ſequitur id in quo appetitus corruptus inclinat. ſicut principiū quoddam extimans illud vt finem optimum. vnde ex electiōe opabit̄ ꝑuerſio ex quo aliquis dicit̄ malus. vt dictū eſt in quinto. vn̄ talis diſpoſitio dicit̄ malicia. Eſt autē conſiderandū vltimus finis ꝙ ꝑuerſitas in vnam cōuenit ex eo ꝙ corrūpitur humoꝝ debita huic hoi. ⁊ ſimiliter ꝑuerſitas appetitus qui interdū rōnē peruertit in hoc conſiſtit ꝙ cum corrūpitur cōmenſuratio affectionū humanaꝝ. talis autē corruptio duplex cōtingit in diuiſibili. ſed habet latitudinem quandā ſed patet de dn̄ia humorū in corpore humano. Saluatur enim natura humana ⁊ cum maiori vel minori caliditate. ⁊ ſimiliter cōtemꝑantia contingere in tali contemꝑantia ita ꝙ nō exeatur extra limites humane vite. ⁊ tunc dicet̄ ſimpliciter incontinentia vel malicia humana. ſicut egritudo humana corporal̄ in qua ſaluari pōt natura humana. Alio modo poteſt corrūpi continentia humanarū affectionū. ita ꝙ ꝓgrediatur vltra limites humane vite in ſimilitudinem factionum alicuius beſtie. puta leonis vrci aut porci. ⁊ hoc eſt quod notat̄ beſtialitas. ⁊ eſt ſimile ſicut ſi ex parte corporis cōplexio alicuius mutaret̄ in complexionē leoninam vel porcinam. Deinde cum dicit. Contraria autem ⁊c̄. ponit contrarias diſpoſitiones p̄dictis. Et primo ꝓponit duo de quibus manifeſtum eſt. ⁊ dicit ꝙ contraria duoꝝ predictoꝝ ſunt in anima. nam malicie cōtrariat̄ virtus incontinentie enim continentia. Secūdo ibi. Ad beſtialitatem autem ⁊c̄. oſtendit quid opponatur vitio. ſ. beſtialitati. Et primo ꝓponit qđ intendit. Scđo manifeſtat ꝓpoſitū ibi. Queadmodū homer⁹ ⁊c̄. Dicit ergo p̄mo qđ beſtialitati cōuenienter dr̄ oppōi virt⁹ q̄ cōem modū hominū excedit. ⁊ pōt eroy ſeu diuina eroas enī gentiles vocabant animas defunctoꝝ. quoꝝ nūeroꝝ in ſignum quos etiam eſſe deificatos dicebant ad cuius euidentiam conſiderandum eſt ꝙ aīa humana media eſt inter ſuꝑiores ſubſtantias ⁊ diuinas quibus cōmunicat ꝑ intellectū in ſenſitiuis potentijs. ſicut affectiones ſenſitiue partis aliqn̄ in homine corrumpūtur vſq̄ ad ſimilitudinem beſtiarum ⁊ hoc vocat beſtialitas ſupra humanam malitiam ⁊ incontinentiam. ita etiam rōnalis pars quandoq̄ in homine ꝑficit̄ ⁊ format̄ vltra cōmunem modum humane ꝑfectionis. q. ad ſimilitudinē ſubſtantiarū ſeparatarum. ⁊ hec noīatur virtus diuina ſupra humanam virtutem ⁊ cōmunē. Ita enim ſe habꝫ ordo vt medium ex diuerſis partibus attingat vtrumq̄ extremū. vnde etiam in humana natura eſt aliquid qđ attingit ad id qđ eſt ſuperius aliquid quod coniungit̄ inferiori. aliquid vero quod medio modo ſe habet. Deinde cum dicit. Queadmodum homerus ⁊c̄. manifaſtat qđ dixerat. Et primo manifeſtat ꝙ ſit in omnibus quedā virtus eroyca vel diuina. Scđo oſtendit ꝙ talis virtus opponatur beſtialitati. ibi. Etenī queadmodū ⁊c̄. Primū aūt manifeſtat dupliciter. Uno modo ꝑ dictum homeri qui introduxit priamū de filio ſuo hectore dicentē ꝙ erat excellēter bonus. ita ꝙ nō videbat̄ mortalis hominis exiſtere filius. ſed dei. q2 quoddā diuinum apparebat in eo vltra cōem hominū modū. Secūdo manifeſtat idē ꝑ cōe dictū gentiliū qui dicebant quoſdā hoīes deificari qđ Ariſtotel̄ nō dicit eē verū credendū quantū ad hoc ꝙ rō verſatur in materiā dīnam. ſed ꝓpter excellentiam virtutis ſupra cōem modū hominū ex quo pꝫ in hoībus aliq̄bus quadā virtute. ⁊ cōcludit hanc virtutē eſſe beſtialitati oppoſitā. Deinde cum dicit. Etenī queadmodū ⁊c̄. ꝓbat ꝓpoſitū duplici rōne. Primo quidē q2 maliciā vel virtutē dicimus ꝓpriā hoi. vn̄ neq̄ malicia attribuit̄ beſtie q̄ eſt infra hoīeꝫ. neq̄ deo q̄ eſt ſ̄ hoīem. ſꝫ virtus dīna eſt honorabilior virtute hūana quā ſimpl̄r virtutem noīamus. ꝑuerſitas autē beſtie eſt quoddā alterū genus malicie a malicia hūana que ſimpl̄r malicia dr̄. Secundā rōnē ponit ibi. Quod aūt ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ hoīes in quib⁹ inuenit̄ tanta bonitas que raro īuenit̄ in hominibus vident̄ diui viri. vn̄ lathonie. ſ. quidā grecie ciues qn̄ valde admirant̄ alicuius hoīs bonitatē eſte eſt vir dīnus ⁊ ſimpl̄r ex parte malicie beſtialis retro inuenit̄ inter homīes. Et ponit tres modos ſm quos aliqui fiūt beſtiales. quoꝝ primus ex cōuerſatiōe gentis ſicut apud barbaros qui rōnabilibus legibus nō vtunt̄ ꝓpter malā cōem conſuetudinē aliqui incidunt in maliciā beſtialē. Scđo cōtingit aliquib⁹ ꝓp̄ egritudinē Scđo ꝑ orbitates. i. amiſſiōes caroꝝ ex q̄b⁹ in amicitia incidunt ⁊. q. beſtiales fiunt quoſdam ſuperexcellēter mōſtruoſos dicem⁹ eos beſtiales. q2 igitur ſicut virtus diuina raro in bonis inuenitur ⁊ beſtialitas raro in malis vident̄ ergo ꝑ oppoſitum videre. Deinde cū dicit. Sed de hac quidā ⁊c̄. oſtendit ꝙ de talibus ſit dictū: ⁊ quid reſtet dicendū. Et p̄mo continuat ſe ad p̄cedentia ⁊ ſequētia. Scđo demōſtrat modum agendi. ibi. Oportet aūt ⁊c̄. Dicit ḡ primo ꝙ de hac diſpoſitione. ſ. beſtiali poſteri⁹ fiet quedam recordatio. ſ. ī hoc eodē libro. de malicia aūt virtuti oppoſita dictū ē prius vbi determinatū ē d̄ v̄tutib⁹ moralib⁹. incōtinētie q̄ vituꝑātur circa delectationes: ⁊ molicie que vituꝑant̄ circa triſticias. dicendum eſt nunc ⁊ ſil̄r de continētia que laudat̄ circa delectationes. ⁊ ꝑſeuerantia q̄ laudat̄ circa triſticias. ita tn̄ ꝙ nō eſtimem⁹ hos habitus. neq̄ eodē virtuti ⁊ malicie. neq̄ ut genere diuerſos. Deinde cū dicit. Oportet autē ⁊c̄. oſ̄dit modū ꝓcedendi. ⁊ dicit ꝙ oꝫ hic ꝓcedere ſicut in alijs reb⁹. vt. ſ. poſitis his q̄ vident̄ ꝓbabilia circa p̄dicta prius iudicamus dubitationes. ⁊ ſic oſ̄demus oīa que ſūt maxime ꝓbabilia circa p̄dicta. ⁊ ſi nō oīa q2 nō ē hoīs vt nihil eius amittere accidat. oſ̄demus pl̄ima ⁊ principaliſſima q2 ſi in aliqua materia diſſoluantur difficultates. ⁊ derelinquunt̄. q. nō illa que ſūt ꝓbabilia ſufficienter ē determinatū. Deinde cū dicit. Videt̄ vtiq̄ ⁊c̄. determinat de cōtinētia ⁊ incōtinentia ⁊ ꝑſeuerantie ⁊ malicie. ⁊ ſm hoc qđ determinatū ē. Prīo ꝓponit ꝓbalia circa ipſā continentiā ⁊ incōtinentiā. Scđo circa compationē eoꝝ. alia ibi. ⁊ temꝑatū quidē ē ⁊c̄. Tertio circa eoꝝ materiā. ibi. Adhuc incontingentes ⁊c̄. Circa p̄mā ponit tria ꝓbabilia quorū ꝑtinet ad bonitatem ⁊ maliciā p̄dictoꝝ. ⁊ dicit ꝙ ꝓbabiliter videt̄ ꝙ cōtinentia ⁊ ꝑſeuerantia ſint ſtudioſa ⁊ laudabilia. Incontinētia aūt ⁊ mollicies ſint praua ⁊ vituꝑabilia. Quartū ꝑtinet ad rōnes diffinitiuas ipſoꝝ: ⁊ dicit ꝙ idē videt̄ eē continēs ꝙ ille q̄ ꝑmanꝫ in rōne. i. ī eo q̄ ſm rōnē iudicat eē agendū. Incontinēs autē videt̄ q̄ eger dr̄ a iudicō rōnis. Scđm ꝑtinet ad rōes eoꝝ: ⁊ dicit ꝙ īcōtinēs ſcit aliq̄ eē praua. ⁊ tn̄ agit ea ꝓpter paſſionē. cōtinēs ēt patit̄ quaſdam cōcupiſcētias q̄s ſcit eē prauas. et n̄ ſequit̄ eas ꝓpter iudiciū rōnis. ⁊ hec duo ſunt extendēda ad ꝑſeuerantiā ⁊ ad mollicīē hic circa triſticias. Deinde cū dicit. Et temperatū quidē ⁊c̄. ponit duo ꝓbabilia circa cōperationē eorū ad alia. quoꝝ p̄mū accipit̄ ſm cōperationē continētie ad tēperantiā. ⁊ dicit vr̄ ꝙ temꝑat⁹ eſſe continēs. ⁊ ꝑſeueratiuus ē temꝑatus. quidā aūt dicunt ꝙ nō. circa oppoſita vero eoꝝ quidā dicunt ꝙ oīs intemꝑatus eſt incontinēs ⁊ econuerſo. confuſe. i. abſq̄ aliqua diſtinctione. quidam autē dicunt eos eſſe alteratos ſed accipit̄ ꝑ compationem ad prudentiā. Et dicit ꝙ qn̄q̄ dicūt hoīes eſſe alteratos. ſm accipit̄ ꝑ comparationem ad prudentiā. ⁊ dicit qn̄q̄ dicunt hoīes ꝙ nō contingit prudentē eſſe incontinentem. qn̄q̄ aūt dicunt ꝙ quidā prudentes ⁊ diui. i. ingenioſi ſūt incontinētes. Deinde cū dicit. Adhuc incontinentes ⁊c̄. ponit vnum ꝓbabile circa materiā p̄dictorum. ⁊ dicit ꝙ qn̄q̄ dicūt aliqui incontinentes nō ſolum concupiſcentiarū

ſed etiam ire honoꝛis ⁊ lucri. Iſta igitur ſūt ſex que cōiter ſolent decidere circa continētiaꝫ ⁊ incontinentiā ⁊ ꝑſeuerantiā ⁊ molliciē.

Ubitabit autē vtiqꝫ al. ⁊c̈. Poſtq̄ꝫ phs poſuit ea que videnť eſſe ꝓbabilia circa continentiā ⁊ incontinentiam. Hic mouet dubitationes circa omīa predicta. nō tñ eodem oꝛdine quo ea ꝓpoſuit. ꝓpoſuit enim ea eodē oꝛdine quo cadunt ſupꝛa hoīs conſideratione circa aliquid id qō eſt cōe puta an ſit bonum vel malum. Secundo conſiderat ꝓpꝛiam rōnem rei. q̄rto compationem eius ad alia cum quibus cōuenientiā habet. ⁊ vltimo ea que exterius cōiter ſtant in ponēdo autem dubitatiōes pꝛemittit illud qō eſt magis dubitabile qō erat autem in dubitatione ſic ergo contra ſex pꝛedicta ponit ſex dubitationes. pꝛimum quideꝫ circa tertium pꝛobabile de actu continentis ⁊ incontinentis. Scōo ponit aliā circa quintuꝫ qō erat de compatione ad pꝛudentiā. ibi. Pꝛudētia aūt ꝯtēdētē. Scōa dubitō ē ꝯ q̄rtū dubitabile qō eꝯpōe ad tpātiā. ibi. Adh ſi i. Quarta dubitō ē cc̄ ꝓbabile qō erat de diffōe cōtinētie ⁊ incōtinētie. ibi. Adhuc ſi omī opinioni. Quinta dubitatio eſt contra pꝛimū ꝓbabile qō erit de bonitate ⁊ malicia cōtinentie ⁊ incontinētie. ibi. Adhuc in ꝑſuaderi ⁊c̈. Sexta ꝓbatio eſt contra ſextum ꝓbabile de materia cōtinentie ⁊ incontinētie. ibi. Adhuc ſi circa oīa ⁊c̈. Circa pꝛimum pꝛimo ꝓponit dubitationē. ⁊ circa hoc dicit ꝙ aliquis pōt dubitare quomodo aliquis qui habet rectā eſtimationem eſt incontinenſ compando ꝯria ſentientē. Quidē igitur ⁊c̈. Sequiť dubitatio. ⁊ pꝛimo obijcit ad vnaꝫ partē. Secūdo obijcit ad aliam. ibi. Iſte quidem igitur ⁊c̈. Tertio excludit quoꝛūdam concluſionem. ibi. Sūt aūt quidam ⁊c̈. Dicit ergo pꝛimo. quidā dicūt nō eē poſſibile ꝙ omnes eſtimamus recte ita ꝙ ſit ſciens ſit incontinens. non enim foꝛtius vincitur a debilioꝛi. cum igitur ſcientia ſit quid foꝛtiſſimū in homine. videtur ꝙ exiſtente ſcientia in homine aliquid aliud impat ſcīe ⁊ trahat ipſam. q. ſeruam cum magis ratio cuius perfectio eſt magiſ dominetˀ ⁊ imperet ſenſibili parti ſicut ſerue. ⁊ hec fuit ratio Socratis verum totaliter inſiſtebat huic rōnī ꝙ continentia nō ſit. putabat eniꝫ ꝙ nullus recte eſtimatur. opatur aliquid ꝑter id quod eſt optimū. ſed ꝙ omne peccatuꝫ accidat ꝓpter ignoꝛantiam. Deinde cum dicit. Iſte quidem igitur ⁊c̈. obijcit in contrarium Et dicit ꝙ iſte ſermo Socratis dubitationeꝫ inducit cōtra ea que ſunt apparētia: manifeſte. n. videmꝰ aliqui operari illud quod ſciunt eſſe malum. ⁊ ſi ita ſit ꝙ peccent pꝛopter ignoꝛantiam que adueniat eis dum ſunt in paſſione puta concupiſcentie vel ire optimū eſt querere qualis ignoꝛantia ſit iſta. manifeſtū eſt enim ꝙ incontinēs anteq̄ꝫ paſſio ſupuēiat nō exiſtimat faciendū id quod per paſſionem poſtea facit. Deinde cū dicit. Sunt autem quedam ⁊c̈. excludit ſolutionem quoꝛundam. Et pꝛimo ponit eaꝫ dicens ꝙ quidam concedūt quedā dictoꝝ a Socrate. ſ. ꝙ ſcīa nō trahitur. quidam autē nō concedunt ſ. ꝙ nullus peccet niſi ꝓpter ignoꝛantiā confitenť enī ꝙ nihil eſt melius ⁊ foꝛtius q̄ꝫ ſcīa quā ſ. poſſit eā trahere. nō tamen confitenť ꝙ nulꝰ poſſit operari ꝓpter id quod ſupať a voluptatibus nō habet ſciam: ſed opinionē. Secūdo ibi. Sed tñ ⁊c̈. excludit ſolutionem p̄dictaꝫ. ⁊ dicit ꝙ incontinens aut habet opinionem foꝛtem aut debilem. Si foꝛtem eadem rō videť de ea ⁊ de ſcientia quia nō minus inheretur vni q̄ꝫ alij vt infra dicetur. Si aūt nō ſit foꝛtis opinio tendens contra concupiſcentias ſed eſt quieta. i. remiſſa ⁊ debilis. ſicut accidit in his qui dubitant videtur hoc nō eſſe imputandum ſed venia dignum. quod. ſ. hoc non imminet debiliter opinantis contra concupiſcentias foꝛtes. non autem datur venie neqꝫ malicie neqꝫ alicui alioꝛū vituperabilium inter que eſt incontinentia. ita ſcilicet ꝙ totaliter ei nō imputetur. Deinde cum dicit. Pꝛudentia ergo ⁊c̈. mouet dubitationem circa operationem continentie ad pꝛudentiam. quod erat quintum pꝛobabile. Et pꝛimo obijcit ad vnam partem concludēs ex pꝛemiſſis ꝙ aliquis poteſt eſſe incontinens licꝫ habeat pꝛudentiam que in cōtrarium tendat. ſi enī incontinens habet opinionem contratēdentem concupiſcentijs prauis ⁊ non habet debilem. qꝛ ſic non eſſet eis imputandum. relinquitur ergo ꝙ habeat foꝛtem opinionem contratendentem ſed inter opiniones pꝛudentia eſt foꝛtiſſima. ergo incontinens maximam habet pꝛudentiam tendentem. Secundo ibi. Sed incōueniens ⁊c̈. oſtendit ſic eſſe inconueniens duplici ratione. quarum pꝛima eſt ꝙ ſm hoc ſequitur ꝙ idem ſimiliter ſit pꝛudens ⁊ incontinens ꝙ videť impoſſibile. nullus enim dicit ad pꝛudentiam pertinere qō volens opereť pꝛauiſſima. dictum eſt enim ſuperiꝰ in ſexto ꝙ circa pꝛudentiam peioꝛ eſt qui voluntarius peccat. Tertiā rōnem ponit ibi. Cum his autem ⁊c̈. Eſt enim. ꝯ. oſtenſuꝫ ꝙ pꝛudens non ſolum eſt cognoſcitiuus. quia eſt aliquid extremoꝛum. i. habens eſtimationem rectam operabilia ſingularia que ſupꝛa in ſexto dicit extrema eſſe ⁊ eſt etiam habens alias virtutes. ſ. moꝛales vt in ſexto oſtenſum eſt. vnde nō videtur poſſibile ꝙ aliquis pꝛudens contra virtutes operetur. Adhuc ſi quidem ⁊c̈. mouet dubitationem circa compationem continentie ⁊ tempantie quod erat quartum ꝓbabile. opoꝛtet enim alterum trium dicere. quoꝛum pꝛimuꝫ eſt ꝙ continens dicatur contra rationem. ⁊ ſi hoc eſt verum temperatus non erit continens neqꝫ continens erit temperatus. ille enim qui eſt perfecte temperatus nō habet pꝛauas concupiſcentias vehementes repugnat ei quod eſt temperatum. opoꝛtet auteꝫ ꝙ temperatus haberet pꝛauas concupiſcentias ſi eſt continens facta pꝛiori ſuppoſitiōe. ſm aūt triū eſt ꝙ continēs hēat cōcupiſcētias nō pꝛauas ſed bonas. ⁊ ſic requireretur ꝙ quicūqꝫ habitus ꝓhibet eas ſequi ſit prauus. talis aūt habitꝰ ē cōtinēs ergo nō oīs continentia erit ſtudioſa. Tertiū tñ eſt qō cōcupiſcētie quas hꝫ continens nō vehementes ſed infirme ⁊ debiles. ⁊ tunc ſiue ſunt praue ⁊ indifferentes eſſe cōtinentē. ſꝫ nec erit venerabile nec laudabile ⁊ ſi ſit pꝛaua ⁊ tamen debiles nō erit magnū eis reſiſtere ⁊ cū continentia habeť tāq̄ꝫ aliq̇d magnū ⁊ venerabile videť ſeq̇ incōueniēs quicq̇d hoꝝ triū dicať.

Deinde cū dicit. Adhuc ſi omni opinioni. mouet quādā dubitatōem circa ipſam diffinitōem cōtinētie ꝙ erat ſupꝛa ꝓbabiliū ꝓpoſitorū. Et pꝛimo mouet dubitatōem cōtra rōeꝫ cōtinētie ꝓut ꝯ dictū ē ꝙ ſine rōne ē incōtinēs ꝯtinēs ꝑmāſurꝰ ī rōe. ⁊ ſi ꝯtinētia fač ꝑſuaſiuū cōi opinioni. i. ſi facit hoc eſſe ꝑſuaſuꝫ ꝙ omī opinioni īmoꝛeť nō recedēs ab ea ſequiť qō quedā continētia ſit pꝛaua. cōtingit. n. aliquaꝫ opinionē eē falſā a qua diſcedere ē bonū. vñ ab ea detineri ē pꝛauū cū cōtinētia laudeť. q. aliqō bonū. Secūdo ibi. Et ſi omni ⁊c̈. obijcit ꝯtra rōem incōtinētie. pꝛout ſupꝛa dictū ē ꝙ incōtinens eſt egreſſiuus a rōne. ⁊ hoc tribꝰ rōibus. Quarū pꝛima ē ꝙ incōtinētia ſit egreſſiua a quacūqꝫ opinione ſine rōe ſequiť ꝙ aliqua incōtinētia ſit bona. cū tñ ſemꝑ vitupereť vt mala. ⁊ hoc iō qꝛ aliqua operatiua rō perſuadet aliquod malū fieri qō vitare ē bonum ⁊ ponit exēplū de hoc ꝙ quidam poeta noīe ſophocles narrat qō neoptolomus q̇ fuit in bello troiano ꝑſuaſus fuit ab odieſto qō mentireť philotheti ꝓpter quandā cām q̄ vtebať honeſta q̇ cū poſtea nō ꝑmāſit in opinione q̄ ſibi fuerit perſuaſa ꝓpter quod erat ei triſte ⁊ graue mentiri. ⁊ in hoc eſt laudabile. Secūdā rōem ponit ibi. Adhuc ſophiſticus ſermo ⁊c̈. ⁊ dicit qō rō ſophiſtica mentiens. i. cōcludēs falſū ē dubitatio. i. dubitatōis cā. qꝛ. n. ſophiſtice ad hoc qō appareāt ſapiētes volūt cōcludere inopinabilia cū ad hunc ꝑtingat ſilligiſādo ſillōs faciens inducit dubitatōem mēs aūt audiētis manet ligata cū ex vna pte non velit ꝑmanere in eo ꝙ rō cōcludit ꝓpter id qō concluſioēi nō placet. ⁊ ex alia pte nō pōt ꝓcedere ad ꝯtrariū qꝛ non habet in ſua ptāte ſolutionē argumētatōis. mō tñ ꝓpter hoc iſte non permanet in rōne q̄ꝫ ſoluere neſcit eſt vituperabile nō ergo videť qō egredi a quacūqꝫ rōe ſit incōtinētia. Terti ā rōem ponit ibi. Accidit aūt ⁊c̈. ſi. n. egredi a quacūqꝫ rōe ſit incōtinentia ſeq̇ť ꝙ quādā rōeꝫ qō īpꝛudētia īcōtinētie incerta ſit virtꝰ ⁊ ſic virtus cōponetur ex duobus vicijs ꝙ ē impoſſibile. ⁊ quod ſequiť id qō dictū eſt qō aliquis opeť ꝯtraria hijs que opinať eſt pꝛopter incōtinētiā. opinať aūt qō bona ſūt mala ⁊ quod bona non opoꝛteat ea operari quod eſt īpꝛudentie. vnde ſequiť qō operetur bona ⁊ non mala qō videtur eſſe virtutis. Deinde cū dicit. Adhuc in perſuaderi ⁊c̈. adhuc mouet dubitationem circa bonitatem ⁊ malitiam continentie ⁊ incontinentie. videtur enim quod ille qui operatur mala ex eo qō eſt ſibi perſuaſum quod ſint bona et inde eſt ꝙ ille q̇ ꝑſequiť ꝙ eligit delectabilia tāq̄ꝫ per ſe bona qō facit intemperatus ſicut melioꝛ qui eo qō operatur mala non pꝛopter ratiocinatōem qui ſit deceptus ſed pꝛopter incontinentiam. ille enim qui eſt perſuaſus. videtur eſſe ſanabilioꝛ pꝛopter hoc quod de facili poteſt ſibi deſuaderi quod credit ſed incontinens non videtur iuuari ex aliqua bona ſuaſione quinimo videtur eſſe reus pꝛouerbij qō omnis aqua cuius potus reficit ſitientem ſuffocat bibentem quid ad hoc valet bibere ⁊ ſibi vt ſi aliquis ageret aliqua mala. q. perſuaſus. q. deceptus deſiſteret ageret deſuaſus id ē remota illa ſuaſione ſicut citiuſ ceſſat ab habitu potu aque non autem incontinens ſuaſus ⁊ credit ea que recta ſunt. ⁊ nihilominus agit alia vnde aqua bene ſuaſionis eum non iuuat

Deinde cuꝫ dicit. Adhuc ſi circa omnia ⁊c̈. mouet dubitationem circa materiam continentie ⁊ incontinentie qō erat ſextū ꝓpoſitorum ⁊ dicit qō ſi continentia ⁊ incontinētia non ſolum ſunt circa concupiſcentias ſed circa iras ⁊ lucrū. ⁊ omnia huiuſmodi non poterit determinari quis ſit ſimpliciter incōtinenſ nullus. n. inuenitur qui habeat omnes incōtinētias. dicimuſ autem eſſe quoſdam ſimplicit̄ incōtinentes. non ergo videtur eſſe qō ſupꝛa dictū eſt quod continentia ⁊ incontinentia ſit circa omnia. Ultimo autem epilogando cōcludit qō tales quedaꝫ dubitationes accidūt circa pꝛius ꝓpoſita ⁊ quaſdam harum dubitationū opoꝛtet interimere. q. falſum intēdentes ⁊ quaſdam relinquere. q. cōcludentes verum hoc eſt nō veram ſolutōeꝫ dubitationis cū inueniť quod ſit veruꝫ circa id qō dubitať

p Rimū q̇dē igiť intēden. ⁊c̈. Poſtq̄ꝫ phus poſitis q̇buſdā ꝓbabilibꝰ circa cōtinētiā ⁊ incontinētiā mouit circa ſingulas dubitatōes hic accidit ſoluendo cōſiderādū ē qō nō eodē oꝛdine ſolutiones inducit neqꝫ quo pꝛobabilia preſuppoſuit. neqꝫ quo dubitatōes induxit. ſed ſꝫ ꝙ exigit rō doctrine pꝛout. ſ. vnius dubitatōis ſolum ex altera dependet. Pꝛimo igitur dicit de quo eſt intētio. Secūdo exempla pꝛoponēs. ibi. Eſt aūt pꝛīcipiū ⁊c̈. dicit ergo pꝛimo ꝙ ad ſoluēdū p̄dcās dubitatōes ꝑmo ē cōſiderādū vtrū aliqui cuꝫ hoc qō ſūt ſciētes pñt eē incōtinētes vel nō ⁊ ſic ꝑ quēdā modū ſciāt ⁊ hꝫ dubitatio pꝛioſoluitur quia eius ſolutio pertinet ad conſiderādum an ſit īcōtinētia vel non dcm̄ ē. n. ſupꝛa

ꝙ cõtentio ſocratis ad ħ erat .q.incõtinentia nõ pꝛiꝰ aũt de vnoquoqꝫ oꝫ cõſiderare que ẽ Deinde cum dicit. Scðo oꝫ ꝯſiderare circa q̃lia debeamus ponere aliquẽ eẽ incõtinentẽ vl' cõtinentẽ vtrũ.ſ.circa omniũ delectatõem ⁊ triſtitiã. vel circa quedã determinata ⁊ hec dubitatio ſecũdo ſoluiť ꝫ ſiunt.vi.loco ꝓpoſita qꝛ principiũ inquirẽdi q̃d ſit aliq̃s habitus eſt cõſiderare materiam ipſiꝰ. ſicut ex modo ꝓcedẽdi ars in pꝛecedẽtibꝰ. ⁊ qꝛ cõtinẽs ꝑſeueratiuus ſm materiã diffinit ſil' cũ hoc conſiderãdũ ẽ vtrũ ſicut rõem vel differãt ⁊ ſil'r cõſiderãdũ eſt de oĩbus alijs quecũqꝫ hñt cõiunctõeꝫ ⁊ cõtinẽtiã cũ hac cũſideratõe. Deinde cũꝫ dicit. Eſt autẽ principiũ ⁊c̃. incipit ſoluere dubitatões ſibi motas. Et pꝛimo determinat an ſit cõtinẽtia ⁊ incõtinẽtia determinãdo pꝛimã dubitatõem q̃ mouebať circa terminũ ꝓbabile. Secundo determinat materiam cõtinẽtie ⁊ incõtinẽtie ſoluẽdo ſextã dubitatõem que mouebať cõtra ſextũ ꝓbabile. ⁊ q̃a tꝑantia ⁊ cõtinẽtia cõueniũt in materia ſil' in hac ꝑte oñdit d̃riam tꝑantie ⁊ cõtinẽtie ſoluẽdo tertiã dubitationem q̃ mouebať ꝯ quartũ ꝓbabile. oñdit etiã q̃d ſit peioꝛ vtrũ intꝑatus vel incõtinẽs ſoluẽdo quãdã dubitatõem que mouebať cõtra pꝛimũ pꝛobabile. ⁊ hec tertia pars incipit .ibi. Utrũ autẽ aliquis incõtinẽs ⁊c̃. Tertio oñdit q̃d ſit cõtinentia ⁊ incõtinẽtia ſoluẽdo quartã dubitatõem q̃ mouebatur cõtra ſm ꝓbabile. ⁊ cũ hoc ſoluit ſecũdã qõeꝫ q̃ mouebať cõtra quĩtũ ꝓbabile oñdendo ꝙ pꝛudẽs nõ põt eẽ icontinẽs ⁊ hec tertia pars incipit.ibi. Utrũ igiť continẽs ẽ ⁊c̃. Circa pꝛimũ tria facit. Pꝛimo ꝑmittit quedã que ſunt neceſſaria ad ſoluẽdũ. Secũdo excludit falſaꝫ ſolutõem. ibi. De eo quidẽ igiť ⁊c̃. Tertio ponit verã. ibi. Sed qꝛ dupl'r ⁊c̃. Circa ꝑmũ duo facit. Pꝛimo dicit de quo ẽ intẽtio. Secũdo exequiť ibi. Neqꝫ.n. ⁊c̃. Dicit ergo ꝑmo ꝙ ad determinãdũ ꝑdicta oꝫ pꝛimo intẽdere vt ſciamus hec duo. Quoꝝ pꝛimũ eſt vtrũ cõtinẽs ⁊ incõtinẽs habeãt d̃riaꝫ.ſ.ſpeculatiuã ꝑ quã ab oĩbꝰ alijs differũt. ⁊ circa q̃.i. ex hoc quod habeãt materiã determinatã circa quam ſint d̃ria mãſuetudinis ẽ ex hoc ꝙ ẽ circa iras vel etiã qualiter ĩ modo ſe habẽdi circa quãcũqꝫ materiã. ſicut pꝛudẽtia ẽ circa omniũ materiã moꝛalẽ. nõ tñ eodẽ mõ ſicut virtutes moꝛales ⁊ ad exponẽdũ qð dixerat ſubdit qð cõſiderãdũ eſt vtrum aliquis dicať incontinẽs ſolũ ex hoc qð ẽ circa aliquã materiã vel etiã ſolũ vt.i.ſolũ ex hoc ꝙ aliquo mõ ſe habeat indifferẽter circa omniũ materiã vel nõ ſolũ per hoc vel ꝑ id dicať aliq̃s continẽs vel incõtinens. ſed ĩ ambobꝰ.i. ⁊ ex determinato mõ. ⁊ ex determinata materia ſm ꝙ oꝫ ꝑcõſiderare eſt ſic continẽtia ⁊ incõtinẽtia ſint circa oĩa vel nõ circa determinatã materiã. Deinde cũ dicit Neqꝫ.n. ⁊c̃. Determinat qð dixerat. Et pꝛimo ſm. dicẽs ꝙ cõtinẽs ⁊ incõtinẽs: nõ dr̃ aliq̃s ſimpl'r circa oĩa ſed circa illã determinatã materiã ⁊ circa quã dr̃ quod aliq̃s tꝑatus vel intꝑatꝰ.ſ.circa ꝯcupiſcẽtias ⁊ delectatões tactꝰ Secũdo ibi. Neqꝫ in ad hoc ⁊c̃. determinat pꝛimũ ⁊ dicit ꝙ nõ dr̃ aliquis cõtinẽs ⁊ incõtinẽs ſolũ ad ħ.i.reſpcũ alicꝰ determiate mat̃ie. ſic.n.idẽ eſſent qð tꝑatus ⁊ intꝑatus cũ ſint circa eãdẽ materiã. ſed dr̃ aliquis incõtinens i.ſcit habere.i. ex hoc ꝙ aliqualiter ſe hꝫ circa determinatã materiã qꝛ hoc.i..ntꝑatꝰ ex electõe duciť ad peccãdũ.q. exiſtimãs ꝙ ſẽꝑ aliquid debeat ꝓſequi.i.accipere delectabile ſibi ꝑ̃ſentialiter oblatũ ſꝫ incõtinẽs nõ hoc exiſtimat. ſed tñ ꝓſequiť delectabile qñ eſt ſibi pꝛeſens. Deinde cu dicit. De eo quidẽ igiť ⁊c̃ excludit falſaꝫ ſolutõem etiã quã ſupꝛa tetigit ⁊ dicit ꝙ nihil differt ad pñtẽ rõem ſi dicať ꝙ illa cognitio pꝛeter quã aliqui incõtinẽter agũt ſit vera opatio ſed nõ ſit ſcia ex facti enĩ euidẽtia conſtat ꝙ q̃dã incõtinẽter opatiuũꝫ non habet debilem inheſionẽ.q. dubitantes ſed eſtimãt ſe per certitudinẽ ſcire illud qð ꝯ qð agũt ſi g̃ aliq̃s dicere velit qð ꝓpť hoc magis opinãtes ꝑter hãc opinionẽ agũt q̃ꝫ ſcientes.qꝛ quiete.i.debiliter inherẽt opinãtis conſiderãdũ ẽ qð in hoc nihil differt ſcia ab opinione. quidẽ.n. nõ minus inherent opinionibꝰ etiã falſis quã alij ſcie vere ⁊ hoc põt videri ꝑ eraclitũ qui adeo firmiter tenebat oĩa ſemꝑ moueri ⁊ non eẽ veritatẽ aliquã diu ꝑmanẽdi in rebꝰ quod in fine vite ſue volebat loqui ne veritas in tñ trãſmutareť ſꝫ ſolũ mouebat digitũ ad aliq̃d enũtiandũ vt diciť in.v. metaphiſice. Deinde cũ dicit. Sed qꝛ dupliciter ⁊c̃. ponit quintã ſolutõem. Et pꝛimo ſoluit dubitatõem ꝑ quaſdã diſtictões. Secũdo ꝑ materiã ipſiꝰ opatiue ſcie. ibi adhuc aũt ⁊ ſi naturaliter ⁊c̃. Circa pꝛimũ ponit duas diſtinctiones. Quarũ ꝑma ẽ quod dupl'r dicimꝰ aliquẽ ſcire. Unũ.n. mõ dr̃ ſcire ille q̃ hꝫ habitũ. ſed nõ vtitur eo puta geometer qui nõ cõſiderat niſi geometricalia. Alio mõ dr̃ ſcire ille q̃ vtiť ſua ſcia.ſ.conſiderãdo ea q̃ ſũt illiꝰ ſcie. multũ aũt differt vtrũ aliquis agat ea q̃ nõ oꝫ habẽs habitũ ſcie ſed nõ vtens vel quod aliq̃s agat hoc illud qð actu ſpeculatur habitũ ⁊ vtatur ſpeculando. hoc enim videtur eſſe de iure .ſ. quod aliquis agat hoc id quod actu ſpeculatur non autem videtur eſſe de iure ſcilicet qð aliquis agit contra id quod habitualiter ſcit ſed non conſiderat. ſecundam diſtinctionem ponit ibi ad hoc quia duo modi ⁊ dicit quod quia duo ſunt a nomini pꝛopoſiti quibus vtitur ratio pꝛactica.ſ. vniuerſalis pꝛopoſitio et ſingularis nihil autem pꝛobabile videtur qð aliquis operetur pꝛeter ſcientiam qð habituꝫ quidam cognoſcit vtrũqꝫ pꝛopoſitum ſed ĩ actu cõſiderat tñ vniuerſalẽ ⁊ nõ particularẽ ⁊ hoc iõ. qꝛ opiniones ſũt circa ſingularia. vñ ſi aliq̃s nõ cõſiderat ſingulare nõ ẽ iniuria ſi aliter agat ſciẽdũ tñ qð dupl'r põt accipi vl'e. vno quidẽ mõ ꝓut ẽ in ſeipſo. puta ſi dicamꝰ ꝙ oĩ hõi cõſunt ſicca. alio mõ ſm ꝙ eſt in ſingulari puta ſi dicamꝰ qð iſte hõ vel talis cibꝰ ẽ ſiccus põt ergo cõuenire ꝙ aliq̃s ſciat ⁊ in habitu ⁊ in actu vl'e in hoc ſingulari vel ñ hꝫ i. in habitu non cognoſcit vel non operatur id eſt non cognoſcit in actu ſed igitur hos modos ſciẽdi differẽtes intantũ differt ipoſſibile ꝙ ſocrati videbať vt nullũ incõueniẽs videať eũ qui incõtinẽter agit videreť eẽ incõueniens.ſ.ſi ſciret ſingulare in actu. ſi aũt alio mõ ſciret ille q̃ incõtinẽter agit videreť eẽ incõueniens.ſ.ſi. ſciret ſingulare in actu. Tertiã diſtinctõem ponit. ibi. Adhuc hr̃e. ⁊ ꝑmo ponit diſtinctõem. ſecũdo excludit obiectõeꝫ ibi Dicere aũt moꝛes ⁊c̃. Dicit ergo pꝛimo ꝙ ꝑter dictos modos adhuc inueniť in omibꝰ alijs modis ſciendi quod.n. ſciat habitu ⁊ nõ actu d̃riam ponit quãdã videť hr̃e. aliqñ.n. eſt habitus ſolutꝰ vt ſtati poſſit exire in actũ cũ hõ voluerit. aliqñ autẽ ẽ habitꝰ ligatꝰ ita ꝙ non poſſit exire in actũ vñ qð mõ videť hr̃e hituꝫ ⁊ nõ quodãmõ hr̃e ſicut pꝫ in doꝛmiẽte vl' in amato aut in ebꝛiato. ⁊ hoc mõ ſunt diſpoſiti hoĩes dũ ſunt in paſſionibꝰ videmꝰ.n. ꝙ ire ⁊ cõcupie venereoꝝ ⁊ quedã hiꝰ paſſiones manifeſte tranſmutat coꝛpus exterius ⁊ nõ ſolũ alteriꝰ motꝰ. puta cũ ex hijs incaleſcit coꝛpus ⁊ qñqꝫ tñ inter ſunt hiꝰ paſſiones qð quodã in inſanias deducũt. ⁊ ſic manifeſtũ eſt ꝙ incõtinẽtes ſil'r diſponũť doꝛmiẽtibꝰ aut maniacis aut ebꝛioſis.q.ſ.hñt habitũ ſcie pꝛactice ĩ ſingularibꝰ ligatũ. Deinde cũ dicit. Dicere aũt ſm moꝛes ⁊c̃. excludit obiectũ. poſſet.n. aliq̃s obicere ꝯ ꝑdicta ꝙ incõtinẽtes qñqꝫ dicũt v̓ba ſciẽtifica ⁊ ĩ ſingulari. ⁊ ita videť qð nõ habeãt habitũ ligatũ. ſed ipſe hoc remouet dicẽs quod hoc ꝙ dicũt ſermones ſcĩjs nõ ẽ ſignũ ꝙ habeãt habitũ ſolutũ. ⁊ hoc ꝓbat per duo exẽpla. Quoꝝ pꝛimũ ẽ ꝙ ẽt illi qui ſũt ĩ paſſionibꝰ ꝑdictis. puta ebꝛij ⁊ inamati ꝓferũt voce demonſtratões puta geometricas. ⁊ dicũt verba empediclis que erãt difficilia ad intelligendũ ꝙ metrice phiam ſcripſit. Secũdũ exemplũ ẽ de pueris qñ pꝛimo addiſcũt q̃ coniungũt ſermones quos oꝛe ꝓferũt. ſed ſi dum eos ſciũt. ita.ſ. ꝙ mente intelligant ad hoc enĩ requiritur ꝙ illa que homoini accidit ſunt ei quaſi cõnaturalia ꝓpter ꝑfectã impꝛeſſionem ipſoꝝ i ntellectũ ad qð hõ indiget tꝑe in quo intellectꝰ per multiplices meditatões firmiter in eo ꝙ accepit ⁊ ita eſt etiam idem cõuenire ⁊ ſi.n. dicat nõ eſt mihi bonũ nũc pꝛoſequi tale delectabile tamen nõ ita ſentit in coꝛde vñ ſic exiſtimandũ ẽ ꝙ incõtinẽtes dicãt hiꝰ v̓ba q. ſillogiſantes qꝛ.ſ.aſſentiũt coꝛde ⁊ aliud ꝓferunt oꝛe. Deinde cũ dicit. Adhuc auteꝫ ⁊ hec vl'r ⁊c̃. ꝓpoſitam dubitatiõem ſoluit ſm naturalẽ ꝓceſſum pꝛactice ſcie applicando ꝑdictas diſtinctões ad ꝓpoſitũ. ⁊ pꝛimo determinat veritatẽ qõis. ſecũdo rñdet obiectõi ſocratis. Circa pꝛimũ duo facit. Pꝛimo ꝓponit naturalẽ ꝓceſſum ſcie pꝛactice in agendum. Secũdo oſtẽdit impedimẽtum quod accidit etiã incõtinẽte. ibi. Qñ quidẽ igiť ⁊c̃. Dicit ergo pꝛimo ꝙ ſi aliquis velit cõſiderare cauſam quare incõtinẽtes pꝛopter ſciam agant ſꝫ naturalem ꝓceſſum ſcie pꝛactice oꝫ ſcire ꝙ ĩ eiꝰ pꝛoceſſu eſt duplex opinio. vna quidem vl'is puta oẽ inhoneſtũ eſt fugiendũ. alia aũt ſingularis circa ea que ꝓpꝛie ſm ſenſũ cognoſcitur. puta hoc eſt inhoneſtũ. cum autẽ ex hijs duabꝰ rõibus fiat vna rõ neceſſe eſt ꝙ ſequať cõcluſio. ſed in ſpeculatiuis aĩa ſolũ dicit concluſionẽ in factiuis aut ſtatim operať ea vt ſi opinio vl'is ſit omne dulce oꝫ guſtare. opinio aũt particularis ſit ꝙ demõſtrato aliquo ꝑticulari ſit dulce eſt quod ille q̃ põt guſtare ſtatim guſtet niſi ſit aliquod ꝓhibens ⁊ hoc quidem ſit in ſillogiſmo tꝑati qui nõ hꝫ cõcupiſcẽtiã repugnãtẽ rõni ꝓponẽti ꝙ omne ihoneſtum ẽ vitandũ. ⁊ ſimiliter in ſillogiſmo ⁊ tꝑati cuius rõ eſt cõcupiſcẽtie nõ repugnat ꝓponenti incliat ad hoc ꝙ omne delectabile ſit ſumendũ. Deinde cũ dicit. Qñ quidẽ igiť ⁊c̃. oſtẽdi qualiter accidat in vicinitate. Et pꝛimo oñdit aliquid eſſe in eo ꝓhibens. Secũdo oñdit cãm ibi. Nõ cõtrarie autem ⁊c̃. Tertio oſtẽdit qualiter iſta pꝛohibitio ceſſꝫ ibi. Qualiter ⁊c̃. Circa pꝛimũ cõſiderãdũ eſt quod incõtinente rõ nõ totaliter obijciť a cõcupiſcentia qñ mulier habeat verã ſniãꝫ ſic ergo ita ꝙ ex ꝑte rõis pꝛoponať vna vl'is pꝛohibens guſtare dulce inoꝛdinate. puta ſi dicať nullũ dulce eſt guſtans extra hoꝛam. ſed ex parte concupiſcẽtie ponať quod dulce eſſe eſt delectabile ꝙ eſt per ſe queſitũ a concupiſcẽtia ligat rõem nõ aſſumiť ſub vl'i rõe vt dicať hoc eſſe dulce. ⁊ ita ſequiť cõcluſio operatõis. ⁊ ſũt in hoc ſillogiſmo incõtinẽtis quatuoꝛ ꝓpõnes. ſic iã dictũ ẽ. ⁊ ꝙ ħ mõ ſe hẽat qñqꝫ rõnis ꝓceſſus pꝛactice pꝫ ꝑ ħ ꝙ foꝛte iſurgẽte ꝯcupie rõ dic̃ ħ ꝯcupiſcibile eẽ fugiẽdũ ſꝫ vl'eꝫ ſniam vt dictũ ẽ ꝯcupia aũt ducit ad ħ libere ꝓponẽdo ⁊ aſſumẽdo abſqꝫ ꝓhibitõe rõis q̃ ẽ ligata. qꝛ cõcupia qñ ẽ vehemẽs põt mouere q̃libet ꝑticularia aĩe etiã rõem ſi nõ ſit ſollicita ad reſiſtẽdũ ⁊ ſic accidit cõcluſio opatõis vt.ſ aliq̃s agat incõtineť ꝯ.rõeꝫ ⁊ opatõem vl'em.

Deinde cũ dicit. Nõ ꝯrie aũt ⁊c̃. oñdit cãꝫ pꝛedicte repugnãtie ⁊ dicit ꝙ nõ eſt ibi contrarietas ex parte rationis per ſe ſicut accidit ĩ dubitatõ:hꝰ ſed ſolũ per accidẽs inquãtuꝫ.ſ. cõcupiſcẽtia ꝯtrariať vl'i rõi recte. nõ aũt aliq̃ opinio ꝑ ſe cõtrariať recte rõi ſicut quidã dicebãt. ⁊ ex hoc quoddã coꝛrelariũ qð.ſ. beſtie

nō dicūtur ꝯtinētes aut incōtinētes quia nō habēt vl'em opinionē mouentē qui ꝯtrariat̃ cōcupiſcentia ſed mouētur ſolū ex fantaſia ⁊ memoria ſingulariū. Deinde cū dicit. Qualiter autē ſoluit̃ ⁊c̃. oſtēdit quallit̃ ceſſat talis ignorantia. ⁊ dicit quod taliter ceſſat talis ignorātia cū ſoluat̃ ignomia quaꝫ incōtinens hēt circa particulare. ⁊ rurſus cedit ad rectaꝫ ſciētiā. eadē rō eſt quod vinolēto ⁊ dormiēte que quidā paſſiones ſoluūt facta aliqua tranſmutatōe circa corpora ⁊ ſimiliter quia ꝑ paſſiones aīe puta ꝑ cōcupiſcētiā vel irā trāſmutat̃ corpus oꝫ ceſſare hanc trāſmutatōem corporalem ad hoc ꝙ homo redeat ad ſanā veritatē. ⁊ iō hec rō nō eſt ꝓpria hi' ꝯſiderationis ſꝫ magis oꝫ eā audire a phiſiologis .i. naturalibus. Deinde cū dicit. Quia autē vltima ⁊c̃. ſꝫ pmiſſa ſolū hꝫ rōeꝫ ſocratis. ⁊ dicit ꝙ ꝓpoſitio ⁊ opinio vltima. ſ. ſingularis accipit̃ ꝑ ſenſum. ⁊ principatur in actōibus que ſunt circa ſingularia. hi' autē ꝓpoſitōꝫ aut opinionē ille qui eſt in paſſione. vel omnino nō habꝫ habitū vel habet habitū ligatū vt non poſſit ī actu ſcire. ſed hoc modo loquit̃ de hijs ſicut ebri' dixit verba empedoclis. quia ergo iſta ſunt vera ⁊ quia vl'e ꝙ per ſciaꝫ cōprehēditur ⁊ ineſt extremis terminis oꝑabiliū. videt̃ ſequi illud quod ſocrates querebat patet. n. ex predictis ꝙ paſſio nō fit ſolum in particulari neqꝫ vl'is ſcia trahitur a paſſione. ſed ſolū extimatio ſenſibilis que nō eſt tāte dignitatis. Ultimo aūt epilogat tāta dicta eſt de hoc ꝙ ſciēs incontinēter agat vel ille qui non eſt ſciēs vel qūo incontinens ſit ſciens.

v Trū aūt ē aliq̇s incōtinēs ⁊c̃. Poſtq̃ꝫ phus oñdit pricipalit̃ ſciaꝫ pōt aliq̇s parua oꝑa oꝑari ꝑ qō ſciri pōt an cōtinētia ⁊ incōtinētia ſit. hic determinat ꝺ materia ꝯtinētie ⁊ incōtinētie. Et primo oñdit q̃ ſit materia v̇tutis. Scōo cōꝑat ea alijs habitibus q̃ ſunt circa eandē materiā. ibi. Circa eas aūt q̃ ꝑ tactū ⁊c̃. Circa primū duo facit. Prio dicit de quo ē intētio. Scōo manifeſtat ꝓpoſitū. ibi. Qm̃ q̇dē igit̃ ⁊c̃. Eſt aūt ꝯſiderādū ꝙ ꝙ ſupra ſextā dubitatōeꝫ ꝓponens dixit ꝙ ſi continētia ⁊ incontinētia eſſent circa oīa nullus eſſet ſimpl'r incontinēs. ⁊ ideo hāc dubitationē ſoluere intēdēs duo ꝓponit tractāda Quorum primum eſt vtrum aliquis ſit ſimpl'r incontinēs vel omnes dicantur incontinentes ꝑticulariter. Scōm ē ſi aliq̇s ē ſimpl'r incontinēs circa qualē materiā ē. Deinde cū dicit Qm̃ q̇dē igit̃ ⁊c̃. exeq̇t̃ propoſitū. Et pmo ponit materiā generalē vt materiā. ⁊ dic̃ manifeſtū eē ꝙ ꝯtinētes ⁊ incontinētes ꝑſeuerantes ⁊ molles dicūt̃ circa delectationes ⁊ triſtitias. Secūdo ibi. Quia aūt ſūt hec ⁊c̃. inq̇rit ſpālem materiā p̄dictorū. Et pmo oñdit qūo diuerſimode dicat̃ continētia circa diuerſas delectatōes. Secūdo comparat incontinētias diuerſarū delectationū ad inuicē. ibi. Qm̃ aūt eſt minus turpis ⁊c̃. Circa primum duo facit Primo oſtēdit qūo dicat̃ aliquis diuerſificādum continens vel incontinēs ſm̃ dr̃iam humanarū delcātionū ad beſtiales. ibi. Quia āt ſūt q̇dā ⁊c̃. Circa primū duo facit. Primo oñdit ꝓpoſitū. Secūdo manifeſtat quedā q̃ dixerat. ibi. Quia aūt ꝯcupiſcētiaꝝ ⁊c̃. Circa primū duo facit. Primo diſtinguit delectatiōes humanas. Secūdo oñdit qūo circa eas diuerſimode dr̃ q̇s cōtinēs. ibi. Eos q̃dem igit̃ ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ eorū qui faciūt delectationem hōi q̇dā ſūt neceſſaria ad vitā hūanā quedā autē nō ſunt neceſſaria ſed ſm̃ ſe cōſiderata ſunt eligibilia hōi quāuis poſſit in eis eſſe ſuperhabūdātia ⁊ defect' qō apponit ad dr̃iam virtutū in quib' nō pōt eſſe ſuꝑhūdantia ⁊ defectus. ⁊ dicit neceſſaria eē corporalia quedā puta que pertinent ad cibū vel potū ⁊ venerea ⁊ alia hi' corporalia circa q̃ ſupra poſuim' tꝑantiā ⁊ intꝑantiam ſed eligibilia ſm̃ ſeipſa nō aūt neceſſaria dicit eſſe ſicut victoriam honorē diuitias ⁊ alia hi' bona ⁊ delectabilia. Deinde cū dicit. Eos q̇dē igit̃ ⁊c̃. oſtēdit qūo circa p̄dicta dicat̃ aliq̇s cōtinēs vl' incōtinēs. Et prio qūo cc̃ ñ nccīa. Secūdo qūo cc̃ nccīa. ibi. Eoꝝ aūt q̃ circa corporalet̃ ⁊c̃. dicit ergo primo qō aliq̇ circa p̄dicta bona nō neceſſaria ſuꝑexcellēter ſtudēt p̄ter rectā rōeꝫ q̃ in ipſis ē dicūt̃ ſimpl'r incōtinētes ſed cū aliqua additione puta incōtinētes pecuniarum vel lucri vel honoris aut ire. q. alteri ſint ſimpliciter cōtinētes illi q̇ ſm̃ ſimilitudinē incōtinētes dicūt̃ qō ſignat appoſitio. ſicut cū dr̃ hō q̇ oīa vicit circa hūc q̇dē cōis rōis hoīs parū drt̃ a propria q̃ꝫ appoſitio deſignat. ſed tñ aliquo mō eſt alia. ⁊ inducit ſignū ad hoc qō circa predicta nō dicat̃ aliq̇s ſimpl'r incontinēs qꝛ incōtinētia vituperat̃. ñ ſolū vt peccatū quoddā ꝙ pōt cōtingere. cū etiā aliq̇s pſequit̃ aliquod bonū. ſed inordinate vituperat̃ autē incōtinētia ſicut malitia quedā ꝑ quā. ſ. tenditur in aliquod malū que quidē vel ē malitia ſimpl'r puta cū rō ⁊ appetitus tēdūt ī malum. ⁊ hec eſt vera malitia q̃ opponit̃ veritati vel ē ſm̃ quādā ꝑtē. qꝛ. ſ. appetit' tēdit ī malū nō aūt rō ſicut cōtigit ī incōtinētia ſed null' eorū incōtinentia vituperat̃ vt mal'. ſed ſolū vt peccās qꝛ in bonū tēdit. ſed vltra q̃ꝫ oportꝫ vt nullus eoꝝ eſt incōtinens ſimplicit̃. Deinde cum dicit. Eorū autē q̃ circa corporales ⁊c̃. oſtendit q̃liter dicatur aliquis incōtinēs circa neceſſaria ⁊ dicit quod illi qui male ſe habent circa corporales voluptates circa q̃s eſt tēperantia ⁊ intemperantia. ita quod ex electōe proſequūtur ſuꝑabūdātias delectationū vt effugiat̃ triſtitias. puta famē ⁊ ſitim. ⁊ alia hi' que pertinēt ad guſtū ⁊ tactū qui in

eis eſt perſequūtur ⁊ perfugiūt predicta talis īquātū dicunt̃ incōtinētes nō quidē cum aliqua additōe ſi tamē dicebatur incōtinens ire ſed ſimpliciter ⁊ ad hoc inducit ſignū qꝛ molles qui ſunt ꝓpinqui incōtinentibus dicunt̃ aliqui circa hi' triſtitias. puta quia nō poſſūt pati famē aut ſitim aut aliquid hi'. nō autem circa aliquid aliorū. puta quia nō poſſunt ſuſtinere paupertatē aut aliquid hi'. Deinde cū dicit. Et ꝓpt̃ h̓ ⁊c̃. infert q̇dā correlaria ex dictis. Quorū pmū ē ꝙ ī idē ponit̃ īcōtinēs ⁊ intꝑatus ⁊ continens ⁊ tꝑatus. nō ita ꝙ vnuꝫ eorū ſit alterū. ſed quia ſunt aliqualiter circa eadē. ſ. corꝑales voluptates ⁊ triſtitias. ſꝫ ñ eodē mō ſꝫ tꝑat' ⁊ ītꝑat' cū electione: cōtinēs ⁊ īcōtinēs ſine electōe. Scōꝫ qō ex h̓ ſequit̃ ponit ibi. Propter quod magis ⁊c̃. ⁊ dicit quod ex predictis patet ꝙ magis peccat ⁊ vituperatur intꝑatus eo ꝙ magis peccat perſequendo ſuperfluas delectatōes ⁊ fugiēdo moderatas triſtitias nō qꝛ patiat̃ cōcupiſcētia vel patit̃ querere vel tenuiſſe ⁊ ideo eſt peior quaꝫ hō qui peccat in predictis propter vehementem cōcupiſcentiā qualis eſt incōtinens qui nō ē abſqꝫ cōcupiſcētia qualis eſt iuuenū ⁊ fortis triſtitia circa indigentiā neceſſariorū. Deinde cūꝫ dicit. Quia autem cōcupiſcentiarū ⁊c̃ manifeſtat quod dixerat aſſignans cauſam q̇re circa neceſſaria nō ſimpliciter īcōtinētia. Et prīo oñdit q̇re circa neceſſarioꝝ nō ſit ſimpliciter incōtinentia quare circa ea dicat̃ incontinētie natura cū additōe. ibi. Propter ſimilitudinem autē ⁊c̃. Circa primū tria facit. Primo proponit quales ſint hi' delectatōes nō neceſſarie. Secūdo cōcludit quale ſit ſtudium circa ea. Tertio cōcludit electius ꝙ circa ea nō eſt malitia neqꝫ īncōtinētia ſimpliciter. ibi. Malitia quidem igit̃ ⁊c̃ oſtēdit ergo primo quod quedā concupiſcētie delectationes ſunt eoꝝ ſicut genus ſuū ſunt bona ⁊ laudabilia ſicut enī duo genera delectabilia quedā ſunt ſm̃ naturā eligibilia ad que. ſ. natura inclinat. quedā aūt ſunt cōtraria hijs ſicut ea que ſunt circa delectatōem nature. quedā v̇o ſunt media inter iſta ſicut pꝫ de pecunia ex lucro ⁊ victoria ⁊ honore vñ circa hi' oīa incōtinētia nō vituperant̃ aliqui ex hoc ſolū quia patiūt̃ eoꝝ cōcupiſcentiā ⁊ amorē. ſed ex materia cōcupiſcēdi q̃ eſt ſuꝑhabūdās. Deinde cū dicit. Propter qō quāti ⁊c̃. cōcludit ex p̄miſſis quale ſit ſtudiū hominū circa p̄dicta ⁊ dicit ꝙ illi q̇ p̄ter rōem nihil habēt vel pſequūtur quid eoꝝ que ſūt naturaliter pulchra ⁊ bona nō vituperāt̃. q. mali. puta illi qui ſtudēt circa honorē adhipiſcendū. vel circa curā filiorū vel parentū magis q̃ꝫ oꝫ. hec. n. ſūt bona ⁊ laudātia illi qui circa illa ſtudēt ſicut oꝫ ſi tñ in talibus pōt eſſe quedā ſuperhabūdātia vitioſa ſicut ſi aliqua mulier ꝓpter amorē filiorū ſuperfluū cōtra deū rebellet. puta propter filiorū mortē ſicut legitur de quadā muliere que vocat̃ moles. vel ſiq̇s propter nimium amorē parentū aliquid inſipienter agat ſicut quidam nomine ſathyrus qui noīatus ē philopator. i. amator patris valde videbat̃ deſipere qui propter amorē q̃ꝫ circa patrem habebat. Deinde cū dicit. Malitia quedā igit̃ ⁊c̃. cōcludit ꝙ circa predicta nō eſt malitia ꝓpter hoc. ſ. quod vnūquodqꝫ eoꝝ in ſe cōſideratū eſt naturaliter eligibile. ſed ſola ſuperhabūdantie eoꝝ ſūt praue ⁊ fugiende ⁊ ſemper nec incōtinētia eſt ſil'r circa predicta qꝛ incōtinentia nō ſolū eſt ad fugiendū ſicut peccatum. ſed etiā vituperabile ſicut turpe. ⁊ iō circa delectatōes corporales que ſunt turpes et ſeruiles vt in tertio dictū eſt ꝓprie eſt incontinētia. nec ſicut hi' delectatōes appetendūꝫ homini nō propter neceſſitatē. Deinde cūꝫ dicit. Propter ſimilitudinē autē ⁊c̃. oſtendit quare dicat̃ circa nō neceſſaria incōtinentia cū additōe ⁊ dicit ꝙ hoc accidit ꝓpter ſimilitudinē paſſionis. qꝛ. ſ. ſicut aliquis īmoderate cōcupiſcit voluptates corporales. ita pecunia ⁊ eſt ſimile ſicut cū dicim' aliquē hominē eē malū medicū vel ypocritā. i. repreſentatorē q̇ tñ nō dicitur ſimpliciter malus ſicut igitur in hijs q̇ ſic dicūt mala nō dicim' malitiā ſimpl'r circa vnūquodqꝫ eoꝝ. ſed ſm̃ ꝓportionaleꝫ ſimilitudinem. qꝛ. ſ. ita ſe habet malus medicus ad ea que ſunt medici ſicut malus homo ad ea que ſunt mali. ita etiā in genere cōtinentie ſolam illam dicimus ſimpliciter cōtinentiam ⁊ incōtinētiā que ē circa eadē tꝑantie ⁊ intēperantie. ſed circa irā dicimus incontinentiā ſm̃ ſimilitudinē. ⁊ iō ad min' incōtinētie ire. ſicut incōtinētē honoris ⁊ lucri.

q Ui autē ſunt quedā ⁊c̃. Poſtq̃ꝫ phus oñdit diuerſimode dr̃ aliq̇s cōtinēs ſm̃ diuerſas oꝑatiōes ⁊ delectatiōes hūanas. hic oñdit qō diuerſimode dr̃ aliquis cōtinēs ⁊ incōtinēs circa cōcupīas ⁊ delectatōes humanas ⁊ beſtiales. Et circa hoc duo facit. Prio oñdit diuerſitatē cōcupiſcētiarum ⁊ delectationū hūanaꝝ ⁊ beſtialiū. Scōo oñdit qūo diuerſimode circa eas dicat̃ ꝯtinētia ⁊ incōtinētia. ibi. Quātis q̇dem igit̃ ⁊c̃. Circa primū duo facit. Primo ꝓponit dr̃iam delectationū. Scōo manifeſtat qō dixerat per exempla. ibi. Dico autē beſtiales ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ delectabiliū quedā ſūt delectabilia ſꝫ naturā q̇dā āt nō. ſꝫ naturā q̃ ſūt delcābilia omniū hñti ſenſum. puta dulce ē naturaliter delectabile oīum hñti guſtū. q̇dā vero ſūt naturaliter delectabilia q̇daꝫ differētijs ⁊ aīaliū ⁊ hominū. alij. n. cui ſunt naturaliter delectabilia animalib' cōmedētibus carnes ⁊ aīalib' cōmedentib' fruct'. ſimilit̃ etiam inter hoīes colericos delectabilia ſunt naturaliter frigida

q̄ tꝑant eoꝝ cõplexionē. flegmaticis vero calida. eoꝝ vero qui ſunt delectabilia nõ naturaliter. quedā fiunt ꝓpter orbitates. i. ꝓpter aliquas ſuperuenientes egritudines corporales aut etiā triſticias aīales ex quibus trāſmutatꝛ natura ad aliā diſpõeʒ. q̄dā vō fiūt delectabilia ꝑꝑ malā ↄſuetudinē q̄ fit. q. q̄dā natura. q̄dā vō delectabilia ꝑꝑ vitioſas naturas. puta cū aliq̄ hoīes hn̄t corruptas ⁊ ꝑuerſas cõplexiones corporales. ⁊ ſm hoc ſequitꝛ ꝙ in hijs ſint ꝑuerſiſſime tā apprehēſiones ymaginatõis q̄ȝ affectões ſenſibilis appetitus quidā vires cuʒ ſint organoꝝ corporaliū actꝰ neceſſe ē ꝙ ſint corporali cõplexioni ꝓportionate. ⁊ qꝛ ſm diuerſitatē obiectoꝝ diuerſificātes habitus neceſſe ē ꝙ ſingulis ꝑdictoꝝ delectabiliū rn̄deāt ſil'es hītꝰ. puta ꝙ ſint q̄dā hītꝰ nāles ⁊ q̄dā nõ naturales. Deinde cuʒ dicit. Dico aūt beſtiales ⁊c̄. manifeſtat ꝑ exēpla ſingulas dr̄ias in naturaliū delectabiliū ꝓpter pernitioſam naturam hominū que ſunt quaſi beſtiales quia ꝓpter corruptelā cõplexionis aſſimilantꝛ beſtijs. ſic̄ de quodā hoīe dicebatꝛ qȯ ſcindebat ventres pregnantiū multos pueros in vtero conceptos deuoraret ⁊ ſil'e ſi quis delectetur in talibus quibus dicūt delectari quoſdā ſilueſtres hoīes ī ſiluis. ſ. ſolitarios cõmorantes circa mare ponticū quoꝝ quidam cõmedūt carnes crudes. quidaʒ vero carnes humanas quidam vero ſibi inuicem ad celebrāda cõuiuia ſuos filios accõmodant. ⁊ ſimilia ſunt ea que dicuntur circa phalerim quidā. ſ. crudeliſſimū tyrānū qui in ipſis cruciatibus hominū delectabatꝛ. hijs igitur qui in talibus delectantur ſūt quaſi ſimilis beſtijs. Secūdo ibi. Hij autem propter egritudines. exemplificat de hijs que fiunt delectabilia ⁊ que ſunt contra naturā propter aliquas egritudines. puta propter maniam vel propter furiam aut aliq̄d hꝰ ſicut de quodam legitur ꝙ factꝰ mamanis ſacrificauit matrē ⁊ cõmedit eam occidit cõſeruum. ⁊ comedit epar eius. Tertio ibi. Uel conſuetudine ⁊c̄. exemplificat de hijs que fiūt cõtra naturā delectabilia ex cõſuetudine. ⁊ dicit quod quidem accidunt naturales delectationes propter interiorem egritudinē vl' corruptionem ꝑuenientē ex cõſuetudine. ſicut q̄dam propter cõſuetudinem delectantꝛ euellere ſibi pilos ⁊ corrodere vngues ⁊ comedere carbones ⁊ terrā nec nõ ⁊ vti coitu maſculorum. omnino autē predicta que ſunt cõtra naturam delectabilia poſſunt reduci ad duo q̄bus enim accidit ex natura corporalis cõplexionis quā acceperūt quibus eniʒ accidit ex conſuetudine. puta quia conſuerunt ad hꝰ a pueritia. ⁊ ſimile eſt de hijs qui ī hoc incidūt ex egritudine corporali. nā praua cõſuetudo eſt. q. quedam egritudo aīalis. Deinde cum dicit. Quātis quidē igitꝛ ⁊c̄. oſtendit quid circa delectibilia predicta innaturalia nõ eſt incõtinētia ſimpliciter ſed ſm quid. Et hoc dupliciter. Primo quidē ratione accepta ex conditione eoꝝ qui delectantur. Secundo ratione accepta ex cõditione delectabiliū. ibi. Habere quidē igitur ⁊c̄. Dicit ergo primo quod nullus rõnabiliter dicere hos eſſet ſimpliciter incõtinentes in quibus natura beſtialis ē cā talium delectationū. dictū eſt enim ſupra qȯ beſtias nõ dicimus cõtinentes vel incõtinētes. qꝛ nõ habent vl'em opinionem ſed ſingulariū fantaſiam ⁊ memoriā. hꝰ autē homines qui propter pernitioſam naturā ſunt beſtijs ſimiles habent quidem aliquid vl'is apprehēſionis. ſed valde modicā ꝓpter hoc ꝙ ratio ē in eis oppreſſa ex malitia cõplexionis. ſicut māmie opprimitꝛ in infirmis ꝓpter indiſpoſitionem corporalem. illud aūt ꝙ eſt modicū. q. nihil eſſe videtur. nec ↄuenit eſſe defacili ꝙ modica vis rõnis cõcupiſcētias fortes repellans ⁊ ideo tales non dicuntur incontinentes neq̄ȝ continentes ſimpliciter neq̄ȝ ſed ſolum ſm quid incõtinentes inq̄ātum remanet in eis aliquid de iuditio rõnis ⁊ ponit de mulieribꝰ in quibus vt in pluribus modicū viget ratio propter imperfectõem corporalis nature. ⁊ iȯ vt in pluribus n̄ ducūt affectus ſuos ſm rõeʒ ſed magis ab effectibus ſuis ducuntꝛ propter quod raro inueniuntꝛ mulieres ſapiētes ⁊ fortes. ⁊ ideo non ſimpliciter poſſunt dici continentes vel incõtinentes. ⁊ eadem ratio etiaʒ videtur de hijs qui egrotatiue ſe habent. i. qui hn̄t corruptam diſpoſitionem propter malam conſuetudinem que etiam opprimūt modum rationis ad modū peruerſe nature. Deinde cū dicit. Habere quidē igitꝛ ⁊c̄. oſtendit quod circa naturalia delectabilia nõ eſt ſimpliciter incõtinētie ſed ſm quid ex conditõe ipſarum delectabiliū. Et primo proponit quod intēdit. Scȯo manifeſtat ꝓpoſitū. ibi. Oīs. n. ſupabūdās ⁊c̄. Prīo āt. duo ꝓponit. Quoꝝ primū ē ꝙ habere ſingula horuʒ. i. pati concupias hoꝝ predictoꝝ delectabiliū excedit terminos malitie humane ſicut ⁊ de beſtialitate dictū eſt ſupra. Secūdū ponit ibi. Habentem autē ⁊c̄. Et dicit ꝙ ſi aliquis habeat concupiſcentias ⁊ ſuperet non dicetur ſimpliciter continens ſed ſm ſimilitudinem vel ſi ſuperetur ab eis non dicetur incontinentia ſimpliciter ſed ſm ſimilitudinem ſicut ⁊ ſupra de incontinentia ire dictum eſt. Deinde cuʒ dicit. Omnis. n. ſuperhabundās ⁊c̄. manifeſtat qȯ dixerat. Et primo quantū ad malitiā. Secūdo quātuʒ ad cõtinētia ⁊ incontinētia. ibi. Horū aūt ⁊c̄. Circa primnm conſiderandū qȯ hꝰ exceſſus malitie poteſt eſſe circa vitia omnibꝰ virtutibꝰ cõpoſita ſic̄ circa inſipiētiā q̄ opponitꝛ prudētie circa timiditatē q̄ opponitꝛ fortitudini circa intꝑantiā que opponitur temperātie. ⁊ circa crudelitatem que opponitꝛ māſuetudini. ⁊ circa ſingula eoꝝ q̄ ſunt diſpoſitões beſtiales ꝓpter pernitioſam naturā quedaʒ vero egritudinaels q̄ ſunt propter egritudinē corporaleʒ vel aīalem q̄ eſt ex mala cõſuetudine. ⁊ qꝛ ſupra exempla poſuit circa intꝑantiā ⁊ crudelitatē hic exemplificat primo quidem de timiditate. ibi. Hoc quidem enī ⁊c̄. ⁊ dicit qȯ aliquis eſt naturaliter ſic diſpoſitus vt oīa timeat ēt ſonitū muris. ⁊ talis eſt timidus beſtialiter. quidā vero ꝓpter egritudinē incidit ī talē egritudinē quod timebat muſtelaʒ. Scȯo ibi. Et ſi inſipientiū ⁊c̄. exemplificat circa inſipiētiam. ⁊ dicit qȯ naturaliter ſunt irrationales. nõ qꝛ nihil habeant rõnis ſed valde modicaʒ ⁊ circa ſingularia ⁊ ſenſuales apꝑhēdūt ita ꝙ viuūt ſolum ſm ſenſum. ⁊ tales ſunt. q. ſm naturā beſtialis ꝙ ꝑcipue accidit circa quoſdaʒ barbaros in finibus mūdi habitātes vbi propter intemperiē aeris etiā corpora ſunt male diſpoſitõis ex qua impeditꝛ vſus ī eis. quidem vero efficiūtꝛ irrationalis ꝓpter aliquas egritudines puta epylentia vel māmā ⁊ hij ſunt egritudinaliter inſipientes. Deinde cū dicit. Horū autē ⁊c̄. manifeſtat quod dixerat quātū ad incõtinentiā. Et primo qūo circa ꝑdicta ē quedā ſimilitudo cõtinētie ⁊ incõtinētie ⁊ dicit qȯ cõtingit qñq̄ȝ quod aliquis hõ habeat quoſdā ꝑdictarū paſſionū innaturaliū. ⁊ n̄ ſuperetꝛ ab eis ꝙ eſt ſimile cõtinētie. puta ſi phalaris tyrānus teneat puerū ⁊ cõcupiſcit eū vl' ad vſuʒ comeſtiõis vel ad īcõgruā delectatõeʒ venereā. ⁊ nõ tn̄ eo vtatꝛ. qñq̄ȝ autē contingit quod hõ nõ ſolū habeat hꝰ cõcupiſcētias. ſʒ etiā ab eis ſuperꝛ. ⁊ hoc eſt ſimile incõtinētie. Secūdo ibi. Quēadmodū aūt ⁊c̄. oſtēdit qȯ ī talibus dicendū ſimpl'r cõtinētia. ⁊ dicit ꝙ ſicꝛ malitia q̄ eſt ſuper modū humanū ſimpl'r dr̄ malitia q̄ autē eſt n̄ naturalꝛ hoī dicitꝛ cū additõe malitia beſtialis vel egritudinis. ⁊ nõ malitia ſimpl'r. eodē mõ ⁊ incõtinētia n̄ naturalꝛ dicitꝛ cū additõe puta beſtialis vel egritudinis ſed ſimpl'r incõtinētia dicitꝛ ſola illa q̄ eſt ſm tꝑantiā humanarū. Ultimo auteʒ epylogādo cõcludit manifeſtū eſſe ex predictis qȯ cõtinētia ⁊ incõtinētia ſimpl'r ſolum eſt circa illa que eſt tꝑantia ⁊ intꝑantia circa alia vero eſt quedam ſpecies incontinentie que dicitꝛ methaphorice ⁊ nõ ſimpliciter.

Q Uoniā aūt minus turpis ⁊c̄. Poſtq̄ȝ phus oñdit qūo ē diuerſificādū incõtinētia hic cõꝑat diuerſas incõtinētias adinuicē. ⁊ poſt incõtinētiā cõcupiſcētiaꝝ tactꝰ que eſt incõtinētia ſimpl'r ad cõtinētiaʒ ire q̄ eſt incõtinētia ſm quid. Secūdo cõꝑat incõtinētiā humanā ad incõtinētiā beſtialeʒ vel egritudinalē. ibi. Ipſaꝝ aūt harū ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo ꝓponit qȯ intēdit et dicit cõſiderandū eſſe quod incõtinētia ire ē minus turpis q̄ȝ incõtinētia cõcupiſcentiaruʒ tactꝰ circa quas ē tꝑantia ⁊ intꝑantia. Secūdo. ibi. Uidetꝛ. n. ⁊c̄. ꝓbat ꝓpoſitū q̄tuor rõibꝰ. Circa quarū prima dicit ꝙ ita videtꝛ aliqualiꝛ audire rõem inq̄ātū. ſ. iratus quodā rõnatur quod ꝓpter iniuriā ſibi factā deberet inferre vīdictā. ſed obaudiat. i. imperfecte audit rõeʒ qꝛ nõ curat attendere iudiciū rõnis innuetꝛ ꝙ ira ſicut ⁊ alia opa rõem ſimilia ex naturali inſtinctu. inducit aūt ad manifeſtatõem ꝓpoſiti duo exempla quoꝝ primū eſt de miniſtris qui ſunt valde veloces qui anteq̄ȝ audiant totū ꝙ eis dr̄ diſcurrūt ad exequēdū. ⁊ ſic ſeq̄tꝛ quod peccent in executõe mandati quod nõ perfecte audierūt. aliud exemplū ē de canibꝰ qui ad primū ſonitū pulſātis ad hoſtiū latrāt anteq̄ȝ attēdāt ſi ille qui pulſſat ad hoſtiuʒ ſit aliquis de familiaribꝰ vel amicis. ⁊ ita ē de ira ꝙ audiat quidē in aliquo rõm. ſed ꝓpter naturaleʒ caliditatē ⁊ velocitatē colere cõmouētis ad irā. āteq̄ȝ audiat totū ꝑceptū rõnis mouet ad puniendū qūo hoc fiat oſtēdit ſubdēs manifeſtatꝛ. n. hoī ꝙ ſit ſibi facta īiuria vel contēptus qñq̄ȝ autē ꝑ rõem ſicut qñ hoc verū eſt. qñ autē ꝑ fantaſiā. puta cū hoī ita videtꝛ lʒ nõ ſit verū. hõ autē iratus. q. ſillogiʒat ꝙ iniurianꝫ tem oʒ impugnare. ⁊ determinat modū indebitū ⁊ ſtatim iraſcitꝛ mouens ad vindictam ⁊ anteq̄ȝ determinetur ei a rõne modus vindicte. ſed cõcupiſcētie ſtatiʒ quod denūtiatꝛ ſibi delectabile per rationeʒ vel ſenſum mouet ad fruendam illud delectabile abſq̄ȝ aliquo ſillogiſmo rõnis. ⁊ huiꝰ dr̄e ratio eſt. qꝛ delectabile hʒ rõeʒ finis ꝑ ſe appetibilis. qui eſt ſicut principiū in ſillogiſmatū nocumētū aūt inferendū alteri nõ eſt per ſe appetibile vt finis q̄ habet rõem principij vt ſicut vtile ad finē qȯ habet rõem cõcluſionis in agibilibus. ⁊ iȯ cõcupiſcētia nõ mouet ſillogiʒās. ſed ira mouet ſillogiʒans. ſed tamē eſt ꝙ ira aliqua cõſequitꝛ rõem nõ autem cõcupiſcentia que ſequitꝛ ſolū impedimentū propriuʒ. per hoc autē eſt adeo turpe in rebus humanis ꝙ eſt preter rõem ſic igitur patet ꝙ incontinens concupiſcentie eſt turpior q̄ȝ incontinens ire quia aliqualiter vincitur a ratione nõ autē incõtinens cõcupiſcentie. Secūdo ibi. Adhuc naturalibus ⁊c̄. Dicit quod ſi aliquis peccat circa ea q̄ naturaliter appetit magis meretur veniaʒ ⁊ hꝰ eſt qꝛ cõcupiſcentijs cõibus vt puta cibi ⁊ potus magis datur venia. quia ſūt naturales tamen ſi accipiātur inquantum ſunt cõmunes nam cõcupiſcentia cibi eſt cõis ⁊ naturalis n̄ autem cõcupiſcentia cibi preparati. ira auteʒ naturalior ē ⁊ difficilius ei reſiſtitur q̄ȝ cõcupiſcentijs non quibus cõmunibus q̄ ſūt neceſſarie ⁊ naturales circa quas nõ multū ſʒ illis cõcupiſcētijs q̄bus quedē ſupflua cõcupiſcūtꝛ q̄ n̄ ſūt neceſſarie circa q̄s. ē ī tertio tꝑantiam

⁊ intpantiá eſt quidá.n.naturale bõ ut ſit aïa
mãſuetũ ſ; cõem nãʒ ſpẽi incꝑtũ ẽ aïal ſociale
oẽ.n.animal gregale ẽ naturaliter tale ſm na
turã alicuius indiuidui q̃ in corporis cõplexi⸗
one cõſiſtit.qñqʒ conſequiẗ magna pronitas
ad irã ꝑpter caliditatẽ ⁊ ſiccitatem humorũʒ
facile inflãmaẗ cõcupiſcẽtie autẽ ſuperfluorũ
puta cibi delicati magis ſequiẗ imaginatõeʒ
⁊ eſt paſſio aïalis magis naturalẽ cõplexionẽ
ſapiens.vñ pronitas ad iram defacili ꝑpaga
tur a patre in filiũ.q.cõſequẽs naturalẽ cõple
xionẽ.vñ patet in exemplo qõ ſubdit. quidaʒ
n.patrem percutiẽs reprehẽſus rñdit ꝙ iſte.i.
pater ſuus percuſſerat etiã patrẽ ſuũ.⁊ ille eti
am percuſſerat ſuperiorẽ patreʒ. etiaʒ oſtenſo
filio ſuo dixit ⁊ iſte ẽt qñ veniẽt ad virileʒ eta
tem me percutiet hoc eſt.n. connaturale ge⸗
neri noſtro.ponit etiã aliud exemplũ de eo q̃
cũ traheret a filio ſuo dixit quod q̃eſceret qñ
perueneri t ad hoſtiũ.qꝛ ipſe vſqʒ ad illũ locũʒ
traxerat patrẽ ſuũ.ſic ergo ꝙ ira naturalior ẽ
minus turpis q̃ʒ incõtinẽs ire.Secũdã rõneʒ
põit ibi. Adhuc ẽt iiuſtiores ⁊c̃.⁊ diẗ qõ illi q̃
inſidijs peccãt ſunt iniuſtiores. qꝛ cũ hoc qõ
ledũt ẽt decipiũt . iracũdus autẽ nõ agit tãq̃ʒ
inſidiator. ſed maxime vult inferre vindictaʒ
nõ.n.eſſet cootentus. niſi ille qui ab eo lediẗ
ſciret ſe propterea eſſe leſum qꝛ eum oſtende
ret.neqʒ ira etiã inſurgit latenter ⁊ inſidioſe
ſed cũ quodam impetu. ſed cõcupiſcẽtia dele
ctabiliũ inſurgit latenter ⁊.q.inſidioſe.q.n.de
lectabile per ſe natum eſt mouere appetitum
ſtatim cũ apprehenſum fuerit trahit ad ſe ap⸗
petitum vbi rõ fuerit diligens ad prohibendũ
vñ quidã de uenere loquẽtes doloſe cyprige⸗
na ven⁹ fuit regina cipri. vñ diciẗ cyprigena
q.i cypro genita.⁊ attrahũt aliquid.q. doloſe
⁊ eius corrigiã dicunẗ eſſe variã per quem in⸗
telligiẗ cõcupiſcẽtia que mentes ligat.⁊ diciẗ
eſſe varia. qꝛ tendit in aliquid quod apparet
bonũ inquãtũ eſt delectabile.⁊ tñ eſt ſimplici
ter malũ ⁊ homer⁹ dicit qõ deceptio veneris
eſt furata intellectũ ſpiſſe.i.multũ ſapientes ⁊
ligat iudiciũ rõnis ⁊ in eis ſingulari vñ hec ĩ
cõtinẽtia que eſt circa cõcupiſcẽtia eſt ĩiuſti⸗
or ⁊ turpior q̃ʒ q̃ eſt circa iram.⁊ ſi hoc ẽ verũ
ſequiẗ ꝙ ſit ſimpliciter incõtinẽtia que ẽ circa
cõcupiſcẽtias vt ſupra dictum .⁊ quod ſit ali⸗
qualiter malitia inquãtũ ẽ inſidioſa. nõ quia
ex rõe agat.ſed quia latenter ſubintrat.Quar⸗
tam rõem ponit ibi. Ad hoc nullus ⁊c̃. dicit
ꝙ nullus cũ triſtitia agens iniuriatur oſtẽſuʒ
eſt ſupra in quinto quod ille qui inuoluntarie
aliquid facit per ſe loquendo nõ facit iniuſtũ
niſi per accidẽs inquãtũ accidit id quod agit
eſſe ĩiuſtũ.quod autẽ cũ triſtitia facim⁹ inuo⸗
lũtarie facere videmur omnis autẽ qui ſtatiʒ
per irã facit hoc triſtat⁹ nõ quia triſteẗ de vin
dicta quã infert.ſ; magis de ea gaudet triſtaẗ

lautem de iniuria ſibi illata.⁊ ex hoc mouetur
ad iram .⁊ ſic nõ eſt ſimpliciter inuoluntari⁹
ꝙ nullo modo ei imputareẗ ꝙ facit ſed habet
volũtariũ mixtum cũ inuolũtario etiaʒ ei mi⸗
nus imputaẗ ꝙ facit inquantũ prouocat⁹ fa⸗
cit ille autẽ qui iniuriatur.q.pars eſt iuſtũ fa⸗
ciens operatur volũtarius ⁊ cum dilectione
ſi ergo illa videntur eſſe iniuſtiora cõtra q̃ in⸗
iuſte maxime iraſcimur.ſequiẗ ꝙ incõtinẽtia
que eſt propter cõcupiſcẽtiam ſit iniuſtior. qꝛ
contra eaʒ iuſtius iraſcimur vtpote cõtra ma
le agentem totaliter volũtarie ⁊ cum delecta⸗
tione.in ira autem nõ eſt prima iniuria.ſ; ma
gis in eo qui ad iram prouocauit. vñ minus
iuſte iraſcimur ſupra iratum qui prouocatus
cõtra triſtitiam peccat.⁊ ſic minus eſt iniuſt⁹
ſic ergo epilogando cõcludit manifeſtum eſſe
ꝙ ꝯtinẽtia ſimpliciter eſt circa cõcupiſcẽtias
⁊ delectationes. Deinde cum dicit. Ipſarũ
autem harũ ⁊c̃.cõparat incõtinẽtiã humanaʒ
incõtinẽtie beſtiali.Et circa h̃ tria facit. Pri⸗
mo reſumit dr̃iam cõcupiſcentiarũ ⁊ delecta
tionũ.Secundo oſtendit circa quas harũ ſit
temperãtia ⁊ intẽperantia ⁊ per cõſequẽs cõ
tinentia ⁊ incõtinẽtia.ibi. Harũ autem circa
perſonas ⁊c̃.Tertio cõparat humanã malitiã
vel incõtinentiã beſtiali.ibi. Minus autẽʒ be
ſtialitas ⁊c̃.Dicit ergo primo ꝙ cõtinentia et
incontinentia ſunt circa delectatiões corpo⸗
rales oportet aſſumere earũ differentias.ſunt
enim quedam earũ vt prius dictum eſt huma
ne ⁊ naturales.⁊ quãtuʒ ad genus qõ cõſide⸗
raẗ ſm ea que appetũẗ.⁊ quantũ ad magnitu
dinẽ que attendiẗ ſm modũ appetendi vl̃ in
tenſum vel remiſſum.alie vero nõ ſunt natu⸗
rales ſed beſtiales propter vitioſam naturam
vel aduenerit propter orbitates ⁊ egritudineſ
inter quas cõputantur etiã praue cõſuetudi⸗
nes. Deinde cum dicit. Harum autem ⁊c̃.
circa quas harum cõcupiſcẽtiarũ ſit temperã
tia.⁊ dicit quod temperantia ⁊ intemperãtia
eſt ſolũ circa cõcupiſcentias.ſ.humanas ⁊ na
turales.⁊ inde eſt quod beſtias nõ dicim⁹ ꝓ⸗
prie loquẽdo neqʒ tꝑatas neqʒ intꝑatas ſ; for
te metaphorice loquẽdo vno aïali ꝑ cõparati
onẽ ad aliud prout.ſ.vnũ genus aïaliũ differt
ab alio ĩ cõtumeliã hoc ꝙ vnũ eſt magis cõtu
melioſum.i.turpe ⁊ inmũdanã hñs vitã quaʒ
aliud ſicut porcus . dicimus ⁊ linamoria .ſ.
ſtulticia in hoc.ſ.quod vnum eſt ſtultius ſicut
aſin⁹ equo ⁊ in hoc quod vn⁹ ẽ vorax omib⁹
ſicut lup⁹.vñ ꝑ cõꝑatõem hoꝝ aïaliũ que ſuꝑ⸗
fluũt in talibus alia genera aïaliũ diciẗ ſm ſi
militudinẽ tꝑata vel prudẽtia. nõ auteʒ ꝓprie
qꝛ nullus eorũ habet electõem neqʒ põt ratio
nari ſed ẽ ſeꝑatũ a natura rõnali.ſicut etiam
omnes ĩſani amiſerũt vſũ rõis dictũ eſt auteʒ
ẽ.ꝙ tꝑatus ⁊ intꝑãtus ñ eſt in beſtijs neqʒ in
beſtialib⁹ hõib⁹ neqʒ ẽt c̃c̃ beſtiales ꝯcupias

Deinde cũ dicit Minus aũt beſtialitas.com⸗
parat beſtialẽ maliciã vel incontinentiã huma⸗
ne:⁊ dicit ꝙ beſtialitas minus h; de rõne mali
cie ſi conſidereẗ conditio beſtie vel hoĩs beſtia
lis ſed beſtialitas eſt terribilior qõ facit maiora
mala ⁊ ꝙ minus habeat de malicia beſtialitas
ꝓbat ꝑ hoc ꝙ in beſtia id qõ eſt optimũ.ſ. intel
lectus nõ remanet ſicut corruptũ ⁊ prauatũ ꝓut
remanet in hoĩe malo ſed totaliter ita corruptũ
eſt ꝙ nullus habet de illo.vñ ſiſis eſt beſtia hoĩ
malo compare.vtrũ ſit peius ſicut compare in⸗
aïatũ aïato. inaïata quideʒ pñt plus ledere.ſicut
cũ ignis vrit aut lapis conterit ſed plus recedit
a rõne culpe.ſemꝑ enĩ prauitas eius qua nõ ha
beẗ principiũ actionũ innocẽtior qꝛ minus põt
imputari aliquid ad culpã que ꝑpter hoc hoĩ i⸗
putaẗ.qꝛ h; principiũ ꝑ qõ eſt dñs ſuoꝝ actuuʒ.
qõ quidẽ principiũ eſt intellectus qui in beſtijs
nõ eſt.ſicut g̃ compaẗ beſtia ad hoĩem. ita com
paraẗ iniuſticia ad hoĩem iniuſtum.nã habitus
iniuſticie ſm ꝓpriam naturã h; inclinationẽ ad
malũ ſ; hi⁹ iniuſtus h; ſua poteſtate in bonũ vl̃
malũ inclinari eſt enĩ quodã modo vnũquodqʒ
peius.ſ.iniuſt⁹ hõ q̃ʒ iiuſticia.⁊ homo malus q̃ʒ
beſtia.qꝛ vnus homo malus decies millecies p̃t
plurima facere q̃ʒ beſtia ꝑpter rõneʒ quã h; ad
excogitatũ ad diuerſa mala. ſic g̃ ſicut beſtia mi
nus h; de culpa q̃ʒ homo malus.ſed ẽ terribilior
ita etiam beſtialis malicia ſeu etiam continentia
terribilior quidem eſt ſed minoris culpe.⁊ inno
centior q̃ʒ incontinentia ſeu malicia humana .
vnde ſi aliqui amentes vel naturaliter beſtiales
peccent minus puniunẗ .

Irca eas ãt qui ꝑ ⁊c̃. Poſtq̃ʒ ph̃us oñ⸗
c dit quid ſit materia circa quã eſt conti⸗
nentia ⁊ incontinẽtia ſimpl̃r dicta. hic
compaẗ ea ad alia que cõicant eis in materia. ⁊
circa hoc duo facit. Primo oñdit differentiam
incontinentis ⁊ cõtinẽtis ad ꝑſeueratiuũ ⁊ mol
lem ⁊ temꝑatũ ⁊ intemꝑatũ in quo ſoluiẗ que
ꝓponebaẗ contra quartũ ꝓbabile.Secũdo oñ⸗
dit quid ſit peior vtrũ incontinẽs vel intemꝑat⁹
ꝑ quod ſoluiẗ quinta dubitatio que proponeba
tur circa primũ probabile ⁊ hoc eſt.Eſt aũt intẽ
peratus ⁊c̃.Circa primũ duo facit. Primo oñdit
differentiã incontinẽtie ad alia. Scdo diſting⸗
uit diuerſas incontinẽtie ſpẽs.ibi. Incontinẽtie
aũt ⁊c̃.Circa primũ duo facit. Primo diſtiguit
continenẽtias ⁊ incontinentias a temꝑantia a
ꝑſeuerãtia mollicie.Scdo compaṫ ea ſ; bonita⸗
tem ⁊ maliciã.ibi. Maliciã.ibi Dũm aũt neqʒ
videbiẗ.Circa ꝑmũ duo facit. Primo diſtiguit
ꝯtinentiã ⁊ incontinẽtiã a ꝑſeuerantia ⁊ molli⸗
cie.Scdo diſtinguit vtraqʒ a temꝑantia ⁊ intẽ⸗
perantia.ibi. Quia aũt quidẽ. Circa primũ duo
facit. Primo ponit contrariã ſm dr̃iam.ibi. Ho
rum aũt hoc quidã ⁊c̃. Circa primuʒ diſtinguit
duaſ continentias.quaꝝ prima ẽ ſm materiã in
qua etiã cũ temꝑantia cõicant.ſũt enĩ circa de⸗

lectationes ⁊ triſticias ⁊ cõcupiſcẽtias ⁊ fugas
que ꝑtinent ad guſtũ circa quas etiã ẽ temꝑan⸗
tia ⁊ intemꝑantia.vt.ſ.determinatũ ẽ in tertio.
Secũdo cõuenientia ẽ quantũ ad modũ ſe ha⸗
bendi circa paſſiones.cõtingit enĩ quoſdam ſic
ſe habere circa p̃dictas paſſiones vt vincaẗ a ta
libus paſſionibus quibus nulli ſũt meliores.i.for
tiores.q.dicat quas iuſti vicũt.contingit etiã ꝙ
aliqui ſuꝑent tales paſſiones quib⁹ iuſti ſũt mi⸗
nores.i.debiliores.q.d.a quib⁹ iuſti ſuꝑanẗ.
Deinde cũ dicit. Hoꝝ aũt ⁊c̃. ponit dr̃iam ⁊ di⸗
cit ꝙ hoꝝ qui ſuꝑant ⁊ ſuꝑanẗ circa delectatio
nes ⁊ triſticias p̃dictas.circa delectationes qui
dem.ſ. ſuꝑatus a delectationib⁹ tactus a quib⁹
iuſti ſuꝑanẗ eſt incontinens. ſed circa triſticias
cõtrarias hic.ſ.ſuꝑatus ab alijs quas iuſti ſuꝑe⸗
perant dr̃ mollis.hic aũt.ſ. ſuꝑans eas a quibus
ſuꝑanẗ diciẗ ꝑſeuerans. ⁊ qꝛ diuerſi ſũt gradus
delectationũ ⁊ triſticiaꝝ ⁊ hoꝝ que eis ſuꝑant
⁊ ab eis ſuꝑanẗ.manifeſtũ eſt ꝙ p̃dicti habitus
poſſunt eſſe inter plura medij. ſed tñ illi qui ſo⸗
nant in maluʒ magis declinant ad deteriores.
magis enim dicunẗ incontinẽtes vel molles q̃
a minorib⁹ delectationibus in delitijs vincunẗ
ſicut ⁊ boni habitus magis intelligant ad melio
res.magis enim dicunẗ continẽtes ⁊ ꝑſeueran
tes qui maiores delectationes ⁊ triſticias ſuꝑe⸗
rant.põt etiã intelligi ꝙ hoĩes inclinẽtur ad de⸗
teriores habitus.ſ.ad incontinentiã ⁊ mollicieẽ.
Deide cũ dicit. Quia ãt. oñdit dr̃iaʒ p̃dictoꝝ
ad temꝑantiã ⁊ intemꝑantiã.⁊ dicit ꝙ delecta
tionũ guſtus ⁊ tactus que neceſſarie ſunt ſicut
cibi ⁊ potus.quedã nõ neceſſarie. ſicut diuerſo
rũ condimentoꝝ. ⁊ ille que neceſſarie ſunt vſqʒ
ad aliquẽ ẗminũ neceſſe ẽ enĩ aliqua mẽſura ci⸗
bi ⁊ potus hoĩ neceſſarij.ſ; ſuꝑabundãtie nõ ſũt
neceſſarie.neqʒ ẽt defectus.⁊ ſe habet circa con
cupiſcentias ⁊ triſticias.ille g̃ intemꝑatus dici⸗
tur qui ꝑſequiẗ ex oppoſito ſuperhabundantias
delectationũ p̃dictoꝝ vel etiã ſi nõ querat ſuꝑ⸗
habũdantia cupiẽdo eas vel etiã querat eas ex
electione propter ipſas.⁊ nõ propter aliq̃d aliõ
ñ enĩ h; eas.q.finẽ.⁊ qꝛ ei ĩmobiliter homo in⸗
heret qõ propter ſe ex oppoſito querit neceſſe ẽ
ꝙ intemꝑatus nõ peniteat de electionib⁹ quas
queſiuit.⁊ iõ ñ põt ſanari a ſuo vicio a quo nul⸗
lus ſanaẗ.niſi ꝑ diſplicentiã qꝛ virtus ⁊ viciũ in
volũtate ẽ. ⁊ ſicut intemꝑatus ſuꝑhabundat in
querẽdo delectationes.ita inſenſibilis que rei ẽ
oppoſiti deficit ibi.hi⁹ vt in tertio dictũ eſt.ille
aũt qui medio modo ſe h; circa hi⁹ ẽ temꝑatus
⁊ ſicut intemꝑatus querit ex electione corpora
li delectationes rei fugiũt corporales triſticias
ñ ꝑpter qõ vincanẗ ab eis ſed propẗ electionẽ.
ſed eoꝝ qui nõ ex electione peccant.hic quidem
ſ.incontinẽtes ducitur ex vi dilectõis. hic aũt.ſ.
mollis duciẗ ex errore triſticie que ſequiẗ a cõ⸗
cupiſcentia quantũ.ſ.priuaẗ aliquis re cõcupi⸗
ta.vñ p; ꝙ differũt ab inuicẽ incontinẽs ⁊ mol

lis ⁊ intēperatus. eſt hic aduertendū ꝙ .ſ. phs determinās materiā cōtinentie ⁊ incōtinentie ⁊ ne errorū ſubriperet ex incidenti tetigit differentiam intēperati ⁊ incontinētis quā hic ex principali intentione ꝓſequitur. Deinde cū dicit. Omnino aūt ⁊c. compat ꝑdicta ſm bonitatē ⁊ maliciā: ⁊ primo compat incontinentē ⁊ mollē intemperato. Scdo icōtinētē molli. ibi. Opponit autē ⁊c. Dicit ergo primo ꝙ omnino videt eſſe deterior ſi quis opatur aliquid turpe oīno cōcupiſcens vel quiete. i. remiſſe concupiſcens quā ſi vehementer concupiſcens turpe operetur. ſicut etiam deterior eſt ſi quis nō iratus pcutit ꝗ̃ ſi iratus pcutiat. quid enī faceret paſſione ſubueniēte qui abſq̄ paſſione peccat. ⁊ iā eſt ꝙ intemperatus qui nō vincitur paſſione. ſed ex electione ē deterior incontinēte qui concupiſcentia vincit. ⁊ ſilr horū duorum vnū magis ptinet ad ſpeciem molliciei. ſ. vinci paſſione. ſ. fuga triſticie. aliud autē pertinet ad intemperatum. ſ. ex electione peccare. vnde etiā deterior eſt intemperatus ꝗ̃ mollis. Deinde cum dicit. Oppoſita autem ⁊c. compat mollem incontinēti ⁊ pſeuerantē cōtinēti. Et circa hoc duo facit. Primo oſtendit quis eorū ſit melior. Secūdo manifeſtat quandā continentiā .ſ. poſitam ibi. Deficiens autē ⁊c. Tertio excludit quēdam errorē. ibi. videt autem luſiuus ⁊c. Dicit ergo primo incontinenti opponitur continens. ⁊ molli opponit pſeueratiuus. pſeuerare autē dicitur aliquis ex eo ꝙ tenet ſe aliquis contra impellens. ſed continentia dicit ex eo qd̄ eſt ſuperare illud. n. qd̄ tenemus ī noſtra poteſtate habemus. ⁊ hoc neceſſarium eſt. quia electiones ſūt reffrenande vel cohibende circa triſticias autē eſt ſtandū. vnde pſeuerans ad continentē comparat ſicut nō vinci ad id quod eſt vincere ꝙ eſt manifeſte melius. vnde melior eſt cōtinentia ꝗ̃ pſeuerantia. mollicies autem videt peior ꝗ̃ incontinentia. quia vtraq̄ conſiſtit in hoc qd̄ eſt vinci. ſed incontinens vincit a fortiori paſſione.

Deinde cum dicit. Deficiens autē ⁊c. manifeſtat continentiā quandā quā ſupra tetigit inter mollē ⁊ incontinentē. q. ſ. vincunt a paſſionibus quas multi ſuperant. ⁊ dicit ꝙ ille dicitur mollis ⁊ delicatus qui deficit in his contra qui iuſti etiam contratendunt reſiſtendo. ⁊ vincendo mollis ⁊ delicatus qui etiam idem ponūtur. delicia enim eſt quedā ſpecies molliciei. mollicies enī refigit inordinate oēm triſticiam. ſed delitia proprie refigit triſticiam laboris. ille enī qui trahit veſtimentum ſuum ꝑ lutum vt nō laboret ſe ſub cingendo quod pertinet ad delicatum vincitur ſm illam triſticiam quam reputat. ſibi ſi leuaret veſtimenta ⁊ licet incitet laborantem ī hoc ꝙ veſtimenta trahit. ⁊ per hoc vicitur non enī multum habet ſimilitudinem cum miſeria inquantum fugiens laborem iuſtum laborem. ⁊ ſicut dictum eſt de mollicie. Ita etiam ſe habet circa continentiam ⁊ incontinentiam. nō enim eſt admirabile ſi quis vicitur a fortioribus ⁊ ſuperexcellentibus delectationibus ⁊ triſticijs vt ꝓpter hoc dici debeat incontinens vel mollis. ſ; magis ei condonatur ſi tamen nitatur reſiſtere ⁊ nō ſtatim tedet. ⁊ ponit exemplum de philothethe de quo Theodoctus poeta narrat ꝙ ꝑcuſſus a vipera grauem dolorem paſſus nitebatur continere planatim. ſed nō potuit. ⁊ ſimile ē de quadam muliere que vocabatur Molopes percuſſa a quodam noīe Tartino ⁊ ſicut etiam accidit vel qui tentant ſe continere a riſu ⁊ tamē ſuperuincūtur ⁊ repēte effudūt. ſicut accidit zenophanto. ſed cū dicitur aliquis incontinēs ⁊ mollis ſi quis vincitur a talibus triſticijs ⁊ delectationibus contra quas multi poſſūt. ſed tamen hic nō poſſunt reſiſtere hiꝰ paſſionibus nō tā propter naturam generis ex qua poſſet ei eſſe graue quod alijs eſt leue: ſed propter egritudinē animi que prouenit ex mala conſuetudine ſicut mollicies propter naturam generis inuenitur ī regibus ſitarum qui delicate nutriti nō poſſunt labores ⁊ triſticias ferre. ⁊ ſicut etiam femine ꝑ comparationem. ad maſculos ꝓpter infirmitatē nature. Deinde cum dicit: Videtur autem ⁊ luſiuus ⁊c. excludit quendam errorem. poſſet. n. alicui videri ꝙ luſiuus. i. qui minus amat ludere ſit intemperatus quia in ludo eſt quedā delectatio ſed impedit ꝙ magis eſt mollis. ludus enim eſt quedam quies ⁊ remiſſio animi quam ſuperhabundanter querit luſiuus. vnde continet ſub molli cuius eſt fugere difficultates ⁊ labores.

Deinde cum dicit. Incontinentie autem ⁊c. diſtinguit ſpecies incontinētie. Et circa hoc tria facit. Primo ponit diuiſionem: ⁊ dicit ꝙ incōtinentia diuiditur in duo. quorū vnum eſt preuolatio ⁊ aliud debilitas. Tertio ibi. Hi quidem enim ⁊c. exponit membra diuiſionis. ⁊ dicit ꝙ quidam incontinentes ſunt qui ſuperueniente concupiſcentia conſiliantur quidem: ſed nō ꝑmanent in his que cōſiliati ſunt propter paſſionem a qua vincūtur. ⁊ talis incontinentia dicit debilitas. quidam vero ducūt a paſſione propter hoc ꝙ nō conſiliantur ſed ſtatim concupiſcentia ſuperueniente eam ſequuntur. ⁊ hec incontinētia dicitur preuolatio, propter ſui velocitatem qua anticipat conſiliū ſed an conſiliarentur nō ducentur a paſſione. ducit enim quidam que prius titillant ſeipſos. poſtea non mouentur cum ab alijs titillantur. ſic ⁊ illi qui preſentiūt motum concupiſcentie. ⁊ preſciūt quid eſt illud in quod concupiſcentia inclinat. ⁊ precitantes. i. prouocantes ſeipſos ⁊ rōnationem ſuam ad reſiſtendum concupiſcentie ex hoc cōſequunt ꝙ nō mutantur a paſſione neq̄ delectationis a qua vincit incontinens. neq̄ triſticie a qua vincitur mollis. Tertio ibi. Maxime aūt ⁊ amici ⁊c. oſtendit quibus competat hec ſecūda ſpecies incontinentie que dicit preuolatio. ⁊ dicit ꝙ maxime ſūt incontinentes incontinentiam que refrenatur conſilio que dicta eſt preuolatio acuti. i. colerici ⁊ melancolici. neutri. n. expectant rōnem reconſiliantem. ſed ſequunt primam fantaſiam concupiſcibilis. colerici quidem propter velocitatem colere. ⁊ melancolici autem propter vehementiā motus melancolie accenſe. cuius impetum nō de facili poteſt homo ferre. nam ⁊ terra accenſa vehementius ardet. econtrario autem eſt intelligendū ꝙ ſanguinei ⁊ flegmatici habent incontinentiam debilitatis ꝓpter humiditatem complexionis que nō eſt fortis ad reſiſtendum impreſſioni.

Et autem intemperatus quidē ⁊c. Poſtꝗ̃ phs oſtendit differentiā incōtinētis ad intemperatū. hic oſtendit quis eorū ſit peior per quod ſoluitur dubitatio .ſ. quinto libro ꝓpoſita circa primā ꝓbabilem dixit autē hoc contra Ariſtotelem. ſed breuiter ex incidenti tangendo hic autem ꝑfectius hoc eſſe peiorē incontinentie. Secūdo oſtendit ſimilitudinem inter eos. ibi: Quoniam quidem igitur ⁊c. Circa primum duo facit. Primo compat incontinentem intemperato. Secūdo compat duas ſpecies incontinentie ad inuicem. ibi. Ipſorum autem ⁊c. Circa primū ponit duas rōnes per quas oñditur intemperatus peior incontinēte. Circa quarum primam dicit ꝙ ſicut ſupra dictum eſt intēperatus non eſt penitiuus. quia peccat ex electione in qua permanet eo ꝙ elegit delectationes corporales tanꝗ̃ finem. omnis autem incontinens de facili penitet ceſſante paſſione a qua vincebat. vnde patet ꝙ ſicut ſupra dictum eſt intemperatus eſt inſanabilis. hic autē. ſ. incōtinens eſt ſanabilis ⁊ ſic ꝑ interemptionem ſoluitur dubitatio ſupra poſita que procedebat ex hoc ꝙ incontinens ſit ſanabilior intemperato. q2 nō intemperatus eſt ſanabilior poteſt concludi ꝙ ſit ſicut ⁊ morbus corporalis qui eſt incurabilis deterior eſt. Secundā rōnem ponit ibi. Aſſumatur autem ⁊c. ⁊ dicit ꝙ malicia. ſ. intemperantia aſſimilatur illis egritudinibus que nō cōmune hominū inuadunt ſicut epylentie. ⁊ hoc ideo q2 intemperantia ⁊ quelibet malicia eſt continua. habet enim habitum ꝑmanentē per quem elegit mala. ſed incontinentia non eſt continua. quia mouetur ad peccandum incontinens ſolum ꝓpter paſſionem que cito tranſit. ⁊ ſic incontinentia eſt quaſi quedam malicia non continua continuum autem malum eſt peius non continuo. ergo intemperantia peior eſt ꝗ̃ incontinētia. Tertiam rationem ponit ibi. Et oīno autem ⁊c. ⁊ dicit ꝙ alterū genus eſt īcontinentie ⁊ malicie ſub qua intemperantia continetur. malicia enī latet ei cui ineſt qui eſt deceptus vt eſtimet bonum illud quod facit. ſed incontinentia nō latet cum ſibi ineſt. ſcit enim ꝑ rationem malū eſſe id in quod a paſſione ducitur malum autē latens eſt piculoſiꝰ malo nō latēte. ergo itēperantia eſt peior incontinentia. Deinde cū dicit. Ipſorum autem ⁊c. compat ſpecies incontinentie ad inuicem. ⁊ dicit ꝙ inter incōtinentes. meliores. i. minus mali ſunt exceſſiui. i. preuolantes ꝗ̃ debiles qui habēt quidem rationem conſiliantem. ſed nō ꝑmanent in ea. Duplici autē ratōe ſunt peiores debibiles. Primo quidē quia vincantur a minori paſſione. nam preuolantes vincuntur a paſſione excidente. vel ſm velocitatem vel ſm vehementiam ⁊ ſm hanc rōnem ſupra ꝓbauit ꝙ intemperatus eſt peior incontinente q̄ poteſt eſſe quarta ratio adiūcta tribus predictis Secunda rō ꝙ debiles nō ſunt impreconſilianti ſicut alij. i. preuolantes. ⁊ hec ratio ſupra inducebatur de incontinente ⁊ intemperato. q. incontinens eſſet preconſiliatus. nō autem intemperatus ⁊ hoc eſt falſum. quia intemperatus reconſiliatus peccat enī ex electione. ⁊ ideo videtur hoc hic inducere ad oſtendendum ꝙ ibi locum nō habet. Ponit autem quoddam exemplum dicens ꝙ incontinens debilis eſt ſimilis illis qui velociter. i. de facili inebriant ⁊ a pauco vino ⁊ multi minori ꝗ̃ multi ⁊ ſicut iſti peius ſunt diſpoſiti ſm corpus ita debiles qui a minori paſſione vincantur ſūt peiores ſm animam. Deinde cum dicit. Quoniam quidem igit ⁊c. oſtendit conueniētiam incontinentis ad intemperatū ad duo. Primum quidem quantū ad hoc. ſ. incontinentis ⁊ ſi nō ſit malicia ſimpliciter tamē eſt malicia ſm quid ſicut dictum eſt ꝙ eſt quaſi malicia nō continua. ⁊ ꝙ nō malicia ſimpliciter. patet quia incontinētia peccat preter electionem malicia autem cum electione. Horū conuenientiam ponit. ibi. Inſuper ⁊c. ⁊ dicit ꝙ incontinentia ⁊ malicia habēt ſimitudinem in actione ſicut quidam medokes. i. ſenior populi qui dixit ad mileſios reprehēdēs eos. milleſei nō ſunt ſtulti: ſed operantur ſimilia opera operibus ſtultorum. Similiter ēt incontinentes non ſunt mali vel iniuſti vel intemperati. ſ; faciūt opera iniuſta ⁊ mala. Deinde cum dicit. Quia autem hoc quidem ⁊c. aſſignat rōnem eius quod ſupra dixerat. ſ. ꝙ intemperatus nō peniteat. Secundo quare incontinens penitet. ibi. Eſt autē aliquis ⁊c. Dicit ergo primo ꝙ aliquis eſt qui ꝓſequitur ſuperabundanter. ⁊ preter ordinem recte rōnis corporales delectationes. nō q2 ſic eſt diſpoſitus vt ſit ei perſuaſū. quia tales delectatiōes ſūt ſequēde ſicut bone. ⁊ iſte ē incontinēs alius eſt. ſ. intemperatus cui perſuaſum eſt delectationes eſſe per ſe bonas ex habituali diſpoſitione: ſed ſolū ex paſſione. ſ. incontinens. ſed habet falſam eſtimationē de eis in particulari facile recedit a ſua crudelitate. paſſione ceſſante. ille autem qui ex habituali diſpoſitione eſtimat delectationes corporales per ſe eſſe eligendas ſ. intemperatus nō de facili a ſua crudelitate. ⁊ huiꝰ rōnem aſſignat conſequenter dicens ꝙ virtus ⁊ malicia reſpiciunt principium operabiliū qd̄ malicia corrūpit. virtus autē ſanat principiū

In actionibus eſt finis cuius gr̃a aliquid agitur qđ ita ſe habet in agibilibus ſicut ſupponens .i. prima principia cũ demrõnibus mathematicis ſicut enĩ in mathematicis principia nõ docent̃ ꝑ rõnem ſed ꝑ habitũ virtutis ſiue natural' ſiue ꝑ aſſuetudinez acquiſite conſequit̃ rectã eſtimationem circa principiũ agibiliuz quod eſt finis. Ille igitur qui habet rectam eſtimationem de fine circa delectationes corpales. vt .ſ. eſtimat medium in eis bonum ⁊ finem ſuphabundans autem malũ eſt temperatus. ille autem qui habet contrariã eſtimationem ꝓpter habituꝫ malicie eſt intempatus. manifeſtum eſt ꝙ ille qui errat circa pricipia nõ poteſt de facili reuocari ab errore. ⁊ ideo nõ eſt tranſcendibilis vt penitiuus niſi forte ſm ꝙ ꝑ longam conſuetudinez contrariam tollit̃ habitus cauſatiuus erroris.

Deinde cũ dicit. Eſt autem aliquis ⁊c̃. oñdit qualiter incontinens ſit tranſcendibilis ⁊ penitiuus. ⁊ dicit ꝙ aliquis hõ eſt qui ꝓpter paſſionem excedit quidẽ a rõne recta quantũ ad hoc ꝙ rõ eum ſupat vt nõ agat ſm rõnem rectam nõ autem ſupat eum quantũ ad hoc vt ſit ei ꝑſuaſum ꝙ oporteat ꝑſequi delectatiões corporales. q. ꝑ ſe bonas abſqꝫ omni ꝓhibitione. ⁊ iđ talis ceſſante paſſione que cito tranſit remanet in recta eſtimatione finis. ⁊ iſte eſt incontinẽs qui ꝓpter hoc eſt melior intempato. ⁊ nõ ẽ prauus ſimpliciter. quia ſaluat̃ in eo optimũ principium .ſ. recta eſtimatio finis: eſt autẽ prauus ſm quid inquantum .ſ. in aliquo pticulari eſtimat opandum ꝑ rõnem rectam: alius .ſ. continens ẽ contrarius incontinenti qui ꝑmanet in rõne recta. Et ſecũdo modo excedit eaꝫ ꝓpter paſſionẽ etiam inquantũ ad agere. ex quo manifeſtum ẽ ꝙ continẽtia eſt bonus habitus qui ꝑmanet in rõne. incontinẽtia aũt prauus. quia recedit a ratione recta in agendo. ⁊ hoc erat principiũ probabile qđ nunc concludit. ſoluta quinta dubitatione que circa hoc ꝓponebatur.

Utrum igitur continens eſt ⁊c̃. Poſtq̃ꝫ prius determinauit dubitationem per quam ſcitur an continentia ⁊ incontinentia ſint. oſtendit etiã materiã circa quã ſint. hic determinat dubitationem ꝑ quã ſcitur quid cõtinentia eſt. ⁊ circa hoc duo facit. Primo enĩ oñdit vtrum incontinens a qualibet egreſſiuus ꝑ qđ ſoluitur quarta dubitatio ꝓpoſita .ſ. contra ſecundũ ꝓbabile. Secũdo oñdit vtrum prudens poſſit eſſe incontinens. ꝑ quod ſoluit̃ ſecunda dubitatio mota circa quintũ ꝓbabile. ibi Inſil' prudentem ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo oſtendit quõ continẽtia ſe habeat ad ꝓpriã rõnem que accipit̃ ꝙ eſt immanere rõni. Scđo oñdit quõ ſe habeat ad cõem rõnem virtutis q̃ conſiſtit in hoc qđ eſt ĩ medio eſſe. ibi. Quia autem eſt aliquis ⁊c̃. Circa primũ tria facit. Prio oñdit cui rõni continẽs laudabiliter ĩmanet. ⁊ a qua incontinẽs vituꝑabiliter egredit̃. Scđo oñdit quõ alicui rõni vituꝑabiliter ĩmanet. ibi. Sũt aũt quos vocant ⁊c̃. Tertio quõ aliqui laudabiliter a rõne egrediunt̃. ibi. Sũt aũt quidam ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo mouet qõnẽ que quidẽ vtrum continẽs dicat̃ qui inmanet qualicũqꝫ rõni .i. ſiue recte ſiue falſe. ſiue q̃licũqꝫ electioni ſiue recte ſiue falſe. vl' ſolũ ille dicit̃ cõtinens qui ĩmanet rõni recte ⁊ electioni. ⁊ vl'is dubitatio eſt vtrũ incontinẽs dicat̃ qui nõ immanet qualicũqꝫ rõni ⁊ electioni vel ſolũ qui recte ĩmanet falſe rõni ⁊ electioni. ſicut .ſ. in dubitationibus ꝓpoſitũ eſt. Scđo ibi. Uel ſm accidens ⁊c̃. ſoluit ꝓpoſitã qõeꝫ: ⁊ dicit ꝙ põt dici continens ⁊ incõtinens qui ĩmanet vl' nõ ĩmanet qualicũqꝫ rõni ſm accidens. ſꝫ ꝑ ſe loquẽdo qui ĩmanet vel nõ ĩmanet vere rõni ⁊ recte electioni. ⁊ hoc quidẽ ſic exponit. ſi enĩ aliquis elegit vel ꝑſequit̃ .i. querit hoc .i. hoc loco hꝰ puta ſi elegit fel loco mellis. q̃ .ſ. ꝓpter ſimilitudinem coloris eſtimat illud eſſe mel. manifeſtuꝫ eſt ꝙ ꝑ ſe loquẽdo eligit ⁊ querit hoc ꝓpter qđ alterũ eligit ⁊ querit. puta mel: ſꝫ ꝑ accidẽs elegit loco alterius puta fel. ⁊ rõ hꝰ eſt q̃ in appetibꝰ illud eſt ꝑ ſe ad qđ refert̃ intẽtio appetentis bonũ. n. inquantũ ẽ apprehenſũ eſt ꝓpriũ obiectũ appetitus. illud aũt qđ eſt ꝑter intentionẽ eſt ꝑ accidens. vñ ille qui intendit eligere ⁊ eligit fel ꝑter ĩtẽtionẽ ꝑ ſe quod eligit mel ſed ꝑ accidẽs fel. ſi g̃ aliquis qui falſam rõnem eſtimet verã. puta ſi quis eſtimet hoc eſſe verũ qđ bonũ eſt fornicari. ſic ergo ĩmaneat huic rõni falſe putãs eam eſſe veram ꝑ ſe. quidẽ ĩmanet vere rõni. ꝑ accidens autẽ falſe. intendit enĩ vere ĩmanere ⁊ eadem rõ eſt de incontinente qui egredit̃ a rõne falſa quam putat eſſe verum. ſic ergo patꝫ ꝙ continẽs vel incontinens ꝑ ſe ĩmanet vel nõ ĩmanet rõni vere. ꝑ accidens autẽ falſe. ſimplicit̃ autẽ dicimus id qđ eſt ꝑ ſe. qđ autẽ eſt ꝑ accidens dicit̃ ſm quid. ⁊ ideo ſm aliquẽ modũ ꝙ continens vel incontinens dicit̃ qui ĩmanet vl' nõ ĩmanet rõni ſeu opinioni vere. Deinde cũ cum dicit. Sũt autẽ quidam ĩmanſiui ⁊c̃. oſtendit quõ aliqui vituꝑabiliter ĩmanent rõni. Et p̃mo oñdit que ſunt. Scđo quõ ſe habeãt ad cõtinentẽ. ibi. Qui ſile quidẽ ⁊c̃. Tertio qũo ſe habeant ad incontinentẽ. ibi. Sunt autem iſchirognomones ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ ſũt quidam minus ĩmanentes ꝓprie opinioni. ⁊ hi ſunt illi quos homines vocant iſchirognomones .i. fortes ſiue ꝑtinaces. quia .ſ. difficile ꝑſuadere eis aliquid ⁊ ſi fuerit aliquid perſuaſum non de facili tranſmutant̃ ab illa ſuaſione ꝙ maxime videt̃ accidere melancolicis qui difficile recipiũt ſed recepta fortit̃ tenẽt ad modum terre. Deinde cum dicit. Qui ſimile quidẽ ⁊c̃. compat tales cõtinenti ⁊ dicit ꝙ tales vident̃ aliquid ſimile habere continẽti. quia per exceſſum habent i. qđ eſt continẽtis. ſicut ꝓdigus habet aliquid ſimile liberali ⁊ audax continẽti .i. forti. tales enim ĩmanent rõni poſtq̃ꝫ debent. continẽs autẽ ſm qđ rebus. Scđo ibi. Sũt aũt alteri ⁊c̃. oſtendit differentiam. Et dicit ꝙ predicti ſm multa differunt a continente ad cuius euidentiam conſiderandũ eſt ꝙ dupliciter aliquis poteſt remoueri a ſua opinione. Uno modo ex parte ipſius rationis puta ſi ſuperueniat aliqua rõ fortior. alio modo ex pte paſſiõis que ꝑuertit iudiciũ rõnis in pticulari opabili precipue igitur hec eſt dr̃ia. q̃ hic quidẽ .ſ. continens nõ tranſmutat̃ a rõe ꝓpter concupiſcentie paſſionem ſi tñ qñ oꝫ hñ ꝑſuaſibilis erit ab alia rõne meliori inducta. vñ laudabilis eſt q̃ nõ vincitur concupiſcentia ſed rõne hoc autẽ ꝑtinax nõ mutatur a ſua opinione ꝓpter aliquam rõnem inductaꝫ ſed recipiũt concupiſcentias ⁊ multi eoꝝ ducuntur a delectationibus extra rationeꝫ. ſic ergo vituꝑabiles ſũt. quia tñ non ꝑmittant ſe vinci rõne vincunt̃ tamen a paſſione. Deinde cum dicit. Sũt autem iſchirognomones ⁊c̃. oſtendit quõ ſe habeant tales ad incõtinentẽ. Et dicit ꝙ iſti quos dicimus iſchirognomones dicunt̃ indiggnomones .i. proprie ſnĩe ſiue ꝓprij ſenſus homĩes ⁊ ſũt ĩdiſciplinati quia nolunt ab aliquo inſtrui ⁊ ſunt etiam aggreſtes. quia dum ſemꝑ volunt ſequi proprium ſenſum nõ de facili poſſunt cũ aliis cmomorari ydiognomones .i. proprij ſenſus ꝓpter hoc ꝙ ꝓpter aliquam delectationeꝫ nimis querunt ⁊ aliquam triſticiam nimis fugiunt. gaudent enim quando conferendo cum aliis vincũt ſi tñ tranſmuttantur per aliquam ſuaſionem a ſua opinione triſtantur. aut ſi ea q̃ ſunt ipſorum .ſ. ſnĩe apparerent infirme. ita ꝙ oporteat eas deſerere hoc autem eſt ꝓprie incontinentis ⁊ mollis ſuperhabundanter appetere delectationes ⁊ fugere triſticias. vnde patꝫ ꝙ ꝑtinaces magis aſſimilantur incontinenti q̃ꝫ continenti. Deinde cum dicit. Sunt auteꝫ q̃dam qui his ⁊c̃. oſtẽdit quomodo aliqui diſcedunt laudabiliter a ratione. ⁊ dicit ꝙ quidã ſũt qui nõ immanent his que eis vident̃ nõ ꝓpter incontinentiam: ſed ꝓpter amores virtutis. ſicut narratur in libro quẽ đ philotete ſophoclis ſcripſit ꝙ neoptolomeꝰ nõ ꝑmanſit in his que ei videbantur. nõ tamen propter incontinentiam q̃uis hoc fecerit propter aliquam delectationẽ nõ malam ſed bonaꝫ apparebat enim ꝙ quoddam bonum dicere verum. ⁊ hoc erat ei delectabile ſed perſuaſum fuerat ab Ulixe qđ diceret falſum proptet vtilitatem patrie cui quidem ꝑſuaſioni ipſe non immanſit ꝓpter delectationem veritatis: nec tamen ꝓpter hoc fuit incontinens. nõ enim omnis qui ꝓpter delectationeꝫ aliquid operat̃ eſt intempatus ſiue prauus ſiue incontinens. ſed ſolum ille qui propter turpem delectationem aliquid operat̃. Deinde cum dicit Quia autem eſt aliquis ⁊c̃. oñdit qũo continentia ſe habeat ad rõnem virtutis ad quã pertinet in medio eſſe. ⁊ circa hoc duo facit. Prio manifeſtat continentiã in medio eẽ ſicut ⁊ tempantia. Scđo oñdit ꝙ qñ continẽtia ꝓpter ſilitudinẽ tempantia noïat̃. ibi. Quia aũt ſm ſilitudinẽ ⁊c̃. Circa primũ tria facit. Primo oñdit ꝙ qñqꝫ continẽtia ſit mediũ. ⁊ dicit ꝙ aliquis hõ inuenitur ſic diſpoſitus qui minus gaudet corpalibus delectationibꝰ: aliꝰ plus q̃ꝫ oportet. vnde horum duorũ medius eſt continens. nam incontinens nõ ĩmanet rõni ꝓpter aliquid maiꝰ ille autem alius ꝓpter aliquid minus quia .ſ. ille vult plus vti delectationibus q̃ꝫ oꝫ ⁊ iſte minus. Sed continens immanet rõni ⁊ nõ tranſmutatur ab ea. nec ꝓpter alteruꝫ predictoꝝ .i. neqꝫ ꝓpter maius neqꝫ propter minꝰ. Scđo ibi. Oportet autẽ ſi quidẽ ⁊c̃. oñdit qualiter ſe habeãt ad bonitatem ⁊ maliciam. manifeſtũ eſt autem ex dictis ꝙ continentia eſt aliquid bonuꝫ. vnde oꝫ ꝙ vterqꝫ habitus qui ei contrariant̃ .ſ. vt ſm plꝰ ⁊ ſm minus ſunt mali ſicut apparet ex hoc ipſo ꝙ nõ ĩmanent rõni. ſed accipiunt aut plus aut minus. Tertio ibi. Hoc ꝓpter alterũ ⁊c̃. Rñdet tacite qõni quare .ſ. ſola incontinẽtia videat̃ eẽ contraria continentie cũ habeat duos habitus contrarios. ⁊ dicit ꝙ hoc contingit ꝓpter hoc ꝙ alterũ vituꝑat̃. accidit ꝙ .ſ. aliquis egrediatur a ratione ⁊ minus. ⁊ ideo non eſt adeo malum ſicut alterũ extremũ. nam in pluribus accidit ꝙ circa delectatiões corporales fiat egreſſus a recta rõne in plus ⁊ propter eandẽ rõnem temperantia videt̃ eſſe contraria ſoli intempantie. q̃ inſenſibilitas nõ eſt manifeſta ꝓpter hoc quod in paucioribus accidit. Eſt autem hic conſiderandum ꝙ continẽtie aſſignant̃ duplicia extrema. Uno modo ex parte rõnis cui inheret. ⁊ ſꝫ hoc ẽ dixit ꝙ ꝑtinax ſe habet ad continentẽ. ſicut ꝓdigus ad liberalẽ. alterũ aũt extremũ eſt ad minus vicium inſtabilitatis. Alio modo aſſignãt̃ ei extrema ex parte concupiſcentie quã vincit: ⁊ continentia eſt mediũ inter extrema nunc poſita. Deinde cũ dicit. Quia aũt ſm ſimilitudinẽ ⁊c̃. oſtendit ꝙ continentia propter ſilitudinem qñqꝫ dicit̃ tempantia. Et p̃mo compat ſm hoc continẽtiã tempantie. Scđo incontinentiã intempantie. ibi. Siles autem ⁊c̃. Circa primuꝫ tria facit. Primo proponit qđ intendit: ⁊ dicit ꝙ q̃ iſti noïant̃ methaphorice ſiue ſm ſimilitudineꝫ inde eſt ꝙ incontinentia conſequit̃ qñqꝫ nomẽ tempantie ſilitudinarie. Scđo ibi. Etenim continens. oſtendit in quo ſit ſilitudo. continẽs enĩ hꝫ facultatem vt nihil preter rõnem operet̃ propter delectationes. ⁊ hoc idem põt facere tempatus. Tertio ibi. Sꝫ hoc quidẽ ⁊c̃. ponit duas differentias quarũ prima eſt ꝙ continẽs habet prauas concupiſcentias. ſꝫ tempatus nõ habet eas. quia eius concupiſcibilis eſt prohibituꝫ tempantie ordinate. Secũda dr̃ia eſt quã ponit ibi. Et hic quidẽ ⁊c̃. ꝙ .ſ. tempatus eſt ſic diſpoſitus ꝑ habitum tempantie. q̃ nõ delectet̃ ꝑter rõnem. ſed nõ ducat̃ a paſſione. Deinde cum

dicit. Siſes autem ⁊c̃. compat incontinentiam intpantie. ⁊ dicit ꝙ incontinens ⁊ itempatus ſunt ſimiles. cũ tamen differant. vnde eodẽ mõ incontinens dicif intpatus. p ſilitudinem eniꝫ ſunt ſiſes in hoc ꝙ vtrũqꝫ pſequenf. i. querunt delectabilia corporalia. differant autẽ in hoc ꝙ itempatus exiſtimat competere hi⁹ delectabilia ſequi propter habitũ puertenteꝫ iudiciũ de fine. Incontinens autem nõ hoc exiſtimat quia ſaluatur in eo principium. vt. ſ. dictum eſt.

n Eqꝫ ſimul prudentem ⁊c̃. Poſtq̃ phs oſtendit quomodo continens ⁊ incõtinens imaneat vel nõ immaneat rõni Hic oſtendit vtruꝫ contingat ꝙ prudentia que eſt recta ratio agibiliũ ſit ſimul cũ incontinẽtia ⁊ p hoc ſoluitur ſecũda dubitatio que monebatur circa quintũ pbabile. Et circa hoc duo facit Primo oſtendit ꝙ nnnquaꝫ ſimul prudentem contingit eſſe incontinentẽ. Secundo oſtendit quomodo ſe habeat incontinens ad prudentiã. ibi. Et ſm quidem rõnem ⁊c̃. Circa primum tria facit. Primo proponit quod intendit ⁊ oſtẽdit ꝙ nõ contingit ꝙ ideꝫ homo ſit ſimul prudens ⁊ incontinens. Secũdo ibi. Simul eni ⁊c̃. probat ppoſitum duabus rõnibus. quaꝝ prima eſt ꝙ ſicut. ſ. in ſexto oſtenſuꝫ eſt prudentia ſimul eſſe cuꝫ virtute morali. ⁊ ſic ſimul eſt cũ aliquid prudens ⁊ ſtudioſus ſm virtutẽ moralem. quia nõ induceref a paſſionibus. ergo nõ põt eſſe ꝙ aliquis ſit ſimul prudens ⁊ incontinens. Secundam rõnẽ ponit ibi. Adhuc ñ in ſcire ⁊c̃. nõ eni dicif aliquis prudens ex hoc ſolũ ꝙ ſit ſciens. ſꝫ ex hoc ꝙ eſt practicus. i. opatiuus. dictum eſt. n. ſupra in ſexto ꝙ prudentia eſt preceptiua operp ⁊ nõ ſolum conſiliatiua ⁊ iudicatiua. ſed incontinens differt ab eo ꝙ ſit practicus. nõ eni operatur ſm rõnem rectam. prudens ergo non põt eſſe incontinẽs. Tertio ibi. dinũ autem ⁊c̃. aſſignat rõnem quare qñqꝫ videantur prudentes eẽ incontinentes: ⁊ dicit ꝙ nullũ prohibet dynum . i. ingenioſum ſeu induſtrioſum eſſe incontinẽtem. ⁊ ex hoc contingit qd̃ qñqꝫ videtur ꝙ quidem prudentes ſint incontinentes. quia. ſ. dynũ reputantnr prudentes propter hoc qd̃ dinotica differt a prudentia ſm modum predictuꝫ in ſexto. q. ſ. prudentia ſe habet ex additione ad dinoticam. Deinde cum dicit. Scdm quidem rationẽ ⁊c̃. Cõpat incontinentẽ prudẽti. Et circa hoc duo facit. Primo comparat incontinenteꝫ prudenti. Secundo comparat incontinẽtes ad inuicem ibi. Sanabilior autem ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo compationem ponit. Secundo adhibet ſimilitudinẽ. ibi. Aſſimilaf vtiqꝫ ⁊c̃. Circa primum duo facit. Primo ponit compationem. Secundo infert correlarium ex dictis. ibi. Quare ſemimalus ⁊c̃. Circa primum tria facit. Primo proponit quod intendit. ⁊ dicit ꝙ incontinens ſm quid propinquus eſt prudẽtie. ſ. ſm rõnem. quia vterqꝫ habet rõnem rectam. ſed differunt ſm electionem inquantum prudens ſequitur continẽs nõ ſequitur. Secũdo ibi. Neqꝫ vtiqꝫ ⁊c̃. Manifeſtat qualiter ſint propinqui ſm rõnem. ⁊ dicit ꝙ hoc nõ eſt ita ꝙ continẽs ſit ſicut ſciens in habitu ⁊ ſpeculans. i. conſiderans in actu particularia eligibilia. ſed ſe habet ſicut dormiens ⁊ vinolẽtus in quibus eſt habit⁹ rõnis ligatus ſicut ſupra expoſitum eſt. Tertio ibi. Et vinolẽtus quidem ⁊c̃. manifeſtat qd̃ dixerat de differentia ſm electionẽ peccat quideꝫ uolens. ſcit enim quodãmodo. ſ. in vniuerſali. ⁊ illud qd̃ facit ⁊ cuius gracia facit ⁊ alias circũſtantias vnde voluntarie agit nõ tamen ẽ malus quia nõ agit ex electione ſi electio enim eſt epyiches. i. bona quando eſt extra paſſionẽ. ſed quando ſuperuenit paſſio corrumpitur eius electio ⁊ vult malũ. ⁊ ideo ſm electionem incontinens differt a prudenti. quia prudentis electio nõ corrũpitur. incontinentis autẽ corrumpitur.

Deinde cum dicit. Quare ſemimalus ⁊c̃. Infert correlariũ ex dictis. quia eni aut paſſionem habet bonam electionẽ. ſed paſſionẽ vult malã ſequitur ꝙ ſit ex media parte malus inquantuꝫ . ſ. vult malaꝫ ⁊ nõ ſit iniuſtus vel malus ſimpliciter. quia nõ eſt inſidiator qd̃ ex conſilio ⁊ electione agens malum incontinentiũ aũt quidem ſ. debiles. conſilianf quidem ſed nõ imanent cõſiliatis melancolici ⁊ acuti quos. ſ. dixit preuolantes totaliter nõ conſilianf. vnde patet ꝙ neuter ex conſilio ⁊ electione agunt malũ. ex his autem que dicta ſũt accipe poſſumus ꝙ ſit ſubiectum continentie. nõ eni poteſt dici ꝙ vtriuſqꝫ ſubiectum ſit concupiſcibilis. quia nõ differunt ſm concupiſcentias quas vterqꝫ. ſ. continens ⁊ incontinens habet prauas. neqꝫ in ſubiectũ vtriuſqꝫ eſt rõ quia vterqꝫ habet rõnem rectaꝫ. Relinquif ergo ꝙ ſm vtriuſqꝫ ſit voluntas quia incontinens vt dictum eſt continens volens imanet rõni. Deinde cum dicit. Et aſſimilaf vtiqꝫ ⁊c̃. adhibet ſimilitudinẽ. quia incontinens aſſimilaf ciuitati cui omnia neceſſaria calculantur . i. diſpenſanf: ⁊ que habet bonas leges: ſed nulla eaꝝ vtitur. ſicut Anaxandrites dixit ꝙ ciuitas quedam volebat leges cui nihil erat cure de obſeruantia legum. ⁊ ſimiliter incontinens nõ vtif recta rõne quã habet. malus autem puta intemperatus aſſimilatur ciuitati vtenti legibus ſꝫ malis vtitur eniꝫ malus puerſa rõne. Scdo. ibi. Eſt autem incontinentia ⁊c̃. manifeſtat quod dixerat qualiter. ſ. incontinens ſit ſimilis ciuitati nõ vtenti rectis legibus. nõ enim exceſſus rõnis recte facit incontinentẽ. ſed continentia ⁊ incontinentia dicunf ſm id quod excellit habitum. i. facultatem multorũ. continens enim immanet rõni recte magis q̃ꝫ multi poſſint qr vincit concupiſcentias a quibus multi ſuperantur. incontinens autem minus imanet quã multi poſſint quia vincitur a concupiſcentijs quas multi vincunt vt. ſ. dictum eſt. Deinde cum dicit. Sanabilior autem ⁊c̃. compat incontinentes ad inuicem ſm duplicem differentiam. Primo enim dicit ꝙ inter icontinẽtias illa eſt ſanabilior qua melancolici incontinenter agunt. ſ. nõ preconſiliantes incontinentia eorum qui conſiliantur ſed nõ imanent quia illi adhibito conſilio vidẽtur poſſe ſanari. nõ autem iſti vt. ſ. dictum. Secundo ibi. Et p conſuetudinem ⁊c̃. compat incontinentes ſm aliam differentiã. ⁊ dicit ꝙ illi qui ſunt incontinentes p naturam. ſ. corporalis complexionis ad hoc inclinantis. quia facilius poteſt tranſmutari conſuetudo q̃ꝫ natura quia ppter vnũquodqꝫ illud magis conſuetudo aut ppter hoc diſſimilis eſt ad minuendũ quia aſſimilatur nature. ſicut enni⁹ poeta dicit amice dico diuturnã meditationem. i. conſuetũ ſtudium imanere amice. i. amicabiliter ſeu conformiter. ⁊ dico hanc ſcientem. i. qñ pficitur omnibus eſſe naturaꝫ. Ultimo autem epylogando concludit dictum eſſe quid ſit continentia ⁊ incontinentia ⁊ pſeuerantia ⁊ mollicies. ⁊ qualiter hi habitus ſe habeant ad inuicem.

o E delectatiõe autẽ ⁊ triſticia ⁊c̃. Poſtq̃ phs determinauit de continentia ⁊ incontinentia oſtendens quid ſit circa delectationes ⁊ triſticias. Hic intendit determinare de delectatõib⁹ ⁊ triſticijs. Et primo dicit ꝙ hoc conſiderato qd̃ pertinet ad preſenteꝫ intentionem. Secũdo exequitur ppoſitum. ibi. His quidem igitur ⁊c̃. Circa primum tria facit. Primo pponit quod intendit. ⁊ dicit ꝙ conſiderare de delectõne ⁊ triſticia ptinet ad eũ qui circa ſciam politicam ppheratur ad quam tota moralis doctrina reducitur ſicut ad principaleꝫ vt in principio habituꝫ eſt. Secũdo ibi. Iſte eni finis. pbat ppoſitum tribus rõnibus. quarũ prima eſt quia ſicut finis architectonice artis ẽ ille ad quem reſpiciũt ſicut ad quandam menſuraꝫ omnia que ſub illa arte continenf . ita ſe habet delectatio in his que ptinent ad moralia reſpiciendo enim ad electionem. quoniã dicimus eẽ aliquod malum. ⁊ aliquod ſimpliciter bonũ eni illum dicimus eſſe qd̃ in bonis delectatur. malum autem eum qui in malis ⁊ in his etiam que fiũt idem iudiciuꝫ obſeruatur iudicam⁹ malũ eẽ id qd̃ ex delectatione pcedit. bonum autem qd̃ ex bona in qualibet autem ſcientia conſideranduꝫ. ſ. ratio eſt id quod habetur p regula. vnde ad philoſophum moralem maxime pertinet cõſiderare de delectõne. Secundã rõnẽ ponit ibi. Adhuc autem ⁊c̃. oſtendit ꝙ nõ ſoluꝫ cõueniẽs eſt in morali conſiderare de electione. ſed etiaꝫ eſt neceſſariũ quia ad ipſum pertinet conſiderare virtutes ⁊ malicias oſtenſum eſt autem. ſ. in ſecundo ꝙ virtus ⁊ malicia morales ſunt circa delectationes ⁊ triſticias. ergo neceſſarium eſt morali conſiderare de delcctõe ⁊ triſticia. Tertiam rõnem ponit ibi. Et felicitatem. ad phm. n. moralem pertinet conſiderare felicitatem. ſicut vltimũ finẽ. Sed plures ponũt eſſe felicitatẽ cũ delectatione inf quos etiaꝫ ⁊ ipſe. vnde ⁊ apud grecos noiatur beatus a gaudẽdo. ergo ad moralem phm pertinet determinare de delectõe.

Deinde cum dicit. His quidem igitur ⁊c̃. determinat de delectõe ⁊ triſticia. Et primo determinat de eis in cõmuni. Secũdo ſpecialiter determinat de corporalibus delectationibus circa quas poſuit eſſe continentiaꝫ ⁊ incontinentiã. ibi. De corporalibus autem vtiqꝫ ⁊c̃. Circa primum duo facit. Primo pſequitur opiniões impugnantiũ delectationem. Secũdo determĩat contrariã veritatem. ibi. Sed tñ quoniã ⁊ triſticia malum ⁊c̃. Circa primum tria facit. Primo pponit opiniones impugnantiũ delectationes Secũdo inducit rõnes eoꝝ. ibi. Totaliter quidẽ igif ⁊c̃. Tertio ſoluit ibi. Qui autem non accidit ⁊c̃. Circa primũ ponit tres opiniones. quibuſdã enim videbatur ꝙ nulla delectatio eſſet bona neqꝫ p ſe neqꝫ p accidens. ⁊ contingat ꝙ aliqd̃ delectabile ſit bonum. nõ tamen idem eſt in eo qd̃ eſt bonum ⁊ delectatio. Alij autem dixerũt ꝙ delectationes quedam ſunt bone. ſed multe ſunt praue. ⁊ ita nõ omnis delectio eſt bonum. Tertij autem dixerunt ꝙ etiam ſi omnes delectationes eſſent bone. non tamen contingit aliquam delectationem eſſe optimum. Deinde cum dicit. Totaliter quidem igif ⁊c̃. inducit rõnes ad predictas opiniones. ⁊ primo ad pmã ⁊ ſecũdo ad ſecundã. ibi. Hi⁹ autem ⁊c̃. Tertio ad tertiã. ibi. Quod autẽ ⁊ nõ optimũ ⁊c̃. Poĩt ſex rõnes. quarum prima ſumif ex diffinitione delectationis quã ponebant dicentes ꝙ electio eſt ſenſibil' generatõ in materiã. dũ. n. aliqs ſenſibiliter generaf nature nr̃e. q. nobis. cuꝫ naturale ex hoc delectaf ſicut patet in ſumptione cibi ⁊ potus. nulla autem generatio eſt de genere finium. ſed potius generatio eſt via in finem. ſicut edificatio nõ eſt domus. ſed bonum habet rõneꝫ finis. ergo nulla generatio. ⁊ p conſequẽs nulla delectatio eſt bonum. Secundam rõnem ponit ibi. Adhuc tempatus ⁊c̃. que talis eſt nullus virtuoſus laudatur ex hoc quod fugit ꝙ bonum eſt . temperatus autem laudatur ex hoc ꝙ fugit delectationes . ergo delectationum aliqd̃ bonũ nõ eſt . Tertiam rationem ponit ibi. Adhuc prudens ⁊c̃. que talis ſicut prudens pſequitur. i. querit nõ triſtari. ita etiam querit nõ delectari. ſed triſticia nõ eſt bonum. ergo neqꝫ delectatio. Quartam rõnem ponit ibi. Adhuc impedimentum ⁊c̃. que talis eſt nullo bono impedif prudentia. impeditur autem per delectationes. ⁊ tanto magis quanto ſunt maiores ex quo videtur ꝙ per ſe ⁊ nõ p accidẽs impediatur. ſicut patet delectatio venereorũ que eſt maxima. in tantũ impedit rõnem ꝙ nullus in ipſa delectatione actuali poteſt aliquid actu intelligere. ſed tota intentio anime trahitur ad delectationem

ergo delectatio nõ eſt ad bonum. Quintam rationeꝫ ponit ibi. Adhuc ars ⁊c̃. que talis omne bonum humanum videtur eſſe opus alicuius artis. quia nulla ars eſt ad delectandũ. ergo delectatio nõ eſt aliquid bonum. Sextam rationem ponit ibi. Adhuc pueri ⁊c̃. que talis eſt illõ quod eſt in homine puerile ⁊ beſtiale vituperatur. ſed pueri ⁊ beſtie ꝓſequunt̃. i. querunt delectationes. ergo delectio nõ eſt aliquid bonuꝫ

Deinde cum dicit. Hiꝰ autem ⁊c̃. oſtẽdit ꝙ nõ omnes delectationes ſunt bone. ⁊ dicit ꝙ hiꝰ qõ eſt nõ omnes delectationes eſſe bonas. oſtenſum eſt ꝙ ſunt quedaꝫ delectationes turpes. i. inhoneſte ⁊ obprobrioſe. i. infames ⁊c̃. H etiam quedam delectationes ſunt nociue quod patet ex hoc ꝙ quedaꝫ delectabilia inducũt homini egritudinem. ⁊ ſic patet ꝙ nõ omnes delectationes ſunt bone. Deinde cum dicit. Qõ autem nõ optimum ⁊c̃. probat quod nulla delectatio ſit optimum. ⁊ ſi omnes eſſent bone. finis enim eſt id quod eſt optimuꝫ. delectatio autem nõ eſt finis ſed magis generatio quedaꝫ generatio nõ eſt optimũ. Ultimo autem epylogãdo concludit ꝙ ea que dicuntur de delectatione fere hec ſunt.

q Uoniam autem non accidit ⁊c̃. Poſtq̃ꝫ philoſophus poſuit rationes. hic intendit eas ſoluere. ⁊ p̃mo proponit qõ intendit dicens ꝙ ex ſequentibus erit manifeſtum qõ propter diuerſas rationes nõ ſequitur ꝙ neqꝫ delectatio non ſit bona. neqꝫ ꝙ non ſit optima. pretermittit autem mediam quam ponebat nõ oẽs delectatiões eẽ bonas. qꝛ aliq̃lr ẽ vã. has autem qꝛ habẽt cõſiles rões duas ſoluũtur ſimul. Sed ibi. Primum quidem ⁊c̃. ſoluit predictas rationes. ⁊ primo premittit quaſdam diſtinctiones per quas poteſt ſciri qualiter delectatio ſit bona vel non bona. Secundo ſoluit rationes inductas. ibi. Adhuc non neceſſarium Circa primum ponit duas diſtinctiones. quare vterqꝫ ſumitur ſm diſtinctionem boni quod ẽ delectationis obiectum. Dicit ergo primo ꝙ bonum dupliciter dicitur. Uno modo id quod ẽ bonum ſimpliciter. Alio modo id quod eſt bonum alicui. ⁊ quia omnia in bonum tendũt. cõſequenter ad hoc ſe habent ⁊ nature ⁊ habitus qui ſi ordinantur vel ad bonum vel ad id quod eſt alicui bonum. ⁊ quia motiones ⁊ generationes ex quibuſdam naturis ⁊ habitibꝰ procedũt oportet etiam ꝙ conſequenter eodem modo ſe habeat circa eas. vt. ſ. quedam eorum ſint bone ſimpliciter. ⁊ quedam ſint bone alicui. ſic igitur ſupponendo ꝙ delectationes ſunt motiones ⁊ generationes vt aduerſarius dicit diſtinguenda ſunt q̃tuor genera delectationũ. quartuꝫ quedaꝫ ſunt bone ſimpliciter ſicut delectationes in operibus virtutum. quedam autem delectationes ſimpliciter videntur praue ſed quantum ad aliquod vnũ nõ ſũt praue ſed eligibiles ei propter aliquam neceſſitatem. ſicut infirmitati ſumere medicinalia. Tertio autem gradu quedaꝫ neqꝫ huic ſunt ſimpliciter eligibiles: ſed aliquando ⁊ per paucum tempus nõ tamen ſunt ei eligibiles ſimpliciter ſicut furari cibum in articulo extreme neceſſitatis. Quarto autem gradu ſunt quedam delectationes que etiam nõ ſunt vere delectationes ſed apparere propter corruptam diſpoſitionem eius que in talibus delectatur. ſicut quecunqꝫ delectationes ſunt cum triſticia vel dolore aſſumuntur vt medicine illius doloris. ſicut patet de his in quibus delectantur laborãtes. i. infirmantes. delectabile eniꝫ videtur q̃nqꝫ infirmo vertere ſe per lectum. ⁊ ſumere aliqua acerba per aliquid ſimile. Tertiam diſtinctionẽ ponit ibi. Adhuc quidem quia boni ⁊c̃. dicit ꝙ duplex eſt bonum. quoddam quidem ſe habet per moduꝫ operationis ſicut conſideratio. qõdam autem per modum habitus ſicut ſcientia. horum autem opinio eſt ſicut bonum perfectũ quia eſt perfectio ſecunda. habitus autem ſicut bonum imperfectum. quia eſt operatio prima. vnde ⁊ delectatio vera ⁊ perfecta conſiſtit ĩ bono quod eſt operatio. ille vero actiones ſeu motiones que conſtituũt bonum in habitum naturalem. i. que ſunt naturalis habitus conſtitutione ſunt quideꝫ delectabiles. ſed ſm actiones nõ dum enim habent rationeꝫ boni quia procedũt in ipſum habitum que eſt perfectio prima. ſed ordinem habent bonum ad hoc. ideoq̃ꝫ boni ⁊ delectabiles. manifeſtum ad bonum. manifeſtũ eſt autem ꝙ operatio delectabilis que eſt in cõcupiſcentia nõ eſt operatio habitus perfecti. qꝛ operatio eſt habitus nõ remanet aliquid ad cõcupiſcendi qõ ad illum habituꝫ pertineat. vnde oportet ꝙ talis operatio ꝓcedat ex aliquo principio habituali ſeu naturali quod eſt cum triſticia cum enim eſt abſqꝫ triſticia ꝙ aliquis cõcupiſcat perfectionem naturalem quam nõ dum habet. ꝙ autem rõnis operationes delectabiles operatiões ſint tales. patet quia inueniunt̃ quedam delectationes que ſunt ſine triſticia ⁊ concupiſcentia. ſicut patet de delectatione que eſt circa operationes ſpeculationis. talis enim delectatio nõ eſt cum aliqua indigentia nature. ſed potius procedit ex nature perfectione. puta ex ratione perfecta per habitum ſcientie. ſic ergo vere ⁊ per ſe delectationes ſunt ille que ſunt circa operationes conſtitutiuas habituum ⁊ naturarum non ſunt vere ⁊ ſimpliciter delectationes. ſed per accidens. ⁊ huiuſmodi ſignum eſt. quia ſi eſſent huiuſmodi vere delectabilia ĩ omni ſtatu delectabilia eſſent ꝙ patet eſſe falſum. quia nõ eadem delectabili gaudet nã ſupĩpleta. puta cũ hõ nimis cõmedit et nã cõſtituta. i. bñ diſpoſita nã. n. bñ diſpoſita gaudet hijs que ſunt ſimpliciter delectabilia que. ſ. ſunt cõueniẽtia nature humane ſed vera ſupĩpleta gaudet in quibuſdã cõtrarijs hijs que ſũt ſimpliciter delectabilia. gaudẽt. n. hoĩes repleti q̃buſdam acutis ⁊ amaris eo ꝙ faciunt digere cibũ cum tñ nihil eoꝝ ſit naturaliter delectabile. qꝛ nõ eſt ſimile nature humane ſꝫ in exceſſu ſe hñs ex quo ſequit̃ ꝙ neqꝫ etiã ſunt delectatões ſimplr̃. qꝛ ab eis cauſantur. qꝛ ſicut ſe hñt delectabilia adinuicẽ. ita etiã ſe hñt ⁊ delectatões que ab eis cauſant̃. Deinde cum dicit. Adhuc nõ neceſſariũ ⁊c̃. ſoluit rões ſupra inductas. Et primo ſoluit rõem inductaꝫ ad tertia opinionem. Secũdo rõem inductã ad ſecũdã. ibi. Eſſe aũt prauas ⁊c̃. Tertio rões que ſunt inducte ad primũ. ibi. Impedit autẽ ⁊c̃. Dicit ergo primo ꝙ nõ eſt neceſſariũ qõ delectatio nõ ſit optimũ ſed aliquid aliud ſit melius delectatõe quod quidam hac rõe dicunt. quia finis eſt melior generatõe. delectationem vero ponũt generatõem in quo quidã falſum ſupponũt. quia ut ex premiſſis patet vt omnes delectatões ſunt generatões aut cũ generatiõe. taleſ. n. ſunt ſole ille que ſunt cum triſtitia ⁊ cõcupiſcẽtia cõſtitutiue habituum ſed quedam ſunt opatões. ⁊ ex hoc hñt rõem finis. quia opatio eſt pfectio ſecũda vt dictuꝫ eſt ⁊ hiꝰ delectatões nõ accidunt factorum. i. hijs que fiũt. ſed vtentiũ. i. vtentibus. q. dicat non conſtituũt delectatões hiꝰ in ipſo fieri habentium. ſed in vſu eorum iam exiſtẽtiũ ⁊ ſm hoc patet ꝙ nõ oportet quod omniũ delectationũ alterũ aliquid ſit finis. ſed ſolũmodo illarũ delectationũ que ſm operatiões ducẽtes ad pfectõem nature q̃ ſunt concupiſcentia et ex hoc etiam colligitur diffinitio delectatiõis que inducebatur in prima ratione prime opinionis. non enim bene ſe habet dicit̃ quod delectatio ſit generatio ſenſibilis quod cõuenit imperfectis delectationibus ſed magis dicendũ ſm quod cõuenit perfectis delectationibus quod delectatio ſit operatio habitꝰ cõnaturalis iam exiſtentis. ⁊ loco eius ꝙ poſuerunt ſenſibilis ponamꝰ nos nõ impeditam vt ſit ſm hoc diffinitio delectatõiſ. delectatio eſt opatio ñ ĩpedita habitꝰ que eſt ſm naturã. i. qui nature habentis cõgruit impeditus aũt operatõis difficultatem cauſat in opando delectatõem excludit cũ autẽ quibuſdã viſum eſt ꝙ delectatio eſt generatio quedam quoniam delectatio eſt circa id qõ eſt principaliter bonum. i. circa operationẽ quam exiſtimant eſſe idem generationi cum tamen non ſit idẽ. ſed aliquid poſterius. nam generatio eſt via in naturam operatio autem vſqꝫ ad vſus forme aut habitus. Deinde cum dicit. Eſſe prauus autem ⁊c̃. ſoluit rõnem inductã pro ſecũda opinione. ⁊ dicit ꝙ hoc quod probatur eſſe quaſdam delectationes prauas quia ſunt quedam delectabilia inducentia egritudinem. ideꝫ eſt ac ſi concluderetur ꝙ quedam ſanatiua ſunt praua quia nocẽt pecunia que in eis expenditur dicendũ eſt igitur quod ambo ſcilicet delectabilia ⁊ ſana ſunt praua ex vna parte ſcilicet inquantũ noceant delectabilia quidam ſanitati ſanatiua nõ pecunie ſed nõ ſunt praua ſm hoc. i. inquantum ſunt ſanatiua vel delectabilia quia ſm eandem rationem poſſet cõcludi. i. ꝙ ſpeculatio veritatis eſſet praua quia aliquando nocet ſanitati. Deinde cũ dicit Impedit autem ⁊c̃. ſoluit rationes inductas pro prima opinione quarum prima iam ſoluta eſt. Unde primo ſoluit quartam. Secundo quintam. ibi. Artis autem non eſſe ⁊c̃. Tertio ſimul ſecundam. Tertiã ⁊ ſextã. ibi. Temperatum auteꝫ fugere ⁊c̃. Dicit ergo primo quod non preſtat impedimentum neqꝫ prudentie neqꝫ alicui alij habitui delectatio propria. que ſ. eſt ab vnoquoqꝫ ſed aliene delectatões proprie vnicuiqꝫ impedimentũ preſtant ĩmo delectationes proprie coadiuuant ad vnũquodqꝫ ſicut delectatio qua quis delectatur in ſpeculando ⁊ diſcendo facit hominem magis ſpeculari ⁊ diſcere. ⁊ ſic non ſequitur ꝙ delectatio ſit mala alicui. Deinde cum dicit. Artis autem non eſſe ⁊c̃. ſoluit quintam rõem. ⁊ dicit ꝙ rationabiliter accidit quod nulla delectatio ſit opus artis. quia enim ea que eſt vere ⁊ proprie delectatio conſequitur operationẽ nõ dũ generationem ars auteꝫ eſt factiua generationis que eſt recta ratio factibiliuꝫ vt in ſexto dictum eſt. non eſt ars factiua operationis ſed potẽtie alicuius ex qua procedit operatio quãuis poſſet ſolui per interemptioneꝫ qꝛ pigmentaria ars ⁊ pulmentaria videtur ordinari ad delectationem cum non ſunt ipſiꝰ delectationis factiue ſed delectabilium. Deinde cum dicit. Temperatum autem ⁊c̃. ſoluit ſimul tertiã ⁊ ſextã rõem. ⁊ dicit quod hoc qõ temperatus fugit delectatiões que erat ſexta ratio. ⁊ hoc quod prudens querit vitam ſine triſtitia que erat tertia ratio. ⁊ hoc quod pueri ⁊ beſtie querunt delectationes que erat ſexta ratio omnia habent eandem ſolutioneꝫ dictum eſt enim quod quedaꝫ delectationes ſunt bone ſimpliciter. ⁊ quomodo nõ omnes ſunt tales ⁊ huiuſmodi delectationes que ſcilicet non ſunt bone ſimpliciter querunt pueri ⁊ beſtie. ⁊ harum triſtitiam fugit prudens loquimur de corporalibus delectationibus que ſunt cum concupiſcẽtia ⁊ triſtitia ⁊ tales ſũt huiuſmodi delectatiões ſcilicet nõ bone ſimpliciter. ⁊ ſm harum habundantias dicitur aliquis intemperatus vnde ⁊ etiaꝫ he ſunt ille delectationes quas temperatus fugit ſũt aũt quedam delectationes proprie temperati prout. ſ. in operatione propria delectatur et has non fugit ſed querit.

ſ Ed tñ ⁊ triſtitia qñ malũ ē. Poſtq̃
phus proſecutus eſt opiniones impu
gnantiũ delectationē ⁊ ſoluit rões
eorũ. hic oſtēdit cõtrariã veritatē. Et primo p
rões oſtēſiuas. Secũdo deducēdo ad incõue
niens. ibi. Manifeſtũ aũt ⁊ ipſum ⁊c̃. Circa
primũ duo facit. Primo ponit rõem. Secũdo
excludit quãdã rñſionē. ibi. Ut. n. pſeuſippus
⁊c̃. Dicit ergo primo quod cõfeſſum eſt ab oĩ
bus quod triſtitia ē ſimplr malũ aliquid et fu
giendũ. ſed hoc duplr quedã. n. triſtitia ē ſm
plr malũ. ſicut triſtitia que ē de bono. quedã
autē eſt mala ſm q̃d inquantũ eſt impeditiua
boni. que etiã triſtitia que ē de malo impedit
aliũ ne põt ēt expedire operet̃ bonũ. manife-
ſtum ē autē ꝙ ei quod ē malũ ⁊ fugiendũ in-
uenit̃ duplex cõtrariũ. vno quidē quod eſt fu
giendũ ⁊ malũ. aliud aũt quod ē bonũ: ſicut ti
miditati q̃ eſt mala fortitudo tãq̃ bonũ ⁊ au
datia tãq̃ malũ. triſtitie aũt cõtrariat̃ delecta
tio quoddã bonũ. Deinde cũ dicit. Ut. n.
pſeuſippus. excludit quandã ſolutõem p̃dicte
rõis. videbat̃. n. predicta rõ nõ valere eo ꝙ cõ
cludit a diſiũcto aliquid alterã eius partē. ſ. ſi
fugibili cõtrariat̃ bonũ non fugibile ſicut de-
lectatio que cõtrariat̃ triſtitie fugibili ſit aliq̃d
bonũ. ⁊ iõ pſeuſippꝰ q̃ fuit nepos ⁊ ſucceſſor
platonis in ſchola ſoluebat dicēs ꝙ ſicͭ maiuſ
cõtrariat̃ minori ⁊ equali. ita triſtitia cõtraria
tur delectatõi. nõ quidē tãq̃ equali. ſed ſicut
malũ minori ⁊ econuerſo. nõ ſicut malũ extre
mũ bono medio. ſed ſicut vnũ malũ extremũ
alteri. puta quod ē in defectu ei quod eſt in ex
ceſſu aut ecõuerſo. ſed ariſtotiles dicit. hãc ſo-
lutõem nõ eſſe cõuenientē q̃ ſequeret̃ qꝺ de
lectatio eſſet vere malũ. ſ. ſm ꝓpriã ſuã rõem.
ſicut ſupabũdãtia vel defectꝰ. ſed hoc nullꝰ
dicit. platonici. n. quoꝝ erat h̃ opinio ꝙ dele
ctatio nõ ſit bonũ nõ ponebãt quod delecta-
tio ſit malũ ſimplr ⁊ ſm ſe ſed negabãt eã eſſe
bonũ aliquid inquãtũ ē quoddã imꝑfectũ vel
impedimẽtum virtutis. ſicut pꝫ ex proceſſu ꝓ-
miſſarũ rõnũ. Deinde cũ dicit. Optimũ ãt
⁊c̃. oſtēdit quod aliqua delectatio ſit optimũ
Et primo oſtēdit ꝓpoſitũ. Secundo aſſignat
cauſam erroris. ibi. Sed aſſumpſerunt. Pri-
mũ oſtendit rõnibꝰ quarũ ſecunda incipit. ibi.
Et proſequi autem ⁊c̃. Circa primũ duo facit
Primo ponit rõem. Secũdo manifeſtat ꝙ di
xerat per quedã ſigna inferēdo quedã corre-
laria ex dictis. ibi. Et propter hec oẽs ⁊c̃. Cir-
ca primũ duo facit. Primo excludit quandaꝫ
rõem cõtrariã. videt̃. n. quedã delectatões eē
praue. ex quo põt aliquis eſtimare ꝙ delecta-
tio nõ ſit aliq̃d optimũ. ſed ipſi dicũt ꝙ hoc ni
hil ꝓhibet qñ delectatio ſit optimũ. ſicut etiaꝫ
videmꝰ ꝙ aliqua ſcia eſt optima. ſ. ſapiẽtia vt ĩ
ſexto dictũ ē. ⁊ tñ quidam ſcie ſũt praue non
q̃dē inq̃tũ ſcie ſũt. ſed ꝓpͭ aliquē defectũ quē
habẽt hoc ex defectu pñcipioꝝ. q̃. ſ. ꝓcedunt
ex falſis principijs vel defectu materie ſicut pꝫ
in ſcientijs operatiuis quarũ vſus inducit ad
malũ. Secũdo ibi. Forte aũt intñ ⁊c̃. inducit
rõnem ad ꝓpoſitũ. ⁊ dicit quod vniuſcuiuſq̃
habitus ſunt opatões alique nõ impedite. fe-
licitas aũt eſt opatio nõ impedita ⁊ ē delecta
tio vt ſupra dictũ ē. vnde cõueniens ē ꝙ aliq̃
delectatio ſit optima. illa. ſ. in qua cõſiſtit feli
citas licet multe delectatões ſũt praue ſimplr
Deinde cũ dicit. Et ꝓpter hoc oẽs ⁊c̃. ma-
nifeſtat ꝙ dixerat p ſigna inducēdo tria cor-
relaria. Quorũ primũ ē ꝙ q̃ operatio nõ ĩpe-
dita eſt felicitas ⁊ hoc etiã delectatõeꝫ cauſat
inde eſt quod omnes eſtimãt vitam felicē eē
delectabileꝫ ⁊ rationabiliter adiũgũt delecta
tõem felicitati quia nulla opatio perfecta eſt
impedita felicitas autē eſt perfectuꝫ bonũ vt
primo oſtẽſuꝫ eſt. vñ ⁊ operatio nõ impedita
quia delectatõem cauſat. ex hoc autē cõcludē
dum eſt vlteriꝰ. ibi. Propter quod indiget ⁊c̃.
ꝙ q̃ felicitas eſt opatio nõ impedita felix in-
diget bonum corporis puta ſanitate ⁊ incolu-
itate ⁊ bonis exterioribuſ que dicuntur bona
fortune vt per horũ defectũ nõ impediatur fe
lix in ſua operatione. illi autē qui dicũt ſi ho-
mo eſt virtuoſus eſt felix etiã ſi crucifigatur ⁊
ſubdat̃ magnis ĩfortunijs vel rationale dicũt
ſiue hoc dicant. q. per rõeꝫ coacti cõuenit eos
quod videtur. ⁊ innuit ſtoycos quorũ erat o-
pinio. Tertium correlariuꝫ infert. ibi. Propter
indigere autem ⁊c̃. ⁊ dicit quod quia felicitas
indiget bona fortuna ꝙ tamē nõ eſt verũ. q̃a
ipſa ſuperexcellentia bonoruꝫ fortune eſt im-
peditiua felicitatis inquãtum. ſ. per hoc impe
diuntur ab opere virtutis in qua conſiſtit fe-
licitas. ⁊ tunc non eſt iuſtum ꝙ talis ſuper-
excellentia vocetur bona fortuna q̃ terminꝰ
id eſt finis vel ratio bone fortune eſt per cõpa
rationem ad felicitatem. Deinde cuꝫ dicit.
Et proſequi autem omnia ⁊c̃. ponit ſcdaꝫ ra-
tionem ad oſtendendum ꝙ felicitas ſit aliq̃d
optimũ. ⁊ ſumitur per quoddam ſignuꝫ. vnde
primo ponit ⁊ dicit quod hoc ꝙ omnes proſe
quũtur. i. querunt delectationem eſt quoddaꝫ
ſignum ꝙ aliter delectatio ſit optimum. illud
enim in quē omnes vel plures conſentiũt nõ
poteſt eſſe omnino falſum. vnde in prouer-
bio dicitur quod non perditur omnino fama
apud iuſtos multos populos diuulgatur et
huius ratio eſt quia natura non deficit ne-
q̃ in omnibus neq̃ in pluribus ſed ſolum in
pauciorib꜡. vnde id quod inuenitur in omni-
bus aut in pluribus videtur eſſe ex inclinatio
ne nature. que nõ inclinat neq̃ ad malũ neq̃
ad falſum. ⁊ ſic videtur ꝙ delectatio in quam
cõcurrit omniũ appetitus vt ſit optimum. Se
cundo ibi. Sed q̃ nõ eadē ⁊c̃. excludit quod
dã quod poſſit reputari contrariuꝫ quod. ſ. ꝙ
quod non omnes appetũt eandē delectatõeꝫ
ſed ipſe oñdit quod per hoc nõ impediret pñ
cipale ꝓpoſitũ duplici rõe. Primo quidē quia
nõ eſt eadē natura ⁊ habitus omniũ optimus
neq̃ ſm v̾itatē neq̃ ſm apparētiã. Alia enim
eſt optima diſpoſitio hoĩs alia equi. itē alia iu-
uenis alia ſenis. ⁊ q̃ vnicuiq̃ eſt delectabile
id quod eſt ſibi cõueniēs inde ē ꝙ nõ oẽs ap-
petũt eandē delectatõem quãuis oẽs appetãt
delectatõꝫ. q̃. ſ. delectatio eſt optimũ omnibꝰ
ſed nõ eadem diſpoſitio eſt omnibꝰ optima.
Secundã rõem ponit. ibi. Forte aũt ⁊c̃. ⁊ põt
dici ꝙ nõ omnes homines appetũt eandē ſꝫ
naturalē appetitũ. nõ tñ ſm ꝓpriũ iudiciũ nõ
oẽs. n. exiſtimãt corde. neq̃ dicunt ore eandē
delectatõem ſicut ⁊ optimã. nõ tñ omnes in-
clinãt in eandē delectatõem. ſicut ⁊ optimaꝫ
puta quod cõtemplatõem intelligibilis verita
tis ſm quod oẽs hoĩes natura ſcire deſiderãt.
⁊ hoc cõuenit q̃ oĩa hñt in ſeipſis quoddã di
uinum. ſ. inclinatõem nature que depēdet ex
principio primo vel etiã ipſam formã q̃ eſt hiꝰ
inclinatõis principiũ. Deinde cũ dicit. Sꝫ
⁊ aſſumpſerũt ⁊c̃. aſſignat rõem quare aliqui
opinati ſũt delcãtionũ nõ eſſe bonũ aut opti-
mũ. ⁊ dicit qꝺ rõ hiꝰ eſt q̃ corporales delecta
tões aſſumpſerũt ſibi. q. hereditarie nomē de-
lectatõis ꝓpter hoc quod frequentiꝰ inclina-
mur in ipſas vtpote ſenſibiles ⁊ in omnes no
tas. q̃ ipſa ſole ſunt cognite cõiter propter h̃
exiſtimant has ſolas eſſe delectatões ⁊ iõ q̃a
hiꝰ delectationes nõ ſunt optime. exiſtimant
quidã qꝺ delectatio nõ ſit optimũ. Deinde
cũ dicit. Manifeſtũ autē ⁊c̃. oñdit ꝓpoſitum
ducēdo ad incõueniẽtia. Ducit aũt ad tria in-
cõuenientia. Quoꝝ primũ eſt ꝙ ſi delectatio ⁊
operatio delectabilis nõ ſit quoddã bonũ ſeq̃-
tur quod felix nõ viuat. cũ. n. ⁊ felicitas nõ ſit
p ſe bona non requirerēt delectatõem vita fe-
licis ſi delectatio nõ eſſꝫ quoddã bonũ. Secũ
do ibi. Sed ⁊ triſte ⁊c̃. ⁊ dicit qꝺ ſi delectatio
nõ ſit aliquod bonũ ꝯuenit ꝙ viuere ĩ triſtitia
nõ ſit aliquod malũ. ſi. n. delectatio ñ ſit neq̃
bona neq̃ mala ſequeret̃ ideꝫ de triſtitia que
ei cõtrariat̃. ⁊ ſic triſtitia nõ eſſet fugiēda. Ter
tio ibi. Neq̃ vtiq̃ ⁊c̃. Ducit ad tertiũ incõue-
niēs. ſequit̃ quod vita v̾tuoſa nõ ſit delectabi
lis ſi optões eiꝰ non ſunt delectabiles q̃ non
eſſet ſi delectatio nõ eſſet aliq̃d bonũ. manife-
ſtũ ē. n. ꝙ v̾tus opatiui boni eſt.

o E corporalibꝰ vtiq̃ delectatõibꝰ ⁊c̃.
Pꝰq̃ phs deт̃iauit de corꝑalibꝰ dele-
ctatõibꝰ cc̃ q̃s ē cõtinẽtia ⁊ ĩcõtinẽtia
h̃ det̃iat ð delcõnibꝰ corꝑalibꝰ nãlibꝰ. Circa h̃
tria facit. Prĩo ꝓponit intẽtũ. Secũdo mouet
dubitatõem. ibi. Propter quid igit̃ ⁊c̃. Tertio
aſſignat cãm quorũdam que accidũt circa de
lectationes. ibi. Nõ ſemper autem ⁊c̃. Dicit er
go primo ꝙ poſtea que dicta ſunt de delecta
tione in cõi. intendenduꝫ eſt nobis de corpo
ralibus ēt delectationibuſ vt dicamus ꝙ que
dam delectationes ſunt valde eligibiles. ſ. ille
que naturaliter ſunt bone corporaliter de-
lectationes circa quas aliquis intemperatus
non ſunt tales. Deinde cuꝫ dicit. Propter
quid igitur ⁊c̃. mouet dubitatõem cõtra pre-
dicta. Et primo ponit dubitatõem. Secundo
ſoluit eam. ibi. Quia autem nõ ſolũ oportet ⁊c̃
Eſt autem circa primũ conſiderandũ ꝙ phus
ſupra ad ꝓbãdũ delectatõeꝫ eſſe bonũ ſũptũ
argumentũ triſtitie. ⁊ quia nũc dixerat corpo-
rales delectatões non eſſe bonas reſumit idē
mediũ remanet pro obiectõe. ſi. n. malo cõtra-
riatur bonũ remanet dubitatio ex quo delcã-
tiones corporales dicuntur eſſe nõ bone qua
rũ contrarie triſtitie ſint male. Deinde cum
dicit. Uel ſit bone ⁊c̃. ſoluit obiectõem duplr
Primo enim dicit ꝙ delectatões corporales
ſunt aliqualiter bone inquantũ. ſ. ſunt neceſſe
ad depellandas contrarias triſticias. q̃ etiam
per hunc modũ omne illud ꝙ non eſt maluꝫ
ex ſua natura poteſt dici bonũ. Tertiam ſolu-
tionē ponit. ibi. Uel vſq̃ ad hoc ⁊c̃. ⁊ dicit ꝙ
delectatões corporales ſunt quidē bone. non
aũt abſolute. ſed vſq̃ ad h̃. i. vſq̃ ad certũ ter-
minũ. ⁊ hiꝰ rõem aſſignat. cũ. n. oĩs delectatio
cõſequit̃ habitũ aliquē ⁊ motũ ſiue opationē
oꝫ ꝙ ſi habituũ ⁊ motuũ ſiue operationũ non
põt eſſe ſuperhabũdantia melioris. i. ſunt ex-
ceſſus a bono ꝙ neq̃ delectatõis cõueniẽtis
poſſit eſſe exceſſus ſicut hiꝰ opatõis q̃ eſt con
templatio veritatis nõ põt eſſe ſuperexceſſus
melioris. q̃ quãto plus veritatē contẽplat̃ tã
to meliꝰ ⁊ v̾a. ⁊ delectatio cõueniẽs ē bona
abſolute ⁊ nõ ſolũ vſq̃ ad aliquã menſuram
ſi aũt habituũ ⁊ motuũ ſiue opationũ ſit ſuper
exceſſus melioris ita etiã ſe habebit ⁊ circa ð
lectatõem ꝯñtem. manifeſtum eſt aũt ꝙ circa
corporalia bona põt eſſe ſuperhabũdãtia me-
lioris. ⁊ hiꝰ ſignũ eſt ꝙ ex hoc aliquis dicitur
prauus ꝙ horũ bonoꝝ ſupabũdantiã querit
etiã ſi nulli alij noceat. ñ tñ ex hoc ipſo ꝙ q̃rit
corporalia bona ⁊ delicat̃ eſt prauus. q̃ oĩs
homines aliter gaudẽt pulmẽto v̾ino veneris
ſed ex hoc vituperantur aliqui ꝙ gaudẽt ĩ eis
nõ ſm ꝙ oportet ex quo pꝫ ꝙ delectatio cor-
poralis ē bona vſq̃ ad aliquã mẽſurã ſupha-
bũdantia aũt ipſius eſt mala econtrario autē
ſe hꝫ ĩ triſtitia q̃ nõ ſolũ eiꝰ ſuphabundantiã
ſigit̃ virtuoſus. ſed totaliter omnē triſtitiã. tri-
ſtitia autem nõ eſt econtraria ſuperhabundã
tia delectationis corporalis. quia ſic aliquis ñ
triſtaret̃ vnde maxie receſſit a ſuphabũdãtia
delcãtionũ q̃ quidē nõ multũ vitupabilis eēt.
ſed aliqualiter tollerãda ſed magis triſtitia in
heret ei q̃ perſequitur ſuperhabundantiaꝫ de-
lectationũ. hoc enim cũ ꝙ ex modico defcũ ð
lcãbiliũ triſtat̃. ⁊ inde ē ꝙ ſicut ſuphabũdãtia

delcãtionũ corporaliũ ē malitia ⁊ ita triſtitia.
Deinde cũ dicit. Quia autē ⁊c. aſſignat ra-
tionē predictam. Et primo dicit de quo eſt in
tentio. Secũdo exequitur propoſitũ. ibi. Pri-
mũ quidē vtiq; ⁊c. Dicit ergo primo ꝙ nō ſo-
lũ oꝫ dicere ſolutõeꝫ dubitationis ſed aſſigna
re cauſam falſitatis qui erat in obiectiõe. hoc
enĩ multũ confert ad hoc ꝙ fides adhibeatur
vitati. cum enim appareat ratio ꝓpter quod
videtur eſſe verũ illud ꝙ nō eſt veꝝ. hoc facit
magis credere veritati. ⁊ ideo dicendũ ē qua-
re corporales delectatõẽs videant multũ eſſe
eligibiliores alijs delectatõibus. cuꝫ tamē ille
ſũt bone abſolute. corpales aũt ſolũ vſq; ad ali
qđ minimũ. Deinde cũ dicit. Primũ quidē
igit ⁊c. exequit ꝓpoſitũ. Et primo aſſignat ra-
tionē q̃re delectationes corpales videant ma
gis appetibiles. Secundo aſſignat rõeꝫ quare
alie ſint minus appetibiles ſm rei veritatē. ibi.
Qui autem ſine triſtitia. Circa primũ aſſignat
duas rões. Quarũ ſecũda ponit ibi. Adhuc
proſecute ſunt ⁊c. Circa primũ duo facit. Pri
mo aſſignat rõem quare delectatõẽs corpora
les videant magis appetibiles. Secũdo aſſig̃t
rõem quare delectatõẽs nō videant bone vl̃r
ibi. Et nō ſtudioſũ vtiq; ⁊c. Dicit ergo primo
ꝙ quia prima ratio quare delectatõẽs corpo-
rales videant magis eẽ eligibiles ē q2 expellũt
triſtitiam. ⁊ quia delectatio corporalis ꝓpter
ſui ſuperhabũdantiã eſt medicina cõtra triſti
tiam. nõ. n. qualicũq; delectatõe triſtitia tollit
ſꝫ vehementi inde eſt ꝙ homines querũt de-
lectõem ſuperhabũdantem ⁊ corporalē cũ tri
ſtitia ꝯtrariat delectatõi. nō aũt delectatõe in
tellectuali. puta que eſt in conſiderando non
cõtrariat aliqua triſtitia q2 inde eſt etiaꝫ fieri
ſed facto eſſe vt ſupra eſt habitũ ex hoc auteꝫ
ipſo qđ corporales delectatõẽs ſũt medicine
cõtra triſtitias vident eſſe vehemẽtes: q2 mẽ-
ſurant nō ſolũ ex ſui ſed etiã ex ꝯtrario quod
expellũt. ⁊ inde eſt ꝙ valde querũt ꝓpter hoc
ꝙ magis apparent circa ſuũ cõtrariũ poſite ſi
cut delectatio potus magis apparet. ſ. affect⁹
ſitis ⁊ iō illi qui querũt delectatõem pot⁹ pro
priãt ſibi ſitim per cõmeſtionē ſalſoꝝ vt magis
in potu delectent. Deĩde cũ dicit. Et ñ ſtu-
dioſum vtiq; ⁊c. aſſignat rõem quare delecta
tiones non videantur bonũ ⁊ dicit ꝙ propter
delectationes corporales ſicut etiam ſupra di
ctum eſt. viſuꝫ fuit quibuſdã ꝙ delectatio nō
eſſet aliquid bonũ. in delectatõibus enim cor
poralibus multa inueniunt. quedaꝫ enim eaꝝ
ſunt praue naturaliter vtpote cõſequũtur pra
uas opiniones. que quidē ſũt appetibiles qui-
buſdam ab ipſa ſua natiuitate ſicut beſtijs et
beſtialibus hominibus. quibuſdam aũt ſũt ap
petibiles propter conſuetudineꝫ ſicut delecta-
tiones prauorum hominũ. quedam vero dele
ctationũ corporaliũ ſunt medicine contra ali

quem defectũ ⁊ h⁹ ſingulari eſt q2 nō ſũt niſi
indigentis. non enim aliquis delectatur in ci
bo quãdo nō indiget. ⁊ ſic delectatio cibi eſt
medicina contra triſtitias famis. ⁊ manifeſtũ
eſt ꝙ melius eſt habere aliqđ perfectum q̃
fieri. hi⁹ autem delectationes quas dicimus
eſſe medicinales accidunt hijs que perficiun-
tur non autem hijs qui ſunt perfecti cauſant
n. ex hoc ꝙ per id quod ſumitur colligit natu
re indigentia. ſic igitur patet quod non ſunt
bone ſm ſe ſed per accidens inquantum ſcili
cet ſunt ad aliquid neceſſe ⁊ has duas rati-
ones tetigit in duabus ſolutionibus. nam ille
delectationes excedũt menſuram debitã que
conſequũtur prauas operationes q2 ergo cor-
porales delectationes nō ſunt ſm ſe bone. tñ
cũ videantur magis appetibiles quidam eſti-
mauerunt vl̃r delectationes non eſſe bonas.
Deinde cũ dicit. Adhuc proſecute ſunt ⁊c.
ponit rõeꝫ. Et circa hoc duo facit. Primo po
nit rõeꝫ. Secũdo manifeſtat quoddã qđ ſup-
poſuerat. ibi. Etenĩ multis ⁊c. Dicit ergo p̃mo
ꝙ quia corporales delectationes ſũt vehemẽ
tes q̃runt ab his q̇ non poſſunt alijs delecta-
tionibus gaudere. ſ. ab hominibus qui ſolĩ ſen-
ſibus inherent ⁊ delectationes intellectuales
non percipiunt. ⁊ inde eſt quod tales homi-
nes preparant ſibiipſis quandã ſitim taliũ de-
lectationũ. dum. ſ. ſponte ſeipſos incitant ad
earum concupiſcentiã ſicut dictũ eſt de alijs
qui cõmedunt ſalſa vt concupiſcant potum.
⁊ ideo quia predicti homines non habẽt alia
delectabilia in quibus recreentur non eſt in-
crepabile ſed corporales delectatõẽs accipiãt
dum tñ tales delectationes nō noceant nec
eis nec alijs. ſi autē ſint nociue hoc prauum
⁊ ĩcrepabile ſicut patꝫ de delectõe adulteri ⁊
cibi nociui. Deinde cũ dicit. Eteniꝫ multis
⁊c. aſſignat rõeꝫ cuiuſdã qđ ſuppoſuerat. ſ. ꝙ
oẽs homines indigeantur aliqua delectatiõe
recreati. Et primo aſſignat hi⁹ rõeꝫ cõmuniter
quantũ ad oẽs. Secũdo quantũ ad iuuenes
ibi. Similr̃ autē ⁊c. Tertio quantũ ad melã
colicos. ibi. Melancolia autē ⁊c. Dicit ergo
primo quod ideo nō eſt increpabile ꝙ aliqui
vtantur delectatõibus cõibus cũ non habeãt
alias quia indigent eis ſicut medicina contra
triſtitias. quantũ. n. ad multa triſtitia aduenit
hominibus propter naturales motus ⁊ ope-
rationes. ſemper enĩ animal vigilans eſt in la
bore. labor autē eſt cõtriſtatiuus ſicut natura
les ſeniores teſtantur qui videre ⁊ audire iu-
giter triſtitiã inquantũ eſt laborioſuꝫ rõ cui⁹
animal indiget quiete ſompni vt dr̃ in libro
de ſomno ⁊ vigilia. ſed ideo non percipimus
huiuſmodi triſtitiã quia iam ſumus cõſueti ꝯ
tinue eam pati videre tamen ⁊ audire. ⁊ ſi ha-
beant laborem ⁊ triſtitiam naturalem ex par-
te organorum naturalium habent tamen de-

delectatõem aĩalē rõne cõditiõis ſenſibilium.
Deinde cũ dicit. Similit aũt ⁊c. aſſig̃t rõeꝫ
quare iuuenes maxime indigẽt delectatiõe ⁊
dr̃ ꝙ in iuuenib⁹ ꝓpter augmentũ ſunt multe
cõmotõẽs ſpirituũ ⁊ hũoꝝ ſicut etiaꝫ accidit
vinolẽtis. ⁊ iō ꝓpter hi⁹ laborē iuuẽt⁹ maxie
q̃rit delectatõeꝫ. Deinde cũ dicit. Melãco
lici aũt ⁊c. aſſignat rõem ex pte melãcolicoꝝ.
⁊ dic ꝙ melãcolici ſꝫ nãlē diſpõeꝫ ſẽp indigẽt
medicina cõtra triſtitias. q2 corpus eoꝝ patit
corroſionē quãdã ꝓpter ſiccitatē ꝯplexionis
⁊ iō hñt vehementē appetitũ delectatiõis p
quã hi⁹ triſtitia repellat. expellit nō ſolam tri-
ſtitiã cõtrariã. puta triſtitiã puro delectõ cibi
triſtitiã famis. ſed ſi delectõ ſit fortis expellit
qñq; aliã triſtitiã. q2 oib⁹ triſtitijs cõtrariatur
ſm genus licet nō ſm ſpẽm. ⁊ quia melãcoli-
ci vehemẽter appetũt delectatõẽs inde eſt qđ
frequẽter fiunt intpati ⁊ praui. Deinde cũ
dicit. Que aũt ſine triſtitia ⁊c. aſſignat rõem
quare delectatõẽs intellectuales ſm rei verita
tē ſunt meliores ⁊ dicit quod q2 huiuſmõi de
lectatõẽs nō habẽt ſuperhabũdãtiã ex q̃ red-
dant vitioſe hi⁹. n. delectatõẽs ſunt circa ea q̃
ſunt delectabilia ſm naturã ⁊ nō ſm accidẽs
⁊ hec duo cõponit. Primo quidē quid ſit de
lectabile ſm accidẽs. ⁊ dicit ꝙ illa ſunt dele-
ctabilia ſm accidẽs que delectãt inquãtũ me
dicina. q. n. dum aliquis patitur ſanationem
accidit ꝙ ſanũ ibi aliquid operet ꝓpter hoc
videt opatio eſſe delectabilis ⁊ inde eſt quod
qñ querũt hi⁹ delectatõẽs vltra neceſſitatem
medicine ſunt delectatõẽs inordinate ꝯñter
exponit ꝙ delectabilia ſm naturã ſunt illa q̃
faciunt opatõem talis nature. vincit eniꝫ que
nature delectabilis eſt operatio ꝓprie cum ſit
eius pfectio. ⁊ iō boni delectabilis eſt opatio
ꝓp̃e cũ ſit ei⁹ pfectio ⁊ iō boni delcãbil ē opõ
rõis. Deinde cuꝫ dicit. Nō ſemp autē ⁊c. aſ
ſignat ſecũdã rõem que accidit circa delecta-
tõẽs hũanas quoꝝ vnũ ꝙ nullũ idē eſt ſemp
delectabile hõi. ⁊ hi⁹ rõem dicit eſſe q2 natura
noſtra non ſimplex ſed cõpoſita ex vno in ali
ud tranſmutabilis inquãtũ ſubiacet corpori ⁊
iō ſi hõ ſm aliquã ſui diſpoſitionem agat ali-
quã actõem ſibi delectabileꝫ hec delectatio ē
p̃ter naturalis hõi ſm alterã ei⁹ diſpõem ſicut
cõtẽplari eſt naturale hõi rõe intellect⁹. ſed eſt
p̃ter naturale hõi rõe organoꝝ imaginis que
laborãt in cõtẽplando nō eſt ſemp homini d
lectabilis. ⁊ iō ſilr̃ de ſuppoſitõe cibi q̃ eſt na
turalis hõi indigẽti preter ſubãm aut iam cor
pori repleto. cuꝫ aũt hõ appropinquat ad con
trariã diſpoſitõem. tunc illud ꝙ prius erat de-
lectabile ſm p̃cedentē diſpoſitõeꝫ neq; adhuc
videt. q2 nõdũ cõtraria diſpoſitio totalit ad-
uenit neq; videt delectabile q2 iã fere alia diſ
poſitio receſſit. ⁊ ex hoc concludit quoddam
correlariũ. ibi. Quare ſi hi⁹ ⁊c. ⁊ dicit qđ ſi nã

alicuius rei delectãtis eſſet ſimplex ⁊ immu-
bilis eadē actio eſſet ſibi delectabiliſſima puta
ſi hõ eſſet ſol⁹ intellect⁹ ſẽper in contẽplando
delectaretur. ⁊ inde eſt q2 deus eſt ſimplex ⁊
ĩmutabilis ſemp gaudet vna ⁊ ſimplici dele-
ctatõe. ſ. habet in cõtemplatõe ſui ipſi⁹. nõ enĩ
eſt operatio que delectatõem cauſat ſolum in
motu cõſiſtens ſed etiã in mouẽte ſicut patet
de poſitone intellect⁹. ⁊ illa delectatio que eſt
abſq; motu eſt maior q̃ illa que eſt in motu
illa aũt que eſt in quiete eſt in eſſe perfecto vt
ex predictis pꝫ. Deinde cũ dicit. Trãſmuta
tio autē ⁊c. aſſignat cauſam ſecũdi accidẽtis
circa delectatõẽs qđ. ſ. trãſmutatio ſm dictũ
cuiuſdã poete eſt maxime delectabilis hõib⁹
⁊ hoc dicit accidere ꝓpter quandã malitiã. i.
defectũ nature que nō ſemp põt in eadem diſ
poſitõe cõſiſtere. ſicut. n. mali hois eſt qđ de-
facili trãſmutet. ⁊ non habeat mentem fixaꝫ
in vno ita eſt de natura que indiget trãſmuta
tõe q2 nō eſt ſimplex neq; perfecte bona. ē. n.
motus imperfecti vt dr̃ in tertio phicoꝝ. Vlti
mo autē epilogãdo cõcludit dictũ eſſe in hoc
ſeptimo libro de cõtinẽtia ⁊ incõtinẽtia dele
ctatõe ⁊ triſtitia quē vnũquodq; eoꝝ eſt ⁊ q̃
liter ſint bona vel mala. vnde iam dicendum
eſt de amicitia. ⁊ ſic ſiat ſnia ſeptimi libri.

Incipit liber octauus.

P Oſt hec auteꝫ de amicitia
⁊c. Poſtq̃ phus determi-
nauit de virtutib⁹ morali-
bus ⁊ intellectualib⁹ ⁊ cõ
tinẽtia que ē quoddã imp-
fectũ ĩ generatõe virtutis
hic ꝯñter determinat de a
micitia que ſupra virtutē fundat ſicut quidē
effect⁹ virtutis. Et primo ꝓhemialiter dicit d
quo eſt intentio. Secũdo incipit de amicitia
tractare. ibi. Forte aũt vtiq; ⁊c. Circa primũ
duo facit. Primo oſtendit quod ad moralem
ptinet de amicitia tractare. Secũdo oſtẽdit q̃
ſunt circa amicitiã tractãdi. ibi. Dubitant aũt
de ipſa ⁊c. Circa primum inducit ſex rões ad
oñdendũ ꝙ de amicitia ſit cõſiderandũ. Dicit
ergo primo quod poſt predicta cõſideranduꝫ
eſt de amicitia ptranſeundo vt ſ. cõſideram⁹
circa ea que pertinent ad cõſideratõem natu
ralem phi. Et prima ratio quare de amicitia
ſit tractandũ ē quia conſideratio virtutis per
tinet ad moralem philoſophiam. Amicitia eſt
quedam virtus inquantum. ſ eſt habitus ele-
ctiuus vt infra dicet ⁊ reducit ad gen⁹ iuſtĩe
inquantum exhibet proportionale vt infra di
cetur. vel ſaltim eſt cum virtute inquantum
eſt ſcilicet virtus cauſa vera amicitie. Secũdã
rõem ponit ibi. Adhuc maxime ⁊c. Moralis
eniꝫ phia habet conſideratõeꝫ circa cõmunia

q̄ ſũt nccā vite hũane inť q̄ maxie neceſſariũ ē
amicitia intantum ꝙ nullus bene diſpoſitus
eligerꝫ viuere cũ hoc ꝙ haberet oĩa alia exteri/
oꝛa bona ſine amicis. illi.n.qui maxime poſſi
dent exterioꝛa bona.ſ. diuitibus ⁊ principibꝰ
⁊ ptãtibus ⁊ maxime videnť neceſſarij amici.
pꝛimo quidē ad vſũ hoꝝ bonoꝝ.nulla.n.eſt vti
litas bonorũ foꝛtune ſi ex hijs aliquis nulli be
nefaciat beneficiũ aũt ⁊ laudabiliſſime ſit ad
amicos. Secũdo ad cõſideratõem talium bo/
noꝝ que nõ poſſunt cõſeruari ſine amicis. q̄a
bona foꝛtuna q̄to eſt maioꝛ tãto eſt minus ſe
cura qꝛ habet plures inſidiatoꝛes. nec ſolũ in
bona fortũa ſunt vtiles amici ſed etiã in ꝯtra
ria qꝛ in paupertate hoĩes exiſtimant amicos
eſſe ſingulare refugiũ. Sic ergo in oĩ foꝛtuna
amici ſunt neceſſarij. ſilr ĩ iuuenibꝰ neceſſaria
amicitia ad hoc quod per amicos cohibeãtur
a peccato.ſunt.n.ſm ſeipſos pꝛoni ad cõcupiſ
centias delectationũ vt in alio dictũ eſt.ſenio
ribus autē ſunt vtiles amici ad ſeruiendũ pꝛo
pter defectus coꝛpoꝛales.⁊ qꝛ deficiũt in ſuis
actõibus propter debilitatē ſũt eis neceſſarij
amici ad adiutoꝛiũ.illis autē qui ſunt in ſũmo
i.in perfecta etate ſunt vtiles ad bonas actõeſ
exequēdas.qñ.n.duo conueniunt ſunt poten
tioꝛes ⁊ in ope intellectualis ſpeculatõis dum
vnus videt quod aliꝰ videre nõ põt ⁊ ad opꝰ
exterioꝛis actõis in quo maxime vnꝰ alij auxi/
liatur. ⁊ ſic patꝫ ꝙ de amicitia cõſiderandũ ē
ſicut de re omnibus neceſſaria. Tertiam rõeꝫ
ibi. Nãqꝫ in eſſe videť ⁊c̃.⁊ dicit qꝺ etiã ami/
citia ineſt ſm naturã generanti ad genituꝫ ⁊
hoc nõ ſolũ in hominibꝰ ſed etiã in volatilibꝰ
que manifeſte lõgo tpe ſtudiũ adhibēt ad edu
catõem ꝓlis.⁊ idē etiã eſt in alijs aĩalibus eſt
etiã naturalis amicitia inter eos qui ſunt vniꝰ
gentis ad inuicē inquãtũ cõicant in moꝛibus
⁊ conuictu ⁊ maxime eſt naturalis amicitia
illa q̄ eſt omniũ hominũ ad inuicē ꝓpter ſimi
litudinē nature ſpẽi.⁊ ideo laudamus philan
tropos.i.amatoꝛes hominũ.q.implētes id qꝺ
eſt hoĩ naturale vt maxime apparet ĩ erroꝛibꝰ
viarũ. Reuocat.n.quilibet aliũ etiã ignotuꝫ ⁊
extraneũ ab erroꝛe.q.oĩs hõ naturaliter fami/
liaris ſit ⁊ amicus omĩ hoĩ.ea autē que ſũt na
turaliter bona ſunt cõſideranda a moꝛali ⁊ ſic
debꝫ de amicitia cõſiderare. Quartaꝫ rationē
ponit ibi. Videť aũt ⁊ ciuitates ⁊c̃. ⁊ dicit ꝙ
ꝑ amicitiã videnť cõſeruari ciuitates.vñ legiſ/
latoꝛes magis ſtudēt ad amicitiã cõſeruãdaꝫ
inť ciues q̄tũ etiã ad iuſtitiã.i.quã q̃nqꝫ inte/
rimũt.puta in penis inferēdis ne diſſenſio oꝛi
atur.⁊ hoc pꝫ ꝑ hoc ꝙ cõcoꝛdia aſſimilať ami
citie quã quidē.ſ.cõcoꝛdiã legiſlatoꝛes maxie
appetũt cõtentõem autē ciuiũ maxime expel/
lunt.q.inimicam ſalutis ciuitatis. ⁊ quia tota
moꝛalis phĩa videť oꝛdinari ad bonum ciuile
vt in pꝛincipio dictũ eſt ꝑtinet ad moꝛalē cõſi
derare de amicitia. Quintã rõem ponit ibi. Et
amicis quidē ⁊c̃.⁊ dicit ꝙ ſi aliqui ſũt amici ĩ
nullo indigerent iuſticitia ꝓpꝛie dicta. qꝛ ha/
berēt oĩa.q.cõia cũ amicus ſit alter ipſe nõ eſt
autē iuſtitia ad ſeipſũ ſed ſi ſint iuſti nihilomi
nus indigent amicitia ad inuicē. ⁊ illud ꝙ eſt
maxime iuſtũ videť eſſe cõſeruatiuũ ⁊ repati/
uũ amicitie.multo ergo magis ad moꝛalē ꝑti/
net conſiderare de amicitia q̄ꝫ de iuſtitia. Se
xtam rõem ponit ibi. Nõ ſolũ aũt ⁊c̃ . ⁊ dicit
ꝙ nõ ſolũ de amicitia cõſiderãdũ eo quod eſt
quoddã neceſſariũ humane vite. ſed etiã qꝛ ē
qꝺdã bonũ.i.laudabile ⁊ honeſtũ.laudamꝰ.n.
philophiles.i.amatoꝛes amicoꝝ.⁊ philophiã.i.
amicitia videť eē aliq̄d boni intm̃ qꝺ quidaꝫ
eſtimãt eoſdem eſſe viros bonos ⁊ amicos.

Deinde cũ dicit. Dubitanť aũt ⁊c̃.oſtendit
q̄ ſint de amicitia cõſiderãda. Et pꝛimo ꝓmit/
tit quãdã dubitatõem q̄ circa amicitiã appa/
ret. Scđo oſtendit quales dubitationes ſint
circa amicitiã determinãde.ibi. Naturalia q̄/
dem ⁊c̃. Tertio excludit erroꝛē quarundã.ibi.
Vnã quidē.n.⁊c̃. Circa pꝛimũ duo facit. Pꝛi
mo ponit diuerſas opiniões quoꝛũdã in rebꝰ
humanis circa amicitiã. Secũdo in rebꝰ na/
turalibus.ibi. Et de hijs ipſis ⁊c̃. Dicit ergo pꝛi/
mo quod de amicitia nõ pauca dubitãť.⁊ pꝛi
mo hoc manifeſtať ex diuerſis opinionibus:
quidã.n.volũt ꝙ amicitia ſit quedã ſimilitudo
⁊ ꝙ ſimiles ſunt ſibi inuicē amici.⁊ ad hoc in
ducit ꝓuerbiũ ꝙ dicit ꝙ ſimile vadit ad ſuum
ſimile vt colomus ad colomũ ſunt aũt quedã
aues gregalis ſturni ⁊ inducunť q̃nqꝫ ſimilia
pꝛouerbia.alij vero ecõtra dicũt ꝙ omnes ſin
guli cõtrarianť ſibi inuicē inquãtũ.ſ. vnꝰ ipe/
dit lucra alteriꝰ eſt aũt veritas qõis.ꝙ ſiľe per
ſe loquēdo eſt amabile habeť aũt odio ꝑ ac/
cidēs.inquãtũ.ſ. eſt impedimētũ ꝓpꝛij boni.

Deinde cuꝫ dicit. Et de hijs ipſis ⁊c̃. ponit
circa rõem cõtrarias opiniones in rebꝰ natu/
ralibꝰ ⁊ dicit.quod de re hac eadē qõne q̄dã
inquirũt ſuperiꝰ.i.altius ⁊ magis naturaliter
ſicut euripedes q̄ dixit ꝙ terra deſiccata deſi/
derat pluuiã.q.amãs ſibi cõtrariũ. ⁊ ꝙ celum
venerabile ꝓpter ſui dignitatē qñ eſt impletũ
pluuia deſideret cadere in terrã.i.ꝙ pluuiam ĩ
terrã emittat quod ē cõtrariũ eius altiſſimi ⁊
plenitudini eraclitꝰ etiã dixit ꝙ ꝯriũ ꝯfert ſuo
ꝯrio ſic hoĩ ſuꝑ calefacto cõferũt frigida inq̄
tũ ex differētibꝰ ⁊ cõtrarijs ſit optima armo/
nia.i.cõꝑpantia dixit ꝯriũ eē ꝯferēs inq̄tũ oĩa
ſũt facta ſm litē ꝑ quã elemēta pꝛiꝰ cõfuſa ⁊
diſtincta ſed ecõtrario hijs dixerũt q̄dã alij ⁊
ꝓcipue empedocles qui dixit ꝙ ſimile appetit
ſiľe ſoluiť aũt hec dubitatio eodē modo ꝑ hoc
ꝙ ſiľe ꝑſequēdo eſt deſiderabile nãliť ꝑ acci/
dēs aũt deſiderat ꝯriũ inq̄tũ ē ꝯferēs ⁊ medi
cinale ſicut de electõibus coꝛpoꝛalibꝰ.ē. dixit

Naturalia quidē igiť ⁊c̃.oñdit quales du/

bitatões ſint determinãde circa amicitiam. ⁊
dicit ꝙ naturales qões ſunť relinquēde qꝛ nõ
ſunt ꝓpꝛie pñtis intentõis ſed quecũqꝫ ſũt hu
mana vtpote ꝑtinētia ad moꝛes ⁊ paſſiones
humanas de hijs intendamꝰ ſicut vtrũ poſſit
eē amicitia in oĩbꝰ hoĩbꝰ vel nõ poſſit eſſe in
malis. ⁊ vtrũ ſit vna ſpẽs amicitie vel plures.

Deinde cũ dicit Vnã quidem ⁊c̃. excludit
quoꝛũdã erroꝛē q̄ eſtimabãt quod eſſꝫ vna ſo
la ſpẽs amicitie ꝓpter hoc ꝙ oẽs ſpẽs amici/
tie ſunt cõꝑabiles ſm magis ⁊ minꝰ. puta cuꝫ
dicimꝰ ꝙ maioꝛ ē amicitia honeſti q̄ꝫ vtilis.
ſed ipſe dicit quod nõ credũt ſufficiēti ſigno
qꝛ q̄ differũt ſpecie recipiũt magis ⁊ minus in
q̄tũ.ſ.conueniunt in genere.puta ſi dicamꝰ ꝙ
actus ē melioꝛ potētia ⁊ ſubſtantia accidente
vel amicitia dicendum eſt ſuperius.i.a pꝛioꝛi/
bus incipiendo.

f Oꝛte autem vtiqꝫ de hijs ⁊c̃. Poſtq̄ꝫ
phus ꝓhemialiter oñdit quod oꝫ de
amicitia determinare. ⁊ q̄ ſunt de ea
determinãda.hic incipit de amicitia tractare
Et pꝛimo oñdit q̄d ſit amicitia. Secundo di/
ſtinguit ſpẽs ibi. Differũt autē hoc ⁊c̃. Tertio
ponit ſpẽrũ ꝓpꝛietates in pꝛĩcipio .ix.libꝛi.ibi.
In omnibꝰ aũt diſſimiliũ ſpecieruꝫ ⁊c̃. Circa
ꝓmũ duo facit. Pꝛimo inueſtigat q̄tuoꝛ ꝑtes
diffinitõis amicitie. Secũdo excludit diffini/
tõem amicitie.ibi oꝫ igiť ⁊c̃. Pꝛimo aũt inue/
ſtigat ꝑticulã que ē ex parte obiecti. Circa qꝺ
tria facit. Pꝛimo determĩat obiectũ amicitie.
Secũdo mouet dubitatõem.ibi. Vtrũ igiť ⁊c̃
Tertio ponit ſolutõem.ibi. Videť aũt ⁊c̃. Diť
ergo pꝛimo ꝙ de ꝓdictis qõibus foꝛte fiat ali/
quid manifeſtũ ſi cognoſcamꝰ q̄d ſit amabile
ꝙ eſt obiectũ amatoꝛibꝰ a quo diciť amicitia
nõ.n.quodcũqꝫ indifferēter amať qꝛ nõ ama
tur malũ inquãtũ hmꝰ amať autē amabile qꝺ
quidē eſt vel per ſe bonũ.i.honeſtũ vel delcã/
bile vel vtile.hoc aũt tertiũ.ſ.vtile videť eſſe id
ꝑ quod perueniť ad bonũ honeſtũ ⁊ delecta
bile q̄ ſunt ꝓpter ſe amabilia vt fines. vtile aũt
ē amabile ꝓpter alterũ ſicut id ꝙ eſt ad finem
bonũ aũt ⁊ delectabile ſi cõiter ſumereť nõ di/
ſtingueť ſubiecto abinuicē ſed ſolũ rõe.nam
bonũ dř aliq̄d ſm ꝙ eſt in ſe ꝑfectũ ⁊ appeti/
bile. delectabile aũt ſm ꝙ ĩ eo quieſcit appeti/
tus ſic nõ ſumereť hic.ſed verũ bonũ hoĩs hic
diciť ꝙ ei cõuenit ſm rõem. delectabile auteꝫ
ſm ꝙ eſt ſibi cõueniēs ſm ſenſum. Deinde
cum dicit. Vtrũ igiť ⁊c̃.mouet circa hoc du/
biũ.vtrũ.ſ.hoĩes amēt id ꝙ eſt bonũ ſimpľr vľ
id ꝙ ē bonũ ipſis. hec.n.q̃nqꝫ abinuicē diſſo/
nãt ſicut phari ē bonũ ſimpľr nõ tñ eſt bonũ
indigēti neceſſarijs.⁊ eadē dubitatio eſt circa
ipſũ delectabile.nã aliq̄d ē delectabile ſimpľr
ſicut dulce quod nõ eſt delectabile huic.ſ.ha/
bēti guſtũ infectũ. Deinde cũ dicit. Videtur
aũt ⁊c̃.ſoluit ꝓdictã qõem. ⁊ pꝛimo ponit ſo/
lutõem. ⁊ diciť ꝙ vnuſq̄ſqꝫ videť amare id ꝙ
eſt ſibi bonũ qꝛ q̄libet potētia ferť in obiectũ
ſibi ꝓpoꝛtionatũ ſicut viſus vniuſcuiuſqꝫ vi/
det id ꝙ ē ſibi viſibile ſic amabile eſt id ꝙ eſt
ſimpľr bonũ. Secũdo ibi. Amat aũt ⁊c̃.obijcit
incõtrariũ. ⁊ dicit ꝙ vnuſquiſqꝫ hõ amat nõ
id ꝙ eſt ſibi bonũ ſed ꝙ illud apparet ſibi bo/
nũ.appetitꝰ.n.nõ ferť in aliquid niſi ꝓut ē ap
pꝛehenſũ.vñ videť falſũ vnicuiqꝫ eē amabile
id quod eſt ſibi bonũ. Tertio ibi. Differt auteꝫ
⁊c̃.ſoluit dicens quod hoc nihil differt ad ꝓ/
poſitũ qꝛ cũ amať aliq̄d apparēs bonũ amať
vt ſibi bonũ. vñ etiã põt dici ꝙ amabile eſt ap
parēs bonũ. Secũda ꝑticula ꝑtinet ad qua
litatē amatoꝛis quã ponit.ibi. Tribꝰ aũt entibꝰ
⁊c̃. Et dicit qꝺ cũ tria ſint ꝓpter q̄ hoĩes amēt
ſ.bonũ delectabile ⁊ vtile in illa amatõe q̄ dř
amare inaĩata.puta vinũ aut aurũ nõ dř eſſe
amicitia.⁊ hoc oſtēdit dupľr. Pꝛimo quidem
ꝙ ĩ tali amatõe nõ põt eſſe redamatio que re/
quiriť ad amicitiã.nõ.n.vinũ amat hoĩem. ſiť
homo amat vinũ. Secũdo qꝛ nõ ſic amamus
inaĩata vt ſit nobis voluntas boni illoꝝ ridicu
lum enĩ eſſet dicere ꝙ aliquis vellet vino bo/
num ſed hoc bonũ ꝙ eſt vinũ hoc vult ſibi ꝑ
hoc qꝺ hõ amat vinũ nõ videť eſſe beniuolꝰ
vino ſed ſibi ipſi. ⁊ ſi aliquis dicat ꝙ hõ vult
bonũ vino qꝛ vult ꝙ cõſerueť cõſiderandũ ē
ꝙ homo vult ſaluari vinũ vt habeat illud ⁊ ita
nõ vult ſalutē vini inquãtũ ē bonũ vino ſꝫ in/
quãtũ eſt bonũ ſui ipſiꝰ. ⁊ hoc cõtra rõeꝫ ami/
citie.diciť.n.ꝙ oꝫ amico velle bonũ gratia il/
liꝰ ⁊ nõ ꝓpter bonũ amãtis. Tertia ꝑticula
ꝑtinet ad viciſſitudinē amati q̄ꝫ ponit ibi. Vo
lentes autē ⁊c̃. ⁊ dicit ꝙ ſi aliqui velint bona
alicui illius gratia dicimꝰ eos beniuolos ſꝫ nõ
dicimꝰ eos amicos ſiue illud fiat ab illo vt.ſ.a
matus velit bonũ amãti eius gratia qꝛ amici/
tiã dicimꝰ eſſe bene uolētiã in cõtrapaſſis vt
ſ.amãs ameť.hꝫ.n.quãdã cõmutatõeꝫ amoꝛiſ
ſm foꝛmã cõmutatiue a iuſtitie. Quarta ꝑ/
ticula ſumiť ſm conditõem mutui timoꝛis. ⁊
hãc poniť ibi. Vel apponēdũ ⁊c̃.⁊ dicit ꝙ ad
hoc apponendũ ē ad cõplendã rõem amicitie
ꝙ ſit beniuolētia mutua nõ latens.multi eniꝫ
ſunt beniuoli aliquibꝰ quos nũq̄ꝫ viderũt inq̄
tũ ex auditis exiſtimãt eos eē epyiches.i.virtu
oſos vel vtiles ſibi ⁊ poteſt eſſe ꝙ idem patia/
tur aliquid illoꝛum ad eum qui ſic eſt beniuo/
lens huiuſmodi ergo homines vidētur eſſe be
niuoli ad inuicem ſed non poſſunt dici amici
cum id lateat eos qualiter ſe habeãt ad inui/
cem. Deinde cum dicit. opoꝛtet igitur ⁊c̃.
concludit ex pꝛemiſſis diffinitionem amicitie
⁊ dicit ꝙ opoꝛtet ad rationem amicitie ꝙ per
eam aliqui ſibi bene velint ad inuicem ⁊ qꝺ
hoc non lateat eos ⁊ quod hoc ſit propter vi
num aliquod pꝛedictoꝛũ.ſ.ꝓpter bonũ vel de
lectabile vel vtile.

d Jfferṫ aũt hec ꝛc̃. Poſtq̃ phus oſtē/
dit q̇d ē amicitia. hic diſtinguit ſpēs
amicitie. Et circa hoc duo facit. Pr̄io
diſtinguit ſpēs amicite. Secũdo oñdit in q̇b⁹
amicitie ſpēb⁹ fiunt occaſiones ſeu cõq̃ões.
ibi. Ternis itaq̧ exiſtētib⁹ ꝛc̃. Circa p̄mũ duo
facit. Primo diſtinguit ſpēs amicitie q̄ in eq̄
litate pſonaꝝ ſaluāṫ. Secũdo diſtinguit ſpēs
amicitie q̄ ē inter inequaleſ pſonas. ibi. Altera
n. aut amicitie ſpēs ꝛc̃. Circa primũ duo facit
Pr̄io diſtinguit amicitie ſpēs. Scd̄o oſtēdit
in eis equalitatē exiſtere. ibi. Sũt aũt dr̄e ami/
citie ꝛc̃. Circa primũ duo facit. Pr̄io diſtīguit
amicitie ſpēs. Secũdo determinat de eis p cõ
paratōem ad actũ. ibi. Jn ſenis aũt ꝛ in ſenib⁹
queād modũ aũt in v̄tutib⁹ ꝛc̃. Tertio per cõ/
paratōem ad ſubiectũ. ibi. Jn ſenis aũt ꝛ ſeni/
bus ꝛc̃. Circa primũ duo facit. Primo ponit
ſpērũ diſtinctōez. Secũdo determinat de ſin
gulis ſpēb⁹. ibi. Que quidē igiṫ ꝛc̃. Dicit ergo
primo ꝙ cũ ſint tria amabilia ſicut dictũ ē. ſ.
bonũ. i. honeſtũ ſimplr̄ delectabile ꝛ v̄tile hec
differũt ſpē ab inuicē nõ quidē ſicut tres ſpēs
ex equo diuidētes aliquod gen⁹ ſed ſm prius
ꝛ poſteri⁹ ſe hñt. ꝛ q꞉ ſꝫ dr̄iaꝫ obiectoꝝ diuer
ſificāṫ act⁹: cõueniēs ē ꝙ amatōes ſꝫ hec tria
differāt ſpē vt. ſ. alia ſit ſpēs amatōis q̄ amaṫ
aliq̇d ꝑpter delectabile. ꝛ alia q̄ ꝑpter vtile. ꝛ
q꞉ amicitie act⁹ ē amatio: cõueniēs ē ꝙ etiam
ſint tres ſpēs amicitie equales numero ama/
bilib⁹. quarũ vna ē amicitia propter honeſtuꝫ
quod ē bonũ ſimplr̄. alia ꝑpter delectabile. ꝛ
tertia ꝑpter vtile. in ſingulis. n. eoꝝ ſaluaṫ rõ
amicitie cõpoſite q꞉ ſm vnũquodq̧ hoꝝ. tri/
um poteſt eē aliquoꝝ redamatio nõ latēs ꝛ
ſm hec tria pñt ſibi bona velle ad inuicē ſm
quod amāt. puta ſi amāt ſe ꝑpter v̄tutē volũt
ſibiinuicē bonũ v̄tutis. ſi aũt propter v̄tile vo/
lunt ſibiinuicē bona vtilia. ꝛ ſi ꝑpter delecta/
tōez delectabilia. Deinde cũ dicit. Que qui
dem igiṫ ꝛc̃. determinat de predictis amicitie
ſpēb⁹ q̄ quidē nõ equaliter ſub amicitia cõti/
nēṫ ſed ſm pri⁹ ꝛ poſteri⁹ ſic ergo duo facit.
Primo determinat de amicitia vtilis ꝛ de ea
q̄ eſt delectabilis q̄ ꝑpoſteri⁹ rōem amicitie p
ticipāt. Secũdo determinat ꝺ amicitia hone
ſti quod ē bonũ ſimplr̄ cui primo ꝛ p ſe cõpe
tit rõ amicitie. ibi pfecta aũt ē bonoꝝ ꝛc̃. Cir/
ca primũ duo facit. Primo oñdit amicitiam
vtilē ꝛ delectabilē eē amicitias p accidēs. Se
cundo cõtingit ꝙ ſunt facile diſſolubiles. ibi.
Facile diſſolubiles vtiq̧ ꝛc̃. Dicit ergo primo
ꝙ illi q̇ amāt ſe adinuicē ꝑpter vtilitatē. vnus
nõ amat alterũ ꝑpter ſeipſũ ſed ſm ꝙ ab alte/
ro accipit ſibi aliquod bonũ. ꝛ ſil'r ē in hijs q̄
ſe amāt ꝑpter delectatōem. nõ. n. vnus amat
aliũ ꝑpter hoc quod ē taliter diſpoſitus. puta
ꝙ eſt eutrapelus. i. virtuoſe ſe hñs circa ludos
ſed ſolũ inquātũ ē ſibi delectabilis. ꝛ ſic pꝫ ꝙ
tā illi q̇ amāt ꝑpter delectatōem amāt propter
delectabile ꝙ ꝑcipiunt ꝛ ita nõ amāt amicuꝫ
ſm quod ipſe ī ſe ē ſꝫ ſm id ꝙ accidit ei. ſ. ſꝫ ꝙ
ē vtile vel delectabile. vñ pꝫ quod hi⁹ amicitie
nõ ſũt amicitie p ſe ſed p accidēs q꞉ ñ amatur
hõ ſm id ꝙ ipſe ē. ſed ſm ꝙ aliq̇d exhibet ſm
vtilitatē vel delectatōem. Deinde cũ dicit.
Facile ſolubiles ꝛc̃. oñdit hi⁹ amicitias facile
eē diſſolubiles. ſũt. n. ꝑpṫ aliq̇d ꝙ accidit hõi/
b⁹ q̇ amāṫ ī quo hoīes nõ pmanēt ſemp ſibi
ſil'es ſicut nõ ſemp idē hõ eſt delcābilis vl' qñ
illi q̇ amabāṫ deſinũt eē delcābiles vel vtiles
amici eoꝝ q̇eſcāt ab amādo ꝛ h̄ maxime ma/
nifeſtũ ē ī amicitia vtilis. nõ. n. ſemp ē idē vti
le hõi ſed aliud ꝛ aliud ſm diuerſa tp̄a ꝛ loca
ſicut ī egritudine ē vtilis medic⁹ ꝛ nauigādo
nauta ꝛ ſic de alijs. q꞉ ergo amicitia nõ habe/
baṫ ad ip̄m hoīem ſm ſe ſed ad vtilitatē q̄ ſm
ſe erat cõueniēs ē ꝙ diſſoluta amicitie cauſa
etiā amicitia diſſoluaṫ. ꝛ ſil'e ꝯtingit circa ami
citiā delcātōis. Deinde cũ dicit. Jn ſenib⁹
ꝛc̃. oñdit q̇b⁹ hi⁹ amicitie cõpetāt. Et p̄mo oñ
dit q̇b⁹ cõpetat amicitia vtilis. Secũdo q̇b⁹ cõ
petat amicitia delcābilis. ibi. Juuenũ aũt ami/
citia ꝛc̃. ponit aũt duo genera hoīm q̇b⁹ cõpe
tit amicitia vtilis. Et p̄mo dicit ꝙ maxime tal'
amicitia videṫ fieri ī ſenib⁹ q̇ nõ q̄rũt delcābi
le ꝑpter debilitatē corporis ꝛ ſenſũ ſꝫ q̄rũt vti
le īquātũ. ſ. idigēt vt ſubueniaṫ nature iā defi
ciēti. Secũdo ibi. Et eoꝝ q̇ etiā adoleſcētia ꝛc̃.
dicit ꝙ hec amicitia cõpetit ī adoleſcētib⁹ ꝛ
iuuenib⁹ q̇ q̄rũt vtile. ꝛ hi q̇dē nõ oīno ſũt ta/
les vt ſe mutuo amēt neq̧ etiā ꝯuiuunt ad in/
uicē q꞉ qñq̧ nõ ſũt ſibiinuicē delcābiles nec
vn⁹ indiget ſocietate alteri⁹ niſi ſolũ ꝑpṫ vtili
tatē in tm̄. n. mutua ſocietas ē eis delcābilis ī
quātũ p hoc hñt aliquā ſpēm boni ad ꝙ ſit eiſ
vtilis talis ſocietas. Tertio ibi. Jn has aũt ꝛc̃.
dicit ꝙ ad amicitias q̄ ſũt ꝑpter vtilitatē q̇dā
reducũt ī amicitiā peregrinoꝝ q̇ ſe inuicē a/
mare videṫ ꝑpter v̄tilitatē q̄ vn⁹ ab alio hꝫ ī
ſua peregrinatōe. Deinde cũ dicit. Juuenũ
aũt ꝛc̃. oñdit q̇b⁹ cõpetat amicitia delcābilis
Et circa hoc duo facit. Pr̄io oñdit q̇b⁹ cõpe/
tat hi⁹ amicitia. ꝛ dicũt qꝺ amicitia q̄ ē ꝑpter
delectatōem maxime videṫ eē iuuenũ q̇ viuũt
ſꝫ ꝙ ferũtur a paſſionib⁹ nõ dũ roborato in
eis iuditio rõis quo paſſiões ordinēṫ ꝛ quia
paſſiones oēs termināṫ ad delcātōez ꝛ triſti/
tiā vt ī tertio habitũ ē cõueniēs ē ꝙ ipſi maxi
me ptinēt ad p̄tē factiuā q̄ maxie reſpicit pñs
amare aut aliq̇d ꝑpter hoc ꝙ ē factiuũ delcā
tōis iõ accedit ad rõez vtilis. Secũdo ibi. Eta
te autez ꝛc̃. oñdit horum amicitias facile mu/
tabiles. diciṫ primo quidē ex p̄te delectationũ
q꞉. ſ. trāſeũte etate ſiunt eis alia delectabilia. ñ
n. ſũt in quib⁹ delectanṫ pueri adoleſcētes
ꝛ iuuenes ꝛ iõ tales defacili ſiũt amici. ꝛ de/
facili ceſſāt q꞉ ſil'iſ trāſmutatio delcābili trāſit
amicitia. iuuenis aũt delectatio eſt velox tranſ/
mutatio. eo ꝙ tota ei⁹ natura in quadā trāſmu
tatione cõſiſtit. Scd̄o ibi. Et amatiui aũt ꝛc̃. oñ/
dit rõem ex p̄te amantiũ: ꝛ dicit ꝙ iuuenes ſũt
amatiui. i. ꝑmpti ꝛ vehementes in amore. q꞉. ſ.
amant nõ ex electione ſꝫ ſm paſſionē. ꝛ inquan
tũ cõcupiſcũt ꝺlectationē. ꝛ iõ vehemēter inter
ſe amant. ꝛ q꞉ paſſio de facili trāſit. ſicut ꝛ faci
le aduenit. iñ eſt ꝙ tales ſicut de facili amare i/
cipiũt. ita cito quieſcũt ab amādo. ꝛ multotiens
eandē amicitiā ineũt ꝛ diſſoluunt. ſꝫ q̄diu ami/
citia durat. volũt tales p totũ diē ſibi inuicē cõ/
manere ꝛ cõuiuere ſibi ipſis inquantum ſũt ſibi
mutuo delectabiles. iſto enī mõ diſponiṫ in eis
amicitia. Deinde cũ dicit. Perfecta autē ꝛc̃.
determīat de aīcitia p̄ncipali q̄ eſt ꝑpter bonũ
virtutis. Et p̄mo ꝑpoīt hi⁹ amicitiā eē pfectā. ꝛ
dicit ꝙ illa aīcitia q̄ ē bonoꝝ ꝛ ſibi inuicē ſil'iuꝫ
ſm virtutē ē pfecta amicitia. Scd̄o ibi. Jſti enī
bona ꝛc̃. ꝑbat qꝺ dixerat oñdendo conditiões
hui⁹ amicitie. ꝛ p̄mo oñdit ꝙ hi⁹ amicitia eſt p
ſe ꝛ nõ p accidēs. Scd̄o oñdit ꝙ nihil ei deeſt.
ibi. Et vterq̧ ſimplr̄ bonus ꝛc̃. Tertio ꝙ ē rara.
ibi. Raras aũt veriſil'e ꝛc̃. Circa primũ tria facit.
Primo oñdit ꝙ p̄dicta amicitia ē p ſe ꝛ ñ p ac/
cidens. illi enī q̄ ſũt ſibi ſil'es in virtute volũt ſibi
inuicē bona inquantũ ſũt boni. ſũt aũt boni ſm
ſeipſos. nā virtus ē quedā pfectio faciēs hoīem
bonũ ꝛ opus ipſius. ergo patꝫ ꝙ tales volũt ſibi
bona ſm ſeipſos. vñ eoꝝ amicitia ē p ſe. Scd̄o
ibi. volētes aũt bona ꝛc̃. Ex hoc cõcludit ꝙ tal'
amicitia ſit maxia. ſemp enī illud qꝺ ē p ſe ē po
tius eo qꝺ ē p accidēs. cũ igiṫ hec amicitia ſit p
ſe. alie aũt p accidēs. ꝯñs eſt ꝙ virtuoſi q̇ volũt
bonũ amicis ꝑpter eos ꝛ nõ ꝑpter aliq̇d qꝺ ſi/
bi ex eis ꝑueniat. ſũt maxie amici. Tertio ibi. p/
manet igiṫ ꝛc̃. Concludit vltimũ p hoc ꝙ tales
amāt ſeipſos ꝑpter hoc ꝙ boni ſũt. cõſequēs ē
ꝙ eoꝝ amicitia pmanet quouſq̧ ſũt boni ſm v̄
tutē. v̄tus aũt ē hitus pmanēs. ꝛ nõ de facili trā
ſiens. vt pꝫ ex his que dicta ſũt. g̃ talis amicitia
ē diuturna. Deinde cũ dicit. Eſt ꝛ vterq̧ ſim
pliciter ꝛc̃. oñdit ꝙ huic amicitie nihil deeſt. qꝺ
ptinet ad rõnē pfecti. vt pꝫ ī tertio phicoꝝ. Et cir
ca hoc tria facit. Primo oñdit ꝙ hec amicitia
cõprehēdit ea q̄ ſũt ī alijs amicitijs. ꝛ dicit ꝙ in
iſta amicitia vterq̧ amicus ē bon⁹. nõ ſolũ ſim
pliciter ſm ſe ipſũ: ſꝫ ſꝫ compationē ad ſuũ ami/
cũ. q꞉ illi qui ſũt virtuoſi ſũt etiā ſimplr̄ boni ꝛ
vtiles ſibi inuicē. ꝛ hoc iõ. q꞉ vnicuiq̧ ſũt delec/
tabiles ꝑprie actiões ꝛ ſil'es ꝑprijs. ſil'es aũt ac/
tiones virtuoſoꝝ ſũt quidē q̄ minus ꝑprie ſibi ꝛ
q̄ alteri⁹ ſil'es ꝑprijs. nõ enī cõtrariaṫ ſibi opo/
nes que ſũt ſm virtutē. ſꝫ oēs ſm rõnē rectā ſũt
ſic g̃ manifeſtũ ē ꝙ amicitia v̄tuoſoꝝ nõ ſolum
hꝫ bonũ ſimplr̄. ſꝫ etiā delectationē ꝛ vtilitatez.
Scd̄o ibi. Talis aũt amicitia ꝛc̃. cõcludit iteruꝫ
ꝙ talis amicitia rõnabiliter ē diu pmāſura. ꝛ ñ
facile ptranſiēs. q꞉ in ea cõiunguntṫ oīa q̄cunq̧
requiruntṫ ad amicos. oīs enī amicitia ē ꝑpter
bonũ vel ꝑpter delectationē. ꝛ hoc vel ſimplr̄.
puta cũ id qꝺ amaṫ ē ſimplr̄ bonũ ꝛ delectabile
vel q꞉ ē bonũ vel delectabile amanti. ꝛ hoc ē eē
bonũ ꝛ delectabile nõ ſimplr̄ ꝛ ꝑprie. ſꝫ ſꝫ quā
dam ſil'itudinē ad id qꝺ ē vere ꝛ ꝑprie bonuꝫ ꝛ
delectabile. ī hac enī amicitia oīa p̄dicta exiſtũt
nõ p accidēs ſꝫ p ſe. ille enī que ſũt ſil'es ſm hāc
amicitiā virtutis. ꝛ reliq̄ bona hñt. q꞉ qꝺ eſt ſim
pliciter bonũ etiā ē delectabile. ꝛ ſic q꞉ hi⁹ ami/
citia hꝫ oīa que ad amicitiā requirũṫ. nõ de faci
li diſſoluunṫ. illud enī p̄termitti cõſueuit. ī quo
defectus aliq̇s inueniṫ. Tertio ibi. Maxie vtiq̧
ꝛc̃. cõcludit iterũ hanc amicitiā eē maximā. q꞉. ſ.
illa in quib⁹ cõiunguntṫ oēs rões amādi ſũt ma
xime amabilia. ꝛ talia ſũt bona honeſta. quia ꝛ
ſũt bona ſimplr̄ ꝛ ſũt delectabilia ꝛ vtilia. vñ p
cõſequēs oꝫ ꝙ amare in his maxie accidat. ꝛ a/
micitia hoꝝ ſit maxia. Deinde cũ dicit. Raro
aũt ꝛc̃. oñdit p̄dictā amicitiā eē rarā ꝙ ē ſignuꝫ
pfectionis. nā pfectio in quolibet genere rarius
inueniṫ. Circa hoc aũt tria facit. Primo oñdit
ꝑpoſitũ. Scd̄o excludit oppoſitũ. ibi. Qui autez
cito ꝛc̃. Tertio ponit epylogũ. ibi. Hoc quidem
igiṫ ꝛc̃. ꝑpoſitũ autē oñdit duab⁹ rõnib⁹. quaꝝ
p̄ma ē q꞉ hec amicitia ē virtuoſoꝝ. pauci āt ſũt
tales ꝑpter difficultatē attingēdi mediũ. vt di/
ctũ eſt in ſcd̄o. vñ veriſil'e ē ꝙ tales amicitie ſũt
rare Secũdā rõnē ponit ibi. Adhuc autē ꝛc̃. q꞉
ſ. amicitia taliũ indiget longo tp̄e ꝛ mutua aſſue
factione vt ſe īuicē poſſũt cognoſcere virtuoſos
amicos. q꞉ ſm qꝺ dr̄ in ꝑuerbio. nõ cõtingit ꝙ
aliq̇ ſe inuicē cognoſcāt anteq̧ ſil' comedāt mē
ſurā ſalis. nõ oꝫ aũt ꝙ vnus acceptet aliũ. ad h̄
ꝙ ſit ei⁹ amicus. añq̧ vnus appeat alteri aman
dus ꝛ credaṫ recta eē ꝛ hoc raro cõtingit. vñ ta
les amicitie ſũt rare. Scd̄o ibi. Qui aũt cito ꝛc̃.
excludit obiectũ de ill' q̇ videnṫ cito fieri amici.
ꝛ dicit ꝙ illi qui cito ſibi īuicē exhibēt op̄a ami
citie manifeſtāt ꝙ volũt eē amici. nõ tñ adhuc
ſũt quouſq̧ ſciāt ꝙ ſint amabiles inuicē. ꝛ ſic pꝫ
ꝙ cito ſit in hoīe volũtas amicitie. ꝛ tñ nõ ita ē
de amicitia. Scd̄o ibi. Hec quidē igiṫ ꝛc̃. epylo/
gando cõcludit ꝙ p̄dicta amicitia ē pfecta. ꝛ ſꝫ
tēpus. q꞉ ē diuturna. ꝛ ſm reliqua que dicta ſũt
ꝛ pficitur ſm cõia que ſũt in alijs amicitijs. ꝛ ſil'
ſcit vterq̧ amicoꝝ ab altero qꝺ requiriṫ ad ami
citiā ꝑpter hoc. ſ. ꝙ ſũt ſil'es in virtute.

Ue autē ꝑpter delectabile ꝛc̃. Poſtq̧
phs determinauit de trib⁹ amicitie ſpēb⁹. h̄
compat eas ad inuicem. Et circa hoc tria facit.
Primo oñdit in quo alie amicitie ſũt ſil'es pfe/
cte. Secũdo in quo ab ea differāt. ibi. Propter
delectationē quidē igiṫ ꝛc̃. Tertio epylogat ea
que dicta ſũt. ibi. Spēs aũt amicitie ꝛc̃. Circa p̄/
mũ duo facit. Primo oñdit ſil'itudinē aliaꝝ a/
micitiaꝝ ad pfectā quātũ ad cauſā amādi. ꝛ di
cit ꝙ illa amicitia que ē ꝺlectabile hꝫ ſil'itudinē
pfecte amicitie inquantũ virtuoſi ſũt ſibi īuicē

d Jfferť aūt hec ꝛc̄. Poſtq̃ pħus oſtē-
dit q̃d ē amicitia. hic diſtinguit ſpēs
amicitie. Et circa hoc duo facit. Pꝛio
diſtinguit ſpēs amicite. Secūdo oñdit in qbꝰ
amicitie ſpēbꝰ fiunt occaſiones ſeu cōgōnes.
ibi. Ternis itaq̧ exiſtētibꝰ ꝛc̄. Circa p̄mū duo
facit. Pꝛimo diſtinguit ſpēs amicitie q̃ in eq̃
litate pſonaꝝ ſaluāť. Secūdo diſtinguit ſpēs
amicitie q̃ ē inter inequaleſ pſonas. ibi. Altera
n. aut amicitie ſpēs ꝛc̄. Circa pꝛimū duo facit
Pꝛio diſtinguit amicitie ſpēs. Scđo oſtēdit
in eis equalitatē exiſtere. ibi. Sūt aūt dr̄e ami-
citie ꝛc̄. Circa pꝛimū duo facit. Pꝛio diſtiguit
amicitie ſpēs. Secūdo determinat de eis p cō
paratōem ad actū. ibi. Jn ſenis aūt ꝛ in ſenibꝰ
queadmodū aūt in v̄tutibꝰ ꝛc̄. Tertio per cō-
paratōem ad ſubiectū. ibi. Jn ſenis aūt ꝛ ſeni-
bus ꝛc̄. Circa pꝛimū duo facit. Pꝛimo ponit
ſpērū diſtinctōez. Secūdo determinat de ſin
gulis ſpēbꝰ. ibi. Que quidē igiť ꝛc̄. Dicit ergo
pꝛimo ꝙ cū ſint tria amabilia ſicut dictū ē. ſ.
bonū. i. honeſtū ſimplr̄ delectabile ꝛ vtile hec
differūt ſpē ab inuicē nō quidē ſicut tres ſpēs
ex equo diuidētes aliquod genꝰ ſed ſm pꝛius
ꝛ poſteriꝰ ſe hn̄t. ꝛ q2 ſ3 dr̄iaꝫ obiectoꝝ diuer
ſificāť actꝰ: cōueniēs ē ꝙ amatōes ſ3 hec tria
differāt ſpē vt. ſ. alia ſit ſpēs amatōis q̃ amať
aliq̇d ꝓpter delectabile. ꝛ alia q̃ ꝓpter vtile. ꝛ
q2 amicitie actꝰ ē amatio: cōueniēs ē ꝙ etiam
ſint tres ſpēs amicitie equales numero ama-
bilibꝰ. quarū vna ē amicitia pꝛopter honeſtuꝫ
quod ē bonū ſimplr̄. alia ꝓpter delectabile. ꝛ
tertia ꝓpter vtile. in ſingulis. n. eoꝝ ſaluať rō
amicitie cōpoſite q2 ſm vnūquodq̧ hoꝝ. tri-
um poteſt eē aliquoꝝ redamatio nō latēs ꝛ
ſm hec tria pn̄t ſibi bona velle ad inuicē ſm
quod amāt. puta ſi amāt ſe ꝓpter v̄tutē volūt
ſibiinuicē bonū v̄tutis. ſi aūt propter vtile vo-
lunt ſibiinuicē bona vtilia. ꝛ ſi ꝓpter delecta-
tōez delectabilia. Deinde cū dicit. Que qui
dem igiť ꝛc̄. determinat de pꝛedictis amicitie
ſpēbꝰ q̃ quidē nō equaliter ſub amicitia cōti-
nēť ſed ſm pꝛiꝰ ꝛ poſteriꝰ ſic ergo duo facit.
Pꝛimo determinat de amicitia vtilis ꝛ de ea
q̃ eſt delectabilis q̃ ꝑpoſteriꝰ rōem amicitie p
ticipāt. Secūdo determinat đ amicitia bone
ſti quod ē bonū ſimplr̄ cui pꝛimo ꝛ p ſe cōpe
tit rō amicitie. ibi pfecta aūt ē bonoꝝ ꝛc̄. Cir-
ca pꝛimū duo facit. Pꝛimo oñdit amicitiam
vtilē ꝛ delectabilē eē amicitias p accidēs. Se
cundo cōtingit ꝙ ſunt facile diſſolubiles. ibi.
Facile diſſolubiles vtiq̧ ꝛc̄. Dicit ergo pꝛimo
ꝙ illi q̇ amāt ſe adinuicē ꝓpter vtilitatē. vnus
nō amat alterū ꝓpter ſeipſū ſed ſm ꝙ ab alte-
ro accipit ſibi aliquod bonū. ꝛ ſilr̄ ē in hijs q̃
ſe amāt ꝓpter delectatōem. nō. n. vnus amat
aliū ꝓpter hoc quod ē taliter diſpoſitus. puta
ꝙ eſt eutrapelus. i. virtuoſe ſe hn̄s circa ludos
ſed ſolū inquātū ē ſibi delectabilis. ꝛ ſic p3 ꝙ

tā illi q̃ amāt ꝓpter delectatōem amāt propter
delectabile ꝙ pcipiunt ꝛ ita nō amāt amicuꝫ
ſm quod ipſe ī ſe ē ſ3 ſm id ꝙ accidit ei. ſ. ſ3 ꝙ
ē vtile vel delectabile. vn̄ p3 quod hiꝰ amicitie
nō ſūt amicitie p ſe ſed p accidēs q2 n̄ amatur
hō ſm id ꝙ ipſe ē. ſed ſm ꝙ aliq̇d exhibet ſm
vtilitatē vel delectatōem. Deinde cū dicit.
Facile ſolubiles ꝛc̄. oñdit hiꝰ amicitias facile
eē diſſolubiles. ſūt. n. ꝓpť aliq̇d ꝙ accidit hōi-
bꝰ q̇ amāť ī quo hoīes nō pmanēt ſemp ſibi
ſilr̄s ſicut nō ſemp idē hō eſt delcābilis vľ qn̄
illi q̇ amabāť deſinūt eē delcābiles vel vtiles
amici eoꝝ deſcāt ab amādo ꝛ h̄ maxime ma-
nifeſtū ē ī amicitia vtilis. nō. n. ſemp ē idē vti
le hōi ſed aliud ꝛ aliud ſm diuerſa tpa ꝛ loca
ſicut ī egritudine ē vtilis medicꝰ ꝛ nauigādo
nauta ꝛ ſic de alijs. q2 ergo amicitia nō habe-
bať ad ipm hoīem ſm ſe ſed ad vtilitatē q̃ ſm
ſe erat cōueniēs ē ꝙ diſſoluta amicitie cauſa
etiā amicitia diſſoluať. ꝛ ſilr̄ ꝯtingit circa ami
citiā delcātōis. Deinde cū dicit. Jn ſenibꝰ
ꝛc̄. oñdit q̇bꝰ hiꝰ amicitie cōpetāt. Et p̄mo oñ
dit q̇bꝰ cōpetat amicitia vtilis. Secūdo q̇bꝰ cō
petat amicitia delcābilis. ibi. Juuenū aūt ami-
citia ꝛc̄. ponit aūt duo genera hoīm q̇bꝰ cōpe
tit amicitia vtilis. Et p̄mo dicit ꝙ maxime taľ
amicitia videť fieri ī ſenibꝰ q̇ nō q̃rūt delcābi
le ꝓpter debilitatē corpoꝛis ꝛ ſenſū ſ3 q̃rūt vti
le ī quātū. ſ. idigēt vt ſubueniať nature iā defi
ciēti. Secūdo ibi. Et eoꝝ q̇ etiā adoleſcētia ꝛc̄.
dicit ꝙ hec amicitia cōpetit ī adoleſcētibꝰ ꝛ
iuuenibꝰ q̇ q̃rūt vtile. ꝛ hi q̇dē nō oīno ſūt ta-
les vt ſe mutuo amēt neq̧ etiā ꝯuiuunt ad in-
uicē q2 qn̄q̧ nō ſūt ſibiinuicē delcābiles nec
vnꝰ indiget ſocietate alteriꝰ niſi ſolū ꝓpť vtili
tatē in tm̄. n. mutua ſocietas ē eis delcābilis ī
quātū p hoc hn̄t aliquā ſpēm boni ad ꝙ ſit eiſ
vtilis talis ſocietas. Tertio ibi. Jn has aūt ꝛc̄.
dicit ꝙ ad amicitias q̃ ſūt ꝓpter vtilitatē q̇dā
reducūt ī amicitiā peregrinoꝝ q̇ ſe inuicē a-
mare videāť ꝓpter v̄tilitatē q̃ vnꝰ ab alio h3 ī
ſua peregrinatōe. Deinde cū dicit. Juuenū
aūt ꝛc̄. oñdit q̇bꝰ cōpetat amicitia delcābilis
Et circa hoc duo facit. Pꝛio oñdit q̇bꝰ cōpe-
tat hiꝰ amicitia. ꝛ dicūt qđ amicitia q̃ ē ꝓpter
delectatōem maxime videť eē iuuenū q̇ viuūt
ſ3 ꝙ ferūtur a paſſionibꝰ nō dū roboꝛato in
eis iuditio rōis quo paſſiōes oꝛdineť ꝛ quia
paſſiones oēs termināť ad delcātōez ꝛ triſti-
tiā vt ī tertio habitū ē cōueniēs ē ꝙ ipſi maxi
me ptinēt ad ptē factiuā q̃ maxie reſpicit pn̄s
amare aut aliq̇d ꝓpter hoc ꝙ ē factiuū delcā
tōis iō accedit ad rōez vtilis. Secūdo ibi. Eta
te autez ꝛc̄. oñdit hoꝝum amicitias facile mu-
tabiles. diciť pꝛimo quidē ex pte delectationū
q2. ſ. trāſeūte etate fiunt eis alia delectabilia. ſi
n. ſūt in quibꝰ delectanť pueri adoleſcētes
ꝛ iuuenes ꝛ iō tales defacili fiūt amici. ꝛ de-
facili ceſſāt q2 ſilr̄ trāſmutatio delcābili trāſit

amicitia. iuuenis aūt delectatio eſt velox trans-
mutatio. eo ꝙ tota eiꝰ natura in quadā trāſmu
tatione cōſiſtit. Scđo ibi. Et amatiui aūt ꝛc̄. oñ-
dit rōem ex pte amantiū: ꝛ dicit ꝙ iuuenes ſūt
amatiui. i. ꝓmpti ꝛ vehementes in amoꝛe. q2. ſ.
amant nō ex electione ſ3 ſm paſſionē. ꝛ inquan
tū cōcupiſcūt đlectationē. ꝛ iō vehemēter inter
ſe amant. ꝛ q2 paſſio de facili trāſit. ſicut ꝛ faci
le aduenit. iñ eſt ꝙ tales ſicut de facili amare ī-
cipiūt. ita cito quieſcūt ab amādo. ꝛ multotiens
eandē amicitiā ineūt ꝛ diſſoluunt. ſ3 q̃diu ami-
citia durat. volūt tales p totū diē ſibi inuicē cō-
manere ꝛ cōuiuere ſibi ipſis inquantum ſūt ſibi
mutuo delectabiles. iſto enī mō diſponiť in eis
amicitia. Deinde cū dicit. Perfecta autē ꝛc̄.
determīat de aīcitia p̄ncipali q̃ eſt ꝓpter bonū
virtutis. Et p̄mo ꝓpoīt hiꝰ amicitiā eē pfectā. ꝛ
dicit ꝙ illa aīcitia q̃ ē bonoꝝ ꝛ ſibi inuicē ſiliuꝫ
ſm virtutē ē pfecta amicitia. Scđo ibi. Jſti enī
bona ꝛc̄. ꝓbat qđ dixerat oñdendo conditiōes
huiꝰ amicitie. ꝛ p̄mo oñdit ꝙ hiꝰ amicitia eſt p
ſe ꝛ nō p accidēs. Scđo oñdit ꝙ nihil ei deeſt.
ibi. Et vterq̧ ſimplr̄ bonus ꝛc̄. Tertio ꝙ ē rara.
ibi. Raras aūt veriſilr̄ ꝛc̄. Circa pꝛimū tria facit.
Pꝛimo oñdit ꝙ p̄dicta amicitia ē p ſe ꝛ n̄ p ac-
cidens. illi enī q̇ ſūt ſibi ſilr̄s in virtute volūt ſibi
inuicē bona inquantū ſūt boni. ſūt aūt boni ſm
ſeipſos. nā virtus ē quedā pfectio faciēs hoīem
bonū ꝛ opus ipſius. ergo pat3 ꝙ tales volūt ſibi
bona ſm ſeipſos. vn̄ eoꝝ amicitia ē p ſe. Scđo
ibi. volētes aūt bona ꝛc̄. Ex hoc cōcludit ꝙ taľ
amicitia ſit maxia. ſemp enī illud qđ ē p ſe ē po
tius eo qđ ē p accidēs. cū igiť hec amicitia ſit p
ſe. alie aūt p accidēs. ꝯn̄s eſt ꝙ virtuoſi q̇ volūt
bonū amicis ꝓpter eos ꝛ nō ꝓpter aliq̇d qđ ſi-
bi ex eis ꝓueniat. ſūt maxie amici. Tertio ibi. p-
manet igiť ꝛc̄. Concludit vltimū p hoc ꝙ tales
amāt ſeipſos ꝓpter hoc ꝙ boni ſūt. cōſequēs ē
ꝙ eoꝝ amicitia pmanet quouſq̧ ſūt boni ſm v̄
tutē. v̄tus aūt ē hītus pmanēs. ꝛ nō de facili trā
ſiens. vt p3 ex his que dicta ſūt. g̃ talis amicitia
ē diuturna. Deinde cū dicit. Eſt ꝛ vterq̧ ſim
pliciter ꝛc̄. oñdit ꝙ huic amicitie nihil deeſt. qđ
ptinet ad rōnē pfecti. vt p3 ī terto phicoꝝ. Et cir
ca hoc tria facit. Pꝛimo oñdit ꝙ hec amicitia
cōpꝛehēdit ea q̃ ſūt ī alijs amicitijs. ꝛ dicit ꝙ in
iſta amicitia vterq̧ amicus ē bonꝰ. nō ſolū ſim
pliciter ſm ſe ipſū: ſ3 ſ3 cōpatiōnē ad ſuū ami-
cū. q2 illi qui ſūt virtuoſi ſūt etiā ſimplr̄ boni ꝛ
vtiles ſibi inuicē. ꝛ hoc iō. q2 vnicuiq̧ ſūt delec-
tabiles ꝓpꝛie actiōes ꝛ ſilr̄s ꝓpꝛijs. ſilr̄s aūt ac-
tiones virtuoſoꝝ ſūt quidē q̃ minus ꝓpꝛie ſibi ꝛ
q̃ alteriꝰ ſilr̄s ꝓpꝛijs. nō enī cōtrariāť ſibi opo-
nes que ſūt ſm virtutē. ſ3 oēs ſm rōnē rectā ſūt
ſic g̃ manifeſtū ē ꝙ amicitia v̄tuoſoꝝ nō ſolum
h3 bonū ſimplr̄. ſ3 etiā delectationē ꝛ vtilitatez.
Scđo ibi. Talis aūt amicitia ꝛc̄. cōcludit iteruꝫ
ꝙ talis amicitia rōnabiliter ē diu pmāſura. ꝛ n̄
facile ptranſiēs. q2 in ea cōiunguṅť oīa q̃cunq̧

requiruṅť ad amicos. oīs enī amicitia ē ꝓpter
bonū vel ꝓpter delectationē. ꝛ hoc vel ſimplr̄.
puta cū id qđ amať ē ſimplr̄ bonū ꝛ delectabile
vel q2 ē bonū vel delectabile amanti. ꝛ hoc ē eē
bonū ꝛ delectabile nō ſimplr̄ ꝛ ꝓpꝛie. ſ3 ſ3 quā
dam ſilitudinē ad id qđ ē vere ꝛ ꝓpꝛie bonuꝫ ꝛ
delectabile. ī hac enī amicitia oīa p̄dicta exiſtūt
nō p accidēs ſ3 p ſe. ille enī que ſūt ſilr̄s ſm hāc
amicitiā virtutis. ꝛ reliq̃ bona hn̄t. q2 qđ eſt ſim
pliciter bonū etiā ē delectabile. ꝛ ſic q2 hiꝰ ami-
citia h3 oīa que ad amicitiā requiruṅť. nō de faci
li diſſoluuṅť. illud enī p̄termitti cōtueuit. ī quo
defectus aliq̇s inueniť. Tertio ibi. Maxie vtiq̧
ꝛc̄. cōcludit iterū hanc amicitiā eē maximā. q2. ſ.
illa in quibꝰ cōiunguṅť oēs rōes amādi ſūt ma
xime amabilia. ꝛ talia ſūt bona honeſta. quia ꝛ
ſūt bona ſimplr̄ ꝛ ſūt delectabilia ꝛ vtilia. vn̄ p
cōſequēs o3 ꝙ amare in his maxie accidat. ꝛ a-
micitia hoꝝ ſit maxia. Deinde cū dicit. Raro
aūt ꝛc̄. oñdit p̄dictā amicitiā eē rarā ꝙ ē ſignuꝫ
pfectionis. nā pfectio in quolibet genere rarius
inueniť. Circa hoc aūt tria facit. Pꝛimo oñdit
ꝓpoſitū. Scđo excludit oppoſitū. ibi. Qui autez
cito ꝛc̄. Tertio ponit epylogū. ibi. Hoc quidem
igiť ꝛc̄. ꝓpoſitū autē oñdit duabꝰ rōnibꝰ. quaꝝ
p̄ma ē q2 hec amicitia ē virtuoſoꝝ. pauci āt ſūt
tales ꝓpter difficultatē attingēdi mediū. vt di-
ctū eſt in ſcđo. vn̄ veriſilr̄ ē ꝙ tales amicitie ſūt
rare Secūdā rōnē ponit ibi. Adhuc autē ꝛc̄. q2
ſ. amicitia taliū indiget longo tpe ꝛ mutua aſſue
factione vt ſe īuicē poſſūt cognoſcere virtuoſos
amicos. q2 ſm qđ dr̄ in ꝓuerbio. nō cōtingit ꝙ
aliq̇ ſe inuicē cognoſcāt anteq̃ ſilr̄ comedāt mē
ſurā ſalis. nō o3 aūt ꝙ vnus acceptet aliū. ad h̄
ꝙ ſit eiꝰ amicus. añq̧ vnus appeat alteri aman
dus ꝛ credať recta eē ꝛ hoc raro cōtingit. vn̄ ta
les amicitie ſūt rare. Scđo ibi. Qui aūt cito ꝛc̄.
excludit obiectū de illr̄ q̇ videnť cito fieri amici.
ꝛ dicit ꝙ illi qui cito ſibi īuicē exhibēt opa ami
citie manifeſtāt ꝙ volūt eē amici. nō tn̄ adhuc
ſūt quouſq̧ ſciāt ꝙ ſint amabiles inuicē. ꝛ ſic p3
ꝙ cito ſit in hoīe volūtas amicitie. ꝛ tn̄ nō ita ē
de amicitia. Scđo ibi. Hec quidē igiť ꝛc̄. epylo-
gando cōcludit ꝙ p̄dicta amicitia ē pfecta. ꝛ ſ3
tēpus. q2 ē diuturna. ꝛ ſm reliqua que dicta ſūt
ꝛ pficitur ſm cōia que ſūt in alijs amicitijs. ꝛ ſilr̄
ſcit vterq̧ amicoꝝ ab altero qđ requiriť ad ami
citiā ꝓpter hoc. ſ. ꝙ ſūt ſilr̄s in virtute.
Ue autē ꝓpter delectabile ꝛc̄. Poſtq̃
phs defiauit de tribꝰ amicitie ſpēbꝰ. h̄
compat eas ed inuicem. Et circa hoc tria facit.
Pꝛimo oñdit in quo alie amicitie ſūt ſilr̄s pfe-
cte. Secūdo in quo ab ea differāt. ibi. Propter
delectationē quidē igiť ꝛc̄. Tertio epylogat ea
que dicta ſūt. ibi. Spēs aūt amicitie ꝛc̄. Circa p̄-
mū duo facit. Pꝛimo oñdit ſilitudinē aliaꝝ a-
micitiaꝝ ad pfectā quātū ad cauſā amādi. ꝛ di
cit ꝙ illa amicitia que ē đlectabile h3 ſilitudinē
pfecte amicitie inquantū virtuoſi ſūt ſibi īuicē

delectabiles. ⁊ ſilr amicitia que ē ꝓpter vtile eſt ſilis pfecte amicitie inquantū v'tuoſi ſūt ſibi inuicē vtiles. Scđo ibi. Marie aūt ⁊c̄. oñdit ſilitudinē quantū ad pmanentiā amicitie vtil' ⁊ delectabilis. ſicut pmanſiue. Scđo que eaꝝ ſit pmanentioꝛ. ibi. Quid aūt ꝓpter vtile. Circa primū duo facit. Primo ꝓponit duos modos qbus pdicte due amicitie ſint pmanētes. ⁊ in hoc hñt ſilitudinē pfecte amicitie. Scđo ponit modos i quib⁹ deficiūt a pmanētia. ibi. Qui aūt nō delectabile ⁊c̄. Primo ḡ ponit pmū modū pmanentie dicēs ꝙ etiā in his qui ſūt amici ꝓpter vtile ⁊ delectabile maxie ſūt amicitie pmanētes cum idē ⁊ eq̄lē ſibi inuicē rependāt puta delectationē ꝓ delectatione. ⁊ qꝛ ſm diuerſa delectabilia ſūt diuerſe delectatiōes ſpē ⁊ qūtitate differētes oꝫ ꝙ ad pmanētiā amicitie nō ſolū repēdaꝛ delectatio ſʒ etiā ab eodē delectabilia. ſicut accidit in eutrapell' quoꝝ vn⁹ delectaꝛ in ludo alterius. nō aūt oꝫ ſic eē ſicut accidit inter duas pſonas ſe amātes amoꝛe venereo. qꝛ qñq3 tales nō delectanꝛ in eiſdē. ſʒ amatoꝛ delectaꝛ in hoc ꝙ recipit ſeruitiū ab amatoꝛe quib⁹ ceſſantib⁹ qñq3 ceſſat amicitia. dū. ſ. ab vna pte ceſſat ſeruitiū. Scđm modū pmanētie ponit ibi. Multi autē rurſus ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ etiā ī amicitia vtil' ⁊ delectabilis multi pmanēt ī amicitia ſi vn⁹ diligat moꝛes alteri⁹. ſicut luxurioſus diligit moꝛes alteri⁹ luxurioſi. vel vnus cupidus diligit moꝛes alteri⁹ ñ ꝙ tales moꝛes ſūt ſm ſe diligibiles ſʒ ſʒ cōſuetudinē. inquantū. ſ. ambo ſūt ſil'is cōſuetudinis ſilitudo āt ē ꝑ ſe cā amicitie ñ ꝑ accidēs niſi īpediat priuatū bonū. vt. ſ. dictū ē. vñ cū moꝛes mali ex cōſuetudine acq̄ſiti ſint pmanētes ſequitur ꝙ talis amicitia ſit pmāſiua. Deinde cū dicit. Qui aūt nō delectabile ⁊c̄. Ponit modū quo amicitia deficit in pmanēte. ⁊ dicit ꝙ illi qui in amabilib⁹ nō recōpēſant delectabile ꝓ delectabili. ſed vtile ꝓ delectabili ſūt min⁹ amici ꝓpter minoꝛē ſilitudinē. vñ minus pmanent in amicitia. Deinde cum dicit. Qui aūt ꝓpter vtile ⁊c̄. ꝯpat pmanētiā vtriuſq3 amicitie. ⁊ dicit ꝙ illi qui ſūt amici ꝓpter vtile ſil' ſepanꝛ ab amicitia ceſſante vtilitate. qꝛ nō erāt ad inuicē amici ſʒ ipſoꝝ ſʒ vtilitatis. delectatio aūt magis ꝓuenit ab ipſo amato ſm ſeipſū q̄3 vtilitas q̄ eſt qñq3 ſm aliquā rē exterioꝛē. vñ cū dicit Propꝛ delectationē quidē ⁊c̄. ponit duas drias duaꝝ amicitiarū ad pfectā. Primo ergo cōcludit ex pmiſſis ꝙ ꝓpter delectationē ⁊ vtilitatē pñt ſibi inuicē fieri amici hoīes cuiuſcūq3 conditionis. ſ. boni malis ⁊ mali malis. ⁊ etiā illi qui nō ſunt virtuoſi. nec vicioſi. ⁊ ad vtroſlibet ad inuicē. ſʒ ſm pfectam amicitiā qua hoīes ꝓpter ſeipſos amantur nō pñt fieri amici niſi boni. qꝛ in malis nō inueniꝛ aliquid vñ poſſint ſe inuicē amari aut in ſe delectari. niſi ꝓpꝛ aliquā vtilitatē. Scđaʒ differentiā ponit ibi. Sola aūt ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ ſola amcitia bonoꝝ que ē pfecta ē de ſe intrāſmutabil'. tranſmutaꝛ amicitia marie ꝑ hoc ꝙ vnus amicoꝝ inueniꝛ ī alio id qđ amicitie ꝯriaꝛ. ſʒ hoc ñ pōt ꝯriari in amicitia bonoꝝ. qꝛ hō nō de facili credit aliqđ malū de illo qđ multo tpe ꝓbauit ⁊ nunq̄3 inuenit cū aliq̄d iniuſtū facientē. ⁊ in quo īuenit omnia q̄cunq3 imputanꝛ digna ad verā amicitiā. vñ talis amicitia nō diſſoluiꝛ. tū qꝛ ē ꝑ ſe ⁊ nō ꝑ accidēs. tū qꝛ ē pfecta oīa in ſe continēs que ad amicitiā requirunꝛ que rōnes ſūt ſupꝛa poſite. tū etiā nō cōpatiꝛ impedimentū amicitie. vñ ē ꝙ nō ꝑ rōnē inducīꝛ. ſʒ tñ alijs amicis nihil ꝓhibet ꝙ vnus credat malū đ alio ⁊ ꝙ vn⁹ iniuſtū faciat alii. vñ nō eſſet ſm has amicitiaſ dicēdi aliq̄ amici. ſʒ qꝛ hoīes ꝯſueuerūt tales vocare amicos tā illos q̄ ꝓpter vtile amāt ſicut dꝛ eē amicitia inter ciuitatē ꝓpter vtilitatē cōpugnationis cōtra īimicos q̄3 eos q̄ diligunt ſe inuicē ꝓpter delctōnē. ſicut pꝫ de pueris. iđ oꝫ ꝙ etiam nos cōſuetudinē cōiter loquentiū tales noīemus amicos. Deinde cū dicit. Spēs aūt amicitie ⁊c̄. epylogat q̄ dicta ſūt de ſpēbus amicitie. ⁊ dicit ꝙ plures ſūt amicitie ſpēs. ⁊ primo quidē ⁊ principalr ē amicitia bonoꝝ ſm ꝙ ſūt boni. reliq̄ aūt amicitie dicūꝛ ſm ſilitudinē h⁹i tñ enī dicunꝛ ſm illas amicitias aliq̄ amici inquantū ē ibi aliqua ſilitudo vere amicitie. manifeſtū ē enī qđ đlectabile videꝛ eē quoddā bonū amatoꝛib⁹ delectationū. ⁊ ita hec amicitia hʒ aliquā ſilitudinē eius qui eſt ſimplr bonū. ⁊ eadem rō eſt de amicitia delectabili. nec tñ due amicitie ſemꝑ iunguntꝛ. vt. ſ. ſint idē amici ꝓpꝛ vtile ⁊ delcābile. qꝛ ea q̄ ſūt ſʒ accidēs p̄dcē aūt amicitie ſūt ꝑ accidēs. ſic. ſ. dictū ē. vñ nō ſemꝑ cōiūgūꝛ ſic igiꝛ cū in p̄dictis ſpē amicitia diuidaꝛ mali pñt ſibi inuicē eſſe amici inquantū. ſ. ſūt boni. vñ ſoli boni ſūt ſimplr amici. alij autē ſunt amici ſm ſilitudinē inquantū. ſ. aſſimilanꝛ bonis.

Q Ueādmodū in virtutibus ⁊c̄. Poſtq̄3 phs diſtixit ſpēs amicitie hic determinat de eis ꝑ cōparationē ad actū ꝓpꝛium amicitie. Et circa primum diſtinguit amicitiā ꝑ habitū ⁊ actū. Scđo pꝛobat qđ ſuppoſuerat. ibi. Aſſumanꝛ aūt amatio ⁊c̄. Circa pmū tria facit. Primo diſtinguit amicitias pꝛo hitu ⁊ actu. Scđo oñdit ꝙ quedā priuanꝛ amicitia actus. ibi. Si autē diuturnā ⁊c̄. Tertio oñdit amicitiā bonoꝝ maximā eē ex rōne ipſius actus amicitie. ibi. Maxime quidē igitur ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ ſicut in alijs virtutibus ꝙ quidā dicunꝛ boni. i. virtuoſi ſm habitū. puta foꝛtes vel liberales etiā qñ actu exercent opationē virtutis. ita etiā eſt ⁊ in amicitia ꝙ quidā dicūꝛ actu amici inquantū cōuiuūt cū delectatione ad inuicem ⁊ ſibi inuicē bñ faciunt que duo dicunꝛ pertinere ad actum amicitie. quidem vero non opanꝛ actu opera amicitie. ſed tñ ſic ſūt diſpoſiti ſm habitū vt inclinenꝛ ad opandū hi⁹ opera ſicut patet de amicis quādo doꝛmiūt. vel quando ad inuicē loco ſepantur. nō enī ipſa amicitia ſimplr diſſoluitur ꝓpter diſtantiā locoꝝ ſʒ ſola amicitie opatio ⁊ ſic pꝫ ꝙ aīcitia remanet ꝑ habitū etiā opatione ceſſante. Deinde cū dicit Si autē diuturna ⁊c̄. oñdit quō in quibuſdam deficit amicitia ꝓpter defectū actus. Et pꝛimo oñdit ꝓpoſitū. Scđo ꝓbat qđ ſuppoſuerat. ibi Uel enī ſic eſt ⁊c̄. oñdit aūt pꝛopoſitū circa tria genera hominū. Primo quidē circa eos q̄ diu ab inuicē ſepanꝛ. vñ dicit ꝙ ſi abſentia amicoꝝ ab inuicē ſit diuturna videꝛ facere obliuionem amicitie p̄cedentis. Sicut ⁊ alij hitus ꝑ diſſuetudinē opandi debilitanꝛ ⁊ tandē deficiūt. oꝫ enī ſicut hitus ꝑ cōſuetudinē operū acquirunꝛ ita ꝑ idē cōſeruenꝛ. nā vnūquodq3 conſeruaꝛ ꝑ ſuā cām. ⁊ iđ dictū eſt in ꝓuerbio ꝙ multe amicitie diſſoluūꝛ ꝑ hoc ꝙ vn⁹ aliū nō appellat. ⁊ nō colloquiꝛ ⁊ cōuiuit alteri. Scđo ibi. Nō videnꝛ autē ⁊c̄. oñdit idē circa ſenes ⁊ ſeueros. ⁊ dicit ꝙ neq3 inſeniū. i. hoīes ſtulti in vbis ⁊ cōiuncti videnꝛ eſſe amatiui. i. apti ad amicitiā ꝓpter h. ſ. ꝙ ñ ſūt apti ad amicitie actū q̄ eſt cōe. parū enī inueniꝛ in eis de delectatione. ⁊ iđ nō poſſunt de facili cōuiuere. qꝛ nullus pōt ꝑ diē. i. ꝑ longū tēpus moꝛari cum hoīe q̄ contriſtat. vel cū eo qui nō delectat. maxie enī videꝛ ꝯ naturā ⁊ alijs aīalibus ꝙ fugiāt triſticiam ⁊ appetant delectationē que nihil aliud eſſe videꝛ q̄3 quies appetitus in bono deſiderato. Tertio ibi. Qui aūt recipiunꝛ ⁊c̄. oñdit idē circa tertiū genus hominū qui. ſ. recipiūt ſe ad inuicē in hoc. ſ. ꝙ vnus acceptat moꝛes ⁊ conuerſationē alterius. ⁊ tamen pꝛopter aliquā cām nūq̄3 cōuiuūt ad inuicē. ⁊ dicit ꝙ tales magis ſūt ſil'es beniuolis q̄3 amicis. qꝛ amicitia conuictū ꝑ aliqđ tempus. Deinde cū dicit. Uel ſicut pꝛopꝛi⁹ actus ⁊c̄. pꝛobat qđ ſuppoſuerat. ſ. ꝙ cōuiuere req̄raꝛ ad amicitiā ſicut pꝛopꝛius actus eius. ⁊ dicit ꝙ nihil ſit pꝛopꝛi⁹ amicoꝝ ſicut cōuiuere ⁊ tribuere inuicē bona qđ eſt vtilitatem afferre amico. quā quidē vtilitatē nō omnes etiā amicos querūt ſed ſoli indigentes. ſʒ moꝛari ſil' ꝑ diē. i. ꝑ aliqđ longū tēpus cū amicis appetūt etiā beati. ſ. hoīes in bonis habūdantes quibus nō cōuenit ꝙ ſint ſolitarij. nec poſſūt ſiml' hoīes ad inuicē cōuerſari ſi nō ſint ſibi in mutuo delectabiles. ⁊ nō gaudeant in eiſdem que duo inueniunꝛ in amicitia eoꝝ que ſūt ſil' nutriti. ſic ḡ pꝫ ꝙ pꝛecipuus actus amicitie eſt cōuiuere amico. Deinde cū dicit. Maxime q̄dem igiꝛ ⁊c̄. cōcludit ex pꝛemiſſis ꝙ ſit maxima amicitia illa que eſt bonoꝝ ſicut iā pluries dictū eſt. hoc enī videtur eſſe amabile ⁊ eligibile ſʒ ſe ⁊ ſimplr ꝙ eſt ſimpliciter bonū vel delectabile. ſʒ vnicuiq3 ē amabile ⁊ eligibile ꝙ eſt tale. ſ. bonum vel delectabile inquantū ad ipſum. ſed vnus virtuoſus eſt amabilis ⁊ eligibil' alteri pꝛopter hoc ambo. qꝛ. ſ. vterq3 eſt bonus ⁊ delectabilis ſimpliciter. ⁊ vterq3 eſt bonus ⁊ delectabilis alteri. Deinde cū dicit. Aſſimilaꝛ autē ⁊c̄. pꝛobat qđ ſuppoſuerat ꝙ amicitia nō dicaꝛ ſm actū ſʒ etiā ſm habitū. Et circa hoc tria facit. Pꝛimo pꝛoponit qđ intendit. ⁊ dicit ꝙ amatio videꝛ impoꝛtare paſſionē. ſʒ amicitia videꝛ impoꝛtare habitū ⁊ eſſe ſimilis alijs habitibus. Scđo ibi Amatio. n. ⁊c̄. pꝛobat duabus rōnibus. Quaꝝ pꝛima eſt ꝙ amatio ſimpliciter pōt eſſe ad inanimata ſicut dicimus amare vinū vel aurū. ſed redamare qđ ptinet ad rōnem amicitie vt ſ. dictū eſt. cū electione. nō eſt enī niſi rōnabilium ad inuicē. qđ autē ſit ex electione nō ſit ex paſſione. ſʒ magis ab habitu ḡ amicitia eſt habitus. Secundā rōnem ponit ibi Et volunt bona ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ homines volunt ſm amicitiā bona amicis. naʒ ſi eis vellent bona pꝛopter ſeipſos hoc magis eſt diligere ſe q̄3 alios amare. aut alios eoꝝ gracia non ſm paſſionem. qꝛ paſſio ſm qđ cum ptineat ad appetitum ſenſibilium nō excedit pꝛopꝛiū bonū amantis. vñ relinquiꝛ pꝛopter hoc ꝙ ſit ſm habitū. ⁊ ſic amicitia eſt habitus. Tertiā Et amantes amicū ⁊c̄. Rñdet cuidā obiectioni tacite dictum eſt enī. ſ. ꝙ vnicuiq3 eſt amabile qđ eſt bonū. contra quod videꝛ eſſe ꝙ homo amet amicū illius gratia. ſed ipſe rñdet ꝙ illi q̄ amant id qđ eſt bonū ſibi ipſis. nā quando ille qui eſt bonus in ſe eſt factus amicus alicui. ſit etiam bonū amico ſuo. ⁊ ſicut vterq3 dū amat amicū amat qđ ſibi bonū eſt. ⁊ vterq3 retribuet equale ſuo amico ⁊ quantū ad voluntatem inquantū. ſ. vult ei bonum. ⁊ quantū. ſ. ad ſpeciē voluntatis. inquantū. ſ. vult ei bonū nō ſui ſed illius gratia. quia amicitia quedam equalitas ē inquantū. ſ. requirit mutuā amationem. ⁊ hoc videꝛ addere ſupꝛa modū virtutis. nam in qualibet virtute ſufficit actus virtuoſus. opoꝛtet ꝙ concurrant actus duoꝝ mutuo ſe amantium. ⁊ ideo phus nō dixit abſolute ꝙ eſt virtus. ſed addit vel cū virtute. quia videꝛ aliquid addere ſupꝛa rōnem virtutis. hec autem que dicta ſūt de amicitia maxime videnꝛ inueniri in amicitia bonoꝝum.

I N ſeueris autē ⁊ ſenibus ⁊c̄. Poſtq̄3 phus diſtinxit diuerſas amicitie ſpēs. Hic determinat de huiuſmōi amicitijs per comparationē ad ſubiectum qđ ſunt ipſi amici. Et circa hoc tria facit. Pꝛimo enim agit đ aptitudine ⁊ ineptitudine quoꝛūdam ad amicitiam. Secūdo agit de multitudine amicoꝝ. ibi Multis enim eſſe ⁊c̄. Dicit ergo pꝛimo ꝙ ī hominibus ſeueris ⁊ ſenib⁹ ⁊ minus ſit amicitia quanto magis ſunt diſcoli. ꝙ. ſ. de ſeipſis pꝛeſumentes ſenſum ſuum ſequunꝛ. ⁊ ideo cū alijs cōcoꝛdare nō poſſunt. minus autē gaudēt colloquijs alioꝛum. tum qꝛ ſibi ipſis intendunt. tū pꝛopter ſuſpicionem quā de alijs habent. Iſta autem maxime videnꝛ eſſe amicitie opera ⁊ cātiua ipſius. ſ. concoꝛdia ⁊ colloquium amicoꝛū ⁊ inde eſt ꝙ iuuenes que multū in colloquijs

gaudent ⁊ de facili alijs aſſentiũt cito fiũt ami-
ci qđ nõ fit de ſenibus.nõ enim poſſunt fieri a-
mici vel de quoꝝ cõuictu ⁊ colloquio nõ gau-
dent.⁊ eadē rõ eſt de ſeueris qui.ſ. ſũt litigioſi
⁊ mordaces eorum que ab alijs agunt͛.tales au
tem.ſ.ſenes ⁊ ſeueri poſſunt eſſe beniuoli ĩquã
tum alijs bona volunt etiã affectu ⁊ etiã in affe
ctu ſubueniũt ⁊ in neceſſitatibus. nõ tamē fiũt
vere amici ꝓpter hoc ꝙ nõ cõuiuunt neq; gau-
dent in ſocietate amicoꝝ que maxime videntur
eſſe amicitie opera. Deinde cum dicit.Mul-
tis autem eſſe amicum ⁊c̃ agit de multitudine
amicoꝝ.⁊ circa hoc tria facit. Primo enim oñ-
dit ꝙ ſm ꝑfectam amicitiã que eſt bonoꝝ non
cõtingit habere multos amicos.Secũdo oñdit
ꝙ h̃ ĩ alijs duab⁹ amicitijs ꝯtingit.q̃.ſ. ꝓpter vti
le ⁊ delectabile.ibi. Propter vtile autē ⁊c̃.Ter-
tio cõpat vtroſq; amicos ad inuicē.ibi. Dorũ
autē magis.oñdit ergo primo ꝙ ſꝫ ꝑfectã ami-
citiam que eſt ꝓpter bonũ nõ contingit aliquē
multis eſſe amicũ trib⁹ rõnibus. Quarũ prima
eſt quia cũ talis amicitia ſit ꝑfecta ⁊ maxima
habet ſimilitudinē cuiuſdã ſupabundantie in
amando.ſ. ſi conſideret͛ quantitas amoris. ſed
ſi conſiderat͛ ratio rõ amandi nõ poteſt eſſe ſu
perhabundantia.nõ enim contingit virtutem ⁊
virtuoſũ ab alio virtuoſo qui rõne ordinat ſuos
affectus nimis amari.ſupabundãs autē amor
nõ eſt natus fieri ad multos ſed ad vnũ tantũ
ſicut patet in amore venereo ſm quē nõ cõtin
git ꝙ vnus homo ſimul multas mulieres ſup-
habundanter amet.ergo ꝑfecta amicitia bonoꝝ
nõ põt haberi ad multos.Scđaꝫ. Multaſ autē
⁊c̃.que talis eſt ſm ꝑfectam amicitiã amici val-
de inuicē ſibi placent.ſed nõ eſt facile qđ ſimul
eidem multi valde placeant. q2 non multi inue
niunt͛ in quibus nõ inueniat͛ aliquid qđ diſpli
ceat homini aliqualiter affectio ꝓpter multos
defectus hominũ ⁊ cõtrarietates eoꝝ ad inuicē
ex qua fit.vt dũ vnus multũ placet alius multũ
placere nõ poſſit.forte nõ eēt bonũ ⁊ expediēs.
vt vni homini multi valde placerent.q2 de mul
tis cõuiueret non poſſet ſibi ipſi intendere.non
ergo ſm ꝑfectam amicitiã ſũt multi amici. Ter
tiam rõnem ponit.Oportet aũt ⁊c̃.que talis eſt
in amicitia ꝑfecta oꝫ ex aſſuetudine experientiã
accipere de amico.hoc autē eſt valde difficile.⁊
ſic nõ poteſt in multis cõuenire nõ ſm ꝑfectam
amicitiã ſũt plures amici. Deinde cum dicit
Propter vtile aũt ⁊c̃.oñdit ꝙ in alijs ſm amici
tias que ſũt ꝓpter vtile ⁊ delectabile cõtingit ꝙ
homo habeat multos amicos quibus placeat.
⁊ hoc ꝓpter duo. Primo quidē quia multi in-
ueniunt͛ tales que poſſunt eſſe vtiles ⁊ delecta
biles.Secũdo quia nõ requirit͛ experientia lon
gi temporis.ſed ſufficit ad tales amicitias vt in
pauco tempore ſibi inuicē ſubminiſtrent vt de
lectationē vel ⁊ aliquã vtilitatē. Deinde cũ
dicit. Dorũ autē ⁊c̃.cõpat amicos duaꝝ ami-
citiarũ ad inuicē. Et primo ꝓponit quod inten-
dit:⁊ dicit ꝙ inter amicos predictos qui poſſũt
eſſe multomagis videt͛ eſſe amicitia eoꝝ qui ꝓ-
pter delectabile ſũt amici.ſi tamen idem fiat ab
ambobus.vt.ſ.vterq; alteri exhibeant delectatõ
nem.ſic enim in eiſdē ad inuicē gaudent qđ eſt
propriũ amicitie. eſt enim ſignũ ꝙ ſit eoꝝ vna
que in eiſdē gaudent. ſed nõ ꝯtingit qñ ex vna
ꝑte exhibet͛ delectabile ⁊ ex alia parte vtile.Si-
cut autē tales amicitie iuuenũ.qui.ſ.vterq; pro-
pter delectabile ex alia parte ſe amant.Secũdo
ibi.Magis enĩ in his ⁊c̃.ꝓpoſitũ ꝓbat duabus
rõnibus.Quarũ prima eſt ꝙ in amicitia vtili in
qua requirit͛ recompenſatio lucri. ⁊ ſic hi⁹ ami
citia videt͛ eſſe.q.negotiatio quedam ⁊ ita ami-
citia que eſt ꝓpter delectabile eſt potior vtpo-
te ⁊ ſimilior ꝑfecte amicitie que ē maxime libe-
ralis inquantũ ſm ipſam ꝓpter ſe amari aman
tur. Scđam rationem ponit ibi. Et beati autē
⁊c̃.que talis ē.hoĩes beati.i. hoĩes abundantes
nõ indigent vtilibus amicis quia beati ſunt ſibi
ſufficientes. Indigent autē amicis delectabili-
bus quia oportet ꝙ aliquibus cõuiuant ꝙ non
poteſt fieri ſine delectatione ſuſtinent.n.hoĩes
aliquid triſte ꝑ modicũ tempus.ſꝫ nullus poſſet
aliquid cũ triſticia ſuſtinere.neq; etiã ipſum bo
num honeſtũ ſi eſſet ei triſte. ⁊ inde ē ꝙ homi-
nes qui nõ delectant͛ in operibus virtutis non
poſſunt in eis ꝑſeuerare. ſic ergo pꝫ ꝙ amicitia
delectabilis potior eſt q̃ꝫ amicitia vtilis. vtpote
pluribus ⁊ melioribus neceſſaria. Secũdo ibi.
Propter qđ amicos ⁊c̃. Infert quoddã corre-
lariũ ex dictis. q2 nã bonũ honeſtũ ſi ſit triſte
nõ põt aliquis cõtinue ſuſtinere. Inde etiã eſt
ꝙ amicos ꝓpter virtutes oꝫ eſſe delectabiles in
uicem oꝫ etiã inſup ꝙ ſicut ſũt boni in ſe. ita ēt
ſint boni ſibi inuicē.ſic enĩ habebũt que requi-
runt͛ in amicitia. Deinde cũ dicit.Qui autē
in potētibus ⁊c̃.agit de diuiſione amicoꝝ. Cir-
ca hoc tria facit. Primo ꝓponit quod intendit
ſcilicet ꝙ homines qui ſũt in poteſtatibus cõſti
tuti vtunt͛ diuerſis amicis. ita.ſ. ꝙ alij ſũt ami-
corum eis vtiles ⁊ alij delectabiles.nõ autē cõ-
tingit de facili ꝙ idē hoĩes ſint eiſ amici vtroq;
modo.Secũdo ibi. Neq; enim delectabiles ⁊c̃.
ꝓbat ꝓpoſitum. q2.ſ. hi⁹ potentes nõ querere
delectationes ſm virtutē. hec enim delectatio
habet vtilitatē annexã.neq; etiã querũt vtiles
ad bona honeſta que quidē vtilitas habet dele
ctationem adiunctã. ſed ad delectationē appe-
tunt quoſdã eutrapellos.i.luſores. puta h ſtrio
nes cã vero vtilitatis appetunt amicos quoſdã
dynos.i.induſtrios ad exequendũ quodcunq;
ꝑceperint ſiue ſit bonũ ſiue ſit malũ. iſta autem
duo nõ ſiunt in eodem.ſ.induſtria ⁊ ioculatori
tas.quia homines induſtri nõ dant ſe iocis. ſed
ſerijs.vnde patet ꝙ potentes habent amicos di
uerſos.Tertio ibi. Delectabilis autē ⁊c̃. Rñdet
cuidam obiectioni.poſſet enĩ aliquis dicere ꝙ

potentibus ſũt amici idem ⁊ delectabiles ⁊ vti-
leſ quia ſicut ſupra dictũ eſt.ſtudioſus.i.virtuo-
ſus eſt delectabilis ⁊ vtilis.ſed ipſe rñdet ꝙ vir-
tuoſus nõ ſit amicus homini ſupexcellenti ĩ po
tentia vel diuicijſ niſi etiam virtuoſus ſupexcel-
lenter a potentiori qui eſt ſupexceſſus in virtu
te nõ adequat ſibi analogum.i.non repreſentat
virtuoſo ſm ꝓportionem.vt.ſ.ſit virtuoſus dif-
fert ei vt potentiori. ita ipſe differt virtuoſo vt
meliori. plurimũ enĩ homines quantũ excellũt
in potētia ⁊ diuicijs tñ eſtimãt ſe meliores. nõ
autem conſueuerũt inueniri tales potentes qui
etiam in virtute excedant aut virtuoſi differant
tamq̃ꝫ melioribus. Deinde cũ dicit.Sũt autē
⁊c̃.oſtendit ꝙ p̃dicte amicitie ſpẽs in equalita-
te conſiſtunt.Et circa hoc duo facit. Primo oñ
dit ꝓpoſitum concludens ex premiſſis ꝙ predi
cte amicitie in equalitate conſiſtunt. ⁊ quia de
amicitia que eſt ꝓpter bonũ hoc eſt manifeſtũ
ꝓbat ꝓpoſitũ in amicitia vtili ⁊ delectabili. q2
ſ.vel eadem volunt ⁊ faciunt ſibi inuicem.ſ. re-
compenſari delectationē delectationi aut vtili-
tatem vtilitati.vel cõmunicat alterum ꝓ altero
ſ.vtilitatem ꝓ delectatione aut econuerſo. Se
cũdo ibi.Quoniã autē ⁊c̃.oſtēdit quõ due ſpẽs
ſe habeant ad rõnem amicitie.⁊ minus ꝑmanēt
quia ꝑfecta amicitia que eſt bonoꝝ ſm cuius ſi
militudinē ⁊ diſſimilitudinē vident͛ eſſe amici-
tie ⁊ nõ eē inquantũ enĩ habent ſimilitudinē
ad ꝑfectam amicitiã vident͛ eſſe amicitie ꝓut.ſ.
vna earum habet delectabile vtrũq;.ſed ad quã
tum ſic diſſimiles ꝓut.ſ.ꝑfecta amicitia eſt im-
mutabilis ⁊ ꝑmanſiua alie vero velociter tranſ-
mutant͛.differunt etiã in multis alijs vt ex pre-
dictis patet.⁊ ꝓpter hanc diſſimilitudinē nõ vi
dent͛ eſſe vere amicitie.

a Ltera aũt amicitie eſt ſpecies ⁊c̃. Poſt
q̃ꝫ phs diſtinxit ſpecies que in equali-
tate conſiſtunt. Hic diſtinguit ſpecies
aĩcitie que eſt int͛ equales ꝑſonas. Et circa hoc
duo facit. Primo determinat ea que in cõi ꝑti
nent ad taliũ amicitiaꝝ diſtinctionē.Secundo
determinat de diſtinctione haruꝫ amicitiaꝝ ſm
ſpãles eoꝝ rõnes.ibi. Videt͛ quēadmodũ autē
⁊c̃.Circa primũ duo facit. Primo agit de ami-
citijs ſupexcedentis ad ſupexceſſuꝫ. ſicut patris
ad filium.viri ad vxorem ⁊ hi⁹ enĩ ex contrarijs
autē ⁊c̃.Circa primũ tria facit. Primo diſting-
uit hi⁹ amicitie genus a p̃cedentibus amicitijs.
Secũdo diſtinguit hi⁹ amicitias ab inuicē.ibi.
Differunt autē ⁊c̃.Tertio oñdit quõ hi⁹ amici-
tie conſeruent͛.ibi.Eadem quidē vtiq; ⁊c̃.Dicit
ergo primo poſtq̃ꝫ p̃ter p̃dictas amicitias quas
diximus in equalitate conſiſtere eo ꝙ ſũt ſiliter
ſm virtutē vel vtilitatē vel delectationē.eſt que-
dam alia ſpecies amicitie que ē ſm ſupabun-
dantiã.inquantũ.ſ.vna ꝑſona excedit aliaꝫ ſicut
amicitia que eſt patris ad filiũ.⁊ vlr ſenioris ad
minorē ⁊ viri ad vxorē.⁊ vlr oĩs qui habꝫ impe
riũ ſup aliquē ad eum ſup quē habet imperium
Deinde cũ dicit.Differunt autē ⁊c̃. ponit dif
ferentiã harũ amicitiaꝝ ad inuicē.⁊ primo poĩt
quod intendit ⁊ dicit ꝙ hi⁹ amicitie differunt
ſpecie ab inuicem . aſſignat duas differentias .
vna quidē ſm diuerſas religiones ſupabundã
tie.Alia enĩ amicitie ſpẽs patris ad filios. ⁊ alia
imperãtis ad ſubditos quibus imperat. alia ve-
ro differētia ē ſm diuerſã religionē excedentis
⁊ exceſſi.nõ enĩ eadē eſt amicitia patris ad filiũ
⁊ filij ad patrē. neq; in eadē eſt viri ad vxorē ⁊
vxoris ad maritũ.Secũdo ibi Altera enĩ ⁊c̃.oñ-
dit ꝓpoſitum duabus rõnibus.Quarũ prima ē
quia cũ amicitia dicat͛ ſm habitũ ⁊ ſm actum
neceſſe ē ꝙ cuilibet amico inſit aliqua habitual͛
virtus ad exequendũ ea que ſũt amicitie.⁊ etiã
ipſum opus amicitie.manifeſtũ aũt eſt in ſingu
lis p̃dictoꝝ qđ nõ eſt idem opus puta patris ad
filiũ ⁊ viri ad vxorem.aut etiã filij ad patrē. ⁊ ꝑ
cõſequens nõ eſt eadē virtus. ĝ etiã ſũt diuerſe
amicitie.Scđaꝫ rõnē ponit ibi.Et altera ãt ⁊c̃.
que talis eſt in p̃dictis amicitijs ĩueniunt͛ diuer
ſe rõnes ꝓpter quas amant. alia enĩ rõne pater
amat filiũ ⁊ filius patrē.⁊ vir vxorē.ſed ſm di-
uerſas rõnes amandi ſũt diuerſe amationes.⁊ ꝑ
conſequēs diuerſe amicitie. Deinde cũ dicit
Eadē quidē ⁊c̃.oñdit quõ p̃dicte amicitie cõſer
uant͛.Et primo oñdit ꝙ conſeruant͛ ꝑ hoc ꝙ ĩ-
uicem ſibi exhibent que oꝫ ſm amare ⁊ amari.
Secũdo oñdit quõ amare ⁊ amari ſe habeãt ad
amicitiã.ibi.Multi aũt vident͛ ⁊c̃.Circa primũ
tria facit. Primo oñdit quõ p̃dicte amicitie cõ-
ſeruant͛ ꝑ hoc ꝙ ſibi inuicē exhibent que oꝫ.Se
cũdo oñdit ꝙ iſta conſiderant͛ ſm analogiam.
ibi. Analogon autē ⁊c̃. Tertio oñdit quõ hoc
diuerſificandũ competat iuſticie ⁊ amicitie.ibi.
Nõ ſilr aũt ⁊c̃. dicit ergo primo ꝙ in his amici
tijs nõ fiũt eadem ab vtraq; ꝑte amicoꝝ neq; ēt
oꝫ eadem requirete q̃ aliquis facit. filius non oꝫ
requirere a patre reuerentiã quã ei exhibet ſicut
in p̃dictis amicitijs ꝓ delectatione requirebat͛
delectatio.⁊ ꝓ vtilitate vtilitas.ſed qñ filij exhi
bent parentibus que oꝫ exhibere principijs ſue
generationis ⁊ parentes exhibent filijs . que oꝫ
exhibere a ſe genitis.nam talium amicitia erit ꝑ
manſiua ⁊ epyches.i.virtuoſa. Deinde cũ di-
cit.Analogum autē ⁊c̃. oſtēdit qualiter exhibea
tur qđ oportet in his amicitijs.⁊ dicit ꝙ in om
nibus amicitijs que ſũt ſm ſupabũdantiã vni⁹
ꝑſone ad aliam oportet fieri amationē ſm pro-
portionem.vt.ſ.melius plus ametur q̃ꝫ amet. ⁊
ſimilis ratio eſt de vtiliori ⁊ delectabiliori vel
qualitercunq; alicui excellentiori cum vterq;
ametur ſm dignitatē tunc fiet quedã qualitas.
ſ.proportionis que videt͛ ad amicitiã ꝑtinere.
Deinde cũ dicit. Nõ ſiliter autem ⁊c̃. oſten-
dit quomodo h̃ diuerſificãdũ cõueniat iuſticie
⁊ amicitie. Et primo ponit differentiã.Secũdo
manifeſtat ꝑ ſignum.ibi. Manifeſtuꝫ autē ⁊c̃.

Tertio ſoluit quandā dubitationeꝫ. ibi. Et vnde dubitaꝛ ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ equalitas ⁊ ꝓportio que ſꝫ dignitatē attendiꝛ nō ſimiliter ſe habet in iuſticia ⁊ amicitia. nam ſicut. ſ̄. in quīto dictū eſt circa iuſticiā oꝫ ꝙ primo attenditur vel eſtimetur dignitas ſm ꝓportionem. ⁊ tunc fiet cōmutatio ſꝫ equalitatē. ſꝫ ī amicitia oꝫ ecōuerſo ꝙ primo attendaꝛ aliqua equalitas inter ꝑſonas mutuo ſe amantes. ⁊ ſecūdo exhibebaꝛ vtriqꝫ qđ eſt ſm dignitatē. ⁊ huꝰ diuerſitatis rō eſt quia amicitia eſt quedā vnio ſiue ſocietas amicoꝝ que nō poteſt eſſe inter multum diſtantes. ſed oꝫ ꝙ ad equalitatem accidant. vnde ad amicitiā ꝑtinet equalitate iā conſtituta equaliter vti ſed ad iuſticiā pertinet inequalia ad eq̄litatem reducere. equalitate autē exiſtente ſtat iuſticie opus. ⁊ ideo equalitas eſt vltimū in iuſticia. ſed principiū in amicitia. Deinde cum dicit. Manifeſtū autē ⁊c̄. manifeſtat qđ dixerat ꝑ ſignū. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓponit ſignum ⁊ dicit ꝙ hoc qđ dictū eſt ſm ꝙ eq̄litas requiraꝛ primo in amicitia manifeſtuꝫ eſt ꝑ hoc ꝙ ſi ſit multa diſtātia vel virtutis vel malicie vel cuiuſcūqꝫ alterius nō remanēt homīes amici neqꝫ dignuꝫ reputatur qꝫ aliqui habeant amicitiā cum his qui a ſe multū diſtant. Scđo ibi. Manifeſtū aūt ⁊c̄. Ponit triplex exempluꝫ. Primo quidē de his qui plurimū ſuperexcellunt homines in omnibus bonis. vnde nō hñt amicitiaꝫ cū hominibus. vt. ſ. conuerſenꝛ ⁊ cōtinuāt cū eis. vocāt autē eos more gentiū ſubſtantias ſeꝑatas. Secundū aūt exemplū ponit de regibꝰ quorum amicitia nō fere putant dignos illi qui multum ab eis deficiūt. Tertiū exemplum poīt de optimis ⁊ ſapientiſſimis viris quibꝰ nō fiūt amici illi qui ſūt oīno indigni. Tertio ibi. Certā quidē ⁊c̄. Rñdet tacite q̄ōni. poſſet enī aliquis querere ī quāta poſſit amicitia ſaluari. ⁊ in quāta nō. ſed ipſe rñdet ꝙ in talibꝰ nō pōt dari certa determinatio. ſed in hoc generali ſufficit ſcire ꝙ multis ablatis que inſūt alij adhuc remanet amicitia. ⁊ ſi multū diſtent homines puta ſicut a deo nō adhuc remanet talis amicitia de qua loquimur. Deinde cū dicit. Et dubitaꝛ ſoluit quandā dubitationē incidentē. ⁊ primo mouet eam ⁊ dicit ꝙ ex predictis dubitatur vtrū amici velint ſuis amicis maxima bona puta eſſe deos vel reges aut virtuoſiſſimos ⁊ videꝛ ꝙ nō. quia iam nō remanebūt eis amici. ⁊ ita ꝑdent ipſi magna bona. ſ. ipſos amicos. Secūdo ibi Si itaqꝫ. ſoluit predictā dubitationē. dupl'r primo quidē quia cum dictū eſt. ſ̄. ꝙ amicus vult bona amico eius gratia oportet ſupponere ꝙ habitis illis bonis ille ipſe remaneat qualitercūqꝫ eſt. vult. n. maxima bona amicus amico tanq̄ꝫ exiſtenti homini nō tanq̄ꝫ trāſlato ad deos. Secundā ſolutioneꝫ nō ponit ibi. Forte aūt ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ amicus vult bona amico nō magis q̄ꝫ omnibꝰ alijs quia vnuſquiſqꝫ vult maxime ſibi bona per que ipſe perdet amicū quod eſt magnū bonum.

Ulti autē videnꝛ ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phꝰ poſuit ꝙ amicitia inequaliū ꝑſonarū ſaluatur ſm hoc ꝙ amare ⁊ amari ꝓportionabiliter hic oñdit qualiter amari ⁊ amare ſe habeāt ad amicitiā. Et circa hoc duo facit. Primo oñdit ꝙ amare magis ꝓpriū eſt amicitie q̄ꝫ amari. Secūdo oñdit ꝙ ꝑ hoc qđ eſt amare ſm dignitatē ſeu ꝓportionabiliter amicitia conſeruatur. ibi. Magis aūt amicitia ⁊c̄. Circa primū tria facit. Oſtēdit qualiter aliqui magis volunt amari q̄ꝫ amare. Secūdo compat id qđ eſt amari ei qđ eſt honorare. ibi. Nō ꝓpter ſeipſū auteꝫ ⁊c̄. Tertio oñdit ꝙ amare magis ꝓprium ē amicitie q̄ꝫ amari ei qđ eſt honorare nō ꝓpter ſeipſuꝫ aūt ⁊c̄. Tertio oñdit ꝙ amare magis ꝓpriū eſt amicitie q̄ꝫ amari. ibi. Uideꝛ auteꝫ in amari magis ⁊c̄. Circa primū tria facit. Primo ꝓpoīt quod intēdit. ⁊ dicit ꝙ multi videnꝛ magis velle amari q̄ꝫ amare. ⁊ hoc quia ſūt amatores honoris. ꝑtinet enim ad excellentiores quibus debetur honor ꝙ magis amētur q̄ꝫ ament. Secūdo ibi. Propter qđ amatores ⁊c̄. ꝓbat quod dixerat ꝑ ſignum. ex hoc enim ꝙ multi magis volunt amari q̄ꝫ amēt. ꝓcedit ꝙ multi ſūt amatores adulationis qui. ſ. delectanꝛ in hoc ꝙ aliq̄s eis adulatur. adulator enī nihil in rei veritate ē amicus ſuperexceſſus quia minor adulari vel adulando aliq̄s fingit ſe taleꝫ. ⁊ ꝙ magis amet q̄ꝫ amaꝛ. Tertio ibi. Amari aūt ⁊c̄. exponit quoddā quod dixerat. ꝙ. ſ. ꝓpter amorem honoris contingat ꝙ homo velit magis amari q̄ꝫ amet. ⁊ dicit ꝙ amari videꝛ eſſe ꝓpinquū ei qđ eſt honorari qđ deſideraꝛ a multis. honor enī eſt quodam bonitatis eius qui honoraꝛ. amatur enim vnūquodqꝫ qđ eſt bonū vel apparens bonum.

Deinde cum dicit. Nō ꝓpter ſeipſū autē ⁊c̄. compat id quod eſt amari ei qđ eſt honorari. ⁊ circa hoc tria facit. Primo oñdit quare aliqui volunt honorari. ⁊ dicit ꝙ homines videnꝛ deſiderare honorem nō propter ipſuꝫ honorē. ſed per accidens. a duobus enī generibus hominuꝫ maxime querūt homines honorari. multi enim gaudent ſi honorenꝛ a potentibus. nō propter ipſum honorem: ſed propter ſpem quā inde cōcipiunt. exiſtimant ab his quibus honoranꝛ ſe adopturos aliquid quo indigent. ⁊ ita gaudent de honore. q. de quoda ſigno bone paſſionis. i. bone affectionis honorantiū ad eos qui cōmuniter ſunt qui appetunt honorē ab epyicbibus i. a virtuoſis. ⁊ ſic quia ꝑ hoc appetunt ſirmare ꝓpriam opinionem de ſua bonitate. ⁊ ita per ſe gaudent de eo q. decernēdo iuditio proboꝝ qui hoc ipſo eos honorant. videntur dicere eos eſſe bonos. Secūdo ibi. In amari auteꝫ ⁊c̄. docet ꝙ homines de hoc ꝙ amantur etiam ſm ſeipſum ꝙ eſt habere amicos videꝛ eſſe ꝑcipuū inter exteriora bona. Tertio ibi. Propter qđ videꝛ ⁊c̄. concludit ꝓpoſitum quare nō id qđ eſt per ſe ē

potius eo qđ eſt ꝑ accidens. ſequiꝛ ex premiſſis ꝙ amari ſit melius eo qđ eſt honorari inquantum amicitia eſt ſm ſe eligibilis. Deinde cum dicit. Uideꝛ autem ⁊c̄. oſtendit in quo cōſiſtat magis amicitie virtus vtruꝫ in amare vel ī amari. ⁊ dicit ꝙ magis conſiſtat in amare. amicitia enim diciꝛ ꝑ modum cuiuſdam habitus: ut. ſ̄. oſtenſum eſt. habitus autē determinaꝛ ad operationes. amare autem eſt bñ operari. amari aūt eſt potius ꝙ bñ opati. vnde magis eſt propriuꝫ amicitie amare q̄ꝫ amari. ⁊ hoc manifeſtat per quoddā ſignum. matres enim quarum eſt vehemens amicitia ad filios delectanꝛ magis ī hoc ꝙ ament filios q̄ꝫ ꝙ amenꝛ ab eis. quedam enī matres dant ſuos filios alijs ad nutriendum ⁊ ſcientes eos eſſe filios continēt eos nō tñ multum querūt ꝙ ab eis reamenꝛ. ſed hoc fieri non poteſt: ſed videꝛ eis ſufficere ꝙ ſuadeāt ꝙ bene agant ⁊ bene ſe habeant. ⁊ ita amant filios q̄ꝫuis ipſi nō poſſunt attribuere matri conuenientem amorem ꝓpter ignorantiā ꝫ. ſ. ignorant eaſ eſſe matres. Deinde cū dicit. Magis autē ⁊c̄ oſtendit quō amicitia ſit ꝑmanſiua ſm hoc qđ eſt amare ꝓportionaliter. Secūdo compat quātū ad ꝑdicta diuerſas amicitie ſpecies. ibi. Maxime quidem eorū ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ cum amicitia magis conſiſtat in amare q̄ꝫ in amari. amici laudanꝛ ex hoc ꝙ amant nō eo ꝙ amanꝛ hec enim eſt laus amantiū. ⁊ qꝛ vnuſquiſqꝫ laudatur ſm ꝓpriam virtutē conueniēs eſt ꝙ amatoris virtus attendaꝛ ſm hoc ꝙ eſt amare ⁊ idō in quibuſcunqꝫ hoc conuenit ꝙ ament amicos ꝓpter ꝓportionē dignitatis eoꝝ tales ꝑmanent amici ⁊ eoꝝ amicitia eſt ꝑſeuerans. ſic enim dū ſe inuicem ament ſm ſuā dignitatem. etiam illi qui ſūt inequalis conditionis poterūt eſſe amici. qꝛ ꝑ hoc equabunꝛ dū vnus eoꝝ quo magis deficit in bonitate aut in quacūqꝫ excellētia eo plus amat. ⁊ ita habundantia amoris recompenſat defectum conditionis. ⁊ ſic ꝑ quandam equalitatē ⁊ ſilitudinē que ꝓprie ꝑtinet ad amicitiam fiunt ⁊ ꝑſeuerant amici. Deinde cum dicit. Et maxime quidē ⁊c̄. compat diuerſas amicitie ſpecies ſm ꝑdicta. Et primo oſtendit ꝙ amicitia ſit maxime ꝑmanſiua: ⁊ dicit ꝙ ſimilitudo que eſt amicitie factiua ⁊ cōſeruatiua maxime videꝛ eſſe inter virtuoſos. ipſi enī ⁊ ꝑmanent ſimiles in ſeipſis. qꝛ nō de facili mutantur ab vno in aliud ⁊ ꝑmanent etiā in amicitia ad inuicē. ⁊ hoc idō. quia vnus eoꝝ nō indiget ꝙ aliquis ꝓ eis faciat aliquid prauū qđ eſſet contra facientis virtutē. ⁊ neuter eorum ſic alteri ſeruit de aliquo prauo oꝫ ſi pōt dici ꝙ inter virtuoſoſ ſit aliquid prauū. magis vnus eoꝝ ꝓhibet alteꝝ praue opari. ad bonos enim pertinet ꝙ neqꝫ ipſi peccent neqꝫ ſuſtineant qđ amici peccata exhibent. Secūdo ibi. Mali autē ⁊c̄. oſtendit ꝙ amicitia ſit ⁊ minime ꝑmanſiua. ⁊ dicit ꝙ hoīes mali nō habent aliquē finem ſtabilē in ſeipſis. quia. n. malicia cui īſiſtūt eſt ſm ſeipſā odibilis ⁊ ita affectus varietur dum nihil inueniunt in quo voluntas eoꝝ q̄eſcere poſſit. ita neqꝫ ſibiipſis diu ꝑmanent ſimiles. ſed volunt contraria eoꝝ que prius voluerūt ⁊ ſic ad paucū tempꝰ fiunt amici. q̄ꝫdiu ſcilicet gaudent malicia in qua cōcordent. Tertio ibi. Utilis autem ⁊c̄. oſtendit q̄ amicitie circa hoc medio modo ſe habeant. Et dicit ꝙ amici vtiles ⁊ delectabiles ſibi inuicem magis ꝑmanent in amicitia q̄ꝫ mali. vtilitas enī ⁊ delectatio ſe habet vnde amenꝛ vnde tñ datur amicitia q̄ꝫdiu mutuo ſibi tribuunt delectationes vel vtilitates ſecus etiam eſt de his qui ſunt amici ꝓpter maliciam que ſm ſe amabilitatis nihil habent. Deinde cum dicit. Ex contrarijs autem ⁊c̄. determinat de amicitia contrariorū ad inuicē. Et primo oſtēdit in qua ſpecie amicitie hoc cōueniat ꝙ videatur eſſe amicitia inter contraria. Secūdo oñdit quomodo cōtrarium appetat ſuum contrariū. ibi. Forte autem ⁊c̄. Circa primum tria facit. Primo oſtendit ꝙ huiꝰ contrarietas amicoꝝ maxime videꝛ eſſe ꝓpter vtilitatē inquantū. ſ. vnus amicorum appetit ab alio id quod ipſe indiget. redonat enim aliquid aliud ſicut pauper appetit conſequi diuitias a diuite ꝓ quibus impendit obſequium. Secūdo ibi. Hoc autem vtiqꝫ ⁊c̄. oſtendit quō ⁊ hoc poſſit ꝑtinere ad amicitiam delectabileꝫ ⁊ dicit ꝙ ad hunc modū amicitie poteſt etiam quis attrahere amorem venereum quo amator amat amatuꝫ. eſt enim qñqꝫ contrarietas ſicut inter pulchrum ⁊ turpe. in amicitia autem que eſt ꝓpter virtutem nullo modo habeꝛ contrarietas. quia in tali amicitia eſt maxima ſimilitudo ut. ſ̄. dictuꝫ eſt. Tertio ibi. Propter quod videnꝛ ⁊c̄. infert quoddā correlariū ex dictis ⁊ dicit ꝙ quia inter amatorem ⁊ amatū eſt quādoqꝫ contrarietas ſicut inter turpe ⁊ pulchrum. ideo ꝙ qñqꝫ videnꝛ derideri amatores qui reputant ſe dignos ut tantū amenꝛ q̄ꝫ ament. qđ quideꝫ dignū eſt ſi equaliter ſint amabiles. ſed ſi nihil habeant tale quo ſi ſint digni tantū amari. ridiculum eſt ſi hoc querunt. Deinde cum dicit. Forte autem ⁊c̄. oſtendit quō contrariū appetit ſuū contrariū. ⁊ dicit ꝙ hoc nō eſt ſm ſe ſed ſm accidens. ꝑ ſe enim appetitur mediū quod eſt bonū ſubiecto qđ afficitur ꝑ vnum contrariuꝫ exceſſiu. puta ſi corpus alicuius hominis ſit valde ſiccum. non eſt bonum ⁊ appetibile fieri humidū ꝑ ſe loquendo. Sed venire ad mediuꝫ qđ accidit ſuperueniente humido. ⁊ eadem ratio eſt de calido ⁊ huiꝰ contrarijs. ⁊ quia hec magis pertinent ad phiſicam conſiderationem idō dicit hec eſſe pretermittenda.

u Idetur autem queādmoduꝫ in principijs ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ phs tetigit diuerſas ſpecies amicitiarū que ſunt inequaliū ꝑſonarū. Hic diſtinguit huiꝰ ſpecies ſm ꝓprias rationes earū. Et circa hoc duo facit. Primo oſtēdit

ꝙ hiꝰ amicitiarũ ſpecies ſm diſtinctiones con/
ſequunť pollitias cõmunicationes. Secundo
diſtinguit amicitiaruꝫ ſpecies ſm diſtinctiones
politicarũ.ibi. Politice autẽ ſunt tres. Circa pri
mum ponit talẽ rõnẽ.omnis amicitia in cõmu/
nicatione conſiſtit. omnis cõmunicatio reduci
tur ad politicã: ergo omnes amicitie ſm politi/
cas cõmunicationes ſunt accipiende Circa hoc
ergo tria facit. Primo ꝓbat primũ. Secũdo ſe/
cundũ ibi.cõmunicationes autẽ omnes. Tertio
concluſionem ibi. Omnes itaqꝫ cõmunicatiões
⁊c. Circa primũ duo facit. Primo oſtendit ꝙ a
micitia omnis in cõmunicatione conſiſtit. Se/
cundo oſtendit ꝙ amicitia ſm diuerſitatem cõ
municationis diuerſificať.ibi. Sũt autẽ fratri/
bus ⁊c. Primũ oſtendit tripliciter. Primo qui/
dem ꝑ rõnem que talis ſicut.ſ.dictum eſt circa
eadẽ eſt iuſticia ⁊ amicitia. ſed iuſticia conſiſtit
in cõmunicatione qualibet.eſt enĩ iuſticia ad al
terum vt in quinto dictum eſt . ergo ⁊ amicitia
in cõmunicatione conſiſtit. Secũdo ibi. Appel
lat igiť ⁊c . oſtendit ideꝫ ex vſu loquendi homi
nes conſueuerũt appellare amicos eos qui ſm
aliquã cõmunicationem ſibi cõmunicant.puta
cõnauigatores qui cõmunicant in militia.⁊ ea
dem ratio eſt in alijs cõmunicationibus qꝛ tan
tũ videtur eſſe amicitia inter aliquos inquantũ
ſibi cõmunicant.quia ⁊ ſm hoc eſt etiam inter
eos iuſticia. Secũdo ibi. Et ꝓuerbiũ ⁊c. Probat
idem ꝑ cõmune ꝓuerbiũ vulgo enĩ diciť ꝙ ami
citia in cõmunicatione conſiſtit. Deinde cũ
dicit. Sunt autẽ fratribus ⁊c.oſtendit ꝙ ſm di
uerſas cõmunicationes differũt amicitie. Et cir
ca hoc tria facit. Primo oſtendit diuerſitatem
amicitiarũ ſm diuerſitatẽ cõmunicationis.vide
mus enĩ ꝙ fratribus ⁊ ꝑſonis ita cõiunctis ſũt
omnia cõmunia puta domus menſa ⁊ alia hꝰ.
alijs autẽ amicis ſunt quedã diſcreta ⁊ quibuſ/
dã plura ⁊ qbuſdã paucioza. ⁊ ſm amicitiã ꝗdã
ſũt maiores.ſ.int̃ illos q̇ hñt plura cõia ⁊ quedã
amicitie ſũt mĩores vt q̃ ſũt inť illos q̇ ĩ paucio/
ribus cõmunicant. ⁊ ex hoc maxĩe apparet ꝙ ſi
nulla eſſet cõmunicatio nõ poſſet eſſe amicitia.
Secũdo ibi. Differunt autem ⁊c.oſtendit ꝙ iu/
ſticia diuerſificať ſm diuerſas cõmunicationeſ
nõ enĩ idẽ eſt iuſtũ in qualibet cõmunicatione
ſed differens ſicut pꝫ nõ idem eſt iuſtũ inter pa
treꝫ ⁊ filios ⁊ inter fratres ad inuicẽ. ⁊ ſimiliter
aliud eſt iuſtum inter ehaycos. id ẽ coetaneos
⁊ inter tales qꝛ alia ſibi mutuo tanq̃ debita ex/
hibent. ⁊ idẽ rõ eſt in alijs amicitijs. ⁊ ſic patꝫ ꝙ
altera iuſta ſũt inter ſingulos p̃dictoꝝ. Secũdo
ibi. Et augmentationẽ ⁊c. oñdit quõ iuſticia di
uerſificať ſm dr̃iam amicitie. ⁊ dicit ꝙ iuſticia
⁊ iniuſticia accipiũt augmentũ ⁊ hoc ꝙ ſunt ad
magis amicos. qꝛ ſ. magis amico hñfacere ẽ deꝫ
iuſticia. neceſſe aũt iniuſticia ſicut ꝙ aliq̇s ꝓuet
pecunijs ꝑ furtũ aut rapinã hoieꝫ ſibi familiarẽ
⁊ cõnutritũ ẽ durius ⁊ iniuſtius q̃ ſi priuaret

ciueꝫ ⁊ ſiſr ſubtrahat auxiliũ fratri q̃ ſibi ſubtra
het extraneo ⁊ ſi percutiat patrem. q̃ꝫ ſi percu/
tiat quẽcunqꝫ aliũ. qð aũt ſimľ auget amicitia
⁊ iuſtũ ꝓcedit ex hoc qð in eiſdẽ exiſtũt. ⁊ vtrũ/
qꝫ ꝑtinet ad quandã equalitatẽ cõmunicatiõis
⁊ ꝑ hoc ſignũ confirmať qð.ſ.dictũ eſt. De/
inde cũ dicit. Cõmunicationes aũt oẽs ⁊c. oñ/
dit ꝙ oẽs cõicationes ad politicã cõicationem
reducenť. Et circa hoc duo facit. Primo oſtẽdit
ꝙ omnes cõmunicationes ſimilitudinẽ habẽt
cũ cõmunicatione politica. Secũdo oſtendit ꝙ
omnes cõmunicationes alie cõueniẽt ſub po/
litica ibi. Alie quidẽ igitur ⁊c. Dicit ergo primo
ꝙ oẽs cõmunicationes habent aliquã ſimilitu
dinem cum ꝑtibus politice cõmunicationis. vi/
demus enĩ ꝙ oẽs cõmunicantes cõueniunt in
aliquo vtili.ad hoc.ſ.ꝙ acquirũt aliquid eorum
qui ſũt neceſſaria vite. ⁊ hoc etiaꝫ videť habere
politica communicatio quia propter vtilitatem
communeꝫ videntur ciues ⁊ a principio ſimul
cõueniſſe. ⁊ in hoc ꝑſeuerare qð patet ex duobꝰ
Primo quidẽ quia legiſlatores ad hoc maxime
tendere videnť ut ꝓcurent vtilitatem cõmuneꝫ
Et ſecũdo quia hoies hoc dicunt hic eſſe iuſtuꝫ
in ciuitate ꝙ cõmuniter ciuibus confũt. De/
inde cũ dicit. Alie quidem igitur ⁊c.oſtendit ꝙ
alie communicationes ſub politica conueniunt
Et circa hoc tria facit. Primo oſtẽdit quõ que/
dã aliarũ cõmunicationũ ordinanť ad aliquam
ꝑticularẽ vtilitatem. ⁊ dicit ꝙ cõmunicationes
alie preter politicã intendunt aliquod ꝑticulare
conueniens puta ꝙ connauigantes intendunt
acquirere pecuniam ſi ſint mercatores vel ali/
quid aliud huiuſmodi ſicut ciuitateꝫ aliquam ſi
ſint bellatores vľ illud propter qð eſt bellum. ſi/
ue hoc ſit pecunia ſiue ſola victoria ſiue domi/
niũ alicuius ciuitatis. ⁊ ſic etiã illi qui ſũt vnius
tribus ad aliquod particulare cõmodum cõue/
niunt. Secundo ibi. Quidẽ autẽ ⁊c. oſtẽdit qð
etiã cõmunicationes que videnť fieri ꝓpter de
lectationem fiunt propter aliquod vtile. ⁊ dicit
qð quedã cõmunicationes videnť fieri propter
delectationẽ ſicut concorreantiũ.i.eoꝝ qui ſimľ
cantant in choro vel corea ⁊ eraniſtorũ.i. eoruꝫ
qui vtunť ſonis ereorũ inſtrumentorum. puta
cimbis aut cimbalis. huiuſmodi aũt cõmunica/
tiones conſueuerunt fieri cauſa ſacrificij ut ibi
delectabiliꝰ hoies detineantur. ⁊ cauſa cõnubij
ſ.nuptiarũ.ut vir ⁊ vxor magis hñt delcõeꝫ cũ ĩ
tanta iocunditate cõmunicant. Tertio ibi. Dici
mus autem ⁊c.oſtendit ex premiſſis qð omnes
alie cõmunicationes predicte ſub politica con/
tinenť. ⁊ dicit qð omnes conſueuerũt eſſe ſub
politica inquantũ.ſ.conſuetũ eſt qð omnes per
politicaꝫ ordinanť. ⁊ huius rõnem aſſignat qð
alie cõmunicationes ſicut dictũ eſt ordinanť ꝑ
ꝑticularẽ vtilitatem. politica autẽ non intendit
aliquod particulare ⁊ preſens cõmodũ. ſed intẽ/
dit ad id quod eſt vtile per totam vitam. ⁊ hoc

ſpecialiter oñdit circa cõicatiões delectantiũ ⁊
maxime in ſacrificijs de quibus minus videť
⁊ dicit quod illi qui faciunt ſacrificia in hꝰ
cõgregationibus intendũt honorem tribuere
deo ⁊ ſibiipſis acquirere requiem cum aliqua
delectatione ꝙ ordinatur ad vtilitatem vite.
vnde ⁊ apud antiquos poſt collectionem fru
ctuum.ſ.in autumno primitias. hoc erat eniꝫ
tempus aptum ad hoc ꝙ homines vacarẽt cũ
vt requieſcerent a precedentibus laboribꝰ cuꝫ
quia ſuppetebat eis copia victualiuꝫ. ⁊ ſic pa
tet ꝙ omnia iſta ſubduntur ordĩatõi politice
quaſi pertinentia ad vtilitatem vite. Dein/
de cum dicit. Omnes itaqꝫ cõmunicationes
⁊c. inducit concluſionem intentam videlicet
ꝙ omnes cõmunicationes continenť ſub po
litica ſicut ꝗdã ꝑtes eiꝰ inquãtum alie ordinã
tur ad quedam particularia cõmoda politica
ãt ad cõmunẽ vtilitatem. ⁊ quia amicitie con/
ſequẽter ſe habent ad tales cõicationes cõue/
niens eſt etiã ꝙ amicitiarũ diſtinctio ſm poli
ticã attendatur.

P Olitice autem ſunt ſpecies tres ⁊c.
Poſtq̃ philoſophus oſtendit ꝙ a/
micitie ſpecies reducuntur ad poli/
ticam cõmunicationem. hic diſtinguit eas ſꝫ
diſtinctionem politice cõmunicationis. Et cir
ca hoc duo facit. Primo diſtinguit amicitia/
rum ſpecies ſcðm diſtinctionem politice cõi/
cationis. Secundo ſubdiuidit huiuſmodi ami
citie ſpecies ibi. In cõicationẽ quidem igitur
⁊c. Circa primũ duo faci . Primo diſtinguit
politicam cõmunicationem ad inuicem. Se/
cundo diſtinguit ſm eas amicitiarum ſpecies
ibi. Scðm vnãquãqꝫ autem ⁊c. Circa primuꝫ
duo facit. Primo diſtinguit ſpecies cõmuni/
cationum politice. Secundo ad earum ſimili/
tudineꝫ aſſignat ſpecies cõmunicationis yco
nomice. ibi. Similitudines autem ⁊c. Circa
primũ tria facit. Primo aſſignat ſpecies poli/
ticiarum. Secundo cõparat eas ad inuicem.
ibi. Harum auteꝫ ⁊c. Tertio oſtendit quomo/
do cõparantur. ibi. Tranſgreſſio autem regni
⁊c. Dicit autem primo. quod tres ſunt ſpecies
⁊ totidem ſunt corruptiones ſiue tranſgreſſi/
ones earum quidem politice ſunt tres ſcilicet
regnũ ꝙ eſt principatꝰ vnius aliud auſtocra/
thia que poteſtas optimorum eo quod huiuſ
modi ciuilitas per virtuoſos gubernatur. vide
tur autem coueniens ꝙ ſit quedam alia ſpeci
es . licet quidam eam non ponant vt patet in
quinto politicorum que conuenienter no/
minatur tymocrathia a tymos. tymos enĩ pre
cium dicitur que videlicet in hac politica pre/
cia dantur pauperibus ⁊ damna inferunt di/
uitibus ſi non conueniant ad politicas con/
gregationes vt patet in quarto politice. quidã
autem conſueuerunt eam vocare cõmuni no
mine politicam eo ꝙ eſt cõmune diuitibus ⁊

pauperibus vt patet in quarto politice. De/
inde cum dicit. Horum autem ⁊c. cõparat hu
iuſmodi politicias ad inuicem. ⁊ dicit ꝙ inter
eas optima eſt regnum in quo vnus optimus
principatur. peſſima auteꝫ id eſt minus bona
eſt tymocrathia vbi plures mediocres princi
pantur quorũ tñ non eſt tantum poteſtas ad
bene agendum ſicut vnius optima agentis ha
bentis plenitudinem poteſtatis. Deinde
cũ dicit. Tranſgreſſio autem ⁊c. agit de corru
ptione ſiue tranſgreſſione predictarum politi
ciarum. Et primo de corruptione regni. Secũ
do de corruptione ariſtocrathie. ibi. Et ariſto/
cratia autem ⁊c. Tertio de corruptione demo
crathie. ibi. Ex timocrathia auteꝫ ⁊c. Circa pri
mum duo facit. Primo quidẽ proponit quod
intendit. ⁊ dicit quod tranſgreſſio ſiue corru/
ptio regni vocatur tyrãnis. ⁊ hoc manifeſtat
primo quidem per hoc quod ambo conueni/
unt. ambo enim ſunt monarchie. i. principatꝰ
vnius. ſicut enim in regno principatur vnus
ita ⁊ in tyrannide. Secundo aſſignat differẽ/
tiam eorum ad inuicẽ. ⁊ dicit ꝙ plurimũ dif/
ferunt. ⁊ hoc apparet ꝙ ſunt contraria. cõtra/
ria enĩ ſunt que plurimũ differunt. ⁊ in eodeꝫ
genere. hanc autem differentiam manifeſtat
dicens ꝙ tyrannus intendit in ſuo regimine
ꝙ eſt vtile ſibiipſi . rex autem intendit ꝙ eſt
vtile ſubditorum. ⁊ hoc probat quod non po/
teſt vere dici rex qui nõ per ſe ẽ ſufficiens ad
regendum vt ſcilicet ſit ſuperexcellens in om
nibus ⁊ anime ⁊ corporis ⁊ exteriorũ reruꝫ vt
ſit dignus ⁊ potens ad principandum cũ au/
tem talis ſit non indiget aliquo. ⁊ ideo non in
tendet ad vtilitatem ſuam que eſt indigentiũ
ſed ad hoc ꝙ bene faciat ſubditis ꝙ eſt ſuper
habundantium. ille enim qui non eſt talis ſci/
licet ſuperexcellens in omnibus bonis magis
põt dici clerotes. q. ſorte aſſumptus ad princi
pandum q̃ rex. tyrannus ſe habet per ɔtrariũ
ad regẽ. quia querit bonũ ſibi vnde pꝫ ꝙ ipſa
corruptio eſt peſſima. peſſimũ enĩ eſt cõtrariũ
optimo tranſgreditur aũt aliquis ex regno ꝙ
eſt optimũ. Sicut dictum eſt in tyrãnidi que
nihil eſt aliud q̃ prauitas monarchie ⁊ prici/
patus vnius ⁊ rex qñ ſit malus diciť tyrannꝰ
vnde patet ꝙ tyrannis eſt peſſima Deinde
cũ dicit. Et ariſtocratia ⁊c. agit de corruptio/
ne ariſtocrathie. ⁊ dic̃ ꝙ ariſtocrathia ſit trãſ/
greſſio in oligarthiaꝫ que eſt principatus pau
corum ⁊ hoc propter maliciam eorum q̇ prin
cipantur qui bona ciuitatis non diſtribuunt
ſcðm dignitatem. ſed omnia bona ciuitatis
vel plurima eorum vſurpant ſibiipſis ⁊ quod
principatus eodem conferunt hoc plurimũ in
tendentes vt ditentur ipſi ⁊ amici eorum et ex
hoc contingit ꝙ loco maxime virtuoſorũ qui
preſunt ariſtocrathie pricipanť pauci ⁊ mali.

Deinde cū dicit. Ex timocrathia āt ⁊c̄. agit de coꝛruptiōe timocrathie. ⁊ dicit ꝙ coꝛrūpit in democrathiā que eſt ptās populi. ambe.n. hee politie ſunt conſ̄iales.i.vicine. aſſimulant enim in duobus. Primo quidem quia etiam tymocrathia que eſt poteſtas p̄cioꝝ eſt principatus multitudinis ſicut ⁊ democrathia. Secūdo quia in vtraq₃ politicia omnes qui ſunt in honoꝛibus conſtituti ſunt equales. differūt autē quia in timocrathia intendit cōe bonū₃ paupeꝝ. vnde minima peruerſitas ē democrathie.. paꝝ enī recedit a timocrathia que eſt recte politice ſpecies. cōcludit igitur ꝙ politice maxime tranſmutant inuicem. ⁊ ita de facili coꝛrumpunt ſicut predictū₃ eſt. Deinde cū dicit. Similitudines autē ⁊c̄. diſtinguit ſm̄ p̄dictoꝝ ſimilitudinē inter politicas ⁊ iconomicas. Et pꝛimo oſtendit quid in hijs rn̄deat regno ⁊ tyrannidi. Secundo q̄d auſtocrathie ⁊ oliarthie. ibi. Uiri aūt ⁊ vxoris ⁊c̄. Tertio ꝙ tymocr̄thie ⁊ democrachie. ibi. Thimocrathicus aūt ⁊c̄. Circa pꝛimū tria facit. Pꝛimo ꝑponit quod intendit. ⁊ dicit ꝙ ſimilitudo ⁊ exemplū p̄edictarū politicarum poteſt accipi in rebus domeſticis. Secūdo. ibi. Patris q̄dem enim ⁊c̄. oſtendit quid in hi⁹ reſpōdeat regno. ⁊ dicit ꝙ cōicatio que eſt inter patrem ⁊ filios habet ſimilitudinem regni. quia pater habet curam filioꝝ. ſicut rex ſubditoꝝ. ⁊ inde eſt quod omerus iouē ꝓpter regiā poteſtatē appellauit patrē. principatus enim patris in domo eſt quaſi quoddam regnū. Secūdo ibi. In perſis autē ⁊c̄. oſtendit quid reſpondeat ī domib⁹ tyrānidi. ⁊ ponit duos modos. Quoꝝ vnus ē ſ₃ qd̄ apud perſas patres ſe habent ad filios qui vtuntur filijs quaſi ſeruis. Secūd⁹ autē modus eſt quo domini ſe habent ad ſeruos quia vtunt intendendo ad ſui ipſoꝝ vtilitatem. hi autē duo modi differūt. nam vnus magis vr̄ eſſe rectus quo.ſ. ꝙ dn̄i vtūt ſeruis ad ſuam vtilitatē. alius autem eſſe peruerſus quo.ſ. patreſ vtuntur filijs quaſi ſeruis. opoꝛt₃ enim quod diuerſis aliquis diuerſimode pꝛincipet. vnde peruerſū ē ꝙ aliquis p̄ncipet ſiſt liberis ⁊ ſeruis. Deinde cu₃ dicit. Uiri autē ⁊ vxoris ⁊c̄. oñdit quid ī domibus reſpōdeat ariſtocrathie ⁊ ei⁹ oppoſito. Et circa hoc duo facit. Pꝛimo oſtendit quid reſpondeat ariſtocrathie. ⁊ dicit ꝙ principatus quo vir ⁊ vxoꝛ dominantur in domo eſt ariſtocrathicus. q̄a vir habet dominiū ⁊ curam circa ea que pertinent ad virū ſm̄ ſuam dignitatē ⁊ dimittit vxoꝛi illa que pertinent ad eam. Secundo ibi. Omni autem ⁊c̄. ponit duos modos reſpōdētes oligarthie. quoꝝ vnus eſt quādo vir vult omnia diſponere. ⁊ nullius rei dominiū relinquit vxoꝛi. hoc enim non eſt ſm̄ dignitatem. nec ſm̄ quod melius eſt. alius autem modus eſt quando vxoꝛes totaliter pꝛincipant eo ꝙ ipſe ſunt heredes. ⁊ tunc pꝛincipatus non fit ſm̄ virtutem. ſed pꝛopter diuitias ⁊ potentiā ſicut accidit in oligarthijs. Deinde cū dicit Tymocrathicus autem ⁊c̄. oſtendit quid reſpondeat tymocrathie ⁊ eius oppoſito. Et pꝛimo quid reſpondeat tymocrathie. ⁊ dicit ꝙ pꝛincipatus quo fratres dominantur ī domo videtur eſſe tymocrathicus eo ꝙ fratres ſunt equales. niſi inquantū ſibi differūt ſm̄ etatem in qua ſi multum differant nō videtur frat̄na amicitia ſed quaſi paterna. Secundo ibi. Democrathia autem ⁊c̄. oſtendit quid reſpōdeat democrathie. ⁊ dicit quod quedam ſimilitudo democrathie eſt in habitatoꝛibus qui nō habent dominū. ſicut cum ſocij moꝛantur in hoſpitio ibi enim omnes ſunt equales. ⁊ ſi aliquis pꝛincipetur habet debilem pꝛincipatum ſicut qui pꝛeficitur ad expenſas faciendas. et vnuſquiſq₃ ſocioꝛum habet poteſtatem in domo. ſicut in democrathijs quilibet de populo habet poteſtatem quaſi ex equali ⁊ pꝛincipes parū poſſunt.

Ecundū vnamquāq₃ autē ⁊c̄. Poſtq₃ phus diſtinxit diuerſas ſpecies politice ⁊ yconomice. hic diſtinxit amicitiarum ſpecies ſm̄ pꝛedicta. Et circa hoc duo facit. Pꝛimo pꝛoponit quod intendit. ⁊ dicit ꝙ ſm̄ vnamquāq₃ vrbanitatem ⁊ politice oꝛdinem videtur eſſe quedam amicitie ſpecies accipienda eo quod in vnaquaq₃ politicia inuenitur aliquid iuſtum. amicitia autem ⁊ iuſtitia quodāmodo circa idem ſūt ut ſupra dictum eſt. Secūdo ibi. Regi q̄dē ⁊c̄. manifeſtat pꝛopoſitum. Et dicit pꝛimo quidem ad politicias rectas. Secundo quantum ad politicias peruerſas. ibi. Intranſgreſſionibus autem ⁊c̄. Circa primum tria facit. Pꝛimo oſtendit qualiter ſit amicitia ſm̄ regnum. Secundo qualiter ſm̄ ariſtocrathiam. ibi. Sed ⁊ viri ad vxoꝛem ⁊c̄. Tertio qualiter ſm̄ tymocrathiam ibi Intranſgreſſionibus autem ⁊c̄. Circa pꝛimu₃ duo facit. Pꝛimo oſtendit qualiter ſit amicitia inter regem ⁊ ſubditos. Secundo cōparat amicitiam paternam amicitie regali. ibi. Talis autem ⁊ paternā ⁊c̄. Dicit ergo pꝛimo quod inter rege₃ ⁊ ſubditos eſt amicitia ſuperhabūdantie ſm̄ rationem beneficij ſicut eſt beneficiantis ad beneficium pertinet enim ad rege₃ vt benefaciat ſubditis. Si enim ſit bonus habet curam ſubditos facere virtuoſos. vnde et nominatur ex hoc quod dirigit ſubditos ſicut paſtoꝛ oues pꝛopter quod homerus regem agamenonem nominauit paſtoꝛem populoꝝ. Deinde cum dicit. Talis autem et paterna etcetera. comparat paternam amicitiam regali. Et circa hoc quattuoꝛ facit. Pꝛimo comparat amicitiam paternam regali. et

dicit qd̄ amicitia paterna eſt talis.ſ. ſimilis regali. Secundo ibi. Differt autem ⁊c̄. oſtendit differētiam vtriuſq₃ amicitie. ⁊ dicit quod pꝛedicte due amicitie differunt ſm̄ magnitudinem benefactoꝝ quāuis.n. beneficium regis ſimplr̄ ſit maximū inquātu reſpicit totā multitudinē. tn̄ per cōpatōem ad vnam perſonam beneficiū patris ē maius. eſt.n. pater filio cauſa triū honoꝝ maximoꝝ. Pꝛimo enī generando eſt ſibi cauſa eſſendi ꝙ reputat eſſe maximū. Scd̄o educādo. Tertio eſt ſibi cā diſcipline. hoc autē nō ſolū illi tribuūt patrib⁹ reſpectu filioꝝ ſed etia₃ pꝛogenitoꝛibus id eſt auis ⁊ pꝛoauis reſpectu nepotū ⁊ pꝛonepotū. Tertio ibi. Et natura enim ⁊c̄. pꝛobat quod dixerat.ſ. quod talis ſit amicitia paterna ſicut ⁊ regalis naturaliter.n. pater principat filio. ⁊ ꝓgenitoꝛes nepotib⁹. ſicut ⁊ rex ſubditis. vnde ⁊ filij in ptāte patris. ⁊ nepotes ī poteſtate aui ſicut ⁊ ſubditi in poteſtate regis. Quarto ibi. Inſuper exceſſu autē ⁊c̄. oñdit in quo cōueniunt oēs hi⁹ amicitie. et ponit duo. Quoꝝ vnū eſt ꝙ oēs hi⁹ amicitie cōſiſtūt in quodā ſuperexceſſu vni⁹ ad alterū. ⁊ q2 in rege ⁊ ſubditis hoc eſt manifeſtū. manifeſtat hoc circa patres ⁊ filios. q2.n. pater eſt ſupexcedēs inde eſt ꝙ parētes honoꝛātur a filijs. honoꝛ ſupexcellēti debet. ⁊ in pꝛimo habitū eſt. ⁊ idē dicendū eſt circa ꝓgenitoꝛes. Aliud autē ē ꝙ in hi⁹ amicitijs nō eſt idē iuſtū ex vtraq₃ pte. vt.ſ. rex idem faciat ſubdito quod ſubditus regi. vel pater filio qd̄ fili⁹ patri. ſed attēdit vtrobiq₃ iuſtū ſ₃ dignitatē vt.ſ. vtq₃ faciat alteri⁹ qd̄ dignū eſt. q2 ſic etiā amicitia inter eos cōſiderat vt vn⁹ alterū amet ſm̄ qd̄ dignū eſt. Deinde cum dicit. Sed ⁊ viri ⁊c̄. oñdit qualiter ſit amicitia ſm̄ ariſtocrathia₃ ⁊ dicit ꝙ amicitia q̄ eſt īter virū ⁊ vxoꝛē eſt talis ſicut ea que eſt in ariſtocrathia in qua p̄ficiūt aliqui ſm̄ virtutē ⁊ pꝛopter eam amant. ⁊ q2 illi qui p̄ficiunt ſūt melioꝛes. iō attribuit plus de bono inquantū.ſ. alijs pꝛeferunt ⁊ vnicuiq₃ tn̄ attribuit id qd̄ ei cōuenit. virtuoſi.n. in pꝛincipatu nō ſubtrahūt ſubditis bonū quod eis cōgruit ⁊ ꝑ hunc etiā modū cōſeruat iuſticia ſm̄ ariſtocrathia₃ ⁊ ita eſt in eadē amicitia viri ⁊ vxoꝛis. vir enī q2 melioꝛ eſt p̄ficit vxoꝛi. tn̄ vir nō pꝛoꝛipit ea que ſunt vxoꝛis. Deinde cum dicit. Qd̄ aūt fratrū ⁊c̄. oñdit qualiter amicitia accipiat ſm̄ timocrathiā. ⁊ dicit quod amicitia que ē īter fratres aſſimilat etayrike.i. amicitie coetaneorū. fratres.n. ſunt equales ⁊ coetanei. ⁊ q̄les vident eſſe coetanei vni⁹ eſſe diſcipline. ⁊ vni⁹ moꝛis vt plurimū. eo qd̄ moꝛes ſequūt ꝯſuetudinē vite. vt in ſecūdo habitū eſt. ⁊ ex hoc p₃ ꝙ tali amicitie aſſimulat amicitia que eſt ſm̄ timocrathiā ī qua ciues qui p̄ficiūt ſūt equales ⁊ epyiches.i. virtuoſi. vnde iuſtū eſt ꝙ ī pte pꝛincipentur. ita.ſ. quod in parte pꝛincipentur ita.ſ. quod vnus non habeat totum pꝛincipatum ſed particularem. ita quod in pꝛincipatu equentur. ⁊ ſic etiam eſt amicitia inter eos. ⁊ hoc etiā manifeſte obſeruatur in amicitia fratrum ⁊ coetaneoꝛum ſiue cōnutritoꝝ. Deinde cum dicit. In tranſgreſſionibus autem ⁊c̄. oſtendit qualiter ſit amicitia ſm̄ politiciaſ coꝛruptas. Et circa hoc tria facit. Pꝛimo oſtēdit ꝙ in huiuſmodi politicijs eſt parum de amicitia. Secundo oſtendit inquantū eaꝝ ſit minimū de amicitia. ibi. Et minime in peſſima Tertio in qua earum ſit plurimū. ibi. Que aūt ī democrathijs ⁊c̄. Dicit ergo pꝛimo ꝙ in trāſgreſſionibus.i. in politicijs coꝛruptis. ſicut parum eſt de iuſtitia. ita etiā eſt ibi parū de amicitia que eſt quodammodo circa idem iuſtitie. Deinde cu₃ dicit. Et minime in peſſima ⁊c̄. oſtendit in⁹ qua coꝛruptarū politiciaru₃ ſit minimum de amicitia. Et circa hoc tria facit. Pꝛimo pꝛoponit quod intendit. Secūdo pꝛobat pꝛopoſitum. ibi. In quibus enim nihil ⁊c̄. Tertio oſtēdit qualiter debeat intelligi quod dictum eſt ibi. Scd̄m quod quidem quid ⁊c̄. Dicit ergo pꝛimo quod cum incoꝛruptis politicijs ſit parum de amicitia conſequens eſt ꝙ minimū ſit de amicitia in peſſima politiciarū coꝛruptarum.ſ. in tyrannide in qua aut nihil aut valde paru₃ eſt de amicitia. Deinde cu₃ dicit. In quibus enim ⁊c̄. pꝛobat pꝛopoſitum quia enim amicitia in cōmunicatione cōſiſtit vt ſupꝛa oſtenſum eſt. manifeſtum eſt quod ſi inter imperantem ⁊ imperatū nihil ſit cōmune. puta cum imperans ſuū pꝛopꝛium bonum intendit neq₃ amicitia inter eos eſſe poterit. ſicut neq₃ iuſtitia eſt inter eos inquantum.ſ. imperans vſurpat ſibi totum bonu₃ quod debetur imperato. hoc aute₃ accidit in tyrānide quia tyrannus non intendit bonum cōmune ſed pꝛopꝛiū. ⁊ ita ſe habet ad ſubditos ſicut artifex ad inſtrumentum. ⁊ anima ad coꝛpus. et dominus ad ſeruū. vtitur enim tyrannus ſubditis vt ſeruis. hec enim tria que dicta ſunt iuuātur a b hijs que vtuntur eis inquantū mouentur ab eis.ſ. ſeruus a domino coꝛp⁹ ab anima inſtrumentum ab artifice. non tamen eſt amicitia vtentium ad ea quibus vtuntur. quia ⁊ ſi in aliquo pꝛoſunt eis non intendunt per hoc bonū eoꝛum niſi ſm̄ quod refertur ad pꝛopꝛium bonum. ⁊ hoc pꝛecipue manifeſtum eſt de artifice in cōparatione ad inſtrumenta inanimata ad que non eſt amicitia neq₃ iuſtitia. q2 non cōmunicāt in operatione humane vite. ⁊ ſimiliter non eſt amicitia ad equu₃ ⁊ bouem quāuis ſint animata ⁊ ita etiam non eſt amicitia domini ad ſeruum inquantu₃ eſt ſeruus q2 nō habet aliquid cōe ſed totū bonū ſerui ē dn̄i. ſicut totum bonū inſtrumenti ē artificis. ſeruus.n. eſt quaſi inſtrumentū aīatu₃ ſicut ⁊ ecōuerſo inſtrumētū eſt quaſi ſeruus inaīat⁹.

Deinde cū dicit. Scđm quod quidē igitur ꝛc̄. oſtendit qualiter ſit intelligendū quod dictū eſt. ꝛ dicit ꝙ ſm premiſſa nō eſt amicitia dn̄i ad ſeruū inquantū eſt ſeruus. eſt tñ amicitia ad ipſum inquantū eſt homo. pōt enī eſſe aliqua amicitia cuiuſlibet hominis ad omneꝫ hominē inquantū poſſunt cōicare aliqua lege ꝛ in aliqua operatōe. i. in aliquo pacto vel promiſſo etiā ſm hūc modū pōt eſſe amicitia domini ad ſeruū inquantū eſt homo. ꝛ ſic patet quod in tyrannide in qua principes vtuntur ſubditis vt ſeruis. parum eſt de amicitia ꝛ iuſtitia. Deinde cū dicit. Que aūt in democrathijs ꝛc̄. oñdit ī qua policiarū corruptaruꝫ ſit plurimū de amicitia. ꝛ dicit quod in democrathia. qꝛ in hac politica illi qui pꝛīcipātur in multis intendūt ad cōmunē bonū inquantuꝫ volunt equari populares inſignibus intendentes pꝛīcipaliter ad bonū populariū. oligarthia autē medio mō ſe habet qꝛ neqꝫ intendit ad bonū multitudinis: ſic̄ demotrathia. neqꝫ ad bonū vnius ſicut tyrānꝰ ſed ad bonū paucoꝝ.

i N cōicatōe quidā igitur ꝛc̄. Poſtq̄ꝫ phus diſtinxit ſpēs amicitie ſm ſpēs politice ꝛ yconomice cōicationis. hic ſubdiuidit predictas amiciarum ſpēs. Et circa hoc duo facit. Primo ponit cōmune principium diuidēdi ꝛ ſubdiuidēdi amicitias. Secundo ſpecialiter agit de quibuſdaꝫ amicitijs. ibi. Sed ꝛ cognata ꝛc̄. Circa p̄mū tria facit. Pmo ꝓponit principiū diſtinguēdi amicitias concludens ex premiſſis quod ſicut ſupra dictum eſt ois amicitia in cōicatōe cōſiſtit. Secundo ibi. Diuidet autē vtiqꝫ ꝛc̄. diſtinguit ſm cōicatōem ſpēs amicitie de quibus minus videt̄ ꝛ dicit ꝙ ſm diuerſitatē cōicatōis pōt aliqs diſtinguere ab inuiceꝫ ꝛ ab alijs amicitiā cognatam. i. que eſt inter conſanguineos ꝛ etayricā. i. que ē inter ꝯnutritos. cognati cōicant in originem. etayri autē in nutritōe. Tertio ibi. Politice autē ꝛc̄. diſtinguit ſm hoc amicitias de quibus magis videt̄. ꝛ dicit ꝙ amicitie politice. i. que ſunt cōciues ꝛ que ſūt cōtribulium. i. inter homines eiuſdē tribus. ꝛ connauigātiuꝫ i. inter eos qui ſimul nauigāt. ꝛ quecunqꝫ alie tales. puta cōmilitariū vl̓ ſtudentiū magis habēt ſimilitudinē cōicatōis quā cognata ꝛ etayrica. in hijs enim amicitijs manifeſte cōfiteri oportet quod ratio amicitie ſit cōicatio. inter quas pōt ordinari amicitia que eſt inter eos qui ſimul peregrinant̄. ſed in amicitia cognata ꝛ etayrica nō eſt aliquid preſens ꝛ p̄manēs in quo cōicāt̄. vñ magis latet. Deinde cum dicit. Sed ꝛ cognata ꝛc̄. determinat ſpecialit̄ de quibuſdaꝫ amicitijs. Et primo de amicitia cognata. Secūdo de amicitia que eſt inter virum ꝛ vxorem. ibi. Viro auteꝫ ꝛ vxori ꝛc̄. Circa primū duo facit. Primo diſtinguit cognatam amicitiā. Secūdo proprietates partiū ſingulariū aſſignat. ibi. Eſt aūt ad parētes quidē ꝛc̄. Circa primū tria facit. Primo agit de amicitia patriſ ad filiū. Secūdo de amicitia fratrū ad inuicem. ibi. Fratres autē ad inuicem ꝛc̄. Tertio de amicitia alioꝝ conſanguineoꝝ. ibi Nepotes auteꝫ ꝛc̄. Circa primū tria facit. Primo proponit quō ſe habeat paterna amicitia ad alias conſanguineoꝝ amicitias. ꝛ dicit ꝙ cū amicitia cognatoꝝ videatur eſſe multifaria i. in multas ſpecies diuiſa ꝓpter diuerſos cōſanguinitatis gradus. omnes tamē hiꝰ amicitie dependent ex paterna. ſicut ex principio vt ex ſequentibus patebit. Secūdo ibi. Parētes quidem enim ꝛc̄. aſſignat rōem huiꝰ amicitie ꝛ dicit quod parentes diligūt filios eo quod ſunt aliquid ipſoꝝ. ex ſemine enim parentum filij procreantur. vnde filius eſt quodāmodo pars patris ab eo ſepata. vnde hec amicitia ꝓpinquiſſima eſt dilectōi qua quis amat ſeipm̄ a qua omnis amicitia deriuatur vt in nono dicetur. vnde rationabiliter paterna amicitia ponitur eſſe principiū filij autem diligūt parētes inquantū habent eſſe ab eis. ſicut ſi pars ſeparata diligeꝫ totū a quo ſeparatur. Tertio ibi. Magis autē ſciunt ꝛc̄. cōparat amicitiā paternam ad filialem. Et circa hoc tria facit. Primo prefert amicitiā paternā filiali. Secundo prefert amicitiam maternam paterne. ibi. Ex hijs autem manifeſtuꝫ ꝛc̄. Tertio manifeſtat quoddā quod dixerat. ibi. Parentes quidam eniꝫ ꝛc̄. Circa p̄mū ponit tres rationes. Quaꝝ p̄ma talis eſt. tanto aliquod rationabile ē magis amare quāto magis cognoſcit dilectionis cauſam. ſicut autem dictū eſt. cauſa quare parentes amant filios eſt quia ſunt aliquid ipſorum. cauſa quare filij diligunt eſt quia ſunt a parentibus. magis autē poſſunt ſcire patres q̄ ſint ex eis quā filij ex quibus parentibus ſint orti. parentibus enī nota fuit generatio ñ aūt filijs qui nō dum erant. vnde rationabile eſt quod parētes ament magis filios q̄ꝫ ecōuerſo. Secūdam rōeꝫ ponit. ibi. Et magis autem ſciunt ꝛc̄. que talis eſt ratio dilectōis in omni amicitia cognata eſt propinquitas vnius ad alterū. ſed ille a quo. ſ. generans propinquior ē genito q̄ꝫ factum facienti. q̄ꝫ genitū generanti genitū enim ſicut dictū eſt. quaſi quedā pars generātis ſeparata. vnde videt̄ cōparari ad generantem ſicut partes ſeꝑabiles ad totum. puta dens vel capillus vel ſi quid aliud eſt huiuſmodi. huiuſmodi autem partes que ſeparantur a toto propinquitatem habent ad totum quia totum in ſe continet ſeipſas. non autem econuerſo. ꝛ ideo ad partes nihil videtur attinere totum vel minus quaꝫ econuerſo pars enim ꝛ ſi ſit aliquid totius non tamen ē ideꝫ ipſi toto. ſicut tota pars concluditur in toto. vnde rationabile eſt ꝙ parentes magis filios diligant quam econuerſo. Tertiam rationem ponit. ibi. Sed cum multitudine ꝛc̄. manifeſtum eſt enim ꝙ amicitia per diuturnitatem temporis confirmatur manifeſtum eſt autem ꝙ in maiori multitudine ipſi parentes diligent filios q̄ꝫ econuerſo. parentes autem diligunt filios ſtatim natos. ſed filij diligūt parēteſ proceſſu tꝑis. qñ accipiunt intellectū. i. intellectus vſum vel ad minꝰ ſm ſenſuꝫ ad diſcernēdū pētes ab alijs. nā a p̄ncipio oēs viros appellāt patres ꝛ feminas matres vt dr̄ in primo phiſicoꝝ. vñ rōnabile eſt ꝙ parentes plus diligāt filios q̄ꝫ ecōuerſo. Deinde cum dicit. Ex hijs aūt ꝛc̄. cōpat maternam dilectionē paterne. ꝛ dicit ꝙ ex p̄dictis rōibꝰ pōt eē manifeſtū quare matreſ magis amēt filios q̄ꝫ etiā patres. ꝛ hoc q̄dē manifeſtū ē quātuꝫ ad p̄m ī rōꝫ. magis. n. pñt ſcire matres q̄ ſint eoꝝ filij q̄ꝫ patres. ſilr̄ etiaꝫ q̄ꝫtū ad tꝑs. Plus. n. tꝑe matres ex cōuictu cōcipiunt amoris ad filios affectū q̄ꝫ patres. ſed quātū ad rōem pertinet quidē ſic. pater aūt aliter ſe hꝫ. nā pater dat filio principaliorē ꝑtē. ſ. forma. mater vero māꝫ vt dr̄ in libro de generatiōe aīaliū. Deinde cū dicit. Parentes quidē in. ꝛc̄. manifeſtat id ꝙ dixerat ī ſecūda rōe ꝙ. ſ. filij magis ſint proximi parētibꝰ q̄ꝫ ecōuerſo. hoc. n. contingit. qꝛ pētes diligūt filios. q. ſeipſos. filij. n. q̄ ex pētibꝰ generāt̄ ſūt. q. ipſi parētes alteri exñtes: q̄a ab eis ſepant̄. ſed filij diligūt parētes nō quaſi aliq̄d ipſoꝝ exiſtētes. ſꝫ ī quātū ſūt ab eis nati. Deīde cū dicit. Fratres aūt ꝛc̄. determinat de amicitia fraterna. Et primo ponit rōeꝫ huiꝰ amicitie. Secundo oñdit ꝑ quid amicitia huiꝰ ꝯfirmet̄. ibi. Magnū aūt ꝛc̄. Dicit ergo primo ꝙ fratres ſe amāt ad inuicem ex eo quod ab eiſdē naſcūt̄. q̄. n. vni ꝛ eidē ſūt eadem ſibi inuicē ſūt quodāmodo eadē vnde cū filij ſūt quodāmodo idem parētibꝰ. ſicut dictū ē idēptitas filioꝝ ad illa. i. ad parētes. facit ipſos filios quodāmodo eſſe idē. ꝛ inde ē quod frēs dicimꝰ eſſe idē ſm ſanguinē ꝛ ſm radicē. ꝛ ſꝫ alia hiꝰ. ꝛ quāuis ſanguis parentū q̄ eſt radix cōis ſit idē ſimpl̄r. remanet aliqualiter iſta idēptitas etiā in filijs qui diuidūt̄ a parentibꝰ ꝛ ab inuicē. Deinde cuꝫ dicit. Magnū auteꝫ ꝛc̄. oñdit ꝑ quid hiꝰ amicitia cōfirmet̄. ꝛ dicit ꝙ multū cōfert ad fraternā amicitiā ꝙ fratreſ ſint cōnutriti ꝛ propinqui ſꝫ etatē. qꝛ naturaliter coetanei ſeinuicē diligūt. ꝛ hoīes etairi. i. ſimul nutriti cōſueuerūt eſſe vnius moris q̄d eſt cā vnius dilectōis. ꝛ inde ē ꝙ amicitia fraterna ſimilis eſt etayrice. i. cōnutritiue. Deīn cū dic̄. Nepotes āt ꝛc̄. det̄iat de aīcitia alioꝝ cōſanguineoꝝ. ꝛ dic̄ ꝙ nepotes ꝛ alij cōſanguinei appropinq̄t ſibi īuicē ꝓpinq̄tate generis ꝛ amicitie inquātū ſūt ex hijs. i. inquātū ꝓcedūt ex fratribꝰ q̄ ſunt filij eorundē parentū. ex hoc. n. dicūt̄ cōſanguinei ꝙ ab eiſdē procedūt. dicūt̄ autē hiꝰ magis vel minꝰ ꝓpinqui ī quantū ſunt ꝓpinquiores vel remotiores a ꝓducēte. i. a prima radice cōſanguinitatis. p̄io n. oꝫ accipere mēſurā in oībꝰ. Deinde cū dicit. Eſt autē ad parētes ꝛc̄. ponit proprietates p̄dictarū amicitiarū. Et primo paterne. Secūdo fraterne. ibi. Sunt auteꝫ ꝛ in fraterna ꝛc̄. Tertio eius que eſt inter alios cōſanguineos. ibi analogū autē ꝛc̄. Circa primū ponit duas proprietates. Quarū prima ē ꝙ filij hñt amicitiā ad parētes. ſicut ad quoddam bonū ſuperexcellens. qꝛ ipſi ſunt maxime benefactores inq̄ꝫtū ipſi ſunt filijs cā eſſendi ꝛ nutriēdi ꝛ diſcipline ꝛ talis eſt etiā amicitia hoīs ad deū. Secundā proprietatē ponit. ibi. Habet autē ꝛc̄. ꝛ dicit ꝙ amicitia que ē īter filios ꝛ parētes hꝫ etiā delectōem ꝛ vtilitatē tanto magis q̄ꝫ amicitia extraneoꝝ quāto magis cōem vitā gerūt ex quo ꝓuenit ꝙ ſunt ſibi inuicē maxime vtiles ꝛ delectabiles. Deinde cuꝫ dicit. Sunt autē ꝛc̄. ponit ꝓprietatē fraterne amicitie. ꝛ dicit quod in fraterna amicitia inueniūt̄ eadem q̄ inueniūt̄ in amicitia etayrica. i. cōnutritoꝝ. ꝛ ſi fratres ſint epyichios. i. vtuoſi. ꝛ totaliter ſibi ſimiles in moribꝰ tanto magis ex cōnutritōe eſt inter eos amicitia quāto ſibi inuicem ſunt proximiores. ꝛ hoc quidem ſm tria. Primo quidē ſm diuturnitatē tꝑis. qꝛ ſtatim nati ſeinuicē dilexerūt. Secūdo vero ſm perfectiorē ſimilitudinē. magis. n. vident̄ eſſe vnius moris fratres qui ſunt ex eiſdem geniti et ſic videntur habere eandē naturalem diſpoſitōem. ꝛ ſunt ſimul nutriti. ꝛ ſimiliter diſciplinati a parentibus. Tertio ſm experientiā amicitie qꝛ ſm multum tꝑus probauit vnꝰ aliū et ideo horū amicitia eſt maxima ꝛ firmiſſima.

Deinde cū dicit. Analogum autē ꝛc̄. ponit proprietatē amicitie que eſt inter alios cōſanguineos ꝛ dicit quod ea que pertinēt ad amicitiā alioꝝ conſanguineoꝝ oꝫ accipere ſm ꝓportionē amicitie fraterne. quia alij cōſanguinei deriuantur a fratribus vt ſupra dictuꝫ eſt.

Deinde cū dicit. Viro autē ꝛ vxori ꝛc̄. de amicitia viri ꝛ vxoris determinat. Et circa hoc tria facit. Primo aſſignat rationes huius amicitie. Secundo oſtēdit ꝑ quid hiꝰ amicitia cōfirmetur. ibi. Coniūctio autē ꝛc̄. Tertio rn̄det cuidam queſtioni. ibi. Qualiter aūt cōuiuēdū ꝛc̄. Circa primum duo facit. Primo ponit ꝓprias rationes huius amicitie. Secūdo oſtendit q̄mō hec amicitia ſe habeat ad rōes amicitie. ibi. Propter hoc auteꝫ. Circa primū duo facit. Primo ponit ꝓpriā rōnem huius amicitie q̄ ꝯuenit tā hoībꝰ q̄ꝫ alijs aīalibꝰ. Scđo ponit rōeꝫ q̄ ꝓpe ſe hꝫ ad hoīes. ibi. Alijs q̄dē igit̄ ꝛc̄. Dicit ergo primo quod inter virū ꝛ vxorem videtur eſſe quedam amicitia naturalis ꝛ hoc probat per locum a maiori. homo. n. eſt animal naturaliter politicū. ꝛ multomagis eſt ī natura hoīs quod ſit animal cōiugale. ꝛ hoc

ꝓbat duab⁹ rõib⁹. Quarũ prima ẽ ꝙ ea q̃ ſunt priora ⁊ neceſſaria magis videnť ad naturã ꝑtinere. ſocietas autẽ domeſtica ad quã ꝑtinet coniunctio viri ⁊ vxoris eſt prior q̃ȝ ſocietas ciuilis. pars.n.ẽ prior toto. eſt etiã magis neceſſaria q2 ſocietaſ domeſtica ordinať ad act⁹ neceſſarios vite. ſ. generatõem ⁊ nutritõem. vñ patet ꝙ hõ naturali⁹ eſt animal coniugale q̃ȝ politicũ. Secũda rõ ẽ. q2 procreatio filioruȝ ad quã ordinať cõiunctio viri ⁊ vxoris ẽ cõis aĩalibus. ⁊ ita ſequiť naturã generis. ⁊ ſic ptȝ ꝙ hõ magis eſt ſm naturã animal coniugale q̃ȝ politicũ. Deinde cum dicit. Alijs quideȝ igiť ⁊c̃. aſſignat propriã rõeȝ amicitie cõiugalis q̃ cõuenit tm̃ hõib⁹ cõcludẽs ex premiſſis ꝙ in alijs animalib⁹ inter marẽ ⁊ feminã intm̃ ſicut dictũ eſt. i. ſolũ ad procreatõeȝ filioꝝ ſed in hõibus mas ⁊ femina cõicant nõ ſolũ cã procreatõis filioꝝ. ſed etiã propter ea q̃ ſũt neceſſaria ad humanã vitã. ſtatim.n. apparet ꝙ opera humana que ſũt neceſſaria ad vitam ſunt diſtincta inter marem ⁊ feminam. ita ꝙ quedã conueniũt viro. puta ea q̃ ſunt exteri⁹ agẽda. ⁊ quedã vxori ſicut nere ⁊ alia que ſũt domi agẽda. ſic igiť ſibi inuicẽ ſufficiũt dum vterq̃ȝ ꝓpria redigit in cõe. vñ pȝ ꝙ amicitia cõiugalis in hõib⁹ nõ ſolũ eſt naturalis ſicut in alijs aĩalib⁹ vtpote ordinata ad op⁹ nature quod ẽ generatio ſed etiã eſt yconomica vtpote ordinata ad ſufficiẽtiam vite domeſtice.

Deinde cum dicit. Propter hoc aũt ⁊c̃. oñdit qualiter hec amicitia ſe habeat ad cões amicitie rões. ⁊ dicit quod ex p̃dictis apparet ꝙ amicitia cõiugalis habet vtilitatẽ inquãtuȝ ſ. ꝑ eam fit ſufficiẽtia vite domeſtice. hȝ etiam delectatõem in actu generatõis. ſicut ⁊ in ceteris aĩalib⁹. ⁊ ſi vir ⁊ vxor ſint epyicheios. i. virtuoſi poterit eoꝝ amicitia eẽ propter vtutẽ. eſt n. aliqua vt⁹ propria vtriuſq̃ȝ. ſ. viri ⁊ vxoris ꝓpter quã amicitia reddiť iocũda vtriq̃ȝ. ⁊ ſic pȝ ꝙ hi⁹ amicitia põt eẽ ⁊ propter vtutẽ ⁊ ꝓpter vtile ⁊ propter delectabile. Deinde cũ dicit. Cõiunctio autẽ ⁊c̃. oñdit ꝑ q̃d firmetur hi⁹ amicitia. ⁊ dicit ꝙ cã ſtabilis ⁊ firme coniunctõis videť eſſe filij. ⁊ inde ẽ ꝙ ſteriles q̃. ſ. carẽt prole citi⁹ ab inuicem ſeꝑanť. fiebat.n. apud antiquos ſeparatõ matrimonij ſterilitatis cã. ⁊ hi⁹ rõ eſt quod filij ſunt cõe bonũ amboꝝ. ſ. viri ⁊ vxoris quoꝝ coniũctio ẽ propter proleȝ. illud autẽ quod ẽ cõe ꝯtinet ⁊ ꝯſeruat amicitiã que vt ſupra dictũ ẽ in cõicatõe conſiſtit. Deinde cum dicit. Qualiter autẽ ⁊c̃. rñdet cuidã q̃õi. ſ. qualiter debeãt cõuiuere vir ⁊ vxor. ſed ipſe reſpondet quod querere hoc nihil ẽ aliud quã querere q̃liť ſe habeat id q̃ȏ iuſtũ eſt inter virũ ⁊ vxorẽ. ſic.n. debẽt ad inuicem cõuiuere vt vterq̃ȝ ſeruet alteri q̃ȏ iuſtuȝ ẽ quod quidẽ diuerſificať ſm diuerſos. nõ.n. idem iuſtum videť eſſe obſeruandum ad amicum ⁊ extraneum ⁊ conuictritum ⁊ diſcipulũ ⁊ ideo huiſmodi conſideratio pertinet ad yconomicaȝ ſeu politicã.

Rinis itaq̃ȝ exiſtẽtib⁹ ⁊c̃. Poſtq̃ȝ phs diſtinxit amicitie ſpẽs. hic oñdit qualiter in eis fiant accuſatiões ſeu conqueſtiões. Et circa hoc tria facit. Primo oſtẽdit q̃d oporteat in amicitijs obſeruari ad querimonias vitandas. Secũdo oſtẽdit in quib⁹ amicitijs fiunt querimonie. ibi. Fiunt autem accuſatões ⁊c̃. Tertio oſtẽdit que ſit rõ querimonie. ibi. Videť autẽ queẽadmodũ iuſtũ ⁊c̃. Dicit ergo primo quod ſunt tres ſpẽs amicitie ſicut ſupra dictũ eſt. ſ. propter virtutẽ propter delectatõem ⁊ propter vtile. ⁊ ſm vnãquãq̃ȝ earũ pñt amici ſe habere vel ſm equalitatem vel ſm ſuperexcellẽtiã. ⁊ hoc manifeſtat ꝑ ſingulas ſpecies. in amicitia.n. que eſt ſm virtutẽ pñt amici fieri. ⁊ illi qui ſunt equaliter boni ⁊ etiã melior peiori ⁊ ſilr in amicitia delectabili põt eſſe equaliter delectabilis. vel ĩ hoc ſm excellentiã ⁊ defectũ ſe habere. ⁊ iterũ in amicitia que eſt ꝓpter vtile pñt ſm vtilitates adequare ⁊ etiã differre ſm magis ⁊ min⁹ ſi igiť ſint equales amici ſm quãcũq̃ȝ ſpẽm amicitie oȝ quod adequenť. ⁊ quãtũ ad hoc quod eſt amare vt. ſ. equaliter vterq̃ȝ ab altero diligať ⁊ quãtũ ad reliqua ſicut ſũt obſequia amicoꝝ ſi autem fiunt inequales oȝ ꝙ vterq̃ȝ eoꝝ aſſignet aliquid ſm proportõem exceſſus ⁊ defectus. Deinde cũ dicit. Fiunt autẽ accuſationes ⁊c̃. oſtẽdit in quib⁹ amicitijs fiant querele. Et primo ꝓponit quod intẽdit. Secũdo manifeſtat propoſitũ. ibi. Quidẽ.n. ⁊c̃. Diĉ g̃ primo rõnabiliter contingere ꝙ accuſatões ⁊ querele prout. ſ. vn⁹ amicus accuſat alterũ vel conqueritur de altero. fiunt vel in ſola amicitia q̃ eſt propter vtile vel maxime in ea. Deinde cũ dicit. Qui quidẽ.n. ⁊c̃. manifeſtat ꝓpoſitũ Et primo oñdit ꝙ in amicitia q̃ ẽ propter virtutem nõ fit accuſatio vel querela. Secundo q̃ȏ nec etiã multũ fit in amicitia q̃ ẽ ꝓpť delectabile. ibi. Nõ oĩno ãt ⁊c̃. Tertio oñdit q̃ȏ maxĩe fit accuſatio ⁊ q̃rela ĩ amicitia q̃ ẽ ꝓpť vtile. ibi. Que aũt propť vtile ⁊c̃. Dicit g̃ primo q̃ȏ illi q̃ ſũt amici propter vtutẽ prõpti ſũt ad hoc q̃ȏ ſibi inuicẽ bñfaciãt. hec.n.ẽ ꝓpria operatio ⁊ vtutis ⁊ amicitie. ſ. bñ operari ad amicũ ⁊ cũ ita ſit quod vterq̃ȝ ad hoc intẽdat vt obſequať amico nõ põt cõtingere q̃ȏ exinde ꝓueniant accuſatões ⁊ pugne nullus.n. vult cõtriſtare eum qui ſe amat ⁊ ſibi benefacit. ſed ſi ſit gratus ille qui recipit beneficiũ ſtudet ad retribuendũ per aliud beneficium. ⁊ ſi deť q̃ȏ vnus eoꝝ ſit ſuperexcellens quãuis nõ tm̃ recipiat quod impendit non tñ ſi ſortitur illud q̃ȏ appetit nõ accuſabit amicũ ſuũ. hoc auteȝ q̃ȏ ab vtroq̃ȝ appetiť ẽ bonũ. i. cõueniẽs ⁊ honeſtũ. ⁊ h̃ ẽ illud q̃ȏ ñ excedit facultatẽ amici

Deiñ cũ dicit. Nõ oĩno aũt ⁊c̃. oñdit q̃liter ſe hẽat circa amicitiã delectabilis. ⁊ dicit q̃ȏ neq̃ȝ etiã ĩ amicitijs q̃ ſũt ꝑpť delectatõeȝ paſſim fiũt accuſatões ⁊ q̃rele. ⁊ ſi aliq̃ñ cõtingũt ſi.n. mutua ſocietate gaudẽt vterq̃ȝ habet q̃ȏ q̃rit. ſ. delectatõem. ⁊ iõ null⁹ ẽ loc⁹ querele ſi vn⁹ ab altero delectatõem nõ recipiat. ridiculũ ẽ.n. q̃ȏ alter eoꝝ accuſet illũ q̃ delectatõeȝ nõ exhibet. cũ in ſua ptãte habeat cũ illo non morari. Deinde cũ dicit. Que aũt ꝓpter vtile ⁊c̃. oñdit qualiter ſe habeat ĩ amicitia vtiliſ ⁊ dicit q̃ȏ illa amicitia q̃ ẽ ꝓpter vtile maxĩe patiť accuſatões ⁊ querelas illi.n. q̃ vtunť ſe inuicẽ ad vtilitatẽ ſemper pluri indigẽt q̃ȝ eis deť. ⁊ exiſtimãt ꝙ minus recipiant q̃ȝ eis conueniat. ⁊ ideo conqueruntur quod non tanta recipiant quantis indigent ꝓſertim cũ ſint tãtorũ digni. econtrario auteȝ bñfactores dicũt ꝙ nõ poſſunt ad tanta danda ſufficere quantis ĩdigent illi qui ab eis bene patiuntur.

Deinde cum dicit. Videtur autẽ queẽadmodum ⁊c̃ aſſignat rõem quare cõtingit querela in amicitia vtilis. Et primo quãtũ ad equales Secundo quantũ ad inequales. ibi. Differũt aũt ⁊c̃. ⁊ ĩ hijs ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo aſſignat rõem. Secũdo mouet dubitationem. ibi. Dubitatõem autẽ hñt ⁊c̃. Circa p̃mũ duo facit. Primo ꝓponit rõem querelaruȝ q̃ ſunt in amicitia vtilis. Secũdo docet hi⁹ querelas vitare. ibi. Parenti aũt ⁊c̃. Circa primuȝ duo facit. Primo ꝓponit rõem. Secundo exponit quod dixerat. ibi. Eſt autẽ legalis quidã ⁊c̃. Dicit ergo primo quod duplex eſt iuſtum vnũ quidẽ nõ eſt ſcriptũ ſm rõeȝ quod ſupra nominauit iuſtũ naturale. aliud autẽ eſt iuſtũ ſm legẽ ſcriptũ quod ſupra in quinto noĩauit iuſtũ legale. ⁊ ſimiliter eſt duplex vtilitas quã oportet in amicitijs cõſequi quarũ vna ẽ moralis. q̃ñ. ſ. vnus exhibet vtilitatẽ alterius ſm quod pertinet ad bonos mores. ⁊ hec vtilitas rñdet iuſto nõ ſcripto. alia autẽ eſt vtilitas legalis prout. ſ. vnus exhibet vtilitatẽ alteri⁹ ſȝ quod eſt lege ſtatutũ. maxime igitur fiũt accuſationes in amicitia vtilis quãdo nõ ſm ideȝ fit cõmutatio vtilitatis. puta cũ vnus exhibet vtilitatem ſm exigentiã legis. alter vero requirit eam ſm cõuenientiam bonoꝝ moꝝ. ⁊ ſic fit diſſolutio amicitie. Deinde cum dicit. Eſt autẽ legalis. manifeſtat quod dixerat. Et p̃io quantũ ad vtilitatẽ legalẽ. Secũdo quantum ad moralẽ. ibi. Moralis autem ⁊c̃. Dicit ergo primo quod legalis vtilitas conſiſtit in dictis ſ. in cõuentionalibus que fiũt ex cõdicto vtriuſq̃ȝ. ⁊ hec eſt duplex. Quedã.n. eſt oĩno formalis. i. per modũ emptiõis ⁊ venditiõis. que ſ. eſt ex manu in manũ. ſ. cũ aliquis ſtatim accipit quod ei ꝓmittitur pro obſequio impẽſo Alia autẽ eſt liberalior que habet tp̄us dilationis. ſed tñ determinatũ eſt quid ꝑ quo debeat dari. ⁊ ſic nõ eſt dubiũ ſed manifeſtũ q̃d ſit debitũ. eſt.n. hec quedã amicabilis dilatio ei⁹ quod debetur. ⁊ iõ apud quoſdã taliũ nõ oȝ ꝑ aliquẽ iudicem exhibere iuſtitiã ſed fidelitatẽ ſeruãt in cõmutatõib⁹ ⁊ eſtimať ⁊ ꝓpter h̃ ſũt diligendi. Deinde cũ dicit. Moralis auteȝ ⁊c̃. exponit que ſit moralis vtilitas ⁊ dicit q̃ȏ moralis vtilitas nõ cõſiſtit in dictis. ſ. ĩ cõuentionalib⁹ que fiũt ex cõdicto. ſed ſicut cõſueuit aliquid gratis dari amico ille minus dat cuicũq̃ȝ alij ſine pacto foris expreſſo. ſed tamẽ ad intentõem ille qui dat dignũ reputet vt reportet aliquid equale vel etiã in alijs ac ſi nõ eſſet dans gratis ſed accomodans. ſi autẽ nõ hoc modo fiat cõmutatio vt. ſ. ille qui accepit reſtituat ⁊ ſoluat equale aut maius ille q̃ dedit accuſabit recipientem ⁊ cõquereť de eo ꝯuenienter aũt aſſignat p̃dictoꝝ cãm. ⁊ diĉ q̃ȏ hoc quod dictũ eſt. ſ. ꝙ ille qui gratis dat retributõem querat iõ accidit q2 oẽs vel plures volunt. i. approbant honeſta. ſed cum in ſuis actibus eligerũt ea que ſibi ſunt vtilia. ꝙ aliq̃s autẽ benefaciat alteri nõ ea intentõe vt cõtra patiať reſtitutõem beneficij eſt honeſtũ. ⁊ iõ vt homines ſint alijs accepti volũt videri hoc modo benefacere. ſed ꝙ aliquis beneficia recipiat eſt vtile. ⁊ iõ homines eligũt quãtũcũq̃ȝ aliud pretẽdant. Deinde cũ dicit. Potenti autẽ ⁊c̃. oñdit q̃õ hi⁹ querimonia ſint vitãda ⁊ dicit q̃ȏ ille qui recepit beneficiũ ſi põt debeat retribuere ſm dignitatẽ eoꝝ que recepit ⁊ hoc ꝓpria ſponte. q2 nõ debet aliquis facere amicũ ſibi ĩuolũtariũ vt. ſ. velit gratis accipere ab eo q̃ noluit gratis dare. ſed hoc peccauit a principio ille qui beneficiũ accepit q̃ȏ hoc paſſus eſt ab eo a quo nõ oportuit. nõ.n. recepit beneficiũ a vero amico neq̃ȝ ab hoĩe q̃ beneficiũ contulit ꝓpter ip̄m cui datũ ẽ. ſȝ ꝓpť vtilitatẽ inde ſperatã. ille igiť qui beneficium recepit oȝ ſoluere danti ſicut fit in dictis. i. in cõuentionib⁹ que fiunt ex condicto. ⁊ ſi põt reddere equale ei q̃ȏ recepit oȝ cõfiteri. ſ. proteſtando ſe totũ reſtituiſſe. ſi vero non poſſit reddere neq̃ȝ ille qui dedit neq̃ȝ etiã ille q̃ accepit beneficiũ dignũ reputat vt ſit ab eo exigendũ eſt ergo hoc obſeruandũ q̃ȏ tali benefactori qui retributõem intẽdit ſit retribuẽdũ ſi recipiens poſſit ſed a principio q̃ñ hõ beneficiũ recipit oȝ attendere a quo recipiat. vtruȝ ſ. ab amico gratis dante. vel ab eo qui retributõem querit ⁊ ſimiliter oȝ attẽdere hõ in quare beneficiũ recipiat. vtrũ. ſ. poſſit recõpenſare vel nõ vt ſic ſuſtineat ſe beneficiari vel non

Deinde cũ dicit. Dubitatõem autẽ hȝ ⁊c̃. mouet dubitatõem circa predictas. Et primo ꝓponit dubitatõem. ⁊ dicit q̃ȏ dubitatio eſt vtrũ retributionẽ faciẽdã oporteat mẽſurare ſm vtilitatẽ ei⁹ qui recepit beneficiuȝ vel ſm ꝺpatõem ei⁹ qui dedit beneficiũ. Secũdo ibi.

Patientes quidē.n.ꝛc̄.aſſignat rōem dubitatōis illi.n.q̄ recipiūt bn̄ficia intēdētes attenuare ſuſcepta beneficia dicūt ſe alia recepiſſe a bn̄ficijs q̄ parua erāt illis ad dandū.ꝛ q̄ illi poterāt defacili ab alijs recipere. ecōuerſo autē bn̄factores volētes magnificare ſua bn̄ficia ſe cōtuliſſe maxima eoꝝ que habebāt ꝛ q̄lia n̄ poterāt ab eis recipere.ꝛ qḋ ea cōtulerīt ī periculꝭ ꝛ ī magnis neceſſitatib⁹.Tertio ibi Igiť propter vtile ꝛc̄.ſoluit dubitatōez retributōis dꝫ accipi ſm vtilitatē que p̄cepit ille q̄ paſſus eſt bn̄ficiū.iſte.n.eſt q̄ indiguit bn̄ficio ꝛ ſufficit quod tēptet reddere equalē retributōem tm̄.n.fuit benefactoris adiutoriū q̄ʒtū accepit de adiutorio.ꝛ ſi plus faciat meli⁹ eſt in amicitijs autē q̄ ſunt ſm virtutē nō ſunt quidem accuſatōes ſicut ſupra dictū ē.eſt tm̄ in eis faciēda recōpēſatio. ꝛ ī hoc electio vel volūtas cōferētis bn̄ficiū habet ſimilitudinē menſure quia mēſura vniuſcuiuſqꝫ generis eſt id qḋ eſt prīcipale in genere illo.prīcipalitas aūt v̄tutis ꝛ moris cōſiſtit in electōe.ꝛ iō in amicitia q̄ eſt ſm virtutē dꝫ fieri recōpenſatio ſm volūtatē ei⁹ qui bn̄ficiū cōtulit etiā ſi paruū aut nullū auxiliū ex hoc eſt aliquis cōſecutus.

d Jfferūt aūt ꝛ in hijs ꝛc̄. Poſtq̄ oſtēdit qualiter fiant accuſatōes in amicitia vtilis q̄ eſt ſm equalitatē hic oñdit quō fiāt accuſatōes ī aicitijs q̄ ſūt ſm ſuperexcellētiā.Et circa hᷣ tria facit. Primo ponit cōtrouerſiā q̄ in talib⁹ amicitijs fieri cōſueuit Secūdo aſſignat cōtrouerſie rōem.ibi.Exiſtimāt.n.melior ꝛc̄. Tertio determinat veritatē ibi.Videť aūt vtiqꝫ.Dicit ergo primo ꝙ etiā in amicitijs q̄ ſūt ſm ſuperexcellētiā ē quedam differētia ꝛ diſcordia inter amicos dū vterqꝫ .ſ.ꝛ maior ꝛ minor dignum reputat quod ipſe plus habeat. ꝛ ſi hoc nō fiat diſſoluiť ꝓpť hᷣ amicitia. Deinde cū dicit.Exiſtimat.n.ꝛc̄. aſſignat rationē predicte diſcordie. Et primo ponit rationem que mouet maiores.Secūdo rōem quā inducūt minores.ibi. Indigēs autē ꝛc̄. Dicit ergo prīo ꝙ quātū ad amicitiā q̄ eſt ſm v̄tutē ille q̄ eſt melior exiſtimat cōueniēs eſſe ſibi qḋ plus habeat.ſi.n. habeat bono debeť bonū.ꝯueniēs ē quod meliori pl⁹ d̄ bono attribuať.ꝛ ſilr̄ in amicitia q̄ eſt ſcḋꝫ vtile ille q̄ vtilior eſtimat ꝙ ipſe debeat plus hr̄e nō.n. dꝫ ſic dicūt qḋ ille q̄ ē min⁹ vtilꝭ eq̄lia recipiat ei q̄ vtilior ē eēt.n. q̄daꝫ miniſtratio.i. ſuit⁹ ꝛ n̄ aicitia ſꝫ comoda q̄ ex aicitia ꝓueniūt n̄ diſtribuerēť ſm dignitatē opeꝝ vt.ſ.ille qui melius operať plus habeat exiſtimať quod ſicut ī miniſtratōib⁹ ex cōi pecunia plura recipiunt illi q̄ plus poſuerūt. illa etiā dꝫ fieri ī amicitia qḋ q̄ plura appoſuit ad amicitiam plura recipiat.

Deinde cū dicit. Indigēs āt ꝛc̄.ponit itaqꝫ rōnes.quas inducūt inferiores ecōuerſo.n. loquūť indigens in amicitia vtilis ꝛ deterior in amicitia v̄tutis.dicit.n.ꝙ ad amicū excellētē ī bono ꝑtinet ꝙ ille ſufficiēter ꝓuiderat amicis indigētib⁹.nulla enim videtur eſſe vtilitas ꝙ ſi aliq̄s inferior eſſet amic⁹ alicui v̄tuoſo vꝭ potēti ſi nihil ab eo recipere debeat. Deinde cū dicit.Videť aūt ꝛc̄.determinat veritatē Et primo ꝓponit veritatē.Secundo manifeſtat eā.ibi.Virtutis q̄dē ꝛc̄.Tertio infert quoddam correlariū ex dictis.ibi.Propter quod ꝛ vtiqꝫ ꝛc̄.Dicit ergo primo ꝙ vterqꝫ.ſ.ſuperior ꝛ inferior recte videť eſtimare id ꝙ dignū eſt qꝛ vterqꝫ aliq̄d dꝫ plus dare . nō tm̄ de eodem ſed ei q̄ ſuperexcellit. dꝫ plus dari de honore.ei aūt q̄ indiget dꝫ plus dari de lucro. Deinde cū dicit.Virtutis q̄dē.n.ꝛc̄. manifeſtat ꝙ dictū ē.Et primo ꝑ rōeꝫ.Secūdo ꝑ exemplū.ibi. Sic aūt hr̄e ꝛc̄.Tertio ꝓbat quoddā qḋ dixerat.ibi.Poſſibile.n.videť ꝛc̄. Dicit ergo prīo ꝙ iō ſuperexcellenti debet dari plus de honore qꝛ honor ē ꝓpria retributio ꝓ operibus virtutis ꝛ ꝓ bn̄ficijs p̄ſtitis in quib⁹ excedūt maiores ſed ꝑ lucrū p̄ſtať auxiliū ꝯ indigentiā quā patiūť inferiores. Deinde cū dicit. Sic aūt habere hec ꝛc̄.manifeſtat idē ꝑ exemplū ſic.n. videm⁹ accidere in vrbanitatibus.nō.n.honorať ille q̄ bonū nullū tribuit ī cōitati ſꝫ ei q̄ aliquod bn̄ficiū cōitati cōtulit dať cōe bonū qḋ eſt honor.nō.n.defacili ꝯtingit ꝙ aliq̄ſ a cōitate ſimul ꝛ diuitias ꝛ honores recipiat.nō .n.aliq̄s ſuſtineret ꝙ haberet min⁹ q̄ʒtū ad oia.ſ. ꝛ quantū ad diuitias ꝛ quātū ad honores. ſꝫ ei qui diminutus eſt in pecunijs ꝓpter expenſas quas in ſeruitiū cōitatis fecit. tribuit ciuitas honorē ei vero qui ꝓpter ſua ſeruitia expectat dona tribuūt pecunias.dictū eſt.n.ſupra ꝙ id qḋ ē ſm dignitatē obſeruatū ꝛ exhibitū facit equalitatē ꝓportōnaliter in amicis ꝛ ſic amicitias cōſeruat.ſicut ergo ciuitates q̄buſdā exhibent honores quibuſdā pecuniaꝫ ſm eoꝝ dignitatē ſic faciētes eſt qn̄ ſūt amici inequales vt ei q̄ ſuo bn̄ficio in pecuniarū exhibitōe vtilis fuit.vel q̄ opa virtuoſa peregit reddatur honor.ita ꝙ retributio fiat ꝛ ſi non de equalēti tm̄ de eo qḋ fieri pōt. Deīde cū dicit.Poſſibile.n.ꝛc̄.ꝓbat ꝙ ſufficiat reddere ꝙ cōtingit.qꝛ amicitia requirit id qḋ ē poſſibile amico.nō aūt ſemꝑ id qḋ eſſet dignū.q̄a qn̄qꝫ oino eſſet impoſſibile.nō.n.pōt in oibuſ bn̄ficijs retribuere cōdignus honor ſicut patꝫ in honorib⁹ q̄ exhibēť deo ꝛ parētib⁹ quibus nullus pōt aliqn̄ retribuere cōdignū cuꝫ aliq̄s familiareť deo ꝛ parētibus ſm ſuam potētiā videť eē epyches.i.v̄tuoſus. Deīde cū dicit Propter ꝙ vtiqꝫ ꝛc̄.i. ſuꝑ quoddā correlariū ex dictis.ꝛ primo cōcludit ex dictis ꝙ nō licꝫ filio abnegare patrē. ſed patri licet abnegare qn̄qꝫ filiū.Secūdo ibi.Debentē.n.ꝛc̄.manifeſtat ꝙ dictū ē duab⁹ rōib⁹. Quarū prima ē ꝙ fili⁹ cū ſit cōſtitut⁹ debitor patri ꝓpť ſuſcepta bn̄ficia debet ei retribuere.nec pōt ad dignū facere bn̄ficijs receptis. vn̄ ſemꝑ remanet debitor ꝛ iō nō licet ei abnegare patrē ſꝫ illi quibus debetur habent poteſtatē dimittēdi eos q̄ ſibi debent.ꝛ ita pater hꝫ poteſtatē dimittēdi filiū.Secundā rōnem ponit ibi.Silꝭ aūt forte ꝛc̄.ꝛ dicit ꝙ nullus filius videť recedere a pr̄e abnegando ipſū.niſi forte ꝑ excellētē maliciā. qꝛ ꝓpter amicitiā naturalē que ē inter patrē ꝛ filiū humanuꝫ ē ꝙ aliq̄s nō expellat eū q̄ ſibi auxiliatus ē ꝛ ita iniquiſſimū ē ꝙ filius expellat patrē. ſꝫ ſi fili⁹ ſit malus pr̄ debet fugere eū. vel ad minus nō dare magnā operā ad ꝓuidendū ei ſufficienter. qꝛ ꝑ hoc in malicia creſceret. multi enī ſūt q̄ volūt bn̄ pati ab alijs ſꝫ fugiūt bn̄facere ac ſi hoc eſſet inutile. Vltimo aūt epylogando cōcludit ꝙ de his que ad ſpēs amicitie ꝑtinent tm̄ dictū eſt.ꝛ ſic dať ſnīa octaui libri.

Incipit liber nonus.

i N oibus aūt diſſimiliū ꝛc̄. Poſtq̄ ph̄s oñdit q̄d ē amicitia ꝛ determiauit de amicitie ſpēbus in nono libro hic determinat de amicitie ꝓprietatib⁹.ꝛ p̄mo ponit ꝓprietates amicitie. Secūdo mouet quaſdā dubitatiōes circa p̄determinata ibi.Dubitať aūt vtrū dꝫ ꝛc̄.Circa primū duo facit.Primo determinat ea q̄ ꝑtinēt ad cōſeruationē ꝛ diſſolutionē amicitie. Scḋo determiat de amicitie effectib⁹.ibi.Amicabilia aūt q̄ ad amicos ꝛc̄.Circa primū duo facit. Primo determinat ea q̄ ꝑtinēt ad cōſeruationē amicitie.Secūdo determinat quedā q̄ ꝑtinēt ad diſſolutionē ipſi⁹.ibi.Hꝫ aūt dubitationē de eo ꝛc̄.Circa primū tria facit.Primo ꝓponit id qḋ ē amicitie conſeruatiuū.Scḋo oñdit quō ꝓpter hi⁹ defectū amicitia turbať.ibi. Hic quidē ğ inuēta ē ꝛc̄.Tertio docet remedia ꝯ hi⁹ ꝑturbationeꝫ ibi. Dignitatē aūt ꝛc̄. ꝛ qꝛ in amicitijs eq̄liū manifeſtū ē ꝙ amicitia cōſeruať ꝑ hoc ꝙ eq̄le reddiť. manifeſtat primo q̄liter poſſit cōſeruari amicitia q̄ ē diſſiliūꝫ ꝑſonaꝝ ad inuicē.qḋ magis dubiū eſſe videbať.ꝛ dicit ꝙ in oibus talibus amicitijs diſſimiliū ꝑſonaꝝ.puta patris ad filiū regiſ ad ſubditū.ꝛ ſic de alijs adequat ꝛ ꝯſeruat amicitiā ſm ꝙ exhibeť anologū.i. id ꝙ eſt ꝓportionale vtriqꝫ.ꝛ hoc maīfeſtat ꝑ exemplū ei⁹ qḋ ē in politica iuſticia ſm quā in q̄nto dictum ē.ꝙ coriario ꝑ calciamentis q̄ dedit debet retribui retributio ſm dignitatē q̄ ē ſm ꝓportionem.ꝛ idē ē de textore ꝛ de reliquis artificib⁹. Deīn cū dicit.Hic quidē igiť ꝛc̄.oñdit quō ꝓpter defectū anologi turbať amicitia Et circa hoc duo facit. Primo ponit cauſā q̄re hi⁹ ꝑturbatio cōtingere nō pōt circa iuſticie cōmutationē. ꝛ dicit ꝙ hic.ſ. in cōmutationib⁹ politicis inuēta ē quedā ꝯmunis mēſura.ſ. denari⁹. ad quē ſicut ad menſurā oia cōmutabilia referunť.ꝛ eoꝝ p̄ciū ꝑ denarios menſurať ꝛ iō certū eē pōt q̄d ꝓ quo reddendū ſit.ſ ea q̄ ſm amicitiā ꝯmutanť puta affectus ꝛ obſequia amicoꝝ appreciari pecunia nō pn̄t.ꝛ iō ſcḋo ibi. In amicitia aūt ꝛc̄. oñdit quō ꝓpter defectū anologi amicitia ꝑturbať.ꝛ primo ꝯtingit ex eo ꝙ nō fit recōpēſatio ab vno amico alteri. Scḋo ex eo ꝙ nō r̄cōpēſatur illō qḋ q̄rebať ibi. Contēnūt aūt ꝛc̄. Circa primū duo facit. Primo ꝓponit cauſā ꝑturbationis amicitie.Scḋo oñdit in q̄buſ amicitijs hᷣ cōtingat ibi.Accidit aūt talia ꝛc̄.Circa primum cōſiderandū ē ꝙ recōpenſatio amicitie attendiť ſm duo. Primo ꝙ quantū ad interiorē affectū amoris ꝛ quantū ad hoc dicit ꝙ qn̄qꝫ in amicitijs cōtigit ꝙ amator accuſat eū quē amat. qn̄ cū ipſe ſuꝑhabūdāter amet ꝛ nō redamať ab eo quē amat.ꝛ qn̄qꝫ ſua accuſatio eſt iniuſta.puta ſi cōtingat ꝙ nihil hēat in ſe vn̄ ſit dignus amari. Scḋo fit recōpenſatio amicitie quantuꝫ ad exteriora dona vel obſequia ꝛ quantum ad hoc dicit ꝙ multotiēs ille q̄ amať accuſat amatorē. qꝛ cū pri⁹ repromiſerit ſibi oīa tandē nihil ꝑficit

Deinde cū dicit.Accidūt aūt ꝛc̄.oñdit in quibus amicitijs hec cōtingāt ꝛ dicit ꝙ p̄dicte mutue accuſatōes inter amatorē ꝛ amatū accidūt qn̄ amator amat ꝓpter delectationē.amic⁹ aūt amat amatorē ꝓpter vtile. cōtingit aūt qn̄qꝫ ꝙ iſta nō exiſtūt.qꝛ.ſ.nec amatori amatus exhibꝫ delectationē nec amator amato vtilitatē.iō fit diſſolutio amicitie cū nō ꝑmaneāt illa ꝓpter q̄ ſola amicitia erat.nō enī ſe inuicē ꝓpter ſeipſos amabāt:ſꝫ ꝓpter p̄dicta.ſ. vtilitatē ꝛ delectationē que nō ſūt ꝑmanētia.ꝛ iō nec tales amicitie ſūt ꝑmanētes.ſꝫ ſicut.ſ̄.dictū ē.amicitia ē ꝓpter bonos mores. ſꝫ qꝛ ſm eā amāt ſe inuicē amici ꝓpter ſeipſos. Deīn cū dicit.Cōtendūt aūt ꝛc̄ oñdit quō amicitie turbanť ꝑ hoc ꝙ nō cōpenſanť eis illa que appetūt.ſꝫ quedā alia.cū enim aliq̄s n̄ potiť eo qḋ deſiderat ſilꝭ ē ac ſi nihil ei fieret.ꝛ ponit exemplū de quodā cytharedo. q̄dam repromiſit ꝙ quāto meli⁹ cantaret tanto ei plus daret.cū aūt ī mane p⁹ cantū petijſſet repromiſſiones ſibi adimpleri. rn̄dit ꝓmiſſor ꝙ ipſe ꝑ delectatione reddiderat ei delectationem.qꝛ verſa vice in aliquo eū delectauerat. ꝛ ſi q̄dē cytharedus q̄rebat delectationē ſufficiēter ſe habꝫ recōpenſatio facta.Si vero ꝓmiſſor q̄rebat delectationē cytharedus aūt lucrū nō ē benefacta cōmutatio.qꝛ vn⁹ eoꝝ hꝫ qḋ q̄rebat.ali⁹ aūt nō. ille enī q̄ exhibet aliq̄d ad illa attēdit quib⁹ indiget ꝛ hoꝝ gr̄a dat illa q̄ dat. Deīn cum dicit. Dignitatē aūt ꝛc̄. docet remedia cōtra p̄dictas amicitie turbatiōes ꝛ circa hoc duo facit. Prīo docet q̄ ſint obſeruanda ad hoc ꝙ pax amicitie ꝯſerueť.Scḋo determiat quandā dubitationē ibi.Dubitationē aūt hr̄t ꝛc̄. Circa primuꝫ duo facit. Primo oñdit ad quē ꝑtineat eſtimare dignā recōpenſationē in aicitijs.Scḋo oñdit q̄liter hi⁹ recōpēſatio fiat.ibi. In q̄buſdā nō fit ꝛc̄.

Patientes quidẽ.n.⁊c̃.aſſignat rõem dubitatõis illi.n.ꝗ recipiũt bñficia intẽdẽtes attenuare ſuſcepta beneficia dicũt ſe alia recepiſſe a bñficijs ꝗ parua erãt illis ad dandũ.⁊ ꝗ illi poterãt defacili ab alijs recipere. ecõuerſo autẽ bñfaccores volẽtes magnificare ſua bñficia ſe cõtuliſſe maxima eoꝝ que habebãt ⁊ q̃lia ñ poterãt ab eis recipere.⁊ qd̃ ea cõtulerit ĩ periculꝭ ⁊ ĩ magnis neceſſitatibꝰ.Tertio ibi Igitꝭ propter vtile ⁊c̃.ſoluit dubitatõeʒ retributõis oʒ accipi ſm̃ vtilitatẽ que p̃cepit ille ꝗ paſſus eſt bñficiũ.iſte.n.eſt ꝗ indiguit bñficio ⁊ ſufficit quod tẽptet reddere equalẽ retributõem tm̃.n.fuit benefactoris adiutoriũ q̃ʒtũ accepit de adiutorio.⁊ ſi plus faciat meliꝰ eſt in amicitijs autẽ ꝗ ſunt ſm̃ virtutẽ nõ ſunt quidem accuſatões ſicut ſupra dictũ ẽ.eſt tñ in eis facienda recõpẽſatio.⁊ ĩ hoc electio vel volũtas cõferẽtis bñficiũ habet ſimilitudinẽ menſure quia mẽſura vniuſcuiuſqʒ generis eſt id qd̃ eſt pricipale in genere illo.pricipalitas aũt v̾tutis ⁊ moris cõſiſtit in electõe.⁊ iõ in amicitia ꝗ eſt ſm̃ virtutẽ oʒ fieri recõpenſatio ſm̃ volũtateʒ eiꝰ qui bñficiũ cõtulit etiã ſi paruũ aut nullũ auxiliũ ex hoc eſt aliquis cõſecutus.

Differũt aũt ⁊ in hijs ⁊c̃. Poſtq̃ʒ oſtẽdit qualiter fiant accuſatões in amicitia vtilis ꝗ eſt ſm̃ equalitatẽ hic oñdit quõ fiãt accuſatões ĩ aĩcitijs ꝗ ſũt ſm̃ ſupexcellẽtiã.Et circa h̾ tria facit. Primo ponit cõtrouerſiã ꝗ in talibꝰ amicitijs fieri cõſueuit Secũdo aſſignat cõtrouerſie rõem.ibi.Exiſtimãt.n.melior ⁊c̃. Tertio determinat veritatẽ ibi.Videtꝭ aũt vtiqʒ.Dicit ergo primo ꝙ etiaʒ in amicitijs ꝗ ſũt ſm̃ ſupexcellẽtiã ẽ quedam differẽtia ⁊ diſcordia inter amicos dũ vterqʒ.ſ.⁊ maior ⁊ minor dignum reputat quod ipſe plus habeat. ⁊ ſi hoc nõ fiat diſſoluitꝭ ꝓpt̃ h̾ amicitia. Deinde cuʒ dicit.Exiſtimat.n.⁊c̃. aſſignat rationeʒ predicte diſcordie. Et primo ponit rationem que mouet maiores.Secũdo rõem quã inducũt minores.ibi.Indigẽs autẽ ⁊c̃. Dicit ergo p̃io ꝙ quãtũ ad amicitiã ꝗ eſt ſm̃ v̾tutẽ ille ꝗ eſt melior exiſtimat cõueniẽs eſſe ſibi qd̃ plus habeat.ſi.n. habeat bono debetꝭ bonũ.cõueniẽs ẽ quod meliori plꝰ d̃ bono attribuatꝭ.⁊ ſiľr in amicitia ꝗ eſt ſcd̃ʒ vtile ille ꝗ vtilior eſtimat ꝙ ipſe debeat plus hr̃e nõ.n. oʒ ſic dicũt qd̃ ille ꝗ ẽ minꝰ vtiľ eq̃lia recipiat ei ꝗ vtilior ẽ eẽt.n. q̃daʒ miſtratio.i. ſuitꝰ ⁊ ñ aĩcitia ſʒ comoda ꝗ ex aĩcitia ꝓueniũt ñ diſtribuerẽtꝭ ſm̃ dignitatẽ opeꝝ vt.ſ.ille qui melius operatꝭ plus habeat exiſtimatꝭ quod ſicut ĩ miniſtratõibꝰ ex cõi pecunia plura recipiunt illi ꝗ plus poſuerũt. illa etiã oʒ fieri ĩ amicitia qd̃ ꝗ plura appoſuit ad amicitiam plura recipiat.

Deinde cũ dicit.Indigẽs ãt ⁊c̃.ponit itaqʒ rões.quas inducũt inferiores ecõuerſo.n. loquũtꝭ indigens in amicitia vtilis ⁊ deterior in amicitia v̾tutis.dicit.n.ꝙ ad amicũ excellẽteʒ ĩ bono ꝑtinet ꝙ ille ſufficiẽter ꝓuiderat amicis indigẽtibꝰ.nulla enim videtur eſſe vtilitas ꝙ ſi aliq̃s inferior eſſet amicꝰ alicui v̾tuoſo vľ potẽti ſi nihil ab eo recipere debeat. Deinde cũ dicit.Videtꝭ aũt ⁊c̃.determinat veritatẽ Et primo ꝓponit veritatẽ.Secundo manifeſtat eã.ibi.Virtutis q̃dẽ ⁊c̃.Tertio infert qd̃dam correlariũ ex dictis.ibi.Propter quod ⁊ vtiqʒ ⁊c̃.Dicit ergo primo ꝙ vterqʒ.ſ.ſuperior ⁊ inferior recte videtꝭ eſtimare id ꝙ dignũ eſt qꝛ vterqʒ aliq̃d oʒ plus dare . nõ tm̃ de eodem ſed ei ꝗ ſupexcellit. oʒ plus dari de honore.ei aũt ꝗ indiget oʒ plus dari de lucro. Deinde cũ dicit.Virtutis q̃dẽ.n.⁊c̃. manifeſtat ꝙ dictũ ẽ.Et primo ꝑ rõeʒ.Secũdo ꝑ exemplũ.ibi. Sic aũt hr̃e ⁊c̃.Tertio ꝓbat quoddã qd̃ dixerat.ibi.Poſſibile.n.videtꝭ ⁊c̃. Dicit ergo p̃io ꝙ iõ ſupexcellenti debet dari plus de honore qꝛ honor ẽ ꝓpria retributio ꝓ operibus virtutis ⁊ ꝓ bñficijs p̃ſtitis in quibꝰ excedũt maiores ſed ꝑ lucrũ p̃ſtatꝭ auxiliũ ꝯ indigentiã quã patiũtꝭ inferiores. Deinde cũ dicit. Sic aũt habere hec ⁊c̃.manifeſtat idẽ ꝑ exemplũ ſic.n. videmꝰ accidere in vrbanitatibus.nõ.n.honoratꝭ ille ꝗ bonũ nullũ tribuit ĩ cõitati ſʒ ei ꝗ aliquod bñficiũ cõitati cõtulit datꝭ cõe bonũ qd̃ eſt honor.nõ.n.defacili ꝯtingit ꝙ aliq̃ſ a cõitate ſimul ⁊ diuitias ⁊ honores recipiat.nõ .n.aliq̃s ſuſtineret ꝙ haberet minꝰ q̃ʒtũ ad oĩa.ſ. ⁊ quantũ ad diuitias ⁊ quãtũ ad honores. ſʒ ei qui diminutus eſt in pecunijs ꝓpter expenſas quas in ſeruitiũ cõitatis fecit. tribuit ciuitas honorẽ ei vero qui ꝓpter ſua ſeruitia expectat dona tribuũt pecunias.dictũ eſt.n.ſupra ꝙ id qd̃ ẽ ſm̃ dignitatẽ obſeruatũ ⁊ exhibitũ facit equalitatẽ ꝓportõnaliter in amicis ⁊ ſic amicitias cõſeruat.ſicut ergo ciuitates ꝗbuſdã exhibent honores quibuſdã pecuniaʒ ſm̃ eoꝝ dignitatẽ ſic faciẽtes eſt qñ ſũt amici inequales vt ei ꝗ ſuo bñficio in pecuniarũ exhibitõe vtilis fuit.vel ꝗ opa virtuoſa peregit reddatur honor.ita ꝙ retributio fiat ⁊ ſi non de equalẽti tñ de eo qd̃ fieri põt. Deĩde cũ dicit.Poſſibile.n.⁊c̃.ꝓbat ꝙ ſufficiat reddere ꝙ cõtingit.qꝛ amicitia requirit id qd̃ ẽ poſſibile amico.nõ aũt ſemꝑ id qd̃ eſſet dignũ.q̃a qñqʒ oĩno eſſet impoſſibile.nõ.n.põt in oĩbuſ bñficijs retribuere cõdignus honor ſicut patʒ in honoribꝰ ꝗ exhibẽtꝭ deo ⁊ parẽtibꝰ quibus nullus põt aliqñ retribuere cõdignũ cuʒ aliq̃s familiaretꝭ deo ⁊ parẽtibus ſm̃ ſuam potẽtiã videtꝭ eẽ epyiches.i.v̾tuoſus. Deĩde cũ dicit Propter ꝙ vtiqʒ ⁊c̃.i. ſupꝑ quoddã correlariũ ex dictis.⁊ primo cõcludit ex dictis ꝙ nõ liceʒ filio abnegare patrẽ. ſed patri licet abnegare qñqʒ filiũ.Secũdo ibi.Debentẽ.n.⁊c̃.manifeſtat ꝙ dictũ ẽ duabꝰ rõibꝰ. Quarũ prima ẽ ꝙ filiꝰ cũ ſit cõſtitutꝰ debitor patri ꝓpt̃ ſuſcepta bñficia debet ei retribuere.nec põt ad dignũ facere bñficijs receptis. vñ ſemꝑ remanet debitor ⁊ iõ nõ licet ei abnegare patrẽ ſʒ illi quibus debetur habent poteſtatẽ dimittẽdi eos ꝗ ſibi debent.⁊ ita pater hʒ poteſtatẽ dimittẽdi filiũ.Secundã rõnem ponit ibi.Siľ aũt forte ⁊c̃.⁊ dicit ꝙ nullus filius videtꝭ recedere a pr̃e abnegando ipſũ.niſi forte ꝑ excellẽtẽ maliciã. qꝛ ꝓpter amicitiã naturalẽ que ẽ inter patrẽ ⁊ filiũ humanuʒ ẽ ꝙ aliq̃s nõ expellat eũ ꝗ ſibi auxiliatus ẽ ⁊ ita iniquiſſimũ ẽ ꝙ filius expellat patrẽ. ſʒ ſi filiꝰ ſit malus pr̃ debet fugere eũ. vel ad minus nõ dare magnã operã ad ꝓuidendũ ei ſufficienter. qꝛ ꝑ hoc in malicia creſceret. multi enĩ ſũt ꝗ volũt bñ pati ab alijs ſʒ fugiũt bñfacere ac ſi hoc eſſet inutile. Ultimo aũt epylogando cõcludit ꝙ de his que ad ſpẽs amicitie ꝑtinent tm̃ dictũ eſt.⁊ ſic datꝭ ſnĩa octaui libri.

Incipit liber nonus.

In oĩbus aũt diſſimiliũ ⁊c̃. Poſtq̃ʒ ph̃s oñdit q̃d ẽ amicitia ⁊ determĩauit de amicitie ſpẽbus in nono libro hic determinat de amicitie ꝓprietatibꝰ.⁊ p̃mo ponit ꝓprietates amicitie. Secũdo mouet quaſdã dubitatiões circa p̃determinata ibi.Dubitatꝭ aũt vtrũ oʒ ⁊c̃.Circa primũ duo facit.Primo determinat ea ꝗ ꝑtinẽt ad cõſeruationẽ ⁊ diſſolutionẽ amicitie. Scd̃o determĩat de amicitie effectibꝰ.ibi.Amicabilia aũt ꝗ ad amicos ⁊c̃.Circa primũ duo facit. Primo determinat ea ꝗ ꝑtinẽt ad cõſeruationẽ amicitie.Secũdo determinat quedã ꝗ ꝑtinẽt ad diſſolutionẽ ipſiꝰ.ibi.Hʒ aũt dubitationẽ de eo ⁊c̃.Circa primũ tria facit.Primo ꝓponit id qd̃ ẽ amicitie conſeruatiuũ.Scd̃o oñdit quõ ꝓpter hiꝰ defectũ amicitia turbatꝭ.ibi. Hic quidẽ ĝ inuẽta ẽ ⁊c̃.Tertio docet remedia ꝯ hiꝰ ꝑturbationeʒ ibi. Dignitatẽ aũt ⁊c̃. ⁊ qꝛ in amicitijs eq̃liũ manifeſtũ ẽ ꝙ amicitia cõſeruatꝭ ꝑ hoc ꝙ eq̃le redditꝭ. manifeſtat primo q̃liter poſſit cõſeruari amicitia ꝗ ẽ diſſiľiũ ꝑſonaꝝ ad inuicẽ.qd̃ magis dubiũ eſſe videbatꝭ.⁊ dicit ꝙ in oĩbus talibus amicitijs diſſimiliũ ꝑſonaꝝ.puta patris ad filiũ regiſ ad ſubditũ.⁊ ſic de alijs adequat ⁊ ꝯſeruat amicitiã ſm̃ ꝙ exhibetꝭ anologũ.i. id ꝙ eſt ꝓportionale vtriqʒ.⁊ hoc maĩfeſtat ꝑ exemplũ eiꝰ qd̃ ẽ in politica iuſticia ſm̃ quã in q̃nto dictum ẽ.ꝙ coriario ꝑ calciamentis ꝗ dedit debet retribui retributio ſm̃ dignitatẽ ꝗ ẽ ſm̃ ꝓportionem.⁊ idẽ ẽ de textore ⁊ de reliquis artificibꝰ. Deĩ cũ dicit.Hic quidẽ igitꝭ ⁊c̃.oñdit quõ ꝓpter defectũ anologi turbatꝭ amicitia Et circa hoc duo facit. Primo ponit cauſã q̃re hiꝰ ꝑturbatio cõtingere nõ põt circa iuſticie cõmutationẽ. ⁊ dicit ꝙ hic.ſ. in cõmutationibꝰ politicis inuẽta ẽ quedã ꝯmunis mẽſura.ſ. denariꝰ. ad quẽ ſicut ad menſurã oĩa cõmutabilia referuntꝭ.⁊ eoꝝ p̃ciũ ꝑ denarios menſuratꝭ ⁊ iõ certũ eẽ põt q̃d ꝓ quo reddendũ ſit.ſ. ea ꝗ ſm̃ amicitiã ꝯmutantꝭ puta affectus ⁊ obſequia amicoꝝ appreciari pecunia nõ pñt.⁊ iõ ſcd̃o ibi.In amicitia aũt ⁊c̃. oñdit quõ ꝓpter defectũ anologi amicitia ꝑturbatꝭ.⁊ primo ꝯtingit ex eo ꝙ nõ fit recõpẽſatio ab vno amico alteri. Scd̃o ex eo ꝙ nõ r̃cõpẽſatur illõ qd̃ q̃rebatꝭ ibi. Contẽnũt aũt ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo ꝓponit cauſã ꝑturbationis amicitie.Scd̃o oñdit in q̃buſ amicitijs h̾ cõtingat ibi.Accidit aũt talia ⁊c̃.Circa primum cõſiderandũ ẽ ꝙ recõpenſatio amicitie attenditꝭ ſm̃ duo.Primo ꝙ quantũ ad interiorẽ affectũ amoris ⁊ quantũ ad hoc dicit ꝙ qñqʒ in amicitijs cõtigit ꝙ amator accuſat eũ quẽ amat. qñ cũ ipſe ſuphabũdãter amet ⁊ nõ redamatꝭ ab eo quẽ amat.⁊ qñqʒ ſua accuſatio eſt iniuſta.puta ſi cõtingat ꝙ nihil hẽat in ſe vñ ſit dignus amari. Scd̃o fit recõpenſatio amicitie quantuʒ ad exteriora dona vel obſequia ⁊ quantum ad hoc dicit ꝙ multotiẽs ille ꝗ amatꝭ accuſat amatorẽ. qꝛ cũ priꝰ repromiſerit ſibi oĩa tandẽ nihil ꝑficit

Deinde cũ dicit.Accidũt aũt ⁊c̃.oñdit in quibus amicitijs hec cõtingãt ⁊ dicit ꝙ p̃dicte mutue accuſatões inter amatorẽ ⁊ amatũ accidũt qñ amator amat ꝓpter delectationẽ.amicꝰ aũt amat amatorẽ ꝓpter vtile. cõtingit aũt qñqʒ ꝙ iſta nõ exiſtũt.qꝛ.ſ.nec amatori amatus exhibʒ delectationẽ nec amator amato vtilitatẽ.iõ fit diſſolutio amicitie cũ nõ ꝑmaneãt illa ꝓpter ꝗ ſola amicitia erat.nõ enĩ ſe inuicẽ ꝓpter ſeipſos amabãt:ſʒ ꝓpter p̃dicta.ſ. vtilitatẽ ⁊ delectationẽ que nõ ſũt ꝑmanẽtia.⁊ iõ nec tales amicitie ſũt ꝑmanẽtes.ſʒ ſicut.s.dictũ ẽ.amicitia ẽ ꝓpter bonos mores. ſʒ qꝛ ſm̃ eã amãt ſe inuicẽ amici ꝓpter ſeipſos. Deĩ cũ dicit.Cõtendũt aũt ⁊c̃ oñdit quõ amicitie turbantꝭ ꝑ hoc ꝙ nõ cõpenſantꝭ eis illa que appetũt.ſʒ quedã alia.cũ enim aliq̃s ñ potitꝭ eo qd̃ deſiderat ſiľe ẽ ac ſi nihil ei fieret.⁊ ponit exemplũ de quodã cythbaredo. q̃dam repromiſit ꝙ quãto meliꝰ cantaret tanto ei plus daret.cũ aũt ĩ mane pꝰ cantũ petijſſet repromiſſiones ſibi adipleri. rñdit ꝓmiſſor ꝙ ipſe ꝓ delectatione reddiderat ei delectationem.qꝛ verſa vice in aliquo eũ delectauerat. ⁊ ſi q̃dẽ cythbaredus q̃rebat delectationẽ ſufficiẽter ſe habʒ recõpenſatio facta.Si vero ꝓmiſſor q̃rebat delectationẽ cythbaredus aũt lucrũ nõ ẽ benefacta cõmutatio.qꝛ vnꝰ eoꝝ hʒ qd̃ q̃rebat.aliꝰ aũt nõ. ille enĩ ꝗ exhibet aliq̃d ad illa attẽdit quibꝰ indiget ⁊ hoꝝ gr̃a dat illa ꝗ dat. Deĩ cum dicit. Dignitatẽ aũt ⁊c̃. docet remedia cõtra p̃dictas amicitie turbatiões ⁊ circa hoc duo facit.Prĩo docet ꝗ ſint obſeruanda ad hoc ꝙ pax amicitie ꝯſeruetꝭ.Scd̃o determĩat quandã dubitationẽ ibi.Dubitationẽ aũt hñt ⁊c̃. Circa primuʒ duo facit.Primo oñdit ad quẽ ꝑtineat eſtimare dignã recõpenſationẽ in aĩcitijs.Scd̃o oñdit q̃liter hiꝰ recõpẽſatio fiat.ibi. In q̃buſdã nõ fit ⁊c̃.

Circa primū duo facit. Primo oñdit ꝙ eſtimatio digne recōpenſationis ptinet ad eū q̄ pmo accepit bñficiū. Scđo oñdit quō ex ei⁹ defectu ſequit̃ accuſatio in amicitijs ibi. Poſt accipiētes aūt ꝛc̃. Dicit ergo pmo ꝙ ordinare dignitatē recōpenſationis ptinet ad vtrūqꝫ. ſ. ad eū qui añ dedit ꝛ ad eū q̄ añ accepit bñficiuꝫ. ſꝫ tñ ille q̄ añ dedit videt̃ cōcedere iudiciū recōpenſationis illi q̄ accepit. ſicut dicit̃ de pytagora pħo. ꝙ cū doceret diſcipulos ꝛ videbat ꝙ diſcipul⁹ honoraret eū in muneribus quantuꝫ ſibi videbat̃ dignū dare p his q̄ eo docente ſciebat tantū accipiebat ab vnoquoqꝫ eoꝝ. in talib⁹ enī amicitie obſequijs ſufficit q̄buſdā ꝙ eis reddit̃ ſm eſtimationē recipientiū bñficia ꝛ vident̃ ſufficienter mercedē recipere. q̄ꝛ merces dat̃ viro. ſ. bñficio. ñ aūt ei exhibere. ꝛ iō ſufficiēs videt̃ eē merces. que ſufficit viro etiā ſi nō equipet bñficium.

Deiñ cū dicit. Preaccipiētes autē ꝛc̃. quō pturbatio amicitie puenit ex defectu eoꝝ q̄ pmo accipiūt ꝛ dicit ꝙ illi q̄ primo accipiūt pecuniā añ. ſ. q̄ꝫ ſeruiāt deinde nihil faciūt eoꝝ q̄ pmiſerūt. q̄ꝛ forte pmiſſiones fuerūt ſupflue. cōuenienter accuſant̃. q̄ꝛ nō pficiūt ea q̄ pmiſerūt. ꝛ hec cogunt̃ facere ſophiſte. q̄ꝛ p oibus q̄ ſciūt nihil daret̃ eis. ſi committeret̃ arbitrio diſcētiū. ſicut in pteruis ꝛ friuolis conſiſtit. Sic ḡ ibi iſti iuſte friuoles accuſant dū nō faciebāt illa p quibus mercedē accipiebāt. Deinde cū dicit. In quibus aūt ꝛc̃. oñdit quō debeat fieri recōpenſatio in amicitijs. Et pmo quantū ad amicitias q̄ ſūt ſm virtutē. Scđo quantū ad alias amicitias ibi Nō tali aūt exiſte ꝛc̃. Dicit ḡ primo ꝙ ſi nō fiat collatio bñficij ppter confeſſionē. i. cōmiſſionē alicuiuſ certi miniſterij ſicut in p̄dictis fiebat. cōtingit q̄ñqꝫ ꝙ illi q̄ ante dāt bñficia aliq̄bus pp ipſos accipiētes ꝛ nō ītuitu alicui⁹ recōpenſationis mediū eſt ex p̄dictis in octauo. ꝙ tales ſūt ī accuſatione. hoc enī ptinet ad amicitiā q̄ ē ſm virtutē in qua faciēda ē retributio. reſpiciendo ad electionem ſine affectu faciētis. electio eniꝫ maxime ptinet ad amicitiā ꝛ virtutē. ſicut. ſ. dictū eſt. ꝛ ſicut hoc obſeruat̃ ī amicitia q̄ cōſiſtit in cōicatione virtutis. ſic etiā obſeruandū eſt in cōicatione pħie. puta inter magiſtrū ꝛ diſcipulū. nō enī dignitas pħie quā q̄s addiſcit pōt mēſurari ſm pecuniā nec pōt diſcipulus equale p̄ciū magiſtro reddere. ſꝫ forte reddendū eſt illud qđ ſufficit. ſic deo ꝛ parentib⁹. Deiñ cū dicit. Nō tali aūt ꝛc̃. oñdit q̄liter fiat recōpenſatio ī alijs amicitijs. Et circa hoc tria facit. Primo pponit qđ intendit. Scđo pbat ppoſitū. ibi. Quantū enī ꝛc̃. Tertio r̄ndet tacite q̄ōni. ibi. Oportet aūt forte ꝛc̃. Dicit ḡ pmo ꝙ ſi nō ſit talis datio. ꝙ. ſ. aliq̄s det amico ppter ſeipſū ſꝫ in aliquo recipiēdo ſit dantis intentio. oꝫ ꝙ fiat retributio q̄ videt̃ ambob⁹ digna. ſ. ꝛ danti ꝛ accipiēti ꝛ ſi hoc nō cōtingat debet eſtimare dignā cōpenſationē ille q̄ prius hūit bñficiū. ꝛ hoc nō ſolū eſt neceſſariū ſꝫ etiā iuſtū. Deinde cū dicit. Quantū enī vtiqꝫ ꝛc̃. pbat ppoſitū. Et pmo p rōnem. Scđo p auc̄tē legis ibi. Alicubi aūt ꝛc̃. Dicit ḡ pmo ꝙ quantū aliq̄s ē adiut⁹ p bñficiū amici in amicitia vtili. aut quantū acceptat delectationē in amicitia delectabili tantū dignū ē ꝙ recōpēſet. q̄ꝛ ſic etiā videt̃ fieri in emptionib⁹. ꝙ. ſ. quātū autē aliq̄s ſit adiut⁹ ex bñficio vel quantū acceptat delectationē. ipſe maxie ſcire pōt q̄ ē adiutus vel delectatus ꝛ iō neceſſariū ꝛ iuſtū ē ꝙ ei⁹ eſtimationi cōmutat̃ recōpenſatio. Deiñ cū dicit. Alicubi aūt. oñdit idē ex auctoritate legis ꝛ dicit. ꝙ in aliq̄bus ciuitatib⁹ lege ſtatuitur ꝙ nō fiat aliq̄ vindicta circa volūtarias cōuentiones. ſi poſtea aliq̄s eoꝝ ſe deceptū reputet. q̄ꝛ opteat ut ſi aliq̄s volūtarie credidit alicui bñficiū ſuū vel obſequiū. ꝙ ſoluat̃ ſm ei⁹ iudiciū cui credidit ſm modū pme cōmutatiōis. exiſtimāt enī legiſlatores ꝙ ille cui a pricipio cōceſſū eſt. magiſ iuſte oꝫ ordinare recōpenſationē q̄ꝫ ille q̄ ei cōceſſit ꝛ iō q̄ꝛ multa ſūt q̄ nō eq̄lit̃ appreciātur illi q̄ iā hñt eā. ꝛ illi q̄ de nouo volūt ei accipere. videt̃ enī ſingul̃ ꝙ ppria bona q̄ dāt ſint digna multo p̄cio. ſꝫ tñ retributio oꝫ fieri intātū quātū eſtimāt recipiētes. Deiñ cū dicit. Oꝫ aūt ꝛc̃. r̄ndet tacite q̄ōni dicēs. ꝙ ille q̄ recepit bñficiū. oꝫ app̄ciare ipſū nō ſm hoc qđ ei videt̃ dignū poſtq̄ꝫ iā hꝫ ſm quantū app̄ciabat̃ anteq̄ꝫ hñret. ſolēt. n. hoīes app̄ciari bona tpalia adepta min⁹ q̄ꝫ q̄ñ ea nō hita cupiebāt. ꝛ p̄cipue in neceſſitate exiſtentes.

d Dubitationē aūt hñt ꝛc̃. Poſtq̄ꝫ pħus oñdit ꝙ amicitia cōſeruat̃ p recōpenſationē pportionalē. hic mouet quaſdā dubitatōnes circa amicoꝝ bñficia ꝛ cōpenſatiōes eoꝝ. Et pmo mouet dubitatiōes. Scđo ſoluit eas. ibi. ḡ oīa talia ꝛc̃. Circa pmū mouet tres dubitatiōes quaꝝ pma ē vtrū circa oīa oꝫ magiſ exhibere beneficia pr̄i ꝛ obedire ei q̄ꝫ q̄buſcūqꝫ alijs pſonis vel circa quedā ſit magis obediendū alijs. puta ꝙ laborās. i. infirm⁹ magis oꝫ obedire medico q̄ꝫ ꝛ hō bellicoſus magis oꝫ obedire p̄cepto ducis exercitus q̄ꝫ p̄cepto pr̄is. Scđa dubitatio eſt vtrū aliq̄s magis debeat miſteriū exhibere aīco ſuo vel hoī v̄tuoſo. Tertia dubitatio ē vtrū hō magis debeat retribuere bñfactori p gr̄a ſuſcepta q̄ꝫ dare amico ſi ita cōtingat ꝙ hō ñ poſſit vtriqꝫ ſatiſfacere. Deiñ cū dicit. Igit̃ oīa talia ſoluit p̄dictas q̄ōnes. ꝛ pmo ſoluit in generali. Scđo in ſpāli ibi. Et bñficia q̄dē. Dicit ḡ primo ꝙ oīa hi⁹ p certitudinē determiare nō ē facile. q̄ꝛ circa p̄dicta pōt attendi dr̄ia multipl̄r ꝛ ſm oēm modū. ſ. ſm magnitudinē ꝛ puitatē. puta ꝙ aliq̄s ē v̄tuoſus vel amic⁹ vel benefactor vel multū vel parū ꝛ ſil̄r q̄ñqꝫ ē dr̄ia ſm bonū ꝛ neceſſariū. puta miſtrare virtuoſo ſeu amico. videtur eē melius. ſꝫ miſtrare bñfactori videt̃ eē magis neceſſariū. hoc tñ ī talibus ē manifeſtū ꝙ ñ oīa ſūt eidē exhibēda. ſꝫ quedā eis. q̄dā alijs. Deiñ cū dicit. Et bñficia q̄dē. ſoluit p̄miſſas q̄ōnes in ſpāli. ꝛ pmo ſoluit tertiā dubitationem. Scđo ſoluit pmā. p quā etiā dat̃ ītelligi ſolutio ſecūde. ibi. Oīa q̄dē igit̃ nō eadē. Circa primuꝫ tria facit. Primo docet q̄d ſit cōiter obſeruādū ꝛ dicit ꝙ in pl̄ribus magis oꝫ hō retribuere bñfactori q̄ꝫ dare gratis amico. eodē enī mō hō tenet̃ ſm moralē honeſtatē ad retribuendū bñficia. ſicut ſm legalē iuſticiā ad mutuū reddēdū. Scđo ibi. Forte aūt neqꝫ h̄ ꝛc̃. ponit caſū ī quo fallit hoc qđ dr̄. ꝛ dicit ꝙ forte hoc qđ dictū ē nō ē ſp obſeruādū puta ī caſu in quo aliq̄s pōt liberari a latronib⁹ ꝛ pōt eē dubitatio q̄d horuꝫ triū ſit potius faciendū. quoꝝ pmū ē vtrū. ſ. hō debeat liberare de manu latronū eū q̄ q̄ñqꝫ ipſū ſoluit a vincul̃ q̄cūqꝫ ille ſit. ſcđꝫ ē ſi bñfactor nō ſit captus ꝛ petat ſibi ī aliquo alio ſatiſfieri. an ſit ei retribuendū. tertiū ē vtrū hō debeat liberare patrē a latronib⁹. ꝛ hoc tertiū ē p oībus magis eligendū. vr̄. n. ꝙ hō debeat magis liberare patrē etiā q̄ꝫ ſeipſū. Tertiō ibi. Quid igit̃ dictū ē ꝛc̃. oñdit q̄lit̃ ſit obſeruandū qđ pri⁹ dictū ē. ꝛ pmo oñdit ppoſitū. Scđo infert quoddā correlariū ex dictis ibi. q̄d q̄dē ḡ ꝛc̃. Dicit ḡ pmo ꝙ illud qđ dictū ē. ſ. ꝙ debitū ſit r̄ddēdū magis q̄ꝫ gratis dādū ē. vl̄r obſeruādū. ſꝫ ſi gratuita donatio excedat ī bono v̄tutis. puta ſi ſit alicui mltū v̄tuoſo miſtrandū. vel ſi excedat ī neceſſitate puta cū alicui īminet liberare patrē oꝫ magiſ ad hoc declinare. q̄ñqꝫ. n. cōtigit ꝙ ñ pōt eq̄pari h̄ ꝙ aliq̄s retribuit bñficijs p̄exñtib⁹ alicui gratuite datiōi. puta cū ex vna pte ſit retributō ei quē aliq̄s eſtimat malū eē nec ē miꝝ. ſi bñfactori q̄ñ q̄ꝫ ñ ē r̄ddēdū. q̄ꝛ neqꝫ ēt acōmodāti q̄ñqꝫ oꝫ hō reacomodare. cōtingit. n. q̄ñqꝫ ꝙ aliq̄s mal⁹ accomodet alicui v̄tuoſo eſtimās ſe acq̄rere aliqđ lucꝝ ex eo v̄tuoſ⁹ āt ñ ſpat lucrū ſi ɔcedet malo. ſi ḡ ſm v̄tutē ita ſe hꝫ ꝙ ille ſit mal⁹. manifeſtū ē ꝙ ñ ē eq̄lis dignitas ꝙ retribuat̃ ei ꝛ qđ det̃ bono. ſi āt ñ ita ſe hꝫ ꝙ bñfactor ſit mal⁹. ſꝫ ita exiſtimat ille q̄ recepit bñficiū nō vr̄ eē incōueniēs facere. ſi magis det gratis ſtudioſo. Deiñ cū dicit. ꝙ q̄d ḡ ꝛc̃. infert qđdā correlariū ex dictis. pꝫ. n. ex his q̄ nūc dicta ſūt. veꝝ eē idē qđ multotiēs dictū ē. ſ. ꝙ rōes q̄ ſūt circa actiōes ꝛ paſſiōes hūanas ñ pñt hr̄e denariū ſm certitudinē. ſicut nec ea cc̄ q̄ ſūt. Deiñ cū dicit. Oīa q̄dē igit̃ ꝛc̃. ſoluit pmā dubōm. Et primo oñdit ꝙ nō oīa ſūt pr̄i exhibēda. Scđo deč̄iat q̄ q̄bus exhibēda ſūt. ibi. Uidebit̃ āt vtiqꝫ. Dicit ḡ pmo nō eē īmanifeſtū ꝙ nō ſūt eadē oīb⁹ reddenda vñ nec pr̄i ſūt reddēda oīa. ſicut nec apđ gētiles oīa ſacrificant̃ ioui. ſꝫ q̄dā alijs dijs. q̄ꝛ ḡ alia debent̃ parentib⁹ ꝛ fr̄ib⁹ ꝛ amicis ꝛ bñfactorib⁹ ſingul̃ eoꝝ ē ꝛ ſūt attribuēda ea q̄ ſūt eis ppria ꝛ q̄ ad eos ptinēt. ꝛ eadē rō ē de v̄tuoſis. ꝛ hoc ēt hoīes obſeruare vident̃. q̄ꝛ ad nuptias ſm q̄s ſit ppagatio generis vocāt hoīes cognatos q̄bus ē cōe genus. ꝛ ſil̄r ad actiōes q̄ ſūt circa nuptias vocant̃ cōſanguinei. ꝛ pp eādē rōem eſtimāt hoīes ꝙ cōſanguinei debeāt occurrere in kedea. i. in ɔuētione. q̄ tractat̃ de nuptijs agendis. Deiñ cū dicit. Uidebit̃ āt ꝛc̃ oñdit q̄ q̄b⁹ ſint attribuēda. Et primo maīfeſtat ppoſitū ſcđo oñdit in q̄b⁹ hoc ſit facile ꝛ ī q̄b⁹ difficile. Eorū q̄dē ergo ꝛc̃. Dicit ergo ꝙ ī hiſ q̄ ptinēt ad ſuſtentationē q̄ ē p nutrimētū vr̄ ꝙ filij maxie debeāt ſufficientiā p̄bere parētibus. ſūt. n. in h̄ debitores eis. ſicut cauſis eēndi p generationē. vñ que ptinēt ad cōſuationē ipſi⁹ eē magis debēt ſubuenire parētib⁹ q̄ꝫ ſibiipſis. ſil̄r ēt parētib⁹ debēt hoīes honorē tāq̄ꝫ cauſis eēndi ſicut ꝛ dijs. nō tñ oēm honorē debēt hoīes parētibus. q̄ꝛ neqꝫ eūdē honorē debēt pr̄i ꝛ mr̄i. neqꝫ iteꝝ pr̄i debꝫ hō honorē q̄ debet̃ ſapiēti. vel q̄ debet̃ duci exercit⁹. ſꝫ pr̄i oꝫ hō honorē pr̄nū ꝛ mr̄i maternū. Sil̄r ēt ī ciuilib⁹. ſeni debet̃ honor pp etatē ī aſſurgēdo ꝛ īclināDo eis ꝛ hi⁹. amicis āt ꝛ fr̄ib⁹ oꝫ hō fiduciā ꝛ cōicationē reruꝫ ꝛ ſil̄r cōſanguineis ꝛ his q̄ ſūt vni⁹ tribus ꝛ cōciuibus ꝛ reliq̄s hui⁹. ſp tēptandū ē attribuere id qđ ē ppriū vnicuiqꝫ ꝛ adaptare ſingul̃ ea q̄ eis cōpetūt ſm pprietatē puta etatis ꝛ v̄tutē puta ſapie ꝛ vſū officij ſicut duci exercitus. Deiñ cū dicit. Eorū q̄dē ergo. oñdit in q̄bus h̄ ſit facile ꝛ difficile. ꝛ dicit ꝙ iudiciū de talib⁹ ē facile ī his q̄ ſūt vni⁹ generis. puta ꝙ magis ē ſubueniēdū magis cōſanguineo int̃ duos cōſanguineos vel magis ſapiēti inter duos ſapiētes. ſꝫ difficili⁹ ē iudicare ī differentib⁹. puta vtꝝ magis ſit ſubueniēdū ſapiētiori vel magis cōſanguineo. ꝛ q̄uis hoc ſit difficile determiare nō tñ oꝫ recedere ab hi⁹ cōſideratōe. ſꝫ determiare id qđ dictū ē ſic fieri pt.

b Habet āt dubitationē ꝛc̃. Poſtq̄ꝫ pħus determiauit de his q̄ ptinēt ad cōſeruationē amicitie. hic determiat ea q̄ ſpectant ad ei⁹ diſſolutionē. Et circa hoc duo facit. Primo inq̄rit q̄ñ debeat diſſolui aīcitia. Scđo oñdit q̄lit̃ hō ſe debeat hr̄e ad amicū p⁹ amicitie diſſolutionē. ibi. Utꝝ ergo nihil alien⁹. Circa pmū duo facit. Prio inq̄rit de diſſolutiōe aīcitie ad eos q̄ in eodē ſtatu pmanēt. ibi. Si āt hoc q̄dē pmanet ꝛc̃. Circa primū tria facit. Prio pponit dubōm. Scđo ponit ſol̃onē quantū ad amicitiā q̄ ē pp v̄tutē. ibi. Si āt accipet ꝛc̃. dicit ergo primo ꝙ dubō ē vtꝝ debeat diſſolui amicitia vel nō debeat ad eos q̄ nō pmanēt ī eadē cōditione ſm quā amici erāt. Deiñ cū dicit. Uel ad eos q̄dē ꝛc̃. ſoluit dubitationē quātū ad amicitiā vtilē vel delectabilē. Et prio oñdit q̄l̃r hi⁹ amicitie diſſoluant̃. Scđo oñdit quō circa eas fiāt iuſte accuſatiōes. ibi. Accuſabit aūt. Dicit ergo prio ꝙ ñ ē incōueniēs ſi diſſoluat̃ amicitia ad eos q̄ ſūt amici pp vtile vel pp delectabile ceſſāte vtilitate vl̃ delcōne. q̄ꝛ ſm has amicitias hoīes amāt delcōem ꝛ vtilitatē ꝛ nō pſonas hoīuꝫ pp ſeipſas. vñ deficiente vtilitate vel delectatōe rōnabile ꝙ defc̄iat amicitia. Deiñ cū dicit. Accuſabit āt oñdit quō cc̄ hi⁹ amicitias oriant̃ iuſte accuſatiōes. ꝛ dic̄ ꝙ iuſte aliqs

accuſabit illũ q̇ eũ amet pp vtilitatẽ vł delcõem. ſilat ſe amare pp moralẽ v̄tutẽ. ut.n.in pricipio h⁹ tractat⁹ dictũ ẽ.pl̄es ſũt ďie amicitie.vñ pōt ↄtigere ꝙ nō ſilr.i.ſ̄ vnā aicitie ſpẽ; aliq̇ ſũt aici ſ̄ quā nō exiſtimanť eē. puta ſi ſũt amici pp vtilitatẽ ⁊ exiſtimanť eē pp v̄tutẽ ⁊ in hoc caſu ſi ille q̇ ſe exiſtimat amari pp v̄tutẽ decipiať de ſeipſo ita ꝙ ille q̇ eũ amat nihil opeť ad hi⁹ deceptionẽ ille q̇ decept⁹ ẽ o; accſari ↄ ſeipſũ. ſ; qñ decipiť p alteri⁹ ſilationẽ iuſtũ ẽ ꝙ accuſet decipiẽtẽ. multo magis q̃ eos q̇ corrũpũt nũmiſmata inq̃tũ malignitas illi⁹ q̇ ſilat v̄tutẽ conſiſtit in opatiōe q̄ ẽ circa rẽ honorabiliorẽ. multo.n.honorabilior v̄tus q̃ pecũia.vñ q̇ falſo ſilant v̄tutẽ maligniores ſũt his q̇ fingũt falſã monetã. Deĩn cũ dicit. Si ãt accipieat.Soluit p̄dictã qōnẽ q̃tũ ad amicitiã q̄ ẽ ſ̄m v̄tutẽ.Et p̄mo oñdit ꝙ ad eos q̇ nō p̄manẽt ĩ v̄tute ẽ amicitia diſſoluẽda.Scd̄o quō ſit diſſoluẽda ibi.Utr̄ igiť.Circa p̄mũ duo facit.Pr̄io iterat qōnẽ.ſi.n.aliq̇s accipet ad ſuã amicitiã aliquẽ.q.bonũ ⁊ poſtea fiat mal⁹.ita ꝙ ei⁹ malicia videať maĩfeſte.qō ẽ vtr̄ debeat p⁹modũ amari.Scd̄o ibi.Uel ñ poſſibile.ſoluit iteratã qōnẽ ⁊ dicit duo.quor̄ vnũ eſt qd̄ nō ẽ poſſibile ꝙ ille cui⁹ malicia manifeſtať ameť a v̄tuoſo.q̄ v̄tuoſo nō pōt eſſe amicabile qdcũq; ſ; ſolũ bonũ honeſtũ. Scd̄m ẽ ꝙ nō o; eũ q̇ iã factus ẽ malus amari.i. nō ẽ vtile neq; decẽs.q̄ ñ o; ꝙ hō amet malũ neq; aſſileť prauo viro ⁊ hoc ſeq̄reť ſi cōſeruareť aicitia ad eu; q̇ ẽ maluſ.dictũ ẽ.n.ſ̄.ꝙ ſil̄e ſil̄i ẽ amicũ ⁊ ita ñ pōt eẽ ꝙ diu cōſerueť amicitia ad malũ niſi ſit aliq̇ ſil̄itudo malicie. Deĩn cũ dicit. Utr̄ igiť. oñdit q̇liter ſit tal̄ amicitia diſſoluẽda.⁊ p̄mo p̄ponit qōnẽ.vtr̄.ſ. hō ſtatĩ d̄beat diſſoluere amicitiã ad eũ q̇ factus ẽ mal⁹.Scd̄o ibi.Uel ñ ↄtingit.ſoluit qōne; ⁊ dicit ꝙ hoc nō ẽ faciendũ in oĩbus ut ſtatĩ amicitia diſſoluať.ſ; ſolũ in illis q̇ pp magnitudinẽ malicie nō ſũt ſanabiles.i. nō pñt de facili reduci ad ſtatũ v̄tutis. ſi ãt aliq̇ ſũt q̇ ſuſcipiãt directionẽ ut.ſ. poſſint reduci ad ſtatũ rectitudis.magis ẽ ei auxiliũ ferendũ ad recupandũ bonos mores q̃ ad recupandã ſubãm amiſſã inq̃tũ v̄tus melior ẽ ⁊ magis p̄pria amicitie q̃ pecunia.cũ ãt aliq̇s diſſoluat amicitiã ad eũ q̇ fact⁹ ẽ mal⁹ nō vr̄ aliq̇d incōueniẽs facere. q̄ nō erat amicuſ huic vel tali.i.vicioſo ſ; v̄tuoſo.⁊ iō ex quo alterať a p̄ma diſpōne amicus q̇ nō pōt eũ reducere ad ſalutẽ cōuenienť recedit ab ei⁹ amicitia. Deĩn cũ dicit.Si ãt ⁊c̄.agit d̄ diſſolutione amicitie.⁊ p̄mo mouet qōnẽ.ſi enĩ vnus amicor̄ p̄maneat in p̄ſtino ſtatu.alius aũt fiat magis v̄tuoſus.ita ꝙ fiat magna ďia v̄tutiſ inť vtrũq;.qō ẽ vtrũ ille q̇ p̄fecit ĩ v̄tute debeat vti ut amico illo q̇ nō p̄fecit.Scd̄o ibi.Ul̄ ñ cōtingit.ſoluit qōnẽ ⁊ dicit ꝙ hoc nō ẽ poſſibile. ut.ſ.p̄ficiẽs cōſeruet amicitiã ad nō p̄ficientẽ ⁊ hoc maxie appet in magna diſtãtia amicor̄. puta ĩ amicitiis q̄ fiũt ex pueritia.ſi.n.vnus p̄manẽ puer ſ̄m mentẽ.alius ãt ſit optim⁹ vir nō poterũt remanere amici cũ nō cōplaceãt ſibi ĩ eiſdẽ neq; ẽt de eiſdẽ gaudeãt ⁊ triſtenť ⁊ ſine hoc ñ pōt amicitia cōſeruari.ad quã maxie req̄riť ꝙ amici cōuiuãt nō pñt ãt ſibi inuicẽ cōuiuere niſi eadẽ eis placeãt ⁊ de eiſdẽ gandeãt ⁊ triſtenť ⁊ de his dictũ ẽ.ſ̄. Deĩn cũ dicit.Utr̄ igiť nihil. inq̄rit q̇l̄r aliq̇s ſe debeat h̄re ad amicũ p⁹ amicitie diſſolutionẽ.Et p̄mo mouet qōnẽ vtr̄.ſ.p⁹ diſſolutionẽ amicitie nihil alieni⁹ vel familiari⁹ ſe debeat hō h̄re ad amicũ q̃ ſi nunq̃ de p̄tito fuiſſet amic⁹.Scd̄o ibi.Si ãt mẽoriã.ſoluit qōnẽ ⁊ dicit ꝙ q̄ o; h̄re mẽoriã p̄terite ↄſuetudĩs ſicut exiſtimam⁹ ꝙ magis debeat hō aliq̇s exhibere amicis q̃ exneis.ita ẽt ⁊ his q̇ ĩ p̄terito fuerũt amici o; hō magis ſe exhibere pp p̄teritã amicitiã niſi ĩ vno caſu.ſ.qñ pp habũdantẽ maliciã fcã ẽ diſſolutio amici tũc.n.nihil familiari⁹ hō o; exhibere ei ad quẽ diſſoluit amicitiã.

Micabilia ãt ⁊c̄.Poſtq̃ ph̄s deťiauit de cōſ̄uatiōe ⁊ diſſolōne amicitie.Hic agit de ei⁹ effectib⁹.Et p̄mo oñdit q̇ ſũt effectus aicitie.Scd̄o deťiat de eis.ibi Beniuolẽtia ãt.Circa p̄mũ tria facit.Pr̄io ponit q̇ ſint effect⁹ amicitie.Scd̄o oñdit quō ad eos ſe habeãt boni.ibi. Ad ſeipſũ. Tertio quō ad p̄dicta ſe hẽant mali.ibi. Uidenť ãt dicta. Circa p̄mũ duo facit.Pr̄io poĩt originẽ effectuũ ſiue actuũ amicitie.Scd̄o enũerat hi⁹ effect⁹ vel actus ibi. Ponũt enĩ amicũ.Dicit ḡ p̄mo ꝙ amicabilia ⁊ amicitie opa q̇bus aliq̇s ad amicos vtiť ſ; que deťianť amicitie videť p̄ceſſiſſe ex his q̄ ſũt hōi ad ſeipſũ.ſic.n.vr̄ eẽ vn⁹ hō alteri⁹ amic⁹ ſi eadẽ agit ad amicũ q̄ ageret ad ſeipſũ. Deĩde cũ dicit.Ponũt.n.amicũ.enũerat opa amicitie ⁊ ponit tria.quor̄ vnũ cōſiſtit ĩ volũtaria exhibitiōe beneficior̄. ⁊ dicit ꝙ hoĩes ponũt illũ eẽ amicũ q̇ vult ⁊ opať ad amicũ bona vel apparẽtia gr̄a ipſi⁹ amici.Dicit ãt volentẽ ⁊ opantẽ q̄ vnũ ſine altero nō ſufficit ad amicitiã.neq;.n.vr̄ eẽ amicabil̄ bñficientia ſi vn⁹ alteri bñfaciat ĩuitus vł in uolũtate opa explere negligat.dicit ãt bona vł apparẽtia.q̄ inťdũ aliq̇s ex amicitia exhibet alteri q̄ eſtimat ei bona ⁊ ſi nō ſint. Dicit ãt illi⁹ gr̄a.q̄ ſi hō exhiberet volũtarius alicui bñficia nō.q.intẽdẽs bona illi⁹ ſ; ſui ipſi⁹. ſicut cu; aliq̇s mittit equũ pp cōmodũ ſuũ Scd̄m p̄tinet ad bñuolentiã qd̄ ponit ibi.Uel uolentẽ eẽ ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ amic⁹ vult ſuũ amicũ eẽ ⁊ viuere gr̄a ipſi⁹ amici ⁊ nō pp ſeipſũ.ut.ſ.q̄rat ex eo ſolũ p̄priũ cōmodũ ⁊ hoc patiunť mr̄es ad filios ꝙ.ſ.volũt eos eẽ ⁊ viuere ⁊ ſil̄r amici. cũ inťuenit aliq̇ amicitie offenſa ⁊ ſi.n.nō velint pp offenſã amicabiliter amicis cōuiuere.ſaltẽ volũt eos eẽ ⁊ viuere.Tertiũ p̄tinet ad cōcordiã qd̄ pōit ibi. Hi ãt.q̇ q̇dẽ pōt attẽdi q̃tũ ad paſſiōes q̄s oẽs ſeq̄tur gaudiũ ⁊ triſticia.vñ dicit ꝙ quidã dicit illũ eẽ amicũ q̇ ↄuiuit q̃tũ ad p̄mum. ⁊ ꝙ eadẽ eligit q̃tu; ad ſ̄m. ⁊ q̇ cōdolet ⁊ cōgaudet q̃tũ ad tertiũ.⁊ hec ẽt cōſideraň in mr̄ib⁹ reſpectu filior̄.Subdit ãt.q. epilogãdo qd̄ p aliqd̄ dictor̄

deťiať amicitia.eſtimãt.n.hoĩes inť illos eẽ amicitiã ĩ q̇b⁹ hor̄ aliqd̄ iuenit. Deĩn cũ dicit.Ad ſeipſũ ⁊c̄.oñt q̇l̄r circa h̄ ſe habeãt hoĩ.⁊ p̄mo oñt q̇l̄r ſe hẽat circa hi⁹ bon⁹ ad ſeipſũ.ſ̄o quō ſe hẽat ad alterũ.ibi.Ad amicũ ⁊c̄.3° mouet quãdã qōnẽ.ibi.ad ſeipſũ ⁊c̄.Circa p̄mũ tria.ſ.Pr̄io p̄pōit qd̄ intẽdit. ſ̄o aſſignat rōnẽ eiuſdẽ.qd̄ dixerat ibi.Ur̄.n.⁊c̄.3° maĩfeſtat p̄ncipale p̄poſitũ.ibi.ille.n.Dicit ḡ p̄mo ꝙ vnũq̇dq; p̄dictor̄ ↄuenit hoĩ vniuerſo reſpectu ſuiipſi⁹ alijs ãt ꝙ ñ ſũt v̄tuoſi ĩ tm̄ p̄dcã conueniũt reſpectu ſui ipſor̄ ĩq̃tũ ſe eſtimãt v̄tuoſos eẽ. Deĩn cũ dicit Ur̄.n.⁊c̄.aſſignat rōnẽ ei⁹ qd̄ ſ̄o dictũ ẽ iō.n.vnuſq̇ſq; amicabilia patiť ad ſeipſũ ſ̄m ꝙ eſtimat ſe v̄tuoſũ.q̄ v̄t⁹ ⁊ v̄tuoſ⁹ vr̄ eẽ mẽſura vniculq; hoĩ.in vnoquoq;.n.genẽ h̄r p̄ mẽſura id qd̄ eſt p̄fectũ ĩ genẽ illo.inq̃tũ.ſ. oĩa alia iudicãť uel maiora vel miora ſ̄m p̄pinq̇tatẽ vel remotionẽ a p̄fectiſſimo.vñ cũ v̄tus ſit p̄pa p̄fcō hoĩs ⁊ hō v̄tuoſ⁹ ſit p̄fect⁹ ĩ ſpẽ hũana ↄueniẽs ẽ ut ex hoc accipiať mẽſura ĩ toto hũano genẽ. Deĩn cũ dicit.Ille.n. manifeſtat p̄ncipale p̄poſitũ. ⁊ p̄mo oñt ꝙ v̄tuoſo ↄuenit reſpectu ſui ipſi⁹ id qd̄ p̄tinet ad bñficiẽtiã. ſ̄o ad id qd̄ p̄tinet ad beniuolentiã. ibi. Et viuẽ ãt. 3°.id qd̄ p̄tinet ad cōcordiã.ibi.S; ⁊ viuẽ.Dicit ḡ p̄mo ꝙ v̄tuoſus maxie vult ſibi bona ⁊ vera ⁊ apparẽtia.eadẽ.n.ſũt apud ipſũ vera ⁊ apparẽtia bona. vult.n.ſibi bona v̄tutl q̄ ſũt vera hoĩs bona.nec hi⁹ volũtas ĩ eadẽ vana.ſ; hi⁹ bona ẽt opať ad ſeipſũ. q̄ boni hoĩs ẽ ut laboret ad p̄ficiendũ bonũ.dictũ ẽ.n.in ſ̄o ꝙ v̄tus facit hñtẽ bonũ ⁊ op⁹ ẽt ei⁹ reddit bonũ.⁊ h̄ vult ⁊ opať gr̄a ſuiipſi⁹.i.gr̄a intellectiue p̄tis q̄ ẽ p̄ncipal̄ ĩ hoĩe. Unũq̇dq; aũt vr̄ id maxie eẽ qd̄ ẽ p̄ncipale in eo. v̄tuoſ⁹ ãt ad h̄ tẽdit ſp̄.ut opeť id qd̄ eſt ↄñtl rōni.⁊ ſic p; ꝙ ſp̄ vult ſibi bonũ ſ̄m ſeipſũ. Deĩn cũ dicit. Et viuẽ ⁊c̄. oñdit quō v̄tuoſo reſpectu ſuipſi⁹ ↄueniat id qd̄ p̄tin; ad beniuolentiã.⁊ dicit ꝙ v̄tuoſ⁹ maxie vult viuẽ ſeipſũ ⁊ cōſ̄uari ĩeſſe. ⁊ p̄cipue q̃tũ ad illã aĩe p̄tẽ. cui ineſt ſapia.ſi.n.hō ẽ v̄tuoſus.o; ꝙ velit id qd̄ ẽ ſibi bonũ.q̄ vnuſq̇ſq; vult ſibiipſi bona.bonũ ãt ẽ virtuoſo ſuũ eẽ.ꝙ.ſ.ſit v̄tuoſ⁹.ſi ãt cōtigẽt ꝙ aliq̇s hō fieret ali⁹.puta ſi ſ̄; fabulas hō trãſformareť in lapidẽ vł in aſinũ null⁹ curaret an id ĩ qd̄ trãſformatur h̄ret oĩa bona.iō vnuſq̇ſq; vult ſe eẽ inq̃tũ cōſ̄uať id qd̄ ipſe ẽ. Id ãt qd̄ maxie cōſeruať idẽ in ſuo eẽ.ẽ de⁹ q̇ q̇dẽ ñ vult ſibi aliqd̄ bonũ.qd̄ nũc ñ hẽat.ſ; nũc h; in ſe p̄fectũ bonũ.⁊ ip̄e ſp̄ ẽ qd̄ aliqñ ẽ.q̄ ẽ ĩmutabil̄.deo ãt maxime ſum⁹ ſil̄es ſ̄; intellectũ q̇ ẽ incorruptibil̄ ⁊ ĩmutabil̄.⁊ iō eẽ vni⁹cui⁹q; hoĩs maxime cōſiderať ſ̄m intellectũ ⁊ rōe maxime vult ſeipſũ eẽ ⁊ viuẽ.vult ẽt ſe eẽ ⁊ viuẽ p̄ncipal̄r ſ̄m corp⁹ ẽt qd̄ tranſmutatōi ſubiaceat nō vẽ ſe vult eẽ ⁊ viuẽ. Deĩn cũ dicit. S; ⁊ cōuiuẽ. oñt quō virtuoſo cōpetat reſpectu ſuiipſi⁹ id qd̄ p̄tin; ad cōcordantiã. ⁊ p̄mo q̃tũ ad cōuictũ. ⁊ dicit ꝙ virtuoſus maxime vult cōuiuẽ ſibiipſi.ſ. reuertẽdo ad cor ſuũ ⁊ ſecũ meditãdo. h̄.n.facit delectabil̄r. Uno mō q̃tũ ad mẽoriã p̄teritor̄. q̄ mẽoria bonor̄ q̄ opat⁹ ẽ.ẽ ſibi delectabil̄.ſ̄o q̃tũ ad ſpem futuror̄.h; n.ſpẽ bñ opandi in futuro q̄ ẽ ſibi delectabil̄.3° q̃tũ ad ſenſ⁹ cognitionẽ p̄ñtiũ. habũdat n. ſ̄m mentẽ theorematib⁹.i.cōſiderationib⁹ veris ⁊ vtilib⁹.ſ̄o ibi.Cōdoletq; ⁊c̄.oñt ꝙ v̄tuoſ⁹ h; cōcordiã ad ſeipſũ ſ̄; paſſiōes. ⁊ dicit ꝙ ipſe maxime cōdolet ⁊ cōdelectať ſibiipſi.q̄ toti ſibi.i.q̃tũ ad p̄tẽ ſenſitiuã ⁊ intellectiuã. ẽ idẽ triſte ⁊ delectabile ⁊ nō aliud alij.q̄ videl; p̄s ſenſitiua in eodẽ adeo eſt rōni ſubiecta.ꝙ ſeq̇ť motũ rōnis vł ſaltẽ nō vehemẽter ĩmittiť.nō.n.duciť a paſſiōib⁹ ſenſitiue p̄tis ut poſtea paſſiōe ceſſãte peniteat de eo qd̄ iã fecit ↄ rōnẽ.ſ; q̄ ſp̄ ſ̄m rōnẽ agit nō de facili penitet.⁊ ita maxime cōſentit ſibiipſi. Ultimo ãt epilogãdo cōcludit ꝙ p̄dcã cōueniũt virtuoſo reſpectu ſuiipſius. Deĩn cũ dicit.Ad amicũ ãt.oñt quō p̄dcã cōueniãt virtuoſo reſpectu amici.⁊ dicit ꝙ virtuoſus ſe h; ad amicũ ſic̄ ad ſeipſũ. q̄ amic⁹ ſ̄m affectũ amici ẽ.q.ali⁹ ipſe. q̄.ſ.hō afficiť ad amicũ ſic̄ ad ſeipſũ.vr̄ igiť ꝙ amicitia ĩ aliquo p̄dcōr̄ conſiſtat q̄ hoĩes ad ſeipſos patiũť. ⁊ ꝙ illi vere ſint amici q̇bus p̄dicta exiſtũt. Deĩn cũ dicit.Ad ſeipſũ.Mouet quãdã dubĩm. vtrũ.ſ.ſit amicitia hoĩs ad ſeipſũ.⁊ dicit ꝙ iſta qō relinquẽda ẽ in p̄ñti.q̄ magis p̄tinet ad nomẽ q̃ ad rei v̄itatẽ. amicitia.n.vr̄ eſſe inť quoſcũq; ſ̄m ꝙ eis cōpetũt.vel tria ex p̄dictis ⁊ cũ ad aliquos ſup̄habũdãt amicitiã hẽmus duo.h̄ aſſilať delcōni quã h; hō ad ſeipſũ. vñ cũ aliq̇s vł cōmẽdare amicitiã ſuã ad alter̄ cōſueuit dicẽ ego diligo eũ ſicut meipſũ.vñ ñ referť q̃tũ ad rei veritatẽ. vtrũ nomẽ amicitie dicať reſpectu ſuiipſi⁹ ex quo res ipſa amicitie ſup̄habũdanť cōpetit hoĩ ad ſeipſũ. Deĩn cũ dicit.Ur̄ ãt.oñt q̇l̄r mali ſe hẽant ad p̄dcã amicitie opa. ⁊ p̄mo oñt ꝙ ñ pñt ↄuenire mal̄.ſ̄o infert qddã corrolariũ ex dictis.ibi.Si vtiq; ⁊c̄.Circa p̄mũ duo.ſ. Pr̄io p̄ponit qd̄ intẽdit. ſ̄o manifeſtat p̄poſitũ.ibi.Differt ãt. Dicit ḡ p̄mo ꝙ p̄dcã amicitie opa videť multis cōuenire reſpectu ſui ipſor̄ q̃uis ſint praui. tñ cōſiderãdũ ẽ ꝙ in tm̄ p̄ticipãt p̄dictis amicitie opib⁹ ad ſe ipſos inq̃tũ placẽt ſibiipſis ⁊ eſtimãt ſe eẽ v̄tuoſos. ſed nulli eor̄ q̇ ſũt valde praui ⁊ nepharij neq; p̄dcã conueniũt neq; cōuenire videnť. ⁊ fere null̄ videnť cōuenire p̄dicta. raro.n.ĩueniũť hoĩes praui q̇ eſtiment ſe v̄tuoſos ſuã maliciã ñ cognoſcẽtes. Deĩn cũ dicit.Dr̄ia ãt ⁊c̄.maĩfeſtat p̄poſitũ.⁊ p̄mo oñt ꝙ pueris ñ cōuenit reſpectu ſui ipſor̄ op⁹ amicitie qd̄ p̄tinet ad bñficia.ſ̄o ꝙ neq; illud qd̄ p̄tinet ad bñuolentiã.ibi.q̇b⁹ ãt multa. 3° ꝙ nec ẽt illud qd̄ p̄tinet ad ↄcordiã.ibi.q̇cũq; mali. Dicit ḡ p̄mo ꝙ mali differũt a ſeipſis inq̃tũ.ſ. alia cōcupiſcũt ſ̄m p̄tẽ ſenſitiuã ⁊ alia volũt ſ̄m rōnẽ. ſic̄ p; de incōtinẽtib⁹ q̇ loco eor̄ q̄ ſ̄; rōnẽ iudicãt eẽ ſibi bona appetũt delectabilia q̄ ſũt eis nociua. Alij aũt pp timiditatẽ ⁊ pigriciã p̄mittũt opari ea q̄ ſ̄m rōnẽ iudicant ſibi bona.⁊ ſic dupl̄r carẽt bñficiẽtia ad ſeipſos.Uno mō inq̃tũ opanť ſibi nociua. Alio mō inq̃tũ vitãt ſibi p̄ficua. Deĩn cũ dicit q̇b⁹ ãt ⁊c̄.oñt ꝙ eis ñ cōuenit ad ſeipſos op⁹ qd̄ cōpetit ad bñuolentiã ⁊ dicit ꝙ illi a q̇b⁹ fcã ſũt multa ⁊ grauia mala. ita

ꝙ pp̄ ſeipſos ab hoībꝰ odiunť ñ volūt ſe eē̄ ⁊ viuē̄ ſꝫ ē eoꝝ uita eis tedioſa cognoſcētes ſe hoībꝰ eē̄ graues ⁊ ita fugiūt viuē̄ intantū ꝙ q̄nq̧ intīmūt ſeipſos. Deiñ cū dicit. q̄rūtq̧ mali. oñt ꝙ ñ cōueniat malis opꝰ qđ ptinet ad concordiā. Et pmo q̄ꝫtū ad cōuictū. ñ. n. pñt mali ſibiipſis ꝯuiuē̄ reuertēdo ad coꝛ ſuū ſꝫ q̄rūt alios cū q̇bus cōmoꝛenť colloquēdo ⁊ coopando eis ſm̄ extioꝛa v̄ba ⁊ f̄cā. ⁊ hoc iđ q̄ꝛ ſtāt ſecū cogitando de ſeipſis recoꝛdanť multa ⁊ grauia ⁊ mala q̄ ī pctō pmiſerī ⁊ p̄ſumūt ſe ſilia facturos in futurū. qđ ē eis doloꝛoſū. ſꝫ q̄ñ ſūt cuꝫ alijs hoībꝰ differēdo ſe ad extioꝛa obliuiſcūť ſuoꝝ maloꝝ. ⁊ ſic cū nihil ī ſeipſis hēant qđ ſit dignū amari nihil amicabile patiūť ad ſeipſos. ſ'o ibi. neq̧ gaudēs ⁊c̄. manifeſtat ꝙ ñ hñt ſecū cōcoꝛdiā q̄ꝫtū ad paſſiōes. ⁊ dicit ꝙ tales neq̧ ꝯgaudēt neq̧ cōdolēt ſibipſis. aīa. n. eoꝝ ē ī q̄dā cōtentiōe ꝯ ſeipſā inq̄ꝫtū. ſ. ps ſenſitiā repugnat rōni ⁊ ex vna pte dolet ſi recedat a delectabilibꝰ pp̄ maliciā in eo dñantē q̄ cāt hiꝰ triſticiā ī pte ſenſitiā. ex alia aūt pte delectať ſm̄ rōnē q̄ iudicat mala eē̄ uitāda. ⁊ ſic vna ps aīe trahit hoīem malū ad vnā ptē. alia autē ps trahit eū ad ptē ꝯriā. ac ſi aīa eiꝰ ī diuerſas ptes diſcerpeť ꝯ ſeipſā diſcerparet. ȝ° ibi. Si āt ñ poſſibile remouet quādā dubiōꝫ. ſꝫ. n. aliq̄s dīcet ñ eē̄ poſſibile ꝙ hō prauꝰ ſil' de eodē doleat ⁊ delecteť. ⁊ h̄ q̄dē verū ē q̄ꝫtū ad ſenſuꝫ vtriuſq̧. q̄uis cā vtriuſq̧ ſil' ineſſe poſſit ſm̄ diuerſas aīe ptes. Dicit ğ ꝙ ſi ñ ſit poſſibile ꝙ hō prauꝰ ſil' triſteť ⁊ d̄lecteť. tñ parū pꝰ delectationē triſtať de h̄ ipſo qđ delectatꝰ eſt ⁊ vellꝫ ꝙ hiꝰ d̄lectabilia ñ recepiſſet. hoīes. n. praui replenť pnia. q̄ꝛ videlꝫ īpetu malicie vl' paſſiōis ceſſante quo mala faciūt ſm̄ rōnē cognoſcūt ſe mala egiſſe ⁊ dolēt ⁊ ſic pꝫ ꝙ praui nō diſponūť aīcabilit' ad ſeipſos pp̄ hoc ꝙ ñ hñt in ſeipſis aliq̇d amicitia dignū. Deiñ cū dicit. Si vtiq̧ ſic hr̄e. cōcludit ex pmiſſis ꝙ ſi valde miſerū ē ſic ſe hr̄e abſq̧ amicitia ad ſeipſū extenſe. i. vehemēti ſtudio fugē debemus maliciā ⁊ conari ad hoc qđ ſimꝰ v̄tuoſi per hunc. n. ſe habebit aliquis amicabilit' ad ſeipſum ⁊ ſiet etiā alijs amicitijs.

b Eniuolētia āt ⁊c̄. Poſtq̧ pħs oñdit q̄ ſūt opa amicitie ⁊ q̇bꝰ conueniāt. h̄ detiat de ſingul' eoꝝ. p̄dicta aūt amicitie opa reducunť ad tria. ſ. bñficientiā. bñuolentiā ⁊ cōcoꝛdiā. ut. ṡ. dictū ē. ⁊ iđ de his tribꝰ nūc detiat. Pꝛio ꝙ d̄ beniuolētia q̄ cōſiſtit ī intioꝛi affectu reſpectu pſone. ſ'o d̄ cōcoꝛdia q̄ ēt in affectu cōſiſtit. ſꝫ reſpectu eoꝝ q̄ ſūt pſone. ibi. Amicabile āt. ȝ° de bñficientia q̄ cōſiſtit in extioꝛi effectu. ibi. Bñfactoꝛes āt. Circa pmū duo facit. Pꝛio oñt ꝙ bñficiētia nō ē amicitia. ſ'o oñdit ꝙ ē amicitie p̄ncipiū. ibi. Uř vtiq̧. Circa pmū duo facit. Pꝛio oñdit ꝙ bñuolētia ñ ē aīcitia q̄ ſignificať p modū hītus. ſ'o ꝙ ñ ē amatio q̄ ſignificať p modū paſſiōis. ut in octauo dcm̄ ē. ibi. Sꝫ neq̧ amatio. Circa pmuꝫ duo facit. Pꝛio ꝓponit qđ intēdit. ⁊ dicit ꝙ bñuolētia vř eē̄ aliq̇d ſil'e amicitie. inq̄ꝫtū. ſ. oꝫ oēs amicos eē̄ beniuolos. ñ tñ ē idē ꝙ amicitia. ſ'o ibi. Sit. n. ꝓpoſitū ꝓbat p duo media. Quoꝝ pmū ē. ꝙ bñuolētia pōt fieri ad hoīes ignotos. quoꝝ. ſ. expientiā aliq̄s nō accepit. cū eis familiarit' cōſeruādo. ſꝫ hoc ñ pōt eē̄ ī amicitia. Scđm mediū ē ꝙ beniuolētia pōt eē̄ latēs eū ad quē beniuolētiā habemꝰ. ⁊ de amicitia dici nō pōt ⁊ hec. ṡ. in pnᵒ viij. dicta ſūt. Deiñ cū dicit. ſꝫ neq̧ amatio. oñt ꝙ beniuolētia ñ ſit amatio dupli ci rōne. Quaꝝ pma ē ꝙ beniuolētia ñ hꝫ diſtenſionē aī neq̧ appetitū ſenſitiuū q̄ aīuꝫ īpetu diſtēdit. q. cū q̄dā violētia ad aliq̇d mouēs qđ q̇buſdā accidit ī paſſionibꝰ amatiōis. ñ aūt ī beniuolētia que cōſiſtit ī ſimplici motu volūtatis. Secūdā rōnē ponit ibi. Et amatio q̇dē. ⁊ dicit ꝙ amatđ ſit cū cōſuetudie. īpoꝛtat. n. amatio ut dictū ē quēdā vehemētē īpetū aī. nō aūt cōſueuit aīus ſtatī vehemenť ad aliq̇d moueri ſꝫ paulatī ad maiꝰ pduciť. ⁊ iđ p quādā cōſuetudinē amatio creſcit. ſꝫ q̄ꝛ beniuolētiā īpoꝛtat ſimplicē motū volūtatis pōt repente fieri ſic accidit hoībꝰ videntibꝰ pugnas agoniſtaꝝ. ſiūt eniꝫ beniuoli ad alteꝝ pugnātiū ⁊ placēt aſpicientibꝰ ꝙ h̄ vel ille viceret iñ nullā opaꝫ ad h̄ darēt. q̄ꝛ ut dictū ē. hoīes ſūt repēte beniuoli ⁊ diligūt ſupficialr̄. i. ſm̄ ſolū ⁊ debilē motū volūtatis. nō ꝓrūpentē ī optima. Deiñ cū dicit. Uř vtiq̧. oñt ꝙ beniuolētia ſit principiū amicitie. ⁊ circa hoc duo facit. Pꝛimo oñt beniuolentiā eē̄ amicitie p̄ncipiū. ſ'o oñdit cuiꝰ amicitie p̄ncipiū ſit. ibi. Nō eā q̄ pp̄ vtile. Dicit ğ pmo ꝙ beniuolētia dř eē̄ p̄ncipiū amicitie. ſicut delectari ī aſpectu alicuiꝰ mulieris ē p̄ncipiū amationis eiꝰ. nullꝰ. n. incipit amare aliquā mulierē niſi priꝰ fuerit delectatꝰ ī eiꝰ pulchꝛitudine. nec tñ ſtatim cū gaudet ī aſpectu foꝛme mulieris amat eaꝫ. ſꝫ hoc ē ſignū amatiōis cōplete. q̄ñ ſi ſit abſens deſiderat eā. q. grauiť ferēs eiꝰ abſentiā ⁊ p̄ñtiā cōcupiſcēs ⁊ ſilr̄ ſe hꝫ de amicitia ⁊ beniuolētia. nō enī poſſibile ē aliquos eē̄ amicos. niſi p̄us facti fuerint beniuoli nec tñ pp̄ hoc ꝙ ſūt beniuoli pñt dici amici q̄ꝛ ad beniuolos ptinet hoc ſolū. ꝙ velint bona illis q̇bus ſūt beniuoli. ita tñ ꝙ nihil ꝓ eis facerent neq̧ ꝓ eoꝝ mal' turbareť. vñ pōt aliq̄s tranſlatiꝰ loquēdo. dīce ꝙ beniuolētia eſt q̄dā amicitia ocioſa. q̄ꝛ. ſ. nō hꝫ opationē amicabilē adiūctā. ſed q̄ñ diu durat hō ī beniuolētia ⁊ cōſueſcit beneuelle alicui firmať aīus eiꝰ ad volendū bonū ita ꝙ volūtas ñ erit ocioſa ſꝫ efficax ⁊ ſic ſit aīcitia. Deīde cū dic̄. Nō eā q̄ pp̄ vtile. oñdit ꝙ amicitie beniuolētia ſit p̄ncipiū. ⁊ pmo oñt cuiꝰ ſit p̄ncipiū ibi. Totalr̄ aūt. Circa pmū duo facit. Pꝛio ponit qđ intēdit. ⁊ dicit ꝙ beniuolētia p diuturnitatē ⁊ cōſuetudinē ñ pduciť ad verā ſpēm amicitie q̄ ē pp̄ vtile aut delectabile. ſ'o ibi. Nō. n. ꝓbat ꝓpoſitū. nō. n. beniuolētia ī illā amicitiā trāſit in q̄ beniuolētia locū ñ hꝫ. nō aūt locū hꝫ beniuolētia ī p̄dictis amicitijs. ⁊ h̄ q̇dē manifeſte apparꝫ ī amicitia delectabili. in qua vterq̧ amicoꝝ vult ſibi ex altero delcōneꝫ. q̄ q̄ñq̧ ē cū malo alteriꝰ. ⁊ ſic tolliť beniuolētia. ſꝫ ī amicitia vtili pōt eē̄ beniuolētia q̄ꝫtū ad eū q̇ iā recepit beneficia q̄ ſi iuſte opeť retribuit ſaltē beniuolētiā ꝓ beneficijs q̄ recepit. ſꝫ ſi aliq̄s de aliquo velit ꝙ bene ſe hꝫ ⁊ bene opeť pp̄ ſpē quā hꝫ ut p illū ī bonis habūdet. nō vř eē̄ beniuolū ad illū p quē ſpat ſe habūdare ſꝫ magis ad ſeipſū. ſic ēt ñ vř amicꝰ alicuiꝰ q̄ aliquā curā apponit ad bonū eiꝰ pp̄ aliquaꝫ ſui vtilitatē. ſ. ad aliq̇d ipſo vtať. Deiñ cū dicit. Totalit' āt. oñdit cuiꝰ amicitie beniuolētia ſit p̄ncipiū ⁊ dicit ꝙ vlr̄ bñuolētia vř eē̄ ad aliquē pp̄ aliquaꝫ eiꝰ v̄tutē ⁊ epyichiā. cū. ſ. alicui videať ꝙ ille ad quē ē beniuolꝰ ſit bonꝰ aut foꝛtis aut aliq̇d hiꝰ pp̄ que hoīes cōſueuerūt laudari. ſicut dictū ē d̄ agoniſtis q̇bus efficimꝰ beniuoli pp̄ foꝛtitudinē que apparet in eis. vel pp̄ aliquid hiꝰ.

a Micabile āt ⁊c̄. Poſtq̧ pħs detiauit de beniuolētia. h̄ detiat de cōcoꝛdia. ſ'o oñt quibꝰ cōicat. ibi. Eſt āt tal' ⁊c̄. Circa pmū duo facit. Pꝛio oñt q̇d ſit cōcoꝛdia. ſ'o quō ſe hēat ad amicitiā politicā. ibi. Politica āt ⁊c̄. Circa pmū duo facit. Pꝛio detiat genꝰ cōcoꝛdie. ſ'o nāꝫ ipſiꝰ. neq̧ circa qđcūq̧. Dicit ğ pmo ꝙ cōcoꝛdia vř ad genꝰ amicitie ptinē. dictū ē. n. ṡ. ꝙ ad aīcos ptinet ꝙ eadē eligāt ī quo ꝯſiſtit rō cōcoꝛdie. ⁊ ex h̄ pꝫ ꝙ cōcoꝛdia nō ē hōdoxia p qđ ſignificať mirras opinionis. pōt. n. cōtingē ꝙ ſint eiuſdē opiniōis ēt illi q̄ ſe īuicē nō cognoſcūt int' quos tñ nō ē ꝯcoꝛdia ſicut nec amicitia. Deiñ cū dicit. Neq̧ circa qđcūq̧ inq̇rit māam ꝯcoꝛdie. ⁊ pmo oñt circa q̄ nō ſit cōcoꝛdia. ⁊ dicit ꝙ nō dicūť cōcoꝛdare hoīes q̄ cōcoꝛdāt circa qđcūq̧. ſic illi q̄ cōſentiūt ſibiipſis in ſpeculatis puta de his q̄ ptinent ad coꝛpa celeſtia cōſentire. n. ſibi īuicē ī ipſis ñ ptinet ad rōnē amicitie. q̄ꝛ amicitia ex electiōe ē. iudiciū aūt de rebus ſpeculatis ē ex neceſſitate electiōis. ⁊ deo nihil ꝓhibet aliquos amicos diuerſa circa hiꝰ ſentire ⁊ aliquos īimicos ī his ſibi cōſentire. vñ pꝫ cōcoꝛdiā q̄ ad rōnē amicitie ptinet circa talia nō eē̄. ſ'o ibi. Sꝫ ciuitates ⁊c̄. oñt circa q̄ ſit cōcoꝛdia. ⁊ pmo oñdit ī gnāli ꝙ ē circa opabilia. ⁊ dicit ꝙ ciuitates dicunť cōcoꝛdare ſibi īuicē q̄ñ cōſentiūt circa vtilia ita ꝙ eadē eligūt ⁊ cōiter opanť ea q̄ opinanť eē̄ vtilia. ⁊ ſic pꝫ ꝙ cōcoꝛdia ē circa opabilia. ſ'o ibi. Et hoꝝ circa q̄ ⁊c̄. oñdit ī ſpāli circa q̄ opabilia ſit ꝯcoꝛdia. ⁊ ponit duo. ⁊ quoꝝ vnū ē ꝙ cōcoꝛdia attēdit circa ea q̄ hñt aliquā magnitudinē nō. n. tolliť cōcoꝛdia aliquoꝝ ex quo ꝙ ī aliq̇bus minimis diſſentiūt aliud āt ē ꝙ illa circa q̄ cōcoꝛdia ſint talia q̄ poſſit cōuenire vtriq̧ cōcoꝛdantiū. vel ēt oībꝰ ſiue hoībꝰ ſiue ciuibꝰ vniꝰ ciuitatis. ſi. n. aliq̄s cōſentiat alicui ꝙ hēat id qđ nullꝰ pōt hr̄e rō multū ptinet ad cōcoꝛdiā. ⁊ inducit exemplū d̄ ciuitatibꝰ in q̇bꝰ dř eē̄ cōcoꝛdia q̄ñ oībꝰ ciuibꝰ idē vř. puta ꝙ p̄ncipes aſſumanť p electionē nō aūt ſoꝛte. vel p ſucceſſionē vel cū vř arthemēſibꝰ ꝙ ineāt ſocietatē cū lacedemonijs ad ſil' pugnandū ꝯ hoſtes. vel q̄ñ oībꝰ ciuibus vř qđ tal' hō puta piracus p̄ncipeť. ſi tñ ⁊ ipſe voluerit p̄ncipari. tūc. n. q̄ h̄ vult ei cōcoꝛdāt. ſꝫ cū q̇bꝰ vult ſeipſū p̄ncipari ſeq̇ť ꝙ cōtendāt ſic dē q̄buſdā recitať in foꝛmiſſis. i. in q̇buſdā poematibꝰ. nō. n. cōſiſtit cōcoꝛdia ī h̄ ꝙ vterq̧ vl' ſibi ipſi bonū. q̄uis maifeſta ſilitudo volūtatis ſꝫ ꝓpoꝛtionē q̄ꝛ vterq̧ vult bonū ſibi q̇nīmo h̄ eni cōtentiōis cā. ſꝫ oꝫ ad h̄ qđ ſit cōcoꝛdia qđ cōſentiūt ī eadē ſꝫ verū ſic tñ in aliq̄ ciuitate tā plebs q̄ v̄tuoſi in h̄ cōcoꝛdēt ꝙ optimi p̄ncipenť. p h̄. n. modis oībꝰ ſit illud qđ deſiderāt q̄ñ ī eodē oēs cōſentiūt. Deiñ cū dicit. Politicā āt ⁊c̄. oñt q̄lr̄ ſe hēat cōcoꝛdia ad amicitiā politicā. ⁊ dicit ꝙ amicitia politica ſiue ſit ciuiū vniꝰ ciuitatis ad īuicē ſiue ſit int' diuerſas ciuitatēs vř idē eē̄ ꝙ cōcoꝛdia. ⁊ ita ēt hoīes dicē ꝯſueuerūt. ſ. ꝙ ciuitatēs vel ciues ꝯcoꝛdes hñt amicitiā ad īuicē. Eſt. n. amicitia politica circa vtilia ⁊ circa ea q̄ cōueniāt ad vitā hūanā circa q̄lia dicimꝰ eſſe cōcoꝛdiā. Deiñ cū dicit. Eſt āt tal' oñt q̇bꝰ cōueniat cōcoꝛdia. ⁊ pmo oñt ꝙ iueniť ī bonis. ſ'o oñt ꝙ nō iueniť ī mal'. ibi. Prauos āt ⁊c̄. Dicit ğ pmo ꝙ cōcoꝛdia tal' q̄lis detiata ē iueniť ī his q̄ ſūt v̄tuoſi. hiꝰ. n. hoīes ſe hñt ꝙ q̄libꝫ eoꝝ ⁊ ſibiipſi cōcoꝛdat ⁊ ēt cōcoꝛdāt ad īuicē inq̄ꝫtū īmobilit' permanēt ī eiſdē ⁊ electiōibꝰ ⁊ opibꝰ. q̄ꝛ ſicut. ṡ. dictū ē. boni ſūt. q. īpenitibiles. ſꝫ addit ut ē dicē. q̄ꝛ nō ē poſſibile ꝙ hoīes in hac vita oīmodā īmutabilitatē hēat. ⁊ ad expoſitionē dictoꝝ ſubdit. ꝙ iđ dicūť in eiſdē exñtes. q̄ꝛ volūtates taliū hoīuꝫ manēt ſixe ī bono ⁊ nō tranſſluūt de vno in aliud ſicut euripꝰ. i. q̇dā locꝰ maritimꝰ in grecia in quo aq̄ ſluit ⁊ reſluit. ⁊ hiꝰ hoīes v̄tuoſi volūt iuſta ⁊ vtilia cōiter appetūt. Deiñ cū dicit. Prauos āt ⁊c̄. oñt ꝙ ī prauis nō ē cōcoꝛdia. ⁊ dicit ꝙ praui nō pñt ꝯcoꝛdare niſi foꝛte parū. ſicut ⁊ paꝝ pñt eē̄ amici. iđ aūt concoꝛdare nō pñt. q̄ꝛ volūt ſuphabūdāter hr̄e ī oībus vtilibꝰ. ſꝫ volūt deficē. i. minꝰ hr̄e in laboꝛibꝰ q̄ cōit' ſiūt ⁊ īmanāt ſuſtinēdis vel lēt ī miſtrationibꝰ. i. q̇buſcūq̧ tributis vel ſuicijs. ⁊ dū ſibi vnuſq̇ſq̧ vult hoc. ſ. ſuphabūdare ī bonis ⁊ deficē in mal' inq̇rit de ꝓximo ſuo ⁊ īpedit eū ne hoc adipiſcať qđ ipē cupit. ⁊ ita dū nō ſeruať bonū cōe qđ ē iuſticia deſtruiť int' eos cōitas ꝯcoꝛdie. ⁊ ſic accidit int' eos cōtentio dū vnꝰ cogit aliū ad hoc qđ ſuet ei id qđ ē iuſtū. ſꝫ idē ipē ñ vult alei iuſticiā facē ſꝫ vult ſuphabūdare ī bonis ⁊ deficere ī malis. qđ eſt contra equalitatem iuſticie.

b Enefactoꝛes aūt ⁊c̄. Poſtq̧ pħs detiauit de beniuolētia ⁊ cōcoꝛdia. h̄ detiat de beneficiētia. Et pmo ꝓponit id qđ ꝯ eā accidit. ⁊ dicit qđ bñfactoꝛes magis videť amare eos q̇bꝰ benefaciūt q̄ illi q̄ bñpatiūť ab eis amēt opantes ſibi bona. ſ'o ibi. Et ut p̄ter rōnē ⁊c̄. mouet ſup hoc q̄ōnē. ⁊ dicit qđ hoc qđ dictū ē hꝫ q̄ōnē. q̄ꝛ vř p̄ter rōnē cōtingē. bñficiati. n. ex debito obliganť ad amandū bñfactoꝛes. ſꝫ nō eꝯ°. ȝ° ibi. Pluribꝰ q̇dē igiť ⁊c̄. ſoluit p̄dictā q̄ōnē aſſignās rōnē p̄dicti accidētis. ⁊ pmo ponit rōnē apparentē. aſſignans rōnes veras. ibi. Uidebiť autē ⁊c̄. Dicit ğ pmo qđ pluribꝰ vř rō p̄dicti accidētis eē̄. q̄ꝛ bñficiati debēt aliq̇d bñfactoꝛibꝰ. ſꝫ bñfactoꝛibꝰ aliq̇d debeť. ſicut ⁊ īmutuantibꝰ. hoc aūt videmꝰ in mutuis accidere qđ illi q̄ debēt vellēt nō eē̄ illos q̇bus debēt ad h̄ qđ eēnt immunes a debito. ſꝫ accomodātes q̇bꝰ debēt curā gerē de ſalute debentiū eis ne pdāt id qđ eis debeť. ita ē etiā qđ bñfactoꝛes velint eē̄ ⁊ viuē̄ illos q̄ ab ipſis bñ paſſi ſūt ut acq̇rāt ab ipſis graꝫ

actionē. ſ3 illi q̇ bñficia receperūt nō curāt reddere grãs ſ3 magis vellēt abſolui ab hoc debito. ⁊ iō nō multū amāt bñfactores. ⁊ hāc q̇dē rōnē eppitannus. ſ. q̇dā philꝰ vel poeta approbās forte dicet. ꝙ hāc rōnē dicūt q̇dā cōſiderātes maliciā hoīm. aſſimulaᵗ. n. hūane cōſuetudini q̄ apud plures īuenit multi enī ſūt īmemores bñficioꝝ ⁊ magis appetūt bñ recipe ab alijs q̄3 bñfacē. Deiñ cū dicit Uidebit aūt ⁊c̄. aſſignat vo rōnes q̄tuor. Circa quaꝝ p̄mā duo. ſ. Pͥo p̄ponit hāc rōnē ei quā .ſ. poſuit. ⁊ dicit. ꝙ cā eiꝰ qđ dictū ē. nālior eē vr̄ q̄ nūc dicetur. qꝛ videlꝫ ſumit ab ipſa natura bñficij. nec ē ſimilis rōni .ſ. aſſignate. q̄ ſūpta ē ex pte accōmodātiū. accomodātes enī nō amāt illos q̄bus accomodāt ſm qđ volūt eos cōſeruari ineſſe nō ē ex amore. ſ3 pp lucrū. ſ3 bñfactores amāt ſm appetitū ſenſitiuū ⁊ diligūt ſm electionē eos q̇ ab eis bona recipiūt. ēt ſi in nullo ſint eis vtiles in p̄ñti. nec expectent aliquā vtilitatē in futuro. ibi. Qđ in artificibus ⁊c̄. ponit primā rōnē. ⁊ dicit ꝙ idē accidit de bñfactoribꝰ ad bñficiatos qđ accidit in artificibus reſpectu ſuoꝝ opeꝝ. oīs enī artifex diligit ꝓprium opus magis q̄3 diligaᵗ ab eo ēt ſi eſſet poſſibile ꝙ opꝰ illud fieret aīatū. ⁊ hoc maxie vr̄ accidē circa poetas qui ſuphabūdanē diligunt ꝓpria poemata ſicut parētes amāt filios. poemata enī magis ad rationē ptinēt ſm quā hō eſt hō q̄3 alia mechanica opa. ⁊ huic aſſilaᵗ hoc qđ accidit circa bñfactores diligētes eos q̄bus bñfaciūt. qꝛ ille qui bñ patiᵗ ab aliquo eſt. q. opus eiꝰ. ⁊ iō magis diligūt bñfactores opus ſuū. i. bñficiatos q̄3 ecōuerſo. poſitis autē exēplis ſubiūgit cōem rōnē ⁊ dicit ꝙ cā p̄dictoꝝ ē qꝛ oībus hoībꝰ eſt eligibile ⁊ amabile. eē aūt nr̄m ē viuē. ⁊ p ꝯñs opari. nō ē enī vita abſq3 vite oparione q̄cūq3. vñ vnicuiq3 ē amabile opari opa vite. faciēs aūt in actu ē quodāmodo ipſū opꝰ faciētis. Actus enī mouētis ⁊ agentis ē in motu ⁊ paciēte iō ita ꝙ diligūt opus ſuū ⁊ artifices ⁊ poete ⁊ benefactores qꝛ diligūt ſuū eſſe. hoc aūt eſt naturale .ſ. ꝙ vnūq̇dq3 ſuū eſſe amat. rōnē aūt hꝰ cōtinētie .ſ. ꝙ diligunt opus qđ diligūt eſſe. manifeſtat ſubdens ꝙ eſt potētia hoc actu opꝰ nūciat. hō enī nū q̄3 habet aīam rōnalē. aīa aūt eſt actus p̄mus corporis phīci potētia vitā hñtis. i. ꝙ ē in potentia ad opa vite. Sic igiᵗ primū eē hoīs conſiſtit in hoc ꝙ hēat potentiā ad opa vite hiꝰ aūt potētie reductionē in actū denūciat ipſū opus qđ hō facit exercēdo actu opa vite. Secūdā rōnē ponit ibi. Silᵗ aūt. Circa qđ duo facit. Pͥo ponit rōnē dicēs ꝙ vnꝰquiſq3 enī diligit ꝓpriū bonū. bonū aūt bñfactoris cōſiſtit in ſuo actu. quo ſolū bñficia tribuit. eſt enī actus ỽtutis. ⁊ iō bñfactor delectaᵗ in bñficiato. ſicut in eo in quo īueniᵗ eius bonū. ſ3 bñ patiēs ꝙ .ſ. recipit bñficiū nō hꝫ aliqđ bonū honeſtū ī opante. i. in bñfactore. ñ enī ỽtutis actus recipe ab alio bñficia. ſ3 ſi hꝫ aliqđ bonū. hoc eſt bonū vtile qđ ē minus delectabile ⁊ amabile q̄3 bonū honeſtū. ⁊ ita pꝫ ꝙ minꝰ ē amabilᵗ bñfactor bñficiato q̄3 ecōuerſo. Sᵒ ibi. Delectabilᵗ aūt ⁊c̄. ꝓbat qđ ſuppoſuerat duplr̄. Pͥo ꝙ qꝛ d̄lectabile q̇dē circa p̄ñs eſt ipſe actuſ ſiue opatio circa futurū aūt ſpes circa factū aūt ſiue p̄teritū memoria inᵗ que tria delectabiliſſimū eſt actus. ⁊ ſilr̄ magis amabile q̄3 ſpēs vl̄ mēoria. bñfactori aūt manet honeſtas ꝓprij opis. qꝛ bonū honeſtū nō cito tranſit. ſ3 ē diuturnū. ⁊ ita delectaᵗ in eo cui bñfecit ſicut ī p̄ñti ſuo bono. ſ3 vtilitas quā patiēs recepit de facili trāſit ⁊ ita beneficiatꝰ delectaᵗ in bñfactore ſm mēoriā p̄teritorū. magis ḡ ē delectabile ⁊ amabile benefactori bonū honeſtū qđ hꝫ in bñficiato q̄3 bñficiato bonū vtile qđ hꝫ in bñfactore. Sᵒ ibi. Et mēoria ⁊c̄. ꝓbat idē dicens ꝙ memoria bonoꝝ. i. honeſtoꝝ q̄ quis in p̄terito fecit ē delectabilᵗ. ſ3 memoriā bonoꝝ vtiliū q̄ quis q̄ñq3 habuit. vel oīno nō ē delectabilis. puta ē circa eoꝝ amiſſionē ē q̇s cōtriſtatus vel minus ē delectabilᵗ q̄3 mēoria honeſtoꝝ. puta qꝛ aliq̇d ex eis remanet. ſ3 circa expectationē futuroꝝ vr̄ ecōtrario ſe hr̄e. ſ. ꝙ magis ē delectabile expectare vtilia q̄3 expectare honeſta. hꝰ aūt diuerſitatis rō ē qꝛ bonū nō delectat. ſ3 ſolū bonū cognitū. honeſtū aūt nemo cognoſcit. niſi q̇ hꝫ vñ cognoſcūᵗ ſi ſint p̄terita. nō aūt ſi ſolum ſint futura. bona aūt vtilia cognoſcūᵗ ⁊ p̄terita ⁊ futura. ſed auxiliū p̄teritorū iam ptranſijt. auxiliū aūt qđ ex eis in futurū expectatur delectat. q. remediū q̇dā contra futuras neceſſitates vñ plus delectaᵗ hō in ſpe vtiliū q̄3 ī memoria eorūdē vel ēt q̄ī in ſpe honeſtoꝝ. ſed in memoria honeſtoꝝ plus delectaᵗ hō q̄3 in memoria vtiliū. benefactor aūt in bñfactore mōmariā boni honeſti. bñficiatus in bñfactore memoriā boni vtilis delectabilior ḡ ⁊ amabilior ē bñfactori beneficiatus q̄3 ecōuerſo. Tertiā rōnē ponit ibi. Et amatio q̇dā ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ amare aſſilaᵗ ei qđ ē facere. ptinet enī ad amantē ꝙ velit ⁊ opeᵗ ei bonū quē amat. ſ3 amari aſſilaᵗ ei ꝙ eſt pati. faciens aūt ſup excellit patienti ⁊ iō rōnabiliᵗ his qui ſemp excellunt in agendo. ſ. bñfactoribꝰ ⁊ artificibꝰ poetis cōſequiᵗ ꝙ ament ⁊ habeāt eā que ad amorē conſequiᵗ. Quartā rōnem ponit ibi. Ad hūc autē ⁊c̄. illa enī que laborioſe fiūt ab oībus magis diligūtur. ſicut illi qui ꝓprio ſtudio ⁊ laborioſe poſſident diuicias magis amant eas q̄3 illi qui recipiūt eas ex ſucceſſione parentū vel ex gratuito dono alicuius. vñ ſic accipientes magis ſup liberales ut in quarto dictū eſt. ꝙ autē aliquis recipiat bñficiū ab aliquo ē ſine eius labore. ſ3 ꝙ aliq̇s alteri bñfaciat eſt opoſū. i. requirens opas ⁊ laborem. vnde rōnabile eſt ꝙ benefactores magis ament bñficiatos q̄3 ecōuerſo ⁊ hac rōne cōfirmat p exemplum maternū q̄ magis amant q̄3 etiam patres. tū quia magis laborāt circa eorum generationem portando ⁊ pariendo eos q̄3 patres. tū etiam quia matres magis poſſūt ſcire qui ſint eaꝝ filij q̄3 patres. ⁊ hoc etiā videᵗ eē ꝓprium beneficiorū ut. ſ. ament beneficiatos inq̄3tum circa eos laborant.

d Ubitaᵗ āt. poſtq̄3 phs detiauit de cōſeruatōe ⁊ diſſolutōe amicitie ⁊ iteꝝ d̄ amicitie opibꝰ. h̄ mouet q̄ſdā dubitatōes cc̄

amicitiā ⁊ pͥo ex pte amātis. 2ᵒ ex pte amatoꝝ ibi. vtꝝ igiᵗ q̄3 plurimos. cc̄ p̄mū duo fac̄. pͥo ſoluit dubōm de amore amātis quē hꝫ ad ſeip̄m. 2ᵒ d̄ amore amātl quē hꝫ ad alteꝝ ibi. Dubitaᵗ āt ⁊ circa ⁊c̄. cc̄ p̄mū tria facit. pͥo ꝓponit dubōem Sᵒ oñt eā eē rōabilē ibi. Increpāt. n. 3ᵒ ſoluit ibi. Forte igiᵗ tales. dicit ḡ pͥo ꝙ dubitatio ē. vtrū oporteat ꝙ aliq̇s diligat ſeip̄m maxie lᵗ aliquē aliū magis q̄3 ſe. Deiñ cū dicit. Increpāt. n. ⁊c̄. oñt dubōm eſſe rōnabilē. ⁊ pͥo obijcit pro vna pte. Sᵒ pro alia. ibi. Rōibꝰ āt his ⁊c̄. 3ᵒ concludit dubilitatem q̄ōnis ibi. Dubitatur aūt ⁊c̄. Circa p̄mū duo facit. pͥo inducit hoc ꝙ hoīes īcrepāt illos q̇ maxime amant ſeipſos ⁊ hoc qđ aliq̇ ſint amatores ſui r̄putaᵗ q̄ſi ad malū. Sᵒ ibi. Uideᵗ q̇ ⁊c̄. inducit qđ hō prauus oīa facit ꝓpter ſuā vtilitatē ⁊ tāto hoc magis obſeruat quāto peior eſt ⁊ quāto magis facit magis accuſaᵗ ab hoībꝰ velut qui nihil facit ex̄ ſeip̄m. i. qđ ſit ꝓpter bonū alioꝝ ſed ſolū ꝓpter ſuū. ſed hoīes ỽtuoſi ñ agūt ſolū propᵗ ſeipſos ſed magis agūt bonū honeſtū ⁊ propter amicos propter qđ plerumq3 p̄tereūt ſuas vtilitates. Deiñ cū dicit. Rōibꝰ āt. diſſonāt opa ſm qđ hoīes maxie offendūᵗ amare ſeipſos ⁊ hoc ñ irrōnabiliᵗ. pͥo quidē qꝛ ſicut cōiter hoīes dicūt oꝫ hoīeꝫ maxie amare. ſ. eū q̇ maxime ē nobis amicꝰ qui maxime vult ei bonū eiꝰ grã ⁊ ſi nullus aliꝰ ſciret q̄ quidē maxime exiſtūt hoī ad ſeip̄m vnuſq̇ſq3. n. maxime vult ſibi bona ſic ergo pꝫ ꝙ hō maxime oꝫ amare ſeip̄m. Sᵒ ibi. Et reliqua ⁊c̄. īducit ꝓ hac pte id qđ dcm̄ eſt. ⁊ dicit qđ reliqua oīa quibus detiaᵗ ⁊ diffiniᵗ q̇d ſit amicꝰ. maxime exiſtūt hoī ad ſeip̄m vt .ſ. dcm̄ ē qꝛ oīa amicabilia q̄ conſideranᵗ in cōpatōe ad alios ꝓueniūt ex amicabilibꝰ q̄ patiᵗ hō ad ſeipꝫ tertio ibi. Sed ⁊ prouerbia ⁊c̄. īducit ad idē q̇dā prouerbia ⁊ dicit qđ oīa ꝓuerbia q̄ vulgariᵗ dicūᵗ ꝯſentiunt in hāc ptē ꝙ hō diligat maxime ſe ipſū ſicut ꝙ dr̄ vnā eſſe aīam duoꝝ amicoꝝ ⁊ ꝙ ea q̄ ſūt amicoꝝ ſunt cōia ⁊ qđ amicitia ē quedā equalitas ⁊ qđ amicꝰ ſe hꝫ ad amicū ſicut genu ad tibiā q̄ hñt maximā ꝓpinquitatē p hec āt oīa daᵗ intelligi qđ amicitia in quadā vnitate conſiſtit q̄ maxime ē alicuius ad ſeip̄m. ⁊ ſic oīa p̄dcā ꝓuerbia maxie ỽificāᵗ de aliquo reſpectu ſuiipſius ⁊ hoc iō qꝛ hō maxie ē amicꝰ ſibiipſi. ⁊ ſic hō maxie oꝫ ſeip̄m amare. Deiñ cū dicit. dubitaᵗ aūt ⁊c̄. cōcludit q̄ōes ⁊ dicit ꝙ ꝯueniēᵗ dubitaᵗ q̄s rōes p̄dictoꝝ ſit debitū ſequi cū ambe habeāt aliq̇d credibile. Deiñ cū dicit. forte igiᵗ. ſoluit p̄miſſam dubitatōeꝫ ⁊ pͥo detiat modū ſoluēdi Sᵒ ſoluit ibi. īobprobriū quidē igiᵗ. dicit ḡ p̄mo ꝙ tales ſermones q̇ hñt rōes ꝓbabiles ꝓ vtraq3 pte oꝫ diſtinguere ⁊ detiare quātū ex vtraq3 pte veꝝ dicaᵗ aliquis amaᵗ ſui ſm vtrāq3 ptē obiectionū fiet verum illud qđ queriᵗ. Deinde cum dicit. īobprobriū quidē igiᵗ ⁊c̄. ſoluit diſtinguēdo p̄dictam dubitatōem. ⁊ primo oſtendit qualiter dicaᵗ amator ſui ſm ꝙ vituperatur. Sᵒ qualiter dicaᵗ ſ3 qđ laudaᵗ ibi. Uidebiᵗ aūt vtiq3 ⁊c̄.

Circa p̄mū duo facit. primo manifeſtat ꝓpoſitū Sᵒ probat qđ dixerat ibi. Qm̄ āt talia ⁊c̄. dicit ergo pͥo ꝙ illi qui in obprobriū reputāt eſſe amatorē ſui. illos vocant ſui amatores qui tribuūt ſibi ipſis plus in oībus corpalibꝰ. ſ. ī pecunijs ⁊ honoribus ⁊ in delectationibꝰ corpalibꝰ quales ſūt ciborū ⁊ venereoꝝ. hiꝰ enim bona multitudo hoīm appetit ⁊ attendūt ad ipſa hoīes ac ſi eſſent optima ⁊ quia multi querūt in his ſuphabundantiā quā non poſſunt omneſ ſimul hr̄e. ſeq̇ᵗ. qꝛ d̄ huiuſmōi bona ſiant pugne ⁊ cōtentiones. Illi aūt qui circa talia plus habūdant hoꝝ habundantiā cōuertunt ad ſatiſfaciendū concupiſcentijs ⁊ vniuerſaliter alijs paſſionibꝰ ⁊ p conſequens irrōnabili parti anime. ad quā ptinent paſſiones ⁊ ſic illi qui talia bona appetunt amant ſeipſos ſm partem anime irrōnalē. ſ. ſenſitiuam. Multitudo autē hominū talis eſt ꝙ magiſ ſequitur ſenſum q̄3 intellectū ⁊ ideo ipſa appellatio amantis ſeipſum ſumpta ē ab eo qđ eſt prauū qđ multis cōuenit. ⁊ ſic philantus. i. amator ſuiipſius. ſ3 ſm hanc acceptionē poteſt in pluribꝰ inueniri ⁊ iuſte exprobaᵗ. Deinde cū dicit. Qm̄ aūt ⁊c̄. ꝓbat quod dixerat ⁊ dicit medū eſſe. qm̄ multi cōſueuerūt illos dicere philantos. i. amatores ſuiipſoꝝ qui tribuunt ſibi d̄ bonis p̄dictis que ptinent ad partem irrōnalem. quia ſi aliquis velit ſuphabundare ī bonis rōnis que ſūt opera virtutū. puta ſi velit maxime inᵗ alios agere opera iuſticie vel tempantie vel quecūq3 alia ỽtutis opera ita ꝙ ſemp velit ſibi bonum honeſtū acquirere. nullus de p̄dicta multitudine vocabit eū philantū. i. amatorem ſui vel ſi aliquis ſapiens vocet eum philantum. hoc nō dicet in eius vituperium.

u Idebiᵗ autem vtiq3 talis ⁊c̄. Poſtq̄3 phs oñdit qualiter dicaᵗ amator ſui ſm ꝙ eſt laudabile. Et circa h̄ duo facit. Pͥo oñt eſſe quendā modū quo aliquis ē amator ſui aliū a p̄dicto. Sᵒ oñdit ꝙ ſm hunc modū eſſe amatorē ſui eſt laudabile. ibi. Circa quā igiᵗ ⁊c̄. Circa p̄mū tria facit. Pͥo oñdit illū eſſe amatorē ſui qui ſibi tribuit habundantiā bonoꝝ rōnis. Sᵒ oñdit ꝙ virtuoſus ē talis. ibi Quantū q̇dē igiᵗ ⁊c̄. 3ᵒ oñdit hūc modū amandi ſe eē differentē a p̄miſſo. ibi. ſm alterā ſpēm ⁊c̄. Circa primū tria facit. Pͥo ꝓponit qđ intendit ⁊ dicit ꝙ talᵗ qui ſtudet excellē in opibus ỽtutis magis vr̄ eſſe philantꝰ. i. amator ſui q̄3 ille q̇ tribuit ſibi ſuphabundantiā bonoꝝ ſenſibiliū Sᵒ ibi. Tribuit enī ⁊c̄. ꝓbat ꝓpoſitū duabꝰ rōnibꝰ Quaꝝ p̄ma ē qꝛ tāto magis aliq̇s amat ſeipſū quāto maiora bona ſibi attribuit. ſ3 ille qui ſtudet ſup excedere in opibꝰ ỽtutis. tribuit ſibi optima. q̄ .ſ. ſūt maxime bona. ſ. bona honeſta. ergo talis maxime diligit ſeipſum. Secūdā rōnē ponit ibi Et largitur ⁊c̄. quia. ſ. talis largiᵗ bona ei qđ eſt p̄ncipaliſſimū in ipſo. ſ. intellectui. ⁊ facit ꝙ omēs ptes aīe intellectui obediāt. tanto autē aliquis magis amat ſeipſū quanto magis amat id quod eſt principaliꝰ in eo ⁊ ita pꝫ ꝙ ille qui ſupexcellere ſtudet in opibus ỽtutis maxime amat ſeipſū. 3ᵒ ibi. Quēadmodū ⁊c̄.

ꝓbat ꝙ ſuppoſuerat ſ. ꝙ ille q̇ amat id ꝙ ē prici/
paliſſimū in ipſo. ſ. intellectū vel rōem. maxime
amat ſeip̄ꝫ ⁊ hoc oſ̄dit trib⁹ rōib⁹. q̄rū pria ē qḋ
ciuitas maxie vr̄ id ꝙ ē pricipaliſſimū ī ea. vn̄ il/
lud ꝙ faciūt rcōres ciuitatꝭ ēt eadē rō ē ȯ oī alia
re ex plib⁹ ꝯſtitura. vn̄ ⁊ hō maxie ē idē qḋ ē pri/
cipale ī eo. ſ. rō vl' itellect⁹. ⁊ ſic ille q̇ diligit itelle
ctū vl' rōeꝫ ⁊ ei largit̄ bona maxie vr̄ eē philātus
i. amator ſui. Scḋaꝫ rōeꝫ ponit ibi. Et cōtinēs ⁊c̄.
dr̄. n. ꝯtinēs. q. ſe tenēs ⁊ icōtinēs. q. n̄ ſe tenēs ⁊
h̄ inquātū hō r̄tinet itellcm̄ ſe ſedādo ei⁹ iudiciū
ꝓ ꝯtinēs l' n̄ r̄tinet ꝓ icōtinētiā. q. vnuſq̄ſq; hō ſit
hoc. i. ſu⁹ itellect⁹. Tertiā rōeꝫ ponit ibi. Et egiſſe
videt̄. ⁊ dic̄ ꝙ illa q̄ hoīes faciūt ꝓ rōeꝫ maxie vi/
det̄ ipſimet feciſſe ⁊ volūtarie fcā eē q̄ āt hō facit
ꝓ ꝯcupiām vel irā. q. n̄ vr̄ ipe feciſſe ꝓpa volūta/
te ſed ex̄neo motu duct⁹ ⁊ ſic pꝫ qḋ hō ē ꝑcipue
id ꝙ eſt ſꝫ itellectū ⁊ rōeꝫ. vn̄ maxie ſe amat qn̄ a
mat itellectū ⁊ rōeꝫ. Deiñ cū dicit q̄tū q̇dē igit̄
oſ̄t cui ꝯpetit ſꝫ p̄dcm̄ modū eē amatorē ſui. ⁊ di
cit mani⁹ eē ex p̄dcis ꝙ vnuſq̄ſq; ē h̄. ſ. itellect⁹
vel rō vl' q2 aliq̄ alia cōcurrūt ad eē hoīs p̄t dici
ꝙ hō maxie ē h̄. ſ. itellect⁹ vl' rō q2 hoc ē formaſe
⁊ ꝯpletiuū ſpēi hūane. m⁹ ē ēt ꝙ v̄tuoſus maxie
diligit hoc. ſ. itellcm̄ ⁊ rōeꝫ q2 totalit̄ ꝯſeruat ip̄ꝫ
⁊ i oib⁹ obedit ei. vn̄ m⁹ ē ꝙ v̄tuoſus maxie eſt
philāt⁹. i. amator ſui. Deiñ cū dic̄. Scḋm alteraꝫ
ſpēꝫ. oſ̄t hūc modū amādi ſe differre ſpēꝫ a pre
miſſo ⁊ dicit ꝙ v̄tuoſus amator ſui ſꝫ alterā ſpēꝫ
amādi ſe ab eo qḋ exprobrat̄ vt. s̄. dcm̄ ē ⁊ aſſig̃t
duas dr̄ias. q̄ꝝ vna ē ex pte actōis. v̄tuoſus. n. a/
mat ſeip̄m iquātū viuit ſꝫ rōeꝫ. ſꝫ ille q̇ vituperat̄
viuit ſꝫ paſſionē. ſeq̄t̄. n. paſſiones irrōnales aie
vt. s̄. dcm̄ ē. alia v̄o dr̄ia ē ex pte finis. nā v̄tuoſuſ
amat ſeip̄m iquātū appetit ſibi id ꝙ ē ſimplr̄ bo
nū. ille āt q̇ vitupat̄ amat ſeipſū inquātū appetit
ſibi id qḋ apparet bonū vtile cū tn̄ ſit nociuū.
Deiñ cū dicit. Circa bonas igit̄. oſ̄t qḋ amare ſe
ip̄m hoc ſ'o mō ē laudabile. ⁊ p̄mo oſ̄t ꝓpo⁹ 2°
excludit ab eo q̇ ſ'o mō amat ſeip̄m id ꝓꝑ ꝙ ama
tor ſui vitupat̄ ibi. Unū. n. qḋ. Circa p̄mū tria. ſ.
p̄mo oſ̄t qḋ ille q̇ amat ſeip̄m ſꝫ rōeꝫ ē laudādꝰ
talis. n. v̄t dcm̄ ad hoc ſtudet vt ſupexcellat ī opi
b⁹ v̄tutū. ma⁹ ē āt qḋ oēs acceptāt ⁊ laudāt eoſ
q̇ ſtudēt ad bonas actōeſ differēt ab alijs. i. ſupa
būdāti⁹ alijs ⁊ ſic pꝫ qḋ ille q̇ amat ſe ſꝫ v̄tutē ē
laudabilis. 2° ibi. Oib⁹ āt ⁊c̄. oſ̄t ꝙ ēt ē vtil' ⁊ ſi
bi ⁊ alijs. dcm̄ ē. n. qḋ ille q̇ amat ſeip̄m ſꝫ v̄tuteꝫ
ſtudet ſupexcellēt bn̄ agē. ſi āt oēs cōtēderēt ad
bonū ita. ſ qḋ vnuſq̄ſq; itēderet excellē aliū in bo
nitate optime agēdo ſeq̄ret̄ qḋ oēs cōiter hērēt
ea q̇b⁹ indigēt qḋ vn⁹ alteri ſubueniret ⁊ ꝓpria
v̄t⁹ fiēt illa q̄ ſūt maxia bonoꝝ. ſ. v̄tutes. modo ibi
q̄re bonū ⁊c̄. iſert iuſt⁹ duo correlaria ex p̄dictis
Quoꝝ p̄mū ē optimū eē qḋ bon⁹ hō amet ſeipſū
q2 bona agendo ⁊ ſe ⁊ alios iuuabit ſꝫ n̄ oꝫ qḋ in
alijs amet ſeip̄m ſequēdo prauas paſſiones ⁊ ſe
ip̄m ledat p̄uādo ſe v̄tutib⁹ ⁊ ꝓximos p̄uādo eoſ
bonis ſenſibilib⁹. Scḋm ponit ibi. Malo quidē
igit̄. ⁊ dicit qḋ i malo hoīe ꝯ̄ria ſūt ea q̄ agit ⁊ q̄
oꝫ ip̄ꝫ agē. agit. n. ꝯ̄ itellcm̄ ⁊ rōeꝫ. Oīs āt itellect⁹
eligit id qḋ ē optimū ſibiipſi. ⁊ ita ī alijs n̄ agit ea
q̄ oꝫ ip̄ꝫ agē. ſꝫ h̄ ꝯuenit v̄tuoſo qḋ ī oib⁹ obedit
intellectui. Deiñ cū dicit. Unū. n. qḋ ⁊c̄. exclu/
dit ab eo q̇ amat ſe ſꝫ v̄tutē id qḋ ſupra poſitū ē
ī actū cōeꝫ amātis ſeip̄m. ſ. qḋ nihil facit ꝓꝑ aliuꝫ
⁊ cc̄ h̄ tria facit. p̄mo ꝓponit qḋ itēdit. 2° mani/
feſtat ꝓpo⁹ ibi. Paucū. n. tp̄s. 3° epilogādo ꝯ̄clu
dit v̄itatē q̄ōis ibi. Sic quē igit̄ ⁊c̄. dic̄ ḡ p̄mo ve
rū eē qḋ dr̄ ȯ v̄tuoſo qḋ multa faciet grā amico
rū ⁊ ꝑſōe. i maxie int̄ oēs alios ⁊ ēt ſi oportea t
eū mori n̄ deſideret amicū. pecunias v̄o ⁊ hono
res ⁊ oia alia ext̄iora bona cc̄ q̄ hoīes pugnāt ꝯ
ꝓijciet ⁊ ꝯtēpnet amicū ꝓꝑ q̄ oia ꝓcurat ſibiipſi
bonū. ſ. honeſtū qḋ ē eminēti⁹. vn̄ ⁊ i hoc ēt ma
gis amat ſeip̄m ꝙ ſibi magꝭ bonū ꝓcurat. Deiñ
cū dic̄. paucū. n. tp̄s. manifeſtat ꝙ dixerat. ⁊ prio
quātū ad mortē q̄ꝫ v̄tuoſus ſuſtinet ꝓ amico. 2°
quātū ad h̄ ꝙ ꝓꝑ amicū ꝯtēpnit ext̄iora bōa ibi
Et pecunias ⁊c̄. 3° quātum ad actōes v̄tuoſas q̄s
q̄n̄q; v̄tuoſus amico ꝯcedit ibi. cōtigit āt ⁊c̄. dic̄
ḡ prio qḋ iō moriēs ꝓ amico ꝓcurat ſibiipſi bonū
q2 magꝭ eligit ꝓ paucū tp̄s mlt̄ū delcāri ī magno
ope v̄tutis q̄ꝫ ꝓ multū tp̄s q̇ete. i. mediocrit̄ delcā
ri ī mediocrib⁹ opib⁹ v̄tutis ⁊ magis eligēt excel
lēt̄ bn̄ viuē ꝓ vnū annū q̄ꝫ ꝓ multos ānos medi/
ocrit̄. ⁊ ſil'r ēt magꝭ eliget vnā actōeꝫ bonā ⁊ ma
gnā q̄ꝫ multas bonas ⁊ paruas. hoc āt accīt hīs
q̇ moriūt̄ ꝓꝑ v̄tutē q2 lꝫ min⁹ iuuēt ī vna tm̄ ſola
actione qua ſe ꝓ amico exponūt mai⁹ bonū fa/
ciūt q̄ꝫ ī alijs multis actōib⁹ ⁊ ita ī hoc qḋ ſe ex/
ponūt morti ꝓ amicis v̄tuoſe agēdo magnū bo/
nū ſibiipſis eligūt ⁊ ī hoc m⁹ ē ꝙ maxie ſe amāt
Deiñ cū dic̄. ⁊ pecunias ⁊c̄. manifeſtat idē quā
tū ad ꝯtēptū ext̄ioꝝ bonoꝝ. ⁊ p̄mo quātū ad pe/
cuniā ⁊ dicit ꝙ v̄tuoſi cā amicoꝝ ꝓijciūt. i. ꝯtēp/
nūt vel diſꝑgūt pecunias. ita. ſ. ꝙ eoꝝ amici plā
cc̄ pecunias accipiāt ⁊ ī hoc ēt magꝭ ſe amāt ſm
v̄itatē dū. n. aliq̄s pecuniā concedit amico ⁊ igit̄
ſibiipſi acq̄rit bonū hōeſtū. m⁹ ē ꝙ magꝭ bonū ſi
biipſi attribuit. ⁊ ſic magꝭ ſe amat. 2° ibi. Et cc̄ ho
nores ⁊c̄. oſ̄t idē cc̄ honores ⁊ cc̄ dignitates et
dicit ꝙ eodē mō ſe hꝫ cc̄ honores ⁊ pricipat⁹ oia
n. h̄ v̄t⁹ defacili relinquūt ꝓꝑ amicū q2 hoc ip̄m
ē quoddā bonū op⁹ v̄tutꝭ laudabile ⁊ ſic pꝫ ꝙ v̄/
tuoſus cōuenient̄ facit loco oīuꝫ exterioꝝ bonoꝝ
eligēs bonū v̄tutꝭ ꝙ ē magnū ⁊ ſic maxie diliget
ſeip̄m. Deiñ cū dic̄ cōtigit āt ⁊c̄. oſ̄t idē quātū
ad ip̄as actōes v̄tutis ⁊ dic̄ ꝙ cōtigit q̄n̄q; ꝙ vir
tuoſuſ ⁊ actōeſ v̄tuoſas ꝯcedit ſuo amico. puta ſi
ſit aliqḋ op⁹ v̄tutis faciēdū ꝑ ip̄m vel alteꝝ cōce/
dit ꝙ fiat ꝑ amicū vt ex h̄ ꝓficiat ⁊ laudet̄ ⁊ tn̄
ī hoc ēt accipit ſibi id ꝙ ē meli⁹. meli⁹ ē. n. magꝭ
v̄tuoſū ꝙ ip̄e ſit cā amico ſuo talia faciēdi q̄ꝫ ēt ſi
ip̄e facēt p̄ſerti cū ſibi remaneat oportunitas ali
as talia maiora faciēdi. ſic ḡ pꝫ ꝙ v̄tuoſus pl⁹ ſibi
tribuit ȯ bono quātū ad oia laudabilia ⁊ ſic ma
xie amāt ſeipſū. Ultio āt epilogādo ꝯcludit ꝙ oꝫ
eē amatorē ſui ſic ſic̄ dcm̄ ē de v̄tuoſo. n̄ āt ſicut
multi hoīes qui. ſ. non ſunt v̄tuoſi amant ſeipſos.

d Ubitat̄ āt ⁊ circa felicē. poſtq̄ꝫ phs inq̇
ſiuit ⁊ ſoluit q̄ōeꝫ que mouebat̄ ex ꝑte a
mātis reſpectu ſuiipſi⁹. h̄ ſoluit dubitati
onē q̄ monet̄ ex ꝑte amātis reſpectu alteri⁹. ⁊ p̄
mo ꝓpōit dubitatōeꝫ. 2° oſ̄t dubōeꝫ eē rōnabilē
ibi. Nihil. n. āt. 3° ſoluit ibi. Quid igit̄. dic̄ ḡ prio
ꝙ dubitatio ē cc̄ felicē vtꝝ idigeat amicis vel n̄
Deiñ cū dicit. Nihil. n. āt. oſ̄t dubōm eē rōna
bilē obiiciēdo ad vtrāq; ꝑtē. ⁊ prio obijc̄ ad ꝑteꝫ
negatiuā. 2° ad ꝑtē affirmatiuā. ibi. Aſſilat̄ āt ⁊c̄
cc̄ p̄mū obijcit dupl'r. prio q̇dē ꝑ rōeꝫ dicūt enim
q̇dā ꝙ beati cū ſint ſibi ꝑ ſe ſufficiētes n̄ indigēt
amicis. cū. n. oia bona ipſis exiſtāt ⁊ hn̄tes per ſe
bonoꝝ ſufficiētiā nullo alio videt̄ idigere amic⁹
aūt vr̄ eē nccius. q2 cū ſit alicui⁹ ip̄e tribuit ea q̄
hō ꝑ ſe ip̄m hr̄e n̄ p̄t. ⁊ ſic vr̄ ꝙ beat⁹ nō indige/
at amicis. 2° ibi. Unde cū demon. inducit ad idē
quoddā prouerbiū qḋ tꝑe gentiliū dicebat̄. ſ. cū
demon aliquid boni det n̄ ē op⁹ amicis. ponebāt
n. gētiles ⁊ maxie platonice habet eē prouidētie
ordinē qḋ res hūane mediātib⁹ demonib⁹ ꝑ di/
uinā prouidētiā gubernarēt̄ demonū cū dicebāt
quoſdā eſſe bonos quoſdā eſſe malos ē ergo ꝓ/
uerbij qḋ cū ꝑ diuinā prouidentiā hōi bona pro
ueniūt ſic vr̄ contingere felicib⁹ ꝙ n̄ indiget hō
auxilio amicoꝝ. Deinde cū dicit. Aſſimulatur
āt ⁊c̄. obijcit ad ꝑtē ꝯ̄riā trib⁹ rōibus vr̄. n. eſſe in
cōueniēs ꝙ oia exteriora bona det̄ felici ⁊ ami/
ci n̄ ſibi dent̄ cū tn̄ amic⁹ ſit ad maximū int̄ exte
riora bona. Scḋam rōem ponit ibi. Si qui amici
⁊ circa hoc duo facit. prio ponit rōem vt. n. s̄. di
ctū ē magis ꝑtinet ad amicū benefacere q̄ꝫ bene
pati. ꝓpriū āt ē v̄tutis bn̄facere. felicitas āt cōſi/
ſtit in opōe v̄tutis vt in prio dcm̄ ē. ⁊ ſic neceſſe
eſt felicē eſſe v̄tuoſū ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝙ bn̄faciat. melius
āt eſt qḋ hō bn̄faciat amicis q̄ꝫ ex̄neis ceteris pa
ribus. q2 hoc hō delectabilius ⁊ prompti⁹ facit
ergo felix cū ſit v̄tuoſus indiget amicis quib⁹ bn̄
faciat. ſ'o ibi. Propter qḋ ⁊ querit̄. cōcludit ex p̄
miſſis quādā dubitatōeꝫ vtrū. ſ. hō magis indige
at amicis in bonis fortunijs q̄ꝫ infortunijs. in v/
traq;. n. fortuna vr̄ hō indigere amicis. infortu/
natus. n. indiget amicis qui ei benefaciāt ſꝫ bene
fortunatus amicis quib⁹ ip̄e bn̄faciat. hāc āt du
bitatōem inferi⁹ proſequet̄. Tertiā rōem ponit
ibi. Incōueniēs āt ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ hoc vr̄ eſſe incō/
ueniēs ꝙ beat⁹ ſit ſolitari⁹. hoc. n. eſt ꝯ̄ cōeꝫ oīuꝫ
electōem. nullus. n. eligeret vt ſemꝑ viueret ſꝫ ſe
ipſū. ſ. ſolus etiā poſtq̄ꝫ oia alia bona haberet q2
hō nāliter ē animal politicū ⁊ aptus natus cōui
uere alijs. q2 igit̄ felix hꝫ ea q̄ ſūt bona hōi ꝯueni
ens ē ꝙ bēat cū q̇b⁹ ꝯuiuat. manifeſtū ē āt ꝙ me
li⁹ ē ip̄m cōuiuē amicis ⁊ v̄tuoſis q̄ꝫ ex̄neis ⁊ qui
buſcūq; ſic ḡ manifeſtū ē ꝙ felix indiget amicis.
Deiñ cū dicit. Quid igit̄ dicāt. ſoluit p̄dictam
dubitatōeꝫ. ⁊ prio oſ̄t quō veꝝ dicāt qui negant
felicē idigere amicis. ſ'o quō dicāt falſū. ibi. Hoc
aūt n̄ ē. dicit ergo prio qḋ cū ꝓbatū ſit ꝙ felix ī
digeat amicis oꝫ ꝯſiderare q̇d ſit qḋ primi dicūt
negātes felicē indigere amicis. ⁊ quātū ad quid
veꝝ dicāt. circa ꝙ cōſiderādū ꝙ multi exiſtimāt
illos eſſe amicos q̇ ſunt eis vtiles ⁊ in collatione
ext̄ioꝝ bonoꝝ q̄ ſola populares hoīes cognoſcūt
talibus ergo amicis nō indiget beat⁹. q2 ſufficit
ſibi in bonis que hꝫ. ſil'r etiā nō indiget amicis ꝓ
pter delectabile niſi paꝝ inquātū. ſ. in cōuerſatōe
humana neceſſe ē vtili ludicris ad quietē ſicut ī
iiij. dcm̄ ē. felicis. n. vita cū ſit delectabilis ſm ſe
ipſam vt in primo dictū eſt. nō indiget ſuꝑ indu
cta delectatōe ꝓpter quā ſint ſimplr̄ neceſſarij a
mici ⁊ cuꝫ nō indiget talib⁹ amicis. ſ. vtilib⁹ ⁊ ȯ
lcābilib⁹ vr̄ nō indigere amicis. Deinde cum
dicit. Hoc āt nō ē forte veꝝ ⁊c̄. oſ̄t nō eſſe oīno
veꝝ qḋ dicit. ⁊ primo h̄ oſ̄t quibuſdā rōib⁹ mo/
ralib⁹. ſ'o ꝑ quādā rōeꝫ magis nālē. ibi. Natura/
li⁹ āt itēdētib⁹. cc̄ p̄mū ponit tres rōes. Prio di
cēs n̄ eē veꝝ qḋ dcm̄ ē. ſ. ꝙ ſi felix n̄ indiget ami/
cis vtilib⁹ ⁊ delectabilib⁹ ꝙ ꝓpter hoc n̄ idigeat
amicis ſūt. n. amici quidā propter v̄tutē quibus
indiget cuius prima rō eſt. q2 ſicut in prio dcm̄
ē. felicitas ē operatio quedā manifeſtū eſt āt qḋ
opō cōſiſtit in fieri ⁊ nō ē quedā ex̄ns ad modū
reꝝ ꝑmanētiū ſic̄ ſi eſſꝫ aliq̄ paſſio q̄ habita eſſet
hō felix. ita ꝙ n̄ oꝫ eū aliq̇d opari ꝯtinue. oꝫ āt ꝙ
opō boni viri ſit bona ⁊ delectabilis ſm ſeipſam
q2 eſt ꝑ ſe bona ſicut ī prio libro dcm̄ ē. ē āt opō
bona inter delcābilia ꝓpriū delcābile v̄tuoſi. nō
n. v̄tuoſus eſſet q̇ nō delcāret̄ in opōe v̄tutis vt ī
primo dcm̄ ē. req̄rit̄ ergo ad felicitatē ꝙ felix de
lectet̄ ī ope v̄tutis n̄ āt poſſum⁹ delectari niſi in
eo ꝙ cognoſcim⁹. magis āt poſſum⁹ ſpeculari ꝓ
ximos q̄ꝫ nos ip̄os. ⁊ actōeſ illoꝝ q̄ꝫ nr̄as. q2 vni⁹
cuiuſq; iudiciū in proprijs magis deficit ꝓꝑ p̄ua
tū officiū ꝙ hꝫ ad ſeip̄m ſic igit̄ pꝫ ꝙ bonis hōib⁹
delcābiles ſūt actōes eoꝝ q̇ ſūt ⁊ boni amici ī q̇/
b⁹ īueniūt̄ ambo q̄ ſūt ſꝫ nāꝫ delcābilia. ſ. bonuꝫ
⁊ amatū. ſic igit̄ beatus indigebit talibus amicis
v̄tuoſis inquātū querit cōſiderare bonas actōes
viri boni q̇ ē amic⁹. q2. n. amic⁹ hōis eſt. q. alt̄ ip̄e
actōes amici ſūt ſibi. q. ꝓp̄e. Scḋaꝫ rōeꝫ pōit ibi
Exiſtimāt āt. ⁊ dicit ꝙ cōiter exiſtimāt ꝙ feliceꝫ
oꝫ delcābilit̄ viuere. ē. n. delcō vnū eoꝝ q̄ req̄rūt̄
ad felicitatē vt ī prio dcꝫ ē. ille āt q̇ ſolitari⁹ viuit
patit̄ difficilē. i. ḡuē vitā oꝫ. n. qḋ interrūpat̄ ſua
delcātio q̄ opōm ꝯſeq̄t̄ n̄. n. ē facile ꝙ hō ſꝫ ſeip̄ꝫ
i. ſolitari⁹ ex̄ns cōtinue opet̄ ſed hoc ē facile ſi cū
alteri⁹ exiſtat. fit. n. quedā inciſſitudo opōm duꝫ
ad ſeinuicē bona opant̄ ⁊ ſic cōtinuat̄ delectatō
ſi igit̄ hō cuꝫ amicis moret̄ opō ei⁹ q̄ ē delcābil'
ſm ſeip̄am. ſ. v̄tuoſam erit magis cōtinua ⁊ hoc
oꝫ exiſtere circa beatū vt. ſ. cōtinue delectet̄ ī opi
b⁹ v̄tutis v̄tuoſus. n. inquātū hi⁹ gaudet ī actōib⁹
v̄tuoſis ꝯ̄rijs ſiue a ſe ſiue ab alijs fcis ⁊ ꝯtriſtat̄
ī opib⁹ ꝯ̄rijs q̄ ex malicia alic⁹ ꝓcedūt ſicut mu
ſicus delcāt̄ ī bonis melodijs ⁊ offēdit̄ ī malis.
Sed āt ⁊c̄. ⁊ dicit qḋ ex hoc ꝙ v̄tuoſus ꝯuiuit a
micabilit̄ hoīs viris ſit aſcēſus. i. cōſociatio in v̄/
tute ſicut dixit theogiuſ quidā poeta ⁊ taliſ ſocie
tas oportuna eſt cuilibet v̄tuoſo ſicut ⁊ alia hūa
na opa meli⁹ ꝑficiūt̄ ī ſocietate.

n Atturali⁹ ãt ⁊c̃. poſtꝗ̃ phus aſſiguit q̃ſdã rõ̃es morales ex q̃b⁹ apparet ꝙ felix indiget amicis. nũc oñt idẽ p quãdã rõez magis naťalẽ. ⁊ pmo oñt ꝙ felici eligibile ẽ hr̃e amicũ 2° ↄcludit vlteri⁹ ꝙ felix amicis indiget ibi. Q̃ð ãt ẽ ipſi. circa pmũ duo. ſ. p̃rio pponit ꝙ itẽdit. ⁊ dic̃ ꝙ ſiq̃s velit ↄſiderare p rõem magis naturalẽ manifeſte appebit ꝙ vtuoſo ⁊ felici amic⁹ vtuoſus ẽ nãliť eligibil' ẽt magis q̃ alia ⁊ extrioꝛa bona. 2° ibi. nulla. n. pbat ppo⁹ ⁊ p̃rio oñt q̃d ſit naturaliť eligibile ⁊ delcãbile vtuoſo r̃ſpectu ſuiipſi⁹. 2° oñt q̃d ſit ſibi eligibile ⁊ delcãbile r̃ſpectu amici ibi. vt ãt ad ſeipſũ. cc̃ pmũ duo. ſ. p̃rio oñt ꝙ vtuoſo natu laliť ẽ eligibile eẽ ⁊ viuẽ. ſo oñt q̃d ẽ ſibi delcãbile ⁊ eligibile hoc ſentire. ibi. Uidẽs ãt ⁊c̃. cc̃ primũ ponit talẽ rõez dẽ ꝙ ẽ bonũ naturaliť ẽ vtuoſo bonũ ⁊ delcãbile ſ3 ſeipm vt p3 i hijs q̃. ſ. i. vij. dcã ſũt ſ3 eẽ ⁊ viuẽ naturaliť ẽ bonũ ⁊ delcãbile vtuoſo. maioꝛ p ſe p3 i lr̃a minoꝛẽ ponit ibi. Uiuẽ ãt. circa quã tria. ſ. p̃rio. n. manifeſtat i quo ↄſiſtit viuẽ ⁊ dicit ꝙ in õib⁹ aĩalib⁹ cõiter determinať viuẽ ſ3 potẽtiã ſenſus q̃tũ ad id ꝙ h3 cõe cũ alijs aĩalib⁹ vel ſ3 potẽtiã itellcũs q̃tũ ad id ꝙ ẽ ppriũ ſibi. oĩs ãt potẽtia r̃duciť ad opõe3 ſicad ppriã pfcõe3. vñ id qð ẽ pricipale ↄſiſtit i opõe ⁊ ñ i potẽtia. nuda eſt n. act⁹ potioꝛ q̃ potẽtia vt pbať i. ix. metaphiſice. ⁊ ex hoc p3 ꝙ pricipaliť viuẽ aĩalis l'hoĩs ẽ ſentire vel itelligẽ doꝛmiẽs. n. q2 ñ actu ſentit vel itelligit ñ pfcẽ viuit. ſ3 h3 dimidiũ vite vt i p̃rio dcm̃ ẽ. ſo ibi. Uiuere ãt. oñt ꝙ viuẽ ſit naturaliť bonũ ⁊ delcãbile ⁊ dicit qð ipm viuere ẽ de nũero eoꝝ q̃ ſm ſe bona ⁊ delcãbilia ⁊ hoc pbat p hoc ꝙ deťiatu3 ptinet ad naturã boni. ad euidẽtiã ↄſiderãdũ ẽ ꝙ potẽtia q̃tũ ẽ de ſe i deťiata ẽ q2 ſe h3 ad mlťa deťiať ãt p actũ ſic p3 i mã ⁊ foŕ. potẽtia ãt ſine actu ẽ potẽtia cũ puatõe q̃ facit rõe3 mali ſicut pfcõ q̃ ẽ p actũ facit rõe3 boni ⁊ iõ ſicut aliq̃d iq̃tũ ẽ ideťia tũ ẽ malũ ita deteriatũ iquãtũ hi⁹ ẽ bonũ viuẽ ãt deťiatu3 ẽ. pſerti ſ3 ꝙ pricipaliť i opõe cõſiſtit vt dictum eſt vñ p3 ꝙ viuere ẽ nãliť bonũ ẽt vtuoſo bonũ vt dcm̃ ẽ. cũ vtuoſuſ ſit mẽſura i genẽ hũano vt dcm̃ ẽ. ⁊ iõ ꝙ viuere ẽ naturaliť bonũ videm⁹ qð oĩb⁹ ẽ delcãbile. 3° ibi. Nõ o3 ãt. r̃mouet dubium dicẽſ ꝙ i eo qð dcm̃ ẽ ꝙ viuẽ ẽ naturaliter bonũ ⁊ delcãbile. ñ o3 accipe vitã malã. i. vicioſam et coꝛruptã. i. r̃cedẽtẽ a vere oꝛdine neq3 etiam vitã q̃ ẽ i triſticijs. talis vita ñ ẽ naturaliter bona q2 ẽ ideťiata. i. debita pfcõe carẽs. ſicut ⁊ ea q̃ cc̃ ipſam exiſtũt. q2. n. vnũquodq3 deťiať p id qð exiſtit fuerit indeťiatũ ⁊ ip3 indeterminatũ erit. puta ſi egritudo ẽ indeťiatũ ⁊ coꝛp⁹ egrũ erit indeterminatũ ⁊ ſic vita q̃ ẽ cũ malicia ⁊ triſticia ſeu triſticia ⁊ h̃ magl erit manifeſtũ i hĩtis. i. in ↄñtib⁹ i q̃b⁹ de triſticia ageť. Deiñ cũ dicit. Si ãt ipm ⁊c̃. iſert cõcluſionẽ pdcẽ rõis ⁊ dicit ꝙ ſi ipm viuere ẽ nãliť bonũ ⁊ delcãbile ꝙ ñ ſolũ apparet ex ratiõe pdcã ſ3 ẽt ex hoc ꝙ oẽs appetũt ipm ſeqť ꝙ maxie vtuoſis ⁊ beatis ſit bonũ ⁊ delcãbile viuẽ q2. n. hoꝛu3 vita ẽ pfectiſſima ⁊ beatiſſima. iõ ẽ ab eis magl eligẽda. Deiñ cũ dicit. vidẽs ãt. oñt ꝙ ſentire ſe viuere ẽ eligibile ⁊ delcãbile ⁊ vtuoſo. ille. n. q̃ videt ſe videre ſentit ſuã viſionẽ ⁊ ſilr eſt de illo q̃ audit ſe audire. ⁊ ſilr ↄtingit in alijs ꝙ aliq̃s ſentit ſe opari. in hoc ãt qð nos ſentim⁹ nos ſentire ⁊ intelligimus nos eẽ. dcm̃ ẽ. n. ſ. ꝙ ẽ ⁊ viuere hoĩs ⁊ principaliť ẽ ſentire vel intelligere ꝙ ãt aliq̃s ſentiat ſe viuere ẽ de numero eoꝝ q̃ ſũt ſm ſe delcãbilia. q̃a ſicut. ſ. pbatũ ẽ viuere ẽ naturaliť bonũ ꝙ aũt aliq̃s ſentiat bonũ eẽ i ipſo ẽ delcãbile. ⁊ ſic p3 qð cũ viuere ſit eligibile ⁊ maxie bonis q̃b⁹ ẽ bonũ eẽ ⁊ delcãbile q ð etiã pcipe ſe ſentire ⁊ itelligẽ ẽ eis delcãbile q2 ſiľ cum hoc ſentiũt i qð eſt eis ſ3 ſe bonũ. ſ. eſſe ⁊ viuere ⁊ i hoc delcãť. Deiñ cũ dicit. Ut ãt ad ſeipm. oñt ex pmiſſis q̃d ſit vtuoſo ⁊ felici eligibile ⁊ delcãbile r̃ſpectu amici ⁊ dic̃ ꝙ vtuoſus ita ſe h3 ad amicũ ſic ad ſeip3 q2 amic⁹ quodã modo ẽ alť ipe. ſicut igiť vnicuiq3 vtuoſo ẽ eligibile ⁊ delcãbile ꝙ ipe ſit ſic ẽ ei eligibile ⁊ delcãbile ꝙ amic⁹ ſit. ⁊ ſi nõ eq̃liť tñ ppinq3. maioꝛ ẽ. n. vnitas naturaľ q̃ ẽ alic⁹ ad ſeipm q̃ vnitas affcũs q̃ ẽ ad amicũ. dcm̃ ẽ ãt. ſ. ꝙ vtuoſus ẽ eligibile ſuũ eẽ ⁊ viuẽ ppť hoc ꝙ ſentit ſuũ eẽ ⁊ viuere eẽ bonũ. talis ãt ſenſus ẽ delcãbiľ ſ3 ſeipm quo. ſ. aliq̃s ſentit bonũ ſibi ineſſe. ſicut ĝ aliq̃s delcãť i ſuo eſſe ⁊ viuere ſentiẽdo ip3 ita ad hoc ꝙ delecteť i amico o3 qð ſimplr ſentiat ipm eẽ ꝙ q̃dẽ ↄtiget ↄueniendo ſibi ſ3 cõicatõe3 ſermonũ ⁊ ↄſideratõe3 mentis hoc. n. mõ hoĩes dicũť ppe ſibi ↄuiuere ſ3. ſ. vitã q̃ ẽ hõi ppa. ñ ãt ſ3 h̃ ꝙ ſiľ paſcãť. ſic̃ ↄtingit i pecorib⁹ ſic ĝ ex oĩb⁹ pmiſſis ↄcludit id qð ppoſuerat dicẽs ꝙ ſi beato ẽ ſ3 ſe eligibile ſuũ eẽ inquãtũ eſt nãliť bonũ ⁊ dlcãbile cũ eẽ ⁊ vita amici ſint q̃tũ ad ei⁹ effectũ ppinq̃ pprie vite ↄñs ẽ ꝙ ẽt amic⁹ ſit eligibilis vtuoſo ⁊ felici. Deiñ cũ dic̃. Q̃ð ãt ⁊c̃. oñt vlteri⁹ qð felici ſint nccij amici qð. n. ẽ felici eligibile o3 ei ineſſe. alioq̃n r̃manebit idigentia qð ẽ ↄ̃ rõe3 felicitatis q̃ req̃rit ſufficiẽtiã. req̃riť ĝ ꝙ ille q̃ eſt in ſtatu felicitatis op⁹ habeat amicis vtuoſis loquiť ãt h̃ de felicitate q̃lis pt eſſe in hac vita. ſic̃ in primo dictũ eſt.

v Trũ igiť q̃plurimos. Poſtq̃ phs pſecut⁹ ẽ q̃ſdã dubitatõẽs cc̃ amicitiã ex pte amãtiũ. h̃ pſeq̃ť dubitatõẽs ex pte eoꝝ q̃ amãť. ponit ãt cc̃ hoc tres dubitatõẽs. q̃rũ p̃ria ẽ d nũero amicoꝝ. ſa de nccitate ipoꝝ. ibi. Utru3 ãt in bonis. tertia de ↄuictu eoꝝ. ibi. Utrũ igiť queãdmodũ ⁊c̃ cc̃ pmũ duo facit. pmo pponit dubiũm. vtꝝ. ſ. aliq̃s debeat ſibi facẽ q̃plurimos amicos vľ ñ. ſ3 ſic prudẽter vr̃ eẽ dcm̃ de pegrinatõe i puerbio cuiuſdã dicẽtis. nõ vocer multũ peregrin⁹ neq3 ñ pegrinuſ i. ñ dicať de me qð nimis diſcurrã p diuerſas terras inutiliť neq3 ẽt qð nũq̃ ex domũ exeã pegrinatõis cã. ita ẽt cõgruit ⁊ cc̃ amicitiã eẽ vt. ſ. neq3 aliq̃s nulli ſit amic⁹ neq3 etiã ſit amic⁹ multis ſm ſupabũdãtiã. 2° ibi. his q̃dẽ igiť ⁊c̃. ſoluit pdicta3 qõe3 ⁊ p̃rio quãtũ ad amicitiã vtil' ⁊ dic̃ ꝙ idẽ qð dcm̃ ẽ d vitãda ſupflua mľtitudie amicoꝝ totaliť vr̃ ↄgruere i amicis q̃ ſũt ad opoꝛtunitatẽ. i. ad vtilitatem. q2 ſi homo habeat multos tales amicos a quib⁹ recipiat obſequia o3 ꝙ etiã ecõuerſo multis obſeq̃ť ⁊ h̃ ẽ valde laboꝛioſũ ⁊ ita ꝙ ſuffic̃ tp̃s vite h⁹ q̃ hoc volunt agere. ſi igiť ſint plures amici vtiles q̃ ſint nccarij ad ppriã vitã nimis diſtrahũt hoĩe3 ⁊ ipediũt ipm ad bona vita q̃ conſiſtit i opõe vtutis q2 dũ hõ ſupflue itẽdit negocijſ alioꝝ ↄñs ẽ ꝙ ñ poſſit debitã curã gerere de ſeipſo ⁊ ita p3 ꝙ ñ ẽ op⁹ hõi hr̃e plẽs amicos vtiles. Scðo oñt idẽ ibi. Amicitia delectabiľ. ⁊ dicit ꝙ ẽt ad delcõe3 ſufficiũt pauci amici. delcõ. n. extrioꝛ q̃ p tales amicos exhibeť q̃riť i vita hũana ſic̃ cõdimẽta i cibo. q̃ ẽt ſi parũ ſit ſufficit. vñ ⁊ pauci amici ſufficiũt hõi ad delcõe3 vt cũ eis p aliqð tp̃s r̃creeť. Tertio ibi Studioſos ãt. ſoluit qõe3 q̃tũ ad aĩcos ſ3 vtutẽ ⁊ p̃rio oñt ppo⁹ p rõe3. 2° p expimẽtũ ibi. ſic ãt vr̃ ⁊c̃. Circa primũ tria. ſ. P̃rio r̃ſumit qõe3 ⁊ dicit ꝙ r̃manet cõſiderãdũ. vtrũ aliq̃s deťat ſibi facere amicos vtuoſos plẽs nũero. ita qð quãto plẽs h3 meli⁹. vľ o3 quãdã mẽſurã adhibere cc̃ multitudinẽ amicoꝝ. ſic̃ p3 de multitudine ciuitatis q̃ ñ cõſtat ex decẽ hõib⁹ tm̃ ⁊ ſi cõſtat ex decẽ miriadib⁹. i. cẽtũ milib⁹. nã mirias idẽ ẽ ꝙ decẽ milia. iã p multitudie ñ erit ciuitas ſ3 q̃dã regio ſ3 q̃ta mľtitudo ſit nc̃cia ad ciuitatẽ ñ ẽ deťiatũ ſ3 aliq̃d vnũ q2 pt eẽ ciuitas maioꝛ ⁊ minoꝛ ſed pñt accipi duo extrema iter q̃ quicq̃d ẽ mediũ põt determinari vt cõgruẽs multitudini ciuitatis. Secũdo ibi. Et amicoꝝ. ſoluit qõe3 dicẽs ꝙ ñ o3 eẽ imẽſa multitudo amicoꝝ ſ3 o3 eẽ q̃dã deťiata mľtitudo eoꝝ. ⁊ hoc pꝛobat trib⁹ rõib⁹. Quaꝝ p̃ria ẽ qð plẽs pñt eẽ amici cũ q̃b⁹ poſſit hõ cõuiuere. h̃ n. iter cetera magis vr̃ eẽ amicabile. i. cõgruẽs amicitie. q̃ ẽ ſ3 vtutẽ. manifeſtũ ẽ ãt ꝙ ñ ẽ poſſibile ꝙ hõ cõuiuat imoderate mľtitudini hominũ ⁊ ꝙ quodãmõ diſtribuat ſe iter multoſ ⁊ ſic p3 ꝙ ñ pñt eẽ multi amici ſ3 vtutẽ. Scða3 rõe3 ponit ibi. Adhuc ãt. ma⁹ ẽ. n. qð amicos o3 adinuicẽ cõuiuere ⁊ ita ſi aliq̃s hẽat mľtos amicos o3 ꝙ oẽs ẽt illi ſint amici ſibi inuicem alr̃. n. nõ pñt adinuicẽ cõmoꝛari ⁊ p ↄñs neq3 cõuiuere amico. hoc ãt ẽ difficile qð i multis ſerueť. ſ. vt ſint amici ad inuicẽ ⁊ ita nõ videť poſſibile ꝙ vn⁹ hõ hẽat plẽs amicos. Tertia3 rõe3 ponit ibi. Foꝛte ergo ⁊c̃. cõcludit ppoſitũ ex dictis. ſ. ꝙ ñ bñ ſe hñt ꝙ hõ inq̃rat fieri amiciſſim⁹ multiſ ſ3 tot quot poſſẽt ſufficere ad cõuictũ. q2 ẽt hoc ñ vr̃ eẽ cõtigẽs ꝙ hõ ſit valde amic⁹ multis. vñ ẽt ſ3 amoꝛẽ libidinoſũ vn⁹ hõ amat plẽs mulieres itẽſo amoꝛe q2 pfcã amicitia i q̃dã ſupabũdãtia amoꝛis cõſiſtit q̃ ñ põt obſeruari niſi ad vnũ vel ad valde paucos ſp. n. id ꝙ ẽ habundãs. paucis cõpetit q2 ñ pt i multis cõtigere ꝙ ad ſũmã pfcõem pueniať pp multiplices defcũs ⁊ ipedimẽta. Deiñ cũ dicit. Sic ãt vr̃. oñt ppoſitũ p expiẽtiã ita eni videm⁹ i reb⁹ cõtigere ꝙ vn⁹ ad paucos h3 amicitiã. ñ. n. iueniũť eẽ multi amici vni⁹ ſm amicitiã etayricã. i. ſodaliũ vel cõiũctoꝝ ꝙ pꝛobat quodã puerbio quo dicũť aliq̃ himnizare in duobus cõſuetũ ẽ. n. vt plurimũ ꝙ iuuenes ſocialiter bini icedut cãtãtes. ſ3 poli ſilij. i. amatoꝛes mľtoꝝ q̃ ſ. oĩb⁹ familiariť potiũť ñ videť eẽ veri amici alicui q2 nulli diu cõuiuũt ſed p trãſeũteſ ſe hñt familiariter ad vnũquẽq3. ſ3 cũ tales vocãť amici politice. i. ſ3 qð ẽ cõſuetũ in ciuitatib⁹ in q̃b⁹ amicitia ex talibus applauſibus ⁊ familiaritatib⁹ iudicať. hos ãt q̃ ſic ſũt amici mľtoꝝ vocãt hoĩes placidos qð ſonat i viciũ ſupabũdãtie i ↄdelcãndo vt. ſ. i. iiij dcm̃ ẽ. Deiñ cũ dicit. Politice q̃dẽ. oñt ſ3 q̃ amicitiã dicũť aliq̃ eẽ amici mľtoꝝ ⁊ dicit ꝙ hoc cõtigit eẽ ſ3 amicitiã politicã. ñ ſolũ eo mõ q° aliq̃s placid⁹ ẽ amic⁹ mľtoꝝ ſ3 ẽt hoc pt cõpetere alicui vere vtuoſo dcm̃ ẽ. n. ſ. qð politica amicitia vr̃ idẽ eẽ qð cõcoꝛdia. vtuoſus ãt cũ multis ↄcoꝛdat i hijs q̃ ptinẽt ad vitã politicã ñ tñ ↄtigit qð vtuoſuſ hẽat amicitiã ad mľtoſ pp vtutẽ qð diligat eos pp ſeipos ⁊ ñ ſolũ pp vtile vel delcãbile quinimo multũ o3 eẽ hõi amabile ⁊ carũ. ſi paucos tales amicos pñt inuenire. ſ. propter vtutẽ ⁊ ſm ſeipſos.

v Trũ ãt i hõis. Poſtq̃ phus ſoluit de mľtitudie amicoꝝ h̃ pponit dubiũm de nc̃citate eoꝝ. Et cc̃ hoc tria. ſ. P̃rio pponit dubiũm. Secũdo ſoluit eã ibi. Nc̃ciu3 magis. Tertio pbat qðdã qð ſuppoſuerat ibi. Eſt. n. ⁊. dic̃ ĝ pmo qð pt dubitari vtꝝ hõ hẽat opus amicis magis i bonis foꝛtunijs vel ifoꝛtunijs ma⁹ ẽ. n. ꝙ i vtq3 foꝛtũa r̃q̃rũť aĩci ita i ifoꝛtunijs eni hõ h3 op⁹ amicis q̃ ei ferãt auxilia ↄ̃ i foꝛtunia. i bonis ãt foꝛtunis hoĩes hñt op⁹ amicis i q̃b⁹ cõuiuãt ⁊ q̃b⁹ bñfaciãt. ſi. n. ſũt virtuoſi volũt bñ opari. Deiñ cũ dic̃. Nc̃cium magis. põit ſolutõe3 qõis cõcludẽs ex pmiſſis ꝙ hr̃e amicos ẽ hõi magis nc̃ciu3 ifoꝛtunijs i q̃b⁹ idiget auxilio qð ſit p amicos vt dcm̃ ẽ et inde ẽ ꝙ i tali ſtatu hõ h3 op⁹ amicis vtilib⁹ q̃ ei auxiliũ ferãt. ſ3 i bonis foꝛtunijs eſt meli⁹. i. magis honeſtũ hr̃e amicos ⁊ inde ẽ ꝙ in hoc ſtatu q̃rũt hoĩes amicos vtuoſos. q2 eligibili⁹ ẽ talib⁹ bñfacere ⁊ cũ eis cõuerſari. Deinde cũ dic̃. Eſt. n. ⁊ pñtia. pbat ꝙ ſuppoſuerat. ſ. ꝙ amicis i vtraq3 foꝛtuna ſit. Et pmo pponit. 2° ibi. Alleuãť. n. pbat ppoſitũ. ⁊ pmo q̃tũ ad ifoꝛtunia. 2° q̃tum ad foꝛtunas bonas ibi. Jn bonis foꝛtunis. 3° infert qðdã coꝛ⁹ ex dictis. Circa pmũ tria. ſ. P̃rio manifeſtat ppoſitũ ⁊ dicit qð hoĩes q̃ ſũt i triſtitia alleuiatõe3 q̃dã ſentiũt ex pñtia amicoꝝ eis cõdolẽtiũ. Scðo ibi. Propť qð ⁊c̃. inquirit q̃ ſit cã hi⁹ quod dictũ eſt ⁊ ponit duas cauſas ſub dubitatõe q̃ eaꝝ potior ſit q̃rũ pma ſumiť ex exẽplo eo q̃ poꝛtãt aliqð põd⁹ q̃ue quoꝝ vn⁹ alleuiať ex ſocietate alteri⁹ on⁹ illud ſecũ ſumẽtis ⁊ ſilr vr̃ ꝙ on⁹ r̃ſtitie ferat ſ3 h̃ ſilitudo ñ vr̃ cõgruere q̃tũ ad ipa3 triſtitiã. ñ. n. eiuſdẽ triſtitie nũero q̃ q̃s patiť ali⁹ ptẽ ſibi aſſũit vt ex h̃ alteri⁹ triſtitia minuať põt tñ cõgruere q̃tũ ad triſtitie cã3 puta ſi aliq̃s triſtať ex dãno qð paſſus eſt

dū amic⁹ ptē dāni ſubit minuit dānū alteri⁹
⁊ ꝑ ꝯñs triſtitia. Secūda cā melior ē ⁊ cōpetit
quātū ad ipaȝ triſtitiā. manifeſtū ē. n. ꝙ q̄libet
delcō ſupueniēs triſtitiā minuit. amic⁹ āt pñs
⁊ cōdolēs delcōeȝ ingerit dupl̄r. vno mō quia
ipa pñtia amici ē delcābilis. alio mō q꜡ dū in
telligit eū ſibi cōdolere. delectat̃ i ei⁹ amicitia
⁊ ſic ei⁹ triſticia miorat̃ ⁊ q꜡ hoc ē pꝛīcipale ꝓ
poſitū ſubiūgit ꝙ ad pñs dimittēdū ē inq̄rere
vtrū ꝓpt̃ hoc ꝙ dcm̄ ē vel ꝑꝑ aliq̄d aliud alle
uiant̃ hoīes triſtari ex pñtia amicoꝝ condlen
tiū. manifeſte tñ apparet accidere h̄ ꝙ dcm̄ ē
Tertio ibi. Uidet̃ āt ⁊c̃. oñdit q̄ꝺ pñtia amici
cō dolētis hꝫ q̄ꝺdā triſticiā āmixtā. Et p̄mo oñ
dit ꝓpoſitū. 2⁹ infert q̄ꝺdā correlariū ex dcis.
ibi. Pꝛopt̃ q̄ꝺ viriles. Dicit ergo p̄mo q̄ꝺ pñ
tia amicoꝝ cōdolētiū vr̃ quādā mixtionē hr̃e
ex delcābili ⁊ triſtabili. ipa. n. viſio amicoꝝ eſt
delcābilis ⁊ ꝓpter aliā rōeȝ cōeȝ ⁊ ſpāliter hōi
iſoꝛtunato q̄ ab amico adiuuat̃ ad hoc q̄ꝺ nō
cōtriſtet̃ iquātū amic⁹ cōſolat̃ ſuū amicū ⁊ ex
uiſione ⁊ ēt ex ſmōe. ſi ſit epidexius. i. idoneuſ
ad cōſolādū. cognoſcit. n. vn⁹ amic⁹ mentē al
teri⁹ ⁊ i q̄b⁹ amic⁹ ſu⁹ delectat̃ ⁊ triſtat̃ ⁊ ſic
pōt ei ꝯueniēs remediū adhibere ꝯ̄ triſtitiam
ꝑ hūc ergo modū pñtia amici cōdolētis ē de
lcābilis. ſꝫ ex alia ꝑte ē triſtis iquātū hō ſentit
amicū ſuū ꝯtriſtari i ſuis iſoꝛtunijs q̄libꝫ. n. hō
bñ diſpoſit⁹ r̄fugit q̄ꝫtū p̄t eē cā triſtitie ſuis
amicis. Deiñ cū dic̃. Pꝛopt̃ q̄ꝺ viriles. cōclu
dit ex p̄miſſis q̄ꝺ hoīes q̄ ſūt viriles aīnāliter
verēt̃ ⁊ cauēt ne amici eoꝝ ꝑꝑ ipos cōtriſtēt̃
ē. n. de nā amicitie ꝙ amicus velit bñfacere a
mico. ñ āt eē ei cā alic⁹ mali ⁊ nullo mō ſuſti
nēt viriles hoīes q̄ꝺ amici eoꝝ ꝑꝑ eoſ ꝯtriſtēt̃
niſi ſuperxcedat auxiliū q̄ꝺ ab amicis ſibi p̄bet̃
ad ñ cōtriſtādū triſtitiā amicoꝝ. ſuſtinēt. n. ꝙ
ꝑ modicā amicoꝝ triſticiā ſua triſtitia ſuble
uet̃ ⁊ vl̄r virilib⁹ hōib⁹ ñ cōplacet hr̃e cōplo
ratores. q꜡ ipſi viriles hoīes ñ ſūt ploꝛatiui. ſūt
āt q̄dā viri muliebꝛit̃ diſpoſiti q̄ delcānt̃ i hoc
ꝙ habeāt aliquos ſil̃ ſecū anguſtiatos ⁊ amāt
eos q̄ ſibi cōdolēt. q amicos. ſꝫ i hac diuerſita
te hoīuȝ oꝫ imitari q̄ꝫtū ad oīa meliores videlꝫ
viriles. Deiñ cū dicit. In bonis foꝛtunis ⁊c̃
oñdit ſ꜡ꝫ ꝑtē ꝓpoſiti. ſ. ꝙ pñtia amicoꝝ i bōis
foꝛtunis ſit laudabil̃. ⁊ dic̃ ꝙ in bōis foꝛtunis
pñtia amicoꝝ duo delcābilia hꝫ. Pꝛio q̄dem
cōuerſatōeȝ amicoꝝ. q꜡ delcābile ē cū amicis
cōuerſari. Scōo hoc ꝙ hō itelligit ſuos dele
ctari i ꝓpꝛijs bōis. q̄rit. n. vnuſq̄ſq꜡ eē amicis
ſuis delcōis cā. Deiñ cū dic̃. Pꝛopt̃ q̄ꝺ vide
bit̃. infert quoddā coꝛ̄ꝰ ex dcis cōtinēs in ſe
q̄dā documēta moꝛalia. ⁊ p̄mo q̄ꝫtū ad eos q̄
ꝯuocāt amicos. ſcōo quātū ad eos q̄ ſpōte ad
amicos accedūt. ibi. Ire āt ⁊c̃. Circa p̄mū po
nit tria documēta moralia. p̄mo q̄dē ꝯcludēs
ex p̄miſſis q꜡ ꝙ delcābile ē ꝙ hō itelligat ami
cos i ꝓpꝛijs bōis delcāri. oꝫ ꝙ hō ꝓmpte vo
cat amicos ad ſuas bonas foꝛtunas vt eas. ſ. a
micis cōicet oꝫ. n. ꝙ bonus hō bñfaciat amico
Scōꝫ documētū ē ꝙ hō tarde ⁊ cū q̄dā pigri
tia vocet amicū ad ſua iſoꝛtunia. oꝫ hō īdere a
mico ꝺ ſuis maliſ quātū mīmū p̄t. ⁊ ad h̄ iduc̃
ꝓuerbiū cuiuſdā dicētis. ſufficiēt ego infoꝛtu
nias. q. d. ſufficit ꝙ ego iſoꝛtuniū patioꝛ. nō oꝫ
ꝙ ēt amici mei h̄ patiāt̃. Tertiū documētū eſt
ꝙ tūc maxie ſūt amici ad iſoꝛtunia vocādi. qñ
cū pauca ſua turbatiōe pñt amico magnū iu
uamē p̄ſtare ⁊c̃. Deiñ cū dicit. Ire āt econ
uerſo. pōit tria documēta ex ꝑte ſpōte euntiū
ad amicos. quoꝝ p̄mū ē q̄ꝺ ad amicos i infoꝛ
tūijs exñtes oꝫ aliqñ ꝓmpte ire ēt ñ vocatū. q꜡
amici ꝓpꝛiū ē bñ facere amicis. ⁊ maxie illis
q̄ ſūt i neceſſitate ⁊ q̄ ñ dignificāt. i. q̄ ñ dignū
ducūt h̄ req̄rere ab amico. ſic. n. dū auxiliū p̄
ſtat̃ ñ req̄rēti ambob⁹. ſ. p̄ſtāti ⁊ r̄q̄rēti ſit me
li⁹. i. honeſti⁹. q꜡ ⁊ ille q̄ dat vr̃ magis ſponte
dare ⁊ ille q̄ recipit v̄tuoſe agit nolēdo ḡuare
amicū. ē ēt ambob⁹ delcābili⁹ q꜡ ⁊ r̄cipiēti ꝑti
tur a v̄ecūdia quā q̄s patit̃ i req̄rēdo amicū ⁊
ēt dās magis delectat̃. q. ex ſe ipſo ñ ꝓuocat⁹
faciēs op⁹ v̄tutis. ſm̄ documētū ē ꝙ ad bōas
foꝛtunas amici ꝓmpte ſe oꝫ hō auferre ad co
opādū ei cū neceſſe fuerit. q꜡ ad hoc idigꝫ hō
amicis vt. ſ. ei coopent̃. tertiū documentū ē ꝙ
ad hoc ꝙ hō bñ patiat̃ ab amico bñfoꝛtunato
oꝫ hō accedere q̄ete. i. remiſſe ⁊ ñ defacile. ñ. n
ē bonū q̄ꝺ hō reddat ſe ad ꝓmptū ad ſuſcipiē
dū iuuamē ab amico ſed hō oꝫ vereri ⁊ cauere
opinionē delcōis. i. ne hāc famā icurrat ꝙ ipe
ñ ſit delcābil̃ amico in hoc q̄ꝺ ē onerosū eē. i.
ꝑꝑ hoc ipe ſe reddit onerosuȝ amico ꝙ mani
feſtū ē q̄nq꜡ accipe. dum. n. aliqui ſe nimis in
gerūt bñficijs recipiēdis reddūt ſe oneroſos ⁊
indelcābiles ſuis amicis. vel ſꝫ aliā l̄raȝ oꝫ hō
reuereri. i. cauere opinionē delcōis i imoꝛari. i
ꝙ amic⁹ ei⁹ opinet̃ de eo q̄ꝺ delectet̃ imorari
circa ipm ꝑꝑ bñficia. Ultio aūt ex p̄miſſis cō
cludit ꝙ pñtia amicoꝝ i oīb⁹ vr̃ eē eligibilis.

Trū igit̃ ⁊c̃. ꝑtractatis q̄ōib⁹ de mlti
tudie ⁊ nccītate amicoꝝ. h̄ inq̄rit de
cōuictu eoꝝ. ⁊ cc̃ h̄ tria. ſ. Pꝛio ꝓpōit
q̄ōeȝ. Secūdo manifeſtat v̄itatē. ibi. Cōicatio
n. ⁊c̃. Tertio iſert coꝛ̄ꝰ ex dcis. Fit igit̃ ⁊c̃. q̄ꝺ
ergo p̄ma fūdat̃ i q̄dā aſſimulatōe amicitie ad
amatōeȝ libidinoſā i q̄ q̄dē videm⁹ ꝙ amātib⁹
ē maxie appetibile videre illas q̄s amāt ⁊ ma
gis eligūt hūc ſenſū. ſ. viſus q̄ꝫ alios exteriores
ſenſus q꜡ ſicut ſupꝛa dictū eſt ꝑ viſionē icipit
fieri maxime paſſio amoꝛis ⁊ ſm̄ hūc ſenſum
cōſeruat̃. ꝓuocat̃. n. talis amoꝛ p̄cipue ex pul
chꝛitudie quā viſus ꝑcipit. ē ḡ q̄ꝺ q̄d ſit ꝓpoꝛti
onale viſioni i amicitia. vtrū. ſ. ipm cōuiuere.
vt. ſ. ſicut amātes maxime delectāt̃ i mutuo vi
ctu ſꝫ tñ aliā l̄raȝ ñ inducit̃ hoc ꝑ modū q̄ōis
ſed ꝑ modū cōcluſionis q̄ q̄dē l̄ra ſic hꝫ iā igit̃
queādmodū ⁊c̃. ⁊ pōt h̄ cōcludi ex eo q̄ꝺ ſ.
ꝓbatū ē pñtia amicoꝝ in oīb⁹ eē delectabilē.
Deiñ cū dicit. Cōicatō. n. ⁊c̃. manifeſtat ve
ritatē p̄miſſe ſiue q̄ōis ſiue cōcluſionis triplici
rōe. Quarū pꝛima ē q꜡ amicitia i cōicatōe ꝯſi
ſtit vt pꝫ ex hiis q̄ dcā ſūt i. viij. maxie autē ſe
ipſos ſibiinuicē cōicāt in cōuictu. vñ cōuiuere
maxie videt̃ eē ꝓpꝛiū ⁊ delectabile i amicitia
Scōaȝ rōeȝ ponit. ibi. Et vt ad ſeipſū ⁊c̃. ſic hō
ſe hꝫ ad ſeipſū ita ſe hꝫ ad amicū vt ex ſ dictis
pꝫ. ad ſeipſū āt ita ſe hꝫ ꝙ ē ſibi eligibile ⁊ de
elctabile ꝙ ſentiat ſeipſū ergo h̄ etiā ē ei dele
ctabile circa amicū. ſed hoc ſit i cōuiuēdo. q꜡
ꝑ mutuaſ opatōes quas vidēt ſeinuicē eē ſen
tiunt cōueniēter ergo amici appetūt adinuicē
cōuiuere. Tertiā rōeȝ ponit ibi. Et q̄ꝺ aliqñ ē
⁊c̃. q̄ ſumit̃ ab experimēto. videm⁹. n. ꝙ hoīes
volūt cū ſuis amicis cōuerſari ſm̄ actōeȝ in q̄
pꝛīcipaliter delectāt̃ quaȝ reputāt ſuū eē. ⁊ c⁹
gratia eligūt ſuū viuere q̄ſi ad hoc totā vitam
ſuaȝ oꝛdinātes. ⁊ inde ē ꝙ q̄dā cuȝ amicis vo
lūt ſil̃ poetare. q̄dā autē ſil̃ ludere ad aleaſ q̄dā
autē exercitari puta i toꝛneamētis luctatōib⁹
⁊ alijs hi⁹. vel etiā ſil̃ venari vel ſil̃ philoſopha
ri ita ꝙ ſinguli illa actōe volūt cōmoꝛari cū a
micis hi⁹ actōes faciūt i q̄b⁹ maxie delectēt̃ ⁊
i q̄b⁹ reputāt cōſiſtere totā vitā ſuā ⁊ i talib⁹
actōib⁹ cōicant amicis. quarū cōicatōeȝ exiſti
māt eē ꝯuiuere ⁊ ſic pꝫ ꝙ cōuiuere ē eligibili⁹
i amicitia. Deiñ cū dicit. Fit ergo pꝛauoꝛuȝ
⁊c̃. cōcludit ex p̄miſſis de bonoꝝ ⁊ pꝛauoꝝ a
micitia. Pꝛio quidē circa pꝛauos ꝙ eoꝝ ami
citia ē mala. delectāt̃. n. maxie i pꝛauis opibus
⁊ in hijs ſibiinuicē cōicēt ⁊ cū ſint inſtabiles
ſemꝑ de malo i peius ꝓcedūt q꜡ vn⁹ efficitur
mal⁹ accipiēdo ſimilitudinē alteri⁹. Secundo
ibi. Q̄ꝺ aūt eoꝝ ⁊c̃. cōcludit q̄ꝫtū ad bonos ꝙ
amicitia v̄tuoſoꝝ ē bona ⁊ ſemꝑ bonis collo
quijs i v̄tute coauget̃ ⁊ ipſi amici ſiunt melio
res in hoc q̄ꝺ ſil̃ opant̃ ⁊ ſe iuicē diligūt vn⁹
n. ab alio recipit exēplū v̄tuoſi opis i quo ſibi
cōplacet. vñ i pꝛouerbio dr̃ ꝙ bona hō ſumit
a bonis. Ultimo autē epilogādo excludit q̄ꝺ
de amicitia in tm̄ dictū ē. ⁊ ꝙ cōiter dicēdum
de delectatōe ⁊ ſic terminat̃ ſnīa noni libri.

Incipit liber decimus

Oſt hec autē de delcōe ⁊c̃
Poſtq꜡ phus det̃iauit de
v̄tutib⁹ moꝛalib⁹ ⁊ intelle
ctualib⁹ ⁊ etiā de ꝯtinētia
⁊ amicitia q̄ quādā affini
tatē cū v̄tute hñt. i h̄ decio
libꝛo itēdit det̃iare de fine
v̄tutis. Et pꝛio q̄dē de fine v̄tutiſ q̄ ē hoīs in ſe
ipſo. Secūdo aūt de fine virtutis i reſpectu ad
bonū cōe ꝙ ē bonū toti⁹ ciuitatis. ibi. Utrum
igit̃ ſi ⁊ de hijs ⁊c̃. Circa pꝛimū duo fac̃ Pꝛio
det̃iat de delcōe q̄ a q̄buſdā eſſe ponit v̄tutes
ibi. Dictis aūt his ⁊c̃. Circa p̄mū duo. f. Pꝛio
ꝓemialiter oñdit ꝙ determinādū ē ꝺ delcōe
Secūdo poſt pꝛoemiū ꝓſeq̄t̃ ſuū ꝓpoſitū ibi.
Eudoch⁹ ergo delcōem ⁊c̃. Circa p̄mū duo fa
cit. Pꝛio ꝓponit q̄ꝺ itēdit. ⁊ dicit ꝙ poſt p̄dcā
ꝯueniēs ē vt ꝑtrāſeat̃. i. bꝛeuit̃ de delcōe tra
ctet̃. tractauerat q̄dē ſ in. vij. de delcōe iq̄tuȝ
materia ꝯtinētie. vñ potiſſime ſua cōſideratio
v̄ſabat̃ circa delcōes ſenſibiles ⁊ coꝛꝑales nūc
āt tēdit det̃iare de delcōe ſm̄ q̄ꝺ adiūgit̃ feli
citati ⁊ iō p̄cipue det̃iat ꝺ delcōe itelligibili ⁊
ſpūali. Secūdo. ibi. Maxie. n. ꝓbat. ꝙ ꝺ dele
ctatōe ſit agēdū trib⁹ rōib⁹. Quaꝝ p̄ma ſumit̃
ex affinitate delcōnis ad nos. v. det̃. n. delcō
maxie ꝯnaturaliter appꝛopꝛiari hūano generi
⁊ iō dꝛakizōtes i gubernatoꝛes domoꝝ maxi
me erudiūt pueros ꝑ delcōeȝ ⁊ triſtitiā volen
tes. n. eos ꝓuocare ad bonū ⁊ r̄uocare a malo
i. bñ agētes eos ſtudēt delectare. puta aliq̄bus
munuſculis. male āt agētes ꝯtriſtāt puta v̄be
rib⁹ ⁊ q꜡ moꝛalis phia de reb⁹ hūanis cōſide
rat ꝑtinet ad moꝛalē de delcōe cōſiderare. Se
cūdā rōeȝ ponit ibi. Uidet̃ āt ⁊c̃. q̄ ſumit̃ ꝑ cō
ꝑatōeȝ ad v̄tutē ⁊ dicit ꝙ maxie videt̃ ad mo
ralē v̄tutē ꝑtinere ꝙ hō gaudeat i q̄b⁹ oꝫ ⁊ odi
at ea q̄ oꝫ ⁊ ꝯtriſtet̃ i eis p̄cipue. n. cōſiſtit v̄t⁹
moꝛalis i oꝛdinatōe appetit⁹ q̄ cognoſcit̃ ꝑ oꝛ
dinatōeȝ delcōis ⁊ triſtitie q̄ cōſequūt̃ oēs ap
petitiue mot⁹ vt ſ. i. ij. dcm̄ ē. ⁊ h̄ ē q̄ꝺ ſubdit
ꝙ hec. ſ. delcō ⁊ triſtitia ꝓtēdūt ad oīa q̄ ſunt
hūane vite ⁊ hñt magnā ꝑtātē ad hoc q̄ꝺ hō
ſit v̄tuoſus ⁊ felicit̃ viuēs q̄ꝺ ñ pōt eē ſi ioꝛdi
nate delectet̃ vel triſtet̃ hoīes. n. eligūt delcā
bilia mala ⁊ fugiūt triſtia etiā bona nequaq꜡
āt vr̃ q̄ꝺ hō q̄ vult eē v̄tuoſus ⁊ felix debeat e
ligere delcōeȝ ⁊ fugere triſticiā ꝓ talib⁹. ſ. ꝓ h̄
q̄ꝺ icurrat aliquas malas opatōes vl̃ ꝙ careat
opib⁹ v̄tutis ⁊ ecōuerſo p̄t dici q̄ꝺ ñ ē eligēdū
facere mala aut vitare bona pꝛo talib⁹. i. ꝓ de
lcōnib⁹ accipiēdis ⁊ triſtib⁹ fugiēdis ⁊ ſic pꝫ
q̄ꝺ ad moꝛalē phm ꝑtinꝫ cōſiderare ꝺ delcōe
ſic̃ ⁊ de v̄tute moꝛali ⁊ de felicitate. Tertiā ra
tionē ponit ibi. Aliterq꜡ ⁊c̃. q̄ q̄dē ſumit̃ ex du
bitatōe exñte circa delcōeȝ. Et circa h̄ duo fac̃
Pꝛio enumerat diuerſas opiniones circa de
lectationē ex q̄bus dubitatio ꝓbat̃. Secūdo
repꝛobat q̄ꝺdā q̄ꝺ i opinionib⁹ dcm̄ ē ibi. Ne
foꝛte āt ⁊c̃. Dicit ḡ p̄mo ꝙ alia rōe det̃iandū ē
ꝺ delcōne ⁊ triſtitia q꜡ hñt multā dubitatōꝫ
q̄ꝺ pꝫ ex diuerſitate loq̄ntiū de eis q̄dā dicunt
n. ꝺlcōeȝ eē quoddā bonū. q̄ꝺdā ecōtrario di
cūt delcōeȝ eē aliq̄d valde pꝛauū ⁊ hoc diuerſi
mode. nā q̄dā h̄ dicūt q̄ꝺ ꝑſuaſū ē eiſ q̄ꝺ ita ſe
hēant ⁊ ita credūt ſe v̄uȝ dicere. alij v̄o lꝫ ñ cre
dāt q̄ꝺ delecō ſit aliq̄d pꝛauū tñ exiſtimāt me
li⁹ eē ad vitā nr̃aȝ enūtiare q̄ꝺ delcō ſit q̄ꝺdā
pꝛauū quāuis ñ ſit ad retrahēdū hoīes i ꝯ̄riuȝ
ducere. vt. ſ. abhoꝛreāt delectationes enūcian
do eas eē malas. ſic. n. ꝓuenit̃ ad mediū vt
ſ. homo moderate delectōib⁹ vtat̃. Deiñ cū
dic̃. Ne foꝛte aūt ⁊c̃. repꝛobat id q̄ꝺ vltio dcm̄
ē. ñ. n. videt̃ eē bñ dictū q̄ꝺ hoīeſ falſo enūtiēt
delectationes eſſe malas ad hoc q̄ꝺ hoīes re
trahantur ab eis quia circa actiones ⁊ paſſio
nes humanas min⁹ credit̃ ſermonib⁹ q̄ꝫ opib⁹

ſi n.aliq̇s opeꝛ qḋ dicit eē malū plꝰ ꝓuocat ex
emplo q̄ȝ deterreat v̄bo.⁊ hiꝰ rō ē.qꝛ vnuſq̇ſq̄ȝ
vꝫ eligere id qḋ ſibi vꝫ eē bonū in ꝑticulari. cū
ꝙ ſūt paſſiones ⁊ opatōes hūane qñ ergo ſer
mones alicꝰ diſſonāt opibꝰ ſenſibilit̄ ī ipo ap
parētibꝰ tales ſmones ɔtēpnūꝛ ⁊ ꝑ ɔñs inte-
rimiꝛ verū qḋ ꝑ eos diciꝛ ⁊ ita accideret ī ꝓpo
ſito.ſi n.aliq̇s vituperās oēȝ delcōeȝ videretur
ad aliq̄ȝ delcōeȝ īclinari daret ītelligere ꝙ oīs
delectatio eēt eligēda.multitudo.n.vulgaris
n̄ pōt deciare diſtinguēdo hoc eſſe bonū ⁊ h̄
malū. ſed indiſticte accipit eē bonū ꝙ in vno
bonū apparet ſic ergo ſermones veri nō ſolū
videꝛ eē vtiles ad ſciaȝ. ſȝ etiā ad bonā vitam
crediꝛ.n.eis inq̄ȝtū ɔcordāt cū opibꝰ ⁊ iō tl̄es
ſmones prouocāt eos q̄ ītelligūt veritatē ipo
rū vt ſm eos uiuāt.Ultimo aūt epilogādo cō-
cludit ꝙ de talibꝰ ſufficienter dictū ē.oȝ auteȝ
ꝓcedere ad ea q̄ dcā ſūt ab alijs d̄ delectatōe.

e Udoxus igiꝛ delectatōm ⁊c̄. Poſtq̄ȝ
phus oñdit ꝙ determinādū ē de de-
lectatōe hic īcipit de ea tractare.Et p̄
mo ꝓſeq̇ꝛ opiniones alioꝝ. Secūdo deciat ve
ritatē.ibi. Quid aūt ē vel q̄le ⁊c̄. Circa primū
duo facit. Pño ꝓſeq̇ꝛ opinionē ponētiū dele
ctatōeȝ ī genere bonoꝝ. Secūdo ꝓſequiꝛ opi-
nionē ɔriā.ibi.Tali vtiq̄ȝ rōe ⁊c̄. Circa primū
duo facit. Pño ponit rōnes ex q̇bꝰ probabat
eudoxꝰ delectatōeȝ eē ī genere bonoꝝ. Scḋo
pōit rōes ex q̇bꝰ ꝓbabat eas eē maximū bonū
ibi. Maxie autē eligibile. Circa primū duo fa
cit. Pño oñdit quō eudoxus ꝓbabat delecta-
tōem eē de genere bonoꝝ ex ꝑte ipſiꝰ delcōis
Secūdo quō hoc probabat ex ꝑte ɔtrarij. Nō
minꝰ autē ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo
ꝓponit opinionē ⁊ rōeȝ eudoxi. Secūdo oſtē
dit q̄re eiꝰ opinioni ⁊ rōi credebaꝛ.ibi. Crede-
bāꝛ autē ⁊c̄. Dicit ergo pño ꝙ eudoxus exiſti
mabat delcōeȝ eē de genere bonoꝝ qꝛ videbat
ꝙ oīa deſiderāt ipaȝ tā rōnalia.ſ.hoīes q̄ȝ irrō
nalia.ſ.bruta aīalia.illud aūt qḋ ē apud oēs eli
gibile videꝛ eē epyiches.i.bonū ⁊ maxie potēs
ī bonitate ex quo pōt trahere ad ſe oēȝ appeti
tū ⁊ ſic ꝙ oīa ferāꝛ ad idē.ſ.ad delcōeȝ denū-
tiat ꝙ delectatio nō ſolū ē bonū ſȝ etiā qḋdaȝ
optimū.manifeſtū eſt ꝙ vnūquodq̄ȝ q̄rit inue
nire id quod ē ſibi bonū ſicut cibꝰ ē bonꝰ oibꝰ
aīalibꝰ a q̇bꝰ cōiter appetiꝛ.ſic ergo pȝ delcōeȝ
quā oīa appetūt eē aliq̇d bonū. Deiñ cū dic̄
Credebāꝛ autē ſmones ⁊c̄.oñdit q̄re eudoxo
maxie credebaꝛ ⁊ dicit ꝙ ſmones eudoxi ma
gis credebāꝛ propter moralē veritatē dicētis
q̄ȝtū etiā ꝓpter eoꝝ efficatiā,ipſe.n.erāt tpatꝰ
circa delcōes differēter.q.excellētiꝰ alijs. ⁊ iō
cū laudabat delcōem nō videbaꝛ hoc dicere
q̄ſi amicꝰ delcōnis ſȝ qꝛ ſic ſe hȝ ſȝ rei veritatē

Deiñ cuȝ dicit. Nō minꝰ aūt ⁊c̄.ponit rōeȝ
eudoxi q̄ ſumebaꝛ ex ꝑte cōtrarii ⁊ dicit ꝙ eu
doxus exiſtimabat manifeſte delectōeȝ eſſe de
genere bonoꝝ n̄ minꝰ ex cōtrario.ſ.ex ꝑte triſti
tie q̄ȝ ex ꝑte illiꝰ delcōis.manifeſte.n. apparet
ꝙ triſtitia ſm ſe eē oibꝰ fugiēda vnō cōtrariū
ſ.delectatio videꝛ eē oibꝰ eligēdū. Deiñ cū
dicit. Maxime aūt ⁊c̄.īducit duas rōes eudo
xi ad oñdēdū ꝙ delectatio ſit maximū bonū
quarū prima ē.primo.n.videꝛ eē maxie eligibi
le ⁊ ꝑ ɔñs maxie bonū qḋ nō eligiꝛ ꝓpꝛ alteꝝ
qḋ ei accidat neq̄ȝ g̃tia alicuiꝰ ſicut finis.hoc
aūt manifeſte cōfitēꝛ oēs circa delcōeȝ. nullꝰ
n.querit ab alio cꝰ gr̃a velit delectari q̄ſi dele
ctatio ſit ſm ſeipſaȝ eligibilis ergo delcō ē ma
xime bonū.Scḋam rōeȝ ponit ibi. Appoſitam
qꝛ ⁊c̄.Et circa hoc duo facit. Pño pōit ipſam
rōeȝ.hoc.n.apparet circa delcōem ꝙ appoſita
cuicūq̄ȝ bonoꝝ facit ipm eligibiliꝰ.ſic ſi appo
naꝛ ei qḋ ē iuſte agere vel tpatū eē.auget boꝝ
bonitatē.melioꝛ.n.ē ꝙ delectaꝛ in opatōe iu-
ſtitie ſeu tpantie ⁊ ex hoc volebat cōcludere
ꝙ delectatio eſſet optimū.q.oibꝰ bonitatē au
gēs.Secūdo ibi. Videꝛ aūt ⁊c̄. oñdit defectū
hiꝰ rōis.⁊ dicit ꝙ p̄dicta rō videꝛ ɔcludere ꝙ
delectatio ſit de genere bonoꝝ.nō āt ꝙ ſit ma
gis bonū aliquo alio.de quocūq̄ȝ.n.bono hoc
ēt verificaꝛ ꝙ aliq̄ñ bono cōiūctū ē melius q̄ȝ
ſi ſit ſolitariū ꝑ ſeipſū. Deiñ cū dicit. Tali v-
tiq̄ȝ rōe ⁊c̄.ꝓſeq̇ꝛ opinionē ponētiū delcōeȝ n̄
eē bonū.Et p̄mo oñdit quō obuiat p̄miſſis rō
nibꝰ.Secūdo ponit rōeſ eoꝝ q̄s incōtrariū ad
ducūt.ibi. Nō tñ ſi vo ⁊c̄.Circa p̄mū duo fac̄.
Pño oñdit quō rōe ſupiꝰ īducta ad oñdēdū
delcōeȝ eē optimū nitebāꝛ ad ɔriū.Scḋo oñ-
dit quō obuiabāt alijs rōibꝰ.ibi. Inſtātes aūt
⁊c̄.Circa p̄mū duo fac̄. Pño manifeſtat quō
plato vtebaꝛ p̄miſſa rōe ad oppſitū.Scḋo ſol
uit ꝓceſſū platonis.ibi. Mediū ē āt. Dic̄ ergo
pño īmediate p̄miſſa pl̄o.q̄ erat ɔtrarie opini-
onis īterimere conabaꝛ qḋ dcm̄ ē oñdēdo ꝙ
delcō n̄ ē ꝑ ſe bonū.manifeſtū ē.n.ꝙ delcō eſt
eligibilioꝛ ſi adiūgatur prudētie qꝛ igiꝛ delcō
cōmixta alteri melioꝛ ē.cōcludebat ꝙ delcō n̄
ſit ꝑ ſe bonū.illḋ.n.qḋ ē ꝑ ſe bonū n̄ fit eligibi
liꝰ ꝑ appoſitū alteriꝰ.circa qḋ ſciēdū ē ꝙ plato
ꝑ ſe bonū ponebat id qḋ ē ipa eſſentia bonita
tis ſi ē ꝑ ſe ipaȝ eſſentiā hoīs. ipſi aūt eſſentia
bonitatis nihil pōt āppōi. ꝙ ſit bonū alio mō
q̄ȝ ꝑticipādo eſſentiā bonitatis.⁊ ita q̄cq̇d bo-
nitatis ē ī eo qḋ agiꝛ ē deriuatū ab ipa eſſētia
bonitatis.⁊ ſic ꝑ ſe n̄ fit meliꝰ aliquo addito.

Deiñ cū dicit. Manifeſtū āt ⁊c̄.improbat
ariſtotiles proceſſū platonis. manifeſtū ē aūt
ꝙ ſȝ hāc rōeȝ nihil ī rebꝰ hūanis erit ꝑ ſe bonū
cū qḋlibȝ hūanū bonū fiat eligibiliꝰ additū ali
cui ꝑ ſe bono.n̄.n.p̄t īueniri aliq̇d ī cōicatiōe
hūane vite veniēs ꝙ ſit tale vt.ſ.n̄ fiat meliꝰ ꝑ
appoſitōem alteriꝰ.tale aūt aliq̇d q̄rimꝰ qḋ.ſ.ī
cōicatōeȝ hūane vite veniat.q̄.n.dicūt delcōeȝ
eē bonū.n̄ āt ipȝ dicimꝰ bonū qḋ ē ipa eſſētia
bonitatis Deiñ cū dic̄. Inſtātes āt ⁊c̄.oñdit
quō platonici obuiabāt rōibꝰ eudoxij ꝓbanti
hꝰ delectatiōeȝ eē bonū.Et pño quō obuiabāt
rōni q̄ ſūebaꝛ ex ꝑte ɔrij.ibi. Nō vꝫ āt.obuiabāt
autē p̄me rōni intimēdo iſtā. bonū ē ꝙ oīa ap-
petūt.ſȝ aꝝ.hoc īprobat dicēs ꝙ aliq̄ inſtāt rōni
eudoxij dicētes ꝙ nō ē neceſſariū eſſe bonū id
ꝙ oīa appetūt nihil dr̄e videnꝛ. illud enī qḋ vꝫ
oibꝰ dicimꝰ ita ſe hr̄e ⁊ hoc hꝫ.q.p̄cipiū. qꝛ n̄ ē
poſſibile ꝙ nāle iudiciū in oibus fallat.cū autē
appetitꝰ nō ſit niſi eiꝰ ꝙ vꝫ bonū id qḋ oibꝰ ap-
petiꝛ oibus vꝫ bonū. ⁊ ſic delcō q̄ ab oibus ap-
petiꝛ ē bona. Ille aūt q̄ hoc qḋ ab oibus crediꝛ
interimit nō dicit totalꝛ credibilioꝛa poſſet eniȝ
ſuſtineri illud qḋ dꝛ.ſi ſola ea q̄ ſine ītellectu a-
gerēt ſicut bruta aīalia ⁊ hoīes praui appeterēt
delectatiōes.qꝛ ſenſꝰ n̄ iudicat bonū niſi ut nūc
⁊ ſic n̄ opꝫ delectationē eē bonū ſimplꝛ.ſȝ ſo-
lū ꝙ ſit bonū ut nūc. ſȝ cū ēt hn̄tes ſapientiā ap
petāt aliquā delectationē oīno nō vꝫ aliq̇d dr̄e
veꝝ tñ ſi ēt oīa q̄ agūt ſine intellectu appeterēt
delcōem. adhuc eēt ꝓbabile ꝙ delcō eēt qḋdā
bonū.qꝛ ēt in prauis hoībus ē qḋdā nāle bonū
qḋ inclinat in appetitū cōueniētis boni.⁊ h̄ na
turale bonū ē meliꝰ q̄ȝ praui hoīes inq̄ȝtū hiꝰ.ſi-
cut enī v̄tus ē ꝑfectio nature ⁊ ꝓpter hoc virtꝰ
moralis ē melioꝛ q̄ȝ v̄tus naturalꝛ.ut in ſexto di-
ctū ē.ita cū malicia ſit corruptio nature.bonum
naturale ē meliꝰ.ſicut integrū corrupto.manife
ſtū eſt aūt ꝙ ſm id qḋ ad maliciā ꝑtinet. praui
hoīes diuerſificanꝛ.ſūt.n.malicie ſibi īuicē ɔrie
⁊ iō id ſm qḋ hoīes praui cōueniūt.ſ.delectatō
nē appetere.vꝫ magis ad naturā q̄ȝ ad maliciaȝ
ꝑtinere. Deiñ cū dicit. Nō vꝫ autē.oñdit quō
obuiabāt rōi q̄ ſumebaꝛ ex ꝑte triſticie. dicebāt
enim ꝙ non ſequiꝛ ſi triſticia ē malū ꝙ ꝑꝑ hoc
delcō ſit bonū. qꝛ inueniꝛ ꝙ malū opponiꝛ nō
ſolū bono ſȝ ēt malo.ſicut audacia nō ſolū forti
tudini ſȝ ēt timiditati.⁊ ambo.ſ.bonū ⁊ malum
opponūꝛ ei qḋ nō ē bonū neq̄ȝ malū.ſicut extre
ma opponūꝛ medio. eſt autē aliq̇d tale ſm ſuaȝ
ſpēm cōſideratū.ſicut leuare feſtucā de terra vꝛ
aliq̇d hiꝰ.ſȝ hūc ꝓceſſū ariſtoteles īprobās dicit
ꝙ nō dicūt male q̄ȝtū ad iſtā opinionē mali ad
malū.ſȝ tñ nō dicūt veꝝ ī ꝓpoſito.nō.n.triſticia
opponiꝛ delcōni.ſicut malū malo. ſi enī ambo
eēnt mala opteret ꝙ ambo fugiēda eſſent.ſicut
enī bonū inq̄ȝtū hiꝰ eſt fugiendū. Si aūt neutrū
eoꝝ eſſet malū neutrū eoꝝ eēt fugiendū. vel ſilꝛ
ſe hr̄et circa vtrūq̄ȝ. ſȝ nō oēs videnꝛ fugere tri-
ſticiā tanq̄ȝ malū ⁊ appetere delcōem tāq̄ȝ bo
nū.ſic g̃ opponūꝛ ad inuicē ſicut bonū ⁊ malū.

n On tñ ſi nō q̄litatū ⁊c̄. Poſtq̄ȝ phs re-
mouit obuiatiōes platonicoꝝ ad rōnes
eudoxij.hic ponit rōnes eoꝝ ɔ ipſā poſi
tionē eudoxij. Et circa hoc duo facit. Pño ꝓpo
nit rōnes ad oñdendū ꝙ delectatio nō ſit ꝑ ſe ⁊
vꝛ bonū.ibi. Manifeſtare āt vꝫ. ⁊ qꝛ p̄me rōes
ſecundā cōcludūt.iō aꝝ.ſilꝛ ponēdo eas deſtruit
eas. Ponit g̃ circa p̄mū q̄tuoꝛ rōnes.quaꝝ p̄ma
talis ē bonū vꝫ ad genus q̄litatis ꝑtinere.q̄renti
enī q̄le eſt hoc.rn̄demus q̄ñ bonuȝ. delectatio
āt nō ē q̄litas g̃ nō ē bonū.ſȝ hoc aꝝ. remouet di
cēs ꝙ nō ſeq̇ꝛ. ſȝ delcō n̄ ſit de genē q̄litatis ꝙ
ꝑꝑ hoc nō ſit de genere bonoꝝ.nō ſūt in q̄litate
bonū enī dꝛ nō ſolū in qualitate ſȝ ēt in oibꝰ ge-
neribus ſicut ī p̄mo dictū ē. Secūdā rōnē pōit
ibi. Dn̄t āt. Et p̄mo ponit ipſā rōnē platonicoꝝ
dicebāt.n.ꝙ eē bonū ē determiatū ut pȝ ex his
q̄.s.in nono dicta ſūt. delectatio āt ut dicūt ē ī
deciata qḋ ꝓbabāt ꝑ hoc qḋ recipit magis ⁊ mi
nus.⁊ ſic cōcludebāt ꝙ delcō n̄ eſſet de genere
bonoꝝ.Scḋo ibi. Si q̇dē igiꝛ.deſtruit hiꝰ ꝓceſ
ſum. Circa qḋ conſiderānduȝ ē ꝙ duplꝛ aliq̇d
recipit magis ⁊ minꝰ. Uno mō in cōcreto. Alio
mō in abſtracto. ſꝑ enī aliq̇d magis ⁊ minus ꝑ
acceſſum ad aliq̇d vnū vel receſſum ab eo.qñ g̃
id qḋ ineſt ſubiecto ē vnū ⁊ ſimplꝛ ipſū qḋ in ſe
nō recipit magis ⁊ minus.vñ nō dꝛ magis ⁊ mi
nus in abſtracto.ſȝ pōt dici ſm magis ⁊ minꝰ ī
cōcreto ex eo ꝙ ſubiectū magis ⁊ minꝰ ꝑticipat
hiꝰ formā.ſicut pȝ in lucē q̄ ē vna ⁊ ſimplex for-
ma.vñ nō dꝛ ipſa lux ſm magis ⁊ minus. ſȝ cor
pus dꝛ magis vel minus lucidū eo ꝙ ꝑfectiꝰ vel
minus ꝑfecte ꝑcipiat lucē.qñ āt ē aliqua forma
q̄ in ſui rōne īportat quandā ꝓportionē multo
rū ordinatoꝝ ad vnū talis forma ēt ſm ꝓpriam
rōnē recipit magis ⁊ minus.ſicut pȝ de ſanitate
⁊ pulchritudie quoꝝ vtrūq̄ȝ īportat ꝓportionē
cōuenientē nē eius qḋ dꝛ pulchrū vel ſanū.⁊ qꝛ
hiꝰ ꝓportio pōt eē vel magis vꝛ minus cōueniēs
iñ ē ꝙ ipſa pulchritudo vel ſanitas in ſe cōſide-
rata dꝛ ſȝ magis ⁊ minus.⁊ ex hoc pȝ ꝙ vnitas
ſm quā eſt aliq̇d determiatū ē cā ꝙ aliq̇d n̄ re-
cipiat magis ⁊ minus.qꝛ g̃ delectatio recipit ma
gis ⁊ minus videbaꝛ nō eē aliq̇d deciatū.ꝑ ɔñs
nō eſt de genere bonoꝝ. Ariſtoteles g̃ huic ob-
uiando dicit ꝙ ſi platonici dicant delectationē
eē q̇d indeterminatū ab eo qḋ recipit magis ⁊
minus erit ī cōcreto.videlȝ ꝑ hoc ꝙ cōtingit ali
quē delectari magis ⁊ minus.erit idē dr̄e circa
iuſticiā ⁊ alias virtutes ſm quas aliq̄ dicūꝛ ali-
quales magis ⁊ minus. Sūt enim aliq̄ magis ⁊
minus iuſti ⁊ fortes.⁊ idē ēt accidit circa actio
nes. cōtingit enī ꝙ aliq̇s agat iuſte ⁊ tempate
magis ⁊ minus. ⁊ ſm hoc vel v̄tutes nō erūt d̄
genere bonoꝝ.vel p̄dicta rō nō remouet delec-
tationē eē de genere bonoꝝ. Si vo dicāt dele-
ctationē recipe magis ⁊ minus ex ꝑte ipſaꝝ de
lectationū. conſiderandū ē ne forte eoꝝ rō n̄ re
feraꝛ ad oēs delectationes. ſȝ aſſignēt cauſā.ꝙ
q̄dā delcōnes ſūt ſimplices ⁊ īmixte.puta dele-
ctatio q̄ ſeq̇ꝛ cōtemplationē veri.q̄dā autē de-
lectatōes ſūt mixte puta q̄ ſequūꝛ cōtemplatōeȝ
aliquoꝝ ſenſibiliū ſicut q̄ ſequiꝛ armoniā ſono
rū aut cōmixtionē ſapoꝝ ſeu locoꝝ. manifeſtuȝ
ē enī ꝙ delcō ſimplꝛ ſm ſe nō recipiet magis ⁊
minus ſȝ ſola mixta inq̄ȝtū.ſ. cōtemplatio ſenſi-
biliū q̄ delcōem cāt pōt.n. magis vel minus cō
uenire nē eius q̄ delectaꝛ. ſȝ tñ neq̄ȝ ēt delcōes
q̄ ſȝ ſe magis ⁊ minus recipiūt rōne ſue cōmix-

tionis oȝ nõ eſſe deťiatas neqȝ bonas. nihil enī ꝓhibet qn delcõ recipiẽs magis ⁊ min⁹ ſit determinata ſicut ⁊ ſanitas. hi⁹.n.deťiata dici pñt inq̄tū aliq̄liter attingūt id ad qđ ordinanť licȝ poiſſēt ꝓpinq̄us attingē ſicut cõmixtio humoꝝ hȝ rõnē ſanitatis ex eo ꝙ attigit cõtinentiā hūane nē ⁊ ex hoc dr̄ deťiata.q. ꝓpriū ẽminū attingẽs ſȝ cõplexio q̄ nullo mõ ad hoc attigit nõ ē deťiata. ſȝ ē ꝓcul a rõe ſanitatis. iõ ãt ſanitas ſȝ ſe recipit magis ⁊ min⁹. qꝛ ñ ē eadē cõmenſuratio humoꝝ ĩ oĩbus hoĩb⁹. neqȝ ẽt ĩ vno ⁊ eodeȝ ſꝑ eadē. ſȝ ẽt ſi remittať ꝑmanet rõ ſanitatis vſqȝ ad aliquē ẽminū. ⁊ ſic differt ſanitas ſm magis ⁊ min⁹. ⁊ eadē rõ ē ď delcõne mixta. Tertiā rõnē ponit ibi. Perfectūqȝ. Et circa hoc duo facit. Prio ꝓponit ipſā rõnē. Ponebãt.n.platonici id qđ ē ꝑ ſe bonū eē qđdā ꝑfectū. oẽs ãt motiones ⁊ generationes ſūt ĩꝑfecte. Eſt.n.motus actus ĩꝑfecti ut dr̄ ĩ tertio phicoꝝ. vñ nullā motionē ſeu generationē ponūt eē de gnē bonoꝝ. nitūť ãt affirmare ꝙ delcõ ſit motio vł generatio. vñ cõcludūt ꝙ delcõ nõ ē ꝑ ſe bonū. Scđo ibi. Nõ bñ ãt. excludit hãc rõnē dupłr. Primo q̄dē q̄tū ad hoc ꝙ dicūt delcõeȝ eē motionē ⁊ dicit ꝙ ñ bñ videť dr̄e dū dicūt delcõeȝ eē motionē. oĩs.n.motio vr̄ eē velox aut tarda. velocitas ãt ⁊ tarditas ñ cõueniūt motiõi abſolute ſȝ ſeipſā ſȝ ꝑ reſpectū ad aliud ſicut motio mūdi.i. mot⁹ diuturn⁹ quo reuoluiť totū celū. dr̄ velox ꝑ reſpectū ad alios mot⁹. ⁊ h⁹ rõ ē. qꝛ ſicut ĩ.vi° phicoꝝ hr̄. velox ē qđ ĩ pauco tꝑe multū moueť tardū ãt qđ ĩ multo parū. multū ãt ⁊ paucū dicunť ad aliq̄d. ut hr̄ in p̄dicamẽtis. ſȝ delcõni ñ cõꝑetit. neqȝ velocitas neqȝ tarditas cõtingit q̄dē ꝙ aliq̄s velociť ꝑuenit ad delcõem ſicut aliq̄s velociter ꝓuocať ad irā. ſȝ ꝙ aliq̄s delecteť velociter vel tarde ñ dr̄. neqȝ ẽt ꝑ reſpectū ad alterū ſicut velociť dr̄ aliq̄s aut tarde ire. aut augeri ⁊ oĩa hi⁹. ſic ğ pȝ. ꝙ cõtingit velociť ⁊ tarde ꝙ aliq̄s trãſponať in delcõeȝ.i. ꝙ ꝑueniat ad ipſā. ⁊ hoc iõ. qꝛ ꝑ aliquē motū põt ꝑueniri ad delectationē. ſȝ ñ cõtingit velociť oꝑari ſm delectationē. ut.ſ. aliq̄s velociter delecteť. qꝛ ipſū delectari magis ē iuſtū eē q̄ iuſti⁹. Scđo ibi. Et generatio. excludit rõnē platõicoꝝ q̄tū ad hoc ꝙ ponebãt delcõem eē generationē. Et circa hoc duo facit. Prio oñdit ꝙ delcõ ñ ſit generatio. Scđo oñdit originē h⁹ opiniõis. ibi. Opiõ ãt ⁊c̄. Dicit ğ ꝑmo ꝙ delcõ ñ vr̄ eē generatio. Nõ enī vr̄ q̄libet ex quolibȝ generari. ſȝ vnūqđqȝ ex quo gnãť in hoc diſſoluiť ⁊ oȝ ſi delcõ ē gnãtio ꝙ eiuſdē triſticia ſit corruptio cui⁹ delcõ ē generatio ⁊ hoc q̄dē platonici aſſerūt. dicūt.n. ꝙ triſticia ē defect⁹ ei⁹ ꝙ ſm nãm. videm⁹ enī ꝙ ex ſeparatõe ei⁹ qđ nãłr viniť ſeq̄ť dolor ⁊ ſiłr dicūt ꝙ delcõ ſit repletio qꝛ cū apponiť aliq̄d alicui qđ ei ꝯuenit ſm naturā ſeq̄ť delcõ ſȝ hoc ipē reꝓbat. qꝛ ſeꝑatõ ⁊ reꝓbatõ ſūt corꝑales paſſiões ſi ğ delcõ ē repletio ei⁹ qđ ē ſȝ naturā, ſeq̄ť illđ delectari ĩ quo ē repletõ. ſeq̄ť ğ ꝙ corp⁹ delectetur. ſȝ hoc ñ vr̄ eē verū. qꝛ delcõ ē paſſio aĩe. pȝ ğ ꝙ delcõ ñ ē ipſa repletio ſeu generatio. ſȝ qđdā ad hoc ꝯñs ē fcā repletione aliq̄s delectať ſicut facta inciſione aliq̄s dolet ⁊ triſtať. Deiñ cū dicit. Opĩo ãt. oñdit originē h⁹ opĩonis ⁊ dicit ꝙ hec opĩo q̄ ponit delcõeȝ eē repletionē ⁊ triſticiã vr̄ ꝑueniſſe ex triſticijs ⁊ delectationib⁹ q̄ ſūt circa cibū. Illi.n.q̄ ꝑus fuerūt triſtati ꝑꝑ indigentiã cibi poſtea delectanť ĩ ipſa repletione. ſȝ hoc ñ accidit circa oẽs delcõnes ĩ q̄b⁹ ñ ē repletio alicui⁹ defect⁹. delcõnes.n.q̄ ſūt in cõſiderationib⁹ mathematicis ñ hñt triſticiã oppoſitã quã ponūt ĩ defectu cõſiſtē. ⁊ ita hi⁹ delcõnes ñ ſūt ad repletionē defect⁹. ⁊ idē appet ĩ delcõnibus q̄ ſūt ſȝ ſenſus, puta ꝑ olefactū. auditū. viſū pñtiū viſibiliū ſūt ẽt multe ſpẽs mẽorie delectabiles nec cã põt aſſignari cui⁹ generationes ſūt hi⁹ delcõnes. qꝛ ñ ĩueniūť aliq̄ defectus p̄cedẽtes quoꝝ fiat repletio ꝑ hi⁹ delcõnes. dictū eſt ãt ꝯ. ꝙ cui⁹ generatio ē delcõ ei⁹ corruptio eſt triſticia. vñ ſi aliq̄ delcõ ĩueniť abſqȝ ď fectu triſticie. ſeq̄ť ꝙ ñ oĩs delcõ ſit triſticia.

a D ꝓferẽtes ãt ⁊c̄. Poſtq̄ phs excludit rtes roẽs platonicoꝝ ꝯcludentiū delectationē ñ eē de genē bonoꝝ. hic excludit q̄rtã q̄ ſumiť ex turpitudĩe quarūdã delcõnū Platonici.n. ꝓferebãt ĩ mediū q̄ſdã obprobrioſas delcõnes. puta adulterioꝝ ⁊ ebrietatū. ut ex his oñderẽt delcõnes ñ eē de genē bonoꝝ. ſȝ ad hoc aꝛ. tripłr obuiat. Prio quidē ut aliq̄s dicat ꝙ hi⁹ turpia ñ ſimpłr delectabilia. ñ.n. ſeq̄ť ſunt delectabilia hoĩbus male diſpoſitis ꝙ ꝑꝑ hoc ſint delectabilia ſimpłr niſi ꝙ ſunt delectabilia his.i. male diſpoſitis ſicut ẽt neqȝ ſūt ſimpłr ſana. infirmis neqȝ ẽt ſūt ſimpłr dulcia vel amara q̄ videnť hi⁹ hñtibus guſtū infectū. neqȝ ẽt ſūt ſimpłr alba q̄ videnť talia q̄ patiūť obtalmiã ⁊ hec q̄dē ſolutio ꝓcedit ſm ꝙ delectabile ⁊ ſ̄ ſimpliciť hoĩ id qđ ē ei delectabile ſm rõnē ꝙ non contigit de hi⁹ corꝑalibus q̄uis ſint delectabilia ſȝ ſenſū. Secundã obuiationē ponit ibi. Ut ſic vtiqȝ ⁊c̄. põt.n. dici ꝙ oẽs delcõnes ſint eligibiles ñ tñ oĩbus. ſicut ⁊ ditari bonū ē. ñ tñ eſt bonū qđ diteť ille q̄ ē ꝓditor pr̄ie. qꝛ ſic poteſt magis nocere. ſiłr ẽt eē ſanum bonuȝ ē. ñ tñ eſt bonū ei q̄ comedit aliq̄d nociuū. ſicut ſerpẽs cõmeſtus q̄ñqȝ curat leproſū lȝ ꝑimat ſanū. ⁊ ſiłr delcõnes beſtiales. beſtie q̄dē ſūt appetibileſ nõ aūt hoĩbus. Tertiã obuiationē ponit ibi. Uel ſpē ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ delcõnes ſpē differūt. alia enī ſūt ſm ſpēm delcõnes q̄ cauſanť a bonis oꝑibuſ ab alijs q̄ cauſanť a turpib⁹. differūt enī paſſiones ſm obiecta. ⁊ ita ille q̄ nõ ē iuſtus ñ põt delectari delectatiõe q̄ ē ꝓpria iuſti. ſicut nec ille q̄ nõ ē muſicus põt delectari delcõne muſici ⁊ idē ē de alijs delcõnibus. Deinde cū dicit. Manifeſte aūt ⁊c̄. ꝓbat ꝙ delcõ nõ ſit ꝑ ſe ⁊ vłr bonū. ⁊ hoc tribus rõnib⁹. Circa quaꝝ ꝑmã

dicit qđ hoc qđ delectatõ non ſit bonū. vel qđ ſunt diuerſe ſpẽs delectatiõis. quaꝝ quedã ſunt bone ⁊ quedã male. manifeſtat dr̄iam q̄ ē inter amicū ⁊ adulatorē. amicus.n. colloq̄ť amico ꝓpter bonū. adulator ãt ꝑꝑ delcõnē. vñ adulator vituꝑať amicus ãt laudať. ⁊ ſic pȝ ꝙ ꝑꝑ diuerſa colloquūť. eſt ğ aliud delcõ ⁊ aliud bonū. Secūdã rõnē ponit ibi. Nullus qꝛ vtiqȝ ⁊c̄. ⁊ dicit ꝙ null⁹ eligeret ꝑ totã vitã ſuã hr̄e mentē pueri. ita ꝙ ſꝑ delectareť in q̄bus pueri delectanť. q̄ tñ eſtimanť maxie delectari. neqȝ ẽt aliq̄s eligẽt gaudē faciẽdo turpiſſima ꝑ totã vitã ſuã etiã ſi nūq̄ debẽt triſtari. qđ dicit ꝯ epycuros. q̄ ponebãt ꝙ turpes delcõnes nõ ſūt vitande niſi ꝑꝑ h̄ ꝙ inducūt in maiores triſticias. ⁊ ſic pȝ ꝙ delectatio nõ ē ꝑ ſe bonū. qꝛ quolibȝ mõ eẽt eligẽda. Tertiã rõnē ponit ibi. Et circa multa. maĩfeſtū ē enĩ multa eē ad q̄ hõ ſtudẽt ẽt ſi nulla delcõ ex his ſeq̄reť. ſicut videē. recordari. ſcire virtutes hr̄e. niſi ãt differt ad ꝓpoſitū ſi ex his ſeq̄nť delectationes. qꝛ ẽt p̄dicta eligereť nulla delcõne ab his facta. id ãt qđ ē ꝑ ſe bonū tłe ē. ſine quo nihil ē eligibile. ut pȝ ď felicitate. ſic ğ delectatio nõ ē ꝑ ſe bonū. Ultio ãt epilogãdo cõcludit ꝙ manifeſtū vr̄ eē ex ꝑmiſſiſ ꝙ delcõ nõ ſit ꝑ ſe bonū. ⁊ ꝙ nõ oĩs delcõ ſit eligibił. ⁊ qꝛ q̄dã delectationes ſūt eligibiles q̄ vel ſm ſeipſas differūt ſpē a małʼ delcõnibus. vel ſm ea a q̄bus cauſanť ⁊ ſic ſufficienter tractatū de his q̄ ab alijs dicūť de delectatione ⁊ triſticia.

Uid aūt ē vł quale q̄d ⁊c̄. Poſtq̄ phs deťiauit de delcõne ſm alioꝝ opinionē. hic deťiat de ea ſm vtutē. Et ꝑmo oñdit delcõnē nõ eē in genē mot⁹ ſeu generationis ſicut a platonicis ponebať. Scđo deťiat naturã ⁊ ꝓprietatē ipſi⁹. ibi. Senſ⁹ ãt oĩs. Circa ꝑmū tria facit. Prio dicit de quo ē intẽtio ⁊ modus agẽdi. ⁊ dicit ꝙ manifeſti⁹ fiet ꝑ ſequẽtia q̄d ſit delectatio ſm gen⁹ ſuū vel q̄le q̄d ſit.i. vtrū ſit bona vel mala. ſi a pꝛĩcipio reſumamus cõſiderationē de ipſa. Scđo ibi. Ur enĩ. exeq̄ť ꝓpoſitū ⁊ circa hoc tria facit. Prio ꝑmittit qđdam principiū neceſſariū ad ꝓpoſitū oñdendū. Scđo oñdit ꝓpoſitū ibi. ꝓpter qđ neqȝ motus Tertio excludit principalē intentū. ibi. Ex his ãt manifeſtū ⁊c̄. Dicit ğ ꝑmo ꝙ oꝑatio ſenſus viſus q̄ dr̄ viſio ē ꝑfecta ſm qđcūqȝ tẽpus. Nõ.n. indiget aliquo poſteri⁹ aduenientī qđ ꝑficiat ei⁹ ſpēȝ. ⁊ hoc iõ qꝛ viſio cõpleť in ꝑmo inſtanti tẽporis. ſi ãt req̄ret tẽpus ad ei⁹ cõplemẽtū. ñ qđcunqȝ tẽpus ad hoc ſufficeret: ſȝ opteret eē tꝑs deťiatū. ſicut accidit ĩ ceteris q̄ ſūt in tꝑe quoꝝ generatio certã tꝑis menſurã req̄rit. ſȝ viſio ſtatim ĩ monumẽto ꝑficiť. ⁊ idē ē de delcõne. Eſt enĩ delcõ qđdã totū.i. cõplemẽtū in ꝑmo inſtãti quo incipit eē. ita ꝙ nõ põt accipi aliqđ tꝑus in quo ſit delcõ qđ req̄rit ampli⁹ tẽpus ad ſpēȝ delcõnis ꝑficiendã. Deiñ cū dicit. ꝓpter qđ ſicut cõtingit ĩ his quoꝝ generatio ē in tꝑe. põt enĩ accipi aliqđ tẽpus generatiõis hūane qđ req̄rit ampli⁹ tẽpus ad ſpēm hūanã ꝑficiendã. Deiñ cū dicit. ꝓpter qđ neqȝ motus ⁊c̄. oñdit ꝓpoſitū duab⁹ rõnibus. Quaꝝ ꝑma talis ē. omnis mot⁹ ſeu generatio ꝑficiť in deťiato tꝑe in cui⁹ ꝑte nõ dū ē motus ꝑfect⁹. hoc aūt nõ accidit cᵃ delcõnē. ğ delcõ nõ ē mot⁹ neqȝ generatio. Circa hãc aūt rõnē ꝑmo ponit cõcluſionē. concludẽs ex ꝑmiſſo pꝛi° ĩ quo vtualiť tota rõ cõtineť ꝙ delcõ nõ ē mot⁹. Scđo ibi. In tꝑe enĩ. ponit maiorē ꝑmiſſe rõnis videlȝ ꝙ oĩs mot⁹ ē in tꝑe ⁊ oĩs motus ē alicui⁹ finis. i hñs aliquē finē ad quē ordinať ad quē deťiato tꝑe ꝑuenit ⁊ h̄ manifeſtat ꝑmo q̄dē circa generationē. Ars.n. edificatiua ꝑficit ſuã oꝑationē qñ ꝑficit id qđ intẽdit. ſ. domū qđ q̄dē facit in toto aliquo deťiato tꝑe in cui⁹ ꝑtibus oẽs generatiões ſūt ĩꝑfecte ⁊ differūt ſpē a tota generatõe cõpleta ⁊ ẽt ad ĩuicē. cui⁹ rõ ē. qꝛ generatio ſpēȝ recipit ſm formã q̄ ē finis generatiõis q̄tū ē ãt ꝙ aliud ē forma toti⁹ ⁊ aliud ſūt forme ſingulaꝝ ꝑtiū. vñ ⁊ generationes differūt ſpē ab ĩuicē. ſi enĩ aliqđ tẽplū edificeť ĩ aliquo determĩato tꝑe in aliq̄ ꝑte illi⁹ tꝑis cõponūť lapides ad ꝑietis cõſtructionē. in alia vo ꝑte tꝑis virganť colūne.i. in modū virgarū ſculpanť. ſȝ in toto tꝑe cõſtruiť ipſū tẽplū. ⁊ hec tria differūt ſpē.ſ. lapidū cõpoſitio. colūnaꝝ virgatio ⁊ tẽpli edificatio. Eſt tñ circa hoc cõſiderandū ꝙ ſicut forma toti⁹ tẽpli ē ꝑfecta. forme aūt partiū ſūt imꝑfecte. ita ẽt ipſa cõſtructio tẽpli ē generatio ꝑfecta. nullo enĩ exteriori indiget ad ꝓpoſitū edificatoris explendū. ſȝ generatio fūdamẽti ē ĩꝑfecta. ⁊ ſiłr generatio triſculpꝛi.i. colūnaꝝ ſculptaꝝ in tres ordines diſpoſitaꝝ. ſ̄ fundamentū ⁊ vtrūqȝ hoꝝ ē generatio ꝑtis q̄ hȝ rõnē ĩꝑfecti. Sic ğ pȝ ꝙ p̄dicte generatiões totius ⁊ ꝑtiū differūt ſpē ⁊ qđ ñ ē accipē ꝙ ſpẽs mot⁹ perficiať in quocūqȝ tẽpore. ſȝ perficiť in toto tꝑe. Scđo ibi. Siłr aūt ⁊c̄. manifeſtū facit idē in motu locali ⁊ dicit ꝙ id qđ dictū ē de generatione. ſiłr vr̄ eē rectū in ambulatione ⁊ in oĩb⁹ alijs motib⁹. manifeſtū ē.n. ꝙ oĩs lactatio.i. motus locał ē mot⁹ veri ⁊ quo i. a termio ⁊ ad terminū. ⁊ ſic oȝ ꝙ ſpē diuerſificeť ſm diuerſitatē terminoꝝ. ſūt aūt diuerſe ſpẽs mot⁹ locał in aĩalibus volat⁹ q̄ cõuenit auib⁹. ambulatio q̄ cõuenit greſſibilib⁹. ſaltẽtio q̄ cõuenit locuſtis ⁊ alia hi⁹ q̄ differūt ſm diuerſas ſpẽs principioꝛū mouentiū. nõ.n. ſūt eiuſdē ſpẽi aut diuerſoꝝ aĩaliū. nec ſolū p̄dicto mõ diuerſificanť ſpẽs localiū motuū. ſȝ ẽt in vna ſpēꝝ dictaꝝ. puta ambulatione diuerſe ſpẽs inueniūť. ſi.n. accipiať motus quo q̄s pãbulat ſtadiū ⁊ mot⁹ quo q̄s perambulat aliquã partē ei⁹ nõ ē vtrobiqȝ ideȝ. vñ ⁊ quo.i. termin⁹ a quo ⁊ termin⁹ ad quē ⁊ ſiłe ē de motibus q̄bus aliq̄s perãbulat hãc ⁊ illam partē ſtadij. qꝛ nõ ſūt iidem termini. nõ.n. eſt idē ſm ſpēm pertrãſire hãc lineã ⁊ illã. q̄uis omneſ linee inq̄tū hi⁹ ſūt eiuſdeȝ ſpẽi cã. ſȝ qđ in certo

ſitu ſeu loco cōſtituit̄.accipiūt̄ aūt ſpē differen
tes ſm diuerſitatē locoꝝ q̄ attendit̄ ſm diuerſū
ordinē ad pⁱmū cōtinēs. Ille aūt q̄ ptrāſit lineā
in loco exīte.qꝛ in alio loco ē vna linea ab alia.
ꝛ ita manifeſtū ē ꝙ ſm diuerſitatē termioꝝ dif
fert totus mot⁹ ſpē local'a ſingulis ptibus. ita
tñ ꝙ totus mot⁹ hꝫ pfectā ſpēm.ptes aūt habēt
ſpēm ipfectā.ꝛ qꝛ ad manifeſtationē pdictoꝝ
reqret̄ plene cognoſcere naturā mot⁹. ſubiūgit
ꝙ in alijs.i. in libro phiſicoꝝ dictū ē de motu p
certitudinē.i. ſufficient' ꝛ cōplete. ſꝫ hec ſufficit
hic de motu dixiſſe. ꝙ mot⁹ nō ē pfectus in oī
tpe.ſꝫ multi ſūt motus ipfecti ꝛ differētes in di/
uerſis partibus tpis ex eo ꝙ vñ ꝛ quo.i.termini
motus ſpecificāt motū.Sic ḡ manifeſtata ma/
iori ꝓpoſitiōe ſubiūgit minorē.ſ. ꝙ ſpēs delec/
tationis ē pfecta in quocūqꝫ tpe.i.hoc manife/
ſtū ē ex ſupradictis. vñ cōcludit manifeſtū eſſe
ꝙ delcō ꝛ generatio ſiue mutatio ſūt altre ad ī
uicē.ꝛ ꝙ delcō ē aliqd d̄ nūero totoꝝ ꝛ pfecto
rū.qꝛ.ſ.in q̄libet pte ipſius delcō hꝫ cōplemētuꝫ
ſue ſpēi.Secundā rōnē ponit ibi. Videbit̄ aūt.
ꝙ tal' ē ñ cōuenit moueri ī nō tpe.ut in.vi° phi
ſicoꝝ ꝓbatū ē.delectari aūt cōuenit ī nō tpe.ſic
enī dictū ē ꝙ delectari ē aliqd totū. qꝛ cōtingit
ēt delectari in nūc.hꝫ ſuū cōplementū. ḡ delcō
nō ē motus.Et ē cōſiderandū ꝙ dr̄ia ex q̄ ꝓce/
dit hec rō ē cā dr̄ie ex qua pⁱma rō ꝓcedebat.iō
enī ſpēs delcōnis ē pfecta in quocūqꝫ tpe.nō āt
motus.qꝛ delcō ē ī inſtāti.motus aūt oīs ī tpe.
ꝛ hic deſignat ipſe modū loquēdi phi cū dicit.
videbit̄ aūt vtiqꝫ h̄ ꝛ ex nō cōtingere ꝛc̄. De/
iñ cū dicit.Ex his aūt manifeſtū ꝛc̄. cōcludit ex
pⁱmiſſis pⁱcipale intentū ꝛ dicit manifeſtū eſſe
ex pⁱmiſſis ꝙ nō bñ dicūt dicētes delcōneꝫ eſſe
motū vel generationē.rō enī mot⁹ ꝛ generatio
nis nō pōt cuiqꝫ attribui.ſꝫ ſolū diuiſibilib⁹ que
nō ſūt tota.i. q̄ nō ſtatim hñt ſuū cōplementū.
neqꝫ.n.pōt dici ꝙ generatio ſit viſionis.ita.ſ. ꝙ
viſio ſucceſſiue cōpleat̄.ſic ēt ñ pōt dici de pun
cto ꝛ vnitate.hec enī nō generant̄ ſꝫ cōſequant̄
generationē quorūdam.ſilr̄ nō pōt his attribui
motus.vñ nec delectationi q̄ ēt ē quoddā totū
.i.in indiuiſibili perfectionē habens.

Enſus aūt oīs ꝛc̄. Poſtq̄ phs oñdit ꝙ
ſ delcō nō ē in genē mot⁹ ſicut qdā po/
ſuerūt.hic oñdit naturam ꝛ ꝓprietates
delcōnis.ꝛ pⁱmo oñdit qd ſit delcō.Scd̄o agit
de dr̄ia delcōnis ad inuicē. ibi. Vñ vident̄ ꝛc̄.
Circa pⁱmū duo facit. Pⁱo oñdit qd ſit delcō.
Scd̄o ex hoc declarat quaſdā delcōnis ꝓprieta/
tes.ibi.Vſqꝫquo aūt.Circa pⁱmū duo facit.Pri
mo oñdit ꝙ delcō ē quedā opis pfectio.Scd̄o
manifeſtat quedā q̄ dixerat.ibi.ſm vnūqđqꝫ āt
Circa pⁱmū tria facit. Pⁱo oñdit q̄ ſit perfecta
opatio.Scd̄o oñdit ꝙ perfectio opis ſit delcō.
ibi. Hoc aūt vtiqꝫ ꝛc̄. Tertio oñdit q̄liter delec/
tationē operatione perficiat.ibi. Perficit autē
operationē ꝛc̄.Circa pⁱmū duo facit. Pⁱo oñ/
dit ꝓpoſitū.ꝛ dicit ꝙ cuiuſlibꝫ ſenſus operatō
ē alicui⁹ operis in reſpectu ad ſenſibile qđ ē ſen
ſus obiectū. ſic ḡ in operatiōe ſenſ⁹ duo cōſide
rant̄.ſ.ipſe ſenſus q̄ ē operatiōis pⁱncipiū ꝛ ſen
ſibile qđ ē operatiōis obiectū.Adhuc ḡ ꝙ ope/
ratio ſenſ⁹ ſit perfecta reqrit̄ optima diſpoſitio
ex parte vtriuſqꝫ.ſ. ſenſus ꝛ obiecti. ꝛ iō ſubdit
ꝙ tūc perfecte ſenſus operat̄.qñ ē operatō ſen/
ſus bñ diſpoſita ad aliqd pulcherrimū.i.conue/
nientiſſimū eoꝝ q̄ ſenſui ſubiacēt.hec enī maxie
vr̄ eē perfecta operatio.ꝙ.ſ.a ſenſu ꝓgredit̄ in
cōperatiōe ad tale obiectū.Scd̄o ibi. Ipſi aūt.
Facit mentionē de q̄dā dubitatiōe.qꝛ enī dixe
rat ſenſū eē operantē.ꝛ in pⁱmo de aīa dictū eſt
ꝙ aīa nō operat̄ ſꝫ hō operat̄ p aīam.iō ſubiun
git ꝙ nihil differt ad ꝓpoſitū.vtrūꝫ ipſe ſenſus
operet̄ vel hō ſiue aīal in quo ē ſenſus.qꝛ qcq̄d
hoꝝ dicat̄ manifeſtū ē ꝙ circa vnūqđqꝫ optīa
operatio operātis operatiue diſpoſiti per reſpe/
ctū ad id qđ ē potiſſimū int̄ ea q̄ ſubiacēt virtu
ti talis operātis. ex his enī duob⁹ vr̄ maxie de/
pendē operatiōis perfectio.ſ. ex pⁱcipio actiuo
ꝛ obiecto. Deiñ cū dicit. Hoc aūt ꝛc̄.oñdit ꝙ
delcō ſit operatiōis perfectio. videm⁹.n.ꝙ ea/
dē operatio quā dixim⁹ eē perfectiſſimā ē etiā
delectabiliſſima.vbicūqꝫ enī iuenit̄ ī aliquo co/
gnoſcēte operatio pfecta ibi ēt iuenit̄ operatio
delectabil'.eſt enī delcō nō ſolū ſm tactū ꝛ gu
ſtū ſꝫ ēt ſm oēm ſenſū.nec ſolū ſm ſenſū ſꝫ etiā
ſm ſpeculationē intellectus inq̄tuꝫ.ſ. ſpeculat̄
aliqd veroꝝ ꝓpter certitudinē ꝛ inter hi⁹ ope/
ratiōes ſenſus ꝛ intellect⁹ illa delectabiliſſima
q̄ ē perfectiſſima.perfectiſſima aūt operatio eſt
q̄ ē ſenſus vel intellect⁹ bñ diſpoſiti in operatōe
ad operationē eoꝝ q̄ ſubiacēt ſenſui vel intelle/
ctui.Si ḡ operatio ē perfecta ē delectabil'.perfe
ctiſſima aūt delectabiliſſima. ꝯñs ē ꝙ operatio
inq̄tū ē perfecta ſit delectabil'.delcō enī guſt⁹ ē
operatiōis pfectio. Deiñ cū dicit. Perficit āt
ꝛc̄.oñdit q̄liter delcō perficiat operationē.ꝛ di/
cit ꝙ nō eodē mō delcō perficit operationē.pu
ta ſenſus ſicut perficit eā obiectū qđ eſt ſenſibi
le ꝛ pⁱcipiū actiuū qđ eſt ſenſus q̄ oīa ſūt q̄daꝫ
bona.ꝛ bonitatem ꝛ opatione tribuentia.ſicut
etiā ei⁹ qđ eſt ſanari nō eodeꝫ mō eſt cā ſanita/
tis ꝛ medicus ſꝫ ſanitas qdē per modū forme.
medicus aūt per modū agētis.ſilr̄ autē perficit
operationē per modū qdē forme delcō q̄ ē ipſa
perfectio ei⁹ per modū aūt agētis perficit ipſam
ſenſus bñ diſpoſitus.ſicut mouēs motū.ſenſibi/
le aūt cōueniens ſicut mouēs nō motū.ꝛ eadē
rō eſt circa intellectū. Deiñ cū dicit.ſm vnū/
qđqꝫ aūt ꝛc̄.manifeſtat q̄ dixerat.Et pⁱmo dicit
manifeſtū eſſe ꝙ ſm vnāquēqꝫ ſenſū eſt delec
tatio ut.ſ.dictū ē.p hoc qđ dicim⁹ ꝛ experimur
viſiōes eſſe delectabiles.puta pulchraꝝ formaꝝ
ꝛ etiā auditiones.puta ſuauiū melodiaꝝ.Scd̄o
ibi.Manifeſtū aūt ꝛc̄.manifeſtat aliud pⁱmiſſo
rū dicens manifeſtū eē per experimētū ꝙ viſio
ꝛ auditio ꝛ q̄libet operatio ſenſus maxie eſt de
lectabil' qñ ꝛ ſenſus eſt potentiſſimus.i.optime

vigens ī ſua v̄tute. ꝛ qñ operat̄ reſpectu tal' ob
iecti.ſ.maxie cōuenientis ꝛ q̄diu ī tali diſpōne
manet ꝛ ipſū ſenſibile ꝛ aīal hñs ſenſū tamdiu
manet delcō.ſicut ꝛ ī alijs apparet ꝛ q̄diu per/
manet eadeꝫ diſpō facientis ꝛ paciētis neceſſe
ē ꝙ pmaneat idē effect⁹.3° ibi.pficit āt ꝛc̄.mai/
feſtat qđ.ſ.dictū ē de mō quo delcō pficit opa
tionē.dictū ē.n.ꝙ delcō pficit operationē ñ effi
cienť ſꝫ formalr̄.Eſt aūt duplex formal' pfectio.
Vna q̄dē intrīſeca q̄ cōſtituit eſſentiā rei. Alia
āt q̄ ſupuenit rei ī ſua ſpē cōſtituta. Dicit ḡ pri/
mo ꝙ delcō pficit opationē ñ ſicut hitus q̄ ē.i.
ñ ſicut forma intrīſeca eēntie rei.ſꝫ ſicut q̄dā fi/
nis.i.q̄dā pfcō ſupueniēs.ſic pulchritudo venit
iuuenib⁹.ñ.q.exiſs d̄ eēntia iuuētutis. ſꝫ.q.ꝯñs
bonā diſpōnē cāꝝ iuuētutis.ꝛ ſilr̄ delcō cōſeqt̄
bonā diſpōnē cāꝝ opatiōis. Deiñ cū dicit.Vſ/
qꝫquo ꝛc̄.declarat q̄ſdā rōes q̄rūdā ꝓprietatū de
lcōnis ex his q̄ declarata ſūt de ei⁹ q̄ditate.ꝛ pⁱo
agit de duratiōe delcōnis.ſo de ei⁹ appetibilita
te.ibi.appetē āt.Circa pⁱmū tria facit. Pⁱo oñt
q̄diu debeat durare delcō. ꝛ dicit ꝙ tādiu erit
delcō ī opatiōe q̄diu ex vna pte obm̄ qđ ē ſen/
ſibile vl' ītelligibile ē ī debita diſpōne. ꝛ ex alia
pte ipſū operās qđ ē diſcernēs p ſenſū vl' ſpecu
lās p ītellectū.ꝛ hi⁹ rō ē. ꝙ q̄diu ī actio ꝛ paſſi
uo manꝫ eadē diſpō ꝛ hitudo eadē adīuicē. tā/
diu manet idē effect⁹.vñ ſi bona diſpō potentie
cognoſcitīe ꝛ obī ē cā delcōis ea durāte neceſ/
ſe ē delcōnē durare.ſo ibi.q̄lr̄ igit̄.aſſignat rōeꝫ
q̄re delcō ñ poſſit eē cōtinua.ꝛ dicit ꝙ iō null⁹
cōtinue delectat̄.qꝛ laborat ī opatiōe quā cōſe/
qt̄ delcō ꝛ ſic operatio ñ efficit̄ delectabil'. hoc
āt iō ē.qꝛ oīa q̄ hñt corpa paſſibilia ñ pñt conti
nue opari.ꝓpt̄ h̄ ꝙ eoꝝ corpa īmutāt a ſua diſ
pōne p modū ꝙ cōiūgit operationē. Cuilibꝫ āt
opatiōi rei hñtis corp⁹. ipſū corp⁹ aliq̄lr̄ deſuit
vl' imediate ſicut operatiōi ſenſitīe q̄ p organuꝫ
corporeū ꝓducit̄ vel mediate ſicut operatiōi in
tellectīe.q̄ vtit̄ operatiōib⁹ v̄tutū ſenſitiaꝝ q̄ ſiūt
p organa corporea.ſic igit̄ ex quo ñ pōt eē cōti/
nua operatō neqꝫ ēt delcō pt eē cōtinua. delcō
enī cōſeqt̄ opationē ut dictū ē.3° ibi. Quedā āt
ꝛc̄.aſſignat rōes q̄re magis d̄lectat̄ ꝛ dic̄ ꝙ qñ
ſūt noua d̄lectāt.poſtea āt ñ eq̄lr̄ delectāt.ꝛ hi⁹
rō ē.qꝛ a pⁱn⁹ mēs īclinat̄ ſtudioſe circa hi⁹ ꝓpt̄
deſideriū ꝛ admiratōeꝫ ꝛ ita itēſe.i.vehemēt̄ cẽ
hi⁹ operat̄ ꝛ ex hoc ſeqt̄ delcō vehemēs ſicut pꝫ
de illis q̄ ſtudioſe aſpiciūt aliqd qđ pri⁹ ñ viderīt
ꝓpt̄ admirationē.poſtea āt qñ cōſecuti vidē nō
ſit tal' operatio.ut.ſ.ita attēte videāt vel qđlibet
aliud operet̄ ſicut pri⁹. ſꝫ negligent' operet̄ ꝛ iō
ēt delcō obſcuret̄.i.min⁹ ſentit̄. Deiñ cū dicit
appetē āt.aſſignat rōnē q̄re delcō ab oīb⁹ appe
tat̄.ꝛ circa h̄ duo facit. Pⁱo maiſeſtat ꝓpoſi/
tū ꝛ dicit ꝙ iō aliqs pōt rōnabilr̄ exiſtimare ꝙ
oēs appetūt delcōnē.qꝛ oēs nālr̄ appetūt viuē.
vita āt ſm ſuā vltimā pfectionē ī quadā opera/
tiōe cōſiſtit.ut ī nono diſū ē.ꝛ iñ ē ꝙ vnuſqſqꝫ
circa illa maxie operat̄.ꝛ his operatiōib⁹ īſiſtit
q̄ maxie diligit.ſicut muſic⁹ maxie inſiſtit ad h̄
ꝙ mēte theoremata.i.cōſideratiōes ſpeculat̄.vñ
cū delcō perficiat operationē.ut.ſ.dictū ē ꝯñs
ē ꝙ perficiat ipſuꝫ viuē ꝙ oēs appetūt ꝛ ita rō/
nabile ē ꝙ oēs appetāt delcōnē ex eo ꝙ perfic̄
viuē qđ ē oīb⁹ eligibile.ſ° ibi.Vtꝝ āt.mouꝫ quā
dā dubōm ex dictis. dictū ē.n.ꝙ oēs appetant
delcōnē ꝛ ſilr̄ oēs appetūt viuē qđ ī opōne per/
ficit̄.appetibilia āt hñt ordinē adīuicē ad ſana/
bilia.pōt ḡ dubō eē.vtrū hoīes appetāt vitā ꝓpt̄
delcōnē vel eꝯ⁹ delcōem ꝓpt̄ vitā.ꝛ dicit ꝙ du
bitatio dimittēda ē ad pñs qꝛ iſta duo ita cōiū/
gunt̄ ad īuicē ꝙ vllo mō ſeparāt̄. ñ.n. ſit delcō
ſine opōne neqꝫ rurſus pt eē perfcā opō ſine de
lcōne ut dictū ē.ſ. vr̄ āt pⁱncipali⁹ eē opō q̄ꝫ de/
lectatio.nā delcō ē qes appetit⁹ in re delectare
q̄s per opōnē patit̄. ñ āt aliqs appetit qetē ī ali/
quo niſi inq̄tū eſtimat ſibi cōueniens.ꝛ iō ipſa
operatio que delectat ſicut qđdā cōueniens vi
det̄ per prius appetibilis q̄ꝫ delectatio.

Nde vident̄ ꝛc̄. Poſtq̄ phs oñt nām
u delcōis ꝛ ꝓpetates ipſi⁹.h̄ declarat dr̄iaꝫ
delcōnū ad īuicē.Et circa h̄ duo facit.
Pⁱo declarat d̄ dr̄ia delcōnū q̄ ſūit̄ ex parte ope
rationū.ſo de dr̄ia delcōnū q̄ ſumit̄ ex parte ſbī
ibi.Vr̄ āt.Circa pⁱmū duo facit. Pⁱo oñt quō
delcōnes differāt ſpē ſm dr̄iam opōnū.ſo quō
differat̄ ī bonitate ꝛ malicia.ibi.Differētib⁹ aūt
ꝛc̄.Circa pⁱmū duo facit. Pⁱo oñt per rōnē ꝙ
delcōnes differūt ſpē ſm dr̄iaꝫ opōnū.ſo mani
feſtat idē per ſigna.ibi.Apparebit aūt ꝛc̄.Dic̄ ḡ
pⁱmo ꝙ cū delcō ſit opōnis pfcō ꝯñs ē ꝙ ſicut
opōnes differūt ſpē ita ēt ꝛ delcōes differre vi/
deant̄.ita ēt exiſtimam⁹ cōiter.q.per ſe notū ꝙ
ea q̄ ſūt diuerſa ſm ſpēꝫ perficiūt̄ perfcōib⁹ ſpēꝫ
differētib⁹ qđ qdē maiſeſtū ē circa perfecōnes
eēntiales q̄ cōſtituūt ſpēꝫ. Idē āt neceſſe eſt eē
ꝛ circa alias ꝯñtes perfcōnes diuidēdo ꝙ ſint
ꝓpe qꝛ cōſequāt̄ ex eſſentialib⁹ pⁱncipijs ſpeciei
ꝛ hoc videm⁹ accidē tā circa nālia q̄ꝫ circa arti
ficialia.circa nālia qdē qꝛ alia ē pfcō aīaliū q̄.ſ.
cōſiſtit ī pſpicacitate ſenſ⁹.ꝛ alia arboꝝ q̄ ꝯſiſtit
ī eaꝝ fecūditate. circa artificialia v̄o qꝛ alia ē p/
fectio picturaꝝ.ut.ſ.ſint delectabilib⁹ coloribus
diſtincte.ꝛ alia ē pfectio imaginū.ut.ſ.bñ repñ/
tēt equo quoꝝ ſūt imagies.ſilr̄ ēt alia ē pfcō do
mus ut.ſ.ſit firmū acceptaculū ꝛ alia vaſis.ut.ſ.
ſit bone capacitatis.vñ oꝫ ꝙ opōnes ſpē differē
tes pficiant̄ a delcōnib⁹ ſpē differētibus. mani/
feſtū ē āt ꝙ opōnes mētis.i.ītellectus differunt
ſpē ab opōnib⁹ ſenſ⁹.ꝛ ſilr̄ opōnes ſenſū ab īui/
cē diuerſificāt̄.n.ſm obiecta ꝛ ſꝫ potētias q̄ ſūt
opōnū pⁱcipia. vñ relinqt̄ ꝙ delcōes q̄ pficiūt
opōnes differūt ſpē. Deiñ cū dicit.Appebit āt.
maiſeſtat idē per ſigna. ꝛ pⁱo per h̄ ꝙ opō per
ꝓpriā delcōnē īpedit̄.ibi.Adhuc aūt ꝛc̄.Dicit ḡ
pⁱmo ꝙ hec.ſ. dr̄ia delcōnū ſm opōnes apparet
ex eo ꝙ q̄libꝫ delcō quadā affinitate a ꝓpat̄ ope

rationi quā perficit. qꝛ vnaq̄q̄ operō per ꝓpriā delcōnē augetᷣ ſicut q̄dlibꝫ natū ē augeri per id qđ ē ſibi ſilē ⁊ cōformē. videm⁹ enī ꝙ illi q̄ dele ctabilitᷣ opantᷣ qđcūq̄ op⁹ rōnis magis pñt ſin gula diiudicare ⁊ ꝑ certitudinē exq̄rē ea circa q̄ delectabilitᷣ negociantᷣ. ſicut geometᷣ magis pñt intelligē ſingula hi⁹ cōſiderationes. qꝛ mens ma gis detinetᷣ ī eo qđ delectatᷣ ⁊ eadē rō ē de oib⁹ alijs ſicut de his q̄ amāt muſicalia ⁊ delectantᷣ ī eis. ⁊ de his q̄ delectantᷣ in arte edificatīa ⁊ d̄ oib⁹ alijs. ꝙ ꝑ hoc ꝙ gaudēt ī tali ope magnū augmentū faciūt ad ꝓpriū op⁹. ⁊ ſic pꝫ qꝛ delec tatiōes augēt opōnes. maīfeſtū ē āt ꝙ ea q̄ au gēt ſūt ꝓpa his q̄ augētᷣ. vñ oꝫ ꝙ diuerſa diuer ſis augeantᷣ. Si igitᷣ opōnes q̄ augentᷣ ꝑ delcōes ſpē differūt. ut oñſū ē. ꝯñs ē ꝙ ⁊ ipſe delcōnes augētes ſpē differūt. Deiñ cū dicit. Ab his aūt inducit aliud ſignū qđ ſumitᷣ ex īpedimēto qđ auferṫ opōnib⁹ ꝑ exͣneas opōnes. ⁊ ꝑmo ex hoc oñdit dr̄iaꝫ delcōnū. ſ̄o cōpat exͣneas delcōnes ꝓprijs triſticijs. ibi. Fere. n. aliene. Dicit ḡ ꝑmo ꝙ id qđ dictū ē de dr̄ia delcōnū ſꝫ opōnes ma gis appet ex eo ꝙ opōnes īpediuntᷣ ꝑ delcōnes ab alijs opib⁹ factas. Jđ āt ꝑ hoc magis manife ſtatᷣ ꝓpoſitū. qꝛ hoc ꝙ delcōnes augēt opōnes poſſet attribui cōi rōni nō āt ꝓpē hi⁹ delcōnis ſ̄m quā differūt delcōnes ad īuicē. ſꝫ manifeſte apparꝫ ꝙ delcōnes ſpē differūt. dū īuenitᷣ ꝙ ꝓ pria delcō auget opōni ⁊ exͣnea īpedit. videmuſ enī ꝙ illi q̄ ſūt amatores ſonit⁹ fiſtularꝫ ñ pñt at tendē ſ̄monib⁹ q̄ eis dicūtᷣ. qñ audiūt aliquē fi ſtulantē ex eo ꝙ magis gaudēt ī opone fiſtula tiue artis q̄ ī pñti opone. ſ. ī auditione ſ̄monuꝫ ſibi dictoꝝ. ⁊ ſic pꝫ ꝙ delcō q̄ fit ſꝫ oponē fiſtu latiue artis corrūpit opones ſ̄m ſ̄monē. ⁊ ita vi dem⁹ accidē ī alijs cū occurrit alicui ꝙ ſiltᷣ reſpe ctu aliq̄ duo opentᷣ manifeſtū ē. n. ꝙ delectabi lior opō excludit aliaꝫ intm̄ ꝙ ſi ſit magna dr̄ia in exceſſu delcōnis. hō totalr̄ omittit opari ſ̄m opōnē min⁹ ſibi delectabilē. ⁊ iñ ē ꝙ qñ vehe mentᷣ delectamur ī aliquo quocūq̄ nihil aliud poſſum⁹ opari. ſꝫ qñ aliq̄ placēt nobis q̄ete. i. re miſſe. vel parū poſſum⁹ opari ēt q̄dā alia facē. ſicut pꝫ d̄ his q̄ ī theatris. i. ī ſpectacultᷣ ludoꝝ de lectantᷣ qꝛ q̄ parū ibi delectātᷣ ī his q̄ vidēt pñt ītendē cōmeſtiōi leguminū q̄ ñ ē multū delecta biltᷣ. ⁊ hoc maxie faciūt hoīes q̄ inſpiciūt aliquos ⁊ bñ pugnātes ī agone. ita ꝙ inſpectatio taltᷣ pu gne ñ ſit ei delectabiltᷣ. qꝛ ḡ ꝓpria delcō ꝯfirmat opōnes ex q̄bus cōſeq̄tᷣ. ut. ſ. hō vehementi⁹ eis intēdat ⁊ facit eas diuturniores. ut. ſ. hō magis ī eis ꝑſeuerat ⁊ facit eas meliores. i. ꝑfecti⁹ fineꝫ attingētes ⁊ tñ hoc ꝙ aliene. i. q̄ cōſequētᷣ quaſ dā alias opōnes. officiūt. i. nocēt manifeſte cō ſequētia ꝙ delcōnes multū differūt ad īuicē. qꝛ ꝙ vna delcō iuuat alia īpedit. Deiñ cū dicit. Fere. n. ⁊c̄. cōpat alienas delcōnes triſticijs ꝓ prijs ut ex hoc magis appeat delcōnū dr̄ia. ⁊ di cit ꝙ fere eūdem effectū hꝫ circa aliquā opōneꝫ delcō aliena. ſ. q̄ cātᷣ ex aliq̄ alia opōne triſticia ꝓpria ſ̄m quā. ſ. aliq̄s triſtatᷣ de ipſa opōne. ma nifeſtū ē. n. ꝙ triſticia q̄ ē de aliqua opōne cor rūpit ipſā ſicut ſi alicui ſcribē vel rōcinari ſit nō delectabile vel magis triſte. neq̄ ſcribet neq̄ rō nabitᷣ ꝓpter triſticiā ſibi aduenientē ex tali opa tione. Sic ḡ circa opōnes ꝯriū effectū hñt dele ctatiōes ꝓprie ⁊ triſticie ꝓprie. q̄. ſ. ex ipſis opa tionib⁹ cauſantᷣ aliene āt ſūt q̄ cauſantᷣ ex alijs opōnib⁹. ⁊ dictū ē ꝙ exͣnee delcōnes faciūt ali q̄d ꝓpinquū triſticie ꝓprie. ex vtraq̄ n. ꝑte cor rūpitᷣ opō ñ tñ ſimpltᷣ. ſꝫ tñ ꝑ triſticiā ꝓpā q̄ di recte ⁊ ſ̄m ſe delcōni ꝯriatᷣ. aliena vō delectatio contrariatᷣ ſ̄m aliud. ſ. ſ̄m opationem.

o Jfferentib⁹ aūt ⁊c̄. Poſtq̄ oñdit ph̄us ꝙ delcōnes ſ̄m dr̄iam opōnū differūt ſpē. hic oñdit ꝙ ſ̄m opōnū dr̄iaꝫ diffe rūt ī bonitate ⁊ malicia. ⁊ ꝑmo q̄tū ad bonita tē moralē. ſ̄o q̄tū ad bonitatē nālē q̄ attēditᷣ ſꝫ puritatē ⁊ īpuritatē. ibi. Differūt āt ⁊c̄. Circa ꝑ mū duo facit. Pꝛio ꝓponit qđ intēdit. ſ̄o ꝓbat ꝓpoſitū. ibi. Etenī cōcupiam. Dicit ḡ ꝑmo ꝙ cū opōnes differūt ſ̄m epyichiā ⁊ prauitatē. i. ſ̄m vtutē ⁊ maliciā. ita ſ̄m qđ q̄dā opōnes ſūt eligi biles ſicut opōnes vtuoſe. q̄dā āt fugiende ſicut opōnes vicioſe. q̄dā āt ſ̄m ſuā ſpēꝫ neutro mō ſe hñt. ſed pñt ad vtrūq̄ trahi. ita ēt ſe hꝫ ⁊ circa delcōnes. qꝛ cū vnicuiq̄ opōni ſit aliqua delcō ꝓpria ut. ſ̄. hitū ē. delcō q̄ ē ꝓpria vtuoſe opōni ē vtuoſa. ⁊ illa q̄ ē ꝓpa praue opōni ē mala. Deiñ cū dicit. Etenī cōcupie. ꝓbat ꝓpoſitū rōe ſūpta ex ꝑte ꝯcupiaꝝ. videm⁹ enī ꝙ cōcupie qui bus aliqua bona. i. honeſta cōcupiſcātᷣ ſūt lau dabiles. puta ſi aliq̄s cōcupiſcat iuſte aut fortitᷣ agē. concupiſcētie āt reꝝ turpiū ſūt vitupabiles. puta ſi aliq̄s cōcupiſcat furari aut mechari. ma nifeſtū ē āt ꝙ magis ꝓpinq̄ ⁊ ꝓprie opōnibus delcōnes q̄bus ī ipſis opōib⁹ delectamur q̄ cō cupiſcētie q̄b⁹ eas cōcupiſcim⁹. cōcupie enī di ſtinguūtᷣ ab opōnib⁹ tpe. Añ. n. cōcupiſcim⁹ ali q̄d opari q̄ illud opemur. Diſtinguūtᷣ ēt ſ̄m na turā. qꝛ opō ē act⁹ ꝑfecti. cōcupia āt īperfecti ⁊ ñ dū hñtis. ſꝫ delcōnes ſūt ꝓpinq̄ opōnibus. qꝛ vtrūq̄ ē alicui⁹ ꝑfecti. ſūt ēt ⁊ indiſcrete ſ̄m tps qꝛ ſi nō dū aliq̄s opatᷣ ī tali opōne delectatᷣ ī eo ꝙ delcō ē rei pñtis. ſicut cōcupia rei future ⁊ in tñ delcō ꝓpinqua ē opōni. qꝛ vr̄ eē dubitabile vtrū opatio ſit idē delcōni nec tñ dicendū ē ꝙ ſit ita. ñ. n. pōt eē delcō niſi ī opōne ſenſ⁹ vltᷣ itel lect⁹. ea. n. ē q̄ cognitiōe carēt. delectare nō pñt nec tñ ē idē ꝙ opō intellect⁹. neq̄ idē ꝙ opatio ſenſ⁹. nā delcō magis ad appetitiuā ꝑtē pertinꝫ ē āt incōueniēs ſi delcō aliq̄b⁹ videatᷣ eē idē ope ratiōi. ꝓptᷣ hoc ꝙ ab opōne tpe ñ ſeparatᷣ. Sic ḡ pꝫ ꝙ ſicut opōnes ſūt altre ſꝫ vtutē ⁊ maliciā ita ēt ⁊ delcōnes ex quo pꝫ incōuenietᷣ enūciaſ ſe quoſdā altᷣ de delcōnib⁹ ꝙ ſint bone ⁊ male.

Deiñ cū dicit. Differt āt ⁊c̄. oñdit dr̄iam delec tationū ſ̄m puritatē ⁊ īpuritatē. manifeſtū ē enī ꝙ opōnes ſenſuū ſ̄m puritatē differunt. purior eſt. n. operatio viſus q̄ tact⁹ ⁊ ſiltᷣ opō audit⁹ ⁊

olefact⁹ q̄ operatio guſt⁹. dr̄ āt aliqua operatō purior que ē īmaterialior. ⁊ ſ̄m hoc intᷣ oēs ſen ſitiuas opōnes puriſſima ē operatio viſus qꝛ ē ī materialior veluti min⁹ hñs admixtū de diſpō nib⁹ materie ⁊ ex ꝑte obī qđ ſit ſenſibile in actu ꝑ lumen. qđ deriuatᷣ a corpe celeſti ⁊ ex ꝑte me dij ꝙ ſola ſpūali traſmutatōe īmutatᷣ. ⁊ ꝓptᷣ eaſ dē cās opō tact⁹ ē maxie materialtᷣ. qꝛ ei⁹ ſūt con ditiōes mē paſſibilis. mediū ñ ē extrinſecū ſꝫ cō iūctū. ⁊ eadē dr̄ia puritatis attēditᷣ intᷣ delcōnes ſenſuū ad īuicē. ſūt ēt opōnes ⁊ delcōnes intel lect⁹ puriores opōnib⁹ ⁊ delcōnib⁹ ſenſitiuis ut pote magis īmateriales. Deiñ cū dicit. Ur̄ āt eē ⁊c̄. oñdit q̄ ſit dr̄ia delcōnū ex parte obī. Et ꝑ mo q̄tū ad aīalia diuerſaꝝ ſpēꝝ. ſ̄o q̄tū ad ho mines q̄ ſūt vni⁹ ſpēi. ibi. Differūt āt ⁊c̄. Dicit ḡ ꝑmo ꝙ cū delcō conſeq̄tᷣ operationē vr̄ ꝙ vni cuiq̄ reſiſtit ꝓpria delcō ſicut ⁊ ꝓpria operatio ꝙ āt ſit ꝓpa operatio vniuſcui⁹q̄ rei apparꝫ ex hoc ꝙ opōnes ſequātᷣ formā reꝝ ſ̄m q̄s res ſpē differūt. ꝙ āt ſingltᷣoꝝ ſit ꝓpa delcō apparꝫ ſi q̄s velit ī vnoquoq̄ cōſiderare. manifeſtū ē. n. ꝙ a lia ē delcō equi ⁊ alia canis ⁊ alia hoīs. ſicut era clius dicit. ꝙ aſin⁹ magis eligit fenū q̄ aurū. qꝛ delectabili⁹ ē ſibi nutrimētuꝫ qđ exhibetᷣ ei per fenū q̄ aurū. Sic igitᷣ pꝫ ꝙ eoꝝ q̄ differunt ſpē ſūt delcōnes ſpē differētes. ſꝫ eoꝝ q̄ ñ differunt ſpē rōnabile ē ꝙ ſit indifferēs delcō ꝯñs natu rā ſpēi. Deiñ cū dicit. Differūt āt. oñdit dr̄iaꝫ delcōnū ī hoib⁹. ⁊ ꝑmo oñdit ꝙ hoīuꝫ ſūt diuer ſe delcōes. ſ̄o oñdit ꝙ ī vtuoſo ſit verior delcō. ibi. Ur̄ āt ⁊c̄. 3° oñdit q̄ ſit potior delcō intᷣ dele ctatiōes vtuoſi. ibi. Erat āt ⁊c̄. Dicit ḡ ꝑmo ꝙ q̄ uis rōnabile videatᷣ ꝙ indifferētiū ſpē ſit īdiffe rēs delcō. ⁊ ita ſit ī alijs aīalib⁹. tñ in hoib⁹ qui oēs ſūt eiuſdē ſpēi multū differūt delcōes ſicut ⁊ opōnes. cui⁹ rō ē. qꝛ opōnes ⁊ delcōnes alio rū aīaliū cōſequūtᷣ naturalē īclinationē q̄ ē eađ in oib⁹ aīalib⁹ eiuſdē ſpēi. ſꝫ opōnes ⁊ delcōnes hoīuꝫ ꝓueniūt a rōne q̄ ñ deṫiatᷣ ad vnū. ⁊ iñ ē ꝙ q̄dē quoſdā hoīes delectāt ⁊ quoſdā contri ſtāt ⁊ q̄buſdā ſūt triſtibilia ⁊ odibilia. q̄buſdam āt ⁊ delectabilia ⁊ amicabilia q̄ q̄deꝫ cōſequūtᷣ. qꝛ vnuſq̄ſq̄ delectatᷣ ī eo qđ amat ⁊ accidit h̄ qꝛ q̄dā ſūt meli⁹ vel pei⁹ diſpōe ſ̄m rōnē ⁊ ideꝫ accidit circa guſtū dulciū qꝛ ñ videntᷣ eadē dul cia febricitāti q̄ hꝫ guſtū infectū ⁊ ſan⁹ q̄ hꝫ gu ſtū bñ diſpoſitū. qꝛ ñ vr̄ idē eē calidū ei q̄ hꝫ de bilē tactū ⁊ ei q̄ bñ ſe hꝫ ⁊ ita ēt ē mal⁹. Deiñ cū dicit. Ur̄ āt ⁊c̄. oñdit ꝙ delcō vtuoſoꝝ ſit po tior intᷣ delcōnes hūanas. ⁊ dicit ꝙ ī oib⁹ talib⁹ q̄ ꝑtinēt ad paſſiōes ⁊ opōnes hūanas. illud vr̄ eē veꝝ qđ apparet ſtudioſo q̄ hꝫ iudiciū circa ta lia ſicut ſan⁹ circa dulcia. ⁊ ſi hoc bñ dr̄. ſicut vr̄ ita ꝙ vtus ſit mēſura ſ̄m quā iudicetᷣ de oibus reb⁹ hūanis. ⁊ bon⁹ inq̄tū ē vtuoſus ſeq̄tᷣ ꝙ ille ſint vere delcōnes q̄ videntᷣ vtuoſo ⁊ illa ſint ve ra delectabilia q̄b⁹ vtuoſus gaudet. ſi āt aliq̄ de q̄bus triſtatᷣ vtuoſus appareāt alijs delectabilia ⁊ nō ē admirandū. hoc n. accidit ꝓpter multas corruptiōnes ⁊ multiplicia hoīuꝫ nocumēta ex q̄bus ꝑuertitᷣ rō ⁊ appetit⁹ ⁊ ſic illa q̄ repudiat vtuoſus nō ſunt ſimpltᷣ delectabilia ſꝫ ſolū male diſpoſitis. ſic ḡ manifeſtū ē ꝙ delcōnes q̄s oēs cōfitentᷣ eē turpes ñ dicēde ſūt turpes delcōes niſi hoib⁹ corruptis. Deiñ cū dicit. Eaꝝ aūt. oñdit ꝙ aliq̄ ē potior intᷣ delcōnē vtuoſi. Et dic ꝙ cōſiderandū ē intᷣ delcōnes vtuoſas q̄lis vltᷣ q̄ ſit ꝑcipua delcō hoīs ⁊ hoc dicit eē manifeſtuꝫ ex opōnib⁹ ad q̄s cōſequētᷣ delcōnes. qꝛ ſiue ſit vna opatio ſiue pltᷣes q̄ ſūt ꝓpē hoīs ꝑfecti ⁊ bti. i. manifeſtū ē ꝙ delcōnes cōſequētes has ope ratiōes ſūt ꝑncipalitᷣ delcōnes hoīs. ⁊ reliq̄ vero ſ̄arie ⁊ multipltᷣ ſub ꝑncipalibus delcōnibus ſi cut ⁊ operationibus ſūt.

o Jctis aūt his q̄ circa vtutes ⁊c̄. Poſtq̄ ph̄s deṫiauit de delcōne. hic deṫiat de felicitate. ⁊ ꝑmo cōtinuat ſe ad ꝑceden tia. ſ̄o exeq̄tᷣ ꝓpoſitū. ibi. Dixim⁹ āt ⁊c̄. Circa ꝑ mū tria facit. Pꝛio narrat ea q̄. ſ̄. tractata ſūt. di ctū ē enī. ſ̄. de vtutib⁹ ī ſcđo libro vſq̄ ad. viij. đ amicitijs ī viij° ⁊. ix° ⁊ de delcōne ī ꝑma ꝑte h⁹ x. Scđo dicit de quo reſtat dicēdū. qꝛ de felici tate de qua oꝫ ꝑtrāſire ⁊ breuitᷣ dicē typo. i. figu ralitᷣ. ſicut ⁊ de ceteris moralib⁹. ſ̄. dictū ē. iđ āt de felicitate dicendū ē. qꝛ cōitᷣ oēs ponūt eā fi nē oīuꝫ hūanoꝝ. finē aūt oꝫ eē ñ ignotū. ad hoc ꝙ abſq̄ errore opiniōes dirigantᷣ ad finē. 3° de ṫiat modū tractādi đ felicitate. ⁊ dicit ꝙ oꝫ oīa reſumē ea q̄. ſ̄. ī ꝑmo dicta ſunt đ ipſa. ſic. n. erit breuior ſermo ſi a ꝑꝛin° de ipſa tractetᷣ. Deiñ cū dicit Dixim⁹ āt. exeq̄tᷣ ꝓpoſitū. ⁊ ꝑmo mani feſtat gen⁹ felicitatis. oñdēs ꝙ ñ ē hitus ſꝫ opō ſ̄o oñdit ꝙ ē opatio ſꝫ vtutē. ibi. Opōnū āt ⁊c̄. 3° inueſtigat cui⁹ vtutis ſit opō. ibi Si āt felici tas. Dicit ḡ ꝑmo ꝙ. ſ̄. ī ꝑmo dictū ē ꝙ felicitas nō ē hit⁹. ſeq̄rentᷣ. n. duo īcōueniētia quoꝝ vnū ē ꝙ cū hitus remaneāt ī dormiēte ſequētᷣ ſi feli citas eēt hitus ꝙ īeſſet ēt dormiēti ꝑ totā vitaꝫ ſuā. vel ꝑ maximā ꝑtē ei⁹ ⁊ hoc ē incōueniēs. qꝛ dormiēs ñ hꝫ ꝑfcē opōnes vite. niſi eas q̄ ꝑtinēt ad aīam vegetabilē q̄ īuenitᷣ ī plātis q̄bus felici tas attribui ñ pōt. certū ē. n. ꝙ ſenſ⁹ ⁊ motus ex teriores ceſſāt ī dormiēte. intᷣiores āt fantaſie ſūt īordinate ⁊ īꝑfcē. ⁊ ſiltᷣ ſi q̄ ſit opō intellect⁹ ī dormiēte ē īꝑfcā. ſole āt opōnes nutritiue ꝑtis ꝑfcē ſūt. Aliud āt incōueniēs ē. qꝛ infortunatis manēt hitus vtutū. opōnes āt vtutū īpediūtᷣ in eis ꝓptᷣ īfortunia. Si igitᷣ felicitas ſit hitus ſeq̄ retᷣ ꝙ īfortunati eēnt vē felices. hoc āt ſtoyci ꝓ īcōueniēti ñ hēbāt ponētes exteriora bona nul lo mō eē bona hoīs. ⁊ iđ ꝑ infortunia nihil pōt hoī de ſua felicitate diminui. hoc tñ ē ꝯ opinio nē cōem. ꝙ īfortuniū repugnare felicitati exiſti māt. ſꝫ ḡ illos q̄bus iſta incōueniētia ñ placent dicendū ē qđ felicitas ñ ſit hit⁹. ſꝫ magis ſit intᷣ opōnes ponēda. ſicut ī ꝑmo dictū ē. Deiñ cuꝫ dicit. Opōnū āt ⁊c̄. oñt qđ felicitas ſit operatio ſ̄m vtutē. Et circa h̄ tria facit. Pꝛio oñt felicita

tē cõtineri ſub opõnib⁹ q̄ ſm ſe eligibiles. Fo di⸗
uidit hi⁹ opões ĩ opões ṽtutis ⁊ opões ludi
ibi. Tales āt eē ⁊c̄. 3° oñdit ſub q̄b⁹ hax felicitas
ꝯtineať. ibi. Refugiũt āt ⁊c̄. Circa p̄mũ duo fa
cit. Pͥo ꝓponit quãdã opõnũ diuiſionē. ⁊ dič
ꝙ opõnũ q̄dã ſũt nec̄cie ad aliud ⁊ eligibiles ni⸗
ſi ꝓpť q̄dã alia. utpote ñ appetibiles niſi ꝓpť fi
nē. q̄dã ṽo ſũt eligibiles ſꝫ ſeipſas. qꝛ ⁊ ſi nihil a
liud ab eis ꝓueiret tñ ĩ ſeipſis hñt vñ appetanť.
Fo ibi. maĩfeſtũ. oñt ꝙ felicitas cõtineať ſub illiſ
opõnib⁹ q̄ ſũt eligibiles ſm ſeipſas. ñ āt ſꝫ illas
q̄ ſũt eligibiles ꝓpť aliud. ð rõe. n. felicitatis ē ꝙ
ſit ꝑ ſe ſufficiēs ⁊ ñ idigeat aliquo alio ut pꝫ de
his q̄ dcã ſũt ĩ p̄mo. Jlle āt opões dicũť ſm ſe
eligibiles ex q̄bus nihil aliud q̄riť p̄t ipſã opõeꝫ
.q. nullo alio ĩdigẽtes ad h̄ ꝙ ſint eligibiles. Jlle
ṽo q̄ ſũt eligibiles ꝓpť aliõ ĩdigẽt aliq̄b⁹ ad hoc
ꝙ ſint eligibiles. ⁊ ſic pꝫ ꝙ felicitas ē opõ ſm ſe
eligibil̓. Deiñ cũ dicit. Tales āt. ſubdiuidit opõ
nes ſꝫ ſe eligibiles. ⁊ dič ꝙ p̄mo q̄dē tales eē vi
denť opões q̄ ſũt ſm ṽtutē. qꝛ h̄ ē ꝑ ſe eligibi
le hoĩ ꝙ eligat ea q̄ ſunt ꝑ ſe bona ⁊ honeſta. vñ
⁊ hoēſtũ a q̄buſdã dr̄ ꝙ ſua vi nos trahit ⁊ ſua
dignitate nos allicit. Fo videť eē ꝑ ſe eligibiles
ēt opões delcãbileſ q̄ ſt̄ ĩ ludo. ñ. n. ṽr ꝙ hoieſ
tales opões ꝓpť aliquã vtilitatē eligãt cũ ma⸗
gis ꝑ tales opões hoĩes ledãť q̄ꝫ iuueť. videť
hoĩes. n. ꝓpť ludos negligē ⁊ corꝑa q̄ laborib⁹
⁊ pericul̓ exponũt ⁊ paſſiões ꝓpť expēſas que ĩ
ludis ſiũt. Deiñ cũ dicit. refugiũt āt. oñt ſub q̄⸗
b⁹ hax ꝯtineať felicitas. ⁊ p̄mo oñt felicitatē eē
in opõne ludi. Fo excludit rõnē ad h̄ ĩductã. ibi.
Nullũ aũt ⁊c̄. 3° deťiat veritatē. ibi. Eteñi incõ⸗
ueniēs. Dicit ğ p̄mo ꝙ mľti eox q̄ apð hoĩes re⸗
putãť felices ꝯfugiũt ad tales ꝯuerſatões volen
tes. ſ. ĩ ludis cõuerſari. ⁊ iñ ē ꝙ nr̄aꝫ approbat ĩ
cõuerſatiõe ludi eutrapelos. q̄. ſ. ſciũt cõuenienť
ludē. vocat āt h⁹ potẽtes tyrãnos qꝛ ñ videť cõi
vtilitati intēdē ſꝫ ꝓpe delcõni q̄ ĩ ludis cõuerſãť
Jõ āt tyrãni approbãt eutrapelos. qꝛ tales luſo
res exhibẽt ſe tyrãnis delectabiles ĩ his q̄ ipſi ty
rãni appetũt. ſ. in delcõnib⁹ ludi ad q̄s ĩdigẽt ta
lib⁹ hoĩb⁹. Sic ğ felicitas ĩ talib⁹ cõſiſtit ꝓpť h̄
ꝙ hi⁹ vacãt illi q̄ ſũt ĩ poteſtatib⁹ cõſtituti. quos
hoĩes reputãt felices. Deiñ cũ dicit. Nullũ āt.
excludit p̄dictã rõnē ⁊ dicit ꝙ ex hi⁹ potẽtib⁹ ñ
põt accipi ſufficiēs ſignũ qð felicitas ĩ ludo cõ⸗
ſiſtat. Jn his. n. ñ ĩueniť excellētia p̄ aliis hoĩb⁹
niſi ſm potētiã mũdanã ex q̄ ñ ſeq̄ť qð opões
eox ſint ṽtuoſe. qꝛ ṽtus moral̓ ⁊ ĩtellectual̓ que
ſũt p̄ncipia bonax opõnũ ñ cõſiſtit ĩ h̄ qð aliq̄s
ſit potēs. ⁊ iõ ñ oꝫ qð opões ludi q̄b⁹ potẽtes
vacãt ſint optime. ⁊ ſilr̄ ēt q̄ꝫtũ ad appetitũ q̄ ꝑ
ṽtutē rectificať. ñ oꝫ qð potēs hñ ſe hẽat. ⁊ iõ ſi
potẽtes interiori guſtu ñ percipiũt delcõnē ṽtu
tis actiṽe vel ſpeculatiṽe ſcĩncē. i. abſq̄ corruptõe
ei⁹ q̄ delectať ⁊ liberať. qꝛ ē ſm rõnē ſꝫ quã hõ
ē liber ĩ operãdo ⁊ ꝓpť h̄ cõfugiũt delcões cor
porales inť quas cõp̄hẽdũt delcões ludicre. ñ
ꝓpť h̄ ē exiſtimãdũ qð hi⁹ delcões ſiue opõ

nes ſint aliis eligibiliores. qꝛ videmus qð ēt pue
ri qꝛ carẽt ĩtellcũ ⁊ ṽtute ꝛputãt q̄dã puerilia in
q̄bus cõuerſanť eē p̄cioſa ⁊ optĩa q̄ tñ ñ ſũt ma
gis põderis. nec a viris ꝑfcis aliq̄d reputanť rõ
nabile ē igiť qð ſič pueris ⁊ viris perfectis alia
⁊ alia videť p̄cioſa eē. ita ēt pueris ⁊ ṽtuoſis oñ⸗
ſũ ē aũt. ſ̄. multotiēs ꝙ illa ſũt ⁊ ē p̄cioſa ⁊ dele⸗
ctabilia q̄ talia iudicanť a ṽtuoſo. q̄ ē regula hu
manox actuũ. ſicut āt vnicuiq̄ ṽr eē maxĩe eli⸗
gibilis opõ q̄ cõuenit ſibi ſꝫ ꝓpͥũ hĩtũ ita ēt vir
tuoſo ē maxĩe eligibil̓ ⁊ p̄cioſa opõ q̄ ē ſꝫ virtu⸗
tē. ⁊ iõ ĩ tali opone ē ponēda felicitas. ñ āt ĩ ope
rõne ludi. Deiñ cũ dicit. Eteñi incõueniēs. de⸗
ťiat veritatē ꝓbãs ꝙ ĩ opone ludi ñ ſit felicitas
duab⁹ rõnib⁹. Quax p̄ma ſumiť ex h̄ ꝙ felicitaſ
ē finis. qꝛ. ſ. ſi ꝯſiſtẽt ĩ ludo ſeq̄reť h̄ incõueniēs
ꝙ finis tot⁹ hũane vite eēt lud⁹. ita. ſ. ꝙ hõ nego
ciareť ⁊ oĩa alia laborioſa pateť. ſolũ ut ludẽt ⁊
h̄ iõ ſeq̄reť. qꝛ fere oĩa alia eligim⁹ altͥ⁹ gr̄a p̄ter
felicitatē q̄ ē vltim⁹ finis. ꝙ āt hõ ſtudeat ſpecu
lationi ⁊ laboret ĩ actiõe ꝑꝑ ludũ ṽr eē ſtultũ ⁊
valde puerile. ſꝫ eꝯ recte ſe ṽr hr̄e ſm ſnĩaꝫ ana
charſis ꝙ aliq̄s ludat ad horaꝫ ⁊ ad h̄ ꝙ poſtea
diligenti⁹ ſtudeat. qꝛ ĩ ludo ē q̄dã relaxatio ⁊ re⸗
q̄es. hoĩes āt cũ nõ pñt ꝯtĩue laborare ĩdigẽt re⸗
q̄e. vñ pꝫ ꝙ lud⁹ ſiue req̄es nõ ē finis. qꝛ req̄es q̄
ꝑꝑ oponē. ut. ſ. hõ poſtea vehemẽti⁹ opeť. ⁊ ſic
pꝫ ꝙ felicitas nõ cõſiſtit ĩ ludo. Scðaꝫ rõnē po
nit ibi. Ur āt ⁊c̄. iõ. n. ponũt aliq̄ felicitatē in lu⸗
do ꝑꝑ delcõnē q̄ ĩ ludo ē. hꝫ āt felicitas delcõeꝫ
quãdã. qꝛ ē opõ ſm virtutē q̄ cũ gaudio exiſtit
ñ tñ cũ gaudio ludi. qꝛ cũ felicitas ſit ſũmũ bo⸗
nũ hoĩs oꝫ ꝙ ĩ optimis cõſiſtat. meliora āt dici⸗
mus virtuoſa q̄ ſerio aguntť q̄ꝫ ridiculoſa. q̄ ſiũt
ludo. ⁊ h̄ ſic pꝫ. qꝛ opo que ē melioris ꝑticule aĩe
⁊ que ē ꝓpͣa hoĩs ē magis virtuoſa. pꝫ āt ꝙ opõ
q̄ ē melioris ꝑtis ē melior. ⁊ ꝑ ꝯñs felicior. ⁊ põt
āt cõtingē ꝙ corꝑalib⁹ delcõnib⁹ põt potiri qui
cũq̄ hõ ēt beſtial̓ ñ min⁹ q̄ꝫ optim⁹ q̄cunq̄ vir.
felicitatē aũt nullus attribuit hoĩ beſtiali neq̄
ēt ꝑti aĩe brutali. ſicut ñ attribuiť ei vita que eſt
ꝓpͣa hoĩs. ⁊ ſic pꝫ ꝙ ĩ talib⁹ cõuerſationib⁹. ſ. in
delcõnibus corꝑalibus inť quas cõputanť de⸗
lectatiões ludi nõ cõſiſtit felicitas. ſꝫ ſolũ ĩ opo⸗
nib⁹ que ſũt ſm virtutē. ſicut ēt p̄us dictũ eſt.

i J āt felicitas ē ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ ph̄s oñt ꝙ felicitas ē opõ ſꝫ virtutē. h̄ incipit oñ⸗
dere cui⁹ virtutis ſit opõ. ⁊ p̄mo oñt h̄
ĩ gnāli. Fo ĩ ſpāli. ibi. q̄ āt ē ⁊c̄. Dič ğ p̄mo ꝙ cũ
felicitas ſit opõ ſꝫ virtutē ſicut ⁊ hi ĩ p̄mo oñſũ
ē rõnabilr̄. ſeq̄ť ꝙ ſit opõ ſꝫ ṽtutē optimã oñſũ
ē. n. ĩ p̄° ꝙ felicitas ē optimũ inť oĩa bona hũa⸗
na. cũ ſit oĩuꝫ finis. ⁊ qꝛ melioris potẽtie meli⸗
or ē opõ. ut. ſ̄. dictũ ē. ꝯñs ē ꝙ opõ optĩa hoĩs
ſit opõ ei⁹ qð ē ĩ hoĩe optimũ ⁊ h̄ q̄dē ſꝫ rei ve⸗
ritatē ē ĩtellectus. ſꝫ qꝛ circa h̄ diuerſimode ſunt
aliq̄ opiati. nec ē nũc locus talia diſcutiēdi ſub
dubio ad pñs relinquit. vtrũ optimuꝫ hominis
ſit ĩtellect⁹ vl̓ aliq̄d aliud ponit tñ ſiğ q̄dã ex q̄
bus p̄t cognoſci qð ĩtellectus ſit optimuꝫ eox

que ſũt ĩ hoĩe. ⁊ primo quidē ꝑ ꝯꝑatõeꝫ ad ea
q̄ ĩfra ĩtellectũ ſũt q̄b⁹ ĩtellect⁹ ꝓpť ſui excellē
tiã ꝑncipať ⁊ dñať. ꝑncipiať q̄dē r̄ſpectu ĩraſ
cibilis ⁊ ꝯcupiſcibil̓ q̄b⁹ rõ ſiue ĩtellect⁹ p̄ſidet
q. politico ꝑncipatu qꝛ ĩ aliquo r̄ſiſtũe pñt rõi
dñať āt corporalib⁹ mẽbriſ q̄ ad nutũ obediũt
ĩperio rõis abſq̄ ꝯ̄dictiõe. ⁊ iõ rõ vl̓ ĩtellect⁹
p̄ſidet corpori. q. ſeruo deſpotico ꝑncipatu vt
dr̄ p̄mo politice. Fa ṽo ponit ſiğ excellētie in⸗
tellect⁹ ꝑ cõpõneꝫ ad ſuperiora. ſ. ad res diuas
ad q̄s duplr̄ operať. vno mõ ſm hĩtudinē. q.
obiecta. ſolus. n. ĩtellect⁹ hꝫ ĩtelligẽtiã de reb⁹
eſſentialiť bonis q̄ ſũt res diue. alio mõ ꝯꝑať
ĩtellectus hũan⁹ ad res diuas ſꝫ cõnãlitatē ad
ipſas diuerſimode q̄dē ſm diuerſox ſnĩas. q̄dã
n. poſuerť ĩtellectũ hũanũ eē aliq̄d ſẽpiternũ ⁊
ſeꝑatũ ⁊ ſꝫ h̄ ipe ĩtellect⁹ eſſꝫ qðdã diuũ. dici
m⁹. n. res diuas eē q̄ ſũt ſempiťne ⁊ ſeꝑate. alii
ṽo ĩtellectũ ꝑtē aĩe poſuerť ſič ax. ⁊ ſm h̄ ĩtel⸗
lect⁹ ñ ē ſimplr̄ qðdã diuinũ ſꝫ ēt diuiniſſimũ
inť oĩa q̄ ſũt ĩ nobis ꝓpť maiorē ꝯueniẽtiã q̄ꝫ
hñt cũ ſubiectis ſeꝑatis ſꝫ qð ei⁹ opõ ē ſine or
gano corporeo quocũq̄ āt mõ ſe hẽat neceſſe
ē ſꝫ p̄dcã ꝙ perfcã felicitas ſit opõ hi⁹ optimi
ſꝫ ṽtutē ꝓpͣã ſibi. ñ. n. p̄t eē ꝑfcã opo ꝙ r̄q̄rũť
ad felicitatē niſi poniť ꝑfcē ꝑ hĩtũ q̄ ē ipi⁹ ſm
quã reddit opõneꝫ bonã. Deiñ cũ dič. Quñ āt
ē. oñt ĩ ſpāli c⁹ ṽtutl̓ opõ ſit ꝑfcã felicitas ⁊ cc̄
hoc duo. ſ. p̄mo oñt ꝙ ĩ opõne ſpeculatiṽe vir
tutis ꝯſiſtit ꝑfcã felicitas. 2° ꝯꝑat felicitatē ꝑ⸗
fectã ad res exťiores. ibi. Opus erit āt. cc̄ p̄mũ
duo. ſ. p̄mo oñt ꝙ ꝑfcã felicitas cõſiſtit ĩ opõe
ſpeculatõis. 2° p̄fert hãc felicitatē felicitati q̄
ꝯſiſtit ĩ actõe ibi. Scðo āt q̄ ⁊c̄. cc̄ p̄mũ duo. ſ.
pͥo oñt ꝙ felicitas ꝯſiſtit ĩ opõe ſpeculatiã. 2°
oñt q̄lr̄ ſe hẽat ad hoĩeꝫ ibi. Talis āt vtiq̄. cc̄
p̄mũ duo. ſ. pͥo ꝓponit ꝙ intēdit. ⁊ dič ex. ſ̄.
dictis ĩ. vj. m⁹ ē ꝙ ſpeculatiua opõ ē ĩtellect⁹
ſꝫ ꝓpͥã ṽtutē eius. ſ. ſꝫ ſapiãm ꝑncipaliť q̄ cõ
p̄hẽdit ĩtellectũ ⁊ ſciam ⁊ ꝙ ĩ tali opõe ꝯſiſtat
felicitas ṽr eē ꝯſonũ eis q̄ ĩ pͥo dcã ſũt de fe⸗
licitate ⁊ ēt ipi ṽitati. 2° ibi. Optĩa ⁊. n. ꝓbat
ꝓpo⁹ ſex rõib⁹. Pͥa ğ tal̓ ē. dcm̄ ē pͥ⁹ ꝙ fe⸗
licitas ē optĩa inť opas hũanas q̄ ē ſpeculatio
ṽitatis ⁊ h̄ pꝫ ex duob⁹ ex q̄b⁹ pẽſať dignitas
opõis. vno mõ ex ꝑte poniť q̄ ē opõis pn⁹ ⁊
ſic pꝫ hãc opõeꝫ eē optimã ſič ⁊ ĩtellect⁹ ē op⸗
timũ eox q̄ ĩ nobis ſũt vt pͥuſ oñſũ ē. alio mõ
ex parte obi q̄ dat ſpēꝫ opõi ⁊ ſꝫ hoc ēt h̄ opõ
ē optĩa. qꝛ inť oĩa cognoſcibilia ⁊ p̄cipue di⸗
uina ⁊ ſic ĩ eox ſpeculatõe cõſiſtit ꝑfcã hũana
felicitas. Scðaꝫ rõeꝫ ponit ibi. Adhuc āt. oñſũ
n. ē ĩ pͥo ꝙ felicitas ē maxĩe ꝯtinua ⁊ perma
nēs inť oēs āt opões hũanas cõtinuiſſima eſt
ſpeculatio ṽitatis. m⁹ ē. n. ꝙ magis ꝯtĩue p̄t
hõ perſeuerare ĩ ſpeculatõe ṽitatis q̄ꝫ ĩ q̄cũq̄
alia opõe c⁹ rõ ē qꝛ nec̄e ē diſcõtinuari opõeꝫ
nr̄aꝫ ꝑꝑ laborē q̄ñ ñ poſſum⁹ ꝯtĩue ferre. la⸗
bor āt ⁊ fatigatio accĩt ĩ opõib⁹ nr̄is ꝓpť paſſi
bilitatē corporis ꝙ alterať ⁊ remoueť a nãli

diſpõe ſua. vñ cũ ĩtellect⁹ cũ ſua opõe min. mũ
vtať corpore. ſeq̄ť ꝙ minimũ ei⁹ opõeꝫ adue⸗
niat labor ⁊ fatigatio q̄ nulla eēt ſi ĩtellectuſ
ĩ ſpeculãdo ñ ĩdigẽt fantaſmatib⁹ exĩtibus ĩ
organis corporis ⁊ ſic pꝫ qð maxĩe ĩueniť feli
citas ĩ ſpeculatõe ṽitatis ꝓpť ei⁹ felicitatē.
Tertiã. rõeꝫ põit ibi. exiſtiam⁹ quē. ⁊ dič ꝙ ſič
ĩ pͥo dcm̄ ē cõiť exiſtiam⁹ qð felicitati delcõ
adiũgať iť oēs opões āt ṽtutl̓ delcãbiliſſima
ē ꝯtẽplatõ ſapĩe ſič ē m⁹ ⁊ ꝯceſſũ ab oĩb⁹. hꝫ
n. ph̄ia ĩ ſapĩe ꝯtẽplatõe dlcões admirableſ ⁊
q̄ꝫtũ ad puritatē ⁊ q̄ꝫtũ ad ĩfirmitatē. puritas
q̄dē taliũ delcõnũ attēdiť ex h̄ ꝙ ſũt circa reſ
ĩmãles firmitas āt eax attēdiť ſꝫ h̄ ꝙ ſt̄ cc̄ res
ĩmutabiles q̄. n. delcãť circa res mãles ĩcurrit
quãdã ĩpuritatē affcũſ ex hoc ꝙ cc̄ ĩferiora oc
cupať. q̄ āt cc̄ reſ mutabiles delcãť ñ p̄t firmã
delcõeꝫ hr̄e. qꝛ mutata re aut corrupta q̄ delcã
tionē afferebat. delcõ ceſſat ⁊ q̄ñq̄ ĩ triſticiã
ṽtiť. dič āt delcões ph̄ie eē admirabiles ꝑꝑ in
cõſuetudinē taliũ delcõnũ ap̄ mľtitudinē hoĩ
nũ q̄ ĩ r̄b⁹ mãlib⁹ delcãnť ſpeculatio āt ṽitatiſ
ē duplex vna q̄dē q̄ ꝯſiſtit ĩ iq̄ſitõe ṽitatis. alia
ṽo q̄ ꝯſiſtit ĩ ꝯtẽplatõe ṽitatis iã ĩuẽte ⁊ cogni
te ⁊ h̄ ꝑfecti⁹ ē cũ ſit ťminus ⁊ finis ĩq̄ſitõis.
vñ ⁊ maior ē delcõ ĩ ꝯſidꝛatõe ṽitatis iã cogni
te q̄ꝫ ĩ iq̄ſitõe ei⁹ ⁊ iõ dič ꝙ delcãbili⁹ ꝯuerſãť
illi q̄ iã ſciũt ṽitatē hñtes ĩtellectũ ꝑfcm̄ ꝑ ĩtel
lciãlē ṽtutē ipius. Quartã rõeꝫ ponit ibi. Et q̄
dr̄. oñſũ ē. n. in primo ꝙ ꝑ ſe ſufficiẽtia q̄ grece
dr̄ autarchia req̄riť ad felicitatē hi⁹ āt ꝑ ſe ſuf
ficiã maxĩe ĩueniť cc̄ ſpeculatiuã opõem ad q̄ꝫ
hõ ñ ĩdiget niſi ĩ his q̄ ſũt nec̄cia oĩb⁹ ad oēꝫ vi
tã indiget. n. nec̄ciis vite. tã ſapiens. ſ. ſpeculati
uus quã ēt iuſt⁹ ⁊ reliq̄ hñtes ṽtutes morales
q̄ ꝑficiũt vitã actiuã ſi āt alicui deť ſufficiẽter
nec̄cia vite adhuc pl̓ib⁹ ĩdiget ṽtuoſus ſꝫ ṽtutē
moralē. indiget. n. iuſtus ad ſuã opõeꝫ aliis. et
pͥo qð ill̓ ad quos oꝫ iuſte agē. qꝛ iuſtitia ad
alterx ē vt dictũ ē ĩ. v. 2° āt indiget aliq̄b⁹ cũ q̄
b⁹ opeť iuſticiã ad qð indiget hõ frequẽť mul
tox auxilio ⁊ eadē rõ ē ð tꝑato ⁊ forti ⁊ ð aliiſ
ṽtuoſis moralr̄ ſꝫ ñ ē ita ð ſapiẽte ſpeculatĩo q̄
p̄t ſpeculari ṽitatē ēt ſi ſol⁹ ſꝫ ſeipſũ exiſtat. qꝛ
cõtẽplatio ṽitatis ē opõ penit⁹ intrĩſeca ad ex⸗
teri⁹ ñ ꝓcedēs ⁊ tãto aliq̄s magis poterit ſolus
exñs ſpeculari ṽitatē. q̄ꝫto fuerit magl̓ ꝑfcũs ĩ
ſapĩa. tal̓ brũta cognoſcit min⁹ indiget ab aliiſ
ĩſtrui viciari. nec hoc dr̄ qꝛ ꝯtẽplatõeꝫ ñ iuuet
ſocietas. qꝛ vt in. viij. dcm̄ eſt. duo ſil̓ueniẽtes
⁊ intelligē ⁊ agē magl̓ pñt ⁊ iõ ſubdit meli⁹ eē
ſapiẽti. ꝙ hẽat cooꝑatores circa ꝯſiderationē
veritatis quia interdũ vnus videt quod alteri
licet ſapientiori non occurrit ⁊ quãuis ſapiēs
ab aliis iuuetur tamen inter omnes ipe per ſe
magis ſibi ſufficit ad ꝓpͥaꝫ oꝑationem ⁊ ſic
pꝫ qð maxĩe in oꝑatõe ſapĩe inueniť felicitas.
Quĩtã rõeꝫ ponit. Uidebiť āt. oñſũ ē. n. ĩ p̄mo
ꝙ felicitas ē ita ꝑ ſe appetibil̓ ꝙ nullo mõ ap⸗
petiť ꝓpť aliud hoc āt apparꝫ ĩ ſola ſpeculatõe

ſapiẽ ꝙ ꝑpt ſeipaȝ diligatꝛ ⁊ ñ ꝑpt aliud nihil n. hõi accreſcit ex ↄtẽplatõe ṽitatis pter ipſaȝ ṽitatis ſpeculatõez. ſed ĩ exteriorib⁹ opabilib⁹ ſemper hõ acq̃rit aliq̃d pter ipaȝ opões aut pl⁹ aut minus. puta honorẽ et grãm apud alios q̃ ñ acq̃rit ſapiẽs ex ſua cõtẽplatõe niſi ꝑ accñs ĩquãtũ. ſ. ṽitatẽ ↄtẽplatã alijs enũtiat qð iã ꝑtinet ad exteriorẽ actõnẽ. ſic ergo pꝫ ꝙ felicitati maxie cõſiſtat ĩ operatõe cõtẽplatõis.

v Idetꝛ felicitas ⁊c̃. poſitis. n. rõib⁹ ex q̃bus oñdebatꝛ ꝙ felicitas ↄſiſtit in ſpeculatõe ṽitatis ſꝫ ↄueniẽtiã ad ea q̃. ŝ dicta ſũt. h̃ addit ſextã q̃ ꝑcedit ex q̃dã ↄditõe felicitatis quã. ŝ. ñ poſuerat. felicitas. n. cõſiſtit in q̃dã vacatõe. vacare. n. dr̃ aliq̃s q̃ ñ reſtat ei aliq̃d agẽdũ ꝙ cõtigit cũ aliq̃s iaȝ ad finẽ ꝑuenerit ⁊ iõ ſubdit ꝙ ñ vacamus vt vacem⁹. i. laboram⁹ operãdo qð ẽ ñ vacare vt ꝑueniamus ad quieſcẽdũ ĩ fine ꝙ ẽ vacare. ⁊ hoc oñdit ꝑ exẽplũ bellãtiũ q̃ ad h̃ bella gerũt qð ad paceȝ optatã ꝑueniãt. ẽ inde ↄſiderãdũ ꝙ ſupra ph̃s dixit ꝙ requies ſit grã opõis. ſꝫ ibi locut⁹ fuit de requie q̃ intermittitꝛ opõ añ ↄſecutõez finis ꝑpt ĩpoſſibilitatẽ ↄtinuãtie operãdi q̃ q̃dã req̃es ordinatꝛ ad opõez ſicꝛ ad finẽ. vacatio ãt ẽ requies ĩ fine ad quã opõ ordinatꝛ ⁊ ſic felicitati q̃ ẽ vltim⁹ finis maxie cõpetit vacatio q̃ q̃dẽ ñ iuenitꝛ ĩ opõibus ṽtutũ practicaꝝ q̃ꝝ ꝑcipue ſũt ille q̃ ↄſiſtũt ĩ rebus politicis vtpote ordinãtes bonũ cõe ꝙ ẽ diuiniſſimũ vel ĩ reb⁹ bellicis q̃bus ipm bonũ cõe defẽditꝛ ↄ hoſtes ⁊ tñ his opib⁹ ñ ↄpetit vacatio. ⁊ pmo q̃dẽ cc̃ bellicas opões hoc ẽ penitus manifeſtũ. qꝛ null⁹ eligit bella gerere aut pparare bella ſolũ grã bellãdi ꝙ eſſꝫ vacatõez hr̃e ĩ reb⁹ bellicis. qꝛ ſicꝛ ĩ bellis gerẽdis finẽ ſuũ ↄſtituerẽt ſequeretꝛ ꝙ eſſꝫ violẽtus ⁊ occiſor ĩ terra. ꝙ ẽt de amicis facerẽt ĩpugnatores ad h̃ ꝙ poſſꝫ pugnare ⁊ occidẽ. 2° manifeſtũ ẽ ĩ actõib⁹ politicis ꝙ ñ ẽ ĩ eis vacatio ſꝫ pter ipaȝ cõuerſatõez ciuilẽ vult hõ acq̃rẽ aliq̃d aliud. puta potẽtat⁹ ⁊ honores vel qð ĩ eis ẽ vltimus finis vt ĩ pmo oñſuȝ magis ẽ decens qð ꝑ ciuilẽ cõuerſationẽ aliq̃s velit acq̃rere felicitatẽ ſibiipſi ⁊ cuilibet iſta ꝙ hi⁹ felicitas quã intẽdit aliq̃s acq̃rẽ per politicã vitam ſit altera ab ipa vita politica. ſic. n. per vitã politicã q̃rimus eã q̃ alterã exñte a b ipa. h̃ ẽ eni felicitas ſpeculatiua ad quã tota vita politica vr̃ ordinata dũ per pacẽ vel per ordinatõez vite politice ſtatuitꝛ ⁊ ↄſeruatꝛ. datꝛ hõibus facultas cõtẽplãdi ṽitatẽ ſi igitꝛ ĩter oẽs actões ṽtutuȝ moraliuȝ excellunt politice ⁊ bellice tã pulchritudine. qꝛ ſũt maxime honorabiles quã ẽt magnitudine qꝛ ſũt cc̃ maximũ bonũ cõe. cuȝ hi⁹ opões ñ habeãt ĩ ſeipſis vacatõez. ſꝫ agantꝛ ꝑpt appetitũ alteri⁹ finis ⁊ ñ ſũt eligibiles ꝑ ſeipſas ñ erit ĩ opõibus ṽtutũ moraliũ ꝑfcã felicitas. ſꝫ opõ ĩtellectus q̃ ẽ ſpeculatiua vr̃ a ꝑmiſſis opõib⁹ differre ſm rõem ſtudij. qꝛ. ſ. hõ vacat hi⁹ opõi ꝑpt ſeipaȝ. ita qð nullũ aliũ finẽ pter ipaȝ appetit hꝫ ẽt hi⁹ opõ ꝑpriã oẽcꝫ ex ipa ꝑcedẽtẽ q̃ auget eã. ſic igitꝛ pꝫ ꝙ ſꝫ hi⁹ opatõem ſpeculatiuã ĩtellectus. manifeſte apparet oĩa exiſtẽ in hoĩe q̃cũq̃ ſolẽt attribui beato. ſ. qð ſit ꝑ ſe ſufficiẽs ⁊ ꝙ vacet ⁊ qð ñ laboret ⁊ hoc dico quãtũ poſſibile ẽ hõi mortalẽ vitã agẽti ĩ q̃ vita ñ pñt perfecte exiſtere. ſicut igitꝛ in cõtẽplatione intellectus ↄſiſtit ꝑfcã felicitas hoĩs dũ modo aſſit diuturnitas vite q̃ q̃deȝ requiritꝛ ad bñ eẽ felicitatis ſm qð oꝫ nihil eoꝝ q̃ pertinẽt ad felicitatẽ eẽ imperfectus

Deiñ cũ dicit. Talis ãt vita ⁊c̃. oñt q̃litꝛ hi⁹ vita ſpeculatiua ſe hẽat ad hominẽ. ⁊ pmo oñt ꝑpoſita. 2° excludit errorẽ ibi. Oportet ãt ñ. dicꝛ ergo pmo qð talis vita q̃ vacat contẽplationi ṽitatis ẽ melior quã vita q̃ ẽ ſm hoĩeȝ. cũ. n. hõ ſit cõpoſitus ex aĩa ⁊ corpore hñs ſenſitiuam nãȝ ⁊ ĩtellectiuã vita hõi cõmẽſurata vr̃ ↄſiſtẽ in hoc ꝙ hõ ſm rõez ordinet effectões ⁊ opationes ſenſitiuas ⁊ corporales. ſed vacare ſoli opõi ĩtellectus vr̃ eẽ ꝑpriũ ſuperioꝝ ſubiectorũ ĩ q̃bus inuenitꝛ ſola nã intellectiua q̃ ꝑticipant ſm intellectũ ⁊ iõ manifeſtãs ꝙ dcm̃ eſt ſubdit ꝙ hõ ſic viuẽs. ſ. vacãdo contẽplationi ñ viuit ſm ꝙ hõ q̃ ẽ cõpoſitus ex diuerſis ſed ſm qð aliq̃d diuinũ ĩ ipo exiſtit ꝑut. ſ. ſm ĩtellectũ diuinã ſiſitudinẽ ꝑticipat ⁊ iõ quãtũ intellect⁹ ĩ ſua ꝑtãte cõſideratꝛ dr̃t a cõpoſito ex aĩa ⁊ corpore. tñ diſtat opõ ſpeculatĩa ab opatione q̃ ſit ſm ṽtutẽ moralẽ q̃ ꝑpꝛe ẽ cc̃ hũana ſicut ergo ĩtellect⁹ per cõpatõem ad hoĩes eſt quoddã diuinũ ita ⁊ vita ſpeculatiua q̃ ẽ ſꝫ intellectũ ↄpatꝛ ad vitã moralẽ ſicut diuinam ad hũana.

Deiñ cũ dicꝛ. Oportet ãt ⁊c̃. excludit quorũdã errorẽ q̃ ſuadebãt ꝙ hõ debeat intẽdere ad ſapiẽdũ hũana. ⁊ mortales ad ſapiẽdũ mortalia ⁊ fuit h̃ dcm̃ ſymonidis poete vt pꝫ ĩ pricipio metaphiſice. ꝙ q̃dẽ ph̃us dicit eſſe quãtũ pt ⁊ ſm totũ poſſe ſuũ facẽ ad h̃ qð iuuat ſm ĩtellectũ q̃ ẽ optimũ eoꝝ q̃ ſũt ĩ hoĩe q̃ q̃dẽ ẽ ĩmortalis ⁊ diuin⁹ quãuis. n. hoc optiũ ſit paruũ mole qꝛ ẽ ĩcorporeũ ⁊ ſimpliciſſimũ ⁊ per ↄñs caret magnitudine molis tñ quãtitate ṽtutis ⁊ perṽſitatis multũ excedit oĩa q̃ ĩ hoĩe ſunt ṽtute ꝙ excedit ĩ ſuis opõibus q̃bus ſuperioribus cõiũgit ⁊ ĩferiorib⁹ pricipatꝛ ⁊ ſic quodãmõ oĩa ↄplectitꝛ ꝑcioſitate autem quãtũ ad dignitatẽ ſue nature. qꝛ intellect⁹ eſt ĩmaterialis ⁊ ſimplex ĩcorruptibilis. vnũqðq̃ ãt. i. totus hõ vr̃ eſſe hoc. ſ. ĩtellect⁹ ſi ita ẽ imo qꝛ intellect⁹ principalius ⁊ meli⁹ qð ſit ĩ hoĩe dcm̃ eſt. n. ſupra ĩ. ix. ꝙ vnũquodq̃ potiſſime vr̃ eſſe id ꝙ ẽ pricipali⁹ ĩ eo qꝛ oĩa alia ſũt. q. inſtrã illi⁹. ⁊ ſic dũ hõ viuit ſꝫ opõez ĩtellectus viuit ſꝫ vitã maxie ſibi ꝑpã eſſꝫ eni ĩcõueniẽs ſi aliq̃s eligeret viuere ñ ſꝫ vitã ꝑpaȝ ſuiipſius ſꝫ ſꝫ vitã alic⁹ alteri⁹. vñ ĩcõueniẽt dicũt q̃ ſuadẽt ꝙ hõ ñ debeat vacare ſpeculatõi ĩtellect⁹ ⁊ cũ h̃ dcm̃ ſit pmũ ĩ. ix. ꝙ id ꝙ ẽ ſꝫ ĩtellectuȝ ẽ ꝑpriũ hõi ↄgruit ẽt ⁊ nũc ĩ ꝑpoſito. illud. n. qð ẽ optimũ ſꝫ nãȝ ĩ vnoquoq̃ ẽ maxie ꝑpriũ ſibi. ꝙ ãt ẽ optimũ ꝑpũ ↄueniẽs ẽ ꝙ ſit delcãbiliſſimũ. qꝛ vnuſq̃ſq̃ delcãtꝛ ĩ bono ſibi ↄuenienti. ſic g̃ pꝫ ꝙ ſi hõ maxie ẽ ĩtellect⁹ tãq̃ principaliſſimũ ĩ ipo ꝙ vita q̃ ẽ ſꝫ ĩtellectũ ẽ delcãbiliſſima hõi ſibi ⁊ maxie ſibi ꝑpria nec h̃ ẽ ↄ id ꝙ. ŝ. dcm̃ ẽ ꝙ ñ ẽ ſꝫ hoĩeȝ ſꝫ. ŝ. hoĩeȝ qð q̃dẽ ꝑfciſſime ĩuenitꝛ ĩ ſubſtãtijs ſupiorib⁹ in hoĩe ãt ĩpfcẽ ⁊. q. ꝑticipatiue ⁊ tñ iſtud ꝑuũ ẽ maius oĩb⁹ alijs q̃ ĩ hoĩe ſũt. ſic g̃ pꝫ ꝙ ille q̃ vacat ſpeculatõi ṽitatis ẽ maxie felix quãtum homo in hac vita felix eſſe poteſt.

ſ Ecũdo ãt. Poſtq̃ ph̃s oñt ꝙ ꝑfcã felicitas ẽ ⁊ pricipalis ſꝫ ſpeculatõez ĩtellectuſ. h̃ ĩducit quãdã aliã ſcđariã felicitatẽ que ↄſiſtit ĩ opõe ṽtutũ moraliũ. ⁊ prio ꝑponit ꝙ ĩtẽdit dicẽs. ꝙ cũ ille qui vacat ſpeculatõi ṽitatis ſit feliciſſimũ. ſecũdario ẽ felix ille q̃ viuit ſꝫ aliã ṽtutẽ. ſ. ſꝫ prudẽtiã q̃ dirigit oẽs morales ṽtutes ſicꝛ. n. felicitas ſpeculatĩa attribuit ſapie q̃ cõphẽdit ĩ ſe alios hit⁹ ſpeculatõis tãq̃ pricipalior exñs ita ẽt felicitas actĩa q̃ ẽ ſꝫ opões moraliũ ṽtutũ attribuitꝛ prudẽtie q̃ ẽ ꝑfectiua oĩuȝ moraliũ ṽtutũ vt ĩ. vj. oñſũ ẽ. Secũdo ibi. Scðm ipaȝ. n. oñt ꝑpoſitũ q̃tuor rõib⁹. Quaꝝ pma ẽ. qꝛ opões q̃ ſunt ſꝫ alias ṽtutes actiuas ſũt opões hũane ſunt. n. cc̃ res hũanas pmo q̃dẽ cc̃ res extiores q̃ ĩ vſũ hoĩs veniunt opa. n. iuſticie ⁊ fortitudis ⁊ aliaꝝ ṽtutũ q̃ adinuiceȝ agim⁹ exiſtũt ĩ cõmutatõib⁹ prouꝫ ſꝫ iuſticiã hoĩes inuicẽ ſua bona cõmutãt exiſtũt ẽt ĩ neceſſitatib⁹ ꝑut. ſ. vnus hõ alteri ſubuenit ĩ ſua nccĩate exiſtũt ẽt ĩ q̃buſcũq̃ actõib⁹ ⁊ paſſiõib⁹ hũanis cc̃ q̃s ſꝫ ṽtutes morales ↄſuatꝛ iõ ꝙ ↄuenit vnicuiq̃. oĩa ãt ꝑdcã videtꝛ eẽ q̃dã hũana. 2° ãt q̃dã ad ṽtutes ꝑtinẽtia videtꝛ pertinẽ ad corp⁹ ⁊ ad aĩe paſſiones. q̃b⁹ ṽtus moralis ſm quãdã affinitatẽ a ꝑpatꝛ. mlt̃e. n. moraliuȝ ṽtutũ ſũt cc̃ paſſiones ſicꝛ ex ꝑdcis pꝫ ſic g̃ ṽtutꝛ moralꝛ ẽ cc̃ hũana bona iq̃ſtũ ẽ cc̃ bona extiora ⁊ cc̃ bona corporis ⁊ cc̃ aĩe paſſiones. morali ãt ṽtuti ↄiũgit prudẽtia ĩtellectualꝛ ṽt⁹ exñs ſꝫ quãdã affinitatẽ ⁊ eↄ° qꝛ pricipia prudẽtie accipiũt ſꝫ ṽtutes morales q̃ꝝ fines ſunt pricipia prudẽtie. rectitudo ãt moraliũ ṽtutuȝ accipitꝛ ſꝫ prudẽtiã. qꝛ facꝛ rectã electõem eoꝝ que ſũt ad finẽ vt pꝫ ex hiſ q̃ ĩ. vj. dcã ſũt. ea ẽt. ſ. ṽt⁹ moralꝛ ⁊ prudẽtia ſilꝛ copulãtꝛ cũ paſſionib⁹. qꝛ ſ. ſꝫ vtrũq̃ modificãtꝛ paſſiones. paſſiones aũt ſũt cões totius cõpoſiti ex aĩa ⁊ corpore cũ ꝑtineãt ad ꝑtẽ ſenſitiuã. vñ pꝫ ꝙ ta ṽt⁹ moralꝛ q̃ prudẽtia ſũt cc̃ cõpoſitũ. ṽtutes ãt cõpoſiti ꝑprie loquẽdo ſũt hũane ĩquãtũ hõ ẽ ↄpoſitꝛ ex aĩa ⁊ corpore. vñ ⁊ vita q̃ ẽ ſꝫ has. i. ſm prudẽtiã ⁊ ṽtutẽ moralẽ ẽ hũana q̃ dr̃ vita actĩa. ⁊ ꝑ ↄñs felicitas q̃ ĩ hac vita cõſiſtit ẽ hũana ſꝫ vita ⁊ felicitas ſpeculatĩa q̃ ẽ ꝑpria ĩtellect⁹ ẽ ſepata ⁊ diuina ⁊ tñ dicẽ ad pñs de ipa ſufficiat. ꝙ ãt magis ꝑ certitudinẽ explicetꝛ ẽ aliq̃d maius q̃ ꝑtineat ad ꝑpo^m. additꝛ. n. de h̃ ĩ tertio de aĩa vbi oñditꝛ ꝙ ĩtellect⁹ ẽ ſepatus. ſic igitꝛ pꝫ ꝙ felicitas ſpeculatĩa eſt potior q̃ actiua quãto aliq̃d ſepatũ ⁊ diuinũ ẽ poti⁹ q̃ id ꝙ ẽ cõpoſitũ ⁊ hũanũ. Scðaȝ rõeȝ ponit ibi Videbitꝛ ãt. ⁊ dicit qð ſpeculatiua vita ⁊ felicitas vr̃ paꝝ vlꝛ ſaltẽ min⁹ q̃ moralꝛ idigẽ ꝙ hõi largiãtꝛ exteriora bona. veꝝ ẽ. n ꝙ ambobus. i. tã ſpeculatiue q̃ morali opus ẽ hr̃e nccĩa vite puta cibũ ⁊ potũ ⁊ alia hi⁹ quãuis circa corp⁹ magis laboret actiuus quã ſpeculatiuuſ qꝛ exteriores actões ꝑ corp⁹ agũtꝛ tũ quãtũ ad hoc ñ ẽ mag̃ drĩa quin eq̃litꝛ nccĩjs vtraq̃ idigeat ſꝫ quãtũ ad opões vtriuſq̃ magna eſt. qꝛ ṽtuoſus multis indiget ad ſuas opões ſic pꝫ ꝙ liberali op⁹ ẽ pecunijs ad agẽdũ liberalitꝛ ⁊ ſilr̃ iuſtus indiget pecunijs ad hoc qð reddat illa q̃ dꝫ ⁊ ſi q̃s dicat act⁹ liberalitatiſ ẽ ẽt velle dare ⁊ actus iuſticie velle reddẽ ꝙ pt eẽ ẽt ſine pecunijs. ↄſiderãdũ ẽ ꝙ volũtates hominũ ñ ſũt manifeſte ſine opõib⁹ exteriorib⁹. multi. n. qui nõ ſũt iuſti ſimulãt ſe velle iuſte agẽ. ſꝫ ad hoc ꝙ ſit manifeſtũ de aliquo an ſit fortis indiget aliquo exteriori ⁊ ſic oꝫ aliqð exteri⁹ fortitudinis perficẽ. ⁊ ſilr̃ tpat⁹ indiget ꝑtãte vtẽdi delcõib⁹ ad hoc ꝙ manifeſtetꝛ tpantia alitꝛ. n. nõ aſſit facultas operãdi ñ poterit eẽ manifeſtus neq̃ ille ṽtuoſus. ſ. tpat⁹ lꝛ fortis niſi aliq̃s ali⁹ ⁊ iõ pt q̃ri q̃d ſit pricipali⁹ ĩ ṽtute morali. vtꝝ elcõ interior vel actões extiores cũ vtrũq̃ ad ṽtutẽ exigatꝛ ⁊ quãuis elcõ ſit pricipalior ĩ virtute morali vt. ŝ. dcm̃ ẽ tñ manifeſtũ ẽ qð ad oĩmodã perfcõeȝ ṽtutis moralꝛ req̃ritꝛ nõ ſolũ elcõ ſꝫ ẽt opõ extior. ad actiones aũt extiores op⁹ ẽ hõi ꝙ hẽat multa ⁊ tãto plura quanto actõnes debẽt eẽ maiores ⁊ meliores ſed ille q̃ vacat ſpeculatõi nullo taliũ indiget ad ſuaȝ opõem. quinĩmo pt dici ꝙ exteriora bona impediũt hominẽ a ſpeculatõe ꝑpt ſollicitudinẽ q̃ ex eis ingeritꝛ hõi diſtrahẽs animũ hoĩs ne totalitꝛ poſſit ſpeculatõi vacare. ſꝫ ſi hõ ſpeculatiuus indigeat extiorib⁹ reb⁹. hoc erit inquãtuȝ eſt hõ indigẽs nccĩjs ⁊ inquãtũ conuiuit pl̃ibus quos interdũ oꝫ iuuare. ⁊ inquãtuȝ cũ cõtẽplatiuus eligit viuẽ ſꝫ ṽtutẽ moralẽ ⁊ ſic ĩdigebit talibus ad hoc ꝙ hũanitꝛ cõuerſetꝛ. ſic igitꝛ pꝫ ꝙ felicitas ſpeculatiua ẽ potior q̃ actiua ꝙ ẽ ſꝫ ṽtutẽ moralẽ. Tertiã rõeȝ ponit ibi. Perfcã ãt felicitas. ⁊ dicꝛ ꝙ hoc qð felicitas ꝑfcã ↄſiſtat ĩ quãdã ſpeculatiuã opõeȝ ex h̃ apparet. ꝙ dijs. i. ſubſtãtijs ſepatis maxie vr̃ ↄpetẽ ꝙ ſint felices ⁊ bti nec tñ poſſum⁹ eiſ attribuẽ actõnes moraliũ ṽtutum. ſi q̃s ei attribueret eis iuſtitie operatões appareret deridend⁹ vtpote cõmutatões facientes vel etiã ſua bona apud alios deponentes. vel q̃cũq̃ alia opa faciẽtes. ⁊ ſilr̃ nõ põt eis attribui fortitudo vt ſ. ſufferãt terribilia ⁊ pericula ꝑpt bonuȝ cõe ſilr̃ ẽt ñ cõpetit eis liberalitas ꝑut ẽ ṽtus humana. ñ eni eſt aſſignare eis cui moraliuȝ dent hi⁹ dona q̃ dãt hoĩes liberalitꝛ qꝛ ĩcõueniẽs ẽ.

ſi aliquis dicat eos vti ad dādū denarios vel
alia hꝰ. ſi āt aliqͣs attribuat eis tꝑantiaꝫ huiꝰ
laus magis eſſꝫ honeroſa deo ꝗ̄ gr̄a. nō. n. eſt
laudabile deo ꝙ nō hēat prauas cōpias qꝛ n̄
ē natus eas hr̄e. ſic ergo ꝑtrāſeūdo oēs actōes
moraliū v̄tutū appaꝫ ꝙ ſūt ꝑua ⁊ idigna diis
i. ſubſtātijs ſupiorib ꝰ ſꝫ tn̄ opināt ꝙ viuāt ⁊ ꝑ
ꝯn̄s ꝙ operēt. nō. n. ꝯuenit eis ꝙ nihil operēt
ſicut dormiētes ſicut dr̄ de quodā ph̄o qꝛ diu
vixit dormiēs. ſi igit a vita diuina auferamꝰ
agē moraliū v̄tutū ⁊ prudētie ⁊ adhuc multo
magis auferamꝰ a diūa vita facē ꝙ ē ꝓpriū ar
tis nulla alia opō dei ꝗ̄ excellit ī beatitudīe eſt
ſpeculatiua. ⁊ ſpeculatōe ſapīe ſue oīa fecit. ex
quo pꝫ ꝙ īter operatōes hūanas illa ꝗ̄ ē ſimili
ma diūe ſpeculatōi ē feliciſſima. Quartā rōeꝫ
ponit ibi. Signū āt. ⁊ dicit ꝙ ſignū hꝰ qꝺ̄ ꝑ/
fecta felicitas cōſiſtat ī cōtēplatōe ſapīe ē qꝺ̄
aīalia ꝛōnalia q̄ carēt felicitate oīno ſūt ꝓuata
tali opōe. qꝛ nō hn̄t ītellectū quo nos ſpecula
mur veritatē aliquo āt mō ꝑticipāt opōes vir
tutū moraliū ſicut leo acta fortitudīs ⁊ libera
litatis cyconia actu pietatis ad parētes ⁊ hoc
rōabilit. diis. n. i. ſubſtātijs ſeꝑatis. qꝛ hn̄t ſolā
ītellectualē vitā tota eoꝝ vita ē bona hoīes āt
ī tm̄ ſūt bt̄i inquātuꝫ exiſtit ī eis q̄dā ſiſitudo
talis opōis. ſ. ſpeculatiue ſꝫ nullū alioꝝ aīaliuꝫ
ē felix. qꝛ ī nullo cōicāt ſpeculatōe ⁊ ſic pꝫ qꝺ̄
quātū ſe extēdit ſpeculatio tm̄ ſe extēdit felici
tas ⁊ quibꝰ magis cōpetit ſpeculari magis cō/
petit eſſe felices ⁊ nō ſm̄ accidēs ſed ſm̄ ſpe/
culatōem que eſt ſm̄ ſe honorabilis. vn̄ ſeq̄t
ꝙ felicitas pn̄cipaliter ſit quedā ſpeculatio.

Opus āt eſſꝫ. Poſtꝗ̄ ph̄s oñt q̄d ſit ꝑ
fecta felicitas. h̄ oñdit quō ſe hēat ad
exteriora. Et pꝛio oñdit quō ſe hēat fe
lix ad bōa īferiora. Scd̄o quō ſe hēat ad deuꝫ
ibi. Scd̄m ītellectū. Circa p̄mū duo. ſ. pꝛio oñt
quātū īdigeat felix exteriorib ꝰ ⁊ terrenis bōis
2° cōfirmat ꝑ auc̄teꝫ ſapiētū ibi. Et ſolon aūt.
Circa p̄mū duo. ſ. p̄mo oñt ꝙ felix indiget ex
teriorib ꝰ. 2° oñt ꝙ nō īdiget multis ⁊ magnis
ibi. Nō tn̄ eſtimādū. dicit ḡ pꝛio qꝺ̄ felix cuꝫ
ſit hō opꝰ hꝫ exteriora ꝓſperitate cui humana
nā n̄ ē ſufficiēs ad ſpeculādū ꝓpt̄ ꝯditioneꝫ
corporis quod ad ſui ſuſtentationem indiget
exterioribus rebus ſub̄a āt ītellectualis in cor/
pore ꝑ ſe ſufficiēs ē ad ſpeculādū. hōi āt ad h̄
ꝙ ſpeculet opꝰ ē pꝛio hr̄e corpꝰ ſanū. qꝛ ꝑ īfir
mitatē debilitāt vires ſenſitiue q̄bꝰ hō vtit in
ſpeculādo. diſtrahit ēt ītētio mētis ab attēti/
one ſpeculatōis. indiget ēt hō cibo ⁊ nutritōe
corporis ⁊ r̄liquo famulatu vt. ſ. ſibi miniſtrēt
oīa alia q̄ ſūt ſibi nc̄cia ad vitā hūanā. Deiñ
cū dicit. Nō tn̄ eſtimādū. oñt ꝙ hō n̄ idigꝫ mlt̄
tis ext̄iorib ꝰ rebꝰ ad felicitatē ⁊ dicit qꝺ̄ ſi nō
cōtigat aliquē eē beatū btitudine hꝰ vite abſq̄
ext̄iorib ꝰ rebꝰ nc̄cijs ad vitā hūanā n̄ tn̄ ē exi/
ſtimādū ꝙ ad h̄ ꝙ aliqͣs fiat felix īdigeat mul
tis ⁊ magnis diuitijs ꝙ. n. aliqͣs ſit ſibi ꝑ ſe ſuf
ficiēs ꝙ reqͥrit ad felicitatē n̄ cōſiſtit ī ſupha/
būdātia diuitiaꝝ. paucis. n. īdigeat nā ſupabū/
dātia āt fac̄ minꝰ ꝑſe ſufficiētes. indiget. n. hō
multoꝝ auxilio ſeu miſterio ad cuſtodiēdas ⁊
gubernādas ſupabūdātes diuicias. ſilr̄ etiā re/
ctitudo iudicij tā rōis ſpeculatiue ꝗ̄ practice
⁊ exterior actio v̄tuoſa pōt eē abſq̄ diuitiaruꝫ
hūdātia ⁊ qꝛ hoc manifeſtū erat ꝗ̄tū ad iudi/
ciū rōis manifeſtat h̄ ꝯn̄c quātū ad actōeꝫ v̄tu
tis n̄ q̄ plꝛibꝰ indigē vr̄ vt. ſ. dc̄m ē. ⁊ dic̄ ꝙ poſ
ſibile ē ꝙ illa q̄ ſūt pꝛicipes t̄re ⁊ maris. q. ī di/
uicijs n̄ ſupabūdātes bn̄ oꝑari. ſi. n. aliqͣs mode
rate hēat de bonis ext̄iorib ꝰ poſſit oꝑari ſꝫ v̄tu
tē ꝙ manifeſto apparet experimēto hoīes. n.
ydeote. i. ꝑp̄lares ⁊ ꝓuatā vitā agētes vident
agē v̄tuoſa n̄ minꝰ ꝗ̄ potētes ſꝫ ēt magis ꝗ̄ po
tētes ipediūt a mlt̄is v̄tuoſis actibꝰ cū ꝑꝑ nimi
as occupatōes ⁊ ſolicitudīes tū ēt ꝓpt̄ ſupbiā
ꝗ̄ habūdācia diuiciaꝝ gignit ſufficit āt ad feli
citatē qꝺ̄ hō tm̄ hēat de ext̄iorib ꝰ bonis ꝙ poſ
ſit v̄tuoſa oꝑari. qꝛ ſi aliqͣs opet ſꝫ v̄tutē eſſet
vita eiꝰ felix cū felicitas ī opōe v̄tutis cōſiſtat.
ſic̄ pꝛiꝰ dc̄m ē. Deiñ cū dic̄. Et ſolon āt. ꝯfirmat
ꝙ dc̄m ē ꝑ dc̄a ſapiētū. ⁊ p̄mo ꝓpōit eoꝝ dc̄a
2° oñt ī ꝓpoſito eis eſſe cōcludēdū ibi. Con/
ſonare itaq̄. Circa p̄mū duo. ſ. Pꝛio ītroducit
dc̄m ſolonis q̄ illos enūtiauit eē felices q̄ mo
derate ſūt ditati quātū ad ext̄iora bona. hꝰ. n.
maxie īueniūt agē v̄tuoſa ⁊ viuē tꝑate. qꝛ aliq̄
moderatas diuitias poſſidēres pn̄t agē q̄ oꝫ a
quo ipediūt tā illi q̄ ſupabūdāt ī diuitijs ꝓpt̄
nimiā ſollicitudinē vel ꝓpt̄ elatōeꝫ ꝗ̄ ēt illi q̄
ī talibꝰ deficiūt quos oꝫ nimis ſollicitari cē vi
ctū ꝗ̄rēdū deficit ēt eis in pluribus opoꝛtuni/
tati bn̄ operādi. Scd̄o ibi. Uide t aūt. inducit
ad idē ſn̄iaꝫ auaxagore cui videbat ꝙ aliquis
neq̄ diues neq̄ potēs potuit eē felix nec mi/
rabat ſi h̄ videat incōueniēs multis. qꝛ multi/
tudo hominū iudicat ſm̄ ext̄iora bona q̄ ſola
cognoſcat. ignorat āt bona rōis q̄ ſūt v̄a boīs
bt̄i ſꝫ q̄ aliqͣs ē felix. Deiñ cū dic̄. Cōſonare
itaq̄. oñt qꝺ̄ dictis ſapiētū ī hac mā ad q̄ſcen
dū cōcludēs ex p̄dictis qꝺ̄ opiniones ſapiētū
cōſonāt rōibꝰ. vn̄ hr̄e videt quādā fidē ſed in
oꝑabilibꝰ magis iudicat veꝝ cē dc̄m alicuiꝰ ex
opibꝰ ⁊ ex mō viuēdi ipiꝰ ꝗ̄ ēt ex rōe. qꝛ dn̄ās
i. id qꝺ̄ ē pꝛicipale cē oꝑabilia. cōſiſtit in his. ſ.
opibꝰ ⁊ mō viuēdi. nō. n. cē talia pꝛicipalit̄ ꝗ̄r
cognitio. ſꝫ opus vt ī ſecūdo habitū ē ⁊ idō ea
q̄ dc̄a ſūt. oꝫ cōſicē ꝑ cōꝑatōeꝫ ad opa ⁊ vitam
ſapiētū ⁊ ea q̄bꝰ opa ſapiētū cōſonāt ſūt acce
ꝑtāda. puta qꝺ̄ nō reqͥrāt ad felicitatē ſupabū
dātes diuitie q̄ ſapiētes nō q̄rūt. ſi vō diſſonꝫ
opa ſuſpicādū ē ꝙ ſic ſermōes v̄itatē n̄ hn̄tes
ſic pꝫ de ſn̄ia ſtoicoꝝ q̄ dicebāt ad ext̄iora nul
lū bonū hominis eſſe cuiꝰ ꝯriū ī oꝑatōibꝰ eoꝝ
apparet. appetūt. n. ea ⁊ querunt tanꝗ̄ bona.
Deiñ cū dicit. Scd̄m ītellectū āt. oñdit quō
felix ſe hēat ad ſuperiora. ſ. ad diīm. ⁊ dicit ꝙ
felix felicitate ſpeculatiua qꝛ oꝑat ſꝫ ītellectū
cōtēplādo v̄itatē ⁊ curā ſuā apponit ad bo
na intellectꝰ. vr̄ eē optime diſpoſitꝰ inquātuꝫ
excellit ī eo ꝙ optimū boīs ē ēt amātiſſimus
deo. ſuppoſito. n. ſi cut rei v̄itas hꝫ ꝙ deꝰ hēat
curā ⁊ ꝓuidētiā d̄ rebus hūanis rōnabile ē ꝙ
delectet cē hoīes de eo ꝙ ē optimū ī eis ⁊ qꝺ̄
ē cognatiſſimū. i. ſimilimū deo. ꝙ q̄dē ē ītelle/
ctꝰ vt ex p̄miſſis pꝫ ⁊ ꝑ ꝯn̄s rōnabile ē ꝙ deus
maxīe bn̄faciat his q̄ amāt ītellectū ⁊ honorāt
ipm̄ bonū intellectꝰ oībꝰ alijs p̄ferētes. q. ipſi
dij curēt de his qui recte ⁊ bn̄ oꝑant. maniꝰ
ē autē qꝺ̄ oīa p̄dicta cōueniūt ſapiēti. ſapiens
n. diligit ⁊ honorat intellectū q̄ maxie amat
a deo inter res humanas ſapiēs ēt bn̄ ⁊ recte
oꝑat reliquit ergo qꝺ̄ ipe ſit deo amātiſſimꝰ
ille āt ē feliciſſimꝰ q̄ maxie amat deo q̄ ē fons
omniū bonoꝝ relinquit ēt ſm̄ hoc ꝙ qꝛ felici
tas hoīs dr̄ eē ꝑ hoc qꝺ̄ amat a deo ꝙ ſapiēs
ē maxie felix ex quo pꝫ ꝙ vltimā felicitatē hu
manā ponit aꝝ. in opōe ſapīe. de q̄. ſ. in. viij. de
t̄iauit nō āt a dei cōtinuatōe ad intelligētiā a
gētē vt quidā fingūt. attēdēdū ēt qꝺ̄ ī hac vi/
ta nō ponit perfectā felicitatē ſꝫ talis q̄lis pōt
cōpetere humane ⁊ mortali vite. vn̄ ⁊ ſupra ī
p̄mo dixit beatos autē hoīes ⁊c̄.

Urū igit ſciet ⁊c̄. Poſtꝗ̄ ph̄us detia
uit de fine v̄tutis ꝯſiderato ī ipo hoīe
v̄tuoſo q̄ ē delcō vel felicitas. h̄ det̄iat
aliū finē. qꝛ accipit ꝑ cōꝑatōem ad bonū cōe
oñdēs ꝙ p̄ter p̄dictā doctrinā moraliū neceſ/
ſe ē eē aliā legis poſitiuā q̄ intēdit ad bonum
cōe. Et cē hoc tria. ſ. Pꝛio oñdit nc̄ciam legis
pōneꝫ. Secūdo nc̄cium eē ꝙ aliquis fiat legis
poſitiuꝰ ibi. In ſola aūt ⁊c̄. Tertio oñdit q̄lit̄
poſſit fieri legis poſitiuus ibi. Igit poſt h̄ ⁊c̄.
Circa p̄mū duo. ſ. Pꝛio mouet q̄ōeꝫ vtrū. ſ. in
ſufficiēter dictū eſt incipis. i. inquātū typice ⁊
figuraliter dici debuit. de his. ſ. q̄ ꝑtinēt ad fe
licitatē ⁊ de v̄tutibꝰ ⁊ de amicitia ⁊ d̄ delcōe
exiſtimādū ſic ꝙ electio veꝝ habeat finē ⁊ cō
plemētū q̄. ſ. eligimꝰ tractare de bono hūano
vel adhuc ē aliq̄d ſupaddēdū. Secūdo ibi. Ut
queādmodū ⁊c̄. det̄iat v̄itatē oñdēs ꝙ adhuc
aliquid aliud requirit. ⁊ p̄mo oñdit ꝙ r̄quirit
aliquid fieri bonū. 2° oñdit qꝺ̄ ad h̄ qꝺ̄ aliqͣs
fiat bonꝰ requirit cōſuetudo vite bone ibi. Si
quidē igit eſſent ⁊c̄. 3° oñdit ꝙ ad hāc ꝯſuetu
dinē habēdā r̄quirit legis pō ibi. Ex iuuene āt
Dicit ḡ p̄mo ꝙ finis ſcīe q̄ ē cē oꝑabilia nō eſt
cognoſcē ⁊ ſpeculari ſingula ſicut ī ſcijs ſpecu
latiuis ſꝫ magis facē ipa. ⁊ qꝛ ſꝫ v̄itatē ſumus
boni cooꝑatores bonoꝝ nō ſufficit ad ſciaꝫ q̄ ī
tēdit bonū humanū ꝙ aliquis cognoſcat v̄tu
te ſꝫ tꝑandū ē ꝙ aliqͣs hēat eā. ſ. ſꝫ hitū ⁊ v̄tat
ea. ſ. ſꝫ actū vl̄ ſi aliqͣs eſtimet ꝙ ꝑ aliū moduꝫ
poſſit hō fieri bonꝰ ꝗ̄ ꝑ v̄tutē cōtēdere illud
hr̄e. Deiñ cū dicit. Siquidē igit. ꝙ ad hoc
qꝺ̄ aliquis fiat bonꝰ reqͥrit cōſuetudo. ⁊ p̄mo
oñt qꝺ̄ ad h̄ n̄ ſufficit ſolꝰ ſermo ꝑſuaſiuus. 2°
oñt qꝺ̄ nc̄cia ē cōſuetudo ibi. Amabile āt. dic̄
ergo p̄mo ꝙ ſi ſermōes ꝑſuaſiui ꝑ ſe ſufficerēt
ad faciēdum hoīes ſtudioſos multe ⁊ magne
mercedes deberēt alicui ſꝫ theguira. i. ꝑꝑ artē
ꝑſuadēdi ad bonū. ⁊ cēt oīo nc̄ciū qꝺ̄ magne
mercedes retribuerēt ꝑſuaſorib ꝰ ſꝫ n̄ ita ē vl̄r
videmꝰ. n ꝙ ſermones ꝑſuaſiui pn̄t ꝓuocare ⁊
mouē ad bonū iuuenes liberales. q̄. ſ. n̄ ſūt ſub
iecti vicijs ⁊ paſſionibꝰ ⁊ q̄ hn̄t mobiles mo/
res īquātū ſūt apti ad oꝑatōes v̄tutū ⁊ q̄ uere
amāt bonū. pn̄t fieri cathatotū. i. repleti v̄tute
⁊ honore. tales. n. q̄ ſūt bn̄ diſpoſiti ad v̄tutem
ex bonis ſuaſionibꝰ ꝓuocāt ad ꝑfectōem v̄tu
tis ſꝫ multi hominū n̄ pn̄t ꝑ ſmones ꝓuocari
ad bonitatē qꝛ nō obediūt verecūdie q̄ timet
turpitudinē ſꝫ magis cohercēt timore penaꝝ
nō. n. recedūt a prauis opibꝰ ꝓpter eoꝝ turpi/
tudinē ſed ꝓpter penas q̄s timēt qꝛ. n. viuunt
ſm̄ paſſionē n̄ ſꝫ rōem ꝑ q̄s paſſiones proprie
magis ī eis accreſcūt. fugiūt triſticias ꝯrias q̄
ſitis delcōibꝰ q̄ ꝑ penas eis īferūt. nō āt ītelli
gūt id qꝺ̄ ē vere bonū ⁊ delcābile neq̄ ēt dul
cedinē eiꝰ guſtu ꝑcipē pn̄t tales āt hoīes nllo
ſermone trāſmutari pn̄t ad hoc. n. ꝙ aliqͣs ſer
mone trāſmutet requirit qꝺ̄ ꝓponat hōi ali
q̄d ꝙ acceptet. ille āt cui nō ſapit bonū hone/
ſtū ſꝫ inclinat ad paſſiones nō acceptat q̄cq̄d
ꝓponat ſermone inducēte ad v̄tutē. vn̄ nō ē
poſſibile vel ſaltē nō ē facile qꝺ̄ aliqͣs ꝑ ſermo
nē poſſit hoīeꝫ trāſmutare ab his q̄ antiquaꝫ
cōſuetudinē cōp̄hēdit ſic̄ ēt ī ſpeculatiuis nō
poſſet reduci ad v̄itatē. ille q̄ firmit̄ adheret ꝯ
rijs pꝛicipioꝝ q̄bꝰ ī oꝑabilibꝰ ꝓportionāt fi/
nes vt. ſ. dictū ē. Deiñ cū dicit. Amabile di
cūt. oñt qꝺ̄ reqͥrit cōſuetudo ad h̄ qꝺ̄ aliqͣs fi
at bonꝰ ⁊ dicit ꝙ nō debemꝰ eē contenti ſolis
ſermonibꝰ ad acquirēdū v̄tutē ſꝫ multū oꝫ eē
carū nobis ſꝫ ēt hitis oībꝰ ꝑ q̄ hoīes videt eē
v̄tuoſi cōſeq̄mur v̄tutē cē q̄ triplex ē opinio q̄
dā. n. dicūt qꝺ̄ hoīes fiūt boni ꝑ nām. puta ex
nāli cōplexione cū īpſſione corpoꝝ celeſtiū q̄/
dā vō dicūt ꝙ hoīes ſūt boni ꝑ exercitiū. alij
vō dicūt qꝺ̄ hoīes boni ꝑ doctrinā ⁊ h̄ q̄deꝫ
tria aliq̄liter vera ſūt. nā ⁊ nālis diſpō ꝓficit
ad v̄tutē ſꝫ ꝙ ī. vj. dc̄m ē. qꝺ̄ q̄dā moꝝ a natiui
tate videt fortes vel tꝑati ſꝫ quādā nālē incli
natōem. ſed hꝰ nālis v̄tꝰ ē iperfecta vt ibideꝫ
dc̄m ē ⁊ ad eiꝰ ꝑfectōeꝫ exigit qꝺ̄ ſupueniat ꝑ
fectio intellectꝰ ſeu rōis ⁊ ꝓpter hoc exigit do
ctria q̄ ſufficēt ſi ī ſolo itellectu ſeu rōe v̄tꝰ ꝯſi
ſteret ſꝫ opinionē ſocratis q̄ ponebat v̄tutē eē
ſciaꝫ ſꝫ qꝛ requirit ad v̄tutē rectitudo appetitꝰ
nc̄cia ēt ē qꝺ̄ ꝯſuetudo ꝑ quā appetitꝰ iclinet
ad bonū ſꝫ illud qꝺ̄ ad nāꝫ ꝑtinet maniꝰ ē qꝺ̄
n̄ exiſtit ī ꝑtāte nr̄a ſꝫ ꝓuenit hōibꝰ ex aliq̄ di/
uina cā puta expreſſione celeſtiū corpoꝝ quā
tū ad corporis humani diſpōeꝫ ⁊ ab ipo deo q̄
ſolus ē ſ ītellectū quātū ad hoc ꝙ mens hoīs
moueat ad bonū ⁊ extrahet hoīes v̄e ſūt bene
fortunati qꝺ̄ ꝑ diuinā cām īclināt ad bonum
vt pꝫ ī caº de bona fortuna. dc̄m ē āt ſ qꝺ̄ ſer

mo ⁊ doctrīa n̄ h̄ʒ efficatiā ī oīb⁹. ſʒ oʒ ꝙ ad h̄
qȯ hēat ī aliquo ꝙ auditoꝛis aīa ex multis bo
nis cōſuetudinib⁹ ſit ꝑparata ad gaudēdū de
bonis ⁊ ad odiēduʒ mala ſic̄ oʒ ēt terrā eē bn̄
cultā ad hoc ꝙ nutriat bn̄ ſemē. ſic. n. ſe h̄ʒ ſer
mo audit⁹ ī aīa ſicut ſemē ī terra. ille. n. q̇ viuit
ſʒ paſſiōes n̄ libēter audiet ſmonē monētis
neq̄ ēt itelliget ita ꝙ iudicet illud eē bonū ad
qȯ iducit᷑. vn̄ n̄ p̄t ab aliquo ꝑſuaderi ⁊ vt vl̄r
loq̄mur paſſio q̄ ꝑ cōſuetudinē firmata ī hoīe
ōn̄at᷑ n̄ cedit ſoli ſermoni ſʒ oʒ adhibē violētiā
vt. ſ. hō cōpellat ad bonū ⁊ ſic pʒ ꝙ ad hoc qȯ
ſmo monētis ī aliq° efficatiā hēat. oʒ ꝑexiſtē
ꝯſuetudinē ꝑ q̄ꝫ hō acq̇rat moꝛē ꝓpꝛiū v̄tutis
vt. ſ. diligat bonū honeſtū ⁊ abhomineť turpe

Deiñ cū dicit. Ex iuuene āt. oñt ꝙ ad bonā
cōſuetudinē req̇rit᷑ legis pō. ⁊ p̄mo oñt qȯ ꝑ
legē oēs ſiūt boni. 2° oñt ꝙ h̄ ſine lege ꝯgrue
fieri n̄ p̄t ibi. Si igit᷑ ⁊c̄. Circa p̄mū duo. ſ. Pꝛi
mo oñt ꝓpo᷒. 2° inducit ad hoc qȯdā ſignū
ibi. Pꝛopt̄ qȯ ⁊c̄. Circa p̄mū duo. ſ. Pꝛīo oñt
ꝓpo᷒ quātū ad iuuenes. 2° q̄ꝫtū ad alios. ibi.
Nō ſufficiēs. dicit ḡ p̄mo qȯ difficile eſt ꝙ ali
quis ab ip̄a iuuētute manuducat᷑ ad virtuteʒ
ſʒ bonas cōſuetudies niſi nutriat᷑ ſub hōis le-
gib⁹ ꝑ quaſ q̄dā neceſſitas īducat᷑ hōi ad bonū
ꝙ. n. aliq̇s viuat tꝑate abſtinēdo. ſ. a delcābili-
b⁹ ⁊ ꝑſeuerāt vt. ſ. nō r̄cedat a bono ꝓpt̄ labo
res ⁊ triſtitias n̄ ē delcābile m̄l̄tis hōīb⁹ ⁊ ſpā
liter iuuenib⁹ q̇ ſūt ꝓni ad delcōnes vt in. vij.
dciñ ē. ⁊ iō oʒ ꝙ nutritōes pueroꝝ ⁊ adinuēti
ones eoꝝ ſint oꝛdinate ꝑ bonas leges ex quib⁹
quodāmō iuuenes cōpellāt᷑ cōſueſcē bona q̄
qn̄ iā ī cōſuetudinē venerūt non erūt triſtitia
ſʒ magis delcābilia. Deiñ cū dicit. Nō ſuffi-
ciēs ⁊c̄. oñt ꝙ ēt alij idigēt legis latōe ⁊ dic̄ ꝙ
n̄ ſuffic̄ qȯ hoīes ſolū dū ſūt iuuenes bn̄ nutri-
ant᷑ ſʒ leges ⁊ bōa cura de eis hēat᷑ iʒ ēt pl⁹ qn̄
aliq̇s fact⁹ ē vir oʒ ꝙ adueniat vias honeſtas
ad operādū ⁊ ꝙ ī talib⁹ cōſueſcat ⁊ ad hoc in
digemus legibus ⁊ nō ſolū a pꝛīcipio qn̄. ſ. ali
quis icipit fieri vir ſʒ ēt vl̄r per totā vitā hoīs.
multi. n. ſūt q̇ magis obediūt neceſſitati. i. coa-
ctioni q̄ꝫ ſermoni. ⁊ magis obediūt iacture. i.
dāno qȯ icurrunt ꝑ penis q̄ꝫ bono honeſto

Deiñ cū dicit. Pꝛopt̄ qȯ ⁊c̄. Inducit qȯdā
ſignū ad ꝓpo᷒ ⁊ dicit qȯ q2 ad bonā vitā ho
minis req̇rit᷑ neceſſitas iducta ꝑ legē. iñ ē qȯ
q̇dā legis poſitoꝛes extimant ꝙ oʒ hoīes aduo
care ad v̄tutē. ita. ſ. vt v̄tuoſi q̇ ꝓpꝛia ſpōte obe
diūt reb⁹ honeſtis ꝑ p̄cedētes cōſuetudines ꝓ
uocēt᷑ ad bonū. puta oñdēdo honeſtatē ei⁹ ꝙ
pꝛoponit᷑. ſʒ his q̇ ſūt inobediētes ⁊ moꝛes de
generes hn̄t apponunt penas coꝛpoꝛales. pu
ta flagella ⁊ diuerſas punitiones vituperādo
eos ⁊ ī ꝓpꝛijs reb⁹ dānificādo. illos āt q̇ ſunt
totalit᷑ inſanabiles exiſtimāt ſic̄ cū ſuſpēdunt
latronē. ⁊ hoc iō q2 v̄tuoſus q̇ ſuā vitā oꝛdiat
ad bonū ſoli ſmoni obedit quo. n. bonū ꝓpo-
nit᷑. ſʒ hō prau⁹ q̇ appetit delcōeʒ oʒ puniri per

triſtitiā ſeu doloꝛē queādmodū ſubiugale. i. ſi
cut aſin⁹ ducit᷑ flagellis ⁊ īde ē ꝙ ſicut ducūt
oʒ tales triſtitiaſ adhibē q̄ maxie ꝯueniūt a m̄l̄
tis delcōīb⁹. puta ſi aliq̇s inebꝛiauit ſe qȯ def
ci aqua ad bibēdū. Deiñ cū dicit. Si igit᷑ ⁊c̄
oñt ꝙ lex ē nc̄c̄ia ad hoc qȯ hō fiat bon⁹ ⁊ h̄
duab⁹ rōib⁹. Quaꝝ p̄ma ē q2 oʒ eū q̇ ē futur⁹
bon⁹ bn̄ nutrire ⁊ cōſueſcē ⁊ qȯ poſtea viuat
ſʒ adinuētōes rectaꝝ viaꝝ. ita qȯ abſtineat a
pꝛauis ſiue ꝓpꝛia volūtate ſiue ēt ꝯ ſuā volun
tatē coact⁹. qȯ q̇dē n̄ cōtigit niſi vita hoīs di-
rigat᷑ ꝑ aliquē itellectū q̇ hēat ⁊ rectū oꝛdineʒ
ad hoc ꝙ ducat ad bonū ⁊ hēat foꝛtitudineʒ
i. vitā actiuā ad hoc ꝙ compellat nolētes qui
quidem actiuā non habet p̄ceptum paternuʒ.
neq̄ cuiuſcūq̄ alteri⁹ hoīs ꝑſuadētis q̇ nō ſit
rex vel ī aliquo alio pꝛīcipatu cōſtitutus ſʒ lex
h̄ʒ coactiuā ptātē iq̄ꝫtū ē ꝓmulgata a rege vl̄
pꝛīcipe ⁊ ē ſermō ꝓcedēs ab aliqua pꝛudētia
⁊ itellectu dirigēte ad bonū. vn̄ pʒ ꝙ lex nc̄c̄ia
ē ad faciēdū hoīes bonos. Scȯam rōeʒ ponit
ibi. Et hominū q̇dā. ⁊ dicit ꝙ hoīes qui volūt
ꝯriari motib⁹ alicuius. habēt᷑ odio ab eo cui ꝯ
riant᷑. ⁊ ſi recte hoc faciāt eſtimēt᷑. n. ꝙ faciāt
hoc ex aliquo malo ʒelo ſʒ lex ꝙ p̄cepit hone-
ſta nō ē honeroſa. i. grauis vl̄ odioſa q2 cōiter
pꝛoponit᷑. vn̄ relinquit᷑ qȯ lex ē nc̄c̄ia ad faciē
dum homines bonos.

N ſola autē ⁊c̄. Poſtq̄ꝫ ph̄s oñt ꝙ le
i gis pō nc̄c̄ia ē ad hoc qȯ hoīes fiant
boni. h̄ oñt ꝙ nc̄c̄iuʒ ſit hoieʒ eē legis
poſitiuū. Et p̄mo ꝓponit ꝙ intēdit. Scȯo pꝛo
bat ꝓpo᷒ ibi. Oēs q̇dē ⁊c̄. Dicit ergo p̄mo qȯ
quāuis ſic̄ p̄dcm̄ ē nc̄c̄ia ſit legis pō ad nutri-
tōes ⁊ opōes hominū cū ī ſola ciuitate lacede
monioꝝ cū paucis alijs legiſlatoꝛ vr̄ habuiſſe
curā vt legibus oꝛdinaret nutritōes pueroꝝ ⁊
vias inuētas ad operādū. ſʒ ī plurib⁹ ciuitatib⁹
talia ſūt neglecta ī quib⁹ vnuſq̇ſq̄ viuit ſic̄ vl̄r
diſponēs de filijs ⁊ vxoꝛe ſʒ ſuā voluntatē ad
modū cyclopū. i. q̄rūdā gētiū barbaꝝ q̄ legib⁹
n̄ vtūt᷑ optime igit᷑. n. qȯ hēat᷑ rcā cura de v̄tu
tib⁹ pueroꝝ ⁊ v̄tuoſis actōib⁹ ciuiū ſm publi
caʒ auc̄tem ⁊ qȯ hō inſtruat᷑ vt poſſit hoc ido
nee opari. ſʒ cū hoīes negligāt hoc ī cōi. q2. ſ. n̄
exhibēt ad hoc publicā curā vr̄ eē cōueniens
vnicuiq̄ p̄uate ꝑſone vt ſi filijs ⁊ aīcis aliqȯ
ꝯferat ad hoc ꝙ ſint v̄tuoſi. l̄ ſi n̄ p̄t ꝯferre qȯ
ſaltē eligat ea ꝑ q̄ poſſit fieri qȯ q̇dē maxie vr̄
poſſe fieri ſʒ p̄dcā ſi aliq̇s fiat legis poſitiu⁹. i.
ſi acquirat idonietatē qua poſſit cō[illegible]cās
leges ⁊ ſic eſſe legis poſitiuū pꝛīci[illegible]petit
publice ꝑſone ſi vero tn̄ cōpetit etiā[illegible]uate

Deiñ cū dicit. Cōes quidē ⁊c̄. ꝓbat ꝓpoſi-
tū ꝑ duas rōes. dicit ḡ pꝛimo manifeſtu eē ꝙ
cōes cure. ſ. q̄ fiunt ꝑ publicas ꝑſonas quaꝝ ē
leges cōdē fiūt ꝑ leges. ſicut. n. videt᷑ de aliqui
b⁹ curare inquātū ſuꝑ his leges ſtatuūt. bone
aūt cure ſūt q̄ fiunt ꝑ bonas leges. nec dr̄t ad
ꝓpoſitū. vtꝝ hoc fiat ꝑ leges ſcriptas vel n̄ ſcri

ptas. vel ꝑ leges q̇b⁹ vn⁹ īſtruat᷑ aut pl̄es. ſicut
ēt pʒ ī muſica ⁊ exacitatīa ⁊ ī alijs eruditōīb⁹
ꝙ nō dr̄t quātū ad pn̄s op⁹ vtꝝ documētū ꝓ
ferat᷑ cum ſcripto vel ſine ſcripto. nā ſcriptura
adhibet᷑ ad cōſeruatōeʒ memoꝛie ī futuꝝ. ſil̄r
ēt nō dr̄t vtꝝ ī talibus documētū ꝓponat᷑ vni
aut plurib⁹ ⁊ vtꝝ vr̄ eiuſdē rōis eē ꝙ aliq̇s pr̄
familias īſtruat filiū ſuū vel paucos domeſti-
cos ſmone amonitoꝛio ſiue ſcriptura. ⁊ qȯ ali
quis pꝛīceps ferat legē ſcriptā ad oꝛdinādū to
tā multitudinē ciuitatis. ſic̄. n. ſe hn̄t leges pu-
blice ⁊ moꝛes ꝑ eos ītroducti ī ciuitatib⁹ ſic ſe
hn̄t ī domib⁹ paťni ſmōes ⁊ moꝛes ꝑ eos in-
ducti. hec āt ſola dr̄a ē ꝙ pr̄nus ſermo non h̄ʒ
plenarie vim coactiuā ſic̄ ſmo regis vt ſ̄ dcm̄
ē. cōueniēter āt oñt ꝙ quātū ad aliq̇d h̄ magis
cōpetit p̄uate ꝑſone q̄ꝫ publice ex coḡtōe ⁊ bn̄
ficijs. ſ. ꝑꝑ q̄ filij diligūt parētes ⁊ defacili obe
diūt nāli amicitie q̄ ē filioꝝ ad patrē. ſic igit᷑ lʒ
ſmo regius magis poſſit ꝑ viā timoꝛis. tn̄ ſer-
mo pr̄nus magis pōt ꝑ viā amoꝛis. q̄ q̇dē via
ē efficatioꝛ ī his q̄ nō ſunt totalit᷑ diſpoſiti. Se
cundā rōeʒ ponit ibi. Adhuc āt. ⁊ dicit ꝙ diſci
plina q̄ ē vtilis ī cōi h̄ʒ aliquā dr̄iaʒ cc̄ aliqȯ ꝑ
ticulare ſicut pʒ ī arte medicinali q2 ī vl̄i febꝛi-
citātib⁹ vtilis ē abſtinētia ⁊ quies vt nā n̄ gꝛa
uet᷑ ꝑ habūdātiā cibi ⁊ caloꝛ nō excitet᷑ ꝑ mo
tū. ſʒ foꝛte alicui hōi febꝛicitāti h̄ n̄ expedit q2
abſtinētia nimis debilitaret v̄tutē. ⁊ foꝛte ali-
quis febꝛicitās motu indiget ad h̄ ꝙ reſoluāt᷑
groſſi hūoꝛes. ⁊ idē ēt pʒ ī agoniſticis q2 pugil
nō vtit᷑ eodē mō pugnādi ꝯ vnūquēq̄ ⁊ ſʒ h̄
certius videbit᷑ ꝓcedi ī opatiōe vniuſcuiuſq̄
artis actiē ſi adhibeat᷑ ꝓpꝛia cura cc̄ vnūqȯq̄
ſic. n. vnuſquiſq̄ magis poneť eo ꝙ ſibi cōue-
nit. ſed tn̄ optime adhibebit᷑ cura ad aliq̇d fa-
ciēdū. ſi medic⁹ ⁊ exercitatiuus ⁊ q̇libet ali⁹ ar
tifex operatiuus cognoſcat vl̄r. puta q̇d cōiter
oīb⁹ hōīb⁹ vel q̇d cōferat oīb⁹ talib⁹. puta co-
lericis ⁊ hoc iō q2 ſcie ⁊ dicūt᷑ eē ⁊ ſūt ō cōīb⁹
optime ergo curare poterit q̇ ex ſcīa vl̄i ꝓcedit
ad curādū de aliquo ꝑticulari. nō tn̄ ſolū hoc
mō medic⁹ pōt curare. ſʒ etiā quātū ad curati
onē alic⁹ ꝑticularis hōis nihil ꝓhibet ꝙ bene
curet eū ēt ſi neſciat cōmunia. duʒ tn̄ ꝑꝑ expe
riētiā cōſideret diligēter accidētia cuiuſcūq̄
ꝑticularis hōis ſicut ⁊ q̇dam videt᷑ eē optimi
medici ſui ipoꝝ ꝑꝑ hoc ꝙ ſūt experti accidētia
ꝓpꝛia. nō tn̄ ſufficiūt ad adiuuādū alios q̄ꝫuis
dicū[illegible]liq̇s ſine ſcīa vl̄i poſſit bn̄ opari cc̄ a-
liquo[illegible]ulare nichilomin⁹ illa q̄ vl̄r fieri ar
tifex [illegible]ē ad cognitōem vl̄eʒ v t aliquo mō
illud cognoſcat ſicut hoc ēt nc̄c̄ium ē ei q̇ vl̄r
eē ſpeculatiuus. puta geometria vl̄ nālis dcm̄
ē. n. qȯ ſcie ſunt cc̄ hoc. ſ. circa vl̄ia. ⁊ ita ēt ſe
h̄ʒ ī his q̇ curā adhibēt vt faciāt bonos. poſſi-
bile. n. ē ꝙ ſine arte ⁊ ſcīa q̄ cognoſcat᷑ vl̄e ali-
quis poſſit hūc vl̄ illū hoieʒ facē bonū ꝑꝑ ex-
periētiā quā h̄ʒ de ipo. tn̄ ſi aliquis velit ꝑ ſuaʒ

curā aliquos facere melioꝛes ſiue multos ſiue
paucos oʒ tēptare vt ꝑueniat ad ſcīam vl̄eʒ eo
rū ꝑ q̄ quis ſit bon⁹. i. vt fiat legis poſitiuus vt
ſciat artē q̄ꝫ leges bn̄ ponāt. cū ꝑ leges boni ſi
amus vt. ſ̄. hitū ē q2 ꝙ aliquis poſſit bn̄ diſ-
ponere quācūq̄ bonā hītudinē v̄tutē ⁊ mali-
tiā nō ē cuiuſcūq̄ ſʒ ſolus alicui⁹ ſciētis cōia
ſicut pʒ ī arte medicinali. ⁊ ī oībus alijs rebus
quib⁹ adhibet᷑ cura ⁊ pꝛudētia hūana ī oībus
n. oʒ ꝙ aliquis non ſolum cognoſcat ſingula-
ria ſed etiā qȯ habeat ſcīam cōium q2 foꝛte oc
curret᷑ aliqua q̄ cōpꝛehēdūt᷑ ſub ſcīa cōi. nō āt
ſub cognitōe ſingulariū accidētiū.

Sit᷑ poſt hoc. Poſtq̄ꝫ ph̄us oñdit qȯ
i nc̄c̄iū ē hōi ꝙ fiat legis poſitiu⁹. h̄ in-
quirit q̄lit᷑ aliq̇s legis poſitiuus fieri
poſſit. Et p̄mo dicit de quo ē intētio ꝯcludēs
ex p̄miſſis ꝙ cū dñſuʒ ſit expedire hōi ꝙ fiat le
gis poſitiu⁹. oʒ p⁹ p̄dcā itēdē vnde aliq̇s fiet le
gis poſitiuus vtꝝ ſi ex cōſuetudine vel ex do-
ctrina. ⁊ q̄liter ꝑ hūc vel ꝑ illū modū. Secūdo
ibi. Uel queādmodū. exeq̇t᷑ ꝓpoſitū. Et pꝛimo
oñdit ꝙ ea q̇b⁹ p̄oꝛes vtebāt᷑ n̄ ſufficiebāt᷑ ad
hoc ꝙ aliq̇s fieret legis poſitiu⁹. Scȯo cōclu-
dit hoc ſibi tractādū eē ibi. Relinquētib⁹ igit᷑.
Circa p̄mū duo facit. Pꝛīo oñdit q̄lit᷑ opoꝛte-
at aliquē fieri legis poſitiuū. Scȯo oñdit h̄
nō obſeruari. ibi. Uel nō ſil̄e. Dicit ḡ p̄mo qȯ
nō vr̄ eē cōueniēs ꝙ inde ⁊ talit᷑ aliq̇s fiat le-
gis poſitiuus ſic̄ accidit ī alijs opatiuis ſcijs q̄
ſūt ꝓpt̄ politicā nec. n. incōueniēs ſi dū inten
do legis poſitiua loquoꝛ de politica q2 vt ī. vj.
dcm̄ ē legis poſitiua ē q̄dā ꝑs politice pꝛuden
tie. ē. n. legis poſitiua q̄dā architectonica poli-
tica. Deiñ cū dicit. Uel nō ſil̄e. oñdit hoc n̄
obſeruari ꝙ vr̄ cōueniēs ꝑꝑ diuerſitatē eoꝝ q̇
ſe ītromittūt de legis poſitiua. ⁊ p̄mo ꝓponit
eoꝝ diuerſitatē. 2° oñt eoꝝ īſufficiētiā ibi. Qui
videbūt᷑. dicit ḡ p̄mo ꝙ quāuis rōnabile vide
ret᷑ ꝙ ſil̄r eſſʒ ī hoc ſicut ī alijs tn̄ nō vr̄ ſil̄e ob
ſeruari cc̄ politicā ⁊ cc̄ alias artes opatiuas q̄
dicūt᷑ ſcie quātū ad id qȯ h̄ʒ cognitōis potē-
tie v̄o inquātū ſūt opōis pꝛīcipia. ī alijs. n. arti-
b⁹ opatiuis idē videt᷑ eē q̇ tradunt hi⁹ artes. ſ.
docēdo eas ⁊ q̇ opant᷑ ſʒ ip̄as ſic̄ medici ⁊ me
dicinā docēt. ⁊ ſʒ medicinā opant᷑. ⁊ eadē rō
ē de ſcriptoꝛib⁹ ⁊ q̇buſcūq̄ alijs ſʒ artē opan-
tib⁹ ſic̄ cc̄ politicā alij eē videt᷑. q̇dē. n. ſ. ſophi-
ſtice ꝓfitēt᷑ ſe docē legis poſitiuā. tn̄ cū null⁹
eoꝝ ſm eam agat. ſʒ q̇dā alij videt᷑ eā vti illi. ſ.
q̇ ciuilit᷑ cōuerſāt᷑. Deiñ cū dic̄. Uidebūt᷑ vtiq̄
oñdit īſufficiētiā viroꝝ vtꝛiuſq̄. ⁊ p̄mo ciuilit᷑ cōuer
ſantiū. 2° ſophiſticaꝝ ibi. Sophiſticaꝝ āt. Cir
ca p̄mū tria. ſ. Pꝛīo ꝓponit ꝙ ītēdit de deſcū
ciuilit᷑ ꝯuerſātiū. q2. ſ. opa ciuilia q̄ exercēt ma-
gis videt᷑ facē ex q̄dā potētia. i. ex quodā hitu
per ꝯſuetudinē acq̇ſito ⁊ ex quadā experiētia
q̄ꝫ ex mēte. i. itellectu vel ſcīa. Scȯo ibi. Neq̄
n. ſcribētes ⁊c̄. pꝛobat ꝓpoſitū per duo ſigna.

Quoꝝ ꝑmū ē ꝙ illi q̄ agūt ſ꜠ ſciaꝫ pn̄t tradere
ſcripto vel v̄bo rōes eoꝝ q̄ agūt. ſ꜠ illi q̄ ciuilr̄
ↄuerſanr̄ n̄ videt̄ neq꜠ ſcripto neq꜠ v̄bo aliq̄d
circa politicā quāuis eſſet multo melius ſcri-
bere ꝙ ſmones indicatiuos ſ꜠ quos.ſ.aliqui i-
ſtruūt cōcionati ſm̄ rethoricā. Scōm ſignū ē
q꜠ illi q̄ opant̄ ſ꜠ ſciaꝫ pn̄t facere alios opato-
res iſtruēdo eos h⁹ āt hoīes qui politice cōuer
ſant̄ n̄ faciāt politicos neq꜠ filios ſuos neq꜠ ali
quos amicoꝝ ſuoꝝ ⁊ tn̄ rōabile ē ꝙ facerēt ſi
poſſent. nihil.n.melius poſſent ꝑſtare ſuis ci
uitatib⁹ ꝙ relinq̄ret̄ poſt eos q̄ꝫ ſi facerēt ali-
quos eē bonos politicos. ſilr̄ ēt nihil eſſ꜠ ma-
gis eligibile quātū ad ipos q̄ꝫ h̄re potētiā faciē
dū alios eē politicos neq꜠ ēt amiciſſimis ſuis
poſſent aliq̄d vtili⁹ cōferre. Tertio ibi. Nō tn̄
⁊c. excludit errorē. poſſet.n. aliquis ex ꝑmiſſis
aliq̄d exiſtimare ꝙ expiētia cōuerſatōis ciuilis
nō eēt vtil̄. ſ꜠ ipſe dicit ꝙ quāuis nō ſufficiat ⁊
n̄ tn̄ partū aliquid cōfert ad hoc ꝙ hō fiat po
litic⁹ alioquin n̄ fierent aliqui magis politici
ꝑ cōſuetudinē politice vite ⁊ his q̄ deſiderant
ſcire aliq̄d de politica vr̄ eē nccīa expiētia vite
politice. Deiñ cū dicit. ꝙ ſophiſtice q̄ ꝓmit
tūt ſe docere politicā videt̄ valde eē longe ab
hoc ꝙ doceāt videnr̄.n.totalr̄ ignorare ⁊ q̄-
lis ſcīa ſit politica. Circa q̄lia cōſiſtat. Secūdo
ibi. Nō.n.vtiq꜠ oñt ꝓpoſitū ꝑ ſigna. ⁊ primo
quātū ad hoc qȯ dixerat ⁊ neſcire q̄le quid ē
ſi eiꝫ hoc ſciret n̄ ponerēt qȯ politica eſſ꜠ eadē
cū rethorica. rethorica.n.ꝑt ꝑſuadē tā cc̄ laudes
et vitupia alicui⁹ ꝑſone q̄ꝫ ī cōſilijs q̄ꝫ ēt ī iudi
cijs ſm̄ triplex gen⁹ cāe denumerātiū delibe
ratiuū ⁊ iudiciale. ſ꜠ ſ꜠ iſtos politica ꝑſuaſiua
ē.ſ.ī iudicijs. reputāt.n.illos eſſe bonos politi-
cos qui ſciūt inducere leges ad aliqȯ iudiciū
Scōm ſignū poīt quātū ad hoc ꝙ dixerat eos
veſtire cc̄ q̄lia ſit politica. ſi.n.h̄ ſcirēt n̄ exiſti-
marēt ꝙ facile eſſ꜠ ponere leges ſ꜠ legis poſiti
uā q̄ ē pricipalis ꝑs politice ꝑ hoc. ſ. ꝙ ad po-
nēdū leges ſufficit ꝙ aliq̄s cōgreget diuerſas
leges approbatas ⁊ eligat optimas eaꝝ ⁊ illas
iſtituat ī quo quidē q̄ꝫtū ad duo peccāt. vno
mō quātū ad hoc ꝙ ponūt ꝙ ↄgregare leges
⁊ optimas eaꝝ ſit ſufficiens ad hoc ꝙ fiat le-
gis poſitiuus cū ꝑ legiſpoſitiuū aliq̄s nō ſoluꝫ
debeat iudicare ꝺ īuētis legibus ſ꜠ ēt nouas
adinuenire ad ſilitudinē aliaꝝ artiū opatiuaꝝ
medic⁹.n. n̄ ſolū h꜠ iudiciū de remedijs ad in
uētis ad ſanādū ſ꜠ ēt noua r̄media ad īuenire
pōt. alio mō q̄ꝫ tāgit ꝑmo ꝑtermiſſo q꜠ hoc n̄
ē facile ꝙ aliq̄s eligat optimas leges ſic̄ elcōe
nō ꝑtinere ad ſolū intellectum ⁊ iudicio recto
exn̄te quodā maximo ſic̄ pꝫ ēt ī muſica. illi.n.q̄
ſūt expti cc̄ ſingula h̄n̄t rectū iudiciū ꝺ opib⁹
⁊ ītelligūt ꝑ q̄s vias ⁊ q̄lr̄ h⁹ opa ꝑfici pn̄t et
q̄lia opa q̄libus ꝑſonis vel negocijs cōcordāt
ſ꜠ rōnabile ē qȯ īexꝑtos lateat. vtrū bn̄ vl̄ ma
le fiat op⁹ ſm̄ ꝙ inueniūt traditū in ſcriptura
latet.n.eos applicatio ei⁹ ꝙ ī ſcriptura īnue-
niūt ad opus leges autē inſtituēde aſſimilāt̄
opib⁹ politicis inſtituāt̄.n.q.regule politicaꝝ
opum. vn̄ illi q̄ neſciūt q̄lia ſūt opa cōuenien-
tia n̄ pn̄t ſcire q̄les ſūt leges cōueniētes. ſicut
igit̄ ex legib⁹ cōgregatis nō pōt fieri aliq̄s le-
gis poſitiuus vel iudicare q̄les leges ſint opti
me niſi hēat experiētiā ſicut ēt n̄ videt̄ hoīes
poſſe fieri bene medicātes ꝑ ſola ſcripta reme
dia quāuis illi q̄ tradūt ī ſcriptis illa remedia
conet̄ ponere nō ſolū curas ſed etiā modos
ſanandi ⁊ q̄liter oporteat diſtribuere remedia
ad ſingulas hītudines hominū ſed cū oīa hec
videt̄ eē vtilia ſolis exptis illis autē q̄ neſciūt
ſingularia ꝑpt̄ ī experiētiā videt̄ eē inutilia.
Tertio ibi. Forte igit̄ ⁊c. cōcludit ex ꝑmiſſis
cōcluſionē cuiuſdā erroris quo aliquis poſſit
opiari ꝙ cōgregratio legū ſcriptaꝝ eſſ꜠ oīno ī
utilis. ⁊ dicit ꝙ ſic̄ dcm̄ ē ſe h̄re cc̄ remedia me
dicabilia conſcripta ita ēt ſe hꝫ ī ꝓpoſito. ſ. qȯ
cōgregare leges ⁊ politicas. i. ordinatōes ciui
tatū diuerſarū vtile ē illis qui ꝑꝑ cōſuetudinē
pn̄t cōſiderare ⁊ iudicare q̄ opa vt leges bn̄ vl̄
male ſe habeāt ⁊ q̄lia q̄libus cōueniāt. ſ꜠ illi q̄
n̄ h̄n̄t hītū ꝑ cōſuetudinē acquiſitū ⁊ volūt ta
les cōſcriptōes ꝑtrāſire n̄ pn̄t de talib⁹ bn̄ iu-
dicare niſi caſualr̄ fiunt tn̄ magis diſpoſiti ad
ītelligēdū talia ꝑ h̄ ꝙ trāſcurrūt leges ⁊ politi
cas cōſcriptas. Deiñ cū dicit Relinquētib⁹
igit̄. ꝓmittit ſe dictuꝝ q̄lr̄ aliq̄s fiat legis poſiti
u⁹. Et ꝑmo oñdit h̄ ſibi īminē. ⁊ dic̄ ꝙ ex quo
ꝑores. i. ſapiētes q̄ ante ipm̄ fuerūt reliquerūt
nō bn̄ ꝑtractatū illud ꝙ ꝑtinet ad legis pōm
meli⁹ ē ꝙ nos ipſi ītēdam⁹ ad tractādū de le-
gis pōne ⁊ vlr̄ de tota politica cui⁹ ꝑs ē legis
poſitiua vt ſic ꝑficiam⁹ ph̄icam doctrinaꝫ ad
politicā. i. ſciam opatiuā q̄ ē cc̄ hūana ſ꜠ h̄ vlti
mo tradidiſſe vr̄. Secūdo ibi. Primū q̄dē. oñt
quo ordie hoc exteri⁹ fit. ⁊ dicit ꝙ ꝑmo tēpta
bit ꝑtrāſit⁹ tāgē ſi q̄d ī ꝑte bn̄ dcm̄ ē cc̄ politi-
cā a ꝓgenitorib⁹. ī. a. ꝑorib⁹ ſapiētib⁹ ꝙ faciet
ī 2°. politice. deinde ex diuerſis politicis cōſi-
derabit q̄les politice ſaluāt ciuitates. ſ. politice
recte q̄ ſūt regnū ariſtocrathia ⁊ politica ⁊ q̄-
les corrumpūt. ſ. ꝑuerſe. politice que ſunt vni-
us. ſ. oligarthia ⁊ democrathia ⁊ iterꝫ cōſiderā
dū ē q̄lia cōſeruēt vl̄ corrūpūt ſingulas politi-
cas ⁊ ꝑꝑ q̄s cās q̄daꝫ ciuitates bn̄ agūt ciuilr̄
q̄dā āt male. ⁊ h̄ declabit a t̄rio libro politice
vſq꜠ ad. vij. vbi poſt ꝑdcā ↄſiderata [illegible] cō-
ſpicere q̄lis ſit optima politica ⁊ q[illegible]be
at eſſe ordinata ⁊ quib⁹ legib⁹ ⁊ c[illegible]dini-
bus vtat̄. ſed ante oīa hic ponit q̄dā pricipia
politice ī libro ꝑmo a q̄b⁹ dicit ſe inceptuꝝ ꝙ
quidē eſt cōtinuatio ad librū politice ⁊ ſ̄iatio
ſūme totius libri ethicoꝝ.

Explicit liber ſeu ſcriptū ethicoꝝ ſm̄ ſanctū
Thomā de aq̄no ꝑ magiſtrū Jacobū ꝺ duſa.

DE ZARAGOZA

I-60

BREVIARIUM

Breviarium Carmelitanum. Venetiis.- Andreas Torresanus de Asula.- 1 febrero 1495.

13 hoj., 408 fol.- Fol.

L. gót.- 2 tam.- 2 col.

Hain, 3818

GW. 5196

R. 21019

N.

I-61

TORQUEMADA, Juan de

Expositio super toto Psalterio.

Romae.- Udalricus /Han/ Gallus.- 4 octubre 1470

204rhmj.

L. rom.- 33 lin.

Hain, 15695

R. 21567

N.

I-62

GRUNER, Vincentius

Expositio officii Missae sacrique canonis. /Caesaraugustae.- Paulus Hurus et Johannes Planck,- 1479-84/

174 fol.- Fol.

L. gót.- 38 lin.

Haebl. 306

R. 21315

Dup. I-41

I-63

TOMAS DE AQUINO. Santo

Commentaria in Aristotelis Ethicorum libros.

/Vincentiae/ Jacobus de Dusa /c. 1482/

103 hoj.- Sign.: a^8- n^8 .- Fol.

L. gót.- 2 tam.- 2 col.- 59 lin.- Sin inic.

Faltan hoj. sign.: a^1 y a^8

Hain, 6522

R. 21323